PROF. DR.
ABUZER KENDİGELEN

PROF. DR.
İSMAİL KIRCA

ŞİRKETLER HUKUKU

CİLT I:

GİRİŞ
ADİ ŞİRKET
TİCARET ŞİRKETLERİ:
GENEL HÜKÜMLER VE
ŞAHIS ŞİRKETLERİ

onikilevha

KENDİGELEN / KIRCA

ŞİRKETLER HUKUKU

CiLTI

Ergün Avukatlık **Bürosu**
da, Evrim Ergün
Inar Bulvarı No:S.
AV. **a** **Daire:** 33
..AA
06520 **Çankaya** -
Tel: (0312)
ea,kent

onikilevha

YAYIN No: 1839

ŞİRKETLER HUKUKU - CİLT I

PROF. DR. ABUZER KENDİGELEN / PROF. DR. İSMAİL KIRCA

ISBN 978-625-7528-55-9

1. **BASI** - İSTANBUL, EKİM 2021

© **ON İKİ LEVHA YAYINCILIKA. Ş.**

Adres Prof. Nurettin Mazhar ôktel Sokak No: 4/1 Şişli/ İSTANBUL
Telefon (212) 34309 02
Faks (212) 224 40 02
Web www.onikilevha.com.tr
E-Posta bi1gi@)oniki1evha.com.tr
O facebook.com/onikilevha
O twitter.com/onikilevha
e instagram.com/onikilevha

Baskı/Cilt ASSUM Basım ve Mücellit
Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Sitesi B Blok 313-314-315
Zeytinburnu / İstanbul
Tel: (212) 613 00 Ol
Sertifika No: 420l O

PROF. DR.
.ABuzER KENDİGELEN
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ
TiCARET HUKUKU ANADİLİM DALI
ÔtRETİM ÜYESİ

PROF. DR.
İsMAİL KIRCA
TOBB EKONOMİ VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSiTESi
HUKUK FA.KÜLTESİ TİCARET HUKUKU
ÔÔRETİM ÜYESİ

ŞİRKETLER HUKUKU

CİLTI:

GİRiş
ADİŞİRKET
TİCARET ŞİRKETLERİ:
GENEL HÜKÜMLER VE
ŞAHIS ŞİRKETLERİ

İSTANBUL 2021

onikilevha
11111111111111111111111111111

KIZLARIMIZA

ÖNSÖZ

Kadim bir düstur olan "evvel refik, ahir (badel] tarik (önce yoldaş, sonra yol)" kuralını kendimize rehber edinerek 2018 yılında başlayan çalışmalarımız kapsamında ilk olarak 2019 yılında "Kıymetli Evrak Hukuku" isimli ortak eserimiz gün ışığına çıktı ve geçtiğimiz günlerde güncellenmiş beşinci basısı ilgilileri ile buluştu. İşte elinizdeki bu kitap da, otuz yılı aşkın dostluğu takip eden ortak çabanın ve takriben bir yılı aşan yoğun emeğin ikinci ürünüdür.

Şirketler hukukuna yönelik bu çalışmaya başlarken yaptığımız istişarelerde, önemi ve son yapılan kanuni düzenlemelerdeki değişiklik oranı dikkate alınarak sadece "sermaye şirketleri"ne yönelik bir eserin kaleme alınmasının ihtiyaca cevap verebileceği değerlendirilmişse de, bir yandan şirketler hukukunun merkezinde yer alan, ne var ki düzenlendiği kanun ve ilgilendirdiği alan itibariyle öğretide genellikle "üvey evlat" muamelesi gören "adi şirket" konusunu içermeyen bir çalışmanın eksik kalacağı, öte yandan ticaret şirketlerinin genel hükümlerinin sermaye şirketleri bakımından da geçerlilik taşıdığı, nihayet sayıları her geçen gün giderek azalsa da şahıs şirketlerinin sınırlı sayıdaki değişikliklerle birlikte ele alınmasına ihtiyaç duyulması gerekçeleri karşısında bütün şirket türlerini içerecek bir çalışmanın daha isabetli olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Şirketler hukukunun hacim itibariyle oldukça geniş olması, şüphesiz uzun soluklu bir programı ve gayreti gerektirmektedir. Bu amaca yönelik çalışmanın ilk ürününü, şirketler hukukuna giriş, adi şirket, ticaret şirketlerinin genel hükümleri ile şahıs şirketlerini içeren eserin birinci cildini tamamlamış ve okuyucuyla paylaşılmaya hazır hale getirmiş bulunuyoruz. Öte yandan eserin ikinci cildine yönelik planlamayı yaptığımızı ve "sermaye şirketleri"nin yanı sıra "ticaret şirketlerinin yeniden yapılandırılması (birleşme, bölünme, tür değiştirme)" ile "şirketler topluluğu"na tahsis etmeyi düşündüğümüz kısmı da yazmaya başladığımızı paylaşmak isteriz. Ancak düzenleme konusu yapıldıkları madde sayısı dikkate alındığında daha kapsamlı olması kaçınılmaz ikinci (ve belki de süre ve hacmin gündeme getirebileceği zorunluluk karşısında üçüncü) cildin yazılmasının uzun bir süreye

ihtiyaç duyacağı şüphesizdir. Bu aşamada söyleyebileceğimiz sadece şudur: uGöreliın Mevla neyler, neylerse güzel eyler."

Daha önceki eserimizde olduğu gibi yöntem olarak şirketler hukukuna ilişkin temel bilgilerin büyük puntolarla yazılması tercih edilmiş, ayrıntı sayılabilecek konular ile tartışmalara daha küçük puntolarda yer verilmiştir. Benimsenen bu yöntemin doğal bir sonucu olarak dipnotlar ise sadece öğretideki kaynaklar ile Yargıtay kararlarına yapılan yollamalara tahsis edilmiştir. Bu vesileyle eserin yalnızca büyük puntolardan oluşan metninin takriben 150 sayfadan ibaret olduğuna, bir başka deyişle eserin yarısından fazlasının ikincil nitelik taşıyan konulara ve dipnotlarına tahsis edildiğine işaret edilmelidir.

Eserin kaleme alınmasında, birkaç istisna dışında, yararlanılan kaynakçanın ve yollama yapılan kararların güncel olmasına özen gösterilmiştir. Bu bağlamda mevzuat ve yollama yapılan eserler bakımından 15 Ağustos 2021 tarihi esas alınmıştır. Yargıtay tarafından verilen ve ulaşılabilen bütün kararlar (2020 yılı sonu itibariyle) taranmış, bunlardan emsal nitelikte olanların küçük bir kısmı kitaba özet olarak işlenmiş, ancak sayfa sayısı dikkate alınarak emsal veya örnek niteliğindeki diğer kararlardan güncelliği gözetilerek seçilen bir kısmına ise yalnızca yollama yapılması tercih edilmiştir. Belirtelim ki özellikle 2012 yılı ve sonrasına ait olmak üzere eserde alındığı yer özel olarak gösterilmeyen kararların tamamına "https://karararama.yargitay.gov.tr/" adresinden ulaşılabilir.

Eserin hangi bölümlerinin kimin tarafından kaleme alındığına ilgili bölümlerde işaret edilmiştir. Bununla birlikte her iki yazar kendisinin kaleme almadığı bölümü de okumuş, önerilerini diğer yazarla paylaşmış, hatta yer yer diğer bölümlere eklemeler yapmış, böylece eserde gerek içerik gerek ifade bakımından bir bütünlük sağlanmaya çalışılmıştır. Yazarlar okuyucunun da tespit, öneri ve eleştirilerine müteşekkir olacaklarını şimdiden ifade ederler.

Eser kızlarımıza, onların şahsında bütün gençlerimize ithaf edilmiştir. Akademik çalışmalarımızı gerekçe göstererek zaman zaman ihmal ettiğimiz; bununla birlikte attıkları her adımı, elde ettikleri her başarıyı mutlulukla gözlemlediğimiz; karşılaştıkları her türlü sıkıntıyı yüreğimizde hissettiğimiz; gelecekleri için her daim duacı olduğumuz çocuklarımıza; hepsine sağlık, huzur ve mutluluk dileyerek.

Eserin gün ışığına çıkmasına katkıda bulunan herkese, özellikle son tashihinde yardımcı olan Dr. Öğr. Üyesi Ufuk Tekin ile Dr. İbrahim Çağrı Zengin'e, metni bir bütün olarak okuyarak önerilerini

bizimle paylaşan Dr. Öğr. Üyesi M. Halil Çonkar'a, kavram indeksini hazırlayan Araş. Gör. Atahan Güncan'a, madde indeksi ile kısaltmalar listesini hazırlayan Araş. Gör. Mehmet Akif Özsoy ile Ahmet Özsoy'a gösterdikleri gayret ve özen için ayrıca teşekkür ederiz.

Nihayet dizgisi tamamen tarafımızdan gerçekleştirilen bu eserin yayımlanması konusunda özel bir gayret sarfeden On İki Levha Yayıncılık AŞ'nin ilgili tüm mensuplarına, özellikle mizanpajını bizzat yapan şirket yöneticisi, dostumuz Sayın Erol Öz'e müteşeklciriz.

Her zaman olduğu gibi, eserin Türk hukukuna katkıda bulunması ümidi ve dileğiyle...

İstanbul -Ankara, 05 Eylül 2021

KENDİGELEN / KmcA

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ VII

İÇİNDEKİLER XI

KAYNAKÇA XXIII

KISALTMALAR XXXVII

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞİRKETLER HUKUKUNA GİRİŞ

1. ŞİRKETLER HUKUKUNDA TÜR KAVRAMI, SINIRLI SAYI İLKESİ VE TİPOLOJİ SORUNU 1
   1.1. Tür Kavramı 1
   1.2. Sınırlı Sayı İlkesi 1
   1.3. Tipoloji Sorunu 2
2. İLGİLİ MEVZUAT 4
3. TERMİNOLOJİ 7
4. ŞİRKETİN TANIMI VE UNSURLARI 8
   4.1. Tanımı 8
   4.2. Unsurları 9
      4.2.1. Kişi topluluğu 10
      4.2.2. Ortak bir amacın varlığı 11
         4.2.2.1. Ortak amaç ve işletme konusu kavramları 11
         4.2.2.2. Ortak amacın gerçekleşmesine katkıda bulunma yükümlülüğü 15
            4.2.2.2.1. Sermaye payları ile 15
            4.2.2.2.2. Affectio societatis 16
         4.2.2.3. Ortakların hem kara hem zarara katılma mecburiyeti 19
      4.2.3. Kişi topluluğunun temelinin sözleşmeye dayanması 20
5. ŞİRKETLERİN SINIFLANDIRILMASI 24
   5.1. Tüzel Kişiliği Olan ve Olmayan Şirketler 24

5.2. Şahıs Şirketleri ve Sermaye Şirketleri 25
5.3. Ortakların Şirket Borçlarından Sorumlu Olduğu ve Olmadığı Şirketler 29
5.4. Basit Sennayeli, Belirli Sermayeli ve Değişir Sermayeli Şirketler. 32
6. ZAMANAŞIMI 33

İKİNCİ BÖLÜM

Ani ŞİRKET

1. GENEL OLARAK 35
2. TANIMI, GİZLİ ŞİRKET KAVRAMI, SONUCA KATILMALI SÖZLEŞMELERLE KARŞILAŞTIRMA VE GÖRÜNÜM BİÇİMLERİ 41
2.1. Tanımı 41
2.2. Atipik Bir Yapı Olarak Gizli Şirket. 41
2.3. Sonuca Katılmalı Sözleşmelerle Karşılaştırma 43
2.4. Görünüm Biçimleri ve Uygulamadan Örnekler. 46
3. TÜZEL KİŞİLİĞİN BULUNMAMASININ SONUÇLARI 49
3.1. Genel Olarak 49
3.2. Ortaklar Arasında Elbirliği Mülkiyeti İlişkisinin Varlığı 50
3.3. Borçlardan Ortakların Birinci Derecede, Müteselsil ve Sınırsız Sorumlu Olmaları 53
3.4. Dava ve Taraf Ehliyetinin Bulunmaması 58
3.5. Diğerleri 60
4. KURULUŞU 62
5. İŞLEYİŞİ 65
5.1. Ortaklar Kurulu 65
5.1.1. Genel olarak 65
5.1.2. Yetkileri 66
5.1.2.1. Temel iş ve işlemler 66
5.1.2.2. Olağan dışı işler 67
5.1.2.3. Diğerleri 71
5.1.3. Toplanması, nisaplar ve kararların geçersizliği 71
5.2. Şirketin Yönetimi 73
5.2.1. Yönetim kavramı ve temsil ile ilişkisi 73

5.2.2. Yetkinin verilmesi 74
5.2.3. Yetkinin kullanılma biçimi olarak bireysel veya birlikte hareket 75
5.2.4. Yetkinin kapsamı 76
5.2.5. Yöneticilerin itiraz hakkı 78
5.2.6. Şirket işlerini görenler ile ortaklar arasındaki ilişkiye uygulanacak hükümler 80
5.2.7. Yetkinin kaldırılması ve sınırlanması 82
5.2.7.1. Ortağın yetkisi bakımından 82
5.2.7.2. Üçüncü kişinin yetkisi bakımından 86
5.3. Şirketin Temsili 87
5.3.1. Dolaylı temsili 87
5.3.2. Doğrudan doğruya temsili 88
5.3.3. Yetkili olanlar 89
5.3.4. Yetkinin kapsamı 91
5.3.5. Yetkinin geri alınması ve sınırlanması. 94
6. ORTAKLARIN HAKLARI VE BORÇLARI 95
6.1. Katılım Payı Koyma Borcu 95
6.1.1. Katılım payı olarak getirilebilecek değerler 96
6.1.2. Katılım payının ifası 100
6.1.2.1. Genel olarak 100
6.1.2.2. Katılım payı getirme borcuna aykırılık 1O1
6.2. Kazanç ve Zarara Katılma 103
6.2.1. Şirkete ait olanları şirkete getirme yükümlülüğü 103
6.2.2. Kazanç ve zarar kavramları 104
6.2.3. Yöneticilerin hesap verme ve kazanç paylarını ortaklara ödeme yükümlülüğü 105
6.2.4. Kazanç ve zarara katılım payı 108
6.3. Bağlılık (Sadakat) Borcu 111
6.3.1. Kavram ve bağlılık borcunun görünüm halleri 111
6.3.2. Rekabet etmeme borcu (rekabet yasağı) 114
6.4. Şirket İşlerinde Gösterilmesi Gereken Özenin Ölçüsü ve Şirkete Verilen Zararı Giderme Yükümlülüğü 116

6.5. Giderleri Tazmin, Borçlardan Kurtarma, Faiz ve Ücret Talepleri.121
6.5.1. Giderlerin tazmini 12l
6.5.2. Üstlenilen borçlardan kurtarma 123
6.5.3. Uğranılan zararların giderilmesi 124
6.5.4. Verilen avans için faiz ödenmesi 125
6.5.5. Sarf edilen emek için ücret talebi 125
6.6. Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı. 126
7. ORTAKLIK YAPISINDAKİ DEĞİŞİKLİKLER ····· 131
7.1. Genel Olarak 131
7.2. Yeni Ortak Alınması ve Alt Katılım 132
7.2.1. Yeni ortak alınması 132
7.2.2. Alt katılım 136
7.3. Çıkma ve Çıkarılma 138
7.3.1. Sebepleri ve usulü 138
7.3.2. Sonuçları 143
8. SONA ERME VE TASFİYE 150
8.1. Sona Erme 150
8.1.1. Sona erme sebepleri 150
8.1.1.1. BK 639'da sayılan sebepler. 150
8.1.1.1.1. Amacın gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkansız duruma gelmesi 151
8.1.1.1.2. Ortaklardan birinin ölmesi 152
8.1.1.1.3. Bir ortağın kısıtlanması, iflası veya tasfiyedeki payının cebri icra yoluyla paraya çevrilmesi 155
8.1.1.1.4. Ortaklar kurulu kararı 157
8.1.1.1.5. Sürenin dolması. 157
8.1.1.1.6. Bir ortağın fesih bildiriminde bulunması 158
8.1.1.1.7. Haklı sebebe dayalı olarak mahkeme kararıyla 161
8.1.1.2. Diğer sebepler 165
8.1.2. Sona ermenin genel sonuçları 165
8.2. Tasfiye 167
8.2.1. Genel olarak 167

8.2.2. Tasfiyeyi yapmaya yetkili olanlar. 169
8.2.2.1. Ortaklar veya ortakların gözetiminde tasfiye görevlileri 169
8.2.2.2. Mahkeme 170
8.2.3. Tasfiyede yapılacak işler 171
8.3. Şirketin Sona Ermesinin Üçüncü Kişilere Karşı Sorumluluğa Etkisi 175

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TİCARET ŞİRKETLERİNİN
GENEL HÜKÜMLERİ

1. GENEL OLARAK 177
2. TÜRLERİ 178
3. TÜZEL KİŞİLİK VE HAK EHLİYETİ 179
3.1. Tüzel Kişilik 179
3.2. Hak Ehliyeti 180
4. UYGULANACAK KANUN HÜKÜMLERİ 184
5. SERMAYE KOYMA BORCU 185
5.1. Konusu 186
5.2. Ayni Sermayenin Şirkete Getirilmesini Sağlamaya Yönelik Önlemler 188
5.2.1. Genel olarak 188
5.2.2. Şerh, kayıt ve tevdi 188
5.2.3. İhtiyati tedbir 190
5.2.4. Bildirim ve tescili talep hakkı. 191
5.3. Ayni Sermayenin Şirkete Devri 192
5.3.1. Taşınmazların devri 192
5.3.2. Taşınırlar ile hakların devri 195
5.4. Sermaye Koyma Borcunun İfasında Özellik Gösteren Durumlar. 196
5.5. Hizmet Karşılığı Kardan Pay Verilmesi 201
5.6. Faiz ve Ücret Alma Hakkı 202
6. ORTAKLARIN KİŞİSEL ALACAKLILARI 202
7. BAKANLIĞIN DÜZENLEME VE DENETLEME YETKİSİ 206

7.1. Genel Olarak 206
7.2. Bakanlığın Fesih Davası Açma Yetkisi 207
8. BASİT YARGILAMA USULÜ 211
9. ÖLÇEKLERİNE GÖRE TİCARET ŞİRKETLERİ 213
10. ZAMANAŞIMI 215

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
ŞAHIS ŞİRKETLERİ

BİRİNCİ AYRIM
GENEL OLARAK

1. KAVRAM ... 217
2. TAAİHÇE VE UYGULAMA ... 218
3. KANUNİ DÜZENLEME VE UYGULANACAK HÜKÜMLER ... 221
4. BELLİ BAŞLI ÖZELLİKLERİ ... 222

İKİNCİ AYRIM

KOLLEKTİF ŞİRKET

1. GENEL ÜLAJIAK ... 227
2. TANIM, UNSURLAR VE KURULUŞ ... 228
2.1. Tanım ... 228
2.2. Unsurlar ... 229
2.2.1. Kişi unsuru ... 229
2.2.2. Sözleşme unsuru ... 229
2.2.3. Sermaye ve amaç unsuru ... 230
2.2.4. Sınırsız sorumluluk ... 230
2.2.5. Tüzel kişilik ... 231
2.3. Kuruluş ... 231
2.3.1. Şirket sözleşmesinin hazırlanması ve imzalanması. ... 231
2.3.1.1. Şekli ... 231
2.3.1.2. İçeriği ... 232
2.3.1.3. Noksanlıklar ... 233

2.3.2. Ticaret siciline tescil ... 233
2.3.3. Kuruluş aşamasındaki işlemlerden sorumluluk ... 234
3. ORTAKLAR ARASINDAKİ İLİŞKİLER (İç İLİŞKİ) ... 234
3.1. Sözleşme Serbestisi ... 234
3.2. Kişisel Nitelikteki Haklar ve Borçlar ... 235
3.2.1. Oy hakkı ve şirket kararları ... 235
3.2.2. Yönetim hakkı ve görevi ... 238
3.2.2.1. Genel olarak ... 238
3.2.2.2. Yönetici sıfatının kazanılması ... 239
3.2.2.3. Yöneticilerin görevden alınması. ... 240
3.2.2.4. Yönetim hakkının kapsamı ... 241
3.2.2.4.1. Genel olarak ... 241
3.2.2.4.2. Temel işlemler ... 241
3.2.2.4.3. Olağanüstü iş ve işlemler ... 242
3.2.2.4.4. Olağan iş ve işlemler ... 243
3.2.2.5. Yönetim hakkının sınırlandırılması ... 244
3.2.2.6. İtiraz hakkı ... 245

3.2.2.7. Yöneticilerin sorumluluğu 247
3.2.3. Denetleme (ve bilgi edinme) hakkı 248
3.2.4. Dava hakları 249
3.2.5. Rekabet etmeme borcu (rekabet yasağı) 250
3.3. Mali Nitelikte Haklar ve Borçlar 255
3.3.1. Sermaye borcu 255
3.3.2. Kar ve zarara katılma 258
3.3.2.I. Kara katılma hakkı 258
3.3.2.2. Zarara katılma borcu 262
3.3.3. Tasfiye payı (ve ayrılma payı) 263
3.3.4. Diğer mali talepler 264
3.3.4.I. Faiz talep hakkı 265
3.3.4.2. Ücret talep hakkı 266
3.3.4.3. Masraf talep hakkı 266
4. ÜÇÜNCÜ K.iŞİLERLE İLİŞKİLER (Dış İLİŞKİ) 266
4.1. Genel Olarak 266

4.2. Şirketin Tei-nsili 267
4.2.1. Temsil yetkisinin verilmesi. 267
4.2.2. Temsil yetkisinin kapsamı 268
4.2.3. Temsil yetkisinin sınırlandırılması 270
4.2.4. Temsil yetkisinin kullanılması ve hükümleri 272
4.2.5. Temsil yetkisinin kaldırılması ve sona ermesi 273
4.2.6. Temsilcilerin sorumluluğu 274
4.3. Şirketin ve Ortakların Sorumluluğu 274
4.3.1. Şirketin sorumluluğu 274
4.3.2. Ortakların sorumluluğu 275
4.3.2.1. Sorumluluğun özellikleri 275
4.3.2.1.1. Sınırsız sorumluluk 275
4.3.2.1.2. Müteselsil sorumluluk 276
4.3.2.1.3. İkinci derecede sorumluluk 277
4.3.2.2. Sorumluluğun doğumu 277
4.3.2.2.1. Genel olarak 277
4.3.2.2.2. Şirkete karşı yapılan bir icra takibinin semeresiz kalması 279
4.3.2.2.3. Şirketin herhangi bir sebeple sona ermesi 280
4.3.2.3. İhtiyati haciz yoluyla ortaklara başvurulabilmesi 281
4.3.2.4. Ortağın iflas yoluyla takibi 282
4.3.2.4.1. Genel olarak 282
4.3.2.4.2. Ortak aleyhine iflas yoluyla takip yapılması. 283

4.3.2.4.3. Bağımsız bir takibe gerek olmaksızın ortağın şirketle birlikte iflası 284
4.3.2.5. Sorumluluğa ilişkin zamanaşımı 285
5. ORTAKLIK YAPISINDAKİ DEĞİŞİKLİKLER 287
5.1. Genel Olarak 287
5.2. Şirkete Yeni Ortak Girmesi 288
5.3. Ortağın Şirketten Ayrılması 289
5.3.1. Genel olarak 289
5.3.2. Çıkma 290
5.3.2.1. Şirket sözleşmesinde öngörülmesiyle 290

5.3.2.2. Ortakların kararıyla 290
5.3.2.3. Ortağın ölümüyle 291
5.3.3. Çıkarılma 293
5.3.3.1. Ortakların kararıyla 293
5.3.3.2. Mahkeme kararıyla 295
5.3.3.2.1. İki kişilik kollektif şirkette 296
5.3.3.2.2. İkiden fazla ortaklı kollektif şirkette 296
5.3.4. Ayrılmanın hükümleri 297
5.3.4.1. Ticaret siciline tescil ve ilan 297
5.3.4.2. Ayrılma payının hesaplanması ve ödenmesi 298
5.3.4.3. Ayrılan ortağın sorumluluğu 300
6. SONA ERME 301
6.1. Genel Olarak 301
6.2. Sona Erme Sebepleri 302
6.2.1. Kanuni düzenleme ve sözleşme serbestisi 302
6.2.2. İnfisah sebepleri 304
6.2.2.1. Amacın gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkansızlaşması 304
6.2.2.2. Ortağın ölümü 304
6.2.2.3. Ortağın kısıtlanması 305
6.2.2.4. Sürenin dolması 305
6.2.2.5. Şirketin iflası 306
6.2.2.6. Ortağın iflası 306
6.2.2.7. Sermayenin kaybı 307
6.2.2.8. Birleşme 307
6.2.3. Fesih sebepleri 307
6.2.3.1. İrade açıklamasıyla 308
6.2.3.1.1. Ortakların kararıyla 308
6.2.3.1.2. Bir ortağın fesih beyanıyla 308
6.2.3.1.3. Kişisel alacaklının itirazıyla 309
6.2.3.2. Mahkeme kararıyla 310
6.2.3.2.1. Haklı nedenlerle 310
6.2.3.2.2. Sermaye borcunu ifada temerrüt nedeniyle 312

6.2.3.2.3. Ortağın payının haczi nedeniyle 313
6.2.3.2.4. Tescil yükümünü yerine getirmemek nedeniyle 313
6.3. Sona Ennenin Sonuçları 313
6.3.1. Tescil ve ilanı 314
6.3.2. Ortakların yönetim ve temsil haklarının sona ermesi 314
6.3.3. Ehliyetin sınırlanması ve ticaret unvanına ek yapılması 315
6.3.4. Ortaklara başvunna imkanının doğması. 316
6.3.5. Şirketin tasfiye haline ginnesi 316
7. TASFİYE 316
7.1. Genel Olarak 316
7.2. Tasfiye Memurları. 317
7.2.l. Görevlendirilmeleri 317
7.2.2. Görevden alınmaları 318
7.2.3. Ücret hakkı 318
7.2.4. Şirketin tasfiye sürecinde temsili 319
7.2.5. Sorumlulukları 320
7.2.6. Tescil ve ilanı 321
7.3. Tasfiye İşleri 321
7.3.l. Malvarlığını koruyucu işlemler 322
7.3.2. Başlanmış işlerin tamamlanması 322
7.3.3. Alacakların tahsili ve varlıkların paraya çevrilmesi 323
7.3.4. Borçların ödenmesi 323
7.3.5. Ortakların denetleme hakkı 324
7.3.6. Son bilançonun hazırlanması. 324
7.3.7. Net varlığın (tasfiye bakiyesinin) dağıtılması 325
7.3.8. Tasfiyenin sonlandırılması. 325

ÜÇÜNCÜ AYRIM

KOMANDİT ŞİRKET

l. GENELOLAAAK 327
2. TANIMI 328
3. KOLLEKTİF ŞİRKETTENFARKLI OLANBAŞLICAYÖNLERİ 329

4. KOMANDİTER ÜRTAĞIN SORUMLULUĞU 334
4.1. İlke: Sınırlı Sorumluluk 334
4.2. İstisnaları 335
4.2.1. Sorumluluğun sınırsız olması 336
4.2.1.1. Adının ticaret unvanında yer alması 336
4.2.1.2. Şirket adına işlemlerde bulunması 336
4.2.1.3. Ortaklığın yönetimine katılması 337
4.2.1.4. Sorumluluğun tescilden önce yapılan işlemlere dayanması 337
4.2.2. Sorumluluğun genişlemesi 338
4.2.2.1. Paradan başkaca sermayeye biçilen değerin yüksek olması 338
4.2.2.2. Komanditerin sermayesini aşan oranda sorumluluk üstlenmesi 338
4.2.3. Sorumluluğun yeniden doğması 339
KAVRAM İNDEKSİ 341
MADDE İNDEKSİ 353

KAYNAKÇA

AK.DAĞ GÜNEY, Necla / GÜMÜŞ, Alper M.; "Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Taşınmazların Anonim Şirkete Sermaye Olarak Getirilmesi ve Tescilsiz İktisabı", Regesta 2013, C. 3, S. 1, s. 33-55 *(Regesta 2013/1).*

AK.DAĞ GÜNEY, Necla/ GÜMÜŞ, Alper M.; "Taşınırların Anonim Şirkete Esas Sermaye Olarak Getirilmesi", Regesta 2013, C. 3, S. 3, s. 3-30 *(Regesta 2013/3).*

AKER, Halit; "Türk Ticaret Kanunu Tasarısı 'nın Kollektif ve Komandit Şirketlerde Şirket Kararlarına İlişkin Oy Hakkı Düzenlemeleri (TK Tasarı m. 226, 309) Hakkında Bazı Düşünceler", LHD 2019, Yıl 7, S. 81, s. 2799-2812.

Al<KANAT, Halil; "Adi Ortaklıkta «Haklı Sebeple İhraç Mümkün müdür?»", İÜHFM 2004, C. LXII, S. 1-2, s. 333-349.

ALIŞKAN, Murat; Türk Ticaret Kanununa Göre Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Anonim Şirketleri Denetlemesi ve İlgili Fesih Davaları, İstanbul 2007.

ANSAY, Tuğrul; "Anonim Şirketin Murakabesi Yolları", Batider 1961, C. I, S. 1, s. 37-60 *(Batider 1961).*

ANSAY, Tuğrul; Adi Şirket, Demek ve Ticaret Şirketleri, Ankara 1967 *(Adi Şirket).*

A.R.ıcı, Fatih; Alacak Hakkının Anonim Ortaklığa Sermaye Olarak Taahhüdü, İstanbul 2003.

ARKAN, Sabih; "Adi Şirket Ortağına Sözleşmeyle Verilen İdare Yetkisinin Kaldırılması ve Sonuçları", Batider 2001, C. **XXI,** S. 2, s. 15-24 *(Batider 2001).*

ARKAN, Sabih; "Türk Ticaret Kanunu Tasarısı 'na İlişkin Değerlendirmeler", Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, Konferans, Bildiriler- Tartışmalar, 13-14 Mayıs 2005, Ankara 2005, s. 41-60 *(Tasarı).*

ARKAN, Sabih; Ticari İşletme Hukuku, 27. Bası, Ankara 202 l *(Ticari İşletme Hukuku).*

ARSLANLI, Halil; Kollektif ve Komandit Şirketler, Türk Ticaret Kanununa Göre Hazırlanmış 2. Bası, İstanbul 1960.

AYAR, Ahmet; Adi Ortaklıkta İç ve Dış İlişkiler, İstanbul 2019.

AYDOĞAN, Fatih; Ticaret Ortaklıklarında Rekabet Yasağı, İstanbul 2005.

AYHAN, Rıza/ ÇAĞLAR, Hayrettin / ÖZDAMAR, Mehmet; Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş 3. Baskı, Ankara 2021.

AYİTER, Nuşin; Türk Medeni Kanunu ve Borçlar Kanununda Elbirliği Ortaklıkları (İştirak Halinde Mülkiyet), Ankara 1961.

BADAK AYBAR, Zehra; "6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Adi Ortaklık Sözleşmesindeki Yenilikler ve Değişiklikler", İTÜSBD 2013/2, Yıl: 12, S. 24, s. 127-147.

BAHTİYAR, Mehmet; Ortaklıklar Hukuku, Güncellenmiş 15. Bası, İstanbul 2021.

BARLAS, Nami; Adı Ortaklık Temeline Dayalı Sözleşme İlişkileri, 4. Bası, İstanbul 20l 6.

BAŞTUĞ, İrfan; "Kollektif Ortağın Kuruluş Dönemlerindeki Sorumluluğu", Batider 1976, C. VIII, S. 4, s. 83-95 *(Batider 1976).*

BAŞTUĞ, İrfan; "Kollektif Şirketin Tasfiyesi, Tasfiye Memurlarının Seçimi ve Görevlerinin Son Bulması", Batider 1966, C. III, S. 3, s. 503-518 *(Batider 1966).*

BAŞTUĞ, İrfan; Şirketler Hukukunun Temel İlkeleri, İzmir 1974 *(Şirketler Hukuku).*

BİLGE, Necip; Borçlar Hukuku, Özel Borç Münasebetleri, Ankara 197l.

BİLGİLİ, Fatih/ CENGİL, M. Fatih; "Bitcoin Özelinde Kripto Paraların Ticaret Şirketlerine Sermaye Payı Olarak Getirilmesi", AHBVÜ-HFD 2019, C. XXIII, S. 3, s. 4-23.

BİLGİLİ, Fatih / DEMİRKAPI, Ertan; Şirketler Hukuku, -6335 Sayılı Kanunla Değişik 6 I02 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre-, 9. Basım, Bursa 2013.

BİLGİLİ, Fatih; "Adı Ortaklıkların Fiil Ehliyeti ve Alman Federal Mahkemesi 'nin Verdiği Yeni Karar Karşısında Ortaya Çıkan Durum", Prof. Dr. Ömer Teoman 'a 55. Yaş Günü Armağanı, C. I, İstanbul 2002, s. 197-213 *(Teoman Armağanı).*

BİLGİLİ, Fatih; İsviçre ve Alman Hukuku Işığında Türk Ortaklıklar Hukukunda Gizli Ortaklık İlişkileri, Ankara 2003 *(Gizli Ortaklık).*

BİLGİŞİN, Şevket Memedali; Ticaret Hukuku Prensipleri, İkinci Kitap, Şirketler Hukuku, İstanbul l950.

BozKURT, Tamer; Şirketler Hukuku, Güncellenmiş 13. Baskı, Ankara 2021.

Buz, Vedat; Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar, Ankara 2005.

CAHN, Andreas / DONALD, David C.; Comparative Company Law, Cambridge University Press, UK 201O.

CAN, Ozan; "Gümrük ve Ticaret Bakanlığı 'nın Ticaret Şirketlerinin Feshini İsteme Davasında Bir Yıllık Süreye İlişkin Anayasaya Aykırılık Sorunu (TTK m. 210/1.3)", Batider 2015, C. XXXI, S. 4, s. l11-127.

CANARSLAN, Gökçe; Adi Ortaklıkta Ortakların Birbirlerine Karşı İç İlişkideki Borçları, 2. Bası, İstanbul 2021.

CiHANGİROĞLU, Celal; Alman ve İsviçre Hukuku ile Mukayeseli Olarak Türk Hukukunda Kollektif Ortağın Mesuliyeti, Ankara 1974.

ÇAMOĞLU, Ersin; Kollektif Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi ve Ortağın Haklı Sebeple Çıkarılması, İstanbul 2008.

ÇEBİ, Hakan; "Limited Şirket ve Ortağı Komandit Şirket (GmbH&Co.KG)", EÜHFD 2013, C. XVII, S. 1-2, s. 255-267.

ÇELİK, Aytekin; "Anonim Şirketlerde Ayni Sermaye Taahhütlerinin Yerine Getirilmesine Yönelik İhtiyati Tedbirler", GÜHFD 2011, C. XV, S. 3, s. 31-64.

ÇELİKBOYA, Kerem; "Adi Ortaklıktan Çıkma ve Çıkarmanın Koşulları", GÜHFD 2015, C. 14, S. 2, s. 195-229.

ÇETİNER, Bilgehan; "Austritt und Ausschluss der Gesellschafter aus einer einfachen Gesellschaft im Neuen Turkischen Obligationengesetz unter Berücksichtigung der Deutschen BGB-Gesellschaft", Annales de la Faculte de Droit d'lstanbul 2015, Volume 47, No. 64, s. 23-4l.

ÇONKAR, M. Halil; Anonim Ortaklıkta Ayni Sermaye, İstanbul 2016.

DAvouoı, Leonardo / McKENNA, Christopher / 0LEGARIO, Rowenna; "The Historical Role of the Corporation in Society", Joumal of the BritishAcademy, vol. 6 (sl), s. 17-47.

DEMİREL, Duygu; "Ticari İtibarın Zedelenmesi ve Manevi Tazminat Davası", KÜHFD 2013, C. 4, S. 7, s. 39-73.

DOĞANAY, Ümit; Adi Şirket Akdi, Adin Unsurları - Kurulması - Hükümsüzlüğü, İstanbul 1968.

DOMANİÇ, Hayri / ÇAMOĞLU, Ersin; İçtihatlı - Notlu Türk Ticaret Kanunu ve Ticari Mevzuat, İlaveli 3. Bası, İstanbul 1977.

DOMANİÇ, Hayri; Adi-Kollektifve Komandit Şirketler, Genişletilmiş 4. Bası, İstanbul 1988.

DÖNMEZ, R. Murat; Anonim ve Limited Şirketlerde Hisse Haczi ve Paraya Çevrilmesi, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Güncellenip Genişletilmiş 4. Bası, İstanbul 2011.

DURAN, Fatih; Adi Ortaklıkta Katılım Payı Getirme Borcuna Aykırılık, İstanbul 2020.

EREM, Turgut S.; Ticaret Hukuku Prensipleri - Cilt II: Ticaret Şirketleri, Altıncı Baskı, İstanbul 1976.

EREN, Fikret; Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 24. Baskı, Ankara 20l9 *(Genel).*

EREN, Fikret; Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 7. Baskı, Ankara 2019 *(Özel).*

ERiş, Gönen; Açıklamalı - İçtihatlı 6335 - 6552 Sayılı Kanunlarla Güncellenmiş TTK Hükümlerine Göre Ticari İşletme ve Şirketler, C. 1-II-III, Güncellenmiş 2. Baskı, Ankara 2014.

FELLMANN, Walter / MüLLER, Karin; (in) Berner Kommentar, Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Bd. VI: Obligationenrecht, 2. Abt.: Die einzelnen Vertragsverhaltnisse, 8. Teilbd.: Die einfache Gesellschaft, Art. 530-544 OR, Hausheer/Walter (Hrsg.), 1. Aufl., Bern 2006.

FORSTM0SER, Peter / MEIER-HAYOZ, Arthur / NoBEL, Peter; Schweizerisches Aktienrecht, Bern 1996.

FRANKO, Nisim; "Ticaret Şirketlerinde Rekabet Memnuiyeti", Batider 1985, C. XIII, S. 1, s. 21-64.

GAUCH, Peter / ScHLUEP, Walter R. / ScHMID, Jörg / EMMENEGGER, Susan; Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil, Bd. I, 10. Auflage, Zürich-Basel-Genf2014.

GENÇTÜRK, Muharrem; Anonim Şirketlerde Nakit Dışı Sermaye Taahhüdünün İfası, İstanbul 2011.

GöLE, Celal; Anonim Ortaklıklarda Nakdi Sermaye Koyma Borcu ve Bu Borcu İfada Temerrüt, Ankara 1976.

GüMAN, Nihat; Elbirliği Mülkiyeti ile Kollektif ve Komandit Şirket Hisselerinin Haczi ve Paraya Çevrilmesi, İstanbul 20l O.

GÜR.BÜZ UsLUEL, Aslı E.; "Yeni Türk Ticaret Kanunu Bağlamında Anonim Ortaklıklarda Kamu Denetiminin Değerlendirilmesi", Batider 2012, C. XXVIII, S. 1, s. 157-190.

GORooĞAN, Burhan; "Kollektif Şirketin ve Ortaklarının İflası", AÜHFD 1960, C. **XVII,** S. 1, s. 389-401.

HAMAMCIOĞLU, Esra/ KARAMANLIOĞLV, Argun; "Adi Ortaklık Sözleşmesinde Şekil", MÜHF-HAD 2016, C. 22, S. 3, Özel Sayı: Prof. Dr. CevdetYavuz'aArmağan, C. II, s. 1303-1331.

HANDSCH1N, Lukas / VONZVN, Reto; (in) Zürcher Kommentar, Kommentar zum Schweizerischen Zivilrecht, Bd. V/4a, Die einfache Gesellschaft, Art. 530-551 OR, Handschin (Hrsg.), 4. Auflage, Zürich 2009.

HANDSCHIN, Lukas; (in) Basler Kommentar, Obligationenrecht II, Art. 530-964 OR, Honsell/Vogt/Watter (Hrsg.), 5. Aufl., Basel 2016.

HATEMİ, Hüseyin / SEROZAN, Rona / ARPACI, Abdülkadir; Borçlar Hukuku Özel Bölüm, İstanbul 1992.

HIZIR, Serdar; "6098 Sayılı (Yeni) Borçlar Kanunu'nun 633'ncü Maddesine Göre Adi Şirketten Çıkmanın ve Çıkarılmanın Genel Şartlan ve Usulü", Prof. Dr. Sarper Süzek'e Armağan, C. III, İstanbul 2011, s. 2817-2880.

HİRŞ, Emst E.; Ticaret Hukuku Dersleri, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş Üçüncü Bası, İstanbul 1948.

İMREGÜN, Oğuz; Kollektif, Komandit ve Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Ortaklıklar, İstanbul 1989.

İNAL, Emrehan; Sonuca Katılmalı Sözleşme Kavramı ve Gelir Paylaşımlı İnşaat Sözleşmesi, İstanbul 2011.

JUNG, Stefanie / KÜHL, Christophe / W0HLGEMVTH, Larissa; (in) Gesellschaftsrecht in Europa, Handbuch, Jung/Krebs/Stiegler (Hrsg.), 1. Auflage, 2019.

KALPsüz, Turgut; "Adi Şirket", Türk Hukuk Ansiklopedisi, C. I, Ankara 1962, s. 203-217.

KAPLAN, İbrahim; İnşaat Sektöründe Müşterek İş Ortaklığı -Joint Venture-, 3. Baskı, Ankara 2013.

KARA.BAĞ BULUT, Nil; Medeni Kanunun 23. Maddesi Kapsamında Kişilik Hakkının Sözleşme Özgürlüğüne Etkisi, İstanbul 2014.

KARAHAN, Sami (Editör); Şirketler Hukuku, 2. Baskı, Konya 2013.

KARAMAN CoşGVN, Özlem; "Anonim Şirketlerde Sermaye Kavramı ve Ayni Sermaye Değerinin Belirlenmesi", MÜHF-HAD 2012, C. 18, S. 2, Özel Sayı: 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'nu Beklerken, 10-11-12 Mayıs 2012, Sempozyum, s. 333-347.

KARAYALÇIN, Yaşar; "Haklı Sebebe Dayanılarak İhraç Edilen Kollektif Şirket Ortağının Payı Hangi Tarih Esas Alınarak Tespit Edilir?", Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu il - Bildiriler-Tartışmalar (11-12 Ocak 1985), Ankara 1985, s. 99-129, tartışmalar s. 130-138 *(Sempozyum il)*.

KARAYALÇIN, Yaşar; Ticaret Hukuku - II. Şirketler Hukuku - A. Giriş-Adi Şirket-Ticaret Şirketleri, (Kollektif-Komandit-Limited-Kooperatif Şirketler) İkinci Baskı, Ankara 1973.

KAŞAK, Esra; "Anonim Şirketlerde Atipik Yapılanmalar Sorunu", Özel Hukukun Güncel Meseleleri Sempozyumu il (25-26 Nisan 2019), TTK'nın Yürürlüğünün 7. Yılında Anonim Şirketler Hukuku, Adıgüzel/İlbasmış Hızlısoy/Yüce (Editörler), Ankara 2020, s. 519-540.

KENDİGELEN, Abuzer / ÇONKAR, M. Halil; "Zamanaşımına Uğrayan Kar Payı Alacağı Konusundaki Özel Düzenleme", [İÜHFM 2013, C. LXXI, S. 2, Prof. Dr. Ersin Çamoğlu'na Armağan, s. 205-224] Makalelerim Cilt II: 2001-2017, Genişletilmiş İkinci Bası, İstanbul 2018, s. 465-492.

KENDİGELEN, Abuzer; "Adi Şirket, Ticaret Şirketleri ve Kooperatife İlişkin Payların Devrinde Şekil", [Yasa Hukuk Dergisi, 1997/l, Yıl 20, Cilt 13, Sayı 182, s. 15-38] Makalelerim Cilt I: 1986-2001, Üçüncü Bası, İstanbul 2018, s. 215-243 *(Makalelerim 1)*.

KENDİGELEN, Abuzer; "Anonim Şirket Çıplak Paylarının Haczi", [İÜHFM 2004, C. LXII, S. 1-2, s. 381-402] Makalelerim Cilt il: 2001-2017, Genişletilmiş İkinci Bası, İstanbul 2018, s. 187-206 *(Makalelerim 11)*.

KENDİGELEN, Abuzer; "Avrupa Birliği Konseyi'nin Şirketler Hukukuna İlişkin 9 Mart 1986 Tarihli Birinci Yönergesi (II. ve III. Bölümler)- Sermaye Şirketlerinde Ehliyet - Temsil - Sorumluluk ve Butlan", [Türk Hukukunun Avrupa Birliği Hukukuna Uyumu - Acquis Communautaire'in Alınması (Açıklamalar, Değerlendirmeler, Öneriler), İstanbul 2001, s. 507-526] Makalelerim Cilt I: 1986-2001, Üçüncü Bası, İstanbul 2018, s. 507-534 *(Makalelerim/)*.

KENDİGELEN,Abuzer; "Çatışan ve Yarışan Kararlar", Yürürlüğünün 5. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu (Tebliğler ve Tartışmalar) - 20 Ekim 2017, İstanbul 2018, s. 177-192 *(Sempozyum 2017)*.

KENDİGELEN, Abuzer; "Diğer Ticaret Şirketlerini (Kollektif, Komandit ve Limited Şirketleri) Anonim Şirkete Dönüştürmeye Yönelten Nedenler", [İktisat ve Maliye Dergisi, Aralık 1987, C. XXXIV, S. 9, s. 330-337] Makalelerim Cilt I: 1986-2001, Üçüncü Bası, İstanbul 2018, s. 1-11 *(Makalelerim /)*.

KENDİGELEN, Abuzer; "Limited Şirket Paylarının Haczi", [GSÜHFD 2002, Yıl 1, S. 1, Prof. Dr. Kemal Oğuzman'a Armağan, s. 409-417] Makalelerim Cilt il: 2001-2017, Genişletilmiş İkinci Bası, İstanbul 2018, s. 81-89 *(Makalelerim 11)*.

KENDİGELEN, Abuzer; "Sermaye Şirketlerinde Ehliyet, Temsil, Butlan ve Kuruluştan Doğan Sorumluluk", Türk Hukukunun Avrupa Birliği Hukukuna Uyumu, Özel Hukuk-Acquis Communautaire'in Alınması- (Açıklamalar, Değerlendirmeler, Öneriler), İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Avrupa Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi, Proje Yöneticisi: Prof. Dr. Arslan Kaya, İstanbul 2020, s. 1-31 *(Uyum)*.

KENDİGELEN, Abuzer; Gerekçeli - Karşılaştırmalı Yeni Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun, İstanbul 2011 *(Gerekçeli ITK)*.

KENDİGELEN, Abuzer; Yeni Türk Ticaret Kanunu - Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, Güncellenmiş 2. Basıdan 3. (Tıpkı) Bası, İstanbul 2016 *(İlk Tespitler)*.

KERVANKIRAN, Emrullah; "Ön Şirket ve Hukuki Niteliği", MÜHF-HAD 2012, C. 18, S. 2, s. 349-369.

KJRCA, Çiğdem; "Örtülü (Gizli) Boşluk ve Bu Boşluğun Doldurulması Yöntemi Olarak Amaca Uygun Sınırlama {Teleologische Reduktion)", AÜHFD 2001, C. 50, S. 1, s. 92-119.

KlRCA, İsmail / GÜREL, Murat; "Anonim Şirketlerde Nakden Taahhüt Edilen Payların Bakiye Bedellerinin Muacceliyeti ve İhtarsız Temerrüt Hakkında Bazı Değerlendirmeler", Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan, İstanbul 2017, s. 433-446.

KIRCA, İsmail / ŞEHİRALİ ÇELİK, Feyzan Hayal / MANAVGAT, Çağlar; Anonim Şirketler Hukuku, Cilt l, Temel Kavramlar ve İlkeler-Kuruluş-Yönetim Kurulu, Ankara 2013 *(C. 1)*.

KIRCA, İsmail/ ŞEHİRALİ ÇELİK, Feyzan Hayal/ MANAVGAT, Çağlar; Anonim Şirketler Hukuku, Cilt 2/2, Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 2. Bası, Ankara 2017 *(C. 212)*.

KIRCA, İsmail; "6l02 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Şirketlerinin Ehliyeti ve Birleşmesi", Bankacılar Dergisi 2011, S. 79, s. 71-79 *(Bankacılar).*

KTRcA, İsmail; "Adi Şirket Ortağının Özen Borcu (BK 528)", Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e Armağan, Ankara 2003, s. 201-213 *(Kalpsüz Armağanı).*

KIRCA, İsmail; "Adi Şirketin Temsili ile İlgili İki Sorun", Batider 2000, C.XX, S. 4, s. 63-71 *(Batider 2000).*

KTRCA, İsmail; "Kooperatiflerin Tacir Niteliği Hakkında Yargıtay'ın Tutumu: Kanuna Aykırı Yorum mu Yoksa Örtülü Boşluk Doldurma Gayreti mi?", Batider2017, C. XXXIII, S. 2, s. 5-25 *(Batider 2017).*

KIRCA, İsmail; "Vekaletsiz İş Görmenin Temsil Hukukunda Uygulama Alanı Bulduğu Haller", AÜHFD 1995, C. 44, S. 1-4 (A.Ü. Hukuk Fakültesi 70. Yıl Armağanı), s. 443-450 *(70. Yıl Armağanı).*

KocAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip; (Kocayusu1paşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı): Borçlar Hukuku Genel Bölüm, C. I, Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme, 4 üncü Bası'dan 7 inci Tıpkı Bası, İstanbul 2017.

KUNTALP, Erden; Sonuca Katılmalı Ödünç Sözleşmesi (Kavram ve Hukuki niteliği), Ankara 1980.

KURŞAT, Zekeriya; "Yeni Borçlar Kanunumuzda Adi Ortaklık Hükümlerinin Değerlendirilmesi", İÜHFM 2012, C. LXX, S. 1, s. 301-317.

KURU, Baki; İcra ve İflas Hukuku, Tamamen Yeniden Yazılmış ve Üç Misli Genişletilmiş Üçüncü Baskı, C. III, Ankara 1993 *(İcra ve İflas Hukuku).*

KURU, Baki; Şahıs Şirketlerinin ve Ortaklarının İflası, Ankara 1963 *(Şahıs Şirketleri).*

Kuş, Ulaş Baran; Sermaye Şirketlerinde Sınırlı Sorumluluk İlkesinin İstisnası Olarak Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması, Ankara 2020.

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması (2 Şubat 2008), E. Ulusoy (Editör), İstanbul 2008.

MEIER-HAYOZ, Arthur / FoRSTMOSER, Peter / SETHE, Rolf; Schweizerisches Gesellschaftsrecht, 12., vollstandig neu bearbeitete Auflage, Bern 2018.

MiMAROĞLU, Sait Kemal; Ticaret Hukuku - İkinci Cilt: İşletme Hukuku - Ticaret Ortaklıkları Hukuku, Ankara 1972.

MOROĞLU, Erdoğan / KENDİGELEN, Abuzer; İçtihatlı-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, Tümü ile Gözden Geçirilmiş ve Güncelleştirilmiş 9. Baskı, İstanbul 201O; Güncelleştirilmiş 1O Bası, İstanbul 2014.

MoROĞLU, Erdoğan; "Anonim Ortaklığa Sermaye Olarak Taşınmaz Mal veya Üzerindeki Bir Ayni Hakkın Konulması Taahhüdünün Hukuki Sonuçları ve Yargıtay Kararları", Batider 200l, C. XXI, s. 1, s. 5-17 *(Batider 2001).*

MoROĞLU, Erdoğan; 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu, Değerlendirme ve Öneriler, 8. Baskı, İstanbul 2016 *(Öneriler).*

MOROĞLU, Erdoğan; Oy Sözleşmeleri, 4. Bası, İstanbul 2007 *(Oy Söz/eşmeleri).*

MÜLLER, Mattbias P. A. / SCHWEIGHOFER, Florian; "Abgrenzung von Gesellschaftsverhaltnis und Arbeitsvertrag, Besprechung des Urteils 4A_526/2018 des schweizerischen Bundesgerichts vom 4. April 2019", GesKR 2019/4, s. 634-643.

NARBAY, Şafak / DELİDUMAN, Seyithan; "Alman Federal Mahkemesinin (Dış-) Adi Şirketin Hak ve Taraf Ehliyetine Sahip Olduğuna İlişkin 29.01.2001 Tarihli Kararı", Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı, C. I, İstanbul 2002, s. 577-594.

NiŞANYAN, Sevan; Nişanyan Sözlük, Çağdaş Türkçenin Etimolojisi, İstanbul 2018.

OĞUZMAN, M. Kemal / Öz, M. Turgut; Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 2, 14. Bası, İstanbul 2018.

OĞUZMAN, M. Kemal/ SELİÇİ, Özer/ 0KTAY-ÖZDEMİR, Saibe; Eşya Hukuku, 21. Baskı, İstanbul 2018.

OKUTAN NILSSON, Gül; Anonim Ortaklıklarda Pay Sahipleri Sözleşmeleri, İstanbul 2003.

ORBAY ORTAÇ, Nurdan / CAN, Ozan; "Yapı Kooperatiflerinin Tacir Sıfatı Olup Olmadığı Sorusu Bağlamında Yargıtay 15. Hukuk Dairesinin 15.9.2014 Tarih, 2014/2787 Esas ve 2014/5195 Karar Sayılı Kararın Eleştirisi", Batider 2016, C. XXXII, S. 3, s. 79-104.

0RBERG, Hans H.; Latin-English Vocabulary II, Focus Publishing, 1998.

ÖCAL, Akar; "Kollektif Şirkete Sonradan Giren Ortağın Sorumluluğu", Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı, C. I, İstanbul 2001, s. 419-434 *(Domaniç Armağanı).*

ÖCAL, Akar; "Kollektif Şirketlerin Tasfiyesinin Denetlenmesi", Prof. Dr. Mahmut Tevfik Birsel'e Armağan, İzmir 200 l, s. 303-3 l8 *{Birsel Armağanı).*

ÖzoAMAR, Emine; "Adi Ortaklığın Sona Ermesi ve Tasfiye", THD 2019, C. 14, S. 154, s. 1206-1219.

ÖZDAMAR, Mehmet; "Ticaret Şirketlerine Sermaye Olarak Taşınmazların Taahhüt Edilmesi", GÜHFD 2006, C. X, S. 1-2, s. 93-117.

ÖZENLİ, Soysal; Uygulamada Adi Ortaklık ve Neden Olduğu Davalar, Ankara 1988.

PEKsöz, Vildan; "Adi Ortaklıklarla İlgili Takiplerde Haciz", İHM 2020, C. 78, S. 1, s. 1-19 *(iHM 2020).*

PEKSöz, Vildan; Medeni Usul Hukuku Açısından Adi Ortaklık İlişkileri, İstanbul 2020.

PESTALozzi, Christoph M. / VOGT, Hans-Ueli; (in) Basler Kommentar, Obligationenrecht II, Art. 530-964 OR, Honsell/Vogt/Watter (Hrsg.), 5. Aufl., Basel 2016.

POR0Y, Reha / TEKİNALP, Ünal / ÇAMOĞLU, Ersin; Ortaklıklar Hukuku I, Güncellenmiş, Yeniden Yazılmış 15. Bası, İstanbul 2021; Ortaklıklar Hukuku il, Güncellenmiş, Yeniden Yazılmış 14. Bası, İstanbul 2019.

PULAŞLI, Hasan; "Alman Federal Mahkemesinin Ön Şirkete İlişkin 23.10.2006 Tarihli Kararı ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Bakımından Değerlendirilmesi", Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, C. 1, İstanbul 2007, s. 467-487 *(Ülgen Armağanı).*

PULAŞLI, Hasan; Şirketler Hukuku - Genel Esaslar, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 7. Baskı, Ankara 2021 *(Genel Esaslar).*

PuLAŞLI, Hasan; Şirketler Hukuku Şerhi, Tamamen Yenilenmiş ve Genişletilmiş 3. Baskı, C. 1-111, Ankara 2018 *(Şerh).*

SAYHAN, İsmet; "Arsa Payı Karşılığı İnşaat Sözleşmesi ve Hasılat Paylaşımı Sözleşmelerinin Adi Şirket Niteliği", UÜHFD 2014, C. 2, S. 2, s. 105-119.

ScHAFER, Carsten; (in) Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Band 7, Schuldrecht - Besonderer Teil *N, §§* 705-853, Partnerschaftsgesellschatfsrecht, Produkthaftungsgesetz, Sacker/ Rixecker/Oetker/Limperg (Hrsg.), 8. Auflage, München 2020.

ScHULZ, Martin/ WASMEIER, Oliver; The Law of Business Organizations, A Concise Overview of German Corporate Law, Berlin-Heidelberg 2012.

SELEKLER, Ferit; "Kollektif Şirketlerde Ortağın Şirketten Çıkması", İÜHFM 1976, C. XLII, S. 1-4, s. 437-472.

SEROZAN, Rona; Borçlar Hukuku, Özel Bölüm, Serozan/Baysal/Sanlı (Yayına Hazırlayanlar), Güncellenmiş ve Genişletilmiş 4. Bası, İstanbul 2019 *(Özel Bölüm).*

SEROZAN, Rona; Medeni Hukuk, Genel Bölüm, Kişiler Hukuku, 7. Bası, İstanbul 2017 *(Medeni Hukuk).*

SETHE, Rolf; (in) Kurzkommentar Obligationenrecht, Art. 1-1186 OR, Honsell (Hrsg.), Basel 2014.

SİRMEN, A. Lale; Eşya Hukuku, 5. Baskı, Ankara 2017.

STAEHELIN, Daniel; (in) Basler Kommentar, Obligationenrecht II, Art. 530-964 OR, Honsell/Vogt/Watter (Hrsg.), 5. Aufl., Basel 2016.

ŞAHANKAYA, Sarp; Adi Ortaklıklarda Haklı Sebeplerle Fesih ve Ortaklıktan Çıkarma, Ankara 2021.

ŞEHİRALİ ÇELİK, Feyzan H.; "Hukukun Ekonomik Gerçekliğe Yanıtı: Tek Kişilik Şirketler", Batider 2007, C. XXIV, S. 1, s. 163-216.

ŞENER, Oruç Hami; "Roma Hukukunun Modem Ortaklıklar Hukukuna Etkileri, Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı", C. I, İstanbul 2002, s. 703-764 *(Teoman Armağanı).*

ŞENER, Oruç Hami; Adi Ortaklık, Ankara 2008 *(Adi Ortaklık).*

ŞENER, Oruç Hami; Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku - Ders Kitabı, Gözden Geçirilmiş 4. Bası, Ankara 2019 *(Ortaklıklar Hukuku).*

TARHANLI, Ceren; Türk ve Alman Hukukunda Ön-Anonim Şirket, İstanbul 2013.

T**?**POLAT TUĞSAVUL, Metis; "Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Çerçevesinde Ticaret Şirketlerinde Şirket Ortaklarının Şahsi Alacaklılarının Durumu", DEÜHFD 2009, Özel Sayı: Prof. Dr. Bilge Umar'a Armağan, İzmir 2010, C. II, s. 1323-1386.

TEKİL, Fahiman; Adi, Kollektif ve Komandit Şirketler Hukuku, 5. Bası, İstanbul 1996.

TEKİNALP, Gülören / TEKİNALP, Ünal; "Joint Venture", Prof. Dr. Yaşar Karayalçın'a 65 inci Yaş Armağanı, Ankara 1988, s. 143-176.

TEKİNALP, Ünal; "İki Güncel Sorunun Üzerine Teorik Yaklaşım Denemesi, AO Tipi İçinde Sınıf Değiştirme - Kayıtlı Sermaye Sisteminde Çıkarılan Sermayenin Tescilinin Hukuki Niteliği", Batider 1993, C. XVII, S. 2, s. 29-37 *(Batider 1993)*.

TEKİNALP, Ünal; "Kollektif Ortaklık Alacaklılarının Ortaklara Müracaatında Zamanaşımı", II nci Ticaret ve Banka Hukuku Haftası (10-18 Mayıs 1962), Bildiriler-Tartışmalar, Ankara 1962, s. 308-317, tartışmalar s.318-322 *(II. Hafta)*.

TEKİNALP, Ünal; "Kollektif Ortaklıkta Ortağın Ortaklıktan Çıkmasının Doğurduğu Bazı Problemler", II nci Ticaret ve Banka Hukuku Haftası (1[illegible]-18 Mayıs 1962), Bildiriler-Tartışmalar, Ankara 1962, s. 362:383, tartışmalar s. 384-395 *(fi. Hafta)*.

TEKİNALP, Ünal; Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Değişiklikler ve İkincil Düzenlemelerle Genişletilmiş 5. Bası, İstanbul 2020 *(Sermaye Ortaklıkları)*.

TOKSAL, Baki;"Yeni Türk Ticaret Kanununun Getirdiği Yenilikler, § 8 - Kollektif Şirketler", İkt. Mal. 1958, C. IV, S. 12, s. 539-552.

ToPÇUOĞLU, Metin; "Ticaret Şirketlerinde Konu Dışı İşlemler ve Sonuçları", SDÜHFD 2012, C. 2, S. 2, s. 47-79.

TOPUZ, Gökçen; Hisse Haczi ve Satışı, Ankara 2009.

TscHXNı, Rudolf / GABERTHÜEL, Tino; (in) Basler Kommentar, Obligationenrecht I, Art. 1-529 OR, Lüchinger/Oser (Hrsg.), 7. Aufl., Basel 2020.

TURANBOY, Asuman; "Avukatlık Ortaklığı", AÜHFD 2001, C. 50, S. 4, s. 41-63.

Türk Hukuk Lugatı, 3. Baskı, Ankara 1991.

TüRK, Hikmet Sami; "Eczacılık ve Adi Ortaklık", Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu IX (8-9 Mayıs 1992), Ankara 1992, s. 161-188.

TÜRKER, Kaya; Türk Hukukunda Kollektif Şirket, Ankara 1980.

TÜRKMEN, Emre; Adi Ortaklıkta Çıkma ve Çıkarılma, Ankara 2020.

Uluslararası İnşaat Sözleşmelerinde Ortak Girişimler, Y. M. Atamer / E. B. Süzel / E. Geisinger (Editörler), İstanbul 20l9.

ULUSOY, Erol; "Adi Ortaklığın Tasfiyesi ve Mahkemenin Görevi", Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi 2015, S. 5, s. 879-904.

UYAR, Talih; "Anonim ve Limited Şirketlerde; «Şirket»ten ve/veya «Şirket Ortağmndan Alacaklı Olan Üçüncü Kişilerin «Şirket»i ve/veya «Şirket Ortağrnnı Takip Hakkının Kapsamı", İstBD 2015, C. 89, S. 6, s. 66-83 *(İstBD 2015).*

UYAR, Talih; "Kollektif ve Komandit Şirketlerde; «Şirket»ten ve/veya «Şirket Ortağmndan Alacaklı Olan Üçüncü Kişilerin «Şirket»i ve/veya «Şirket Ortağı»nı Takip Hakkının Kapsamı", İstBD 2016, C. 90, S. 2, s. 95-1I5 *{İstBD 2016).*

UYGUR, Turgut; Açıklamalı İçtihatlı Borçlar Kanunu, Sorumluluk ve Tazminat Hukuku, C. 8 (BK m. 395-544), 3. Baskı, Ankara 201O.

UzUNALLI, Sevilay; Anonim Şirkette İşletme Konusu, Ankara 2013.

ÜçışIK, Güzin (Oğuz); Türk Hukukunda Kollektif Ortaklıkta Ortakların Sorumluluğu, İstanbul 1985.

ÜLGEN, Hüseyin / HELVACI, Mehmet / KENDİGELEN, Abuzer / KAYA, Arslan / NoMER ERTAN, N. Füsun; Ticari İşletme Hukuku, Yeni Türk Ticaret Kanunu'na ve Diğer Yeni Mevzuata Göre Güncellenmiş 4. Bası'dan 5. (Tıpkı) Bası, İstanbul 2015.

ÜLGEN, Hüseyin; "Ticaret Şirketlerinin Ehliyeti", Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman'ınAnısınaArmağan, İstanbul 2000, s. 1283-1291.

VısCHER, Markus; "Der Aktionarbindungsvertrag: Einfache Gesellschaft oder Innominatvertrag?", SZW 2017/4, s. 425-435.

YALMAN, Macit / TAYLAN, Erbay; Adı Ortaklık, Ankara 1976.

YANLI, Veliye; Anonim Ortaklıklarda Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması ve Pay Sahiplerinin Ortaklık Alacaklılarına Karşı Sorumlu Kılınması, İstanbul 2000.

YENİOCAK, Umut; Anonim ve Limited Şirket Hisselerinin Haczi, Ankara 2009.

YILDIRIM, Ali Haydar; "Adi Ortaklıkta Ortakların Denetleme Hakkı (TBK 631)", DEÜHFD 2011, C. 13, S.2, s. 195-236.

YILDIZ, Burçak; "Ultra Vires İlkesinin Kaldırılmasının Ardından İşletme Konusu Unsuru ve Ticaret Şirketlerinin İşletme Konusu Dışındaki İşlemlerinin Hukuki Niteliği", Batider 2011, C. XXVII, S. 3, s. 111-134 *(Batider 2011).*

YILDIZ, Burçak; "TTK Tasarısı'nda Şirketlerin Ehliyeti ve Bu Bağlamda TTK m. 137 Hükmündeki «Ultra Vires» Sınırlamasının Yerindeliğinin Değerlendirilmesi", AÜHFD 2006, C. 55, S. 1, s. 321-353 *(AÜHFD 2006).*

YrLDIZ, Şükrü; "Ticaret Şirketlerinin Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca Denetlenmesi", Türk Ticaret Kanunu'na İlişkin İkincil Mevzuatın Değerlendirilmesi Sempozyumu (15 Aralık 2012), Editörler: Prof. Dr. Ömer Teoman / Araş. Gör. Birsen Ok, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ankara 2014, s. 111-127.

YONGALIK, Aynur; "Adi Şirkete Yeni Giren Ortağın Eski Borçlardan Dolayı Sorumluluğu Hakkında Alman Federal Mahkemesi'nin 7.4.2003 Tarihli Kararı - Bir Metodoloji Sorunu", Prof. Dr. Tuğrul Ansay'a Armağan, Ankara 2006, s. 525-542 *(Ansay Armağanı).*

YONGAUK, Aynur; "Miras Ortaklığının Adi Ortaklığa Dönüşmesi Sorununa Genel Bir Bakış", Prof. Dr. Hikmet Sami Türk'e Armağan, Ankara 2017, s. 833-843 *(Türk Armağanı).*

YONGALIK, Aynur; "Sanayi ve Ticaret Bakanlığı 'nın «Ticaret Şirketlerinin Tüzel Kişiliği Bulunmayan Bir Ortaklık Yapısı ile İşlettikleri Ticari İşletmelerin Ticaret Sicillerine Tescili Hakkında Tebliğ»i (İç Ticaret: 2009/2) Hakkında Hukuki Değerlendirme", Batider 2009, C. 25, S. 3, s. 69-86 *(Batider 2009).*

YONGALIK, Aynur; "Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na (m. 124-133) Türk Ticaret Kanunu (m. 136-145) ile Karşılaştırmalı Bakış ve Değerlendirme", Batider 2010, C. XXVI, S. l, s. 81-91 *(Batider 2010).*

YONGALIK, Aynur; Adi Şirkette Sermaye Payı, Ankara 1991 *(Sermaye Payı).*

YONGALIK, Aynur; Şahıs Şirketlerinde Ortak Davası (Actio Pro Socio), Ankara 2010 *(Ortak Davası).*

(YARGITAY KARARLARINA İLİŞKİN)

ELEKTRONİK KAYNAKÇA

KazancıİBB http://www.kazanci.com/

Lexpera https://www.lexpera.com.tr/

YargıtayİBB https://karararama.yargitay.gov.tr/ (özellikle 2012 sonrasına ilişkin olmak üzere alındığı yer gösterilmeyen bütün Yargıtay kararları için)

KISALTMALAR

AATUHK	6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun
AB	Avrupa Birliği
AHBVÜ-HFD	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AlmMK	Alman Medeni Kanunu
AlmTK	Alman Ticaret Kanunu
AnkBD	Ankara Barosu Dergisi
Art	Artikel
AÜHFD	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AvK	1136 sayılı Avukatlık Kanunu
Ay	Anayasa
b.	bent
BağDK	2018/11597 sayılı Bağımsız Denetime Tabi Olacak Şirketlerin Belirlenmesine Dair Karar
BAM	Bölge Adliye Mahkemesi
BankK	5411 sayılı Bankacılık Kanunu
Batider	Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
Bd.	Band
BGE	Entscheidungen des schweizerischen Bundesgerichts / İsviçre Federal Mahkemesi Karar(lar)ı
BK/TBK	6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
bkz.	Bakınız
C.	Cilt
c.	cümle
DenY	Ticaret Şirketlerinin Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca Denetlenmesi Hakkında Yönetmelik
DerK	5253 sayılı Dernekler Kanunu

DEÜHFD	Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
DKK	21O sayılı Değerli Kağıtlar Kanunu
DMK	657 sayılı Devlet Memurları Kanunu
dpn.	dipnot
eBK	818 sayılı Borçlar Kanunu
eMK	743 sayılı Türk Kanunu Medenisi
eTK	6762 sayılı (eski/mülga) Türk Ticaret Kanunu
EÜHFD	Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
FaizK	3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun
FinK	6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketleri Kanunu
FrMK	Fransız Medeni Kanunu
FSEK	5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
GSÜHFD	Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
GÜHFD	Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
GVK	3349 sayılı Gelir Vergisi Kanunu
HD	Hukuk Dairesi
HGK	Hukuk Genel Kurulu
HMK	6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HSK	2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu
Hrsg.	Herausgeber
İçtBBGK	İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu
İçtBGK	İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu
İçtBHGK	İçtihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulu
İHM	İstanbul Hukuk Mecmuası
İİD	İcra-İflas Dairesi
İİK	2004 sayılı İcra İflas Kanunu
İKİD	İlmi ve Kazai İçtihatlar Dergisi
istBD	İstanbul Barosu Dergisi
İsvBK	İsviçre Borçlar Kanunu
İşK	4857 sayılı İş Kanunu

İTÜSBD	İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
İÜHFM	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
KamuGK	Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu
karş.	karşılaştırınız
KazancıİBB	Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
KİK	4734 sayılı Kamu İhale Kanunu
KİSK	4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu
Kn.	Kenar Numarası
KoopK	1163 sayılı Kooperatifler Kanunu
KTK	2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu
KÜHFD	Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
KVK	5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu
Lexpera	Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi
LHD	Legal Hukuk Dergisi
m.	madde
MK	4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
MKK	Merkezi Kayıt Kuruluşu AŞ
MÖHUK	5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun
MÜHF-HAD	Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
Mük.	Mükerrer
N./Nr.	Numara/Nummer
NJW	Neue Juristische Wochenschrift
NotK	1512 sayılı Noterlik Kanunu
RG	Resmi Gazete
RKD	Resmi Kararlar Dergisi
S.	Sayı
s.	sayfa
S. Sayısı	Sıra Sayısı

SDÜHFD	Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
SerPK	6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu
SigK	5684 sayılı Sigortacılık Kanunu
SMK	6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu
TapuK	2644 sayılı Tapu Kanunu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
TD	Ticaret Dairesi
TFRS	Türkiye Finansal Raporlama Standarttan
THD	Terazi Hukuk Dergisi
TK/TTK	6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
TKHK	6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TMS	Türkiye Muhasebe Standartları
TMSK	Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TST	Tapu Sicili Tüzüğü
TSY	Ticaret Sicili Yönetmeliği
TTSG	Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi
UÜHFD	Ufuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
vb.	ve benzeri
vd.	ve devamı
vs.	vesaıre
VUK	213 sayılı Vergi Usul Kanunu
YargıD	Yargı Dünyası
YasaHD	Yasa Hukuk Dergisi
YKD	Yargıtay Kararları Dergisi
YürK	6103 sayılı Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞİRKETLER HUKUKUNA GİRİŞ

I. ŞİRKETLER HUKUKUNDA TÜR KAVRAMI, SINIRLI SAYI İLKESİ VE TİPOLOJİ SORUNU

1.1. Tür Kavramı

Şirket türü ile kastedilen, mevzuatta bir şirket için öngörülen hukuki şekildir (bkz. TK 180). Şirketlerin geniş anlamda iki türü vardır. Buna göre bir şirket ya adi şirkettir (BK 620 vd.) ya da ticaret şirketidir (TK 124-644, KoopK). Adi şirketin tüzel kişiliği yoktur. Ticaret şirketleri ise tüzel kişiliği haizdir (TK 125/1) ve özel hukuk tüzel kişisidir. Ticaret şirketlerinin de farklı (alt) türleri bulunmaktadır. Ticaret şirketleri; kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerden ibarettir (TK 124/1). Komandit şirketin ise, adi komandit şirket ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket olmak üzere iki türü vardır. 1

Bu sayılanlara ek olarak donatma iştirakinin de (TK I064-1087) ayrı bir şirket türü olduğu pekala iddia edilebilir[1].

Şirketlerin çeşitliliği, dogmatik ve bilimsel düşüncelerin eseri değildir, ekonomik hayatın doğurduğu ihtiyaçları karşılamak ve çıkarları tatmin etmek isteğinden kaynaklanmaktadır. Bu yüzden (limited şirket hariç) söz konusu türler uzun bir gelişmenin sonucunda ortaya çıkmıştır ve bu türlerden her biri farklı ihtiyaçların giderilmesine hizmet etmektedir. Birden çok şirket türünün mevcudiyeti, doğal olarak, emredici nitelikteki hükümlerce her bir şirket türünün varlığı için aranan (kavramsal) unsurların farklılaşmasını da beraberinde getirir. 1

1.2. Sınırlı Sayı İlkesi

Bilindiği üzere borçlar hukukunda sözleşme serbestliği (irade özerkliği) ilkesinin sonucu olarak taraflar kanunlarda düzenlenen sözleşmeler (isimli sözleşmeler) yanında kanunlarda yer almayan 3

Bu yönde bkz. Türk Ticaret Kanunu Layihası ve Adliye Encümeni Mazbatası (1/150), TBMM Zabıt Ceridesi, 1956, C. 12, S. Sayısı 198, 27; BiLGİŞİN, 33.

1 HiRŞ (1948), 187.

sözleşmeler (isimsiz sözleşmeler) de kurabilir. Oysa şirketler hukuku alanında sayıca sınırlılık *(numerus clausus)* ilkesi geçerlidir. Bu ilke uyarınca bir şirket kurulmak istendiğinde mevzuatta öngörülen türlerden biri seçilmelidir, kurucular bu türler dışında yeni bir şirket türü yaratamaz[3]. Örneğin komandit şirkette komandite ortakların gerçek kişi olması gerektiğinden (TK 304/3) komandite ortağı tüzel kişi olan bir komandit şirketin kurulması mümkün değildir'.

Şirket borçlarından kim(ler)in sorumlu tutulduğuna, temsile yetkili olanların ve onların temsil yetkisinin kapsamının tespitine yönelik hükümler vs. sayesinde *üçüncü kişilerin (işlem hayatının);* şirket içinde çoğunluğun keyfi fiillerine karşı *azlığın;* şirkete yeni giren ortağın girmeden önce doğan borçlardan sorumluluğuyla ilgili vb. hükümler sayesinde şirkete girmeyi düşünen kişilerin sürprizle karşılaşmamaları için *müstakbel ortakların* korunması gibi ihtiyaçlar, şirketler hukuku alanında sayıca sınırlılık ilkesinin kabulünde etkili olmuştur5.

1.3. Tipoloji Sorunu

4 Her bir şirket türü, varlığı için aranan kavramsal unsurlar yanında birtakım tipik (karakteristik) özelliklere de sahiptir. Bu özellikler, o türle ilgili düzenlemeleri genel bir değerlendirmeye tabi tutmak suretiyle tespit edilir. Örneğin tüzel kişiliğin bulunması, sermayenin belirli olması ve paylara bölünmesi, şirket alacaklılarına karşı yalnızca şirket tüzel kişiliğinin sorumlu tutulması, pay sahiplerinin ise *şirkete karşı* ve koymayı taahhüt ettikleri sermaye ile sorumlu olmaları anonim şirketlerin kavramsal unsurları olmakla beraber çok sayıda pay sahibinin varlığı, sermayeye dayalı yapılanma, pay sahiplerinin kimliklerinin ve kişisel özelliklerinin geri planda olması, profesyoneller tarafından yönetilmesi anonim şirketlerin tipik özelliklerindendir. Keza sözleşmeyle kurulması, tüzel kişiliğinin bulunmaması, şirket alacaklılarına karşı yalnızca ortakların sorumlu tutulması adi şirketin kavramsal unsurları iken, az sayıda ortağın varlığı, ortakların kimliklerinin ve kişisel özelliklerinin ön planda olması, şirkete girmenin ve şirketten çıkmanın zorluğu, elbirliğiyle mülkiyet ilişkisinin mevcudiyeti, ortaklar tarafından yönetilmesi, şirket borçlarından dolayı ortakların müteselsilen sorumlu tutulmaları adi şirketlerin tipik özellikleridir. Kanun koyucu bir şirket türüyle ilgili düzenleme yaparken o türe ilişkin tipik özellikleri içeren bir şirket modelini (kanuni tip) esas almış olabilir. Kanun koyucunun bu anlayışı duruma göre ilgili düzenlemelerin tamamına veya önemli bir kısmına

3 KARAYALÇIN, 87; PoR0Y (Tekinalp/Çamoğlu), N. 18; MEIER-HAYozfFoRSTMOSERISETHE, § 11Nr. 2-4.

Bu konuda ayrıca bkz. Çeei, 255 vd.; karş. TEKiNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 18-15.

5 MEIER-HAYoz/FORSTMOSERISETHE, § 11 Nr. 7-9.

yahut münferit hükümlere hakim olabilir. Kanun koyucunun böyle bir iradesinin bulunup bulunmadığı, ancak bir yorum faaliyeti sonucunda tespit edilebilir6. Orneğin BK'nın adi şirkete ilişkin hükümleri, ortaklar arasında elbirliğiyle mülkiyet ilişkisinin bulunacağı, keza şirket ilişkisinin ortaklar arası ilişkilerle sınırlı (iç ilişki/iç şirket) kalmayıp bütün ortakların üçüncü kişilerle yapılan işlemlerin tarafını oluşturacağı ve bu işlemlerden sorumlu olacakları (dış ilişki/dış şirket) varsayımından hareketle konulmuştur. İşte kanun koyucu, kural koyarken bir şirket modelini esas almışsa, artık o şirket türüyle ilgili hükümlerin yorumunda bu husus göz önünde bulundurulmalıdır.

5 Şirket türleri hakkındaki hükümler, emredici ve yedek (tamamlayıcı, yorumlayıcı) hükümlerden oluşur. Şirketin kurucuları tercih ettikleri şirket türüyle ilgili yedek hükümlerin yerine ihtiyaçlarına uygun hükümleri şirket sözleşmesine koyabilirler. Bu olanağa gerekli nisaplara uymak kaydıyla kuruluş sonrasında ortaklar da sahiptir. Kurucuların ve/veya ortakların bu türden tasarrufları sonucunda bazı tipik özellikler ilgili şirkette zayıflayabilir veya ortadan kalkabilir. Önemle belirtelim ki, kavramsal unsur niteliği taşımadığından tipik özelliklerin ilgili türde zayıflaması veya ortadan kalkması, o türden sayılmaya engel oluşturmaz. Bununla beraber ortaya çıkan atipik yapılanma (fiili tip veya gerçek tip) ile kanuni tip artık birbiriyle örtüşmemekte, bu iki tip birbirinden uzaklaşmaktadır.

6 Bu farklılaşma, o şirket türü hakkındaki hükümlerin atipik yapılanmalara uygulanmasıyla ilgili bir tartışmayı da beraberinde getirmektedir. Tartışma, kanuni tip göz önüne alınarak konulan hükümlerin atipik yapılanmalara uygulanıp uygulanmayacağı, uygulanacaksa aynen mi yoksa atipik yapılanmanın özellikleri dikkate alınarak mı uygulanacağıyla ilgilidir. Akla gelenlerden ilki, emredici hükümlerin emredici oldukları için, yedek hükümlerin ise kurucular veya ortaklar aksini kararlaştırmamakla o yedek kurala tabi olacaklarını baştan kabul ettikleri için atipik yapılanmayla ilgili uyuşmazlığa aynen uygulanmasıdır. Buna karşılık tipik yapılanma için öngörülen bir düzenlemenin özellikleri dikkate alınmadan atipik yapılanmalara uygulanması isabetli olmayabilir. Çünkü ister emredici ister yedek olsun kanuni tip göz önünde bulundurularak konulan ve sözü itibariyle atipik somut olayı kapsayan kural, amacı esas alındığında somut olaya uygun düşmeyebilir ve uygulanması adalete (eşitlik ilkesine) aykırı sonuçlar doğurabilir. Bu gibi durumlarda örtülü boşluk ile karşılaşılır. Hakimin yapması gereken, atipik yapılanmaya uymayan kuralın kapsamını amacına uygun olarak sınırlamak, böylece kural konulurken hesaba katılmayan atipik olayı kuralın kapsamı dışına çıkarmaktır[7].

---

6 Bu konuda TK'da anonim şirketlere ilişkin dUzenlemeler hakkında yapılan tartışma için bkz. Şrulıw,j ÇaiK (Kırca/Manavgat), C. 1, 222 vd.

7 KIRCAÇ., 92 vd.; SEROZAN, Medeni Hukuk, § 5 Nr. 38 vd.

Nihayet atipik yapılanmaya uyan bir kural yoksa bu boşluk, özellikle diğer şirket türleri hakkındaki hükümlerin kıyasen (örnekseme) uygulanması yoluyla doldurulmalıdır (bkz. MK 1/2). Bu yaklaşımlardan ikincisinin daha isabetli olduğu fikrindeyiz[8].

2. İLGİLİ MEVZUAT

7 Öncelikle belirtelim ki, Anayasa hükümleri şirketler hukukuyla ilgili düzenlemeler arasındaki hiyerarşinin en üstünde bulunmaktadır. Bu çerçevede temel haklar arasında yer alan mülkiyet hakkı (Ay 35), sosyal ve ekonomik haklardan çalışma ve sözleşme hürriyetleri ile özel teşebbüs kurma serbestisi (Ay 48), mali ve ekonomik nitelik taşıyan kooperatifçiliğin geliştirilmesi (Ay 171) hakkındaki Anayasa hükümleri, başlıca anılması gerekenlerdir. Keza mülkiyetin korunmasıyla ilgili Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Ek Protokol 1 hükmünü de unutmamak gerekir (bkz. Ay 90).

Özellikle mülkiyet hakkının korunduğu Ay 35 ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Ek Protokol 1, şirketler hukuku bağlamında mül-

iyet hakkının ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesi ve Avrupa Insan Hakları Mahkemesine bireysel başvuru bakımından önem taşır (Ay 148[9]; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 34). Örneğin, anonim şirket pay sahibinin genel kurula katılma ve bilgi alma gibi paya bağlı hakları, payın mülkiyetinden kaynaklanan haklardır, bunların ihlali duruma göre mülkiyet hakkının ihlali sonucunu ***doğurur***[10].

8 Mevzuatımız, şirketler hukuku bakımından oldukça zengindir. Şirketler hukukuyla ilgili mevzuat (hükümler) ile kastettiğimiz ise, bir şirketin kuruluşu, işleyişi (organizasyonu, örgütlenmesi), ortakların hakları ve borçları ile sona ermesi gibi hususları, yani bir şirketin kurumsal yapısını doğrudan düzenleyen hükümlerdir. Şirketler ile ilgili *temel hükümlerin* üç ayrı kanunda yer aldığını söyleyebiliriz:

Bunlardan ilki, *adi şirketle* ilgili BK 620-645 hükümleridir.

---

8 Şirketler hukukunda tipoloji hakkında birçokları yerine bkz. ŞEHİRALİ ÇELİK (Kırca/Manavgat), C. 1, 219 vd.; TEKİNALP, Batider 1993, 30 vd.; I<AŞAK, 519 vd.; FELLMANN/MÜLLER, Art. 530 Nr. 163 vd.; FoRSTMOSERIMEIER-HAYoz!NoBEL, § 2 Nr. 64 vd.

9 Keza 30.03.2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun 45 vd.

10 Pay sahibinin bilgi alma hakkını mülkiyet hakkı kapsamında gören Alman Anayasa Mahkemesi'nin 20.09.I999 tarihli kararı için bkz. NJW 2000, 349 vd.; keza bkz. KENDİGELEN/ÇoNKAR, 465 vd. ile Şirketlerin Müruru Zamana Uğrayan Kupon Tahvilat ve Hisse Senedi Bedellerinin Hazineye İntikali Hakkında Kanun'u iptal eden Anayasa Mahkemesi 'nin 10.04.2019 tarih ve 2018-136/21sayılı kararı (RG 20.06.2019 / 30807).

Bu hükümler, BK'nın *Özel Borç İlişkileri'ne* ayrılan *İkinci Kısım'ın* son bölümü olan *Adi Ortaklık Sözleşmesi* isimli *Onsekizinci Bölüm'de* bulunmaktadır.

"Esas itibarıyla, ticaret hukukunu ilgilendiren bu ortaklık türünün, Türk Ticaret Kanununda yer alması gerekirse de, tüzel kişiliğinin bulunmamasından olsa gerek, Borçlar Kanununda yer alması yadırganmamaktadır."[11]

En kapsaml**?**sı olan ikinci grup temel hükümler, TK' da *Ticaret Şirketleri* isimli *ikinci Kitap'ta* (TK 124-644) yer almaktadır.

İkinci Kitap'ta ana hatlarıyla şu konular düzenlenmiştir: *Birinci Kısım:* Genel H**?**mler (TK 124-21O); *ikinci Kısım:* Kollektif Şirket (TK 211-303); *Üçüncü Kısım:* Komandit Şirket (TK 304-328); *Dördüncü Kısım:*Anonim Şirket (TK 329-563); *Beşinci Kısım:* Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirket (TK 564-572); *Altıncı Kısım:* Limited Şirket (TK 573-644).

TK'nın ticaret şirketleriyle, özellikle anonim şirketle ilgili hükümlerine dayanılarak çıkarılan çok sayıda ikincil düzenleme de vardır. Ticaret Şirketlerinin Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca Denetlenmesi Hakkında Yönetmelik, Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmelik, Sermaye Şirketlerinin Açacakları İnternet Sitelerine Dair Yönetmelik, Anonim Şirketlerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Yönetmelik, Bağımsız Denetim Yönetmeliği, Şirketlerde Yapı Değişikliği ve Ayni Sermaye Konulmasında Siciller Arası İşbirliğine İlişkin Tebliğ, Anonim ve Limited Şirketlerin Sermayelerini Yeni Asgari Tutarlara Yükseltmelerine ve Kuruluşu ve Esas Sözleşme Değişikliği İzne Tabi Anonim Şirketlerin Belirlenmesine İlişkin Tebliğ, Anonim Şirketlerin Genel Kurullarında Uygulanacak Elektronik Genel Kurul Sistemi Hakkında Tebliğ, Ticaret Şirketlerinde Anonim Şirket Genel Kurulları Dışında Elektronik Ortamda Yapılacak Kurullar Hakkında Tebliğ, Kar Payı Avansı Dağıtımı Hakkında Tebliğ vs., bunlardan öne çıkanlardır.

Üçüncü grup temel hükümlerin yer aldığı kanun ise, TK 124 uyarınca bir ticaret şirketi sayılan *kooperatifle* ilgili KoopK'dır.

Şirketler, özellikle anonim şirketler hakkında yukarıda sayılanlar dışında da çeşitli kanunlarda ve bu kanunlara dayanılarak çıkarılan ikincil mevzuatta, TK'daki hükümlere göre özel hüküm niteliği taşıyan (bkz. TK 330) çok sayıda düzenleme bulunmaktadır: 9

Bunların başında *halka açık anonim şirketlerle* ilgili olan SerPK 16 vd. hükümleri ile bunlara ilişkin ikincil düzenlemeler gelmektedir.

[il] Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/499), Dönem: 23, Yasama Yılı: 3, TBMM (S. Sayısı: 321), 24.

Kurumsal Yönetim Tebliği, Kayıtlı Sennaye Sistemi Tebliği, Kar Payı..Tebliği, Geri Alınan Paylar Tebliği, Birleşme ve Bölünme Tebliği, Onemli Nitelikteki İşlemler ve Ayrılma Hakkı Tebliği, Pay Alım Teklifi Tebliği, Ortaklıktan Çıkarına ve Satma Hakları Tebliği, "Yeøaleten Oy Kullanılması ve Çağrı Yoluyla Vekalet Toplanması Teblığı, halka açık anonim şirketler hakkında başlıca anılması gereken ikincil düzenlemelerdir.

BankK'da ve ikincil düzenlemelerde ise *banka anonim şirketine* ilişkin hükümler mevcuttur.

Özellikle kuruluş ve faaliyet izinleri hakkında BankK 6-12, ana sözleşmeye ilişkin hükümlere yönelik BankK 16- 18, birleşme, bölünme, hisse değişimi ve iradi tasfiyeye ilişkin BankK 19-20, kurumsal yönetimle ilgili BankK 22-32, banka anonim şirketi bağlamında önem taşıyan hükümlerdir.

Bankaların İzne Tabi İşlemleri ile Dolaylı Pay Sahipliğine İlişkin Yönetmelik; Bankaların Kurumsal Yönetim İlkelerine İlişkin Yönetmelik; Finansal Holding Şirketleri Hakkında Yönetmelik; Varlık Yönetim Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik; Bankaların Birleşme, Devir, Bölünme ve Hisse Değişimi Hakkında Yönetmelik; Bankaların İradi Tasfiyeleri Hakkında Yönetmelik, önem taşıyan ikincil düzenlemelerden sayılabilir.

Keza SigK (özellikle) 3-10, *sigorta ve reasürans şirketleri;* FinK (özellikle) 4-17 *ise,finansal kiralama şirketleri,faktoring şirketleri ve finansman şirketleri* hakkında hükümler içermektedir.

Nihayet 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu, 6219 sayılı Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanunu ve 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun gibi haklarında özel kanun bulunan ve bu türden kanunlarla veya bu kanunların yetkilendirdiği kurumlar tarafından kurulan anonim şirketler de bulunmaktadır.

10 Ticaret şirketlerine özgü hükümler saklı kalmak kaydıyla MK'nın tüzel kişilere ilişkin genel hükümleri (MK 47-55) her şirket türünün niteliğine uygun olduğu oranda ticaret şirketleri hakkında da uygulanır (TK 126) (bkz. Kn. 41O vd.).

11 Mevzuat bağlamında son olarak belirtmek isteriz ki, şirketler hukukuyla ilgili BK ve TK gibi temel kanunlarda yer alan hükümler başta gelmek üzere birçok hükmün kaynağı yabancı ülkelere veya uluslararası organizasyonlara aittir. Bilindiği üzere kanun hükümlerinin yorumlanmasında da uygulanma kabiliyeti olan MK l/3'e göre hakim, karar verirken bilimsel görüşlerden ve yargı kararlarından yararlanır. Bu hükümde anılan *"bilimsel görüşler ve yargı kararları"*

ibaresinin kapsamına, Türk hukukunda genel kabul görmüş bilimsel görüşlerin ve yerleşik Yargıtay içtihatlarının yanı sıra, kaynak (mehaz) hukuk sistemindeki bilimsel görüş ve yargı kararlan da girer[11].

3. TERMİNOLOJİ

Şirket ve *ortaklık,* eş anlamlıdır. Gerçekten, *"şirket" ve "ortaklık" terimlerinin kanuniliği* başlıklı TK 1531 uyarınca ortaklık ile şirket eş anlamda kanuni terimlerdir ve birbirleri yerine kullanılabilir. 12

BK'da ortaklık, TK'da ise şirket terimi tercih edilmiştir. Ortaklık, aynı zamanda ortak olma durumunu da ifade etmekte, yani ortak sıfatının beraberinde getirdiği haklar ve borçların karşılığı olarak da kullanılmaktadır. Çalışmamızda yeknesaklığı sağlamak için, zorunlu haller dışında şirket terimi tercih edilecektir.

Şirketi (ortaklığı) oluşturan, şirkete katılan kişileri ifade etmek üzere hem BK'da hem kural olarak TK'da *ortak* terimi kullanılmaktadır. TK'da sadece anonim şirketlerde ortak yerine *pay sahibi* terimi tercih edilmiştir. Bununla beraber aksi belirtilmedikçe ortak sözcüğünü pay sahibini de içerecek şekilde kullanacağız.

Köken (etimoloji) bakımından Arapça *şrk* kökünden gelen şirk, şirket ve şerik sözcükleri arasında yakın ilişki vardır. Şirk "l. paylaşma, ortak olma, 2. tanrıya eş koşma, çok tanrıcılık" anlamı taşımakta; şirket, "ortaklık" anlamındaki *şirka(t)* ve şerik ise, "ortak" anlamındaki *şarfk* sözcüğünden gelmektedir[13]. 13

Ortak sözcüğünün ise, eski Türkçe'de kesmek, pay etmek anlamındaki *or* kökünden türetilen *ortuk* sözcüğünden geldiği ifade edilmektedir[14].

Şirket, İngilizce'de *company* sözcüğüyle ifade edilmekte olup, Latince *cum* (birlikte/aynı) ile *panis* (ekmek) sözcüklerinin birleşiminden oluşan ve aynı ekmeği paylaşan kişilerin oluşturduğu *compagnia* sözcüğüne karşılık gelmektedir[15]. Türkçe'ye *kumpanya* olarak çevrilen bu sözcük, ticari ortaklık yahut aynı eylemi yapan kimseler topluluğu şeklinde tanımlanmaktadır[16]. Yeri gelmişken İngilizce'de 14

11 Bu hususta bkz. İçtBBGK'nın 20.09.1950 tarih ve 4/10, 09.03.1955 tarih ve 1954-22/2 ile 27.03.1957 tarih ve 1/3 sayılı kararları (KazancıİBB).

13 NİŞANYAN, 809 "şerik", 813 "şirk" ve "şirket".

u NİŞANYAN, 636 "ortak".

15 DAVOUDı/MCK.ENNAIÜLEGARIO, 28; 0RBERG, 1O "cum", 26 "panis"; ayrıca bkz. ARSLANLI (1960), 8.

/6 TDK Güncel Türkçe Sözlük, "Kumpanya", www.tdk.gov.tr.

şirket sözcüğünü ifade etmek için kullanılan tek kelimenin *company* olmadığını, bu sözcüğe karşılık gelmek üzere zaman zaman *corporaıe* kelimesinin de kullanıldığını belirtelim.

Şirketler hukukunu ifade etmek için ise konuya ilişkin AB mevzuatının İngilizce metinlerinde ve Birleşik Krallık hukukunda *company law* terimi tercih edilmekte iken Amerikan hukukunda *corporate law* teriminin tercih edildiği görülmektedir[17]. Bununla birlikte, Birleşik Krallık ve çoğu AB üyesi ülkenin aksine Alman hukukunda şirketler hukukuna ilişkin mevzuat tek bir metinde düzenlenmek yerine dağınık bir biçimde kaleme alınmıştır. Bu düzenlenme tarzı sebebiyle Alman hukuku bakımından *company law* teriminin *corporate law* terimini de içeren daha geniş bir terim olduğunu söylemek mümkündür[18]. Gerçekten, Alman hukukunda *corporate law* terimi *Kapitalgesellschaftsrecht* terimiyle ifade edilen ve paylı/pay senetli şirket (anonim şirket) *(Aktiengesel/schaft),* limited şirket *(Gesellschaft mit beschriinkter Haftung)* ile paylı/pay senetli komandit şirketten *(Kommanditgesel/schaft auf Aktien)* oluşan sermaye şirketlerinin hukukuna karşılık gelmekte iken *company law (Gesel/schaftsrecht)* terimi, bu sayılanlar yanında kollektif şirket (AlmTK 105 vd.), (adi) komandit şirket (AlmTK 161 vd.) ve adi şirketi de (Alın.MK 705 vd.) kapsayan daha geniş bir içeriğe sahiptir1[9].

4. ŞİRKETİN TANIMI VE UNSURLARI

4.1. Tanımı

15 Bütün şirket türlerini kapsayacak bir tanım için BK 620/1'den yararlanılabilir. Hükümde, adi şirketin ayrıldığı bölümün başlığına paralel biçimde *adi şirket sözleşmesinin* tanımının yapılmış olması buna engel değildir. Çünkü BK 620/1'e karşılık gelen eBK 520/1'de adi şirket sözleşmesi değil *şirket* tarif edilmiştir. BK 620/1'e ilişkin gerekçede *"[m}etninde yapılan arılaştırma dışında, maddede 818 sayılı Borçlar Kanununa göre bir hüküm değişikliği yoktur.*" denilmiştir. Keza mehaz İsvBK 530/1 de, eBK 520/1'deki gibi adi şirket sözleşmesini değil şirketi tarif etmektedir2°. Öğretide BK 620/1 'in de İsvBK 530/1 gibi genel olarak şirketi tanımladığı kabul görmektedir2[1]. Kaldı ki, BK 620/1'in adi şirketi tarif ettiği iddiası, adeta adi şirketi olumsuz biçimde tanımlayan aynı maddenin ikinci fıkrasının konuluş amacıyla da bağdaşmamaktadır. Çünkü aynı maddede bir kurumun ta-

17 CAHN/DONALD, 9 dpn. 29.

18 CAHNIOONALD, 9 dpn. 29.

19 CAHNIDONALD, 9 dpn. 29; ScHuLzlWASMEIER, 10-11.

10 FELLMANN/MüLLER, Art. 530 Nr. 9; keza MEIER-HAYoz/FoRSTMOSERISETHE, § l Nr. 2.

21 POROYffEKİNALP (Çamoğlu), N. 42; ŞEHİRALİ ÇELİK (Kırca/Manavgat), C. 1, 45-46; BARLAS, Nr. 21.

nımının iki kez yapılması pek mantıklı gözükmemektedir. O halde BK 620/1'de adi şirket sözleşmesinin değil genel olarak şirketin tanımının yapıldığından hareket edilebilir.

FrMK 1832 de, bütün şirketler için ortak bir tanım hükmü içermektedir.

BK 620/1'e göre şirket, *"iki ya da daha fazla kişinin emeklerini ve mallarını ortak bir amaca erişmek üzere birleştirmeyi üstlendikleri sözleşmedir."* 16

Bu hüküm, öncelikle, şirket kavramı yerine şirket sözleşmesini tarif etmesi sebebiyle isabetli bulunmamaktadır. Çünkü şirkette, sözleşme kavramı önem taşısa da, öne çıkan, kişilerin birleşmeleri, bir topluluk oluşturmalarıdır[12]. Keza hükümdeki "ve" bağlacı sebebiyle, şirketin varlığı için aynı anda hem emeğin hem malın sermaye payı olarak getirilmesinin zorunlu olduğu düşünülebilir. Oysa hükümdeki "ve" bağlacının, ortakların sermaye payı olarak sadece emeklerini veya mallarını ya da her ikisini birlikte koyabileceklerini ifade etmek üzere kullanıldığı kabul edilmelidir[13].

Kaynak İsvBK 530/1'in, BK 620/1'deki tanıma benzeyen Fransızca ve İtalyanca metinlerinden farklı olarak, Almanca metninde yer alan tanım daha başarılıdır. Bu tanıma göre, *"şirket, ortak güçler veya araçlarla ortak bir amaca ulaşmak için iki ya da daha fazla kişinin sözleşmeye dayalı birleşmesidir."*

4.2. Unsurları

BK 620/1 ve mehazı İsvBK 530/1'deki tanımlardan hareketle şirketin varlığı için şu unsurlar bir arada bulunmalıdır: *Kişi topluluğu; ortak bir amacın* varlığı; ortak amaca erişmek için ortaklar tarafından güç veya araçların, yani *sermaye paylarının (katılım paylarının)* sağlanması; ilgili düzenlemelerde sözü edilmeyen ancak öğretinin şirketin doğası gereği aradığı ve daha çok Latince karşılığı tercih edilen *affectio societatis;* kişi topluluğunun temelinin *sözleşmeye* dayanması. Bunlardan sermaye payları ve *affectio societatis,* esas itibariyle ortak bir amacın takip edilmesinin bir gereğidir. Bu yüzden bu iki unsuru ortak amaç unsurunun parçaları olarak görmek daha isabetli olabilir.u. 17

Şirketin tanımı ve unsurları konusu adi şirket açısından önem taşımaktadır. Şöyle ki, bir kavramın tanımı ve unsurları, özellikle 18

---

u Keza bkz. MEıER-HAYoz/FoRSTMOSERISETHE, § 1 Nr. 2.

13 Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/499), 251; keza bkz. BiLGİŞİN, 14 dpn. 15; KALPsüz, 206.

u Bu yönde MEIER-HAYOz!FORSTMOSERISETHE, § 1 Nr. 83 vd.

o kavramın benzer kavramlardan ayırt edilmesine yarar. Şirketler hukuku uygulamasında ise bu konu, adi şirket bağlamında ortaya çıkmaktadır. Uygulamada bir hukuki ilişkinin adi şirket mi yoksa başka bir hukuki ilişki mi olduğu hususunda tereddütler ortaya çıkabilmektedir. Gerçekten de bazı somut olaylarda özellikle adi şirket ve sonuca katılmalı sözleşmeler arasındaki sınırın çizilmesinde g□çlükler yaşanmaktadır (bkz. Kn. 97 vd.). Böyle bir soruna ticaret şırketleri bağlamında tesadüf edilmez. Farklı deyişle, bir şirketin ti_care! şi□ketlerinin hangi türünden olduğu ya da ortada bir ti_caret şırketı mı yoksa başka bir hukuki kurum mu bulunduğu gibi bır sorunla karşılaşmak şaşırtıcı olur (bununla birlikte bkz. Kn. 441). Sorun şir□et_sözleşmelerinin şekle tabi olup olmamasıyla doğrudan ilgilidir. Adı şırket sözleşmesi kural olarak şekle tabi değildir, şirketi kuranlar adi şirket kurduklarının, akdettikleri sözleşmenin adi şirket niteliği taşıdığının farkında bile olmayabilirler. Oysa ticaret şirketlerinin kurulması için şirket türünün belirtilmesi başta gelmek üzere kanunda öngörülen asgari unsurları içeren şirket sözleşmesinin ticaret siciline tescili şarttır. Ayrıca tescil sırasında şirket sözleşmesinin, emredici hükümlere aykırı olup olmadığı ve söz konusu sözleşmenin kanunun aradığı bütün zorunlu kayıtları içerip içermediği sicil müdürü tarafından incelenir (TK 32/2).

4.2.1. Kişi topluluğu

19 Şirketin ayırt edici niteliği, kişilerden oluşmasıdır. Bu yönüyle şirket, mal topluluklarından farklılaşır. Nitekim MK'da tüzel kişiler, örgütlenmiş *kişi toplulukları* ve belli bir amaca özgülenmiş olan bağımsız *mal toplulukları* olarak ikiye ayrılmakta (MK 47), dernek kişi topluluğu (MK 56/1), vakıf ise mal topluluğu olarak nitelendirilmektedir (MK 101/1). Bu açıdan şirketler, vakıflara değil derneklere benzer. Kişi topluluğu olarak sadece adi şirketin tüzel kişiliği yoktur, diğer şirketlerin tüzel kişiliği vardır.

Kişi topluluğu unsuru şirket kavramı açısından belirleyicidir, çünkü şirketlere duyulan ihtiyacın temelinde yatırım (ticaret) için gerekli sermaye birikiminin sağlanması ve/veya ticari hayatın risklerinin paylaşılması yatmaktadır, söz konusu birikim ve paylaşım ise birden fazla kişinin varlığını gerektirir2[5].

20 Bu söylenenlere uygun olarak adi şirket, kollektif şirket ve ad□ komandit şirket için en az iki (BK 620/1, TK 211, 304), sermaye□• paylara bölünmüş komandit şirket için beş (TK 568/2) ve kooperatıf için yedi kişinin varlığı aranır (KoopK 2/1).

1S ŞEHİRALİ ÇELİK (Kırca/Manavgat), C. l, 46.

Bunlarla beraber AB üye adaylığı sebebiyle 2009/102 sayılı Yönerge'den[26] hareketle, tek ortağı bulunan anonim ve limited şirketin kurulması ile çalışmasına olanak tanınmıştır2[7] (bkz. TK 337, 338/2, 573/1, 574/2). Tek ortak, şirket tüzel kişiliği dışında bir kişi olmalıdır (TK 338/3, 574/3), çünkü şirketin kendisinin tek ortak olması aslında ortaksız şirket anlamına gelmektedir. Tek kişilik şirket, kişi topluluğunun varlığını zorunlu kılan *klasik anlamda* şirket kavramıyla bağdaşmayan atipik bir oluşumdur[28]. Bu oluşum, kişilerin sorumluluğu sınırlandırılmış olarak ticaret yapma ihtiyacını karşılamaktadır.

Ortak sayısı bakımından üst sınırın getirildiği tek şirket türü limited şirkettir. Limited şirketlerde ortakların sayısı elliyi aşamaz (TK 574/1).

Şirketin ortakları gerçek kişi ve/veya tüzel kişi olabilir. Bununla beraber kollektif şirket ortağı ile adi ve paylı komandit şirketlerde komandite ortak gerçek kişi olmalıdır (TK 211, 304/3, 564/1). 21

Ortak olmak ehliyeti konusunda genel hükümler geçerlidir (bkz. MK 9 vd., keza 463/3).

Hakkında şirket kurucusu veya ortağı olmak hususunda yasak getirilenler bağlamında örnek olarak şu hükümlere bakılabilir: DMK 28; NotK 50; HSK 48/4; AvK 11 ve *12*[29].

4.2.2. Ortak bir amacın varlığı

4.2.2.1. Ortak amaç ve işletme konusu kavramları

Kişiler, ortak bir amacı (gayeyi) takip etmek üzere biraya gelmeli- 22
<lir ki şirketten söz edilebilsin. Bütün katılanlar bir ve aynı hedefi takip ettikleri, elde edilen başarıyı beraber paylaşmayı istedikleri, muhtemel bir başarısızlığa da birlikte katlanma iradesine sahip oldukları takdirde amaç ortaktı[30].

Amacın ortak olması kaydıyla kişileri ortak olmaya iten saiklerin ve takip edilen çıkarların farklı olması önem taşımaz. Örneğin bir anonim şirkette uzun vadeli getiri beklentisi olan pay sahibi, şirketin gelişmesi amacıyla yeni yatınmJar için karın bir kısmının dağıtılmayıp yedek akçeye aktarılmasını [bkz. TK 523/2-(b)], kısa vadeli bakış açısı-

---

26 OJ L258, 01.10.2009.

27 TK Genel Gerekçe, Nr. 120.

28 MEIER-H.AYOz!FORSTMOSERISETHE, § 2 Nr. 8, 11.

29 Konu hakkında birçokları yerine bkz. KARAYALÇJN, 33 vd.

30 İsviçre Federal Mahkemesi'nin 29.03.2015 tarih ve 4A_533/2014 sayılı karan (www.bger.ch); MEIER-HAYoz!FORSTMOSERISETHE,§ 1 Nr. 84.

na sahip pay sahibi ise elde edilen karın tamamının dağıtılmasını istei-1'. Keza bir şirkette ortaklardan biri elde edeceği karı başka bir şirketten pay satın almak suretiyle yatırım yapmak için kullanma saikiyle hareket ederken başka bir ortak, payına düşen karı kültürel etkinlikleri desteklemek için harcamayı düşünebilir. Esas itibariyle şirket ilişkilerinde ortak amacın takip edilmesi, kişisel amaca ulaşmanın aracı olarak görülür.

23 Amaç, ulaşılmak istenen sonuç, yani hedeftir. Şirketler, ideal (manevi) amaçla kurulamaz. Şirketlerde amaç ekonomiktir. Ortakların ekonomik durumlarının daha iyi bir konuma getirilmesi, yani ortaklara para ile ölçülebilir (maddi) bir fayda sağlanması hedeflenirse ekonomik amacın varlığından söz edilir[32]. Bu amaca ulaşmanın belli başlı iki yolu vardır: İlk yol, karın (kazancın) elde edilip ortaklara dağıtılmasıdır ki kollektif, komandit, anonim ve limited şirketler ile adi şirket bu gruba girmektedir[33]. İkinci yönteme ise daha çok kooperatiflerde başvurulur. Kooperatiflerde kar dağıtmak yerine ortakların belirli ekonomik menfaatleri ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçları, işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlanıp korunur (KoopK 1).

Örneğin tüketim kooperatifleri, ortaklarının tüketim ihtiyaçlarını, aracıları ortadan kaldırarak veya aracıların kar düzeylerini en düşük seviyeye indirerek daha ucuza karşılar. Konut kooperatifleri sayesinde küçük birikimler bir araya getirilmek ve gerekli durumlarda banka kredilerinden de yararlanılmak suretiyle üyelerin konut ihtiyaçları giderilir. Taşıma kooperatifleri (motorlu taşıyıcılar kooperatifleri); ortaklarına iş bulma, sözleşme yapma, yük bulma sorununu çözme, yükleme istasyonları ku.rma, yakıt, lastik, yedek parça alma, bakım onarım gibi konularda kolaylık sağlamaktadır vs.

24 Şirketlerde amacın ekonomik olduğu anonim, limited ve kooperatif şirketlerde açıkça ifade edilmiştir (TK 331, 573/3; KoopK 1). Diğer şirketlerde ise özellikle kar (kazanç) dağıtımına ilişkin hükümler ve sistematik yorum aracılığıyla bu sonuca varılmaktadır.

Ekleyelim ki, her ne kadar kollektif şirket ile adi komandit şirketin tanımında ticari işletme işletmek amacından söz edilse de (TK 211, 304/1) bununla kastedilen amaç değil amaca varmak için başvurula-

---

31 Anonim şirketlerde pay sahiplerinin kendi içlerindeki çıkar çatışmaları için bkz. ŞEHİ· RALİ ÇELİK (Kırca/Manavgat), C. 1, 258-260.

32 Ekonomik amaç kavramı hakkında birçokları yerine bkz. MEIER-HAvoz!FoRSTMOSERI SETHE, § 4 Nr. 7-8; KALPsüz, 207-208; ANSAY,Adi Şirket, 37 vd.; PoRoYffEKİNALP(Çamoğlu), N. 55 vd.; TEK.İL, 11 vd.; PULAŞLI, Şerh, § 2 Nr. 23-25; ŞEHİRALİ ÇELİK (Kırca/Manavgat), C. 1, 56-57.

33 Keza bkz. Yargıtay 11. HD'nin 26.12.2017 tarih ve 2016-8800/7610 sayılı kararı.

cak araçtır. Ekonomik amaç kavramını geniş anlamda kullanmak ve bir anonim şirket kurmak üzere bir araya gelen kişilerin oluşturduğu topluluk örneğinde olduğu gibi ekonomik amacı elde etmeye yönelik hazırlık faaliyetlerini de bu kapsamda görmek isabetli olur.

İşletme konusu ise, amaca varmak için yürütülen faaliyettir[34]. 25
Hangi sektörde olursa olsun her türlü mal veya hizmet üretmek ve/veya üretilen mal ya da hizmetlerin alım satımını yapmak yahut ❓_unların alım satımına aracılık etmek işletme konusunu oluşturabilir. Örneğin ilaç, bilgisayar, beyaz eşya, otomobil, kumaş, zeytinyağı, meyve suyu üretmek; konut inşa etmek; süt işlemek; (karada, havada, denizde) yük ve/veya yolcu taşımak; acentelik, portföy yöneticiliği, yatırım danışmanlığı, bankacılık, finansman, derecelendirme, değerleme, finansal kiralama, faktoring işiyle uğraşmak; İnternet hizmeti, bina güvenliği sağlamak; alışveriş merkezi, lokanta, kafe işletmek vs.

Kollektif ve adi komandit şirketlerin işletme konuları çerçevesinde icra ettikleri faaliyetlerin ancak bir ticari işletme büyüklüğünde olması aranırken (TK 211, 304/1) diğer şirketler için böyle bir koşul öngörülmemiştir. Dolayısıyla örneğin anonim ve limited şirketler esnaf işletmesi de işletebilir. Oysa ticari işletme işletmeye en uygun şirket türlerinin anonim ve limited şirketler olduğu bir gerçektir. Hatta kanun koyucunun bu şirketlerin bir ticari işletme işlettikleri varsayımından hareket ettiği dahi söylenebilir[35].

Birçok hükmün uygulanması işletme konusu ile irtibatlandırılmıştır (örneğin bkz. TK 43/1, 151/6, 210/3, 233/1, 245/1, 293/1, 311, 334/1, 356/5, 371/1-2, 374/1, 380/1, 396/1, 421/3-(a), 421/6, 493/2, 529/1-(b), 572/1, 606/1, 621/1-(a)]. Bu sebeple ticaret şirketlerinde *esaslı noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış bir şekilde işletme konusu*nun şirket sözleşmesine yazılması aranmıştır [TK 213/ l -(d), 339/2-(b), 576/1-(b)]. Oysa şirket sözleşmelerinde amaca ilişkin açık bir kaydın bulunması aranmaz. Amacın ekonomik olduğu hususu, yukarıda değinildiği üzere ya açık bir hükmün varlığı sonucunda doğrudan ya da kar payı dağıtımı gibi hükümler vasıtasıyla dolaylı biçimde anlaşılır. Şu halde ortakların şirket sözleşmesiyle, amaç yanında işletme konusu üzerinde de mutabık kalmaları gerekir. 26

Amaç ve işletme konusu kavramlarının kullanılmasında kanun koyucu TK açısından gayet özenli davranmıştır; oysa BK'da bu hususta ufak 27

---

34 Amaç ve konu ilişkisi hakkında birçokları yerine bkz. ŞrniRALİ ÇELİK (K.Jrca/Manavgat), C. 1, 57-58; MEIER-HAYozlFORSTMOSERISETHE, § 4 Nr. 10 vd.; HANOSCHINNONZUN, Art. 530 Nr. 30; UZUNALLI, 6 vd.

35 Bu konuda bkz. KENDİGELEN (Ülgen/Helvacı/Kaya/Nomer Ertan), N. 269.

da olsa bazı aksaklıklar mevcuttur. Örneğin BK 621/2, 626, 639/1[36]'de işletme konusu yerine hatalı biçimde amaç terimi kullanılmıştır.

28 Tek kişilik şirketlerde de bir amaç ve işletme konusu bulunur; ancak işin doğası gereği amacın ortak olmasından söz edilemez. Bu şirketlerde ortak amacın yerini örgütlenme (organizasyon) amacının aldığı ifade edilmektedir1[7].

29 Şirketler, kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilir (bkz. TK 331, 573/3); özellikle kamu düzenine, hukuka ve ahlaka aykırı amaç güdemezler (bkz. MK 47/2, 54/3; TK *210/3)*[38]. Bu söylenenler işletme konusu için de geçerlidir3[9].

30 Dernekler de ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere oluşturulan kişi topluluğu olmakla birlikte, kazanç paylaşma amacıyla kurulamazlar (MK 56/1 ve DerK 2/a). Dolayısıyla dernekler ekonomik amaç için kurulamaz, sadece bilimsel, siyasi, hayri, kültürel, spor, eğlence, eğitim ve sanat gibi manevi (ideal) amaç için kurulabilir. Bu durum, derneklerin manevi amaçlarına ulaşmak, yani elde edilen kazancı üyelerine dağıtmak için değil manevi amaçlan uğruna harcamak için kantin, süpermarket, spor salonu gibi bir esnaf işletmesi veya ticari işletme işletmelerine engel değildir (bkz. TK 16/1).

MK 56/1 ve DerK 2/a hükümlerinde her ne kadar sadece kazanç paylaşma amacı yasaklansa da dernekler kooperatifler gibi de faaliyette bulunamamalıdır; yani kazanç paylaşma sayılmamakla beraber üyelerinin belirli ekonomik menfaatleri ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp koruyacak şekilde kurulamamalıdır.

31 Ortak amaç bağlamında son olarak belirtelim ki, şirket, ortak amacını gerçekleştirmek için yürüttüğü faaliyetlerinde, *"sosyal sorumluluklarına karşı duyarlı olur; çevreye, tüketiciye, kamu sağlığına ilişkin düzenleme/er ile etik kurallara uyar. Şirket, uluslararası geçerliliğe sahip insan haklarına destek olur ve saygı gösterir. İrtikap ve rüşvet de dahil olmak üzere yolsuzluğun her türlüsüyle mücadele eder.* " (bkz. Sennaye Piyasası Kurulu Kurumsal Yönetim İlkeleri 3.5.1 ve 3.5.2 ve bu doğrultuda keza bkz. Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi)4°.

---

36 K.arş. TK 529/1-(b)'nin gerekçesi (KENDİGELEN, Gerekçeli TIK, 637).

37 Bu hususta bkz. ŞEHİRALİ ÇELİK, 176.

38 Kanun koyucu izin venneseydi ahlaka aykın sayılacak bir faaliyet, kanun koyucunun izin vennesiyle ahlaka aykırı olmaktan çıkar [bu hususta bkz. BARLAS, Nr. 72; Yargıtay İçtBBGK'nın 14.01.1948 tarih ve 1943-30/2 sayılı kararı (KazancılBB); karş. Yargıtay 4. HD'nin 29.01.1959 tarih ve 1957-10681/133l sayılı kararı **(YALMANffAYLAN,** 56).

39 Bu konuda bkz. ŞENER, Adi Ortaklık, 105 vd.

40 Bu konuda ayrıca bkz. ŞEHİRALİ ÇELİK (Kırca/Manavgat), C. 1, 274-276.

4.2.2.2. Ortak amacın gerçekleşmesine katkıda bulunma yükümlülüğü

Ortak amacın gerçekleşmesi ortakların katkılarıyla mümkündür. 32
Bu husus BK 620/1'de *"emekleri ve malları ortak bir amaca erişmek üzere birleştirmek",* mehaz İsvBK 530/1'de ise *"ortak güçler veya araçlarla ortak bir amaca ulaşmak"* şeklinde ifade edilmiştir. Bununla sadece iki tür katkıdan biri olan sermaye payı kastedilmiştir. Katkının ikinci türü ise, daha önce değinildiği üzere öğretinin şirketin doğası gereği aradığı *affectio societatis* 'tir.

Şirketler için ortak bir tanım hükmü niteliği taşıyan FrMK 1832 de, ortak amacın gerçekleştirilmesine katkıda bulunma yükümlülüğü konusunda BK 620/1'in benzeri bir hükmü içermektedii-4[1]. Keza adi şirket sözleşmesinin içeriğinin düzenlendiği AlmMK § 705 uyarınca ortaklar, şirket sözleşmesi ile karşılıklı olarak sözleşmede belirlenen şekilde ortak bir amacın gerçekleştirilmesine katkıda bulunmayı, özellikle kararlaştırılan sermaye paylarını ifa etmeyi taahhüt ederlei-4[2].

4.2.2.2.1. Sermaye payları ile

Ortak amaca ulaşabilmek için her bir ortağın şirket sözleşmesiyle 33
getirmeyi üstlendiği katkı veya değer için adi şirketlerde *katılım payr*[0], ticaret şirketlerinde ise duruma göre *sermaye, sermaye payı* veya *esas sermaye payı* terimleri kanuni terim olarak tercih edilmiştir (örnek olarak bkz. BK 621; TK 127, 329/2, 573/1; KoopK 4/4-5).

Söz konusu katkı için sermaye terimi yerine sermaye payı veya katılım payı terimlerinden birinin tercihi daha isabetlidir, çünkü sermaye terimi yine kanuni bir terim olarak her bir ortağın getirmeyi üstlendiği ve parayla ölçülebilen, yani nakden değerlendirilebilen katkı veya değerlerin toplamı anlamında da kullanılmaktadır [örneğin bkz. TK 329/1, 332, 339/2-(c), 376, 573/1, 576/1-(c), 580; KoopK 1, 3/1-(4)].

Çalışmamızda yeknesaklığı sağlamak için, adi şirketle ilgili kısımda katılım payı, onun dışında ise kural olarak sermaye payı terimi kullanılacaktır.

Sermaye payı ve parayla ölçülebilen sermaye paylarının toplamını 34
ifade eden sermaye kavramları yanında bir de *malvarlığı (mamelek)* kavramı vardır. Şirket malvarlığı, herhangi bir anda şirketin sahip olduğu hak ve borçların toplamıdır. Miktar olarak şirketin malvarlığı şirket sermayesinin üstünde veya altında olabilir (bkz. TK 376).

---

[1] FrMK 1832 hakkında bkz. JUNo/Küı-uJWoHLGEMUTH, § 13 Nr. 1 vd.

[1] AlmMK § 705 hakkında bkz. ScHAFER.§ 705 Nr. 157-158.

[3] Bu konuda ayrıca bkz. Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/499), 24.

.l.S Ortakların getirecekleri sermaye paylarının eşit olması aranma;, bu paylar hem türü hem değeri itibariyle farklı olabilir (keza bkz.BK 621/2).

36 İlgi_Ii d-��enleınelerde nelerin sermaye payı olarak getirilebileceği örnek nıtehgında sayılmıştır (BK 621; TK 127). Sermaye payı olarak getirilebilecek değerleri *para/nakit (nakdi sermaye), ayın (ayni serına. ye), kişisel emek* ve *ticari itibar* şeklinde sınıflandırabiliriz.

Bu sınıflandırma her şeyden önce konunun daha iyi anlaşılması bakımından faydalı olsa da maddi hukuk açısından büyük önem taşır. Çünkü ayni sermaye terimi anonim ve limited şirketler ile kooperatiflerde kanuni bir terim olarak kullanılmak yanında hem ayni sermayeye konu olabilecek unsurlar bakımından birtakım sınırlamalar getirilmiş hem bunların değerlerinin biçilmesi için özel usul öngörülmüştür (TK 343, 578; KoopK 21-22).

Para ile kişisel emek ve ticari itibar dışında kalmakla beraber nakden değerlendirilebilen her şey aynın kapsamına girer. Alacak, kıymetli evrak, sermaye şirketlerine ait paylar, fikri mülkiyet haklan, taşınırlar ve her çeşit taşınmaz, taşınır ve taşınmazların faydalanma ve kullanma baklan, ticari işletmeler, maden ruhsatnameleri gibi *devrolunabilen ve nakden değerlendirilebilen her türlü değer* aynı sermaye payına konu olabilir (bkz. TK 127).

Bazı şirketlerde sermaye paylarının türü konusunda kısıtlamalar getirilmiştir. Bu çerçevede komanditer ortak kişisel emeğini ve ticari itibarını sermaye payı olarak koyamaz {TK 307/2). Anonim ve limited şirketlerde; üzerlerinde sınırlı ayni bir hak, haciz ve tedbir bulunan, nakden değerlendirilemeyen ve devrolunamayan malvarlığı unsurları; hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar sermaye payı olamaz (TK 342/1, 581/1). Kooperatiflerde de hizmet edimleri, kişisel emek ve ticari itibar sermaye payı olarak getirilemez (bkz. KoopK 19).

37 Ticaret şirketlerinde ortakların taahhüt ettikleri sermaye paylarının türü, niteliği, miktarı, kapsamı gibi hususlar şirket sözleşmesine yazılmalıdır [bkz. TK 213/1-(e), 339/2-(e) ve (j); KoopK 4/4 ve 4/5]. Oysa adi şirkette böyle bir mecburiyet yoktur, şirket sözleşmesinde sermaye paylarının türüne ve kapsamına ilişkin bir kayıt yoksa sermaye payları şirketin amacının gerektirdiği önem ve nitelikte ve birbirine eşit olur (BK 621/2).

4.2.2.2.2. Affectio societatis[44]

38 *Affectio societatis'in* sözlük anlamı *ortak olma iradesidir. Animus societatis* de aynı anlama gelmektedir. Keza sözlükteki karşılığı *şirket*

Ajfectio societatis hakkında birçokları yerine bkz. BiLGİŞİN, 54-56; KARAYALÇIN, 61-62; DOĞANAY, 53 vd.; DOMANİÇ, 12 vd.; POROYffEKİNALP (Çamoğlu), N. 60; TEKİL, 28 vd;

kurma iradesi olan *affectio contraheandi societatis* kavramı da çoğu kişi tarafından *affectio societatis* ve *animus societatis* ile eş anlamda kullanılmaktadır[5].

Roma hukukunda şirketin unsurları arasında kabul edilen *affectio societatis* özellikle Fransız hukukunu etkilemiştir. Şirketin tanımlandığı **FrMK** 1832'de açıkça belirtilmemesine rağmen *affectio societatis* bilimsel öğreti ve yargı kararlarında şirketin unsurlarından sayılmaktadır. Türk hukuku ve o kadar olmasa da İsviçre hukuku, Fransız hukukunun etkisinde kalmıştır, oysa örneğin Alman şirketler hukukunda doğrudan *affectio societatis* unsurunun izine pek rastlanmaz.

Affectio societatis kavramı hakkında görüş birliği yoktur, bu kav- *39*
ram, mahkeme kararları ve öğreti tarafından somutlaştırılmaya çalışılmaktadır. *Affectio societatis;* ortak amaç için birlikte çaba göstermek, ortak amaca ulaşmak yani şirketin başarısı için eşit düzeyde birlikte çalışma iradesi, ortak amaç için eşitlik üzere iş birliği iradesi, ortak amacı takip için birleşme iradesi, ortak etkinlik, ortak amacı elbirliğiyle gerçekleştirme iradesi vb. anlamlarında kullanılmaktadır.

Gerçekten ortak amaca yalnız sermaye payının ifasıyla ulaşmak mümkün değildir. Öyle olsaydı şirket sözleşmesi ani edimli ve karşılıklı borç yükleyen bir sözleşme niteliği taşırdı, oysa şirket sözleşmesi bu nitelikte bir sözleşme değildir. Sermaye payları ortak amaca ulaşılmasında sadece bir araçtır. Ortaklar, sermaye paylarını ifa dışında ortak amaca ulaşmak için aralarında altlık üstlük ilişkisi bulunmaksızın kimi zaman diğer ortaklarla *iş birliği* yaparak kimi zaman tek başına ortak amacın gerçekleşmesine yönelik faaliyetlerde bulunmakla ve bu konuda gerekli özeni göstermekle (yapma edimi) kimi zaman ise ortak amaca ulaşılmasını sekteye uğratacak davranışlardan kaçınmakla (yapmama edimi) yükümlüdür. Şirketin kaynaklarının ortak amaç ve çıkarlar için kullanılması da *affectio societatis'in* bir gereğidir[6]. Esas itibariyle *affectio societatis,* ilgili şirket hakkında şirket sözleşmesinde ve kanunda yer alan düzenlemelerin ortaklar tarafından ihlal edilmemesini, onlara uyulmasını gerektirir.

Ortakların denetleme ve inceleme hakkı, şirketin haklı sebeple *40*
feshi, kimi şirketlerde öngörülen haklı sebeple çıkma ve çıkarılma ile

PULAŞLI, Şerh, Nr. 43-44; BARLAS, Nr. 83 vd.; ŞEHLRALİ ÇELİK (Kırca/Manavgat), C. 1, 60 vd.; JuNGIKüHıJWoHLGEMUTH, § 13 Nr. 2; Yargıtay HGK'nın 09.05.2019 tarih ve 2017-6-983/543 sayılı kararı.

45 Bu konuda bkz. ŞENER, Teoman Armağanı, 71O; karş. BARLAS, Nr. 83.

46 JuNG/KüHıiWOHLGEMUTH, § 13 Nr. 2.

rekabet yasağı vs. ile ilgili düzenlemelerin *affectio societatis* unsurunun görünün1 biçimleri olduğu, dolayısıyla söz konusu hükümlerin temelini *affectio societatis'in* oluşturduğu ifade edilmektedir".

Öğretiye göre *affectio societatis,* şahıs şirketlerinde sermaye şirketlerine nazaran daha yoğundur, özellikle halka açık anonim şirketlerde çok zayıftır ancak yok olmamaktadır. Bu çerçevede halka açık anonim şirketlerde kamuyu aydınlatmayla ilgili düzenlemeler başta gelmek üzere (SerPK I4- l5), tek bir pay sahibinin genel kurulu toplantıya çağırma hakkı (TK 410/1); genel kurula katılma hakkı (TK 425); bilgi alma ve inceleme hakkı (TK 437); özel denetim isteme hakkı (TK 438); genel kurul kararları aleyhine iptal davası açma hakkı (TK 446); yönetim kurulu üyeleri ve denetçiler aleyhine sorumluluk davası açma hakkı (TK 553, 554) gibi düzenlemeler pay sahiplerinin ortak amaca ulaşılmasına katkıda bulunmalarına olanak sağlayan düzenlemelere örnek olarak gösterilmektedir'[8].

Affectio societatis, yeni bir borç veya yükümlülük yaratmaktan çok, aslında ortak amaç bağlamında ilgili şirket hakkında kanunda zaten var olan birçok hükmün temelini oluşturmakta, bu türden hükümlerin ortak özelliğinden meydana gelen bir unsur niteliği taşımaktadır. Bu çerçevede *affectio societatis,* mevcut hükümlerin yorumlanmasında ve kanun boşluklarının doldurulmasında bir işlev de görebilir.

Daha önce vurgulandığı üzere şirketin tanımı ve unsurları konusu nasıl ticaret şirketleri değil adi şirket açısından önem taşıyorsa, yani bir hukuki ilişkinin adi şirket mi yoksa başka bir hukuki ilişki mi olduğu hususunda tereddütlerin giderilmesine ve hukuki nitelendirmenin doğru yapılmasına yarıyorsa, uygulama da göstermiştir ki *affectio societatis'in* de işlevi daha çok adi şirketin benzer kurumlardan (özellikle sonuca katılmalı sözleşmelerden) ayırt edilmesine yarayan bir unsur olmakla sınırlıdır (bkz. Kn. 99).

41 Asli edim yükümü sayılan[49] *affectio societatis,* şirket var oldukça aranmakta[50], böylece şirket sözleşmesine sürekli borç ilişkisi karakteri de kazandırmaktadır5[1].

Eşler arasındaki mal ortaklığı (MK 256 vd.), aile malları ortaklığı **(MK** 373 vd.), paylı malikler arasındaki birlik (MK 646 vd.), 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu uyarınca kat malikleri arasındaki ilişkiler,

,1 PoROY/TEKİNALP(Çamoğlu), N. 60; BARLAS, Nr. 85.

,S ŞEHİRALİ ÇELİK (Kırca/Manavgat), C. 1, 61-62; PoROYITEKİNALP (Çamoğlu), N. 60.

,9 BARLAS, Nr. 86; ŞENER, Teoman Armağanı, 711; PULAŞLI, Şerh, § 2 Nr. 44; Yargıtay 3. HD'nin 28.05.2018 tarih ve 2016-19699/5859 sayılı kararı.

50 JUNo/KümJWOHLGEMUTH, § 13 Nr. 2; Yargıtay 3. HD'nin 28.05.2018 tarih ve 2016-19699/5859 sayılı kararı.

51 BARLAS, Nr. 86; ŞENER, Teoman Armağanı, 711-712.

şirket niteliğine sahip değildir. Çünkü sözü edilen kişi birlikleri, s.ı◆ ortaklık konusu malları koruyup, yönetip, onlardan yararlanma gıbı sınırlı ve yüzeysel bir amaç gütmektedir ve *affectio societatis* unsurundan yoksundur[51].

Nihayet belirtelim ki, *affectio societatis* tek kişilik şirketlerde 42
özellik gösterir, çünkü *affectio societatis* ortak amaçla bağlantılıdır, oysa tek kişilik şirketlerde amacın ortak olmasından söz edilemez. Bu yüzden tek kişilik şirketlerde *affectio societatis,* tek ortağın klasik bir şirket ortağı gibi davranması, özellikle şirket malvarlığı ile şahsi malvarlığı ayrımına saygı duyma yükümlülüğü olarak anlaşılmaktadır[53].

4.2.2.3. Ortakların hem kara hem zarara katılma mecburiyeti

Ortak amaç, ortakların kural olarak hem kara (kazanca) hem zar◆ra 43
katılmasını zorunlu kılar[54]. Ortaklardan birinin ya dabirkaçının yalnız kara katılıp zarara katılmadığı bununla beraber diğer(ler)inin yalnız veya ağırlıklı olarak zarara katılıp kara hi katılmadığı yahut ihmal edilir oranda katıldığı bir ilişkide amacın ortaklığından söz edilemez. Bu yüzden *asla""iFay◆;;;;;;k/ı[ı-(SÖci'etas,,Leq,iLn_a)* .9larak isimlendirilen bu türden oluumlar şii-ketsa'·ıllı,!llaz[55]; sadece zarara katılmayı kabul eden ortak değil garanti veren, sadece kara katılmayı kabul eden kişi de ortak değil duruma göre ödünç veren veya bağışlayan sayılır[56]. Bu gibi durumlarda kişiler, adeta içlerinden birinin kişisel hedefini gerçekleştirmek amacıyla bir araya gelirler.

Ortakların kara ve zarara katılım oranları farklı olabilir. 44

Ortakların hem kara hem zarara katılma mecburiyetinin, ortak amaç yanında *affectio societatis* unsurunun da bir gereği olduğu söylenebilir.

Bununla beraber BK 623/3'te, adi şirkette sermaye payı olarak yalnızca emeğini koymuş olan ortak için zarara katılmaksızın sırf

---

52 Bu konuda bkz. MEIER-HAYozlFoRSTMOSERISETHE, § 1 Nr. 121 vd.; FELLMANNIMÜLLER, Art. 530 Nr. 112 vd.; BiLGİŞİN, 54-55; SEROZAN, Özel Bölüm, Nr. 130.

53 Bu konuda bkz. ŞEHİRALİ ÇELİK, 176.

54 Birçokları yerine bkz. DOĞANAY, 47-49; BARLAS, Nr. 62 vd.; EREN, Özel, Nr. 2952-2953; MEIER-HAYoz/FoRSTMOSERISETHE,§ 1 Nr. 94 vd.; Yargıta 3. HD'nin 01)1.2016 tarih ve 2015-17444/12349 sa ılı kararı ile Yargıtay HGK'nın 09.05.2019 tarih ve 2017-6-983/5◆yılı kararı.

55 BiLGİŞİN, 71; PoROYffEKİNALP (Çamoğlu), N. 59; BARLAS, Nr. 70; ŞENER, Adi Ortaklık, 239-240; **karş. l<ARAHAN/AK.ıN,** 39.

56 DOĞANAY, 47; HATEMilSEROZANIARPAcı, 589; BARLAS, Nr. 67; ŞENER, Adi Ortaklık, 239-240; EREN, Özel, 2953.

kazanca katılacağına ilişkin anlaşmanın geçerli olacağı belirtilmiştir. Öğretide BK 623/3 hükmünde sözü edilen anlaşmanın, sermaye payı olarak nakit veya ayın getiren ortak için de yapılabileceği yönünde bir görüşün varlığına işaret etmek isteriz (bkz. Kn. 251).

4.2.3. Kişi topluluğunun temelinin sözleşmeye dayanması

45 Şirketin varlığı için şirketi oluşturan kişiler, bir *özel hukuk sözleşmesi* sonucunda bir araya gelmelidir. Dolayısıyla bir şirketin meydana gelmesi için, kurucuların şirket kurma yönündeki iradelerini karşılıklı ve birbirine uygun olarak açıklamaları gerekir (BK 1/1). Bu irade açıklamaları, sözleşmesi şekle tabi şirketlerde açık olmalıdır (bkz. BK 1/2). Ticaret şirketlerinin sözleşmeleri şekle tabidir (bkz. TK 212, 305/1, 339/1, 566/1, 575; KoopK 2/1).Adi şirket sözleşmesinin şekle tabi olması ise, devri için şekil şartı öngörülen bir değerin (örneğin bir taşınmazın) sermaye payı olarak getirilmesi olasılığında gündeme gelir (bkz. Kn. 138).

46 Şirket sözleşmesi ortak sayısına göre iki veya daha fazla tarafı olan bir sözleşmedir5[7]. Şirket sözleşmesi tasarruf sözleşmesi değil borçlandırıcı sözleşmedir. Çünkü şirket sözleşmesiyle ortaklar sennaye paylarını şirkete getirmeyi sadece borçlanırlar, yoksa bu payların konusunu teşkil eden malvarlığı unsurunun sahiplik durumu şirket sözleşmesiyle değişmez.

47 Keza şirket sözleşmesi edimlerin bir defada ifasıyla sona eren ani edimli sözleşmelerden değil, bazı edimlerin zamana yayılıp sözleşme süresince ifa edildiği sürekli edimli sözleşmelerdendir.

Şirket sözleşmesini sürekli edimli kılan, ortakların borçlandıkları sermaye payı değildir. Çünkü sermaye payı borcunun kapsamı ve miktarı baştan bellidir, zamana bağlı olarak artmaz; bu borç ya konusunu örneğin taşınır veya taşınmaz oluşturduğu hallerde bir defada yerine getirilir ya da nakit ise bir defada veya taksitler şeklinde ödenir. Buna karşılık sermaye payının konusu emek (hizmet edimi) ise durum değişir, çünkü şirket sözleşmesi süresince emek sarf edileceği için borcun kapsamı ve miktarı baştan belli olmayıp zamana bağlı olarak artar. Ortakların başka bazı borçları da süreklilik arz edebilir. Özellikle *affectio socistatis'in* şirket süresince varlığı aranır. Bu bağlamda ortakları rekabet yasağına tabi tutulan şirketlerde ortakların rekabet etmeme borcu bu niteliktedir. Şirketin ortaklara karşı olan borçlan ise çoğu kez süreklilik gösterir. Örneğin ortakların genel kurula (ortaklar kuruluna) katılması ile onların bazen kendiliğinden bazen ortakların talepleri üzerine bilgi alma haklarını sağlama gibi borçlan bu türdendir.

---

57 GAucHIScHLUEP/ScHMJDIEMMENEGGER, Nr. 131,260; KALPSÜZ, 205; YALMANffAYLAN, 44; EREN, Genel, Nr. 444.

Tarafların sözleşmedeki konumları ve izledikleri çıkarla[?] es[?]s alındığında şirket sözleşmeleri, değişim (mübadele) sözleşmeler[?]. ve_ış görme sözleşmeleri değil *birleşme sözleşmeleri (organizasyon/orgut-lenme sözleşmeleri)* grubuna dahil edilmektedir. 48

Prototipi satım sözleşmesi olarak gösterilen ve karşılıklı borç yükleyen *(sinallagmatik)* sözleşme niteliği taşıyan değişim sözleşmelerinde edimler satıcının pahalıya satmak alıcının ise ucuza almak istemesi şeklinde farklı çıkarlarla değiş tokuş edilir, her bir edim karşı edim uğruna borçlanılır ve karşı edime kavuşmak için ifa edilir. Oysa şirket sözleşmelerinde ortakların amacı iş birliği yaparak en yüksek karı elde edip onu paylaşmaktır. Bu ortak amacın sonucu olarak or-*taklar* farklı değil ortak çıkar izleyerek edimlerini birleştirirler, bir potada toplarlar, dolayısıyla şirket sözleşmesi karşılıklı borç yükleyen sözleşmeye benzemez.

Şirket sözleşmesi iş görme sözleşmesi niteliğinde de değildir. İş görme sözleşmelerinin prototipi olan vekalet sözleşmesinde vekil, vekalet verenin bir işini görmeyi veya işlemini yapmayı üstlenir ve onun talimatlarına uymakla yükümlüdür (BK 502 vd.). Keza yine bir iş görme sözleşmesi olan hizmet (iş) sözleşmesinde işçi, işverene bağımlı olarak onun gözetimi altında ve talimatları doğrultusunda işi görür (bkz. BK 393 vd.; İşK 8/1). Şirket sözleşmelerinde ise ortaklar arasında astlık üstlük ilişkisi bulunmadığı, dolayısıyla ortakların birbirine talimat vermesi söz konusu olmadığı gibi bir ortak diğer(ler)inin çıkarlarını korumak amacıyla da iş görmez.

Edim değişimine yönelik *sina/lagmatik* sözleşmeler göz önünde bulundurularak konulduğu için BK 1-206, özellikleriyle bağdaştığı ölçüde ve amaca bağlı sınırlamaya tabi tutularak şirket sözleşmelerine de uygulanır. Örneğin özellikle sermaye paylarının ifası bağlamında gündeme gelebilecek ödemezlik def'inin (BK 97), dürüstlük kuralından kaynaklanabilecek istisnalar bir yana şirket sözleşmelerinde ileri sürülemeyeceği görüşü hakimdir[58]. Hemen ekleyelim ki ödemezlik def'i daha çok şahıs şirketlerinde, özellikle bir ortağın diğer ortağa karşı sermaye koyma borcunu ifa davası açtığı durumlarda (bkz. Kn. 229) önem taşır5[9]; sermaye şirketlerinde sermaye koyma borcunun ifası hakkında özel düzenlemeler vardır (bkz. TK 481-483).

Birleşme sözleşmeleri çatı kavram olup dernek kurma sözleş-

---

58 Ödemezlik def'i başta gelmek üzere BK 1-206 hilkilmlerinin şirket sözleşmelerine uygulanması konusunda bkz. KARAYALÇIN, 64 vd.; DOĞANAY, 22 vd.; YALMANffAYLAN, 19-20, 44 vd.; BARLAS, Nr. 137 vd., 245 vd.; ŞENER, Adi Ortaklık, 15 vd.; ÖZENLİ, 40 vd.; BAHTİYAR, 18 vd.; FELLMANNIMÜLLER, Art. 530 Nr. 425 vd.; Yargıtay HGK'nın 11.12.1963 tarih ve 4-26/96 sayılı kararı (MOROĞLUIKENDİGELEN, 213); Yargıtay 3. HD'nin 12.11.2020 tarih ve 3659/6509 sayılı karan.

59 Bu konuda bkz. YONGALIK, Ortak Davası, 92-93.

meleri ile şirket sözleşmelerini kapsar[60]. Bu sözleşmeler, hem borç sözleşmesi hem organizasyon (örgütlenme) sözleşmesi özelliklerini birlikte barındırır. Buna göre birleşme sözleşmeleri, üyelerine veya ortaklarına bir dizi haklar sağlayıp borç(lar) yüklediği için borç sözleşmesi özelliği taşır. Birleşme sözleşmeleri, kişileri bir araya getirmekte, onlar arasında birlik (topluluk) de oluşturmaktadır. Bu birliğin varlığını sürdürmesi ise, işin doğası gereği örgütlenmesini, yani işleyişinin organize edilmesini gerektirir. Bunun için karar, yönetim, denetim, temsil vs. mekanizmaları oluşturulur[61]. Bununla birlikte küçük çaplı ekonomik faaliyetlerde yoğun bir organizasyona ihtiyaç duyulmayacağı açıktır.

49 Tek kişilik anonim ve limited şirket (TK 337, 573/1, 574/2), kişi topluluğu unsuruna sahip bulunmamasının uzantısı olarak sözleşmeye dayanmayan atipik bir oluşumdur. Bu şirketler iki veya daha fazla ortağa sahip şirketlerde olduğu gibi irade serbestısiyle, ancak bu kez sözleşmeyle değil varması gerekli olmayan ve bir organizasyon (örgütlenme) niteliği taşıyan tek taraflı bir hukuki işlemle kurulmaktadır[62].

50 Hukukumuzda irade serbestısiyle, yani özel hukuk işlemiyle değil kamu hukuku karakterli bir işlemle kurulan çok sayıda anoninı şirket de bulunmaktadır. Örneğin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu ile anonim şirket olarak kurulmuştur. Sermaye piyasası alanında da kamu hukuku karakterli işlemle kurulan anonim şirketler mevcuttur. Örneğin Borsa İstanbul Anonim Şirketi SerPK 138 ile; özel hukuk tüzel kişiliğini haiz Merkezı Kayıt Kuruluşu ise SerPK 81'in verdiği yetkiye istinaden Sermaye Piyasası Kurulu tarafından çıkarılan Merkezı Kayıt Kuruluşunun Kuruluş, Faaliyet, Çalışma ve Denetim Esasları Hakkında Yönetmelik ile; Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketi 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile kurulmuştur.

Bu türden şirketlerin de sözleşmesi vardır, ancak şirket kamu hukuku karakterli işlemle kurulduğu için sözleşme kuruluşu takiben düzenlenmekte ve ticaret siciline tescil edilmektedir (bkz. 1211 sayılı Kanun 16; SerPK 138; 6741 sayılı Kanun 2/4). Cumhurbaşkanınca kurulan anonim şirketler de vardır. Örneğin anonim şirket niteliğindeki kamu iktisadi teşebbüsleri Cumhurbaşkanınca kurulur (233 sayılı KHK 3/1, 3/3). Anonim şirket şeklinde kurulan teşebbüslerde genel kurul bulunmaz (233 sayılı KHK 3/3). Oysa TK uyarınca genel kurul ano-

---

60 SEROZAN, Özel Bölilm, Nr. 35.

61 Şirket sözleşmelerinin organizasyon (örgütlenme) sözleşmesi boyutuyla ilgili olarak bkz. BiLGİŞİN, 47-48; BARLAS, Nr. 121 vd.; SEROZAN, Özel Bölüm, Nr. 34 vd.; ŞENER, Adi Ortaklık, l l 9-120; FELLMANNIMÜLLER, Art. 530 Nr. 4l4, 422-424.

62 ŞEHİRALİ ÇELİK, l73.

nim şirketin zorunlu bir organıdır (TK 407 vd.). Konu bağlamında son o)arak belirtelim ki, kamu hukuku karakterli bir işlemle kurulan ve hakkında özel düzenleme bulunan anonim şirketlere, özel hükümler dışında TK'nın anonim şirketlere ilişkirı hükümleri (TK 329 vd.) uygulanır (TK 330; keza bkz. 1211 sayılı Kanun 1/2; 233 sayılı KHK *4/2)*[63].

51 Tüzel kişiliği bulunmayan bazı kişi toplulukları adi şirkete benzemektedir. Hatta bunlar arasında şirket veya ortaklık olarak isimlendirilenler de vardır. Bu türden kişi topluluklarını oluşturan kişiler bir sözleşmeyle değil kanun hükmü gereği bir araya geldikleri için adi şirket sayılmazlar. Miras ortaklığı (MK 640), borçlanma araçları sahipleri kurulu (SerPK 31/A) ve iflasta alacaklılar toplanması (İİK 221, 222, 224, 237-240) bu türden kişi topluluklarıdır6'. Kaldı ki bu topluluklarda sınırlı ve yüzeysel bir amaç güdülmekte ve *affectio societatis* unsuru bulunmamaktadır.

52 Belli bir süre faaliyet gösteren bir şirketin sözleşmesinin kesin hükümsüz sayılması veya iptali sonucunda baştan itibaren geçersiz olma tehlikesi mevcuttur. Bu takdirde karşımıza faaliyetini sözleşme olmadan sürdürmüş bir şirket çıkacaktır. Öyle olduğu için bu türden ilişkiler *için.fiili şirket* veya *eksik şirket* terimi kullanılmaktadır. Şirket sözleşmesinin baştan geçersiz sayılması, o şirketle alışveriş yapmış iyiniyetli üçüncü kişiler hatta ortaklar için sakıncalıdır. Bu sorun şirket sözleşmeleriyle sınırlı değildir, bütün sürekli borç ilişkileri için geçerlidir. Günümüzde hakim olan görüşe göre, ifa edilmeye başlanmış şirket sözleşmesi ve diğer sürekli borç ilişkilerinde hükümsüzlük kural olarak geriye *yürümez*[65]. Bu konuda yapılan atıf nedeniyle limited şirketler [TK 644/1-(b)] ile kooperatifler (KoopK 98) hakkında da uygulanacak olan anonim şirketlerle ilgili TK 353'te özel hüküm konulmuştur. Söz konusu maddenin birinci fıkrası uyarınca, anonim şirketin butlanına veya yokluğuna karar verilemez, sadece belli koşulların varlığında feshine hükmedilebilir.

53 Kişi topluluğunun temelinin sözleşmeye dayanması unsuru bağlamında son olarak belirtelim ki, birlikte seyahat amacıyla bir araya gelinmesi veya arkadaşların boş zaman etkinliği için belirli zamanlar-

---

63 Kamu hukuku karakterli bir işlemle kurulan anonim şirketler hakkında bkz. ŞEHİRALİ ÇELİK (Kırca/Manavgat), C. 1, 52-53; MEIER-HAvoz/FORSTMOSERISETHE, § 1 Nr. 28 vd.

Bu türden **kişi** toplulukları hakkında bkz. MEIER-HAvoz/FoRSTMOSERISETHE, § 1 Nr. 20 vd.; FELLMANNIMÜLLER, Art. 530 Nr. 37 vd.; miras ortaklığı, devam eden miras ortaklığı ve miras ortaklığının adi şirkete dönüşmesi arasındaki ilişki için bkz. YONGALIK, Türk Armağanı, 833 vd.; keza İsviçre Federal Mahkemesi'nin 24.08.2017 tarih ve 5A_392/2017 sayılı karan (www.bger.ch).

65 Fiili sözleşme ilişkileri ve fiili şirket (ek.sik şirket) hakkında bkz. KocAYUSUFPAŞAOĞLU, § 8 Nr. 9 vd.; MEIER-HAYOz!FORSTMOSERISETHE, § 1 Nr. 65 vd.; FELLMANN!MÜLLER, Art 530 Nr. 665 vd.; ŞENER, Adi Ortaklık, 96 vd.

da toplanmaları ömeklerinde olduğu gibi hukuken bağlanma iradelerinin bulunmadtğt bir kişi topluluğu şirkete vücut vermez[66].

5. ŞİRKETLERİN SINIFLANDIRILMASI

54 Her bir şirket türünü ayrı ayrı incelemeden önce her birinin özelliklerini bütün içinde görmek, değerlendirmek ve yerini tespit etmek önemlidir. Böylece her bir şirketin anlaşılması, onunla ilgili sorunların görülmesi ve çözülmesi kolaylaşacaktır.

Şirketler, farklı ölçütlerden hareketle çeşitli sınıflandırmalara, ayrıınlara tabi tutulmaktadır[67]. Aşağıda bu sınıflandırmalar arasında sadece önemli gördüklerimiz ele alınacaktır.

5.1. Tüzel Kişiliği Olan ve Olmayan Şirketler

55 Ticaret şirketleri tüzel kişiliği haizdir (TK 125/1). Adi şirketin ise tüzel kişiliği yoktur.

Ticaret şirketlerinin tüzel kişiliğinin bulunması, kendisini oluşturan ortak veya ortaklardan (kişi topluluğundan) ayrı, başlı başına bir varlığa sahip olması anlamına gelmektedir (MK 47/1). Buna bağlanan başlıca hüküm ve sonuçlar şunlardır:

56 Hak ehliyetine sahiptir; MK 48 çerçevesinde bütün haklardan yararlanabilir ve borçları üstlenebilir (TK 125/2). Hak ehliyetine sahip olduğu için davada taraf ehliyetine de (HMK 50) sahiptir.

Fiil ehliyetine sahiptir; iradesi, organları aracılığıyla açıklanır ve organlar, hukuki işlemleri ve diğer bütün fiilleriyle ticaret şirketini borç altına sokarlar (MK 50/1-2; TK 234, 371, 629/1, 632; KoopK 59). Dolayısıyla hem temsile yetkili kişilerin şirket adına yaptıkları hukuki işlemlerden, hem organlarının şirket işlerini görürken işledikleri haksız fiillerden doğan borçlardan şirket sorumludur. Şirketin sorumluluğu, doğal olarak sahibi bulunduğu malvarlığı iledir (bkz. TK 329/1, 602; KoopK 28). Bu malvarlığı ise, ortakların getirdiği parayla ölçülebilen sermaye payları ve faaliyet sırasında edinilen varlıklar ile sigorta tazminatı gibi bunların yerine geçen değerlerden (sürrogat) oluşur.

Fiil ehliyetine sahip olduğu için dava ehliyetine de (HMK 51) sahiptir.

Tacir sıfatına sahiptir, bunun sonucu olarak bir ticaret unvanı

---

66 MEIER-HAYOz/FoRSTMOSERISETHE, § 1 Nr. 80-81.

67 Birçokları yerine bkz. I<.ARAYALÇIN, 71 vd.; PoROY (Tekinalp/Çamoğlu), N. 32 vd.

kullanınak ve onu ticaret siciline tescil ettirmek zorundadır (bkz. TK 16/1, 39 vd.) (ayrıca bkz. Kn. 402).

Yerleşim yeri vardır; bu yer ise, şirket sözleşmesinde belirtilmesi zorunlu olan şirket merkezidir [MK 51; TK 213/1-(c), 339/2-(a), 576/1-(a); KoopK 4/1].

. T��l ◆şiliği bulunmadığı için adi şirket, yukarıdaki özelliklere sah.ıpdegıld!r. Dolayısıyla adi şirketin hak ve fiil ehliyeti, malvarlığı, tacır sıfatı, tıcaret unvanı, yerleşim yeri yoktur. *57*

5.2. Şahıs Şirketleri ve Sermaye Şirketleri[68]

Böyle bir ayrım, ortağın mı yoksa getirilen sermayenin mi daha ön plana çıktığı, bu çerçevede ortaklık sıfatından kaynaklanan haklar ile borçların belirlenmesinde ve şirketin işleyişinde ortağın kişisel özelliklerinin mi yoksa onun getirdiği sermayenin mi daha önemli ve belirleyici olduğu ölçütüne göre yapılmaktadır. *58*

1956 tarihli **eTK'**da yapılmayan bu tasnif öğretiyi ve özellikle y_ergi mev◆atını (örneğin GVK 81, gm 4; KVK 2/1; VUK 5/3; ayrıca IIK 179; KlK 58/2; AvK 44) takiben 2011 tarihli TK'ya aktarılmış; aynca bu ayrıma *yeni* düzenlemede hukuki bazı sonuçlar da bağlanmıştır. Nitekim bu bağlamda şahıs ve sermaye şirketi ayrımına işaret eden, TK 124'ün yanı sıra şu maddeler örnek olarak gösterilebilir: TK 127/1-(a), 128/7, 133/1-2, 135, 137, 149/1, 151, 155, 156, 160, 164, 171/4, 174, 181, 184/1, 189/1, 193/3, 195/6, 196, 197, 198/1, 201/1, 203, 208, 436, 1523/1-2, 1524, 1527/l, gm *1/2*[69].

Şahıs şirketlerinde ortakların yetenek ve itibar gibi kişisel özellikleri baskın unsur olduğundan, bu şirketler hakkındaki pozitif düzenlemeler, şirketin birbirini tanıyan, birbirine güvenen, ortak amaca erişilmesinde eşit düzeyde bireysel katkıda bulunan ortaklar tarafından kurulduğu ve faaliyetini sürdürdüğü kabulünden hareketle yapılmıştır. Buna göre şahıs şirketlerinde prensip itibariyle her ortak kanunen idare ve temsil yetkisine sahiptir (özden organ ilkesi), her ortağın denetleme hakkı vardır, kural olarak kararlar oybirliğiyle alınır, ortak sayısı sabittir ve değişmesi adeta sözleşme değişikliği anlamına geldiği için ortaklar arası değişiklik (girme - çıkma) zorlaştırılmıştır, (ölüm, iflas, ehliyetin sınırlandırılması gibi) bir ortağın şahsında meydana gelen değişiklik şirketi sona erdirebilir, prensip itibariyle getirdikleri sermaye payına bakılmaksızın her *59*

---

68 Bu ayrım için bkz. BiLGişİN, 34-36; **KARA.YALÇIN,** 77 vd.; POROY (Tekinalp/Çamoğlu), N. 35-35a; MEIER-HAYoziFoRSTMosERISETHE,3 Nr. 2 vd.; BozJCUKI', 22 vd.; BAHTİYAR, 4 vd.

69 Bu konuda bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 121 ve özellikle anılan maddelere ilişkin olarak dpn. 2.

ortağın bir oy hakkı vardır, ortaklar rekabet yasağına tabidir, tüzel kişiler ortak olamaz, ortaklar şirket borçlarından dolayı -tüzel kişilik varsa ikinci, yoksa birinci dereceden- sınırsız sorumludur vs.

Bu bağlamda şahıs şirketlerine özgü olan ve kökü Roma hukukuna ❖adar uzanan "ortak davası" *(actio pro socio)* üzerinde durmak g❖rekır._Bu dava ile ortak, şirketten bağımsız olarak, kendi adına, d!ğer şı:ket ortağına karşı şirket ilişkisinden kaynaklanan borcunu şırket❖ ıfa ❖❖❖sini talep eder. Hakim görüşe göre, ortak davasının açılabılmesı ıçm, öncelikle şirket adına dava açılmasını beklemeye gerek yoktur. Diğer bir ifadeyle, ortak davası, şirket adına açılacak davadan (şirket davası) bağımsız olup şirket adına dava açılmasının mümkün bulunmadığı durumlarda devreye sokulan bir dava değildir. Ortak davası Türk hukukunda şahıs şirketleri bakımından ilk kez TK 128/7-c.3 ile kanuni dayanağa kavuşmuştur[70].

60 *Sermaye şirketlerinde* ise sermaye unsuru baskındır, kişi unsuru ikinci plandadır. Yapısı sermayeye dayalı olduğu için sermaye payını kimin getirdiği değil, şirketin üzerinde tasarruf edebileceği kaynaklar önemlidir. Dolayısıyla ortak amaca ulaşılmasında ortakların bireysel katkılarından çok onların taahhüt ettikleri sermaye paylan öne çıkar. Bu sebeple şirket, ortakların kişiliğinden bağımsız olarak işleyebilecek şekilde yapılandırılmıştır. Bu genel ilkeler ana hatlarıyla pozitif düzenlemelere şu şekilde yansımıştır: Özden organ ilkesi uygulanmaz, seçilmiş bir idare ve temsil organı ile denetçi vardır; kararlar oyçokluğuyla alınır, oybirliğiyle alınan kararlar istisnadır; paya kimin sahip olduğu değil payın kendisi önemli olduğu için payın devri, şirkete girme ve çıkma daha kolaydır; (ölüm, iflas, ehliyetin sınırlandırılması gibi) bir ortağın şahsında meydana gelen değişiklik şirketi sona erdirmez; kural olarak getirilen sermaye payının büyüklüğüne göre söz sahibi olunur; rekabet yasağı yöneticiler için söz konusudur, ortaklar rekabet yasağına tabi de❖ildir; ortaklara sermaye paylarındanbaşka borç yüklenemez; ortaklar gerçek kişi veya tüzel kişi olabilir; ortaklar şirketin borcundan dolayı sorumlu değildir vs.

61 TK 124/1 uyarınca ticaret şirketleri; kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerden ibarettir. TK 124/2'ye göre ise, bu Kanunda, kollektif ile adi komandit şirket şahıs; anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket sermaye şirketi sayılır. Ayrım gelişigüzel yapılmamıştır, ayrımda yukarıda şahıs şirketleri ve sermaye şirketleri hakkında sıraladığımız özellikler esas alınmıştır. Dolayısıyla yapısı ve dokusu itibariyle birbirine benzeyen şirketler aynı sınıfa sokulmuştur.

70 Ortak davası hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. YONGALIK, Ortak Davası, 1 vd.

Ayrım TK'nın uygulanmasıyla sınırlı tutulmuştur. Gerçekten yukarıda sıralandığı üzere TK'nın birçok hükmünün uygulanmasında şahıs şirketi ve sermaye şirketi ayrımı esas alınmıştır. Ayrım ticaret şirketleriyle sınırlı tutulduğu ve TK'nın uygulanması açısından önem taşıdığı için adi şirket hakkında suskun kalınması doğaldır. TK'nın uygulanması bakımından önem taşımasa da BK'da düzenlenen adi şirket, şahıs şirketi - sermaye şirketi sınıflandırmasında şahıs şirketlerine dahil edilmektedir.

TK 124/1'de bir ticaret şirketi olarak kabul edilmesine rağmen kooperatif ne şahıs ne sermaye şirketinden sayılmıştır. Bunun sebebine aşağıda değinilecektir.

Şahıs şirketlerinin prototipi kollektif şirkettir (özellikle bkz. TK 218,225,226,230, 236-237, 253-255). *62*

Adi komandit şirket şahıs şirketi olmakla birlikte hak ve borçları bakımından anonim şirket pay sahibine benzeyen komanditer ortak dolayısıyla sermaye şirketlerine özgü birtakım özellikleri de bünyesinde barındırmaktadır (bkz. TK 304/3, 307/2, 309/2, 311, 318, 328) (aynca bkz. Kn. 725 vd.).

Keza adi şirket de şahıs şirketi sayılmaktadır. Bununla beraber tüzel kişilerin ortak olmasına olanak tanınması, adi şirketin sermaye şirketlerine özgü bir özelliğidir.

Sermaye şirketlerinin prototipi ise anonim şirkettir (özellikle bkz. TK 329/2, 365,396,397,418,421,434, 480/1, 489-490, 507). Bununla beraber istenildiği takdirde anonim şirkette esas sözleşmeyle nama yazılı payların devri sınırlanabilir (TK 493-498). Bu olanaktan yararlanılan bir anonim şirket, yapısına kişisel bir unsuru dahil etmiş olur. 63

Limited şirketler de sermaye şirketidir (özellikle bkz. TK 573/2, 608/2, 613/2, 618/1, 620-621, 623, 626/2, 635). Bununla beraber esas sermaye payının devrinin zorlaştırılması (TK 595/2-3), ortakların bağlılık yükümlülüğüne tabi tutulması (TK 613/1-2), ortağın haklı sebeple çıkmasının ve çıkarılmasının mümkün olması (TK 638-640) limited şirketin şahıs şirketlerine ilişkin özelliklerindendir. Keza şirket sözleşmesine konulacak hükümlerle ortaklara veto hakkının tanınması [TK 577/1-(e)], esas sermaye payının devrinin daha da zorlaştırılması veya yasaklanması [TK 577/1-(a), 595/4], ortakların rekabet yasağına tabi tutulması [TK 577/1-(g), 613/2] suretiyle şahıs şirketlerine mahsus özellikler artırılabilir.

Anonim ve limited şirketler gibi sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket de sermaye şirketi sayılır. Bununla beraber hak ve borçları bakımından kollektif şirket ortağına benzeyen komandite

ortak dolayısıyla şahıs şirketlerine özgü birtakım özellikleri de bünyesinde barındırmaktadır (bkz. TK 564, 565/1, 570, 571/l, 572).

64 Kooperatiflerin TK 124/1'de ticaret şirketleri arasında sayı��asına rağmen TK 124/2'de şahıs ve sermaye şirketi ayrımından bırine sokulmamasınınsebebi, bazı bakımlardan hem şahıs hem sermaye şirketinin öze1Iik1erini taşımakla birlikte şahıs ve sermaye şirketlerinde bulunmayan kendine özgü bazı özelliklere de sahip olmasıdır.

Her ortağın bir oy hakkının bulunması (KoopK 48/1), ortakların hak ve ödevlerde eşit olması (KoopK 23), kooperatif sözleşmesiyl ortakların kooperatifin borçlarından dolayı sınırsız ve müteselsıl ⁰.lul arın1? öngörülebilmesi (KoopK 29), şahıs şirketlerine ozgu oze l erdır. Buna karşın özden organ ilkesinin uygulanmaması ve ayn hır ıdare ve temsil organı ile denetçinin varlığı (KoopK 55/, 65), kararların kural olarak çoğunlukla alınması (KoopK 51-52), hır ortağın şahsında meydana gelen değişikliklerin (ölüm, iflas, ehliyetin sınırlandırılması) kooperatifi sona erdirmemesi (bkz. KoopK 14/1-2), o ığın devredilebilmesi (KoopK 14/3), ortakların değil yöneticilerın rekabet yasağına tabi tutulması (bkz. KoopK 98), sözleşmede aksine hüküm olmadıkça ortakların kooperatifın borcundan sorumlu olmamaları (KoopK 29-30), kooperatifin sermaye şirketi yönleridir.

Diğer şirketlerden farklı olarak kooperatifler, kar elde edip bunu ortaklarına dağıtmak amacıyla kurulamaz. Bunun yerine ortakların belirli ekonomik menfaatleri ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçları işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlanıp korunur (KoopK 1). Bu sebeple gelirlerle giderler arasındaki fark kar olarak nitelendirilmez, *gelir gider farla* olarak isimlendirilir (KoopK 38). Gelir gider farkı, yedek akçelere eklenir, bu farkın ortaklar arasında bölüştürülebilmesi için anasözleşmede hüküm bulunması aranır (KoopK 38/2 ve *4)7*[1]. Keza şahıs ve sermaye şirketlerinden farklı olarak kooperatiflerde ne ortak sayısı ne sermaye sabittir. Kooperatifler, değişir ortaklıdır (KoopK 1). *Açık kapı ilkesi* uyarınca anasözleşmede belirtilen şartları taşıyan herkes ortak olabilir, yapı kooperatifleri hariç ortak sayısı sınırlandırılamaz (KoopK 8). Yine kooperatiften çıkmak kural olarak serbesttir (KoopK 1O vd.). Kooperatife giren sermaye payı getirir (KoopK 19/1-2), kooperatiften çıkan ortak ile hesaplaşılarak kendisine iade ve ödemeler yapılır (KoopK 17). Görüldüğü üzere açık kapı ilkesinin sonucu olarak kooperatif *değişir sermayelidir*, sermaye miktarı sınırlandırılarak kooperatif kurulamaz (KoopK 2/3); yani kooperatife girmeye ve kooperatiften ayrılmaya göre sermaye azalır veya artar, bunun için anasözleşmenin değiştirilmesi gerekmez.

71 Gelir gider farkı hakkında bkz. KARAYALÇIN, 451 vd.

5.3. Ortakların Şirket Borçlarından Sorumlu Olduğu ve Olmadığı Şirketler

Her ne kadar şahıs şirketleri - sennaye şirketleri ayrımında kısaca değinilmiş olunsa da önemi dolayısıyla konunun ayrı bir başlık altında ele alınmasında fayda vardır. *65*

Bazı şirketlerde ortaklar şirketin borcundan dolayı ortağı oldukları şirketin alacaklılarına karşı sorumludur. Her şeyden önce böyle bir sorumluluk bütün mallar (malvarlığı) iledir, yani *sınırsızdır.* Mevzuatımızda ortakların şirket borçlarından dolayı bütün mallarıyla değil mallarının belli bir kısmıyla sorumlu tutulduğu bir düzenleme bulunmamaktadır. *66*

Söz konusu sorumluluk her bir ortağın borcun tamamından sorumlu olması, yani *müteselsil sorumluluk* yahut borcun bir kısmından sorumluluk [borçlar hukukundaki tabirle *kısmi sorumluluk* veya *paylı (müşterek) sorumluluk]* şeklinde karşımıza çıkabilir. Kısmi sorumluluk şirketler hukukunda *sınırlı sorumluluk* olarak ifade edilmektedir. Bununla kastedilen, ortağın şirketin borcundan dolayı sorumluluğunun daha baştan miktar itibariyle üst sınırının olmasıdır. Dolayısıyla şirketin borcunun miktarı ne olursa olsun ortak en fazla kanunla veya şirket sözleşmesiyle önceden tayin edilen belli bir miktara kadar sorumludur. *67*

Yine şirketin borcunun ifası için ortakların ayrı ayn değil aynı anda takip veya dava edilmesi de gerekebilir *[elbirliği halinde borç ilişkisi (kollektif borç ilişkisi)}.* ***68***

Nihayet sorumluluk kimi şirketlerde *birinci derecedendir,* yani şirketi takip etmeksizin doğrudan ortak takip edilebilir. Kimi şirketlerde ise şirket alacaklısının öncelikle şirketi takip etmesi ve alacağını şirket malvarlığından tahsil edememesi veya böyle bir olanağın kalmaması (kanuni deyimle şirketin sona ermesi) halinde ortağa yönelebilir. Bu son durumda sorumluluk *ikinci derecedendir [ikincil (tali) sorumluluk}*[72]. *69*

Bu genel açıklamalar ışığında her bir şirket türünde öngörülen sorumluluk rejimi hakkında şunlar söylenebilir: *70*

Adi şirketin tüzel kişiliği olmadığı için doğal olarak ortakların şirketin borçlarından dolayı sorumluluğu birinci derecedendir. Ayrıca ortaklar, bütün malvarlığı ile (sınırsız) sorumludur. Bu sorumluluk müteselsildir (BK 638/3). Bir taşınmazın mülkiyetiyle ilgili olması ör-

---

71 Sözü edilen sorumluluk türleri hakkında birçokları yerine bkz. EREN, Genel, Nr. 3724 vd.; OĞUZMAN/Öz, N. 1334 vd.

neğindeki gibi borç bölünmeyen bir borç ise ortaklar elbirliği halinde sorumludur (bkz. Kn. 128).

Kollektif şirket ortakları da, şirketin borç ve taahhütlerinden dolayı müteselsilen ve sınırsız sorumludur (TK 236/1). Adi şirketten farklı olarak şirketin tüzel kişiliği bulunduğu için ortakların sorumluluğu ikinci derecedendir (TK 237-238) (bkz. Kn. 603).

Adi komandit şirkette komandite ortak kollektif şirket ortağı gibi sorumludur (TK 304/1-2, 317). Bir komanditerin şirket alacaklılarına karşı sorumluluğu ise, taahhüt ettiği sermaye miktarını aşamaz (TK 319). Ancak bu sorumluluk, komanditerin koymayı taahhüt ettiği sermaye borcunun henüz ödemediği tutarına kadardır (TK 322/1-c.l). Dolayısıyla sermaye koyma borcunu ifa eden komanditer artık şirket alacaklılarına karşı sorumlu olmaz. Komanditerin sorumluluğu ikinci derecedendir (TK 322/1-c.3).

Komanditerin şirket alacaklılarına karşı sorumluluğunun taahhüt ettiği sermaye miktarını aşamayacağı ilkesine kanun koyucu bazı istisnalar getirmiştir. Bu bağlamda şirket alacaklılarına karşı komanditer ortak bazen tıpkı bir komandite gibi sınırsız sorumlu tutulmakta, bazen de komanditer ortağın sorumluluğu genişlemekte veya yeniden doğmaktadır (TK 320-323) (bkz. Kn. 747 vd.).

71 Anonim şirket pay sahiplerinin şirketin alacaklılarına karşı hiçbir sorumluluğu yoktur. Pay sahipleri, sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile ve şirkete karşı sorumludur (TK 329/2). Dolayısıyla şirketin alacaklıları sermaye koyma borcunun ifasını bile isteyemezler, bu yetki yönetim kuruluna aittir (TK 481).

Keza limited şirket ortakları, şirket borçlarından sorumlu olmayıp, sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemeyi ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmeyi borçlanır (TK 573/2). Ayrıca anonim şirkette olduğu gibi şirketin alacaklıları sermaye paylarının ifasını isteyemezler, bu yetki müdürlere aittir (TK 585/1-c.2). Aynı biçimde şartlar gerçekleşmişse, ek ödemeler müdürler tarafından istenir (TK 603/5).

Limited şirket ortakları şirketin özel hukuk kaynaklı borçlarından sorumlu olmamasına karşın kamu hukuku kaynaklı borçlardan sorumlu tutulmaktadır. Buna göre, limited şirket ortakları, şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan kamu alacağından esas sermaye payları oranında doğrudan doğruya sorumlu olurlar (AATUHK 35).

Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirkette komandite ortak

şirket alacaklılarına karşı bir kollektif şirket ortağı, komanditer ise bir anonim şirket pay sahibi gibi sorumludur (TK 564).

Kooperatif ortağı kural olarak şirket alacaklılarına karşı sorumlu değildir, ortaklar sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile kooperatife karşı sorumludur (KoopK 27-28). Keza anasözleşme ortakları yalnız bilanço açıklarını kapatmada kullanılan ek ödemelerle yükümlendirmişse, bu borç da kooperatife karşıdır (KoopK 31)[73]. 72

Bununla beraber anasözleşme, kooperatifin varlığı borçlarını karşılamaya yetmediği takdirde kooperatifin borçlarından dolayı ortakların müteselsilen ve sınırsız sorumlu tutulacaklarını hüküm altına alabilir (KoopK 29)[74]. Keza anasözleşmeye, kooperatif borçları için her ortağın kendi payından fazla olarak belirli bir miktara kadar veya kooperatifteki paylarının tutarı ile orantılı olarak kooperatiften sonra sorumlu olacakları hususunda bir hüküm konabilir. İflasın sonuna kadar bu sorumluluk iflas idaresi tarafından ileri sürülür (KoopK *30)*[75].

Şirketin borçlarından şirketler hukuku kaynaklı sorumluluğu bulunmayan ortakların; şirketin borcuna kefil olmak (BK 581 vd.), şirketin fiilini üstlenmek (şirketin borcu için garanti taahhüdünde bulunmak) (BK 128), şirketin borcuna katılmak (BK 201) gibi borçlar hukuku ve şirket lehine aval vermek (TK 700 vd.) gibi ticaret hukuku kaynaklı sebeplerle şirketin borcundan sorumlu olmasının önünde bir engel yoktur. 73

Bu türden şirketlerde, *tüzel kişilik perdesinin kaldırılması* suretiyle, ortakların şirket borçlarından sorumlu tutulmaları mümkündür. Karşılaşılma olasılığının yüksekliği sebebiyle tek kişilik anonim ve limited şirket üzerinden açıklamak konunun anlaşılmasını kolaylaştıracaktır. Buna göre, tek kişilik şirketlerde tüzel kişiliğin kötüye kullanılması riski vardır: Ortada *hukuken* şirket ve onun tek ortağından oluşan *iki* ayrı kişi bulunmasına rağmen şirketin iradesi tek ortak tarafından belirlendiği için gerçekte tek irade vardır, dolayısıyla.fiilen tek kişi vardır, o da ortaktır. Bu sebeple tüzel kişinin borçlarından dolayı bazı hallerde tüzel kişilik bir yana bırakılır, görmezden gelinir ve onun tek ortağı sorumlu tutulur. Tüzel kişiliğin onun ortağından ayrı, bağımsız bir hak süjesi olduğunun ileri sürülmesi hakkın kötüye kullanılması (MK 2/2) teşkil ederse bu yola başvurulur. Özellikle 74

---

73 Ek ödeme borcu hakkında bkz. KARAYALÇIN, 461-462; TEıdNALP (Poroy/Çamoğlu), N. 1890-1893.

Kooperatif ortaklarının sınırsız sorumluluğu için bkz. KARAYALÇIN, 459-460; TEıdNALP (Poroy/Çamoğlu), N. 1884-1887a.

75 KoopK 30 hak.kında bkz. KARAYALÇIN, 460-461; TEıdNALP (Poroy/Çamoğlu), N. 1888-1889.

tek ortağın şirketin kasasını kendi kasası gibi kullanması veya şirket üstünden borçlanması örneklerinde olduğu gibi tüzel kişiliğin hukuk alanı ile onun tek ortağının hukuk alanının birbirine karıştığı, şirket malvarlığı ile şahsi malvarlığı arasındaki ayrıma saygı duyulmadığı, bunlar arasındaki sınırların net biçimde çizilemediği durumlarda tüzel kişilik perdesi kaldırılır[76].

5.4. Basit Sermayeli, Belirli Sermayeli ve Değişir Sermayeli Şirketler

75 *Basit sermayeli şirketler,* ortaklarının şirketin borçlarından sınırsız sorumlu tutulduğu şirketlerdir. Bu şirketlerde sermaye, daha çok ortak amaca ulaşmak için ortakların taahhüt ettikleri sermaye payının türü ve miktarı ile kar ve zarara katılım oranını belirleme gibi hususlarda, yani iç ilişki bakımından önemlidir. Ortaklar şirket borçlarından sınırsız sorumlu tutulduklarından sermayeyi ve malvarlığını koruyucu özel hükümler konulmasına ihtiyaç duyulmamaktadır. Bu yüzden bu şirketlerde kural olarak kişisel emek ve ticari itibar sermaye payı olarak konulabilir. Şahıs şirketleri basit sermayeli şirketlerdir. Kollektif şirketler basit sermayeli şirketlerin prototipidir [karş. TK 243/1-(b)]. Adi komandit şirket (ayrıca bkz. TK 304, 307/2, 312) ile adi şirket de, basit sermayelidir.

76 *Belirli (sabit) sermayeli şirketlerde,* en az tutarı kanunla belirlenen ve ortaklarca taahhüt edilen sermayenin miktarı şirket sözleşmesinde gösterilir. Bu türden şirketlerde ortaklar şirketin borçlarından dolayı sorumlu değildir. Alacaklıların tek güvencesi şirketin malvarlığıdır. Malvarlığı içinde yer alan sermaye tutarı kadar öz kaynak ise, şirket alacaklıları için asgari güvence işlevi görmektedir (bkz. TK 376/1-2). Bu sebeple belirli sermayeli şirketlerde sermayeyi ve malvarlığını koruyucu hükümlere ihtiyaç duyulmaktadır [örneğin TK 332, 342, 343, 347, 376, 378, 388, 391/1-(b), 397/2, 447/1-(c), 473-475, 480/3, 509/1-2, 519]. Sermaye şirketleri, yani anonim, limited ve komandite ortak sebebiyle atipik özellik taşısa da sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket belirli sermayelidir.

Belirli sermayeli şirketlerde şirket sözleşmesinde gösterilen sermaye tutarı ancak kanunda öngörülen usullere uyulmak suretiyle artırılabilir veya azaltılabilir. Artırmaya ve azaltmaya yetkili organ

---

76 Tüzel kişilik perdesinin kaldırılması hakkında bkz. YANLI, 13 vd.; Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi 1. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu, 29 vd.; TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), N. 121a vd.; BAHTİYAR, I1 vd.; Kuş, 53 vd.; Yargıtay HGK'nın O1.07.2020 tarih ve 20I9-11-808/504 sayılı kararı.

kural olarak genel kuruldur. Bununla birlikte anonim şirketlerde şirket sözleşmesi ile belli bir tavan miktara kadar sermayeyi artırma yetkisi yönetim kuruluna tanınabilir. Sermayenin genel kurul tarafından artırılmasında *esas sermaye sisteminden,* artırıma yönetim kurulunun yetkili olmasında ise *kayıtlı sermaye sisteminden* söz edilir [bkz. TK 332,459, 460; SerPK 3/1-(1), 18].

Değişir sermayeli şirketlerde de, sermaye ve malvarlığı kavramları önemlidir ve bu şirketlerde de malvarlığını koruyucu hükümler vardır. Çünkü bu türden şirketlerde ortaklar kural olarak şirketin borçlarından sorumlu değildir. Bununla birlikte değişir sermayeli şirketlerde şirket sözleşmesinde değişiklik yapılmasına veya belli usullere uyulmasına ihtiyaç duyulmaksızın sermaye miktarı artabilmekte veya azalabilmektedir. 77

Değişir sermayeli şirketlerden ilki yukarıda açıklandığı ve yasal tanımında belirtildiği üzere kooperatiflerdir. Açık kapı ilkesinin sonucu gereği, girmeye veya ayrılmaya bağlı olarak kooperatifin sermayesi azalır veya artar, bunun için anasözleşmenin değiştirilmesi gerekmez.

Bu gruba giren diğer şirket türü ise, *değişken sermayeli yatırım ortaklık/arıdır.* Bu ortaklıkların paylarının itibari değeri bulunmaz ve sermayesi her zaman net aktif değerine eşittir. Net aktif değer ise varlıkların toplamından borçların toplamının düşülmesi suretiyle bulunan tutarı ifade eder. Bu şirketlerde sermayeyi değişken kılan, ihraç ettiği payları, şirket sözleşmesinde belirtilen usul ve esaslara göre, ancak şirket sözleşmesini değiştirmeye ihtiyaç duymaksızın, itfa edebilmesidir. Çünkü değişken sermayeli yatırım ortaklıkları, pay sahibinin talebi üzerine payları itfa etmek ve ortaklık sermayesinde buna karşılık gelen pay bedelini geri ödemekle yükümlüdür (bkz. SerPK 50-51).

Sermayesinin belirli olması bir anonim şirketin varlığı için aranan asgari unsurlar arasında sayıldığından (TK 329/1) anonim şirket şeklinde kurulmaları zorunlu olan [SerPK 49/1-(a)] değişken sermayeli yatırım ortaklıklarının ayrı bir şirket türü mü yoksa anonim şirket içinde bir sınıf mı oluşturduğu tartışılabilir[77].

6. ZAMANAŞIMI

"Bir ortaklıkta, ortaklık sözleşmesinden doğan ve ortakların birbirleri veya kendileri ile ortaklık arasındaki; bir ortaklığın müdürleri, temsilcileri, denetçileri ile ortaklık veya ortaklar arasındaki alacaklar" hakkında beş yıllık zamanaşımı uygulanır [BK 147/1-(4)]. 78

---

77 Bu hususta ayrıca bkz. ve karş. MEIER-HAvoz!FoRSTMOSERISETHE, § 11 Nr. 3; PoRov/TEKİNALP (Çamoğlu), N. 41c.

"Bir ortaklıkta" ibaresi hem adi şirketi hem ticaret şirketlerini, dolayısıyla BK 147/1-(4) hükmü bütün şirketleri kapsar.

Hükmün uygulanmasının ilk koşulu, alacağın doğum kaynağının şirket sözleşmesi olmasıdır. Dolayısıyla hükümde sayılan kişilerle ilgili olsa bile alacağın doğum kaynağı şirket sözleşmesi değil de örneğin satış (BK 207 vd.), kira (BK 299 vd.), tüketim ödüncü (BK 386 vd.), eser sözleşmesi (BK 470 vd.) gibi başka bir kaynak olduğu takdirde BK 147/1-(4) hükmü uygulanmaz.

İlk koşula bağlı olarak hüküm, sadece sayılan kişilerin birbirlerine yönelteceklerı taleplerde uygulanır. Ortakların veya şirketin üçüncü kişilere yönelteceği taleplerde veya tersi durumda BK 147/1-(4) hükmü uygulanmaz. Bu söylenen, bir ortağın üçüncü kişi sıfatıyla şirkete veya ortaklara yönelteceği talepler için de geçerlidir.

Hükmün adi şirkete uygulanmasında adi şirketin tüzel kişiliğinin bulunmadığı hesaba katılmalı ve "ortaklığa karşı alacak" bir ortağın, yöneticinin veya temsilcinin duruma göre diğer ortaklara veya tüm ortaklara karşı alacağı; "ortaklığın alacağı" ise, duruma göre ortağa veya yöneticiye yahut temsilciye karşı alacak olarak anlaşılmalıdır. Bir başka deyişle tüzel kişiliği bulunmayan "adi şirketten olan alacak" ifadesi (gerçekte) "ortaklardan olan alacak", yine tüzel kişiliği olmayan "adi şirketin alacağı" ifadesi ise (gerçekte) "ortakların alacağı" anlamını taşımaktadır.

79 BK 147/1-(4), özel hükümlerin varlığında uygulanmaz. Zamanaşımına yönelik özel hükümlere örnek olarak TK 202/2, 231/2, 285/3, 396/3, 512/2, 560, 611/3 gösterilebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Ani ŞİRKET

1. GENEL ÜLARAK

Adi şirket sıfat tamlamasında *adi* sıfatının, *ticaret şirketi* isim tamlamasındaki *ticaret* sözcüğüne karşıt olarak, yani adi şirketin bir ticaret şirketi niteliği taşımadığını belirtmek amacıyla tercih edildiğini söyleyebiliriz[1]. *80*

Bu çerçevede ticaret şirketlerinin kuruluş, işleyiş ve sona erme açılarından adi şirkete göre nitelikli (özgün) sayılmaları ve bu konular hakkında özel düzenlemelerin bulunmasının, adi şirketin ticaret şirketlerine nazaran özgün olmayan, sıradan, bayağı anlamına gelen adi sıfatıyla nitelenmesine sebebiyet verdiği de düşünülebilir.

Adi şirket, onsekiz adet özel borç ilişkisinden sonuncusu olarak BK 620 ila 645 hükümlerinde düzenlenmiştir. Söz konusu hükümlerin çoğu ortaklar arası ilişkileri *(iç ilişki),* pek azı üçüncü kişilerle olan ilişkileri *(dış ilişki)* konu almaktadır. ***81***

Gerçekten BK 637-638 ve 645 hükümleri hariç diğer hükümler esas itibariyle iç ilişki hakkındadır.

Adi şirkette iç ilişki ile kastedilen, ortakların *bu sıfatla* birbirleriyle olan ilişkisidir. Bu anlamda ortaklar arasında ancak şirket sözleşmesi çerçevesinde kurulan ilişkiler iç ilişki niteliği taşır. Dolayısıyla bir ortağın, şirkete ödünç vermesi örneğinde olduğu gibi, üçüncü kişi sıfatıyla diğer ortaklarla (şirketle) kurduğu ilişki, iç ilişki sayılmaz.

Adi şirkette dış ilişkiyi düzenleyen hükümler işlem hayatını (üçüncü kişileri) korumak uğruna kural olarak emredici nitelik taşır. İç ilişki ise, ilke olarak emredici değil, yedek (tamamlayıcı) hukuk kuralları ile düzenlenmiştir. Bununla birlikte istisnaen de olsa ortaklar arası ilişkiye yönelik bazı hükümler (örneğin BK 629/2, 630/3, 631) emredici nitelik taşımaktadır.

eBK 520-541 ile karşılaştırıldığında BK 620-645 hükümlerinde bazı farklılıklar göze çarpmaktadır. İlk farklılık, bütün maddelerin dilinin arılaştırılmasıdır. İkinci farklılık, bazı maddelerin sistematik *82*

Kez.a bkz. KALPsüz, 203.

yapısının düzeltilmesidir. Bununla kastedilen, aynı fıkrada düzenlenen bir konunun ayn bir fıkrada veya tek fıkra iken ayrı fıkralar halinde düzenlenmesidir'. BK 621,623,624,625,627,628, 6�9, ?3�, 63 l, 637, 638, 639, 640, 641, 644'ün sistematik yapısı düzeltılmıştır. Üçüncü ve son farklılık ise, esasa ilişkindir. Bunlardan ilki, mevcut maddede bir hükmün çıkarılıp yerine yeni bir hüküm konulmasıdır. Bunun tek örneği, çıkarılan eBK 527/2-c.2 yerine konulan BK 627/3 hilkmüdür. Esasa ilişkin ikinci farklılık, mevcut maddeye yeni hüküm eklenmesidir. BK 637/3-c.2 ile 644/2-4 bu türdendir. Esasa ilişkin son_farklılık ise, eBK'da bulunmayan yeni hükümlere ayrı maddeler halınde yer verilmesidir. Bunun yegane örneği şirketten çıkma ve çıkarılma hakkındaki 633-636'ncı maddelerdir.

Bu açıklamalar karşısında önemle belirtmek isteriz ki, doğal olarak esasa ilişkin farklılıklar hariç, eBK 520-541 hakkında sahip olduğumuz müktesebattan (yargı kararları ve öğreti) yararlanmaya devam edilecektir.

83 BK 627/3, 630/3, 637/3-c.2 ile 644/2-4 hükümleri hukukumuza özgü iken BK 633 ila 636 hükümlerinin kaleme alınmasında AlmMK § 736 ila 7�0 hükümleri göz önünde tutulmuştur3, geriye kalanların kaynağı ise IsvBK 530-551'dir.

84 Adi şirkete işaret eden düzenleme BK 620 ila 645 hükümlerinden ibaret değildir. Bu hükümler yanında mevzuatımızda adi şirketlerle ilgili başlıca iki grup hükme tesadüf edilmektedir:

İlk gruba dahil olanlar, bazı hukuki kurum veya olgulara BK 620 ila 645 hükümlerinin uygulanmasına yönelik *atıf hükümleridir.* TK 126, 214/1, 227/3, 243, 315; FSEK 10/2 bu türden hükümlere örnek verilebilir.

İkinci grup hükümler ise, bazen adi şirket terimi bazen başka bir terim kullanılarak *adi şirketin veya adi şirket olarak nitelendirilen yapıların belli bir alanla ilgili özellik gösteren tarafını düzenleyen hükümlerdir.* TK 1342, 1343; VUK 10/6, 153/1-(4), 153Nl-3, 177/1-(4), 243/3(?); GVK mük. 20/1-(3), 46/5, 52/7, 53/4, 65/3, 66/2-(3); **KVK** l/1-(d), 2/7; BankK 54/l; Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmeleri Kanunu 2/4; KİK 14; KİSK 18 hükümleri de ikinci grup hükümlere örnek gösterilebilir.

85 BK 620/2 hükmüne göre, *"[b}ir ortaklık, kanunla düzenlenmiş ortaklıkların ayırt edici niteliklerini taşımıyorsa, bu bölüm hükümlerine tabi adi ortaklık sayılır.* " Demek oluyor ki, ticaret şirketleri, deyim yerindeyse şirket ailesine mensup özel tiplerdir; bunun sonucu olarak

---

l Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/499), 4.

3 Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/499), 24-25, 255-256.

adi şirkete bu *ailenin anası* gözüyle bakılacaktır'. Dolayısıyla, başka bir türe sokulaınayan bir şirket, adi şirket sayılacaktır [adi şirketin *tali (ikincil) tür* olma özelliği].

BK 620/2'de sözü edilen *"kanunla düzenlenmiş ortaklık"* kavramıyla kastedilen, BK 620/1'deki şirket tanımının kapsamına girmekle birlikte hakkında özel düzenleme bulunan şirketlerdir. Bunlarla amaçlanan, esas itibariyle ticaret şirketleridir (TK 124/1).

Donatma iştirakini de *kanunla düzenlenmiş ortaklık* kapsamına sokmak mümkündür5. Bununla beraber zaten BK 620/1 hükmü uyarınca teknik anlamda şirket sayılmayaðmiras şirketi gibi kişi toplulukları, BK 620/2'nin kapsamına dahil olmamalıdır6.

BK 620/2'ye karşılık gelen eBK 520/2'de *"ticaret kanununda tarif edilen şirketler"* ibaresine yer verilmişti. "Ticaret kanununda" ðbaresinin kapsamı dar bulunduğu için değişiklik yapılmıştır[7]. Kaynak IsvBK 530/2 doğrultusunda yapılan bu değişiklik isabetli olmuştur. Çünkü 24.04.1969 tarih ve 1163 sayılı KoopK çıkarılıncaya kadar kooperatiflere ilişkin düzenlemeler ticaret kanunlarında yer almaktaydı (1926 tarihli eTK 121/5, 478-502; eTK 485-502). Ticaret kanunlarında kooperatifin ticaret şirketi olduğunun belirtilmesiyle yetinilmesi(1926 tarihli eTK 121; eTK 136; TK 124/1), kooperatifin düzenlenmesi sayılamayacağından, bu değişikliği anlamsız hale getirmemektedir. Kaldı ki sigortacılık, bankacılık ve sermaye piyasası alanları başta gelmek üzere TK dışında (özellikle anonim) şirketlerle ilgili çok sayıda özel düzenlemenin varlığı da değişikliği haklı kılmaktadır.

BK 620/2 hükmü, aynı zamanda BK 620 ila 645 hükümleri ile ticaret şirketlerini düzenleyen TK ve KoopK hükümleri arasında genel hüküm - özel hüküm ilişkisinin varlığını da teyit etmektedir. Bu ilişkiyi teyit eden diğer bir hüküm, özel hüküm bulunmayan hususlarda BK 620 ila 645 hükümlerinin her şirket türünün niteliğine uygun olduğu oranda ticaret şirketleri hakkında da uygulanacağını söyleyen TK 126'dır. Bu düzenlemeyle, şirket ailesinin anası sayılan adi şirkete ilişkin hükümlerle ticaret şirketlerine ilişkin hükümler arasında var olması gereken bağ ve ilişki kurulmuştur8. *86*

Adi şirket - ticaret şirketleri arasındaki bu ilişki ile özel hü-

---

4 Türk Ticaret Kanunu Layihası ve Adliye Encümeni Mazbatası (1/150), 27.

5 Bu yönde Türk Ticaret Kanunu Layihası ve Adliye Encümeni Mazbatası (l/150), 27.

6 BK 620/2'nin kapsamı hakkında bkz. ve karş. KARAYALÇIN, 127; YONGALIK, Sermaye Payı, 21-23.

7 Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/499), 251.

8 Türk Ticaret Kanunu Layihası ve Adliye Encümeni Mazbatası (1/l50), 27.

küm bulunmayan hallerde BK 620 ila 645 hükümlerinin her şirket türünün niteliğine uygun olduğu oranda ticaret şirketleri hakkında da uygulanması, vekalet sözleşmesinin iş görme sözleşmelerinin anası sayılmasına ve vekalete ilişkin hükümlerin niteliklerine uygun düştükleri ölçüde BK'da düzenlenmemiş olan işgönne sözleşmelerine de uygulanmasına (BK 502/2) benzetilebilir[9].

87 Ancak BK 621 ila 645 hükümlerinin, BK 620/2 kapsamına giren şirketlere uygulanmasında dikkatli olunmalıdır. Çünkü söz konusu şirketlerin her birinin özelliği farklı olabilir. Bunların bir kısmı tipik bir kısmı ise atipik nitelik taşıyabilir. Atipik yapılanmalara adi şirket hakkındaki hükümlerin bir kısmı hiç uygulanmayacak bir kısmı ise onun yapısıyla bağdaştığı ölçüde uygulanacaktır[10]. Aşağıda yeri geldiğinde bu konulara ayrıca değinilecektir.

88 Adi şirketle ilgili hükümler, özel düzenleme bulunmayan hususlarda, her şirket türünün niteliğine uygun olduğu ölçüde ticaret şirketleri hakkında uygulanırken, bunun tersi mümkün müdür? İki koşulun birlikte bulunması kaydıyla soru olumlu cevaplandırılır. Koşullardan ilki, bir kanun boşluğunun olması, yani adi şirket hakkındaki hükümler arasında adi şirketle ilgili hukuki soruna uygulanacak bir hükmün bulunmamasıdır. İkinci koşul ise, ortada *kıyas* yoluyla uygulanacak bir hükmün var olmasıdır. Diğer bir ifadeyle, ticaret şirketleriyle ilgili hükümler arasında adi şirketle ilgili olguya benzer bir olguyu düzenleyen bir hüküm bulunmalıdır. Ekleyelim ki, olgular arasındaki benzerliğin belirlenmesi sırasında özellikle ticaret şirketlerinin aksine adi şirketin tüzel kişiliğinin bulunmadığı hatırdan çıkarılmamalıdır.

Görüldüğü üzere adi şirkete ilişkin hükümler arasında TK 126'ya benzer bir atıf hükmünün bulunmaması, ticaret şirketleri hakkındaki hükümlerin kıyasen adi şirketler hakkında uygulanmasına engel teşkil etmez. Çünkü atıfta benzeri benzere bağlayan kanunun kendisi, kıyasta benzeri benzere bağlayan hakimdir (MK 1/2)[11].

89 Adi şirket, küçük ölçeklisinden büyük ölçeklisine, geçici (tek veya birkaç sefer için yahut tesadüfi ya da arızi) olandan sürekli olana birçok ekonomik faaliyet için elverişli bir modeldir. Yürütülmesi için kanunlarda belli bir şirket türünün seçilmesi mecburiyeti öngörülmeyen her tür ekonomik faaliyet, adi şirket sözleşmesi çerçevesinde icra edilebilir. Bu bağlamda örneğin bankacılık, finansal kiralama, fakto-

---

9 KARA.YALÇIN, 130; HATEM.iJSEROZAN/ARPACI, 581.

10 Bukonuda bkz. HATEM.i!SEROZANIARPACI, 581.

11 SEROZAN, Medeni Hukuk, § 3 N. 32a.

ring ve ?n_an?man şirketlerinin anonim; sigorta şirketleri ile reasürans şirketlerının ıse, anonim şirket veya kooperatif şeklinde kurulmuş olması şa?ır [BankK 7/1-(a), FinK 5/1-(a), SigK 3/1]. Dolayısıyla bu türden faalıyetler adi şirket şeklinde yürütülemez.

Ayrıca belirtelim ki, ticaret şirketlerinde olduğu gibi adi şirketlerde amaç, ortaklara para ile ölçülebilir bir fayda sağlanmasıdır, yani ekonomiktir[12].

Adi şirketlerin dernekler gibi manevi amaçlı kurulup kurulamayacağı konusunda eskiden beri süregelen ancak etkisi günümüzde azalan bir tartışma mevcuttur. Özellikle tanım maddesi olan ve amaç konusunda bir sınırlama içermeyen BK 620/1 (eBK 520/1), kazancın paylaşılmasına ilişkin BK 622, 623 hükümleri, gereksiz olduğu düşüncesiyle[13] MK 55'te yer verilmeyen ve *"[i]ktisadi bir gaye takip eden cemiyetler, şirketler hakkındaki hükümlere tabidir.* " hükmünü içeren eMK 52/2, keza yine MK'da karşılığı bulunmayan *"[ş]ahsiyet iktisabetmesi kanunen mümkün olmıyan yahut henüz şahsiyet iktisabetmemiş bulunan bir cemiyet, adi şirket hükmündedir."* hükmünü havi eMK 55, söz konusu tartışmada lehte ve/veya aleyhte gerekçe olarak kullanılan başlıca hükümlerdir. Günümüzde her iki görüş de savunulmaktadıru. Kanaatimizce adi şirketler ancak ekonomik amaçlı kurulabilirler. Her şeyden önce manevi amaç, Türk hukukunda yerleşik sayılabilecek şirket kavramına yabancıdır. Bundan başka tanım maddesi olan BK 620/1'de belirtilmese de kazancın paylaşılmasına ilişkin BK 622 ve 623 hükümleri, adi şirketlerin manevi amaçlı kurulmayacağına delalet etmektedir. Keza birkaç kişinin bir öğrencinin öğrenim masraflarını birlikte karşılamak için bir araya gelmelerinde olduğu gibi manevi amaçlı adi şirkete örnek olarak gösterilen kişi toplulukları, kanaatimizce kimi zaman kişilerin hukuken bağlanma iradelerinin bulunmadığı kimi zaman ise sınırlı ve yüzeysel bir amaç güden ve *affectio societatis* unsurundan yoksun topluluklardır. Kaldı ki, adi şirkete ilişkin hükümler, bir uyuşmazlıkta niteliğine uygun olduğu oranda manevi amaçlı bu türden kişi topluluklarına kıyasen uygulanabilir. Ancak bu kıyasen uygulama onlara adi şirket niteliği kazandırmaz.

---

12 I<ARAYALÇIN, 126; ŞENER, Adi Ortaklık, 103-104; PULAŞLI, Şerh, § 2 N. 23-25, 48; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, 24; AYHANIÇAĞLARIÔZDAMAR44; AYAR, 33; amacın manevi de olabileceği görUşUiçinbkz. DOĞANAY, 49-50; YALMANff AYLAN, 28;ANSAY, Adi Şirket, 31, 78; PoRoYffEKİNALP(Çamoğlu), N. 70b, 77a; YONGALIK, Sennaye Payı, 10-11; BOZKURT, 73; EREN, Özel, N. 2865.

JJ TUrk Borçlar Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/499), s. 50.

" Bu konuda birçokları yerine bkz. I<ALPsOz, 207-208; I<ARAYALÇIN, 59-60; PoROYffE-.K.İNALP (Çamoğlu), N. 77a; PuLAŞLI, Şerh, § 2 N. 23 vd.; BARLAS, N. 74; YoNGALIK, Sennaye Payı, 1O-11; ŞENER, Adi Ortaklık, I 03-104.

90 Ekonomik amaç, çoğu kez esnaf işletmesi veya ticari işletme işletmek suretiyle gerçekleştirilir. Hemen ekleyelim ki, bir işin veya işlemin bir defalık yapılmasında olduğu gibi geçici nitelik taşıyan ekonomik faaliyetlerin varlığında bir işletmeden söz edilemeyecektir.

Adi şirketin geçici şirket ilişkileri için elverişli bir şirket türü olduğu ve devamlılığın ticari işletmenin unsurlarından birini oluşturması sebebiyle adi şirketin ticari işletme işletemeyeceği yönündeki *görüş*[15] artık aşılmıştır[16]. Adi şirketin geçici şirket ilişkileri için elverişli olması devamlılık gösteren faaliyetlerde ondan yararlanılamayacağı anlamına gelmez. Kaldı ki, devamlılık, faaliyetin biteceği zamanın henüz baştan bilinmesiyle ilgili değildir. Gelir elde etmeye yönelik aynı türden iş(lem)lerin tek sefere mahsus (tesadüfi) değil tekrar yapılmasına yönelik kasıt ve niyetin varlığı halinde devamlılık koşulu gerçekleşir[17]. Bu yüzden iş(lem)lerin tekrar yapılmasına yönelik bir kısıtlama olmadıkça faaliyetin süresinin sınırlanması devamlılık unsurunun tayininde belirleyici değildir[18]. Bundan başka *"[b}ir ticari işletmeyi, kısmen de olsa, kendi adınaişleten kişiye tacir denir."* (TK 12/1) hükmü de adi şirket vasıtasıyla bir ticari işletmenin işletilmesi halinde gerçek kişi ortaklardan her birini tacir saymak amacıyla konulmuştur. Gerçekten temsile yetkili ortaklardan biri, şirket veya bütün ortaklar adına üçüncü bir kişi ile işlem yapmakla (BK 637/2), ticari işletmeyi hem (kısmen) kendi hem diğer ortaklar adına işletmiş *olmaktadır*[19].

91 Yürütülmesi için kanunlarda belli bir şirket türünün seçilmesi mecburiyeti öngörülmeyen her tür ekonomik faaliyetin adi şirket sözleşmesi çerçevesinde icra edilebilmesi, kurulması için kural olarak bir şekil şartının aranmaması, ortaklar arası ilişkiyi düzenleyen hükümlerin ilice olarak yedek hüküm niteliği taşıması, hem gerçek hem tüzel kişilerin ortak sıfatını taşıyabilmesi ve ticaret şirketlerinin işleyişine nazaran basit olması, adi şirketin tercih edilmesinin başlıca sebepleridir.

---

15 I<ARAYALÇIN,)3), **180 vd.**

16 BirçokJarı yerine bkz. PoROY(Tekinalp/Çamoğlu), N. 78; ANSAY, Adi Şirket, 155 vd.; BARLAS, N. 75 vd.; PULAŞLI, Şerh,§ 2 N. 47.

17 ARKAN, Ticari İşletme Hukuku, 31; KENDİGELEN (Ülgen/Helvacı/Kaya/Nomer Ertan), N. 285-286; MEIER-HAY0z/FoRSTMOSERISETHE, § 4 Nr. 50, 52.

18 MEtER-HAvoz/FORSTMOSERISETHE, § 4 Nr. 50.

19 TUrk Ticaret Kanunu Layihası ve Adliye Encümeni Mazbatası (1/150), 15.

2. TANIMI, GİZLİ ŞİRKET KAVRAMI, SONUCA KATILMALI SÖZLEŞMELERLE KARŞILAŞTIRMA VE GÖRÜNÜM BİÇİMLERİ

2.1. Tanımı

Daha önce ifade edildiği üzere, her ne kadar BK 620/1'de adi şirket (sözleşmesi) tanımlanmışsa da bu tanım, esas itibariyle bütün şirketleri kapsamaktadır, yani türünden bağımsız olarak *şirket* kavramına ilişkindir. Hal böyle olunca adi şirketin tanımı, bütün şirketler için geçerli ortak unsurları ve bunlara ek olarak sırf adi şirkete özgü unsurları içermelidir. Adi şirkete özgü yegane unsur ise, onun tüzel kişiliğinin bulunmamasıdır. Hem bu husus hem BK 620/1'in kaynağı olan İsvBK 530/1 hükmü göz önünde tutularak, hem de bir kavramın tanımında onun karakteristik özelliklerinin değil, sadece ona varlık kazandıran unsurların yer alması gerektiği ilkesinden hareketle, adi şirketi şu şekilde tanımlamak mümkündür: 92

Adi şirket, iki veya daha fazla kişinin, ortak bir ekonomik amaca ulaşmak için, bir sözleşme çerçevesinde güçlerini veya araçlarını birleştirmek suretiyle oluşturduğu tüzel kişiliği bulunmayan kişi topluluğudur2°.

2.2. Atipik Bir Yapı Olarak Gizli Şirket[21]

Adi şirkette olağan olan, şirket ilişkisinin, ortaklarla sınırlı kalmayıp üçüncü kişilerle olan ilişkilere de yansımasıdır. Diğer bir ifadeyle, kural olarak bir adi şirkette, hem ortaklar arasında çeşitli haklar ve borçlar yumağından oluşan bir *iç ilişki (iç şirket)* hem ortakların, şirket temsilcisinin üçüncü kişilerle yaptığı hukuki işlemlerin tarafı haline geldikleri, dolayısıyla bu işlemler sebebiyle haklar edindikleri ve borçlar üstlendikleri bir *dış ilişki (dış şirket)* mevcuttur. 93

Bununla beraber şirket ilişkisinin iç şirketle sınırlı olduğu atipik adi şirketler de vardır. Adi şirketin bu alt türleri arasında özellikle ikisi öne çıkmaktadır. İlki, BK 632/2'de düzenlenen *alt katılım şirketi* olarak isimlendirilen şirkettir ki, ileride ilgili yerde bu tür hakkında bilgi verilecektir (bkz. Kn. 308 vd.). İkincisi ise, uygulamada sıkça tesadüf edilen *gizli şirkettir.*

10 Adi şirket hakkında yapılan farklı tanımlar için birçokları yerine bkz. BARLAS, N. 19 vd.

11 Gizli şirket hakkında bkz. KA.RAYALÇIN, 171vd.; YALMANffAYLAN, 20 vd.; BİLGİLİ, Gizli Ortaklık, 19 vd.; **BARLAS, N.** 392 vd.; TÜRK, 161 vd.; MEIER-HAYoz!FoRSrMOSERISET-HE, § 15 Nr. 4 vd.; FELLMANNIMÜLLER, Art. 530 Nr. 319 vd.; HANDSCHIN, Art. 530 Nr. 15; ayrıca bkz. H. Hatemi'nin "Bilgili, Gizli Ortaklık" isimli kitap için kaleme aldığı önsöz; keza bkz. Yargıtay 3. HD'nin 12.11.2020 tarih ve 3659/6509 sayılı karan.

Her ne kadar iç şirketin bir türü olsa da, hem uygulamada daha çok karşılaşılması hem faaliyet alanına yönelik bir sınırlamanı_n bulu-maması (karş. AlmTK § 230) sebebiyle gizli şirket kavramı, gıderek ıç şirketle aynı anlamda kullanılır hale gelmektedir.

94 Gizli şirkette *gizli ortak* ve *aktif ortak* olmak üzere iki tür ortak vardır. Gizli ortak, ortaklık sıfatı iç ilişkiyle sınırlı olup dış ilişkide bulunmayan ortaktır. Aktif ortak ise, hem iç hem dış ilişkide ortak sıfatını haizdir ve dış ilişkide ortaklık konusu işleri *kendi adına ve şirket hesabına* (hem kendi hem gizli ortak hesabına) yürütür[22]. Nitekim aktif ortağın bu konumu, adi şirketin tasfiyesi ile ilgili hükümler arasında yer alan ve gizli şirket hakkında *bir* cümleden ibaret tek düzenleme niteliği taşıyan BK 644/1-c.2'de vurgulanmıştır: *"[. ..] ortaklık sözleşmesinde ortaklardan biri tarafından kendi adına ve ortaklık hesabına belirli bazı işlemlerin yapılması öngörülmüşse[...]"*

Oysa l926 tarihli eTK 5 l 8 ila 526 hükümleri arasında gizli şirket niteliği taşıyan *hususi şirket* ayrıntılı sayılabilecek biçimde düzenlenmişti. 6762 sayılı eTK'da bu hükümlere yer verilmemişti. Buna gerekçe olarak, hususi şirketin eBK 520/2 (BK 620/2) hükmü uyarınca adi şirket sayılacağı, hususi şirkete BK'da yer alan adi şirket hükümlerinin uygulanmasının daha pratik ve faydalı olacağı, hususi şirket hakkındaki hükümlerin kaldırılmasının uygulama bakımından büyük kolaylıklar sağlayacağı yönündeki beklenti gösterilmişti[23].

95 Şirket ilişkisinin üçüncü kişilerce bilinmesinin arzu edilmemesi, gizli ortağın üçüncü kişilere karşı sorumluluk üstlenmeyi istememesi, devlet memurluğunda olduğu gibi statüsü gereği ticaret yapma ve diğer kazanç getirici faaliyetlerde bulunma yasağına tabi kişilerin (bkz. DMK 28, keza bkz. TK 14) güvendikleri kişi vasıtasıyla sermayelerini değerlendirmek istemeleri, küçük ve orta ölçekli işletmelerin finansmanı için bir yöntem olması, gizli şirketin tercih edilmesinin önde gelen nedenleridir.

Şirketin gizli olmasının, dış ilişkisinin bulunmamasından öte bir anlamı yoktur; gizlilik, şirket ilişkisinin ortaklar arasında sır olarak kalması demek değildir, dolayısıyla şirket ilişkisinin üçüncü kişilerce bilinmesi gizli şirketin varlığına halel getirmez[24].

96 Önemle belirtelim ki, gizli şirket BK 620/1'de yer alan şirket tanımındaki unsurlara sahiptir ve BK 620/2 hükmü gereği bir adi şirket niteliği taşımaktadır. Bununla beraber gizli şirket, yukarıda değinildiği

---

22 Gizli şirketle ilgili örnek bir olay için bkz. Yargıtay 13. HD'nin 08.06.1987 tarih ve 1962/3398 sayılı kararı (KazancıİBB).

23 Türk Ticaret Kanunu Layihası ve Adliye Encümeni Mazbatası (1/150), 27.

u FELLMANNIMÜLLER, Art. 530 Nr. 325; BARLAS, N. 394, 442.

gibi atipiktir. Bu yüzden, ayrıksı özelliğe sahip BK 644/1-c.2 hükmünden de anlaşılacağı üzere, BK 621 ila 645 hükümlerinin gizli şirkete uygulanması sırasında onun atipik niteliği göz önünde tutulmalıdır. Bu çerçevede gizli şirketin, tipik bir adi şirketten -bazı tartışmalı konular bir yana- özellikle şu iki açıdan farklılaştığı hesaba katılmalıdır:

(1) Gizli ortağın getirdiği katılım payı da dahil şirket için edinilen veya şirkete devredilen şeyler, alacaklar ve ayni haklar üzerinde birlikte mülkiyet değil, tek kişi mülkiyeti vardır ve o kişi de aktif ortaktır[15] (karş. BK 638/1).

(2) Gizli ortak şirketin borçlarından sorumlu değildir. Çünkü aktif ortak, kendi adına ve şirket hesabına bir üçüncü kişi ile işlemde bulunduğu için, bu kişiye karşı bizzat kendisi alacaklı ve borçlu olur (bkz. BK 637/1; karş. BK 637/2, 638/3)[26].

2.3. Sonuca Katılmalı Sözleşmelerle Karşılaştırma

Bir sözleşme tipine ait kimi unsurlar başka bir sözleşme tipinde 97
de bulunabilir. Bu takdirde somut sözleşmenin hangi tipe girdiği ve uyuşmazlığın çözümünde hangi tipe ait hükümlerin uygulanacağı tartışması ortaya çıkmaktadır. Böyle bir sorun, adi şirket ile tam iki tarafa borç yükleyen sonuca katılmalı sözleşmeler bağlamında da gündeme gelmektedir. Şöyle ki, sonuca katılmalı sözleşmelerde karşı edim veya karşı edimin bir parçası olarak diğer tarafa, yürütülen bir ekonomik faaliyet sonucunda elde edilen kardan pay verilir. Dolayısıyla karşı edim, tamamen veya kısmen, karşı tarafın yürüttüğü ekonomik faaliyetin başarısı ile ilgili olmaktadır. Adi şirkette de amaç, kazanç elde edip bunu ortaklara paylaştırmak olunca, somut sözleşmenin sonuca katılmalı bir sözleşme mi yoksa adi şirket sözleşmesi mi niteliği taşıdığı konusunda tereddütler doğabilmektedir. Önemle ekleyelim ki, bu sorun, daha çok gizli şirket bağlamında ortaya çıkmaktadır. Söz konusu sorun, somut sözleşmede, adi şirketin unsurları arasında yer alan özellikle ortak amaç ve *affectio societatis* unsurlarının bulunup bulunmadığının tespiti suretiyle çözülecektir.

Uygulamada, sonuca katılmalı sözleşmelerin hem isimli hem *98*
isimsiz olanıyla sıkça karşılaşılmaktadır. Kira bedelinin devşirilecek

---

15 MEIER-HAYoz!FORSTMOSERISETHE, § 15 Nr. 21-22, 28; FELLMANNIMÜLLER, Art. 530 Nr. 319; KARAYALÇIN, 174-175; BİLGİLİ, Gizli Ortaklık, 108; BARLAS, N. 447.

26 MEIER-HAYoz!FORSTMOSERISETHE, § 15 Nr. 26-27; FELLMANNIMÜLLER, Art. 530 Nr. 320; KARAYALÇIN, 174-175; POROYFTEKİNALP (Çamoğlu), N. 72g; BİLGİLİ, Gizli Ortaklık, 163-164; **BARLAS, N.** 445.

OrOnUn belli bir oranı olarak kararlaştırıldığı UrUn kirası, *ürüne katı/. mal, kiradır* (BK 357/2). Ômeğin bir ticari işletmenin kiraya verilip kira bedeli olarak işletmenin işletilmesi sonucunda elde edilecek karın hctli bir yüzdesinin kararlaştınlınasında bu türden bir kira sözleşmesi söz konusudur. Belirli bir ticari faaliyette kullanılmak üzere bir miktar paranın ödünç verilmesi (bkz. BK 386) ve karşı edim olarak sırf söz konusu faaliyetten elde edilecek kardan pay alınması veya kardan pay alma yanında maktu bir faiz ödenmesi, *sonuca (kara) katılmalı ödünç sözleşmesidir*[17]. Keza sözleşmeyle işçiye ücretle birlikte üretilenden, cirodan veya kardan belli bir pay verilmesi kararlaştırılmışsa, *kara katılmalı hizmet sözleşmesi* karşımıza çıkar (BK 403). Yayımcının yayımlatana ödeyeceği bedelin satış miktarına bağlandığı hallerde *sonuca katılmalı yayım sözleşmesi* (BK 497/2) vardır. Nihayet, "yüklenicinin bağımsız bölümler meydana getirme ve bunların satışını sağlama borcuna karşılık, arsa sahibinin bu bağımsız bölümlerin satımına ilişkin yükleniciye temsil yetkisi verme ve bu satıştan elde edilecek geliri yükleniciyle paylaşma borcu altına girdiği *sözleşme*"[28] şeklinde tanımlanabilecek *gelir paylaşımlı inşaat sözleşmesi* de sonuca katılmalı sözleşmelerden sayılır[19]. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür[1°].

99 Bir sözleşmenin sonuca katılmalı bir sözleşme mi yoksa adi şirket mi (gizli şirket mi) olduğunu tespit *için* başvurulması olası ölçütlerden baş)ıcaları şunlardır[11]:

(1) Şirket ilişkisinde ortaklar, emeğini katılım payı olarak getiren ortağın zarara katılmayacağının kararlaştırılması hali (BK 623/3) hariç, kar yanında zarara da katılırlar. Dolayısıyla zarara katılmanın öngörülmediği bir sözleşme, adi şirket değil sonuca katılmalı sözleşme niteliği taşıı-1[2].

Bu çerçevede, örneğin, bir ticari işletmenin işletilmesi bağlamında ticari işletmenin kullanım hakkını getiren tarafa her ay sabit bir tutarın ve bu tutara ek olarak cironun belli bir yüzdesinin ödeneceğinin

---

17 Bu sözleşme türü hakkında bkz. KUNTALP, 3 vd.; YALMANffAYLAN, 34-36; Yargıtay 4. HD'nin 10.05.1966 tarih ve J965-4379/5530 sayılı kararı (YALMAN/TAYLAN, 57).

18 İNAL, 149.

29 Gelir paylaşımlı inşaat sözleşmesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. İNAL, 14I vd.; SAYHAN, *105* vd.

JO Belli başlı sonuca katılmalı sözleşme türlerine toplu bir bakış için bkz. İNAL, 18 vd.

JJ BirçokJan yerine bkz. MEIER·HAvoz/FoRSTMOSERISETHE, § l Nr. 118; FELLMANN/MÜLLER, Art. 530 Nr. 78 vd.; DOĞANAY, *56* vd.; YALMANffAYLAN, 21-23, 34-38; KUNTALP, *15*-16; TEKİL, 44 vd.; BİLGİLİ, Gizli Ortaklık, 67 vd.; İNAL, 97 vd.; ŞENER, Adi Ortaklık, 122 vd.; ÖZENLİ, s. 12-13; AYAR, 47 vd.

12 Keza Yargıtay 3. HD'nin 07.12.2015 tarih ve 11269/19675 ile 01.11.2016 tarih ve 2015·17444/12349 sayılı kararları.

kararlaştırıldığı, ayrıca cironun belli bir tutarın altına düşmesi halinde sabit tutarın ödeneceği tarafa fesih hakkının tanındığı bir sözleşme, adi şirket sözleşmesi değil ürüne katılmalı kira sözleşmesidir'[1].

Bu arada katılım payı olarak emeğini koymayan ortakların da zarara katılmayabileceklerinin mümkün bulunduğu yönündeki görüş (bkz. Kn. 251) ile zarara katılmanın sonuca katılmalı sözleşmelerde de olabileceği görüşünün varlığına işaret etmek isteriz3[4].

(2) Kazanç payının belirlenmesinde net karın yerine cironun veya satış miktarının esas alınması, sonuca katılmalı sözleşmeye işaret eder.

(3) Yönetim ve denetim yetkisinin yoğunluğu da ayrımda önemli bir işlev *görür1*[5]. Adi şirkette ortakların yönetim ve denetim yetkisi *affectio societatis* unsurunun bir sonucudur; yönetim yetkisi olmayan ortağın bile denetim yetkisinin kapsamı çok geniştir (BK 631). Oysa sonuca katılmalı bir sözleşmede diğerinin faaliyetine katılan tarafın, örneğin ödünç verenin, kural olarak yönetim ve denetim yetkisi yoktur. Bununla beraber adi şirket ortağının sahip olduğu yetki kadar kapsamlı olmasa da, diğerinin faaliyetine katılana, yönetim ve denetim hakkı tanınabileceği hatırdan çıkarılmamalıdır (örneğin bkz. BK 403/2).

(4) Alınan paranın iade edileceğinin taahhüt edilmesi, bu bağlamda iadenin teminat altına alınması, sonuca katılmalı sözleşmenin varlığını gösterir3[6].

Eklemek isteriz ki, bir sözleşmenin sonuca katılmalı bir sözleşme mi yoksa adi şirket mi olduğunu tespit için, diğer sözleşmelerde olduğu gibi, sözleşmede kullanılan sözcüklerin anlamları (keza bkz. BK 19/1), yorumlanan hükmün sözleşmenin diğer hükümleriyle bağlantısının göz önünde tutulması, sözleşme görüşmeleri ile sözleşmenin kurulma anı ve sonrasındaki hal ve şartlar gibi yorum araçları yanında dürüstlük kuralının (MK 2/1) ışığında yorumlama, kanuna uygun yorum, borçlunun yararına olan anlama üstünlük tanıma gibi bazı yorum ilkelerine[37] başvurulacaktır'[8].

---

33 Yargıtay HGK'nın 09.05.2019 tarih ve 2017-6-983/543 sayılı karan.

34 Bu hususta bkz. İNAL, 100-1O1; BGE 99 II 306 (BİLGİLİ, Gizli Ortaklık, 75 ile MEIER-HAvoz/FoRSTMOSERISETHE, § 1 Nr. 118'den naklen).

35 Keza Yargıtay 3. HD'nin 07.12.2015 tarih ve 11269/19675 ile 01.11.2016 tarih ve 2015-17444/12349 sayılı kararları.

36 Keza Yargıtay 3. HD'nin 07.12.2015 tarih ve 11269/19675 sayılı kararı.

37 Yorum araçları ve ilkeleri için bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, § 32 N. 5 vd.; EREN, Genel, N. 1459 vd.

38 Bu konuda aynca bkz. İsviçre Federal Mahkemesi'nin 04.04.2019 tarih ve 4A_526/2018 sayılı karan (www.bger.ch); MüLLERISCHWEIGHOFER, 634 vd.

2.4. Görünüm Biçimleri ve Uygulamadan Örnekler[39]

100 Daha önce ifade ettiğimiz üzere adi şirket, yürütülmesi için kanunlarda belli bir şirket tütünün seçilmesi mecburiyeti öngörülmeyen her tür ekonomik faaliyet için uygundur. Dolayısıyla bu ekonomik faaliyet küçük çapta olabileceği gibi büyük çapta, keza geçici veya sürekli nitelikte olabilir. Ayrıca kanunla düzenlenmiş şirketlerin ayırt edici niteliklerini taşımayan bütün şirketler de adi şirket sayılmaktadır (BK 620/2). Bütün bu sebeplerle, uygulamada adi şirket, çok farklı biçimlerde, hatta başka adlarla karşımıza çıkmaktadır.

> Üstelik bu türden ilişkilerin birçoğunda taraflar, bir adi şirket sözleşmesi akdetmiş olduklarını bir uyuşmazlık sebebiyle mahkeme sürecinde fark ederler.

Aşağıda uygulamada tesadüf edilen adi şirket örneklerine yer verilece.◆ir. Gizli şirketlere ilişkin örnekler de bunlar arasında yer alacaktır. Ornekler hem bir uyuşmazlığa konu olmuş somut olaylardan hem adi şirket olarak nitelendirilen soyut hukuki ilişkilerden oluşmaktadır. Bu örnekler sayesinde adi şirketin, ne türden ekonomik faaliyetler ve hukuki ilişkiler sebebiyle karşımıza çıkabileceği bir ölçüde açıklığa kavuşacaktır.

101 İki kardeşin birlikte, biçerdöver ve gerekli diğer ekipmanları satın alarak bunları kazanç elde edip paylaşmak üzere işletmeleri[40]; ihaleye birlikte (ortak olarak) girilmesinin ve ihale kazanıldıktan sonra ise kazancın % 60 ve % 40 oranında paylaşılmasının kararlaştırıldığı, ancak tüm resmi kayıt ve belgelerin sadece taraflardan biri adına düzenlendiği bir sözleşme (gizli şirket) ilişkisi[41]; bir tarafın üzüm bağını, diğer tarafın ise bağın bakımını ve hasatın yapılmasını üstlenmek suretiyle emeğini koymasına ve elde edilecek karın (ürünün) yarı yarıya bölüşülmesine ilişkin anlaşma[42] (yarıcılık); birlikte yolcu taşımacılığı yapılmak üzere araçların ve/veya araçların çalışacağı hattın taraflardan biri üzerine kayıtlı olması[43] (gizli şirket); otobüs terminalinde yazıhanenin birlikte işletilmesi[44]; birlikte akaryakıt (benzin) istasyonu

---

[39] Bu başlık altında anılmayan farklı örnekler için birçokları yerine bkz. BARLAS, N. 206 vd.

[40] Yargıtay 3. HD'nin 22.12.2014 tarih ve 19810/17025 sayılı kararı.

[41] Yargıtay 3. HD'nin 16.12.2019 tarih ve 3786/10110 sayılı kararı.

[42] Yargıtay 3. HD'nin 14.05.2019 tarih ve 582/4469 sayılı kararı.

[43] Yargıtay 3. HD'nin 02.02.2016 tarih ve 2015-9698/1150, 27.04.2016 tarih ve 2015-11472/6667 ile 14.09.2020 tarih ve 2560/4057 sayılı kararları.

Yargıtay 3. HD'nin 15.04.2014 tarih ve 6270/6053 sayılı kararı.

işletınek'[5], baba ve oğulun birlikte oto galerisi işletmesi'[6]; birlikte vinç işletınek[7] vs., yargı kararlarında sıkça rastlanan adi şirket sözleşmesi çerçevesinde yürütülen faaliyetlerdir.

> Bununla beraber 6197 sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun, eczanelerin eczacılar tarafından ve bireysel bir işletme olarak yalnız kendi ad ve hesaplarına işletilmesini emrettiği gerekçesiyle, bir eczaneni birlikte işletilmesine yönelik gizli şirketin geçersiz olduğu kabul edılmektedıı-4[8].

Birlikte şans oyunu oynanmasının da adi şirket niteliği taşıdığı ifade edilmektedir'[9]. *102*

> . cak, yatırılması ihmal edilen kupona büyük miktarda a-mıyenın çıkması örneğinde olduğu gibi böyle bir şirket sözleşmesine aykırılığın yol açabileceği zararın boyutunun büyüklüğü karşısında ö etide ve uygulamada ya hukuken bağlanma bilincinin eksik kaldığı bır hatır ilişkisi ya da örtülü bir sorumsuzluk anlaşması varsayılarak astronomik sorumluluğun dışlanmasına çalışıldığı söylenmektedir5°.

Futbolcuların transferini finanse eden ve bu amaçla onlarla sözleşme (hizmet sözleşmesi/iş sözleşmesi) imzalayan bir anonim şirket ile bu futbolculara lisans çıkartan ve futbol takımının müsabakalara katılımını organize eden dernek niteliğindeki futbol kulübü arasındaki ilişki adi şirket sayılan bir *çifte şirket5[1]* olarak vasıflandırılmıştır5[2]. ***103***

Avukatların mesleki çalışmalarını *aynı büroda birlikte çalışma* şeklinde yürütmeleri de [AvK 44/1-(A)] adi şirket olarak nitelendirilmektedir5[3]. ***104***

---

45 Yargıtay 19. HD'nin 14.10.2014 tarih ve 2013-18817/15062 sayılı kararı, Yargıtay 3. HD'nin 28.11.2019 tarih ve l184/9462 sayılı kararı; keza Yargıtay l. HD'nin 08.01.2020 tarih ve 2019-148/79 sayılı kararı.

46 Yargıtay 3. HD'nin 26.09.2017 tarih ve 2016-16264/12680 sayılı kararı.

'7 Yargıtay 3. HD'nin 08.07.2019 tarih ve 865/6316 sayılı kararı.

48 Yargıtay 13. HD'nin 01.07.1991 tarih ve 4193/7374 sayılı karan (KazancıİBB) ve bu kararın incelendiği Türuc, s. 161 vd.

49 Yargıtay 13. HD'nin 07.03.1991 tarih 8458/2587 sayılı kararı (UYGUR, 9726); BARLAS, N. 229; BİLGİLilDEMİRKAPI, 25; BOZKURT, 64-65.

50 HATEMilSEROZAN/ ARPACI, 572-573.

51 Karardaki anlamından farklı anlamda da kullanılan "çifte şirket" hakkında birçokları yerine bkz. BARLAS, N. 31O vd.

51 Luzem Kantonu istinaf Mahkemesi'nin (Obergericht Luzern) 09.10.2002 tarihli kararı (ZBJV 2003/3, 136 vd.).

53 TURANBOY, 52; **BARLAS, N.** 211.

105 *Çok taraflı pay sahipleri sözleşmelerinin* de adi şirket niteliği taşıdığı ifade edi1mektedir5'.

106 Bel1i bir işi yapmak, örneğin ihaleye katılmak ve ihalenin Üzerlerinde kalması halinde ihale konusu işi yapmak için ihale yetkilisiyle sözleşme imzalamak üzere birden fazla gerçek veya tüzel kişinin aralarında yaptıkları anlaşma ile oluşturulan *ortak girişimler* de adi şirket niteliğine sahiptir5[5].

Ortak _g_iriş[?]ler, *iş o[?]taklığı*[56] veya *konsorsiyum*[57] olarak iki türlü ?l_uşturulabılır (KII(*14)*[58]. Iş ortaklığı üyeleri, hak ve sorumluluklanyla ışın tümünü birlikte yapmak için, konsorsiyum üyeleri ise, hak ve sorumluluklarını ayırarak işin kendi uzmanlık alanlarıyla ilgili kısımlarını yapmak üzere ortaklık kurarlar (KİK 14). iş ortaklığı anlaşmalarında *piü!t ortak?* konsorsiyum anlaşmalarında ise *koordinatör ortak* belirtilir (!,<IK 1[?][?]- Iş_ortaklığı sözleşmesinde, iş ortaklığını oluşturan gerçek veya [?]l kişılenn taahhüdün yerine getirilmesinde müştereken ve müteselsılen sorumlu oldukları; konsorsiyum sözleşmesinde ise, konsorsiyumu oluşturan gerçek veya tüzel kişilerin, işin hangi kısmını taahhüt ettikleri ve taahhüdün yerine getirilmesinde koordinatör ortak aracılığıyla aralarındaki koordinasyonu sağlayacakları belirtilir (KİK 14).

Ortakları, işin tamamından müteselsilen değil sadece taahhüt ettikleri kısımlardan tek başlarına sorumlu tutuldukları için, konsorsiyum atipik bir adi şirket niteliği taşır (karş. BK *638/3)*[59].

107 Bir ticaret şirketinin tüzel kişilik kazanması (bkz. TK 232, 317, 355/1, 588/1), yani şirket sözleşmesinin ticaret siciline te[?]cil edilmesi anına kadar geçen süreci iki kısma ayırmak mümkündür. Ilki, kişilerin bir şirket kurmak amacıyla bir araya gelip kanunda öngörülen asgari unsurları içeren bir şirket sözleşmesini imzalamalarına kadar geçen ve *kuruluş şirketi* olarak isimlendirilen aşamadır. *Ön şirket* adıyla anılan ikinci aşama ise, şirket sözleşmesinin imzalanmasıyla başlar ve tescili ile son bulur.

5, Birçoklan yerine bkz. MOROĞLU, Oy Sözleşmeleri, 47-49; OKUTAN NıLSSON, 79-81; bu hususta ayrıca bkz. ve karş. VıscHER, 425 vd.

55 Ortak girişimlerin değişik yönleriyle ele alındığı bir çalışma için bk.z. Uluslararası İnşaat Sözleşmelerinde Ortak Girişimler, 1 vd.

56 İş ortaklığını da *kapsayanjoint venture* kavramı ve joint venture - iş ortaklığı ilişkisi için bkz. TEKİNALP/TEKİNALP, 143 vd.; BARLAS, N. 618 vd.; KAPLAN, 21 vd.

57 Konsorsiyum kavramı ve türleri hakkında birçokları yerine bk.z. BARLAS, N. 568 vd.

58 İş ortaklığı hakkında ayrıca bkz. ve karş. KVK 2/7; İç Ticaret: 2009/2 sayılı Tebliğ.

59 Adi şirket hükümlerinin konsorsiyumlara uygulanması hakkında bk.z. BARLAS, N. 608 vd.

TK 243/1-(d) hükmü ön şirketin varlığına işaret ederken[60], TK 335/1-c.1 ile 585/1-c.l doğrudan ön şirketi düzenlemektedir.

Kuruluş şirketi aşamasında, kurulacak ticaret şirketinin türü belirlenir, kaleme alınacak ticaret şirketinin sözleşmesinde yer alacak kayıtlar soınutlaştırılmaya çalışılır, yürütülecek faaliyetin (işletme konusu) yapılabilirliği araştırılır, bu amaçla incelemeler yapılır ve uzmanlara rapor hazırlatılır, şirket sözleşmesini imzalayacak yeni yatırımcı aranır vs. Bu aşamada ortaya çıkacak masrafları karşılamak için bir fon oluşturulmasına da ihtiyaç duyulabilir. İşte, bu kuruluş şirketinin adi şirket olduğu, iç ve dış ilişkilerinde BK 621 ila 645 hükümlerinin uygulanacağı kabul edilir6[1].

Ön şirket aşamasına uygulanacak hükümler konusunda ise tartışma vardır. Hem iç hem dış ilişkiye adi şirket hakkındaki hükümlerin uygulanacağını ileri sürenler bulunduğu gibi; iç ilişkide, kurulmak istenen ticaret şirketi türü için öngörülen hükümlerin, dış ilişkide ise, özel hükümler saklı kalmak kaydıyla (bkz. TK 216, 305/1, 335/2, 585, 588/3 ve 4), adi şirket hükümlerinin uygulanmasını savunanlar da bulunmaktadır[62].

3. TÜZEL KİŞİLİĞİN BULUNMAMASININ SONUÇLARI

3.1. Genel Olarak

Yukarıda birçok kez ifade ettiğimiz üzere, ticaret şirketlerinden farklı olarak, adi şirkette ortaklardan oluşan kişi topluluğunun başlı başına bir varlığı bulunmamaktadır, yani adi şirketin tüzel kişiliği yoktur. Bunun sonucu olarak hak ve fiil ehliyetini haiz değildir, yani haklara ve borçlara ehil olmadığı gibi (karş. MK 48) bir organı da bulunmadığından fiil ehliyetini kazanamayacaktır (karş. MK 49). Bu çerçevede örneğin adi şirkete karşı dava açılamayacağı gibi adi şirket adına bir sözleşme yapılamayacak ve bir sözleşme nedeniyle haklar

ıos

---

60 ŞENER, Adi Ortaklık, 144 dpn. 261.

61 Kuruluş şirketi hakkında bkz. BARLAS, N. 33l vd.; ŞENER, Adi Ortaklık, 142-144; FELLMANNIMÜLLER, Art. 530 Nr. 260 vd.; HANDSCHINNONZUN, Art. 530 Nr. 113-115; Yargıtay 11. HD'nin 30.03.1990 tarih ve 1595/3298 sayılı kararı ile Yargıtay HGK'nın 08.05.1991 tarih ve 11-164/249 sayılı kararı (KazancıİBB).

62 ön şirket hak.kında bkz. BARLAS, N. 344 vd.; ŞENER,Adi Ortaklık, 144-145; PULAŞLI, Ülgen Annağanı, 467 vd.; KERVANKIRAN, MÜHF-HAD 2012, 349 vd.; FELLMANNIMÜLLER, Art. 530 Nr. 260 vd.; HANDscınN, Art. 530 Nr. 14; aynca ön anonim şirket için bkz. TARHANLI, (Alman hukukuna yönelik olarak) 31 vd., (Türk hukukuna yönelikolarak), 57 vd.

edinilemeyecek ve borçlar üstlenilemeyecektir. Öyle olduğu içindir ki adi şirkette ortakların hak ve fiil ehliyeti öne çıkmaktadır. Bu yüzd BK 620 ila 645 hükümlerinde kullanılan "ortaklık" teriminden, Ortak. ların tümü anlaşılmalıdır. Dolayısıyla aşağıda kullandığımız "şirket" veya "'adi şirket" ibareleri ile, ortakların hepsini kastetmiş olacağız.

Bununla beraber Alman Federal Mahkemesi 29.01.2001 tarih ve **fi ZR** 331/00 (Nümberg) sayılı kararında[63], tüzel kişiliği bulunmasa da üçüncü kişilerle yapılan hukuki işlemler sebebiyle adi şirketin hak ehliyetine, dolayısıyla davada taraf ehliyetine (bkz. HMK 50) sahip olduğuna hükmetmiştii-64.

Keza hukukumuzda, esas itibariyle tüzel kişiliği bulunmayan ve öze) bir malvarlığından oluşan portföy yatırım fonuna (SerPK 52/1), bazı hukuki işlemler bakımından tüze) kişilik verilmiştir. *"Fon; tapu ve diğer resmi sicillere tescil, değişiklik, terkin ve düzeltme talepleri dahil olmak üzere her türlü sicil işlemleri ile ortağı olacağı limited ve anonim şirketlerin kuruluş, sermaye artırımı veya pay devri işlemleri dahil her tür ticaret sicili işlemleriyle sınırlı olarak tüzel kişiliği haiz addolunur. Yatırım fonu portföyünde bulunan taşınmazlar, taşınmaza dayalı haklar ve taşınmaza dayalı senetler tapu kütüğüne fon adına tescil edilir."* (SerPK 52/5). Ekleyelim ki, portföy yatırım fonu adi şirket niteliğinde değildir. Portföy yatırım fonunu konu bağlamında anmamızın sebebi, kanun koyucunun, özel bir malvarlığına, bazı işlemlerle sınırlı olmak üzere tüzel kişilik tanımasıdır.

Kanunlar ihtilafı kurallarının uygulanması bakımından adi şirketlerin ehliyeti fiili idare merkezi hukukuna tabidir (MÖHUK 9/5).

Aşağıda adi şirketin tüzel kişiliğinin bulunmamasının belli başlı yansımaları üzerinde durulmaktadır.

3.2. Ortaklar Arasında Elbirliği Mülkiyeti İlişkisinin Varlığı[65]

109 Bir şey üzerinde mü]kiyet hakkı ya bir kişiye ya da birden fazla kişiye aittir. İlk durumda *tek kişi mülkiyeti,* ikincisinde ise *birlikte mülkiyet* söz konusudur. Birlikte mülkiyetin *paylı mülkiyet* ve *elbirliği mülkiyeti* olmak üzere iki türü bulunmaktadır (MK 688-703).

Paylı mülkiyette birden çok kimse, maddi olarak bölünmüş olma-

---

63 Karar için bkz. NJW 2001/14, J056 vd.; kararın Türkçe çevirisi için bk.z. NARBAYIDELi-DUMAN, 577 vd.

Karar ve yansımaları hakkında bkz. BİLGİLİ, Teoman Armağanı, 197 vd.; ŞENER, Adi Ortaklık, N. 152 vd.; BARLAS, N. 161 vd.; SCHAFER, § 705 Nr. 309 vd.

65 Konu hakkında bkz. AYİTER, 5 vd.; HATEMilSEROZANIARPACI, 583 vd.; **BARLAS, N.** 191 vd.; FELLMANN/MüLLER, Vorb. zuArt. 530-551 Nr. 74 vd.,Art. 544 Nr. 19 vd.

yan bir şeyin tamamına belli paylarla maliktir. (MK 688/1). Paydaşlardan her biri kendi payı bakımından malik hak ve yükümlülüklerine sahip olur. Pay devredilebilir, rehnedilebilir ve alacaklılar tarafından haczettirilebilir (MK 688/3).

Kanun veya kanunda öngörülen sözleşmeler uyarınca oluşan topluluk dolayısıyla mallara birlikte malik olanların mülkiyeti ise, elbirliği mülkiyetidir (MK 701/ l). Elbirliği mülkiyetinde ortakların belirlenmiş paylan olmayıp her birinin hakkı, ortaklığa giren malların tamamına yaygındır (MK 701/2). Ortakların haklan ve yükümlülükleri, topluluğu doğuran kanun veya sözleşme hükümleri ile belirlenir (MK 702/1). **Ka**nunda veya sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadtkça, gerek yönetim gerek tasarruf işlemleri için ortakların oybirliğiyle karar vermeleri gerekir (MK 702/2). Sözleşmeden doğan topluluk devam ettiği sürece, paylaşma yapılamaz ve bir pay üzerinde tasarrufta bulunulamaz (MK 702/3). Elbirliği mülkiyeti, malın devri, topluluğun dağılması veya paylı mülkiyete geçilmesiyle sona erer (MK 703/1).

110 Tüzel kişiliği bulunmadığından adi şirket, şirkete dahil unsurların maliki değildir, malik olan ortaklardır (birlikte mülkiyet). Aksi kararlaştırılmadıkça adi şirkete dahil her bir mal, hak, alacak vs. üzerinde ayn ayrı elbirliği mülkiyeti söz konusudur. BK 638/1 uyarınca, şirket için edinilen veya şirkete devredilen şeyler, alacaklar ve ayni haklar *(şirket malvarlığı),* şirket sözleşmesi çerçevesinde *elbirliği halinde* bütün ortaklara ait olur. Dolayısıyla ortakların, paylı mülkiyetten farklı olarak, üzerinde tasarruf edebilecekleri bir payı yoktur.

Şirket sözleşmesinde yüzdesel olarak gösterilen pay oranları, paylı mülkiyete benzer pay oranlarını değil, ortakların sermaye, kar ve/veya zarar ile tasfiye bakiyesine katılma oranlarını göstermektedir.

Elbirliğiyle mülkiyetin sonucu olarak, şirket sözleşmesinde aksine hüküm bulunmadıkça veya ortaklarca aksi yönde bir karar alınmadıkça, şirkete dahil unsurlar üzerinde ortaklar, tek başlarına tasarrufta bulunamaz, ancak *hepsi birlikte veya atadıkları bir temsilci aracılığıyla* tasarrufta bulunabilir. Keza üçüncü kişiler, borçlarını ancak elbirliğiyle alacaklı olan bütün ortaklara veya onların atadıkları temsilciye ifayla borçtan kurtulabilir.

111 Şirket mallarında bir payı bulunmayan ortağın, ancak şirketin tasfiyesi üzerine kendisine düşecek olan beklenen bir payı *(tasfiye payı)* vardır. İşte, ortak, tek başına malik olduğu bu tasfiye payı alacağı üzerinde serbestçe tasarruf edebilir.

Öyle olduğu içindir ki, BK 638/2'de bir ortağın alacaklılarının, haklarını ancak o ortağın *tasfiyedeki payı* üzerinde kullanabilecekleri

hüküm altına alınmıştır. Böylece ortağın alacaklılarının da, ortaklar gibi şirket malvarlığına el uzatmalarının önüne geçilmiştir.

Elbirliğiyle mülkiyet ilişkisinin sonucu olarak, şirket malvarlığının artması veya eksilmesi, yalnız tasfiye payının artıp eksilmesi sonucunu doğurur.

112 **BK** 638/2'de sözü edilen *"ortağın alacaklıları"* kavramı, hem adi şirketin alacaklılarını hem ortağın kişisel alacaklılarını kapsamaktadır. Diğer bir ifadeyle BK 638/2 hükmünün uygulanmasında şirket ilişkisi çerçevesinde üstlenilen borç ve taahhütler ile ortağın bu sıfatıyla ilgisi bulunmayan borç ve taahhütleri (kişisel borç) arasında bir fark yok*tur*[66]. Dolayısıyla ortağın kişisel alacaklısı da, ortakların elbirliğiyle sahibi bulundukları şirket malvarlığı değerlerini, örneğin hak ediş gibi şirketin üçüncü kişilerden olan alacağını haczettiremez, ancak ortağın tasfiye payını haczettirebilir[67].

113 Bu anlatılanlar göstermektedir ki, ortakların elbirliğiyle sahibi bulundukları şirket malvarlığı, ortakların kişisel malvarlıklarından ayn ve bağımsız özel bir malvarlığı niteliği taşımaktadır. Malvarlığının tabi olduğu bu rejim sayesinde şirket, dağılmadan varlığını sürdürebilme olanağına kavuşmaktadır.

Elbirliği ile mülkiyet ilişkisi, esas itibariyle borçları da kapsar, ancak aşağıda değinileceği üzere adi şirket buna istisna oluşturur.

114 Ortakların elbirliği mülkiyeti yerine paylı mülkiyeti tercih etmelerinin önünde bir engel yoktur. Bu takdirde ortaklardan her biri kendi payı bakımından malik hak ve yükümlülüklerine sahip olur. Dolayısıyla pay devredilebilir, rehnedilebilir ve alacaklılar tarafından haczettirilebilir (MK 688/3). Nitekim BK 638/2 hükmünde yer alan *"ortaklık sözleşmesinde aksine bir hüküm bulunmadıkça"* ibaresiyle paylı mülkiyet, dolayısıyla MK 688/3 kastedilmiştir.

"" Görüldüğü üzere paylı mülkiyet ilişkisinde ortaklar arasındaki bağ gevşektir, zayıftır. Bu durum ortaklar arasında kırılgan bir yapıyı beraberinde getirir. Böyle bir yapıda adi şirket ilişkisini sürdürmek güçlük yaratır. Bu sebeple paylı mülkiyetin adi şirket için uygun bir tercih olduğu söylenemez; paylı mülkiyet ilişkisinin tercih edildiği bir adi şirket, atipiktir[68].

---

66 AYİTER, 156.

67 Birçokları yerine bkz. Yargıtay HGK'nın 03.04.2013 tarih ve 2012-12-863/432 sayılı kararı ile Yargıtay 12. HD'nin 30.11.2017 tarih ve 2016-23461/14891sayılı kararı.

68 Paylı mülkiyet ilişkisinin kabul edildiği adi şirket hakkında birçokları yerine bkz. FELLMANN/M0LLER, Art. 530Nr. 355 vd.; BARLAS, N. 196-198; KARAHAN/AKIN, 63-64.

3.3. Borçlardan Ortakların Birinci Derecede, Müteselsil ve Sınırsız Sorumlu Olmaları

Tüzel kişiliği olmadığı için adi şirket, şirket ilişkisi çerçevesinde üstlenilen borç ve taahhütlerden sorumlu olmaz. Bu yüzden söz konusu borç ve taahhütler sebebiyle adi şirket aleyhine bir ilam alınamaz. *115*

Şirket ilişkisi çerçevesinde üstlenilen borç ve taahhütlerden dolayı *birinci derecede* ortaklar sorumludur. Bu sorumluluk sayesinde alışveriş güvenliği sağlanmaktadır; çünkü aksi takdirde şirket ilişkisi çerçevesinde üstlenilen borç ve taahhütlerden ne şirket ne ortaklar sorumlu olacaktı, bu yüzden kimse şirketle iş yapmazdı[69]. *116*

Belirtmek gerekir ki, şirketin borçlarının ödenmesinde normal usul, şirket borçlarının ortakların elbirliğiyle malik oldukları şirket varlığından karşılanmasıdır. Örneğin, şirketin para borcu, şirketi temsile yetkili kişi tarafından ortakların malik oldukları banka hesabından havale veya EFT yoluyla ödenir. İşte, uygulamada, ortakların birinci derecede sorumluluğu, daha çok, şirketin borçlarının şirket varlığından ödenmediği veya ödemeye yetecek varlık bulunmadığı takdirde gündeme gelir. Vurgulamak isteriz ki, şirketin borçlarının şirket varlıklarından ödenmesi şirketin iç ilişkisiyle ilgili bir husustur, alacaklı ortaklardan böyle bir talepte bulunamaz[70].

Şirketin tüzel kişiliğinin bulunmamasıyla ilgisi olmasa da ortakların birinci derecede sorumluluğunun niteliklerine değinmek gerekir. Bu nitelikler ise *müteselsil* ve *sınırsız* olmaktır. *117*

Ortakların müteselsilen ve sınırsız sorumlu olmalarının adi şirketin tüzel kişiliğinin bulunmamasıyla ilgisi yoktur, çünkü sorumluluk hukukunda tüzel kişiliğin bulunmamasının sonucu, ortakların birinci dereceden sorumlu olmasıyla sınırlıdır. Kollektif şirketin tüzel kişiliği bulunduğu için ortaklar, şirketin borcundan dolayı ikinci derecede sorumludur (TK 237/1). Oysa bu sorumluluk, adi şirkette olduğu gibi müteselsilen ve sınırsızdır (TK 236/1). Kanun koyucu, ister birinci derecede ister ikinci derecede olsun ortaklar için müteselsil değil de paylan oranında bir sorumluluğu öngörebilirdi. Nitekim limited şirketin ortakları, kamu borçlarından dolayı ikinci derecede yalnız payları oranında sorumlu tutulmaktadır {AATUHK 35/1).

BK 638/3'e göre; ortaklar, birlikte veya bir temsilci aracılığı ile, bir üçüncü kişiye karşı, ortaklık ilişkisi çerçevesinde üstlendikleri borçlardan, aksi kararlaştırılmamışsa müteselsilen sorumlu olurlar. *118*

Esas itibariyle elbirliği ile mülkiyet ilişkisi borçları da kapsar. Bu

---

69 HATEMilSEROZANIARPACJ, 586.

70 PESTALOZZifVOGT, **Art. 544 Nr. 8.**

ilkeye istisna getiren BK 638/3 hükmü sayesinde alacaklı, alacağına kavuşmak için bütün ortakları dava veya takip etmek mecburiyetinden kurtulmuştur. Böylece kanun koyucu, şirketin alacaklıları, yani alışveriş güvenliği yararına bir tercihte bulunmuştur[71].

Müteselsil sorumluluğun ön koşulu, ortakların, birlikte veya bir temsilci aracılığı ile, bir üçüncü kişiye karşı, ortaklık ilişkisi çerçevesinde borç üstlenmeleridir.

BK 638/3 anlamında alacaklı üçüncü kişi bir ortak da olabilir. Ortağın şirkete bir miktar parayı ödünç vermesi (BK 386) örneğinde durum böyledir. Bu ödünç ilişkisinde ortak, üçüncü kişi konumundadır[72]. Keza şirkete mal satmasında veya sahip olduğu taşınmazın kullanım hakkını şirkete getirmek yerine taşınmazı kullanması için şirketle kira sözleşmesi akdetmesinde de ortak üçüncü kişi konumundadır.

Üçüncü kişilere ve üçüncü kişi sıfatıyla ortağa olan borç, normal koşullarda şirketin kasasından (malvarlığından) ödenir. Ortaklar şirketin borcunun ödenmesinde bu yolu tercih eder ve borcun ödenmesine yetecek kadar malvarlığı da varsa borç ödenmiş olacağından ortakların müteselsil sorumluluğu doğmaz. Ortakların müteselsil sorumluluğu, şirketin borcunun zamanında şirketin kasasından ödenmediği veya ödenmek istenmekle birlikte borcu ödemeye yetecek malvarlığının bulunmadığı yahut bulunsa bile paraya çevrilemediği takdirde doğar.

119 Müteselsil borçluluk hakkında BK 162 ila 168 hükümleri uygulanır.

Müteselsil sorumluluk gereği alacaklı, borcun tamamının veya bir kısmının ifasını, dilerse ortakların hepsinden, dilerse yalnız birinden isteyebilir; ortakların sorumluluğu, borcun tamamı ödeninceye kadar devam eder (BK 163).

Kendisine düşen paydan fazla ifada bulunan ortağın, ödediği/azla *miktarı* diğer ortaklardan isteme hakkı vardır. Bu durumda ortak, diğer ortaklara *zarara katılma payları oranında* rücu edebilir (bkz. BK 167/2). Keza ortaklardan birinden alınmayan miktarı, diğer ortaklar eşit olarak üstlenir (BK 167/3).

Esas itibariyle doğal olanı, üçüncü kişiye ödediği miktarın tamamını şirketin kasasından ortağa ödemektir. Bu yol tercih edilmez veya tercih edilmekle birlikte şirketin kasasında bu miktarı ödemeye yetecek para yoksa, rücu mekanizması işler.

Hemen ekleyelim ki, ortağın üçüncü kişi sıfatıyla şirketten olan

---

71 HATEMİLSEROZANIARPACI, 586-587; MEIER-HAVOZ/FORSTMOSERISETHE, § 12 Nr. 40.

71 HATEMİLSEROZANIARPACI, 588; BARLAS, N. 2002; ŞENER, Adi Ortaklık. N. 424; FELLMANN/MÜLLER, Art. 544 Nr. 118.

alacağı, onun rücu alacağından farklıdır. Bununla birlikte ortağın bu türden alacağının niteliği ve kapsamı hakkında ciddi bir tartışma vardır. Bir görüşe göre, ortağın üçüncü kişi sıfatıyla alacaklı olduğu durumlarda, bu alacağın tamamından diğer ortaklar müteselsilen sorumludur[73]. Başka bir görüşe göre, aslında ortağın kendisi de bu borçtan müteselsilen sorumlu olduğundan alacaklı ve borçlu sıfatları aynı kişide birleştiği için borç sona erer (BK 135); ancak ortak, kendi payından fazlası için diğer ortaklara yine payları oranında rücu eder[74]. Bu görüş eleştirilmiş ve üçüncü kişi sıfatıyla ortağın alacağını (karşı edimi) tam alması gerektiği; kendi payı düşüldükten sonra sadece geriye kalan bedeli isteyebileceğinin iddia edilmesi halinde de ortağın karşı edimine tam kavuşamayacağı; kaldı ki, alacaklı ve borçlu sıfatları aynı kişide birleşmiş sayılamayacağından bu sebeple borcun sona erdiğini ileri sürmenin de isabetli olmadığı ifade edilmiştir[75]. Nihayet bir diğer görüşe göre ise, diğer ortakların müteselsilen sorumlu oldukları tutar, alacaklı ortağın kendi payı dışında kalan tutardır. Çünkü borç, ortağın kendi payı oranında alacaklı ve borçlu sıfatının birleşmesiyle sona erer[76]. Kanaatimizce, ortağın üçüncü kişi sıfatıyla alacaklı olduğu durumlarda alacağın tamamının ödenmesi için öncelikle şirketin kasasına başvurulmalıdır[77]. Nitekim öğretide, ortağın tabi olduğu sadakat yükümünün, diğer ortaklara başvurmadan önce alacağının şirket varlıklarından ödenmesi için çaba sarfetmesini gerektirdiği ifade edilmektedir[78]. Ikinci aşamada ortağın alacağını karşılayacak kadar bir şirket varlığının olup olmadığına bakılmalıdır. Bu miktarda bir varlık varsa diğer ortaklar borcun tamamından üçüncü kişi sıfatıyla alacaklı ortağa karşı sorumlu olmalıdır. Çünkü şirket zarar etmediğinden ortakların payları oranında zarar paylaşımı söz konusu değildir. Buna karşılık şirket zarar etmişse alacaklı ortak, zarara katılma payı dışında kalan tutar için diğer ortaklara başvurabilir ve diğer ortaklar bu tutardan müteselsilen sorumlu olmalıdır[79], alacaklı ortağın talebi bir rücu ilişkisine dayanmamaktadır.

BK 623/3'ün verdiği olanaktan yararlanılarak katılım payı olarak emeğini koyan ortağın zarara katılmaksızın yalnız kazanca katılaca- *120*

7J **HATEMiISEROZAN/ ARPACI, 588.**

7' FELLMANNIMÜLLER. Art. 544 Nr. J J8.

1S **HANDSCHJNNONZUN, Art. 544 Nr. 92-93.**

1i PESTALOzzıNoGT, Art. 544 Nr. 19; ŞENER. Adi Ortakl□ N. 424; KARAHAN/AKJN, 95; keza BARLAS, N. 202; ScHAFER, § 705 Nr. 209.

SETHE. Art. 544 Nr. 1O.

I'S Pı:srı.LozzıNOGT, Art. 544 Nr. 19; karş. ScHAFER. § 705 Nr. 209.

Bu husus.ta **a)nca** bkz. ve karş. SETHE. Art. 544 Nr. 1O.

ğına ilişkin anlaşma, şirketin alacaklısına ileri sürülemez[80]. Çünkü şirketin alacaklısı taraf olmadığı için böyle bir anlaşmanın etkisi or. taklarla sınırlıdır. Bu sebeple böyle bir anlaşmanın varlığına rağmen milteselsil sorumluluk gereği şirketin borcunu ödeyen ortak, ödediği tutarın *tamamı* için diğer ortaklara zarara katılma payları oranında rilcu edebilir.

121 Alacaklının ifasını istediği borcun konusu ortakların elbirliğiyle ortak olduklarının bir mal varlığı değeri ise, artık müteselsil sorumluluk söz konusu olmaz[81]. Örneğin ortakların elbirliğiyle malik oldukları bir miktar paranın, bir taşınırın, taşınmazın, fikrî mülkiyet hakkının, alacak hakkının vs., ifanın konusu olmasında durum böyledir. Bu gibi hallerde borcun ifası ortakların tümünden istenmeli, dolayısıyla borcun ifası için ortaklar ayrı ayrı değil aynı anda takip veya dava edilmelidir *(elbirliği halinde borç ilişkisi).*

122 Keza, birden fazla ortağın birlikte haksız fiil işlemeleri hariç (BK 51), borcun kaynağının haksız fiil olduğu durumlarda da prensip itibarıyla müteselsil sorumluluk söz konusu olmaz. Çünkü haksız fiillerde temsil söz konusu olmadığından[83], şirket işlerini görme sırasında bile olsa bir ortağın işlediği haksız fiilden sadece o ortak sorumludur, bu fiilden diğer ortaklar sorumlu tutulamaz[84] (bkz. ve karş. TK 214/1, 216/2). Temsilcinin üçüncü kişi olduğu ve bu kişinin şirket işlerini görürken haksız fiil işlemesi durumunda da aynı esas geçerlidir.

Bununla beraber ortakların kusursuz sorumluluk (sebep sorumluluğu) hallerinde müteselsilen sorumlu oldukları kabul edilmektedir[85]. Örneğin, çalışanın, kendisine verilen işin yapılması sırasında başkalarına verdiği zararlardan adam çalıştıran ortaklar da müteselsilen sorumludur (BK *66)*[86]. BK 66'nın uygulanmasında çalışan, üçüncü kişidir, ortak olmaz. Çünkü şirket sözleşmesi iş görme değil birleşme sözleşmesi niteliği taşıdığından ortaklar arasında iş sahibi - iş gören

---

80 FELLMANN/MüLLER, Art. 533 Nr. 62, 74; DOMANİÇ, 76; ŞENER, Adi Ortaklık, N. 243; BOZKURT, 77-78.

81 OĞUZMAN/Öz, N. 1338; ŞENER,Adi Ortaklık, 418; BARLAS, N. 190; karş. Yargıtay 12. HD'nin 13.01.2009 tarih ve 2008-19620/392 sayılı kararı.

81 Keza bkz. BGE 72 II 266.

83 EREN, Genel, N. 1317; KOCAYUSVFPAŞAOĞLU, § 45 N. 4.

fELLMANN/M0LLER, Art. 544 Nr. 130; MEIER-HAYOz/FoRSTMOSERISETHE, § 12 Nr. 91; PESTALOzzıNoGT, Art. 544 Nr. 17; KARAYALÇJN, 150; ANSAY, Adi Şirket, 128-129; PoROYffEKİNALP (Çamoğlu), N. 100b;BARLAS, N. 176; ŞENER, Adi Ortaklık, 425; BİLGİLİ, Teoman Annağanı, 204.

85 MEıER-HAYoz/FoRSTMOSERISETHE, § 12 Nr. 89; KARAHAN/AKIN, 95; BGE 72 il 266.

86 FELLMANN/M0LLER, Art. 544 Nr. 137;PoROYffEKİNALP(Çamoğlu), N. 100a-100b; BİLGİLİ, Teoman Annağanı, 204.

(adam çalıştıran - çalışan) ilişkisi yoktur, ortaklar eşit seviyededir'[7]. Keza işverenin iş kazasından sorumluluğu sözleşmese) sorumluluk değil kusursuz sorumluluk olarak nitelendirilse bile[88] adi şirketin ortaklarının müteselsil sorumluluğu söz konusu olacaktır.

123 BK 638/3'te yer alan "aksi kararlaştırılmamışsa" ibaresinden de anlaşılacağı üzere, ortaklar ve alacaklı, isterlerse müteselsil sorumluluğu bertaraf edebilir. Müteselsil sorumluluk yerine, örneğin her ortağın eşit olarak veya zarara katılma oranlarına göre yahut ortakların tümünün değil birinin veya birkaçının sorumlu tutulması gibi başka bir sorumluluk rejimi kararlaştırılabilir. Önemle ekleyelim ki, şirket sözleşmesinde bu yönde bir hükme yer verilmesi örneğinde olduğu gibi ortaklar arasında yapılan ve alacaklının dahil edilmediği bu türden anlaşmalar, sadece rücu ilişkisinde rol oynar, alacaklıya karşı ileri sürülemez[89].

Öğretide, ortaklar arasında yapılan ve alacaklının dahil edilmediği bu türden anlaşmaların, bildiği veya bilmesi gerektiği ispatlanmak koşuluyla alacaklı üçüncü kişiye karşı ileri sürülebileceği ifade edilmektedir[90]. Kanaatimizce üçüncü kişinin anlaşmanın varlığını bilmesi, anlaşmanın ona karşı ileri sürülebilmesine yetmemeli, bunun için üçüncü kişi, aleyhine bir durum yaratması sebebiyle, ortaklar arasındaki anlaşmayı açık veya örtülü irade beyanıyla kabul etmelidir[91].

124 Nihayet ortakların sorumluluğu sınırsızdır, yani böyle bir sorumluluk bütün mallar (malvarlığı) iledir. BK 620 ila 645 hükümlerinde sınırsız sorumluluğa ilişkin açık bir hükmün bulunmaması, bu sonucu değiştirmez. Çünkü hukukumuzda asıl olan sınırsız sorumluluktur[92]. Bu yüzden sınırsız değil sınırlı sorumluluğa yönelik açık bir düzenleme bulunmalıdır (örneğin MK 631, 903/2; karş. TK 237/1-c.1, 329/1, 602), dolayısıyla sınırlı sorumluluğa ilişkin açık bir hüküm bulunmadıkça sorumluluk sınırsızdır.

---

87 FELLMANNIMÜLLER, Art. 544 Nr. 138; PESTALOZZıNOGT, Art. 544 Nr. 18; I<ARAYALÇIN, 150-151; POROYffEKİNALP (Çamoğlu), N. 100b; BARLAS, N. 176; BİLGİLİ, Teoman Armağanı, 204; karş. ANSAY, Adi Şirket, 130 vd.

88 Birçokları yerine bkz. Yargıtay HGK'nın 18.03.1987 tarih ve 1986-9-722/203 sayılı kararı (KazancıİBB); keza bkz. Yargıtay 21. HD'nin 06.05.2019 tarih ve 2018-5046/3383 sayılı kararı.

89 Bu konuda bkz. BARLAS, N. 204-205.

90 BiLGİŞİN, 113; POROYffEKİNALP (Çaınoğlu), N. 1OOe (bilmeyle sınırlamaktadırlar); BARLAS, N. 05; ŞENER, Adi Ortaklık, 426.

91 Bu hususta aynca bkz. PESTALOZZılVOGT, Art. 544 Nr. 21-22.

,l KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, § 2 N. 49.

Yukarıda değinildiği gibi bu sorumluluk sebebiyle elbirliğiyle malik olunan malvarlığı değerlerinin haczedilmesi mümkün değildir; şirketin alacaklıları, yalnız ortağın tasfiye payını haczettirebilir (BK 638/2).

Şirketin alacaklıları, ortakların elbirliğiyle malik oldukları şi□k□t □alvarlığma başvuramadıkları için, bu malvarlığı, alacaklılar .ı?ı!1 □vence oluşturmamaktadır. Oysa ticaret şirketlerinde. t?zel kışı□ı: ğı□ b□lu□ma□ınd□n ötürü malvarlığı şirkete ait olduğu _ıçın (tek kişi mülkıyetı), şırketın alacaklıları şirketin malvarlığına gıren unsurları haczettirebilirler.

Bununla beraber ortakların tümünün (birlikte) takip edilmesi kaydıyla, adi şirketin borcundan dolayı elbirliğiyle malik olunan malvar.lığı değerler□nin haczedilebileceği yönünde bir görüşü□ varl_ığına da ışaret etmek ısteriz[93]. Bu görüşün isabetli olduğu kanaatındeyız•

125 . Şir□□tin alacaklısı, ortağın tasfiye payı yanında kar p□yını da hacz□□ırebılır[94]• Keza ödünç ve ücret alacağı gibi ortağın şırketten olan d.ıger alacaklarına da haciz koydurabilir. Bu yetkiler, borçlu ortakların şırket dışındaki mallarına alacaklıların başvurmalarına engel olmaz. Ortağın şirketten olan bu alacaklarından önce şirket dışı varlıklarına başvurması veya bunun tersi alacaklıdan istenemez[95] (karş. TK 249/1).

Şirket alacaklısının ortağa karşı sahip olduğu bu yetkilere ortağın kişisel alacaklıları da sahiptir. Dolayısıyla başvurabilecekleri malvarlığı değerleri bakımından adi şirketin alacaklıları ile ortağın kişisel alacaklıları arasında bir fark yoktur. Ancak eklemek gerekir ki, ortağın tasfiye payı şirketin borçlarının ödenmesinden sonra belirleneceği için (BK 643), şirketin malvarlığının güvence oluşturması açısından şirketin alacaklıları ortağın kişisel alacaklılarına nazaran öncelikli bir konuma sahiptir.

3.4. Dava ve Taraf Ehliyetinin Bulunmaması

126 Tüzel kişiliği bulunmadığı için adi şirket, ne davada taraf ehliyetine (HMK 50) ne dava ehliyetine (HMK 51) sahiptir[96]• Bu söylenen, takip ehliyeti için de geçerlidir.

---

93 PEKSÖZ, İHM 2020,8 vd.; keza bkz.Yargıtay HGK'nın(oyçokluğu ile aldığı) 26.03.2019 tarih ve 2017-12-763/344 sayılı kararı; FELLMANN/MÜLLER, Art. 544 Nr. 274 vd.; STAE· HEUN, **Art. 545/546 Nr. 14.**

94 Birçokları yerine bkz. Yargıtay 12. HD'nin 28.09.2017 tarih ve 2016-21568/11532 sayılı kararı.

95 **PESTALOZZıNOGT, Art. 544 Nr.** 7.

96 Buna rağmen adi şirketin davacı veya davalı gösterilerek dava açılması durumunda davaya ortaklar tarafından devam edilmesinin milmlctln olup olmadığı hakkında bkz. PEKSÖZ, 193 vd.

Bununla beraber İşK 2'de yer alan *"[...] tüzel kişiliği o_lmayan_ kurum ve kuruluşlara işveren, [...} denir."* ibaresi nedenıyle adı şirketin, KVK 2/7'de *"[b]unların tüzel kişiliklerinin olmaması mükellefiyetlerini etkilemez."* denilmesi sebebiyle iş ortaklıklarının taraf ehliyetlerinin bulunup bulunmadığı tartışılmaktadır[97].

Adi şirketin üçüncü kişilere yönelteceği taleplerde, elbirliğiyle mülkiyet ilişkisinin sonucu olarak ortaklar birlikte dava açmalı veya birlikte takip talebinde bulunmalıdır (bkz. MK 702/2). Diğer bir ifadeyle ortaklar arasında *mecburi dava arkadaşlığı* vardır [HMK 59-60; keza 57/l-(a)][98]. *127*

Ortakların birlikte dava açmalarının mecburi olduğu durumlarda ortakların tamamı değiI de içlerinden biri veya birkaçı dava açarsa ne olur? Bu takdirde dava hemen reddedilmemelidir. Çünkü burada dava şartları arasında yer alan dava takip yetkisiyle ilgili olan ve giderilmesi mümkün bulunan bir eksiklik vardır [HMK 114/1-(e), 115/2]. Davacılara, diğer ortakların davada yer almalarının sağlanması veya dava açan ortağa kendilerini davada temsil etmek üzere yetki vermeleri için kesin süre verilmelidir. Dava açmamış ortakların davada yer almak yerine uyuşmazlık konusu alacaklarını dava açan ortağa devretmeleri de (BK 183 vd.) açılan davaya devam edilmesi için yeterli görülmektedir. Verilen süre içinde, söz konusu eksiklik belirtilen yöntemlerden biriyle giderilmezse mahkeme, davayı dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddeder (HMK *115/2)*[99].

Bu söylenenler, üçüncü kişinin, ortaklar arasında mecburi dava arkadaşlığının bulunmasına rağmen onların tamamını değil birini veya birkaçını dava etmesi için de geçerlidir[100].

Üçüncü kişilerin adi şirkete karşı ileri süreceği istemlerde ise, bu istemler sebebiyle ortaklar arasında mecburi dava arkadaşlığının mı yoksa ihtiyari dava arkadaşlığının mı bulunduğu, ortakların mütesel- *uıs*

---

97 Birçokları yerine bkz. Peıcsöz, 157 vd.

98 Birçokları yerine bkz. ANSAY, Adi Şirket, 124-125; POROYffEKİNALP (Çamoğlu), N. 99i; BARLAS, N. 181; ŞENER, Adi Ortaklık, 155 vd.; PEKSÖZ, 168 vd.; Yargıtay 15. HD'nin 03.10.2018 tarih ve 2783/3547 sayılı kararı.

99 Birçok.lan yerine bkz. BARLAS, N. 182; BİLGİLİ, Teoman Armağanı, 206; PEKSÖZ, 200 vd.; Yargıtay İçtBGK'nın 11.1O.1982 tarih ve 3/2 sayılı kararı (KazancıİBB) ile Yargıtay 15. HD'nin 07.09.2015 tarih ve 1293/4172 ile 07.03.2017 tarih ve 2016-886/961 sayılı kararlan; Yargıtay 19. HD'nin 27.01.2016 tarih ve 2015-9231/1011 sayılı kararı; davada yer almayan ve muvafakat vermeyen ortağa karşı birleştirilmek üzere (dava açan) diğer ortaklarca dava açılması suretiyle de taraf teşkilinin sağlanabileceği ve bu yöntemin hak arama özgürlilğünün (Ay 36) bir gereği olduğu yönünde Yargıtay 15. HD'nin 28.11.20l 9 tarih ve 1766/4883 sayılı kararı.

JIJO PEKSÖZ, 206.

ilen mi yoksa elbirliğiyle mi sorumlu olduklarına göre tayin edilir[1111]. Yukarıda değinildiği üzere elbirliği ile mülkiyet ilişkisi şirketin borçlarını kapsamamakta ve ortaklar şirketin borçlarından müteselsilen orumlu tutulmaktadır (BK 638/3). Bu sayede şirketin alacaklısı, alacağına kavuşmak için bütün ortakları dava veya takip etmek mecburiyetinden kurtulmaktadır. Dolayısıyla alacaklı birden fazla ortağı dava veya takip ederse ortaklar arasında *ihtiyari dava arkadaşlığı* söz konu olur (HMK 57-58). Buna karşılık alacaklının ifasını istediği borcun konusu (para, ayın, hak vs. olması fark etmeksizin) ortakların elbirliğiyle malik oldukları bir malvarlığı değeri ise artık müteselsil sorumluluk söz konusu olmayacak, bu takdirde alacaklı ortakların tamamını dava veya takip *edecek*[102], dolayısıyla bu kez ortaklar arasında *mecburi dava arkadaşlığı* bulunacaktır.

129 . Adi şirketi temsile yetkili kişinin, ortakları davada ve icra takiplerinde temsile yetkili olup olmadığı ileride ele alınacaktır (bkz. Kn. 210).

> Adi şirket adına veya adi şirkete karşı dava açılamayacağından ve takip yapılamayacağından, aralarında ihtiyari yahut mecburi _dava arkadaşlığının olup olmaması fark etmeksizin dilekçelerde ve takip taleplerinde ortaklar taraf olarak gösterilecek ve ortakların adı, soyadı ile adreslerine yer verilecektir (bkz.HMK119/1-(b); İİK 58/2-(1)-(2)][103].

3.5. Diğerleri

130 Adi şirketin tüzel kişiliği, dolayısıyla fiil ehliyeti bulunmadığı için, iradesini açıklayan, hukuki işlemleri ve diğer bütün fiilleriyle kendisini borç altına sokan organ(lar)ı da *yoktur*[104] (karş. MK 49-50).

l31 Ortakların elbirliğiyle malik olduğu ve sicile kaydı öngörülen değerlerin tescilinde, ilgili sicillerde kayıtlar ortaklar adına yapılrr. Örneğin elbirliği mülkiyetinin adi şirket sözleşmesinden doğduğu belirtilmek suretiyle taşınmaz, ortaklar adına tapu siciline tescil edilir (bkz. TST 28/5).

---

[101] Birçokları yerine bkz. BARLAS, N. 190; ŞENER, Adi Ortaklık, 163, 418; BİLGİLİ, Teoman Annağanı, 206-207; PEKSÖZ, 168 vd.; Yargıtay 15. HD'nin 03.10.2018 tarih ve 2783/3547 sayılı kararı.

[102] İcra takiplerinde ortakların ayrı ayrı gösterilmesinin ve her bir ortağa ayrı ödeme emri gönderilmesinin gerektiği hususunda örnek olarak bkz. Yargıtay 12. HD'nin 07.10.2008 tarih ve 13412/16601 ile 16.12.2008 tarih ve 18531/22l38 sayılı kararları.

[103] Bu hususta aynca bkz.ANSAY,AdiŞirket, 124-125; PEKSÖZ, 297 vd.; BARLAS, N. 184-186.

[104] Keza bkz.BK 637/2'nin gerekçesi [Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/499), 256].

Motorlu araçların trafik siciline tescili (bkz. KTK l 9-20) ile sınai mülkiyet haklarının (marka, tasarım, patent ve faydalı model) tescili de (bkz. SMK 2/1-(i), 70/2, I12/1, *147]1°*[5] bütün ortaklar adına yapılır.

Daha önce ifade ettiğimiz üzere adi şirket aracılığıyla bir ticari işletme işletilirse, tüzel kişiliği bulunmadığı için adi şirketin kendisi tacir sayılmaz. Dolayısıyla ticari işletme adi şirket adına ticaret siciline tescil edilemez. *132*

Bu takdirde ortakların tacir sıfatını iktisap etmeleri ile ticari işletmenin ticaret siciline tescili önem taşır. Ortaklar arasında yer alan kamu tüzel kişileri, kamuya yararlı dernekler ile gelirinin yarısından fazlasını kamu görevi niteliğindeki işlere harcayan vakıflar hariç olmak üzere gerçek kişiler, dernekler ve vakıflar tacir sıfatını kazanır (TK 12/1, 16). Tacir sıfatını kazanan bu kişilerden her biri ayrı ayn bir ticaret unvanı seçmeye ve kullanmaya, işletmesini ve unvanını ticaret siciline tescil ettirmeye mecburdur (TK 18/1, 40/1; TSY 42/1, 49-57). Tacir sayılmamakla beraber kamu tüzel kişileri, kamuya yararlı dernekler ile gelirinin yarısından fazlasını kamu görevi niteliğindeki işlere harcayan vakıflar da ticari işletmeyi ticaret siciline tescil ettirirler (TSY 58-60). Adi şirketin ortağı ticaret şirketi ise, ortak sıfatından bağımsız sırf ticaret şirketi olması sebebiyle tacir sayılır (TK 16/1).

Ticaret Şirketlerinin Tüzel l(jşiliği Bulunmayan Bir Ortaklık Yapısı ile İşlettikleri Ticari İşletmelerin Ticaret Sicillerine Tescili Hakkında Tebliğ (İç Ticaret: *2009/2)1°*[6] ile, ortakları ticaret şirketlerinden ibaret bir adi şirketin varlığında, adi şirket çatısı altında işletilen ticari işletmenin ticaret siciline tescili hakkında özel hükümler konulmuştur1°[7].

Tüzel kişiliği olmadığı için adi şirketin yerleşim yeri de yoktur (karş. MK 51). *133*

Bu bağlamda öğretide, özellikle ifa yerinin (BK 89) ve yetkili mahkemenin (HMK 5 vd.) belirlenmesinde varsa şirket sözleşmesinde yazılı iş merkezinin veya işletme işletiliyorsa işletmenin merkezinin, bunlar da yoksa ortakların herhangi birinin yerleşim yerinin esas alınabileceği ifade edilmektedir[108].

Ortaklara karşı açılan davalarda yetkinin yerleşim yerine göre belirlendiği durumlarda (HMK 6/1) ortakların yerleşim yeri esas alınır

---

105 Keza bkz. Sınai Mülkiyet Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik 8/7, 22/4, 23/4, 70/1 ve 4, 70/1-(i), 110/3.

/06 RG 01.04.2009 / 27187.

107 Ticaret hukukunun bazı kural ve ilkeleriyle bağdaşmayan söz konusu Tebliğ hakkında bkz. YONGALIK., Batider 2009, s. 69 vd.

/OI ANSAY, Adi Şirket, 104 vd.; YONGALIK., Sermaye Payı, 74-75; keza bk.z. Danıştay 4. D'nin 11.02.2020 tarih ve 2108-8466/627 sayılı kararı (K.azancıİBB).

ve davalı ortak birden fazla ise dava, bunlardan birinin yerleşim yeri mahkemesinde açılabilir (HMK 7)[109].

13.f Nihayet adi şirketler gelir vergisi mükellefi değildir. Bu söylenen kural olarak kurumlar vergisi açısından da geçerlidir. Bununla birlikte KVK 2/7'deki tanıma uyan iş ortaklıkları kurumlar vergisi mükellefi sayılmış, dolayısıyla bunların kazançları kurumlar vergisine tabi tutulmuştur (K.VK 1/d).

Kurumlar vergisi, bu türden iş ortaklıklarında, verginin ödenmesinden müteselsilen sorumlu olmak üzere yönetici ortak veya ortaklardan herhangi biri adına tarh olunur (KVK 16/4).

4. KURULUŞU

135 Öncelikle belirtelim ki, BK 620 ila 645 hükümlerinde adi şirkete ortak olabilecek kişilere herhangi bir sınırlama getirilmemiştir. Hem gerçek hem tüzel kişiler adi şirketin ortağı, dolayısıyla kurucusu olabilir. Keza ortak tüzel kişi, özel hukuk tüzel kişisi olabileceği gibi mevzuatı izin vermek kaydıyla kamu hukuku tüzel kişisi de olabilir.

Kurucu veya ortak olmak ehliyeti konusunda genel hükümler geçerlidir (bkz. MK 9 vd., keza 463/3).

136 Adi şirket sözleşmesi, kurucuların (ortakların) şirket kurma iradelerini karşılıklı ve birbirine uygun olarak açıklamalarıyla kurulur (BK 1/1). Bunun için kurucular, adi şirket sözleşmesinin esaslı noktalarında uyuşmalıdır (BK 2/1). Esaslı noktalar, ortak amaç ile güçlerin veya araçların birleştirilerek işbirliğiyle ortak amacın nasıl gerçekleştirileceğidir. Bu çerçevede kurucuların yürütülecek faaliyet (işletme konusu) üzerinde uyuşmaları ve bu faaliyetin yürütülmesine katkıda bulunma iradesine sahip olmaları, adi şirketin kurulması için gerekli ve yeterlidir[110].

Şirketin işleyişi, ortakların hakları ve borçları, üçüncü kişilerle ilişkiler gibi noktalar ikinci derecedeki noktalar sayılır ve ikinci derecedeki noktalar üzerinde durulmamış olsa bile, adi şirket kurulmuş kabul *edilir*[111] (BK 2/1). İkinci derecedeki noktalara, BK 621 ila 645

---

109 Adi şirketle ilgili davalarda yetki hakkında daha fazla bilgi için bkz. PEK.Söz, 303 vd.

110 Adi şirket sözleşmesinde esaslı noktalar konusunda bkz. ve karş. KARAYALÇIN, 59-60; HATEMİ/SEROZANIARPACI, 583; ŞENER, Adi Ortaklık, 11; MEIER-HAYOziFORSTMOSERI SETHE, § 12 Nr. 95; FELLMANN/MüLLER, Art. 530 Nr. 459 vd.; HANosCHIN, Art. 530 Nr. 2; SETHE, Art. 530 Nr. 6; Yargıtay 3. HD'nin 16.11.2020 tarih ve 2442/6611 sayılı kararı.

ili MEIER-HAYoz/FoRSTMOSERISETHE, § 12 Nr. 95.

hükümlerinde yer alan yedek hükümler uygulanır, meğerki kurucular ikinci derecedeki noktaları esaslı nokta haline getirmiş olsun.

Nonnal koşullarda kurucular sözleşmenin kurulması sırasında katılım paylarının türü ve miktarı (kapsamı) üzerinde de uyuşurlar. Bununla beraber, tamamlayıcı nitelik taşıyan BK 621/2 hükmü sebebiyle, adi şirket sözleşmesinin kurulması için hukuken bu konuda bir uyuşma aranmaz[112].

BK 620 ila 645 hükümlerinde adi şirket sözleşmesi için bir şekil 137
şartı öngörülmemiştir. Bu sebeple adi şirketin kurulmasına yönelik irade açıklaması, prensip itibariyle açık veya örtülü olabilir (BK 1/2).

Ortaklar, aralarındaki hukuki ilişkinin adi şirket niteliği taşıdığının ayırdında da olmayabilir; önemli olan, bir uyuşmazlık durumunda tarafların irade beyanlarından, bu bağlamda uyuşmazlığın mahkemeye intikal ettiği ana kadar ortakların süregelen hal ve davranışlarından bir adi şirketin varlığı sonucunun çıkarılabilmesidir (bkz. HMK 33).

Adi şirket sözleşmesinin geçerliliği için yazılı şekil şartı öngörülmese de ispatı genel kurallara tabidir, dolayısıyla duruma göre senetle ispat zorunluluğu söz konusu olabilecektir (bkz. HMK 200 vd.). Ancak bu zorunluluk, ortaklar için söz konusudur[113]; üçüncü kişiler, adi şirketin varlığını her tür delille ispatlayabilir[114]. Ortakların sonradan ispat sorunu yaşamamaları için adi şirket sözleşmesini yazılı şekilde yapmalarında fayda vardır (ispat şekli).

Adi şirket sözleşmesi iki halde şekle tabidir. İlki, ortakların, adi 138
şirket sözleşmesinin geçerliliğini şekle bağlamalarıdır (BK 17). İkincisi ise, katılım payı olarak devri veya kullanım hakkı şekle bağlı bir hakkın getirilmesidir (BK 13 vd.). Örneğin taşınmaz mülkiyetinin (BK 237/1; MK 706/1; TapuK 26/1; keza BK 237/2 ve NotK 60/3), alacak hakkının (BK 184/1; karş. BK 184/2), motorlu aracın (KTK 20), sınai mülkiyet hakkının (marka, tasarım, patent ve faydalı model) mülkiyetinin veya kullanma hakkının (SMK 148/4), fikir ve sanat eseri üzerindeki malı hakkın veya malı hakkı kullanma yetkisinin (ruhsat) (FSEK 48, 52/4), ticari işletmenin (TK 11/3) katılım payı olarak getirilmesinde durum böyledir.

Öğretide, katılım payı olarak devri veya kullanım hakkı şekle bağlı bir hakkın getirilmesi durumunda şirket sözleşmesinin bütünlük arz ettiği gerekçesiyle tamamının o şekle uygun yapılmasını

111 KARAYALÇIN, 60; HANDSCHIN, Art. 530 Nr. 2; SETHE, Art. 530 Nr. 6.

113 Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. ŞENER, Adi Ortaklık. 37 vd.; ÖZENLİ, 29 vd.

114 Bu hususta bkz. KIRCA, Batider 2000, 64-65.

savunanlar bulunduğu gibi[115], o katılım payının konusu, onu getiren ortak ile diğer ortakların adı, katılım payına takdir edilen değer gibi söz konusu katılım payıyla bağlantılı sözleşme hükümlerinin şekle uygun yapılmasının yeteceği, zira böylece şeklin öngörülme amacının gerçekleşeceği görüşü de vardır[116]. İlk görüş Alman hukukunda, ikinci görüş ise Türk ve İsviçre hukuk sistemlerinde hakimdir. İkinci görüş, daha isabetli gözükmektedir.

Eklemek isteriz ki, TK 128/3'te yer alan *"[s]ermaye olarak taşınmaz mülkiyeti veya taşınmaz üzerinde var olan veya kurulacak olan ayni bir haklan konulması borcunu içeren şirket sözleşmesi hükümleri, resmi şekil aranmaksızın geçerlidir.* " hükmünün uygulama alanı ticaret şirketleriyle sınırlıdır, adi şirketlere kıyasen uygulanamaz[117]. Çünkü ticaret şirketlerinin sözleşmeleri, sermaye payı olarak devri veya kullanım hakkı şekle bağlı bir hakkın getirilmesinden bağımsız olarak, zaten şekle tabi tutulmakta, böylece şeklin öngörülme amacı bir ölçüde gerçekleşmektedirll[8].

139 Bazen taraf iradeleri adi şirket değil başka bir şirket kurmak yönünde olsa bile söz konusu hukuki ilişki ya BK 620/2 ya da özel bir hüküm gereği öyle sayılır. Gerçekten ticaret şirketi kurmak için hareket edenler arasında kuruluş şirketi olarak isimlendirilen ilişkinin adi şirket olarak nitelendirildiğini hatırlatmak isteriz (bkz. Kn. 107). Keza TK 214/1, sözleşmesi kanuni şekilde yapılmamış veya sözleşmeye konulması zorunlu olan kayıtlardan biri veya bazıları eksik yahut geçersiz olan bir kollektif şirketi adi şirket hükmünde saymıştır.

140 Bir ticaret şirketinin ticari işletmeye *dönüşmesi* yoluyla da adi şirket vücuda getirilebilir. Ticari işletme işleten bir ticaret şirketinin paylarının tümü ticari işletmeyi işletecek kişiler tarafından devralınır ve ticari işletme bu kişiler adına ticaret siciline tescil ve ilan edilirse (TK 194/3), söz konusu kişiler arasında adi şirket ilişkisi meydana gelir.

141 Şirket sözleşmesi şekle uymama (BK 12, 17), muvazaa (BK 19), kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı olma (BK 27), aşırı yararlanma (BK 28), irade bozuklukları

J/5 Birçok.lan yerine bkz. ScHAFER, § 705 Nr. 34.

J/6 FELLMANNIMÜLLER, Art. 530 Nr. 539; HANDSCHINNONZUN, Art. 530 Nr. 149; SETHE, Art. 530 Nr. 6; DOĞANAY, 74; YALMANffAYLAN, 49-50; YONGALIK, Sermaye Payı, 8-9; ŞENER, Adi Ortaklık, 25; BAHTİYAR, 31; HAMAMCJOĞLUIKARAMANLIOĞLU, 1319-1320; Yargıtay 13. HD'nin 30.03.1981 tarih ve 696/2220 sayılı karan (KazancıİBB).

J/7 Yargıtay 14. HD'nin 03.02.1983 tarih ve 1982-5744/814 sayılı karan (KazancıİBB); BİLGE, 449-450; YONGALIK, Sennaye Payı, 62-63; HATEMilSEROZANIARPACI, 582; AYAR, 22-23; ayrıca bkz. ÖZENLİ, 25 vd.

J/8 Türk Ticaret Kanunu Layihası ve Adliye Encümeni Mazbatası (1/150), 370; YONGALIK, Sermaye Payı, 62-63; HATEMilSEROZANIARPACI, 582.

(yanılma, aldatma, korkutma) (BK 30-39), fiil ehliyetinin bulunmaması (MK 15- l6) sebebiyle hükümsüz olabilir. Şirket faaliyetini bir süre sürdürmüş, özellikle üçüncü kişilerle hukuki işlemler yapılmışsa, sözleşmeyi ileriye etkili olarak hükümsüz saymak, yani şirketin ileriye etkili biçimde sona erdiğini kabul etmek gerekir. Bu husus daha çok dış ilişki bakımından önem taşımakla birlikte iç ilişki için de aynı ilkeyi uygulamak isabetli olur. Hem sözleşmenin süreklilik karakteri hem üçüncü kişilerin ve ortakların şirketin geçerli kalacağına güvenleri, bu tercihi gerekli ve haklı kılar. Ekleyelim ki, şirket sözleşmesinin ahlaka veya kamu düzenine aykırı olması yahut sözleşmeyi akdedenin fiil ehliyetinin bulunmaması gibi alacaklıların korunmasına nazaran daha üstün nitelikte korunmaya değer bir çıkarın varlığı halinde, şirketin baştan itibaren geçersiz olacağı ifade edilmektedir. Bu bağlamda son olarak belirtelim ki, hükümsüzlük yaptırımının uygulanmasında, sözleşmeyi tamamen hükümsüz saymak yerine BK 27/2'nin uygulanma koşulları varsa kısmen hükümsüz saymak, işlem hayatının korunması bakımından önemlidir. Kısmi hükümsüzlük, bazen şirket sözleşmesinin ilgili hükmünün hükümsüz sayılmasıyla yetinilmesi, bazen ise ehliyetsizlikte olduğu gibi sözleşmenin sadece o kişi açısından geçersiz sayılıp diğer ortaklar arasında devamının sağlanması şeklinde karşımıza çıkabilirll[9].

Kuruluş aşamasında şirket sözleşmesindeki hükümsüzlükler hakkında yapılan bu açıklamalar, şirket sözleşmesinde sonradan yapılan değişiklikler için de geçerlidir. Diğer bir ifadeyle, sözleşmede yapılan değişiklik hükümsüzse, bu hükümsüzlük, prensip itibariyle ileriye etkilidir, değişikliğin yapıldığı tarihe kadar geriye *yürümez*[120].

5. İŞLEYİŞİ

5.1. Ortaklar Kurulu

5.1.1. Genel olarak

Ortaklar, bazı konuları müzakere eder ve o konular hakkında *142*
oylarıyla iradelerini açıklar. Bunun sonucunda ortaklar, ilgili konu hakkında bir sonuca (karara) varır. Bu sonuç ise, esas itibariyle, bir şeyin yapılması veya yapılmaması şeklinde karşımıza çıkar. Onemle

IJ9 Şirket sözleşmesinin hilkürnsilzlüğü hakkmda bu anlatılanlar için bkz. MEIER-HAvoz/FoRSTMOSERISETHE, § 1 Nr.65 vd.; fELLMANNIMÜLLER, Art. 530 Nr.665 vd.; HANDSCHIN/YONZUN, Art. 530 Nr. 259 vd.; SETHE, Art. 530 Nr. 7; I<ARAYALÇIN, 69-70; DOĞANAY, 81 vd.; ŞENER. Adi Ortaklık, 77-85, 96-101; HATEMi/SEROZANIARPACI, 583; AYAR, 25 vd.

120 FELLMANNIMÜLLER, Art. 530 Nr. 720-721; SITHE, Art. 530 Nr. 7; karş. HANDSCHIN/YONZUN, Art. 530 Nr. 296.

ekleyelin1 ki, her şirkette olduğu gibi adi şirket ortaklarının aldığı kararların etkisi de iç ilişkiyle sınırlıdır.

> Üçüncü kişilerle ilgili olan veya üçüncü kişilerle bir hukuki işlemin yapılmasını gerektiren bir karar, ancak adi şirketi temsile yetkili kişilerce bir irade beyanıyla üçüncü kişilere bildirilmek veya üçüncü kişilerle hukuki işlem yapılmak suretiyle dış ilişkide etkisini gösterir.

143 Ortakların alacakları kararlarla ilgili temel hüküm BK 624'tür. "Ortaklığın kararları" başlığını taşıyan bu düzenleme ise eksiktir. Çünkü hükümde yalnız yetersayı (nisap) konusu ele alınmış, ne hangi konularda karar alınacağı ne toplantıya çağrı ve toplantı usulü ne alınan kararlara karşı bir hukuki yola başvurulup başvurulamayacağı konuları üzerinde durulmuştur.

Ekleyelim ki, aşağıda anlatılanlar kural olarak gizli şirket için de geçerlidir.

5.1.2. Yetkileri

144 Ortaklar kurulunun hangi konularda karar almaya yetkili olduğunu, yani ortaklar kurulu kararına konu olabilecek iş ve işlemlerin bir kısmını doğrudan veya dolaylı biçimde bazı hükümlerden çıkarmak mümkündür. BK 625, 632, 633, 637/3, 639/1-(4), 644/1 ve 644/3 bu türdendir.

Yukarıda yazılı olanları da dahil edecek şekilde ortaklar kurulu kararına konu iş ve işlemler, diğer şahıs şirketlerinde olduğu gibi genellikle ikili bir sınıflandırmaya tabi tutulmaktadır[121]: *Temel iş ve işlemler* ile *olağan dışı (önemli) yönetim iş ve işlemleri.*

5.1.2.1. Temel iş ve işlemler

145 Temel işlem kavramının şirketler hukukunda kanuni bir dayanağı da bulunmaktadır. Gerçekten temel işlem kavramına komandit şirkette komanditer ortağın oy hakkına sahip olduğu işlemler bağlamında yer verilmiştir (TK 309/3-c.2).

146 Özellikle şirketin yapısı ve örgütü (organizasyonu) ile ilgili konular, temel işlerin başında gelir[122]. Bu türden işler, çoğu kez, şirket sözleşmesinde değişiklik yapılması şeklinde karşımıza çıkar. Bununla beraber şirketin yapısı veya örgütüyle ilgili olmak kaydıyla şeklen

---

[III] Birçokları yerine bkz. POROY!TEKİNALP (Çamoğlu), N. 85; ŞENER, Adi Ortaklık, 285-286; FELLMANNIMÜLLER, Art. 534 Nr. 21 vd., Art. 535 Nr. 26-28; HANDSCHINNONZUN, Art. 534-535 Nr. 11 vd.; SETHE, Art. 534 Nr. 5; keza bkz. ScHAFER, § 709 Nr. 10.

[III] ScHA.FER, § 709 Nr. 10; HANDSCHtN/VoNZUN, Art. 534-535 Nr. 14.

sözleşme değişikliği yapılmasa *bile.fiilen* bu sonucu doğuracak türden işlemler de teınel iş sayılır[123]. Şirketin amacında (işletme konusunda) değişikliğe sebebiyet verecek olan şirket varlığının tamamının veya önemli miktarının devri, bu niteliktedir[1]u [keza bkz. TK 408/2-(f)].

Yönetim yetkisinin tür, kapsam ve kişi itibariyle belirlenmesi (BK 625/1), şirketin amacının (işletme konusunun) değiştirilmesi, katılım paylarının artırılması ve azaltılması, kara ve zarara katılma paylarının değiştirilmesi, sermayenin zararla eksilen kısmının tamamlanması (kıyasen TK 229/1), işletilen ticari işletmenin devrolunması suretiyle bir ticaret şirketiyle birleşmesi (TK 194/1), işletilen ticari işletmenin bir ticaret şirketine dönüşmesi (TK 194/2), yeni ortak alınması (BK 632/1; keza bkz. TK 309/3), payın devri (BK 632/2; keza bkz. TK 309/3), ortaklıktan çıkarma (BK 633; keza bkz. TK 309/3), fesih karan alınması [BK 639/1-(4)] *gibi* iş ve işlemler temel iş ve işlemlerdir[125].

5.1.2.2. Olağan dışı işler

Gecikmesinde sakınca olan haller hariç, olağan dışı yönetim işle- *147*
rinin yürütülmesi için de ortaklar kurulu kararı gereklidir (BK 625/3).

Söz konusu hükümde sadece olağan dışı işlerin yürütülmesi için değil *genel yetkili bir temsilci* atanması için de ortaklar kurulu kararına ihtiyaç olduğu belirtilmiştir. Söz konusu temsilci tayininin olağan dışı işleme örnek olarak mı verildiği[126] yoksa ondan ayrı bir niteliğe mi sahip bulunduğu açık değildir. Keza bu temsilciyle kastedilenin ne olduğu da belirsizdir. Bununla kastedilen bir malvarlığına ilişkin olarak ne tek bir işlemin yapılması için verilen *özel temsil yetkisi* ne şirketin işletmesine işçi almak ve işçileri işten çıkarmak üzere yetki verilmesinde olduğu gibi *belirli bir türe (kategoriye) ddhil bütün işlemlerin yapılması için verilen yetkidir.* Bu yetkiyle kastedilen, bir malvarlığına ilişkin bütün işlemler için *genel temsil yetkisi verilmesi*dir[117]. Buna karşılık adi şirket vasıtasıyla bir ticari işletme işletildiği ve genel temsil yetkisinin verilmesinin söz konusu olduğu durumlarda

---

m SCHAFER, § 709 Nr. 10; HANDSCHINNONZUN, Art. 534-535 Nr. 17.

ıu HANDSCHINNONZUN, Art. 534-535 Nr. 17.

125 Örneklerle ilgili olarak bkz. SCHAFER, § 709 Nr. 11; FELLMANNIMÜLLER, Art. 534 Nr. 29 vd., Art. 535 Nr. 29; HANDSCHINNONZUN, Art. 534-535 Nr. 15, 18; POROYffEKİNALP {Çamoğlu), N. 85; ŞENER, Adi Ortaklık, 285-286.

126 Bu yönde FELLMANN/MÜLLER, Art. 535 Nr. 84, 87; HANDSCHINNONZUN, Art. 534-535 Nr. 35; SETHE, Art. 534 Nr. 7, 9; PULA.ŞU, Şerh,§ 3 N. 68.

127 Bu hususta ayrıca bkz. ve karş. HANDSCHINNONZUN, Art. 534-535 Nr. 152 vd.

atanan temsilci ya ticari temsilci ya da genel yetkili ticari vekildirm. Dolayısıyla böyle bir kişinin yetkisinin kapsamı BK 41'e göre değil, duruma göre BK 548 veya 551'e göre belirlenir. Hemen ekleyelim ki, yönetim yetkisinin kapsamı olağan işlerle sınırlı tutulduğundan, BK 625/3'te sözü geçen genel yetkili temsilciyle kastedilen, yine yetkisi olağan işlerle sınırlı bulunan genel yetkili ticari vekil olmalıdır[129], ancak ortaklar isterse yetkisi olağan dışı işleri de kapsayan ticari temsilci atayabilir.

Genel yetkili temsilci atanmasını, şirketin organizasyonuyla ilgili olmasından ötürü temel işlemler grubuna sokmak daha isabetlidir.

148 BK 625, olağan iş - olağan dışı iş ayrımının nasıl yapılacağı konusunda susmaktadır. Bir işin olağan mı yoksa olağan dışı mı olduğunu tespit için, özellikle ilgili adi şirket de göz önünde bulundurulmak suretiyle, bütün hukuki ve fiili koşullar dikkate alınarak, her bir somut iş ayrı ayrı değerlendirilmelidir[130]. Ölçüt olarak ise, işin türü ve boyutu (kapsamı) esas alınmalıdır. Buna göre, şirketin amacının (işletme konusunun) dışında kalan işlemler tür itibariyle, değeri şirketin sahip olduğu varlıklarla orantısız bulunan işlemler ise boyut itibariyle olağan dışı sayılmalıdır[131].

149 Hukukumuzda olağan iş- olağan dışı iş ayrımının belirlenmesinde, daha çok, vekilin özel olarak yetkili kılınmadıkça yapamayacağı işleri gösteren BK 504/3'ün mü yoksa kollektif şirkette yönetimin kapsamını düzenleyen TK 223'ün mü esas alınması gerektiği konusunda tartışma yaşanmaktadır.

Bir görüşe *göre*[132], BK 630/1'de yönetici ortaklar ile diğer ortaklar arasındaki ilişkiler kural olarak vekalet sözleşmesine ilişkin hüküm-

---

118 Bu konuda aynca bkz. ve karş. FELLMANNIMÜLLER, Art. 535 Nr. 88 vd.

119 Bu yönde, AYİTER, 123.

130 MEIER-1-IAYOz!FORSTMOSERISETHE, § 12 Nr. 66.

131 MEIER-1-IAYOz!FORSTMOSER/SETHE, § 12 Nr. 66; HANDSCHINNONZUN, Art. 534-535 Nr. 27 vd.; İsviçre Federal Mahkemesi'nin 17.11.2006 tarih ve 4C.16/2016 (E. 7.2) ile 15.08.2007 tarih ve 4C.217/2006 sayılı (E. 5.2) kararları (www.legalis.ch); olağan iş - olağan dışı iş ayrımının tespiti için öğretide önerilen farklı ölçütler için birçokları yerine bkz. FELLMANNIMÜLLER, Art. 535 Nr. 73 vd.; PoRoYffEKİNALP (Çamoğlu), N. **87a; BOZKURT, 82.**

131 ÖZENLİ, 90-92; TEKİL, 60, 65; PEKSÖZ, 240-243; AYHANIÇAĞLARIÖZDAMAR, 68-69; Yargıtay 11. HD'nin 14.11. I979 tarih ve 4583/5217, Yargıtay 12. HD'nin 22.09.2005 tarih ve 16613/17742 (KazancıİBB) ile Yargıtay 15. HD'nin 16.05.2016 tarih ve 2015-4018/2756 sayılı kararları; keza PoROYffEKİNALP (Çamoğlu), N. 87a; temsil yetkisine sahip adi şirket ortağının dava açma yetkisi olmadığı ve bunun için kendisine özel bir yetkinin verilmesi gerektiği yönUndeANSAY,Adi Şirket, 125; BARLAS, N. 183.

]ere tabi tutulduğundan, BK 504/3 esas alınmalıdır. Dolayısıyla *dava açmak, sulh olmak, hakeme başvurmak, iflas, iflasın ertelenmesi ve konkordato talep etmek, kambiyo taahhüdünde bulunmak, bağışlama yapmak, kefil olmak, taşınmazı devretmek ve bir hak ile sınırlandırmak* olağanüstü iş sayılır.

Bunlardan *iflasın ertelenmesi* kurumu, 28.02.2018 tarih ve 71Ol sayılı İcra ve İflas Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında *Kanun*[133] 65 ile kaldırılmıştır (keza bkz. 7101 sayılı Kanun 62 ile değişik TK 377 ve 63 ile değişik TK 634). Bundan başka, tüzel kişiliği bulunmadığı için adi şirketin *iflas* ve *konkordato* talep etmesi de esasen mümkün değildir.

Diğer görüşe göre ise[134], BK 504/3'e nazaran kapsamı daha geniş olduğu, dolayısıyla ticaret hayatının ihtiyaçlarına daha uygun düştüğü için TK 223 ölçüt olarak alınmalıdır. TK 223'te, BK 504/3'te özel yetki gerektiren sulh, hakeme (tahkime) başvurmak ile BK 504/3'te anılmayan feragat ve kabul, olağan işlerden sayılmıştır.

BK 630/1'deki açık düzenleme sebebiyle ilk görüşün hukuk *ıso* tekniği bakımından daha isabetli olduğu fikrindeyiz. Dolayısıyla TK 223'te olağan iş olarak nitelendirilen feragat ve kabul, BK 504/3'te anılmadığından, adi şirket bakımından olağan dışı sayılmalıdır.

Bununla beraber, ister BK 504/3 ister TK 223 hükmü tercih edilsin, bu hükümler, olağan iş - olağan dışı iş ayrımının tespitinde ilk açıkladığımız genel ölçütü tamamlayıcı nitelik taşımaktadır. Çünkü bizim de katıldığımız üzere BK 504/3 hükmü tercih edilse bile, genel kabul gören görüşe göre BK 504/3'teki sayım sınırlayıcı değildir. Bu hükümde sayılanlarla bir tutulabilecek biçimde vekalet veren açısından en az BK 504/3'te öngörülenler kadar önem ve risk taşıyan işlemler de hükmün kapsamına sokulmaktadır[135]. Keza hem olağan hem olağan dışı işler konusunda TK 223'te sayılanların da örnek niteliğinde olduğu kabul edilmektedir (bkz. Kn. 525 vd.). Dolayısıyla mevzuatta olağan dışı iş olarak sayılanların dışında kalan bir işin olağan mı yoksa olağan dışı mı olduğunun tespitinde genel ölçüte başvurmak kaçınılmazdır[136].

Bu anlatılanlar karşısında TK 223'te örnek niteliğinde sayılan olağan dışı işler, çıkarlar arasındaki benzerlik sebebiyle kıyasen adi

---

/JJ RG 15.03.20018 / 30361.

ıJ, I<.ARAYALÇIN, 142-143; DOMANİÇ, 84; YALMANITAYLAN, 107; ŞENER, Adi Ortaklık, 296-297; AYAR, 164-165; I<.ARAHANIAKJN, 68-69; keza YONGALIK, Ortak Davası, 85.

135 Bu konuda birçokları yerine bkz. KocAYUSUFPAŞAOĞLU, § 46 N. 40 vd.

136 Olağan dışı işlere verilebilecek başka örnekler için bkz. HANDSCHJNNONZUN, Art. 534-535 Nr. 35.

şirkette de olağan dışı işlerin kapsamına dahil edilebilir. Hem BK 504/3'te hem TK 233'te *bağışta bulunmak* ve *taşınmazı devretmek* olağan dışı sayılmıştır. Ekleyelim ki, BK 504/3'teki taşınmazları devretme, TK 223'te olduğu gibi şirketin işletme konusuna girmemesi kaydıyla olağan dışı sayılmalıdır. TK 223'te *garanti vermek, ticari mümessil tayin etmek* (ki BK 625/3'te sözü edilen genel yetkili temsilci atanması, yukarıda değinildiği üzere ticari temsilci tayinini de kapsamaktadır), *taşınmazları satın almak, şirketin özüne ilişkin üretim araçlarını elden çıkarmak, rehnetmekveya ticari işletme rehni kurmak* olağan dışı sayıldığı halde BK 504/3'te zikredilmemektedir. Kollektif şirket bakımından olağan dışı sayılan bu işleri en az BK 504/3'te öngörülenler kadar önem ve risk taşıyan işlemlerden saymak, dolayısıyla bu işleri de olağan dışı iş olarak nitelendirmek isabetli olur.

151 Yargı kararlarında olağan iş - olağan dışı iş ayrımında yukarıdaki ölçütlerden farklı olarak "iş"ten değil işi yapanın sıfatından ya da statüsünden hareketle yöneticinin yetkisinin kapsamının belirlendiği hallere de tesadüf edilmektedir. Bu çerçevede yönetici ortağın statüsünün ticari temsilciye benzer bir nitelik taşıdığına, dolayısıyla yönetici ortağın kambiyo senedi düzenleyebilmesi için BK 548 uyarınca ayn ve özel bir yetki verilmesine ihtiyaç olmadığına hükmedilmiştir[137]. Kanaatimizce, ortaklar kurulunca ticari temsilci olarak atanmadıkça yönetici ortağı ticari temsilci olarak kabul etmek ve idare yetkisinin kapsamını buna göre belirlemek işlem hayatı için isabetli gözükse de BK 625/3'e aykırılık oluşturmaktadır.

152 Bu arada belirtelim ki, şirket sözleşmesiyle veya ortaklar kurulunun sonradan alacağı kararla olağan dışı işlerin bir kısmı için ortaklar kurulu kararı aranmaktan vazgeçilebilir ve bunlar yöneticilerin yetkisinin kapsamına sokulabilir.

153 Dikkat edildiği takdirde fark edilecektir ki, öğretide ve yargı kararlarında olağan iş - olağan dışı iş ayrımında verilen veya gündeme gelen örneklerin çoğu yönetim değil hep temsil bağlamında karşımıza çıkmaktadır. Bu durum doğaldır ve farklı kavramlar olsalar da yönetim ve temsil kavramlarının bir madalyonun iki yüzünü oluşturmalarının bir sonucudur. Gerçekten, öncelikle, yönetim kararına konu işlerin çoğu kez temsilciler vasıtasıyla dış alemde icra edilmesi gerekir. Ayrıca aynı anlayışın sonucu olarak kendisine yönetim görevi verilen ortağın, şirketi temsil etme yetkisi de var sayılmaktadır (BK 637/3).

---

137 Yargıtay 12. HD'nin 07.06.2016 tarih ve2644/161 ll ile 25.l1.2019tarih ve12663/16982 sayılı kararları; Yargıtay HGK'nın 28.01.2009 tarih ve 2008-12-825/32 sayılı karan.

5.1.2.3. Diğerleri

Ortaklar kurulu kararına konu iş ve işlemler daha çok temel ve olağan dışı iş ve işlemler olsa da bunlarla sınırlı değildir. 154

Özellil<!.e şirket sözleşmesiyle ortaklar kuruluna bazı yetkiler verilebilir. Omeğin bütün ortaklar birlikte hareket kaydıyla yönetici atanırsa şirketin yönetimi doğal olarak ortaklar kurulu kararını gerektirir[138] (karş. BK 625/1-2). Keza olağan işlerin bir kısmı için ortaklar kurulu karan öngörülebilir.

Yöneticilerin ibrası[139] ile tek temsilcinin bulunması ve onun kendi kendisiyle yaptığı işleme onay verilmesi (BK *46)*[140] örneklerinde olduğu gibi bazen işin niteliği gereği ortaklar kurulu kararına ihtiyaç duyulabilir. Ortakların rekabet yasağının kaldırılması, şirketle işlem yapmasına izin verilmesi de bu nitelikte işlemlerden sayılabilir. Hemen ekleyelim ki bu grup iş ve işlemleri temel işler veya olağan dışı işlere dahil etmek de mümkündür.

5.1.3. Toplanması, nisaplar ve kararların geçersizliği

Ortakların toplantıya çağrısı ile karar alınması usulü gibi konu- 155
larda bir düzenleme yoktur. Buna ilişkin şirket sözleşmesine hüküm konulabilir, bu takdirde şirket sözleşmesi hükümleri uygulanır.

Çağrının şekli, süresi, gündem vb. konularında dürüstlük kuralı (MK 2/1) esas alınmalıdır. Diğer bir ifadeyle ortaklar, toplantıdan haberdar olacak, toplantıya katılabilecek ve görüşülecek konulara hazırlık yapabilecek şekilde toplantıya çağrılmalıdır. Çağrısız toplantı konusunda niteliğiyle bağdaştığı ölçüde TK 416 kıyasen uygulanabilir. Keza karar, elden dolaştırma (sirküler) yoluyla da alınabilmelidir[141] (kıyasen TK 390/4, 617/4). Yine, şirket sözleşmesinde açıkça düzenlenmişse yazılı oy da verilebilmelidir[142] (kıyasen TK 618/1-c.5). Şirket içi uygulamalardan, yani ortakların iradelerini gösteren davranışlarından (örtülü irade beyanları) da bir kararın varlığı sonucu çıkarılabiliru[3].

---

138 MEIER-HAYOZIFORSTMOSERISETHE, § 12 Nr. 65.

139 Bu konuda bkz. ScHAFER, § 709 Nr. 11; FELLMANNIMÜLLER, Art. 534 Nr. 34 vd.; ŞENER, Adi Ortaklık. 310-311.

uo HANDSCHIN, Art. 534 Nr. 2.

ui HANDSCHIN, Art. 534 Nr. 4.

uı Keza ŞENER, Adi Ortaklık. 286.

uı HANoscHIN, Art. 534 Nr. 4.

Şirket sözleşmesiyle farklı bir düzen öngörülmedikçe ortaklar arasındaki güven ilişkisinin yoğunluğu sebebiyle ortağın toplantıya bizzat katılması gerektiği, ancak zorunluluk hallerinde bir temsilciyi toplantıya yollayabileceği ifade edilmektedir[1]·u.

156 Çıkar çatışmasının söz konusu olduğu konularda ortaklar oy hakkından mahrum olmalıdırus (bkz. ve karş. TK 436, 619).

157 Ortaklığın kararları, kural olarak bütün ortakların oybirliğiyle alınır (BK 624/1). Bununla beraber şirket sözleşmesiyle bu ilkeden sapmak mümkündür (BK *624/2)*[146]. Buna göre şirket sözleşmesiyle adi (basit), mutlak (salt) veya nitelikli çoğunluk öngörülebileceği gibi kararların bir kısmı için oybirliği diğer kısmı içinse oyçokluğu öngörülebilir. Önemle eklemek isteriz ki, oybirliği esasından oyçokluğu esasına geçişi konu alan kararlar oybirliğiyle alınmalıdır[147].

Sözleşmede kararların oyçokluğuyla alınacağı belirtilmişse çoğunluk, ortak sayısına göre belirlenir (BK 624/2). Bununla beraber çoğunluğun ortak sayısı yerine katılım paylarına veya başka bir ölçüye göre belirlenmesinin önünde bir engel yoktur[148] (karş. TK 226/1).

158 Ortaklar kurulu kararları, nisaplara (yetersayılara) uyulmaması gibi yokluk, şirket alacaklılarını zarara uğratıcı nitelikte olması gibi kesin hükümsüzlük (butlan) ve şirket sözleşmesine aykırı karar alınması yahut yalnız ortakların malvarlığına ilişkin haklarını ihlal etmesi örneklerinde olduğu gibi iptal yaptırımıyla sakat olabilir[149]. Bu konularda kollektif şirketlere ilişkin TK 227/1-c.3 ile anonim şirketlere ilişkin TK 445 vd. hükümleri niteliğiyle bağdaştığı ölçüde adi şirketlere kıyasen uygulanabilir[150].

Bu konuda bkz. ŞENER, Adi Ortaklık, 288; FELLMANN/MüLLER, Art. 534 Nr. 83 vd.; HANDSCHJNNONZUN, Art. 534-535 Nr. 54-57.

us Bu konuda bkz. FELLMANN/MüLLER, Art. 534 Nr. 74 vd.; SETHE, Art. 534 Nr. 2; ŞENER, Adi Ortaklık, 288.

U6 Bazı kararların oybirliğiyle alınabileceği ve bunun aksinin kararlaştınlarnayacağı görüşü için bkz. EREN, Özel, N. 2957-2958.

U7 Bu konuda bkz. KıRCA(Şehirali Çelik/Manavgat), C. 2/2, 32-34.

U8 MEIER-HAY0z!FORSTMOSERISETHE, § 12 Nr. 63; HANDSCHIN, Art. 534 Nr. 4; FELLMANN/MÜLLER, Art. 534 Nr. 153-154; KARAYALÇIN, 147; ŞENER, Adi Ortaklık, 286.

U9 Bu konuda ayrıcabkz. FELLMANN/MüLLER, Art. 534 Nr. 174 vd.; HANDSCHINNONZUN, Art. 534-535 Nr. 119 vd.; ŞENER, Adi Ortaklık, 289; AYAR. 155-157.

150 Bu konuda ayrıca bkz. ve karş. FELLMANNIMÜLLER, Art. 534 Nr. 186 vd.; HANDSCHJN/VoNZUN, Art. 534-535 Nr. 133 vd.; ŞENER, Adi Ortaklık. 289; KARAHAN/AKIN, 66.

5.2. Şirketin Yönetimi

5.2.1. Yönetim kavramı ve temsil ile ilişkisi1[51]

Kimlerin yönetici olacağı ve yönetim yetkisinin kapsamı gibi 159
konular her bir şirket türünde farklılık gösterse de her şirkette yönetim (idare) kavramından anlaşılan genellikle aynıdır. Buna göre yönetim, şirketin amacının ve işletme konusunun gerçekleştirilmesi için gerekli olan iş ve işlemlerdir (bkz. TK 223, 374). Hammadde alımı, üretim faaliyeti, iş akışı süreçlerinin planlanması, istihdam, çalışanların ücretlerinin ödenmesi, muhasebenin tutulması, faturaların yatırılması, ortaklara kazanç paylarının ödenmesi, (satış, hizmet, kira, kredi, vekalet, acentelik, bağışlama gibi) sözleşmeler akdetmek, dava açmak, tahkime başvurmak vs., yönetimle ilgilidir.

Yönetimin iç ve dış olmak üzere iki cephesi vardır. İç cephe, herhangi bir faaliyete ilişkin olarak karar almayı; dış cephe ise, alınan kararların icrası için üçüncü kişilerle (fesih beyanında bulunmak, temerrüt için ihtar çekmek gibi) tek, (sözleşme gibi) iki veya (şirket kurmak gibi) çok taraflı hukuki işlemler yapılmasını gerektirir.

İşte, iç cephe, dar anlamda yönetimi ifade eder ve ortaklar arası ilişkiyle (iç ilişki) ilgilidir. Geniş anlamda yönetim kavramına giren dış cephe ise, adi şirketin üçüncü kişilerle ilişkilerini (dış ilişki), yani şirketin temsilini ifade eder. Şirketin yönetiminin düzenlendiği BK 623'te yönetim kavramıyla kastedilen, yönetimin iç cephesidir, yani dar anlamda yönetimdir. Şirketin temsili BK 637-638'de düzenlenmektedir. Bununla beraber yineleyelim ki, farklı olsalar da yönetim ve temsil kavramları bir madalyonun iki yüzünü oluşturur.

Bunun içindir ki, önce iç ilişkide bir işlem hakkında karar alınır 160
(yönetim), sonra bu karara istinaden kararda öngörülen çerçeveye sadık kalınarak dış ilişkide üçüncü kişiyle hukuki işlem yapılır (temsil). Ayrıca aynı anlayışın sonucu olarak kendisine yönetim görevi verilen ortağın, şirketi temsil etme yetkisi de var sayılmaktadır (BK 637/3). Bununla beraber yönetimin etkisi iç ilişkiyle sınırlıdır; dolayısıyla yönetim, kural olarak şirketle işlem yapan üçüncü kişileri etkilemez. Bunun sonucu olarak şirketi temsile yetkili kişi tarafından, iç ilişkide herhangi bir karar alınmaksızın, hatta şirket sözleşmesine veya mevcut bir karara tamamen aykırı olarak yapılan hukuki işlem de üçüncü kişinin iyiniyetli olması kaydıyla şirket hakkında hüküm ve sonuç

m **Birçokları yerine bkz.** MEIER-HAvoz!FORSTMosERISETHE, § 2Nr. 132 vd.; POROYffEKiNALP (Çamoğlu), N. 87b-87c.

doğurur. Keza yönetim aşamasında alınacak bir kararın sakat olması da temsil yetkisi kapsamında yapılan işlemin geçerliliğini etkilemez.

5.2.2. Yetkinin verilmesi

161 BK 625/1'e göre; *"[y}önetim, sözleşme veya kararla yalnızca bir veya birden çok ortağa ya da üçüncü bir kişiye bırakılmış olmadıkça, bütün ortaklar ortaklığı yönetme hakkına sahiptir.* " Görüldüğü üzere hüküm tamamlayıcı niteliktedir; kim(ler)in yönetici olacağına ortaklar karar verebilir.

Hükümde belirtildiği üzere yönetim yetkisinin kim(ler)e ait olduğu özellikle kuruluş aşamasında şirket sözleşmesinde gösterilebileceği gibi bu konuda sonradan ortaklar kurulu da karar alabilir. Dolayısıyla bu olasılıklarda yönetim yetkisinin dayanağı ya şirket sözleşmesi ya da ortaklar kurulu kararıdır.

Yönetim yetkisinin dayanağının şirket sözleşmesi ya da ortaklar kurulu kararı olduğu durumlarda, yönetim yetkisi bir veya birden çok ortağa ya da üçüncü kişiye verilebilir. Keza yönetim yetkisi aynı anda hem ortağa hem üçüncü kişiye bırakılabilir. Yönetim yetkisinin yalnız üçüncü kişiye bırakılması da mümkündür[152]. Kısaca söylemek gerekirse, gerek yönetici sayısı gerek yöneticinin şahsı yani yönetim yetkisinin ortağa ve/veya üçüncü kişiye verilmesi konularında ortaklar tam bir serbestiye sahiptir.

Ortaklar şirket içi uygulamalara uzun süre ses çıkarmamak suretiyle örtülü irade beyanlarıyla da yönetici atayabilir[153].

162 Şirket sözleşmesi veya ortaklar kurulu kararıyla yönetici atanmadığı takdirde tamamlayıcı hüküm devreye girecek ve bütün ortaklar kanunen yönetici sayılacaktır *(özden yönetim)*. Özden yönetimin geçerli olduğu durumlarda şirketi yönetmek, doğal olarak, ortaklar için hem hak hem borçtur[154].

Gizli şirkette işin niteliği gereği aktif ortak bu yetkiye sahiptirıs[5].

163 Tüzel kişiler de yönetici olabilir; bu takdirde ilgili tüzel kişi bu

---

151 FELLMANNIMÜLLER,Art. 535 Nr. 197-198; HANDSCHINNONZUN,Art. 534-535 Nr. 179; SETHE, Art. 535 Nr. 2.

153 FELLMANNIMÜLLER, Art. 535 Nr. 178; HANDSCHINNONZUN, Art. 534-535 Nr. 146.

Bu hususta ayrıca bkz. ve karş. FELLMANNIMÜLLER, Art. 535 Nr. 47 vd., keza Nr. 61; HANDSCHINNONZUN, Art. 534-535 Nr. 159, 161.

155 MEIER-HAYOz!FORSTMOSER!SETHE, § 15 Nr. 32; HANDSCHJNNONZUN, Art. 534-535 Nr. 204; karş. BİLGİLİ, Gizli Ortaklık, 123-124; ŞBNER, Adi Ortaklık, 291.

yetkiyi temsille görevli organ üyeleri aracılığıyla kullanacak[156] veya tüzel kişinin yönetimle görevli organı bunun için üçüncü bir kişiyi atayacaktır. Tüzel kişilerin yönetici olmalarına özellikle ortak girişimlerde tesadüf edilmektedir.

Yeri gelmişken ekleyelim ki, her ne kadar daha çok iş ortaklıklarında rastlansa da yöneticinin yönetim kurulu vb. isimlerle anıldığı da görülmektedir. Ancak farklı isimlerle anılmanın hukuki nitelendirmeye bir etkisi yoktur.

5.2.3. Yetkinin kullanılma biçimi olarak bireysel veya birlikte hareket

"Ortaklık, ortakların tümü veya birkaçı tarafından yönetilmekte 164
ise, bunlardan her biri, diğerleri katılmaksızın işlem yapabilir" **(BK** 625/2).

Görüldüğü üzere birden fazla yönetici ortağın söz konusu olduğu durumlarda kural olarak bunlardan her biri tek başına yönetim yetkisini kullanabilir *(bireysel yönetim).* Bu hususta yönetici ortakların kanun (özden yönetim ilkesi) gereği bu sıfatı kazanmaları ile aksi belirtilmedikçe şirket sözleşmesiyle veya ortaklar kurulu kararıyla atanmalarının bir önemi *yoktur*[157].

Esas itibariyle elbirliğiyle mülkiyet ilişkisinin bir gereği olarak bireysel değil birlikte yönetim ilkesi geçerli olmalıydı. Kanun koyucu, şirketin daha kolay, seri ve rasyonel biçimde işletilmesi uğruna bireysel yönetimi benimsemiştir[158].

Bireysel yönetim, birden fazla yönetici olacak şekilde üçüncü kişinin yönetici olarak atandığı ve atama işleminde aksinin belirtilmediği hallerde de geçerli olmalıdır.

Yöneticilerin şirket sözleşmesiyle veya ortaklar kurulu kararıyla 165
atandığı durumlarda bireysel yönetim ilkesinden sapılabilir. Örneğin, bütün yöneticiler için birlikte hareket koşulu getirilebileceği gibi kimileri için bireysel kimileri için birlikte hareket de öngörülebilir. İkiden fazla yöneticinin olduğu durumlarda bunların çoğunluk kararıyla hareket edecekleri de kararlaştırılabilir[159].

Yetkinin kullanılma biçimi bağlamında belirtmek gerekir ki, 166
kendisine yönetim yetkisi verilen kişi, ortaklar ile arasındaki güven

156 FELLMANNIMÜLLER, Art. 535 Nr. 269-270; ŞENER, Adi Ortakhk, 291.

157 POROY/fEK.İNALP (Çamoğlu), N. 87g; ŞENER, Adi Ortaklık, 292.

m HATEMİ/SEROZAN/**ARPACI,** 590.

159 fELLMANNIMÜLLER, Art. 535 Nr. 182.

ilişkisinjn bir gereği olarak, bu yetkisini bizzat kullanmak zorundadır, bunun için bir vekil atayamaz[160] (keza bkz. TK 390/2).

5.2.4. Yetkinin kapsamı

167 Daha önce de ifade ettiğimiz gibi madem BK 625/3 uyarınca gecikmesinde sakınca olan haller hariç olağan dışı işlerin yürütülmesi için ortaklar kurulu kararı aranmaktadır, dolayısıyla olağan dışı işler yönetim yetkisinin dışında kalmaktadır, o halde yönetim yetkisinin kapsamı olağan işlerle sınırlıdır.

Atama kararında aksi öngörülmedikçe yetkinin kapsamı bakımından yöneticinin ortak olmasıyla üçüncü kişi olması arasında bir fark yoktur. Dolayısıyla yönetici üçüncü kişi de aynı yetkjlere sahiptir[161].

İç şirkette de aktif ortağın yönetim yetkisinin olağan işlerle sınırlı olduğu görüşü kabul *gönnektedir*[161].

168 Olağan işler, olağan dışı sayılmayan işlerdir. Daha önce ifade ettiğimiz üzere bir işin olağan mı yoksa olağan dışı mı olduğunu tespit için, özellikle ilgili adi şirket de göz önünde bulundurulmak suretiyle, bütün hukuki ve fiili koşullar dikkate alınarak, her bir somut iş ayn ayrı değerlendirilmelidir. Ölçüt olarak ise, işin türü ve boyutu (kapsamı) esas alınmalıdır. Buna göre, şirketin amacının (işletme konusunun) içinde kalan işlemler tür itibariyle, değeri şirketin sahip olduğu varlıklarla orantılı bulunan işlemler ise boyut itibariyle olağan sayılmalıdır.

Olağan işler, daha çok, gerek ilgili şirketin gerek aynı çap ve büyüklükteki şirketlerin kesintisiz işleyebilmesi için sürekli yapılagelen iş ve işlemlerdir.

Şirketin muhasebesinin tutulması, çalışanların atanması ve azli, yazışmaların yapılması, günlük alım ve satımlar, günlük harcamalar ve bunlar için EFT veya havale yapılması, kiraların ödenmesi, sigorta primlerinin ve varsa vergilerin ödenmesi, çalışanların gözetimi, iş süreçlerinin planlanması ve uygulanması, gerekli ihtar ile ihbarların yapılması gibi iş ve işlemler olağan sayılır[163].

---

160 FELLMANNIMÜLLER, Art. 535 Nr. 60; HANDSCHINNONZUN, Art. 534-535 Nr. 171 vd.; ScrHE, Art. 535 Nr. 1.

16/ FELLMANNIMÜLLER, Art. 535 Nr. 200; HANDSCHINNONZUN, Art. 534-535 Nr. 178.

/62 MEIER-HAYoz!FORSTMOSERISETHE, § 15 Nr. 33; HANDSCHJNNONZUN, Art. 534-535 Nr. 204; BİLGİLİ, Gizli Ortaklık, 125, 128.

/6) Verilen örnekler için bkz. ŞENER, Adi OrtakJık, 290; liANDSCHINNONZUN, Art. 534-535 Nr. 36.

Daha önce söylendiği üzere yetkinin kapsamına ilişkin BK 625/3 yedek hüküm niteliğindedir. Dolayısıyla şirket sözleşmesi veya ortaklar kurulu, yetkinin kapsamını olağan dışı işlerin tamamını veya bir kısmını içerecek şekilde genişletebileceği gibi olağan işlerin bir kısmı kapsam dışında bırakılmak suretiyle yetkinin kapsamı daraltılabilir. 169

Keza bir yöneticinin yetkisi olağan işlerle sınırlıyken başka bir yöneticiye daha fazla yetki tanınmasının önünde bir engel yoktur.

Yetkinin kapsamı konu itibariyle de bölünebilir. Örneğin, bir yöneticiye sadece fınansman ve bankacılık işlemleriyle sınırlı yetki verilirken diğerine personel işlerinin bırakılmasında durum böyledir[164].

BK 625/3-c.2 uyarınca, gecikmesinde sakınca olan hallerde, yönetici ortaklardan her biri olağan dışı işleri yapmaya yetkilidir. Görüldüğü üzere gecikmesinde sakınca olan hallerde yetkinin kapsamı kanun gereği genişlemektedir. 170

Hükümde yalnız yönetici ortaklardan söz edilmesi sebebiyle yönetici olmayan ortakların bu yetkiye sahip olup olmadığı tartışmalıdır. Bir görüşe göre, yönetim yetkisi bulunmayan ortağın böyle bir yetkisi yoktur; buna rağmen yönetim yetkisi bulunmayan ortak ister olağan ister olağan dışı işlemi yaparsa vekaletsiz iş görmeye ilişkin hükümler uygulanır (BK *630/2)*[165]. Diğer görüşe göre ise, ister yönetici olsun ister olmasın her ortak, sakıncayı bertaraf edici işlemi yapabilir ve bu takdirde yetkili (yönetici) olarak hareket etmiş olur, vekaletsiz iş görmüş *sayılmaz*[166]•Hem zaten yönetim yetkisinin kapsamı dışında kalan bir işin yapılmasına kanunen izin verilmesi hem şirketin çıkarlarını daha iyi gözetmesi sebebiyle ikinci görüş daha isabetli gözükmektedir.

Bir işin yapılabilmesi için diğer ortakların onaylarının alınmasına zaman kalmadığı ve hemen harekete geçmenin dışında bir seçeneğin bulunmadığı[167], aksi takdirde şirket için sakınca doğmasının kesin ya da kuvvetle muhtemel *olduğu*[168] haller, gecikmesinde sakınca olan hallerdir. Sürenin kaçırılması olasılığında durum böyledir[169]. 171

Sakınca, daha çok fiili zarar veya kazançtan mahrum kalma şeklinde karşımıza *çıkar*[170]. Bununla beraber itibar kaybı gibi manevi zararlar da buna dahil edilebilir.

---

164 Bu konuda bkz. FELLMANNIMÜLLER, Art. 535 Nr. 190-191.

165 HANDSCHINNONZUN, Art. 534-535 Nr. 182.

/66 FELLMANN/MÜLLER, Art. 535 Nr. 240,249.

167 FELLMANNIMÜLLER, Art. 535 Nr. 243.

168 FELLMANNIMÜLLER, Art. 535 Nr. 243; SETHE, Art. 535 Nr. 6.

169 MEIER-HAYOz!FORSTMOSERISETHE, § 12 Nr. 73; fELLMANNIMÜLLER, Art. 535 Nr. 243.

170 FELLMANNIMÜLLER, Art. 535 Nr. 244.

172 Bir kısım olağan işleri dışarıda bırakmak suretiyle yetkisinin kapsamı daraltılan yönetici ortağın, dışarıda bırakılan ve gecikmesinde sakınca olan olağan işlerde de tek başına hareketine izin verilmelidir[171].

5.2.5. Yöneticilerin itiraz hakkı

173 *"Ortaklık, ortakların tümü veya birkaçı tarafından yönetilmekte ise, bunlardan her biri, diğerleri katılmaksızın işlem yapabilir; ancak ortaklığı yönetmeye yetkili olan her ortak, tamamlanmasından önce işleme itiraz etmek suretiyle, bu işlemin yapılmasını engelleyebilir"* (BK 625/2).

Görüldüğü üzere bireysel yönetimin söz konusu olduğu durumlarda bir yönetici ortak, şirketin çıkarına uygun görmediği için, itiraz etmek suretiyle diğer yöneticinin itiraza konu iş hakkında karar almasını engelleyebilir. Keza itiraz, itiraza konu işle ilgili üçüncü kişilerle hukuki işlem yapılacaksa onu da kapsar, dolayısıyla itiraz üzerine artık ilgili hukuki işlem de yapılmamalıdır[172].

İtiraz etmek, hak olduğu kadar aynı zamanda bir yükümlülüktürm.

174 İtiraz tek taraflı varması gerekli bir irade beyanıyla gerçekleşir[174]. Herhangi bir şekle tabi değildir[175].

175 İtirazın konusu iş veya işlem somut olmalıdır, konusu belli olmayacak biçimde genel bir itiraz yapılamaz[176].

176 İtiraz yetkisine yalnız yönetici ortaklar ve yetkilerinin kapsamına giren konularda sahiptir[177]. Bilgi alma, inceleme, oy ve ortak davası açmak *(actio pro socio)* gibi ortakların haklarını kullanmalarına ilişkin olan dolayısıyla yönetim kavramının dışında kalan hususlara itiraz edilemez[178].

---

171 SETHE, Art. 535 Nr. 6; keza bkz. FELLMANN/MÜLLER, Art. 535 Nr. 240.

172 MEIER-HAYoz/FoRSTMOSERISETHE, § 12 Nr. 69; FELLMANNIMÜLLER, Art. 535 Nr. 138; PoRoYffEKİNALP (Çamoğlu), N. 88.

173 FELLMANNIMOLLER,Art. 535 Nr. 117 vd.

17' FELLMANNIMÜLLER, Art. 535 Nr. 11O; HANDSCHINNONZUN, Art. 534-535 Nr. 190.

175 FELLMANNIMÜLLER, Art. 535 Nr. 110; HANDSCHINIVONZUN, Art. 534-535 Nr. 190.

176 HANDSCHINNONZUN, Art. 534-535 Nr. 192; FELLMANNIMÜLLER, Art. 535 Nr. 112-114.

177 HANOSCHINNONZUN, Art. 534-535 Nr. 185-186; FELLMANNIMÜLLER, Art. 535 Nr. 102, 212,215.

178 Birçokları yerine bkz. FELLMANNIMÜLLER, Art. 535 Nr. 111; YONOALIK. Ortak Davası,81.

Yönetici üçüncü kişi de itiraz yetkisine sahip olmalıdır[179].

İtiraz hakkının kötüye kullanıldığının tartışma yaratmayacak ölçüde açık olduğu durumlar bir yana, itiraz edilen yöneticiye itirazın haklılığını inceleme yetkisi tanınmamalıdır; çünkü böyle bir yetki, keyfiliklere sebebiyet verebilir ve haklı bir itirazın da dikkate alınmaması sonucunu doğurabilir[180]. Kuşkusuz ahlaka, emredici hükümlere vs. aykırı itirazlar dikkate alınmaz[181]. Keza bir verginin ödenmesi mecburiyetinde olduğu gibi takdir yetkisinin bulunmadığı durumlarda itiraz söz konusu olmamalı, itiraz yapılsa bile kanuna aykırı olduğu için dikkate alınmamalıdır[182]. 177

Hakkında bir düzenleme bulunmamakla birlikte, itiraza konu işlemin yapılıp yapılmayacağına ortaklar kurulu karar vermelidir[183] (karş. TK 221/1). Ortaklar kurulu kararı için oybirliği yerine oyçok.luğu öngörülmüşse, doğal olarak böyle bir işlemin yapılma olasılığı vardır, oybirliği aranan hallerde itiraz eden ortak o işin yapılmasını tek başına engelleyebilecektir (bkz. BK 624). 178

Ancak işlem tamamlanıncaya, yani üçüncü kişiyle hukuki işlem yapılıncaya kadar itirazda bulunulabilir, sonraki itiraz hukuki sonuç doğurmaz. Çünkü daha önce söylendiği gibi üçüncü kişiyle yapılan hukuki işleme dayanak oluşturacak bir kararın bulunmamasının veya kararın sakat olmasının yahut karara aykırı yapılmasının söz konusu hukuki işleme etkisi yoktur, meğerki üçüncü kişi iyiniyetli olmasın. 179

Hatta itiraz hakkı tamamen iç ilişkiyi ilgilendirdiğinden, süresinde itiraza rağmen, şirketi temsile yetkili kişilerce yapılan hukuki işlem iyiniyetli üçüncü kişiler bakımından hukuki sonuçlarını doğurur ve şirketi bağlar[18,]. İtirazı dikkate almayan yönetici, vekaletsiz iş görmüş sayılır[85].

---

179 Aksi görüşte HANDSCHINNONZUN, Art. 534-535 Nr. 178.

180 Esas itibariyle tartışmalı olan bu konudaki görüşler için bkz. HANDSCHI NoNZUN, Art. 534-535 Nr. 199 vd.; FELLMANNIMÜLLER, Art. 535 Nr. 139-142; POROYrfEKiNALP (Çamoğlu), N. 89; AYİTER, 124-125.

181 HANDSCHINNONZUN, Art. 534-535 Nr. 201.

111 FELLMANNIMÜLLER, Art. 535 Nr. 124; HANoscHıN, Art. 535 Nr. 7; SETHE, Art. 535 Nr. 5; PoRoYIfEKİNALP (Çamoğlu), N. 89.

IIJ HANDSCHJNNONZUN, Art. 534-535 Nr. 203; I<ARAYALÇIN, 142; ÖZENLİ, 78; ŞENER, Adi Ortaklık, 294-295; YONGALIK, Ortak Davası, 80 dpn. l, 82; PoROYrfEKİNALP (Çamoğlu), N. 89; BAHTİYAR, 40; AvHANIÇAĞLARIÔzoAMAR, 72.

ıu Bu hususta aynca bkz. FELLMANNIMÜLLER, Art. 535 Nr. 138.

IIJ Faı.MANNIMÜLLER,Art. 535 Nr. 146; HANoscHJNNONZUN, Art. 534-535 Nr. 198.

1 SO İtiraz hakkına ilişkin hüküm tamamlayıcı nitelikte olduğu için aksine düzenleme yapılabilir. Örneğin, itiraz hakkı tamamen kaldırılabileceği gibi bazı işlemlere özgülenebilir[186].

5.2.6. Şirket işlerini görenler ile ortaklar arasındaki ilişkiye uygulanacak hükümler

181 Şirketin işleri kural olarak yönetici ortak ve/veya üçüncü kişiler tarafından görülür. Bununla beraber kendisine yönetim yetkisi verilmeyen ortaklar ve/veya üçüncü kişilerin de şirket işlerini görmelerine tesadüf edilebilir. İşte bütün bu olasılıkların her birinde ayrı ayn şirket ile şirketin işlerini görenler arasındaki ilişkiye hangi hükümlerin uygulanacağının tespiti önem taşır.

182 BK 630/1 'e göre, *"Kanunun bu bölümünde veya ortaklık sözleşmesinde aksine hüküm bulunmadıkça, yönetici ortaklar ile diğer ortaklar arasındaki ilişkiler, vekalet sözleşmesine ilişkin hükümlere tabidir."*

Hüküm, öncelikle yönetici ortak ile yönetici olmayan ortaklar arasındaki ilişkileri kapsamaktadır. Yine açıkça belirtilmemiş olsa da hükmün kapsamına bir yönetici ortak ile diğer yönetici ortaklar arasındaki ilişkiler de *girer*[187].

BK 630/2 hükmünden de anlaşılacağı üzere BK 630/1, yöneticinin yetkisinin kapsamı çerçevesinde kalan iş ve işlemler bakımından uygulama alanı bulur.

183 BK 630/1 hükmü esas alındığında yönetici ortak ile diğer ortaklar arasındaki ilişkilere sırasıyla emredici hükümler, şirket sözleşmesi hükümleri ve ortaklar kurulu kararları, BK 620 ila 645 hükümlerinde yer alan yedek hükümler ve niteliğine uygun düştüğü oranda vekalet sözleşmesine ilişkin hükümler (BK 502-514) uygulanır.

Vekalet sözleşmesine ilişkin bazı hükümler adi şirketin niteliğine uygun düştüğü ölçüde her durumda uygulanabilirken bazı hükümlerin uygulanması şirket sözleşmesinde veya ortaklar kurulu kararında aksinin öngörülmemesine bağlı olabilir. Nihayet bazı hükümler ise hiç uygulanmayabilir. Önemle ekleyelim ki, vekalet sözleşmesine ilişkin bazı hükümlerin sıralanan bu kategorilere dahil olup olmadığı öğretide tartışma)ıdır.

Bununla beraber örneğin BK 504/3 (öze) yetki verilmesi gereken haller), 505 (talimata uygun ifa), 506/1-c.I (bizzat ifa), 630/3 ve 63I

---

186 MEIER-HAYoz/FoRSTMOSERISETHE, § 12 Nr. 70; FELLMANN/MüLLER,Art. 535 Nr. 212-214.

187 HANDSCHıN/VoNZUN, Art. 540 Nr. 10, 17 vd.; aksi görüşte YONGALIK, Ortak Davası, 84-85.

dışında kalan hususlarda BK 508 (hesap verme), 509 (edinilen hakların vekalet verene geçişi), 511/2 (vekaleti birlikte üstlenenlerin sorumluluğu) hükümleri adi şirket ilişkisinde de uygulanabilir niteliktedir. Buna karşılık örneğin, BK 627/3 karşısında ücrete ilişkin BK 502/3; ortaklar arasındaki güven ilişkisinin yoğunluğundan ötürü vekilin işi başkasına yaptırmasına ilişkin BK 506/1-c.2 ile 507; **BK** 629 uyarınca yönetim yetkisinin haklı sebeple geri alınmasıyla sınırlı olarak BK 512; BK 639 dolayısıyla BK 513 hükümlerinin uygulanmayacağı söylenebilir[188].

184 BK 630/2 uyarınca *"[o]rtaklığı yönetme yetkisi bulunmayan bir ortağın, ortaklığın işlerini görmesi veya bu yetkiye sahip ortağın yetkisini aşması hallerinde, vekaletsiz işgörmeye ilişkin hükümler uygulanır."*

Görüldüğü üzere hüküm hem yönetim yetkisi bulunmayan ortağın şirket işlerini gördüğü hem yönetici ortağın yetkisini aştığı durumlarda uygulanır. Her iki olasılıkta da şirket işlerini gören ortak yetkisiz hareket *etmektedir*[189].

Hüküm sırf ortaklar arasındaki ilişkiyi düzenlemektedir. Ortağın yetkisiz biçimde üçüncü kişilerle yaptığı işlemin şirketi bağlayıp bağlamayacağı temsili düzenleyen hükümlere göre tayin *edilir*[190].

Yetkisiz ortağın yaptığı iş(ler) ortaklar kurulunca uygun bulunursa BK 630/1 uygulanacaktır (bkz. BK 531). Aksi takdirde yetkisiz ortağın şirketin mi yoksa kendi menfaatine mi işgördüğüne göre hareket edilecek, şirket menfaatine işgörülen hallerde [gerçek (caiz) vekaletsiz işgörme hakkındaki] BK 526-529, yetkisiz ortağın kendi menfaatine işgörmesi hallerinde ise [gerçek (caiz) olmayan vekaletsiz işgönneye ilişkin] BK 530 uygulama alanı bulacaktır[191].

185 BK 630/1, yönetici olsun olmasın şirket işlerini gören ortaklar arasındaki ilişkiyi konu almaktadır. Daha önce ifade edildiği üzere yönetim yetkisi üçüncü kişilere de verilebilir (BK 625/1). Bu takdirde üçüncü kişi ile şirket (ortaklar) arasındaki ilişkiye hangi hükümlerin uygulanacağının tespiti ve bu çerçevede söz konusu hukuki ilişkinin nitelendirilmesi önem taşır.

---

188 Yönetici ortağın diğer ortaklarla ilişkilerinde vekalet sözleşmesi hakkında uygulanması muhtemel hükümler için bkz. FELLMANNIMÜLLER, Art. 540 Nr. 25 vd.; HANDSCHIN/VONZUN, Art. 540 Nr. 6 vd.; HANDSCHIN, Art. 540 Nr. 2 vd.; BiLGİŞİN, 112; DOMANİÇ, 88-89; POROYffEKİNALP (Çamoğlu), N. 93.

189 Bu hususta ayrıca bkz. Yargıtay HGK'nın 10.04.1991 tarih ve 13-76/199 ile Yargıtay 13. HD'nin 25.01.1994 tarih ve 1993-9907/503 sayılı kararları (KazancıİBB).

190 FELLMANN/MÜLLER,Art. 540 Nr. 167; bu konuda aynca bkz. KıRCA, 70. Yıl Armağanı, 443 vd.

191 BK 630/2 hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. FELLMANNIMÜLLER, Art. 540 Nr. 188 vd.; HANDSCHINNONZUN, Art. 540 Nr. 42 vd.

Bu konuda önce emredici hükümler, sonra üçüncü kişi ile şirket arasındaki akdedilen sözleşme esas alınır. Üçüncü sırada üçüncü kişi ile şirket arasındaki sözleşmenin türüne ilişkin hükümler gelir. Bu sözleşme ise ya vekalet ya da hizmet sözleşmesidir[192].

Ekleyelim ki, üçüncü kişi yetkisini aşmak suretiyle şirketin iş(ler)ini gönnüşse, yöneticinin yetkisini aşarak işgörmesinde olduğu gibi vekaletsiz işgönneye ilişkin hükümler uygulanacaktır.

5.2.7. Yetkinin kaldırılması ve sınırlanması

186 Yönetim yetkisi, yetkinin geri alınması (azil), istifa[193], ölüm, süreli atamalarda sürenin sona ermesi ve ayırt etme gücünün kaybı gibi çeşitli sebeplerle sona erebilir.

Bu konuda belirli bir yaşa ulaşılmasıyla yetkinin kendiliğinden sona ereceği gibi şirket sözleşmesinde yetkinin son bulmasına yönelik sebepler de öngörülebilir[194].

Adi şirkete ilişkin hükümler arasında özel bir öneminin bulunması sebebiyle bunlardan yalnız yetkinin geri alınması kurumu düzenlenmiştir (BK 629). Aşağıda görüleceği üzere bu hükümde sadece ortaklık sözleşmesiyle ortaklardan birine verilen yönetim yetkisinin kaldırılması ve sınırlandırılması düzenlenmekle yetinilmiş, ortakların kanunen veya ortaklar kurulu kararıyla yönetim yetkisine sahip olmaları ile üçüncü kişilerin yönetici olma olasılıklarına yönelik bir hüküm öngörülmemiştir. Aşağıda sırasıyla yönetici ortak ile yönetici üçüncü kişinin yetkisinin geri alınması veya sınırlanması üzerinde durulmuştur.

5.2.7.1. Ortağın yetkisi bakımından

187 **BK** 629/1'e göre, *"[o}rtaklık sözleşmesiyle ortaklardan birine verilen yönetim yetkisi, haklı bir sebep olmaksızın, diğer ortaklarca kaldırılamaz ve sınırlanamaz."* Aynı maddenin ikinci fıkrası uyarınca, *"[o]rtaklık sözleşmesinde yetkinin kaldırılamayacağına ilişkin bir hüküm bulunsa bile, haklı bir sebep varsa, diğer ortaklardan her biri yönetim yetkisini kaldırabilir."*

Öncelikle belirtelim ki, hüküm, çıkarlardaki benzerlik sebebiyle,

---

191 FELLMANN/MüLLER, Art. 535 Nr. 198; HANoscttıNNoNZUN, Art. 534-535 Nr. 178; POROYlfEKiNALP (Çamoğlu), N. 87f; karş. CANARSLAN, 237-238.

193 Bu konuda ayrıca bkz. FELLMANN/MÜLLER, Art. 535 Nr. 221 vd.

194 HANDSCHIN, Art. 539 Nr. 1a, 1b; SETHE, Art. 539 Nr. 2.

ortakların kanunen veya ortaklar kurulu kararıyla yönetim yetkisine sahip olmaları olasılıklarını da kapsar[195].

> Bununla beraber yönetim yetkisinin ortaklar kurulu kararıyla verildiği ve ortaklar kurulu kararı için oyçokluğunun öngörüldüğü durumlarda (bkz. BK 624/2), BK 629/1'deki olanağa ek olarak ortaklar kurulu kararıyla haklı sebep olmadan da yetki geri alınabilmeli veya sınırlanabilmelidir[196].

Hükmün uygulanmasında yönetici ortağın bireysel veya birlikte yönetim yetkisine sahip olmasının[197] yahut olağan dışı işlerin de yetkinin kapsamına dahil edilmiş bulunmasının bir önemi *yoktur*[198].

BK 629 iki kişilik şirketlerde de uygulanır[199].

BK 629/2 hükmü, ortakların sınırsız sorumluluk gibi ağır bir sorumluluk rejimine tabi tutulmalarını dengelemektedir. Bu yüzden ikinci fıkra emredicidir, ortağın bu hakkı elinden alınamaz. Bu yönde şirket sözleşmesine konulacak bir hüküm veya alınan bir ortaklar kurulu karan kesin hükümsüzdür (BK 27). Ortak da bu hakkından vazgeçemez[200]. *ıss*

Aynı düşüncelerle, şirket sözleşmesinde haklı sebep oluşturabilecek haller örnek niteliğinde gösterilebilir, ancak bu sayım sınırlayıcı nitelik taşıyamaz[201]. Kısacası ortakların hakkı genişletilebilir, ancak daraltılamaz. Bu çerçevede haklı nitelik taşımayan sebeplerle yetkinin geri alınabileceğinin şirket sözleşmesinde öngörülmesine BK 629/1 engel değildir2°2•

Yetkinin geri alınması beyanında bulunan ortağın yönetim yetkisine sahip olup olmaması önem taşımaz[203].

---

195 FELLMANNIMÜLLER, Art. 539 Nr. 8, 16 vd.; HANDscHrNNONZUN, Art. 539 Nr. 2; SETHE, Art. 539 Nr. 1; ŞENER, Adi Ortaklık, 318-319; KARAHAN/AKIN, 70.

196 FELLMANNIMÜLLER, Art. 539 Nr. 64; ÖZENLİ, 88; keza l<ARAYALÇIN, 144; BOZKURT, 84; **AYHANIÇAĞLARIÔZDAMAR,** 71.

197 FELLMANNIMÜLLER, Art. 539 Nr. 28; ARKAN, Batider 2001, 17.

198 ARK.AN, Batider 2001, 17.

199 HANDSCHiNNONZUN, Art. 539 Nr. 28; ŞENER, Adi Ortaklık, 319.

JO0 FELLMANNIMÜLLER, Art. 539 Nr. 9, 35; HANDSCHJNNONZUN, Art. 539 Nr. 67; ŞENER, Adi Ortaklık, 319-320.

101 **HANDSCHINNONZUN, Art. 539 Nr. 65.**

fELLMANNIMÜLLER, Art. 539 Nr. 35, 58 vd.; HANoscHJNNONZUN, Art. 539 Nr. 69; ◆'DSCHIN, Art. 539 Nr. 1b; SETHE, Art. 539 Nr. 2; ŞENER, Adi Ortaklık, 321.

.?ti Ji.ANDSCHIN. Art. 539 Nr. 4; SETHE, Art. 539 Nr. 3; HANoscHINIVoNZUN, Art. 539 Nr. **29.**

189 Sınırlama yeterliyse yetki geri alınmamalıdır[20]. Sınırlama, daha çok yetkinin kapsamını daraltma veya bireysel yönetim yerine birlikte yönetim koşulu getirme yahut yetkinin şube işlerine hasredilmesi şeklinde karşımıza çıkaı-2°[5].

190 Haklı sebep, somut olayın bütün koşulları dikkate alındığında ortağın yönetim yetkisini muhafaza etmesine tahammülün dürüstlük kuralına göre diğer ortaklardan beklenemeyeceği hallerde söz konusudur. Yetkisi geri alınan ortağın kusurlu olup olmamasının bir önemi yoktur.

BK 629/3'te, yönetici ortağın görevini aşırı ölçüde ihmal etmesi veya iyi yönetim için gerekli olan yeteneği kaybetmesi, haklı sebeplere örnek olarak gösterilmiştir. Keza itiraz hakkının kötüye kullanılması, yapılan itirazın dikkate alınmaması, yönetim yetkisinin aşılması, rekabet yasağının ihlali, şirket için doğan iş fırsatlarından kendi için yararlanma, şirketin kendi çıkarları için kullanılması, şirketin faaliyetini engelleyici davranışlarda bulunma, güveni kötüye kullanma veya dolandırıcılık suçunu işleme (TCK 155, 157-158), uğranılan sürekli bir hastalık veya zaman darlığı gibi diğer bir sebepten dolayı yönetim işlerini yapamaz hale gelme, ortakların haklarını kullanmasını engelleme, şirketin faaliyetleri küçüldüğü için yönetici sayısını azaltma ihtiyacının doğması vb. haklı sebep oluşturabilir2°[6] (keza bkz. TK 245).

BK 629 çerçevesinde haklı nedenin, şirketin feshini gerektirecek ağırlıkta [bkz. BK 639/1-(7)] olması aranmamalıdır[207].

191 Yetkinin geri alınması veya sınırlanması, bozucu yenilik doğuran (inşaı) bir hakkın kullanılması niteliğindedir. Bu hakkın kullanılabilmesi *için* tek taraflı varması gerekli bir irade beyanı yeterlidir, bir mahkeme kararına ihtiyaç *yoktur*[208].

10, fELLMANNIMÜLLER, Art. 539 Nr. 39; SETHE, Art. 539 Nr. 4; HANDSCHINNONZUN, Art. 539 Nr. 22.

105 Bu hususta bkz. FELLMANN/MÜLLER, Art. 539 Nr. 40; HANDSCHINNONZUN, Art. 539 Nr. 23-24; ARKAN, Batider 2001, J8.

106 Örnekler için bkz. SETHE, Art. 539 Nr. 3; FELLMANNIMÜLLER, Art. 539 Nr. 53-56; HANDSCHJN/VoNZUN, Art. 539 Nr. 25-26; PoR0YffEKİNALP (Çamoğlu), N. 92c; *AP..*-KAN, Batider 2001, 19-20; ŞENER, Adi Ortaklık. 320; Yargıtay 13. HD'nin 20.01.1987 tarih ve J986-6120/133 (KazancıiBB) ile Yargıtay 3. HD'nin 09.03.2015 tarih ve 2014-16529/3667 sayılı kararları.

107 ARKAN, Batider 2001, *19.*

208 Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/499), 253; HANoscHIN, Art. 539 Nr. 6; SETHE, Art. 539 Nr. 5.

«818 sayılı Borçlar Kanununun 529 uncu maddesinin ikinci cümlesinde kullanılan " diğer şeriklerden her biri, idare salahiyetini nezi ettirebilir. " şeklindeki ibare, Tasarının 629 uncu maddesinin ikinci fıkrasında, "diğer ortaklardan her biri yönetim yetkisini kaldırabilir. " şekline dönüştürülerek, kaynak İsviçre Borçlar Kanununun 539 uncu maddesinin ikinci fıkrası ile uyumlu hale getirilmiştir. Böylece, haklı sebebin varlığı halinde, ortaklardan her biri, en azından ilk planda mahkeme kararına gerek olmaksızın, ortaklardan birine verilmiş olan yönetim yetkisini kaldırabilecektir.»[209] Gerekçede yer alan ve anlamı belirsiz olan "ilk planda" ibaresi gereksizdir.

Hakkın kullanılmasında haklı olduğu düşünülen sebebin belirtil- *192*
mesinin gerekip gerekmediği (gerekçe gösterme zorunluluğu) tartışmalıdır[10].

Bu sorunun BK 629'un uygulanmasıyla sınırlı olmadığını, kullanılması belli bir sebebe bağlı olan bütün yenilik doğuran haklar için geçerli olduğunu ve konunun karşı tarafın sebebi bilmediği veya gerekli özeni göstermesine rağmen bilemeyebileceği durumlarda önem taşıdığını belirtmekle yetiniyoruz[211].

Sebep gerçekten haklı ise geri alma veya sınırlama beyanı hü- *193*
küm ve sonuç doğurur, aksi takdirde doğurmaz ve ortağın yönetim yetkisi aynen devam ***eder2***[12]. Bu açıdan yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlanmasına yönelik irade beyanının muhatabı yönetici ortak, ortada haklı bir sebep bulunup bulunmadığını tartmak suretiyle ya artık yetkisini kullanmayacak veya sınırlanan kapsamda kullanacak yahut haklı sebebin bulunması olasılığı ve bunun sonucunda vekaletsiz iş gönne riskini (bkz. BK 630/2) göze alarak yetkisini aynen kullanmaya devam edecektir2[13].

Yetkisi geri alınan veya sınırlanan ortak, ortada haklı bir sebep ***194***
bulunmadığı gerekçesiyle geri alma veya sınırlama işleminin geçersizliğinin tespiti için dava açabilir (HMK 106). Böyle bir davada mahkeme, tespitle yetinir, örneğin geri alma yerine sınırlamaya karar

---

209 Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (l/499), 253; eBK 529 dönemindeki tartışma için bkz. ARKAN, Batider 2001, 15-16.

210 Birçokları yerine bkz. FELLMANN/MüLLER,Art. 539 Nr. 67 vd.; HANOSCHINNONZUN, Art. 539 Nr. 33.

1Jl Bu hususta bkz. Buz, 215 vd.

1/1 HANDSCHJN, Art. 539 Nr. 4; SETHE, Art. 539 Nr. 5; HANDSCHINNONZUN, Art. 539 Nr. 37, 60; bu konuda aynca bkz. Buz.,235 vd.

11J A.RKAN, Batider 2001, 17.

venne gibi başka bir hüküm kuramaz[1u]; aksi takdirde mahkeme BK 629/2'nin verdiği hakkı kullanan ortağın yetkisine kanuna aykırı biçimde müdahale etmiş olur.

> Geri almaya veya sınırlamaya rağmen yetkisini kullanmaya devam eden ortağa karşı geri alma veya sınırlama beyanında bulunan ortak men davası açabilmeli ve bunun için ihtiyati tedbir talep edebilmelidir2[15].

195 Oluşumunda kusuru bulunduğu haklı sebeple yetkisi geri alınan veya sınırlanan, bu durumun şirketin sona ermesi için haklı sebep oluşturduğunu [bkz. BK 639/1-(7)] ileri sürememelidir2[16].

196 Nihayet, gizli şirkette aktif ortağın yönetim yetkisinin haklı sebeple geri alınamayacağı, bunun yerine haklı sebebe istinaden şirketin feshinin istenebileceği [BK 639/1-(7)] ifade edilmektedir[17].

5.2.7.2. Üçüncü kişinin yetkisi bakımından

197 Yönetici üçüncü kişi ise yönetim yetkisinin kaldırılması ve sınırlandırılması konusunda BK 629 uygulanmaz, üçüncü kişi ile şirket arasındaki akdi ilişkiye (vekalet veya hizmet) ilişkin hükümler uygulanır2[18].

> Bilindiği üzere vekalet veren, haklı sebepler bulunmasa bile her zaman sözleşmeyi tek taraflı olarak sona erdirebilir (BK 512). Buna karşılık belirli süreli hizmet sözleşmesi, sürenin bitimiyle sona erer (BK 430); belirsiz süreliler ise, fesih bildirim sürelerine uyulmak suretiyle feshedilir (BK 431-433). Bununla birlikte ister belirli ister belirsiz süreli olsun hizmet sözleşmeleri haklı sebeplerle derhal feshedilebilir (BK 435). Üstelik, karşı tarafın tazminat hakkı saklı kalmak kaydıyla, fesih haklı sebebe dayanmasa bile geçerli olur (BK 438). Ticari temsilci veya ticari vekil olarak atanan üçüncü kişilerin yetkileri ise her zaman geri alınabilir (BK 554/1).
>
> Durum böyle olmakla birlikte, üçüncü kişinin yönetim yetkisinin kaldırılması ve sınırlandırılması bağlamında yukarıda sözü edilen azil veya fesih yetkilerinin kullanılabilmesi için bir ortaklar kurulu karan-

---

1u ARKAN, Batider 2001, 18-19; KARAHAN/AKJN, 72.

115 Bu hususta bkz. FELLMANN/MÜLLER, Art. 539 Nr. 88-89.

116 ARKAN, Batider 2001, 24; aksi görüşte HANDSCHIN, Art. 539 Nr. 4a.

117 HANDSCHINNONZUN, Art. 539 Nr. 7; MEIER-HAYOzlFoRSTMOSERISETHE, § 15 Nr. 38; KARAYALÇIN, 177; BARLAS, N. 453; BİLGİLİ, Gizli Ortaklık, 129-I 30; ŞENER, Adi Ortaklık, 324.

118 FELLMANNIMÜLLER, Art. Art. 539 Nr. 31; HANDSCHINNONZUN, Art. 534-535 Nr. 178, Art. 539 Nr. 4; ŞENER, Adi Ortaklık, 319, 323-324; karş. DOMANİÇ, 90.

nın mı gerektiği yoksa bu konuda yönetici ortakların mı yetkili olduğu yahut her bir ortağın da diğer ortaklardan bağımsız olarak böyle bir yetkisinin bulunup bulunmadığı tartışmalıdır[19]. Kanaatimizce haklı sebeplerin varlığı haricinde ortaklar kurulu kararı (BK 624) aranmalıdır. Çünkü üçüncü kişiye yönetim yetkisi ya şirket sözleşmesiyle ya ortaklar kurulu karanyla verilir; şirket sözleşmesiyle verilse bile sözleşmeyi değiştirecek olan ortaklar kuruludur. Ancak haklı sebeplerin varlığında BK 629/2'de olduğu gibi her bir ortak, üçüncü **kişi** yöneticinin yetkisini her zaman geri alabilmeli veya sınırlayabilmelidir. Çünkü BK 629/2 hükmünün konulmasıyla güdülen ortakların korunması ihtiyacı burada da söz konusudur. Kısaca BK 629/2 üçüncü kişinin yönetim yetkisinin haklı sebebe istinaden geri alınmasında ve sınırlanmasında kıyasen uygulanmalıdır.

Şirket sözleşmesi veya ortaklar kurulu üçüncü kişileri yönetici olarak ataması için yöneticilere yetki vermişse, atamaya yetkili yönetici, üçüncü kişinin yönetim yetkisini kaldırmaya ve sınırlandırmaya da yetkili olmalıdır.

5.3. Şirketin Temsili

BK 637 ve 638 hükümleri adi şirketin (ortakların) temsiline özgülenmiştir. BK 637, şirketin temsili türleri (dolaylı temsil - doğrudan doğruya temsil), temsile yetkili olanlar ve temsil yetkisinin kapsamı konularını içermektedir. Temsilin sonuçlarının düzenlendiği BK 638'de ise, ortaklar arasında geçerli elbirliği mülkiyeti ilişkisi, bir ortağın alacaklılarının haklarını ancak o ortağın tasfiyedeki payı üzerinde kullanabilecekleri ve ortakların şirket borçlarından sorumlulukları konuları hüküm altına alınmıştır. BK 638'de düzenlenen konular hakkında açıklamalar yapıldığından (bkz. Kn. 111, 118), aşağıdaki açıklamalar BK 637'de düzenlenen hususlarla sınırlıdır. *198*

Daha önce de ifade ettiğimiz ve BK 637'de de belirtildiği üzere aşağıdaki açıklamalarımızda, tüzel kişiliği bulunmadığı için şirket kavramı ile, bütün ortaklar kastedilmektedir.

5.3.1. Dolaylı temsili

"Kendi adına ve ortaklık hesabına bir üçüncü kişi ile işlemde bulunan ortak, bu kişiye karşı bizzat kendisi alacaklı ve borçlu olur." (BK 637/1) (keza bkz. BK 40/2-c.l). *199*

Adi şirketin dolaylı temsili öncelikle iç şirkette ve onun yaygın türü olan gizli şirkette karşımıza çıkar; bu şirketlerin niteliği gereği aktif ortak kendi adına ve şirket hesabına hareket eder. Bununla

[119] Bu hususta bkz. FELLMANNIMÜLLER, Art. 535 Nr. 203 vd., Art. 539 Nr. 31-33; MEIER-HAYozlfoRSTMOSERISETHE. § 12 Nr. 70; HANoscHıN, Art. 539 Nr. 2; HANoscınNNON-ZUN, Art. 539 Nr. 4-6; ŞENER. Adi Ortaklık, 324.

beraber dış şirkette de somut olayın koşullarından veya mevzuattan kaynaklanan sebeplerle ortağın kendi adına ve şirket hesabına hareket etmesi ihtiyacı doğabilir yahut böyle bir ihtiyaç bulunmasa bile ortak dolaylı temsilci sıfatıyla hareket etmiş olabilii-2[10].

200 Ortak, dolaylı temsilci sıfatıyla elde ettiği bütün hakları diğer ortaklarla arasındaki iç ilişkiye dayanarak şirkete devretmekle yükümlüdür.

Dış şirkette devir yükümlülüğünden söz edebilmek için dolaylı temsilci sıfatıyla işlemi yapan ortak, söz konusu işlem için doğrudan doğruya yetkili olmalıdır, aksi takdirde ortaklar arası ilişkilerde vekaletsiz iş görmeye (BK 630/2'nin atfıyla 526 vd.) işlemin karşı tarafıyla ilişkilerde ise yetkisiz temsile ilişkin hükümler (BK 46-47) uygulanır1[11]. Devir yükümlülüğü için ortağın dolaylı temsil yetkisine sahip olması da yeterli olmalıdır1[12].

Diğer ortaklar, BK 622 ve 630/1 uyarınca dolaylı temsilci olarak işlemi yapan ortaktan elde ettiği hakların şirkete devrini talep edebilir (keza BK 630/1'in atfıyla BK 508). Dolaylı temsilci ortağın, kendi adına ve şirket hesabına gördüğü işlerden doğan üçüncü kişilerdeki alacağı, diğer ortakların dolaylı temsilci ortağa karşı bütün borçlarını ifa ettikleri anda, kendiliğinden şirkete geçer (BK 630/1'in atfıyla 509/1) (karş. BK 40/3).

Dolaylı temsilci sıfatıyla hareket eden ortak da üstlendiği borçlardan kurtarılmasını diğer ortaklardan talep edebilir (BK 627/l; keza bkz. ve karş. BK 40/3).

201 BK 637/1 hükmü, şirketi temsile yetkili üçüncü kişilerin dolaylı temsilci sıfatıyla hareket etmesinde de uygulanır. Bu takdirde üçüncü kişinin dolaylı temsilci sıfatıyla elde ettiği hakların şirkete devri ile üçüncü kişinin üstlendiği borçlardan kurtarılmasını diğer ortaklardan talep hakkı, üçüncü kişi ile şirket arasındaki akdi ilişki (vekalet veya hizmet) hakkındaki hükümlere tabidir (bkz. BK 397,414, 508, 509/1).

5.3.2. Doğrudan doğruya temsili

202 *"Ortaklardan biri, ortaklık veya bütün ortaklar adına bir üçüncü kişi ile işlem yaparsa, diğer ortaklar ancak temsile ilişkin hükümler uyarınca, bu kişinin alacaklısı veya borçlusu olurlar."* (BK 637/2).

---

110 Bu hususta bkz. FELLMANN/MÜLLER, Art. 543 Nr. 36-37; HANDSCHINNONZUN, Art. 543 Nr. 21.

111 HANDSCHJN/VONZUN, Art. 543 Nr. 19; keza bkz. KOCAYUSUFPAŞAOÔLU, § 45 N. 14 dpn. 44.

111 EREN, Özel, N. 2974.

Görüldüğü üzere üçüncü kişiyle işlem yapılırken adi şirket adına hareket edilirse doğrudan doğruya temsilden söz edilir (BK 40/1). Adi şirket adına hareket etme, sözlü olarak yapılan işlemlerde prensip itibariyle temsilci sıfatının karşı tarafa bildirilmesi, yazılı işlemlerde ise şirketi ifade eden bir ismin/kaşenin kullanılması gibi bu hususu belirten bir ibarenin metne yazılarak imzalanması suretiyle gerçekleşir.

> İşlemin yapılması sırasında temsilci sıfatı bildirilmemesine rağmen karşı taraf şirket adına hareket edildiğini durumdan çıkarıyor veya çıkarması gerekiyor ya da hukuki işlemi temsilci yahut şirketten biri ile yapması farksız ise, işlemin şirket adına yapıldığı kabul edilir **(BK** 40/2-c.2).

BK 637/2'de temsile ilişkin hükümler ile kastedilen, BK 40 vd. *203*
hükümleridir. Dolayısıyla şirketin doğrudan doğruya temsilinde BK 40 vd. uygulanacaktır. Bununla beraber bu uygulamada adi şirkete ilişkin bazı özellikler dikkate alınmalıdır2[23]. Örneğin ortak, şirket adına üçüncü kişi ile işlem yaparken diğer ortaklar adına hareket yanında kendi adına da hareket etmektedir (keza bkz. TK 12/1). Keza aşağıda değinileceği üzere temsil yetkisinin verilmesi ve kapsamı hakkında adi şirkete ilişkin özel hükümler bulunmaktadır vs.

> BK 40 vd. hükümleri hem yetkili olarak yapılan işlemlerde hem yetkisiz temsilde uygulanır.
>
> Yalnız ortaklardan söz edilmiş olsa da BK 637/2 hükmü, üçüncü kişilerin şirketi doğrudan doğruya temsil etmesini de kapsamaktadır.

5.3.3. Yetkili olanlar

Şirketi temsile kim(ler)in yetkili olduğu özellikle kuruluş aşama- *204*
sında şirket sözleşmesinde gösterilebileceği gibi bu konuda sonradan ortaklar kurulu da karar alabilir. Temsil yetkisinin dayanağının şirket sözleşmesi ya da ortaklar kurulu kararı olduğu durumlarda, temsil yetkisi bir veya birden çok ortağa ya da üçüncü kişiye verilebilir. Keza temsil yetkisi aynı anda hem ortağa hem üçüncü kişiye bırakılabilir. Temsil yetkisinin yalnız üçüncü kişiye verilmesi de mümkündür.

Temsil yetkisi, katlanma veya ihmal suretiyle yaratılan hukuki görünüşe dayalı olarak da verilebilir2[24].

> Temsil yetkisinin verildiğinin üçüncü kişilere bildirilmesinden

---

113 BK 40 vd. hUk0mlerinin adi şirkete uygulanması hak.kında bkz. FELLMANN/MÜLLER, Art. 543 Nr. 50 vd.; HANoscHiNNONZUN, Art. 543 Nr. 7-8; PESTALozzıNooT, Art. 543 Nr. 6; 1<.ARAHAN/AK.ıN, 91-92.

ıu Bu konuda bk.z. KocAYUSUFPAŞAOĞLU, § 46 N. 15 vd.; EREN, Genel, N. 1354.

veya bu konuda bir hukuki görünüş yaratılmasından sonra temsilci tayinine ilişkin herhangi bir hukuki sakatlık, şirket tarafından üçüncü kişilere, ancak sakatlığın bunlar tarafından bilindiğinin veya bu konuda gereken özenin gösterilmediğinin ispat edilmesi şartıyla ileri sürülebilir2[25] (keza bkz. TK 373/2).

205 Temsil yetkisinin verilmesine ilişkin yukarıda sıralanan olasılıklar dışında BK 637/3-c.1 hükmü, bu konuda bir karine içermektedir. Buna göre; *"[k]endisine yönetim görevi verilen ortağın, ortaklığı veya bütün ortakları üçüncü kişilere karşı temsil etme yetkisi var sayılır."*

Karine, daha önce söylediğimiz gibi yönetim ve temsil kavramlarının birbirini tamamlaması ve bir madalyonun iki yüzünü oluşturmaları sebebiyle, yöneticiyle işlem yapan üçüncü kişinin onun temsil yetkisine de sahip olduğuna yönelik duyacağı güveni (işlem güvenliğini) korumak amacıyla konmuştur2[26].

Karinenin uygulanması için yönetim yetkisinin şirket sözleşmesi veya ortaklar kurulu kararıyla yahut kanunen kazanılması arasında bir fark yoktur2[27]. Yine her ne kadar hüküm sadece ortaktan söz etse de, karine yöneticilik sıfatıyla ilgili olduğu için kendisine yönetim görevi verilen üçüncü kişileri de kapsar[28].

Şirkete, yönetici ortağın gerçekte temsile yetkili olmadığını, dolayısıyla karinenin aksini ispat hakkı tanınmamalıdır; işlem güvenliği yararına karineye kesin gözüyle bakılarak üçüncü kişilerin iyiniyeti her durumda korunmalıdır2[29].

Yönetim yetkisi verilmekle temsil yetkisinin de verildiğine yönelik yaratılan güven sebebiyle, kendisine yönetim yetkisi verilen ortak da, diğer ortaklara karşı karineye dayanabilmelidi.r2[30].

Gizli şirkette işin niteliği gereği aktif ortak temsil yetkisine sahiptir2[31].

206 Gerçek kişiler yanında tüzel kişiler de temsilci olabilir; bu takdirde ilgili tüzel kişi bu yetkiyi temsille görevli organ üyeleri aracılığıyla

---

11s Bu konuda bkz. KocAYUSUFPAŞAOĞLU, § 46 N. 19 vd.; EREN, Genel, N. 1355.

116 BGE 124 m 358; KıRcA,Batider 2000, 66-67; karş. HANoscHINNONZUN,Art. 543 Nr.28.

117 M.EIER-HAYoz/FoRSTMOSERISETHE, § 12 Nr. 82; FELLMANNIMÜLLER, Art. 543 Nr. 196 vd.; HANDSCHINNONZUN, Art. 543 Nr. 37-38; PoROYffEKİNALP (Çamoğlu), N. 99d.

118 TEK.İL, 71; KıncA, Batider 2000, 66; ŞENER, Adi Ortaklık, 41O; Yargıtay 12. HD'nin 28.10.2008 tarih ve 17211/18679 ile 05.10.2017 tarih ve 6211/l1914 sayılı kararları.

119 BGE 124 III 359; KJRCA, Batider 2000, 68-69; bu konudaki tartışmalar ve aksi yöndeki görüşler için bkz. HANDSCHIN/VoNZUN, Art. 543 Nr. 39 vd.; FELLMANNIMÜLLER, Art. 543 Nr. I61 vd.

130 BGE 124 III 358; PF.STALOzzı/VOGT, Art. 543 Nr. 25; PoROY/fEKİNALP (Çamoğlu), N. 99d.

1JJ MEIER-HAYoz/FoRSTMOSERISETHE, § 15 Nr. 41.

kullanacak veya tüzel kişinin yönetimle görevli organı bunun için üçüncü bir kişiyi atayacaktır.

Birden fazla temsilcinin tayin edildiği hallerde birlikte hareket kaydıyla yetki verilebileceği gibi her biri tek başına hareket edecek şekilde de yetki verilebilir. Keza kimi birlikte kimi tek başına harekete yetkili de kılınabilir. 201

BK 637/3-c.l hükmünde öngörülen karinenin uygulandığı durumlarda, yönetim yetkisini birlikte kullananlar, ancak birlikte temsile yetkili sayılmalıdır2[32].

Temsil yetkisinin kim(ler) tarafından verilebileceği konusunda farklı olasılıklar karşımıza çıkar. Şirket sözleşmesi veya ortaklar kurulu kararıyla temsilci atanabileceği gibi BK 637/3'ün uygulandığı durumlarda yetkinin dayanağı kanundur. Keza hemen aşağıda değinilecek olan temsil yetkisinin kapsamına girmesi kaydıyla bir temsilci tarafından başka bir temsilcinin tayini de mümkündür. Örneğin, BK 637/3 dolayısıyla temsil yetkisine sahip kişinin, başka bir kişiye tek bir işlemin yapılması için özel temsil yetkisi vermesinde durum böyledir. 205

5.3.4. Yetkinin kapsamı

BK 637/2 uyarınca şirketin doğrudan doğruya temsilinde BK 40 vd. hükümleri uygulanacağından, temsil yetkisinin kapsamı hakkında öncelikle bu hükümlere bakmak gerekir. 209

Buna göre, temsil yetkisinin kapsamı, kural olarak temsil yetkisi verilmesine ilişkin işleme (şirket sözleşmesi, ortaklar kurulu kararı vs.) göre belirlenir[33](BK41/1). Bu yüzden şirket adına hareket ettiğini söyleyen bir kişiyle hukuki işlemi yapmak isteyen üçüncü kişi, işlemin yetkinin kapsamına girip girmediğini araştırmalıdır, aksi takdirde yetkisiz bir kişiyle işlem yapma riskiyle karşılaşabilir.

Bununla beraber temsil yetkisi üçüncü kişilere bildirilmişse temsil yetkisinin kapsamı, bu bildirime göre tayin edilir (BK 41/2).

Her iki olasılıkta da temsilciye olağan işler kapsamında yetki verilebileceği gibi daha dar kapsamda yahut olağan dışı işleri kapsayacak bir yetki de verilebilir.

Verilen yetki, tek bir işlemin yapılması için *özel temsil yetkisi* veya şirketin işletmesine işçi almak ve işçileri işten çıkarmak üzere yetkilendirmede olduğu gibi *belirli bir türe (kategoriye) dahil bütün*

131 FELLMANN/MÜLLER, Art. 543 Nr. 96; KARAYALÇIN, 149.

133 PoRovrrEK.iNALP (Çamoğlu), N. 99g.

işlemlerin yapılması için yetki yahut şirkete ilişkin bütün işlemleri kapsayan *genel temsil yetkisi* olabilir.

210 BK 637/3 hükmü de, kapsamına giren hallerde, temsil yetkisinin içeriğinin belirlenmesinde esas alınır. Hem eBK 533'te hem mehaz İsvBK 543'te bulunmayan BK 637/3-c.2 hükmüne göre, *"[. ..] temsil yetkisine sahip yönetici ortağın yapacağı önemli tasarruf işlemlerine ilişkin yetkinin, bütün ortakların oybirliğiyle verilmiş olması ve yetki belgesinde bu hususun açıkça belirtilmiş olması şarttır."*

Görüldüğü üzere kendisine yönetim görevi verilen ortağın şirketi temsil etme yetkisinin de var sayıldığı durumlarda, yönetim yetkisinin kapsamını olağan işlerle sınırlı tutan ve olağan dışı işlerin yürütülmesi için bütün ortakların oybirliğini arayan BK 625/3'e paralellik sağlamak amacıyla, BK 637/3-c.2'de önemli tasarruf işlemlerine ilişkin temsil yetkisinin de bütün ortakların oybirliğiyle verilmesi öngörülmüştür.

Vurgulamak gerekir ki, BK 637/3-c.2 'de "önemli tasarruf işlemleri" kavramının, BK 625/3-c.l hükmündeki "olağan dışı işler" karşılığında kullanıldığı hususunda tereddüt duyulmamalıdır2[3]".

Kanun koyucunun farklı terimleri tercih etmesinin sebebi, olağan ve olağan dışı işler terimlerinin daha çok şirketin yönetimi alanında kullanılması olabilir (bkz. BK 625/3; TK 223, 309/3). Ancak temsil yetkisinin kapsamıyla ilgili olarak da bu terimlerin kullanıldığını hatırlatmak isteriz (bkz. BK 551/2).

O halde, kendisine yönetim görevi verilen ortağın BK 637/3-c.l uyarınca şirketi temsil yetkisinin de var sayıldığı durumlarda, BK 63 7/3-c.2 hükmünden hareketle, temsil yetkisinin kapsamının olağan işlerle sınırlı olduğunu söyleyebiliriz.

Yukarıda belirttiğimiz üzere İsvBK 543'te böyle bir hüküm bulunmamakla birlikte, yönetim ile temsil kavramları arasındaki yakın ilişki ve yöneticinin temsilci sayılacağı yönündeki karineden hareketle İsviçre hukukunda da aynı sonuca varılmaktadır1[35]. Bu açıdan **BK** 637/3-c.2 hükmünün yeni bir husus getirmediğini, sadece bilineni pozitif düzenlemeye kavuşturduğunu söyleyebiliriz. Kaldı ki, hükmün gerekçesinde, hükmün tekrarından öte bir açıklama yoktur1[36].

Olağan iş ve olağan dışı iş (önemli tasarruf işlemi) hakkında daha önce anlattıklarımız burada da geçerlidir (bkz. Kn. 147 vd.).

21, Bu yönde, KARAHAN/AKIN, 93; SADAK AYDAR, 142.

135 Bu hususta bkz. FELLMANN/MOLLER, Art. 543 Nr. 14-15, 200; HANDSCHINNONZUN, Art. 543 Nr. 48; PESTALozzı/VoGT, Art. 543 Nr. 29; İsviçre Federal Mahkemesi'nin 15.06.2004 tarih ve 4C.191/2003 sayılı kararı (E. 2.2) (www.bger.ch).

236 Bkz. Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/499), 256.

Önemi sebebiyle belirtmek isteriz ki, daha önce işaret ettiğimiz gibi bizim de katıldığımız görüşe göre dava açmak olağan dışı iş (önemli tasarruf işlemi) sayılır. Bunun sonucunda şirketin temsilcisine dava açma yetkisi verilirse yahut karşı görüşü benimseyip dava açmayı olağan iş görüp zaten temsil yetkisinin kapsamına girdiği kabul edilirse, temsilcinin davada şirketi (bütün ortakları) temsil edebilmesi için avukat olması gerekmez[237] (karş. AvK 35).

211 BK 637/3-c.2, her ne kadar yalnız ortaktan söz etse de, ilk cümle bağlamında kaleme alındığı ve bu cümle yukarıda belirttiğimiz gibi kendisine yönetim görevi verilen üçüncü kişileri de kapsadığı için, üçüncü kişilerin temsil yetkileri hakkında da geçerlidir.

212 BK 637/3'ün uygulandığı hallerde, iç ilişkide olağan işlerin bir kısmı yönetim yetkisinin kapsamı dışına çıkarılmış, yani olağan işlere nazaran daha dar kapsamda yönetim yetkisi verilmiş olsa bile, bu durum *iyiniyetli* üçüncü kişilere karşı ileri sürülememeli ve temsil yetkisinin bütün olağan işleri kapsadığı kabul edilmelidir2[38]. Aksi düşünce BK 41/2 hükmüyle bağdaşmaz[239]. Keza hukuki görünüşü yaratan, sonuçlarına katlanmalıdır.

213 BK 637/3-c.2 hükmü her ne kadar önemli tasarruf işlemleri (olağan dışı işler) için yetki verilmesinde oybirliği koşulunu öngörse de ortaklar bu yetkinin oyçokluğuyla verilmesini de kararlaştırabilirler (BK 624/2).

Yine aynı hükümde yetkinin verildiğinin yetki belgesinde açıkça belirtilmesi koşulunun aranmasının da isabetli olmadığı kanaatindeyiz. Öncelikle *"yetki belgesi"* ibaresi kullanılmakla, önemli tasarruf işlemleri için ancak yazılı şekilde yetki verileceği sonucu çıkmaktadır ki, bunun için adi şirketlere özgü bir ihtiyaç bulunmadığından, kanun koyucunun amacının yazılı şekil şartı getirmek olduğunu söylemek zordur. BK 637/2'nin yaptığı yollama sonucu BK 40 vd. hükümleri, önemli tasarruf işlemleri için yetki verilmesinde de uygulanır. Nihayet hükümdeki *"açıkça"* ibaresi de, BK 637/3'ün uygulandığı durumlarda yetkinin kapsamının olağan işlerle sınırlı olması karşısında, önemli tasarruf işlemleri için yetki verilmesine yönelik iradenin varlığının hiçbir tereddüte yer vermeyecek şekilde aranması olarak anlaşılmalıdır.

214 Yukarıda belirtildiği üzere BK 637/2'nin yaptığı yollama sonucunda yetkisiz temsil hakkındaki BK 46-47 hükümleri adi şirketlerin temsiline de uygulanır. Ortak veya üçüncü kişi olması fark etmeksizin bir kimse

---

2]7 PEKSÖZ, 236-237.

2]8 Bu konuda ayrıca bkz. ve karş. FELLMANNIMÜLLER, Art. 543 Nr. 93-94; HANDSCHJN/VONZUN, Art. 543 Nr. 49.

1]9 PoROYlfEK.İNALP (Çamoğlu), N. 99g.

hiç temsil yetkisi bulunmadan veya temsil yetkisini aşarak şirket adına hukuki işlem yaparsa, bu işlem ancak her biri tarafından onandığı takdirde bütün ortakları (şirketi) bağlar (bkz. BK 46/1). İşlem onanmadığı takdirde, yetkisiz temsilciden BK 47 uyarınca tazminat istenebilir.

İşte, bu noktada adi şirketin bir özelliği ortaya çıkmaktadır. Buna göre, temsil yetkisi olmayan ortak, şirket adına üçüncü kişi ile işlem yaparken diğer ortaklar adına hareket yanında kendi adına da hareket etmektedir. Bu sebeple, yetkisiz temsilci ortaktan, BK 47 hükmündeki tazminat yerine ifanın da istenebileceği kabul edilmektedir2[40].

5.3.5. Yetkinin geri alınması ve sınırlanması

21s Temsil yetkisi, yetkinin geri alınması (azil), istifa, ölüm, ayırt etme gücünün kaybı gibi çeşitli sebeplerle sona erebilir2[41]. Keza yetkiyi geri almak yerine sınırlama ihtiyacı da doğabilir. Aşağıda özellik göstermesi sebebiyle yalnız geri alma üzerinde durulacaktır. Kuşkusuz geri alma usulü hakkında yapılan açıklamalar, yetkinin sınırlanması için de geçerlidir.

216 Adi şirketi düzenleyen hükümler arasında temsil yetkisinin geri alınması konusunda yönetim yetkisinin kaldırılmasını ve sınırlanmasını düzenleyen BK 629'a benzer bir hüküm yoktur. Bu konuda tek *dolaylı* düzenleme, BK 637/2'de şirketin doğrudan doğruya temsili hususunda BK 40 vd. hükümlerine yollama yapılmasıdır.

BK 42/1-c.1'e göre, *"[t}emsil olunan, hukuki bir işlemden doğan temsil yetkisini her zaman sınırlayabilir veya geri alabilir."* BK 42/2 uyarınca, *"[t}emsil olunan, bu hakkından önceden feragat edemez."* İşte, bu hükümlerin adi şirkette uygulanıp uygulanmayacağı, uygulanacaksa doğrudan mı uygulanacağı yoksa BK 629'da olduğu gibi bir haklı sebebin varlığının mı aranacağı gibi konularda ciddi tartışmalar yapılmakta ve farklı görüşler ileri sürülmektedir[242]. Kanaatimize göre, BK 42/1-c.1 hükmü adi şirketin özellikleri göz önünde bulundurularak uygulanmalı ve bu bağlamda yönetim yetkisinin geri alınması ve sınırlanması ile temsil yetkisinin geri alınması ve sınırlanması arasında bir fark gözetilmemelidir. Dolayısıyla ortağın ve üçüncü kişinin yöne-

---

uo FELLMANN/MOLLER, Art. 543 Nr. 207-208; KIRCA, Batider 2000, 70; ŞENER, Adi Ortaklık, 409; BARLAS, N. 172; BILGILILDEMIRKAPI, 41; aksi görilşte, HANDSCHINNONZUN, Art. 543 Nr. 78; AYAR, 225.

Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. FELLMANN/MÜLLER, Art. 543 Nr. 104 vd.

ui Bu tartışmalar ve görüşler için bkz. FELLMANN/MÜLLER, Art. 543 Nr. 108 vd.; HANDSCHIN/VONZUN, Art. 543 Nr. 66 vd.; PESTALOZZILVOGT, Art. 543 Nr. 16; DOMANIÇ, 98 vd.; POROYFFEKINALP (Çamoğlu), N. 99f.

tim yetkisi hangi koşullarda kimler tarafından geri alınabiliyor veya sınırlanabiliyorsa (bkz. Kn. 187 vd.), ortak ve üçüncü kişinin temsil yetkisi de aynı koşullarda aynı kişiler tarafından geri alınabilmeli veya sınırlanabilmelidir.

Bu arada BK 637/3'teki karine gereği ortağın hem yönetici hem temsilci olduğu hallerde yönetim yetkisinin geri alınmasıyla temsil yetkisinin de geri alındığı kabul edilmelidir[243]. Bu söylenen, öğreti tarafından karinenin kapsamına sokulması sebebiyle hem yönetici hem temsilci üçüncü kişiler için de geçerli olmalıdır. 217

Yönetimden farklı olarak temsilin şirketin dış ilişkisini ilgilendirdiği ve temsil yetkisini geri almanın ve sınırlamanın üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmesinde temsil hukukuna ilişkin kuralların geçerli olduğu unutulmamalıdır (bkz. BK 42/3, 44).

6. ORTAKLARIN HAKLARI VE BORÇLARI

6.1. Katılım Payı Koyma Borcu

BK 621/1'e göre, her ortak, şirkete katılım payı koymakla yükümlüdür. Bu yükümlülük, esas itibariyle, şirket kavramının bir gereğidir#; çünkü ortak amaca, ancak *ortak güçler veya araçlarla* ulaşmak mümkündür (BK 620/1; İsvBK 530/1). Bu sebeple, bir şirketten söz edebilmek için, ortakların katılım payı getirilmesine yönelik bir iradeye sahip bulunmaları aranmalıdır. 21s

Söz konusu iradenin, BK 621/2 yedek hükmü nedeniyle katılım payının türünü ve kapsamını içermesi aranmaz, genel ve soyut nitelikte olması yeterlidir[245].

BK 621'den anlaşılmaktadır ki, ortakların şirket borçlarından sınırsız sorumlu tutulmaları sebebiyle, sermaye şirketlerinin aksine, ne katılım payı olarak getirilebilecek değerlerin türü ve kapsamı bakımından bir sınırlama öngörülmekte (karş. TK 342/1, 581) ne asgari sermaye koşulu aranmaktadır (karş. TK 332, 580); yeter ki katılım payları ortak amacı gerçekleştirmeye elverişli olsun (bkz. BK 621/2). 219

243 FELLMANNIMÜLLER, Art. 539 Nr. 14; SETHE, Art. 539 Nr. 8; HANDSCHINNONZUN, Art. 539 Nr. 41; PESTALOZZiNOGT, Art. 543 Nr. 19; AYİTER, 142; POROYffEKİNALP (Çamoğlu), N. 92f; ŞENER, Adi Ortaklık, 415; *I<ARAHANIAK.IN,* 70, 72, 93-94.

144 MEIER-HAYOz!FORSTMOSERISETHE, § 12 Nr. 43; FELLMANNIMÜLLER, Art. 531 Nr. 58 vd.; BARLAS, N. 88; ŞENER, Adi Ortakhk, 190; PoROYffEKİNALP (Çamoğlu), N. 81.

245 Bu konuda bkz. FELLMANNIMÜLLER, Art. 531 Nr. 29, 63 vd.; HANDSCHiNNONZUN, Art. 531 Nr. 35; CANARSLAN, 29; karş. BARLAS, N. 96.

Dolayısıyla, katılım payının türü ve kapsamı konusunda ortaklara serbesti tanınmaktadır. Her bir ortağın farklı tür ve/veya değerde katılım payı getirmesi kararlaştırılabilir. Kuşkusuz, katılım payı getirme borcu BK 27 ile MK 23 hükümlerine aykırılık oluşturmamalıdır.

220 Hiçbir ortak, kararlaştırılan katılım payını artırmaya veya zarar sebebiyle azalan sermayeyi tamamlamaya zorlanamaz (TK 229/1 kı-*yasenu*[6]; keza AlmMK 707). Böyle bir borç, ancak ortaklar kurulu kararıyla ortaklara yüklenebilir2[47]. Sermayenin zararla eksilen kısmı, aksine karar yoksa, gerçekleşecek kar ile kapatılır (TK 229/1 kıyasen)[24].

Sermayenin azaltılması ve azaltılan kısmın ortaklara iadesi de şirket sözleşmesinin değiştirilmesi niteliği taşımaktadır[49].

6.1.1. Katılım payı olarak getirilebilecek değerler

221 BK 621/1, katılım payı olarak getirilebilecek değerleri *örnek niteliğinde* saymıştır: *"Para, alacak veya başka bir mal ya da emek"*. Sayıca sınırlı olmadığı için bu örnekler, ticaret şirketlerine sermaye payı olarak getirilebilecek değerlerin yine örnek niteliğinde sıralandığı TK 127 yardımıyla çoğaltılabilir: Taşınırlar ve her çeşit taşınmaz, fikri mülkiyet hakları, ticari işletmeler, esnaf işletmeleri, ticari itibar, haklı olarak kullanılan devredilebilir elektronik ortamlar, alanlar, adlar ve işaretler gibi değerler vs. Kişisel emek ve ticari itibar dışında kalan ve katılım payına konu olabilecek değerler için getirilebilecek ölçüt, *devrolunabilmesive nakden değerlendirilebilmesidir* [TK 127/l-(j)][250].

Dolayısıyla, örneğin kanun, sözleşme veya işin niteliği devrine engel oluşturan alacaklar (BK l83), katılım payı olarak getirilemez.

Daha önce ifade edildiği üzere katılım payı olarak getirilebilecek değerleri *para/nakit (nakdi sermaye), ayın (ayni sermaye), kişisel emek* ve *ticari itibar* şeklinde sınıflandırabiliriz (bkz. Kn. 36).

222 Konusu *para* olan katılım payı, ortakların anlaşmasına göre Türk

---

U6 I<ARAYALÇIN, 140; ÖZENLİ, 69-70; YONGALIK, Sennaye Payı, 71-72; HATEMilSEROZANI ARPACI, 581; BARLAS, N. 93; ŞENER, Adi Ortaklık, 243; keza FELLMANNIMÜLLER, Art. 531 Nr. 104; HANDSCHINNONZUN,Art. 531Nr. 44.

U7 fELLMANN!MÜLLER, Art. 531 Nr. 104; YONGALIK, Sennaye Payı, 72; ŞENER, Adi Ortaklık, 243; KARAHAN/AKIN, 53.

U8 I<ARAYALÇIN, 140; ÖZENLİ, 69-70; ŞENER, Adi Ortaklık, 243-244.

U9 FELLMANNIMÜLLER, Art. 531Nr. 111-112; HANDSCHINNONZUN, Art.531Nr. 46.

150 Adi şirkete katılım payı olarak getirilebilecek değerler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. DOĞANAY, 35 vd.; YONGALIK, Sermaye Payı, 23 vd.; AYAR. 81 vd.; CANARSLAN, 42 vd.; FELLMANNIMÜLLER, Art. 531 Nr. 30 vd.

Lirası veya yabancı para cinsinden olabilir. İkinci olasılıkta yabancı paranın aynen ödenmesi de kararlaştırılabilir, aksi takdirde ödeme günündeki rayiç üzerinden Türk Lirası ile de ödenebilir [b�. BK 99; Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara ilişkin Tebliğ (Teblig No: 2008-32/34) 8].

Para dışında kalmakla beraber devrolunabilen ve nakden de- 223
ğerlendirilebilen her türlü değer *aynı katılım payına* konu olabilir. Dolayısıyla, eşya hukukunda geçerli ayni hakların yalnız eşya üzerinde kurulabilmesi ve eşyanın cismani varlığı bulunması prensibine rağmen bu niteliğe sahip taşınır ve taşınmazlar yanında alacak hakkı, fikri mülkiyet hakları gibi cismani varlığı bulunmayan değerler de ayni sermayenin konusu olabilmektedir2[51].

Ayni sermayeye konu değerin mülkiyeti getirilebileceği gibi *224*
kullanım hakkı da getirilebilir. Örneğin bir taşınmazın veya markanın mülkiyeti getirilip bunlar üzerinde ortaklar elbirliğiyle malik olabilecel<leri gibi ayni katılım payının konusu bunların sadece kullandırılması taahhüdü de olabilir.

Şirket sözleşmesinde aksi kararlaştırılmamışsa, sermaye olarak konan ayınların mülkiyeti şirkete ait ve haklar şirkete devredilmiş olur (kıyasen TK 131/2[252]; karş. AlmMK *706/2[253]).*

> Katılım payı olarak bir şeyin mülkiyetini koyan ortak, ortaklığın sona ermesi üzerine yapılacak tasfiye sonucunda, o şeyi olduğu gibi geri alamaz; ancak değerini isteyebilir (BK 642).
>
> Bir ortağın katılım payı, bir şeyin kullandırılmasından oluşuyorsa kira sözleşmesindeki; bir şeyin mülkiyetinden oluşuyorsa satış sözleşmesindeki hasara, ayıptan ve zapttan sorumluluğa ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır (BK 621/3)[2]s'.

Ekleyelim ki, bir aynın, mülkiyeti veya kullanım hakkı şirkete getirilmeksizin, başka bir amaçla kullanılması da katılım payının konusu

---

[151] Bu sebeple ayni sermaye terimi yerine *nakit dışı sermaye* veya *paradan başka sermaye* terimlerinin tercih edilmesinin daha isabetli olacağı görüşü için bkz. ARICI, 24-26.

[151] KARA.YALÇIN, 131,210; BARLAS, N. 106,256; ŞENER,Adi Ortaklık, 201; Yargıtay 13. HD'nin 03.02.1992 tarih ve 10226/810 sayılı kararı (UYGUR, 9866); karş. YONGALIK, Sermaye Payı, 48-50; AYAR, 90-91; CANARSLAN, 69 vd.

[151] AlmMK 706/2 hakkında bkz. SCHAFER, § 706 Nr. 9.

[154] Hilkümde anılmasa da ilgili hükümlerin yararın geçişi hakkında da kıyasen uygulanacağı yönilndeki isabetli görilş için bkz. YONGALIK, Sermaye Payı, 51; ŞENER, Adi Ortaklık, 212 + dpn. 417; BARLAS, N. 107 + dpn. 144; BK 621/3 hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. CANARSLAN, 72 vd.

olabilir. Şirketin aldığı krediye teminat oluşturmak üzere taşınmaz üzerinde ipotek kurulmasında durum böyledir[255]. Keza ortakların anlaşması kaydıyla, söz konusu kredi için ortağın bir alacağı üzerinde rehin hakkı kurulması da (MK 954 vd.) aynı sermaye niteliği taşır.

22s Yarıcılıkta tarlanın ekilip biçilmesinde olduğu gibi bedeni ve/veya uzmanlık bilgisinin paylaşılması örneğindeki gibi fikri çalışmanın şirket işlerine hasredilmesinin taahhüt edilmesi, *kişisel emeğin katılım payı olarak getirilmesi* anlamına gelir[256]. Bedeni ve/veya fikri çalışmayı şirket işlerine hasretmenin süresi ve yoğunluğu gibi kişisel emeğin kapsamıyla ilgili hususların şirket sözleşmesinde belirtilmesi isabetli olur; aksi takdirde söz konusu kapsamı şirketin amacı tayin eder (BK 621/2)[257].

Duruma göre tüzel kişi ortak da kişisel emeği katılım payı olarak getirebilir.

> Kuruluş sırasında sözleşmede kararlaştırılmadıkça veya sonradan ortaklarca bir karar alınmadıkça, kişisel emeğini katılım payı olarak getiren ortağa emeğine karşılık ücret *ödenmez*[258] (bkz. BK 627/3). Çünkü o, zaten kardan pay almaktadır, kardan pay almak amacıyla emeğini katılım payı olarak getirmektedir.
>
> Katılım payı olarak yalnızca emeğini koymuş olan ortağın zarara katılmaksızın yalnız kazanca katılacağı kararlaştırılabilir (BK 623/3). Böyle bir anlaşmanın etkisinin iç ilişkiyle sınırlı olduğunu ve şirketin alacaklılarına ileri sürülemeyeceğini hatırlatmak isteriz.

Şirket işlerine kişisel emeğin hasredildiği durumlarda ortada bir şirket sözleşmesi mi yoksa sonuca katılmalı bir hizmet sözleşmesi mi bulunduğu hususunda dikkatli olunmalıdır2[59]. Bu bağlamda ekleyelim ki, hizmet karşılığı olarak verilecek ücretin kısmen veya tamamen kara iştirak suretiyle ifası kararlaştırıldığı takdirde bu kayıt *çalışanlara* ortak sıfatı vermez (kıyasen TK 131/3).

226 Ekonomik faaliyetin yürütüldüğü piyasada kazanılan saygınlık

---

255 MEIER-HAYoz!FoRSTMOSERISETHE, § 12 Nr. 46; katılım payı olarak sınırlı ayni hakların getirilmesi hakkında bkz. CANARSLAN, 63 vd.

256 Birçokları yerine bkz. YoNGALIK, Sermaye Payı, 53.

257 ŞENER, Adi Ortaklık, 205.

258 KARAYALÇJN, 136,141; ÖZENLİ, 59, 68; YALMANffAYLAN, 70; YONGALIK, Sermaye Payı, 54-55; ŞENER, Adi Ortaklık, 205; Yargıtay TD'nin 15.06.1951 tarih ve 1789/2000 sayılı kararı (YALMANffAYLAN, 79-80); emeğini katılım payı olarak getiren ortağa hiçbir şekilde ücret ödenemeyeceği yönünde bkz. DOĞANAY, 43-44; AYAR, 87.

259 Bu konuda ayrıca bkz. YoNGALJK, Sermaye Payı, 53-54.

olarak ifade edilebilecek *ticari itibar* da katılım payına konu olabilir. Gerçek kişi ortaklar yanında tüzel kişiler, özellikle ticaret şirketleri de ticari itibarlarını katılım payı olarak koyabilir1[60].

BK 621/2'ye göre, *"[s]özleşmede aksi kararlaştırılmamışsa* 227
katılım payları, ortaklığın amacının gerektirdiği önem ve nitelikte ve birbirine eşit olmak zorundadır. "

"Sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa" ibaresinden de anlaşılacağı üzere hüküm, yedek hüküm niteliğindedir; katılım paylarının türü ile miktarı ve değeri gibi kapsamıyla ilgili olarak ortaklar arasında anlaşma bulunmadığı takdirde uygulanır. Diğer bir ifadeyle hüküm, katılım payının türü ve kapsamının biri veya her ikisi hakkında bir anlaşmanın bulunmaması olasılığında devreye girer.

BK 621/2 hükmünde sözü edilen katılım paylarının birbirine eşit olma mecburiyeti, öğretide haklı olarak ifade edildiği üzere katılım paylarının türünden çok değerine ilişkindir. Diğer bir ifadeyle, söz konusu mecburiyet, birinin taşınmaz diğerinin para getirmesi örneğinde olduğu gibi ortakların farklı türde katılım payı getirmelerine engel değildir. Hatta şirketin amacı, katılım paylarının farklı türde olmasını gerektirebilir. Bununla beraber farklı türde katılım payı getirilirse değer itibariyle, aynı türde katılım payı getirilirse miktar bakımından eşit olmalıdır2[61].

Hükümde, katılım paylarının şirketin amacının gerektirdiği önem ve nitelikte olması koşulunun aranmasıyla yeni bir şey söylenmemiştir, sadece genel bir ilke ifade edilmiştir. Çünkü bu koşul, şirket kavramının, yani tanım maddesi olan BK 620/1'de sözü edildiği üzere ortak amaca ancak emekler veya mallarla (ortak güçler veya araçlarla) erişmenin bir gereğidir2[62]. Şirket amacına uygunluk, hem nitelik hem nicelik bakımından aranır.

> Dolayısıyla söz konusu koşul, katılım payının türünün ve/veya kapsamının ortaklar tarafından kararlaştırıldığı haller için de geçerlidir. Katılım payları şirketin amacının gerektirdiği önem ve nitelikte değilse, ya şirketin amacının (işletme konusunun) gerçekleşmesi imkansız hale gelir [bkz. BK 639/1-(1)] ya da amacın gerçekleşmesi güçleşir [bk.z. BK 639/1-(7)]. Hatta şirket sözleşmesinin kurulması

160 Ticari itibar kavramı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. DEMİREL, 43 vd.

161 **BK** 621/2 hakkında bkz. FELLMANNIMÜLLER,Art. 531Nr. 81 vd.;HANDSCHıNN0NZUN, Art. 531 Nr. 40 vd.; YONGALIK, Sermaye Payı, 71; BARLAS,N. 95-96; ŞENER,Adi Ortaklık. I 92-194; CANARSLAN, 3l vd.

161 YONGALIK, Sermaye Payı, 29.

sırasında ortakların anılan koşula uymaksızın katılım payının türünü ve/veya kapsamını belirlemeleri, duruma göre şirket sözleşmesinin imkansızlık sebebiyle kesin hükümsüzlüğü sonucunu da doğurabilir (BK 27/1).

6.1.2. Katılım payının ifası

6.1.2.1. Genel olarak

22s Adi şirketin kurulması için, şirket sözleşmesinde katılım paylarının borçlanılması yeterlidir, bunların ifası, yani ifa amacıyla tasarruf işlemlerinin yapılması aranmaz[263]. Katılım payını koyma borcu şirketin kurulması sırasında ifa edilebileceği gibi kurulmasından hemen sonra ya da daha sonra ifa edilebilir. Örneğin bir alacağın katılım payı olarak getirilmesi olasılığında, alacak şirket sözleşmesinde taahhüt edilebileceği gibi -ki bu takdirde şirket sözleşmesinin bu sebeple şekle tabi olması gerekmez (BK 184/2)-, sözleşmenin kurulması sırasında bir tasarruf işlemi niteliğirıdeki ilgili alacağın devredildiği şirket sözleşmesinde belirtilebilir veya alacak sözleşmenirı kurulmasından sonra devredilebilir -ki daha önce ifade edildiği üzere bu iki olasılıkta en azından şirket sözleşmesinin ilgili kısmı yazılı şekilde yapılmalıdır (BK 184/1) -.

İfanın konusu, ifada bulunacak ve ifa yapılacak kişi, ifa yeri, ifa zamanı gibi ifa modaliteleri (ifa tarzı) ile ilgili hususlarda borçlar hukukundaki kural ve ilkeler katılım payı koyma borcunun ifası için de geçerlidir (bkz. BK 83 vd.). Hiç kuşkusuz, bu kural ve ilkelerin uygulanmasında adi şirket ilişkisinin özellikleri mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır2M.

229 İfa modaliteleri bağlamında özellikle katılım payını getirme borcunun ifasının kim(ler) tarafından istenebileceği ile ödemezlik def'i konuları adi şirkette ayrı bir öneme sahiptir.

Katılım payını getirme borcunun ifasını kural olarak şirket ister. Yönetici/temsilci, şirket (ortaklar) adına ifayı istemeye yetkilidir (bkz. BK 637/2-3). Bununla beraber ifada bulunmayan ortağa karşı diğer ortaklar, elbirliği ilişkisinin sonucu olarak birlikte dava veya takip talebinde bulunur. Ayrıca her bir ortak da, katılım payını ifa etmeyen

---

261 Birçokları yerine bkz. YONGALIK, Sennaye Payı, 69-70; BARLAS, N. 89; ŞENER, Adi Ortaklık, 191; Yargıtay HGK'nın 07.05.2003 tarih ve 13-307/334 sayılı karan ile Yargıtay 13. HD'nin 12.05.2003 tarih ve 1438/5852 sayılı kararı (KazancıİBB).

2M Adi şirketlerde katılım payı koyma borcunun ifası ve ifa modaliteleri hakkında bkz. YONGALIK, Sennaye Payı, 72 vd.; ŞENER, Adi Ortaklık, 206 vd.; DURAN, 13 vd.

ortağa karşı kendi adına açacağı bir dava veya başlatacağı icra takibiyle, ifanın şirkete yapılmasını talep edebilir *(actio pro socio)*[265].

Özellikle katılım payı koyma borcunun ifasında karşılaşılması olası ödemezlik def'inin (BK 97) adi şirkette uygulama alanı bulup bulmayacağı tartışmalı olmakla birlikte hakim öğreti bazı istisnalar dışında söz konusu def'inin karşılıklı borç yükleyen sözleşme niteliği taşımadığı için adi şirkette uygulanmayacağı yönündedir. Bu istisnalardan ilki, ortak davasının açılması olasılığında karşımıza çıkmaktadır. Buna göre katılım payı koyma borcunun ifasını konu alan davanın şirket tarafından değil, muaccel katılım payı koyma borcunu bizzat ifa etmeyen bir ortak tarafından açılması halinde ödemezlik def' inin ileri sürülebileceği kabul edilmektedir. Keza iki ortaktan ibaret adi şirketlerde davayı açan şirket olsa bile(!) ödemezlik def'inin ileri sürülebileceğini kabul edenler olduğu gibi ikiden fazla ortağı bulunan şirketlerde davanın şirket veya ortak adına açılması fark etmeksizin, ortakların tümü veya çoğu muaccel katılım payı koyma borcunu ifa etmemelerine rağmen bir ortaktan ifa talebinde bulunulması halinde de ödemezlik def'inin ileri sürülebileceğini kabul edenler de *vardır*[166]. Görüldüğü üzere yalnız dürüstlük kuralına aykırılığın söz konusu olduğu durumlarda ödemezlik def'ine izin verilmektedir.

Nihayet belirtelim ki, koşulları bulunmak kaydıyla katılım payı koyma borcunun ortağın *şirketten olan alacağıyla* takas edilmek suretiyle (bkz. BK 139 vd.) ifası da kabul edilmektedir[167]. Bu olasılık, özellikle şirketin kuruluşundan sonra ortağın şirketten bir miktar paranın alacaklısı olması ve bu sırada sermayenin artırımına karar verilmesi üzerine karşımıza çıkar. Böylece yabancı kaynağın öz kaynağa (sermayeye) dönüştürülmesi sağlanır. *230*

6.1.2.2. Katılım payı getirme borcuna aykırılık

Katılım payı getirme borcuna aykırılık farklı biçimlerde gündeme gelebilir. Temerrüt, kusurlu imkansızlık, ayıptan veya zapttan sorumluluk vb. şeklinde karşımıza çıkan gereği gibi ifa etmeme hallerinden her biri ayrı ayrı katılım payı koyma borcuna aykırılık oluşturur. *231*

---

165 Birçokları yerine bkz. YONGALIK, Ortak Davası, 89 vd.

166 Adi şirkette katılım payı koyma borcunun ifası bağlamında ödemezlik def'iyle ilgili yapılan tartışmalar için bkz. KARAYALÇIN, 65-68; BARLAS, N. 248-252; ŞENER, Adi Ortaklık, 18-20; YONGALJK (2010), 92-94; PULAŞLI, Şerh, § 3 N. 1O vd.; DURAN, 61-63; CANARSLAN, 99 vd.; HANDSCHINNONZUN, Art. 531 Nr. 100 vd.; Yargıtay HGK'nın 11.12.1963 tarih ve 4-26/96 sayılı kararı (MOROĞLUIKENDiGELEN, 213); Yargıtay 3. HD'nin l2.ll.2020 tarih ve 3659/6509 sayılı kararı.

167 FELLMANN/MüLLER, Art. 531 Nr. 32; ŞENER, Adi Ortaklık, l95-196; AYAR, 84-85; DuRAN, 23-25; aksi görüşte DOĞANAY, 42.

Adi şirketi düzenleyen hükümler arasında, ayıptan ve zapttan soruınluluğa ilişkin bir atıf hükmü (BK 621/3) dışında, katılım payı koyn1a borcuna aykırılık hakkında özel bir düzenleme yoktur. Busebeple BK'daki borçların ifa edilmemesine ilişkin hükümler (BK 112 vd.) adi şirketin yapısına uygun düştüğü oranda bu aykırılıklar hakkında da uygulanır2[68]. Aşağıda daha sık tesadüf edildiği için katılım payı getirme borcuna aykırılık sebeplerinden yalnız temerrütle ilgili önemli gördüğümüz bazı hususlar üzerinde kısaca durulmaktadır.

232 Para veya konusu para olan bir alacak hakkı katılım payı ise, ifanın yanında temerrüt faizi istenir (BK 120/1). Temerrüt faizi oranının kararlaştırdığı hallerde bu oranın BK 120/2'deki sınırlamaya tabi tutulup tutulmayacağı (karş. TK 8/1) adi şirket ilişkisinin, dolayısıyla katılım payı koyma borcunun ticari iş (ticari borç) niteliği taşıyıp taşımadığına bağlıdır (bkz. TK 3, 19).

Konusu para olan bir alacak, katılım payı olarak getirilmişse, bu alacağın ticari iş niteliğinde olup olmadığının belirlenmesinde, şirketle alacağı katılım payı olarak getiren ortak arasındaki şirket ilişkisi değil şirketle borçlu üçüncü kişi arasındaki ilişki esas alınır.

Şirket, temerrüt faizini aşan bir zarara uğramış olursa, katılım payı olarak para getirmeyi borçlanan ortak veya ortağın katılım payı olarak getirdiği ve konusu para olan alacağın borçlusu üçüncü kişi, kendisinin hiçbir kusuru bulunmadığını ispat etmedikçe, bu zararı da gidermekle yükümlüdür (BK 122/1).

Paradan başka bir şey veya bir malın teslimi gibi para dışında bir şeyi konu alan alacak katılım payı olarak getirildiği takdirde temerrüde düşen ortak veya alacağın borçlusu üçüncü kişi, ifa yanında borcun geç ifasından dolayı şirketin uğradığı zararı gidermekle yükümlüdür (BK *118)*[269].

Özellikle söz konusu zararın tutarını ispatta yaşanması olası güçlükleri aşmak amacıyla ceza koşulu da kararlaştırılmak suretiyle katılım payıyla birlikte cezanın da ifası istenebilir (BK 179/2).

233 Bu bağlamda ekleyelim ki, konusu ister para ister ayın olsun bir alacağın katılım payı olarak getirildiği durumlarda ortağın BK 191-

---

268 Adi şirkette katılım payı koyma borcuna aykırılık halleri ve bu aykırılıklara bağlanan hüküm ve sonuçlar hakkında birçokları yerine bkz. AYAR, 93 vd.; DURAN, 57 vd.; CANARSLAN, 97 vd.

269 Karşıhklı borç yUkleyen sözleşmelerde temerrilde ilişkin BK 125/2 hükmünün uygulanması suretiyle şirketin borcun ifasından ve gecikme tazminatı isteme hakkından vazgeçtiğini hemen bildirerek, borcun ifa edilmemesinden doğan zararın giderilmesini isteyebileceği görüşü için bkz. DURAN, 117 vd.

t 93 hükümlerinde öngörillen garanti sorumluluğu dışında kıyas yoluyla ticaret şirketleri için öngörülen TK 130 çerçevesinde sorumlu tutulabileceği de genellikle kabul edilmektedir[270].

Şirket sözleşınesinde katılım payı getirme borcunu ifada temerrüdün şirketten çıkarılına sebebi oluşturacağı da öngörülebilir (bkz. BK 633).

Nihayet katılım payı getirme borcunu ifada temerrüt, somut olayın koşullarına göre diğer ortaklar için mahkemeden şirketin feshini istemek için bir haklı sebep de oluşturabilir [BK 639/1-(7))1[71].

6.2. Kazanç ve Zarara Katılma

Konu, BK 622, 623 ve 630/3 ile 643'üncü maddelerde düzen- *234*
lenmektedir. Bunlardan BK 643, tasfiye sonunda kazanç ve zararın paylaşımına ilişkindir.

> Söz konusu hükümler yalnız iç ilişkiyle ilgilidir. Diğer bir ifadeyle şirketin kazanç elde etmesi veya zarar etmesi ile ortakların kazanca ve zarara katılmaları, alacaklı üçüncü kişileri ilgilendirmez. Şirketin kar veya zarar etmesinden ve ortakların zarara katılıp katılmayacaklarından, katılacaklarsa katılma paylarından bağımsız olarak şirket alacaklısı, müteselsil sorumluluk gereği (BK 638/3) ortaklardan istediğini dava veya takip edebilir. Dava veya takip edilen ortak da, ortaklar arasındaki anlaşmaları gerekçe göstererek borçtan tamamen sorumlu olmadığını veya borcun yalnız bir kısmından sorumlu tutulabileceğini ileri süremez.

6.2.1. Şirkete ait olanları şirkete getirme yükümlülüğü

BK 622'ye göre, *"[o]rtaklar, niteliği gereği ortaklığa ait olan bü-* *235*
tün kazançları aralarında paylaşmakla yükümlüdürler." BK 623 varken BK 622 'ye neden ihtiyaç duyulduğu sorusu akla gelebilir. Çünkü her iki madde de kazancın paylaşımına ilişkindir, üstelik BK 623 konu hakkında daha ayrıntılı bir düzenleme içermektedir.

Öğretide, BK 622 'de sözü edilen *kazanç* kavramının, BK 623'tekinden farklı olduğu ifade edilmektedir. Buna göre, BK 623'teki kazanç, hesap dönemi sonunda çıkarılan yılsonu finansal tablolarda [bilanço ve gelir tablosu (bkz. TK 68)] yer alan kar (kazanç) iken,

---

170 l<ARAYALÇJN, 136; YONGALIK, Sennaye Payı, 56; BARLAS, N. 256; ŞENER, Adi Ortaklık, 202-203; karş. DURAN,100-102.

171 **l<ARAYALÇIN,** 137; YONGALIK, Sennaye Payı, 88; ŞENER,Adi Ortaklık, 219 vd.; DURAN, 136 vd.; Yargıtay 13. HD'nin 12.05.2003 tarih ve 1438/5852 sayılı kararı (Kazancı-İBB); temerrüde düşen ortak dışında kalan ortakların mahkemeye başvunnaksızın da oybirliğiyle şirketi feshedebilecekleri görüşü için bkz. DURAN, 141 vd.

BK 622'deki, ortakların elbirliğiyle maliki bulundukları malvarlığının kapsamıyla ilgilidir. Şöyle ki; ortakların adi şirkete ortak olmaları dışında aynca yürüttüğü ticari faaliyetler olabilir. Hatta ortak, şirket dışı faaliyetini şirketin faaliyetinin yürütüldüğü mekanda yürütüyor da olabilir. İşte ortakların, özellikle adi şirketin yöneticilerinin ve temsiJcilerinin kendi hesaplarına iktisap ettikleri maddi ya da gayrımaddi değerlerin aidiyeti, yani bunların şirkete mi ait olduğu yoksa ortağın kişisel ınalvarlığına mı dahil bulunduğu konusunda uyuşmazlık çıkabilir1[72]. BK 622, bu hususta *"niteliği gereği şirkete ait olma"* ölçütü getirmektedir. Bununla kastedilen, iktisap edilen değerin adi şirketin yürüttüğü faaliyet (işletme konusu) ile bağlantılı olması, yani şirket sözleşmesi çerçevesinde elde edilmesidir.

Bir uyuşmazlık halinde ilgili ortağa karşı diğer ortaklar birlikte veya bir ortak tek başına açacağı ortak davasıyla, ilgili değeri şirkete getirmesi için duruma göre vekalet (bkz. BK 630/1 ve onun atfıyla BK 508), vekaletsiz işgörme (BK 630/2 ve onun atfıyla BK 526 vd.) ve sebepsiz zenginleşme (BK 77 vd.) hükümlerine istinaden talepte bulunur[73]. Bu takdirde kendisinden ifa talebinde bulunulan ortağın ifaya konu şey için yaptığı giderlerden ve üstlendiği borçlardan vs. şirket (bütün ortaklar) sorumludur (BK 627/1)[274].

6.2.2. Kazanç ve zarar kavramları

236 Yukarıda söylendiği üzere BK 623, ortakların yılsonu finansal tablolarında yer alan kazancı paylaşmalarına ilişkin esasları düzenlemektedir. Hemen ekleyelim ki, hükümde sözü edilen kazanç terimi, kar terimi ile eş anlamlıdır (karş. eBK 522-523)[275] ve bu terimler aşağıdaki açıklamalarımızda da eş anlamda kullanılmaktadır.

Adi şirketin bir hesap dönemindeki (bkz. VUK 174) gelirleri ile giderleri arasındaki fark olumlu ise dönem karını, olumsuz ise dönem zararını oluşturur. Ortaklara dağıtılacak olan kar ise, dönem net karıdır. Adi şirketlerde dönem karı kural olarak dönem net karıdır. Bununla beraber kurumlar vergisi mükellefi iş ortaklıklarında [bkz. KVK 1/1-(d), 2/7] dönem karından kurumlar vergisinin düşülmesiyle dönem net karına ulaşılır. Keza ortaklar, sermayenin zararla eksilen

---

272 Örnek bir olay için bkz. Yargıtay 13. HD'nin 09.04.1992 tarih ve 641/3374 sayılı kararı (UYGUR, **9758-9759).**

173 Vekaletsiz işgörmeye dayalı bir talebe örnek için bkz. Yargıtay 13. HD'nin 25.01.1994 tarih ve 1993-9907/503 sayılı kararı (KazancıİBB).

2u BK 622 hak.kında bu anlatılanlar ve daha fazlası için bkz. FELLMANNIMÜLLER, Art. 532 Nr. 5 vd.; HANDSCHINNONZUN, Art. 532 Nr. 1 vd.; ŞENER. Acli Ortaklık, 227-229.

27S Keza bkz. Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/499), 252.

kısmının gerçekleşecek kar ile kapatılmayacağına yönelik bir karar almamışlarsa (TK 229/2 kıyasen) dönem net karına ulaşmak için söz konusu zarar da dönem karından düşülmelidir.

6.2.3. Yöneticilerin hesap verme ve kazanç paylarını ortaklara ödeme yükümlülüğü

BK 630/3'e göre; *"[y}önetici ortaklar, yılda en az bir defa hesap vermek ve kazanç paylarını ortaklara ödemekle yükümlüdürler. Hesap döneminin uzatılmasına ilişkin anlaşma kesin olarak hükümsüzdür. Ortaklığı yönetenin ortaklardan birisi olmaması durumunda da aynı kural uygulanır. "* 237

BK 630/3, eBK 530/2'ye karşılık gelmektedir. eBK 530/2 ise, mülga 6763 sayılı Türk Ticaret Kanununun Meriyet ve Tatbik Şekli Hakkında Kamın 41/II-U) hükmüyle, 818 sayılı eBK 530'a eklenmiştir. Hükmün gerekçesine göre, *"[ş}irket münasebetlerinde ortakların birbirleriyle olan hesaplarını uzun yıllar mühmel bıraktıkları ve birtakım avanslar alarak kar payı alacaklarını almayıp tasfiyeye ait hesapların görülmesini zorlaştırdıkları, hatta her iki tarafın ölümünden sonra mirasçıları arasında onar, on beşer sene süregelen dtivalar çıktığı görülmektedir. Bu durumları bir dereceye kadar önlemek üzere Borçlar Kanununun 530 ncu maddesine eklenen 2 ncifikra ile her yıl bir defa hesap görme ve kar paylarını ödeme mecburiyeti amir hüküm olarak konulmuştur. Bu hüküm sayesinde ortakların hesap görmekte daha dikkatli davranacakları ve gerek kendileri ve gerek evlatları arasında düşmanlık sebebi teşkil eden ve mahkemeleri çok defa boş yere meşgul eden birçok davaların önleneceği kabul olunabilir."*[176]

Görüldüğü üzere BK 630/3, iç ilişkiyi ilgilendirmekle birlikte emredicidir ve yaptırımı kesin hükümsüzlüktür. Dolayısıyla oybirliğiyle olsa bile ortaklar BK 630/3'e aykırı bir karar alamaz.

Emrediciliğin üç boyutu vardır. İlki, yöneticinin hesap vermesidir. Hesap vermekle kastedilen, finansal tabloların çıkarılmasıdır. İhtiyaç duyulursa buna faaliyet raporu da eklenebilir. Emrediciliğin ikinci boyutu, hesap dönemi süresinin üst sınırına ilişkindir. Hesap dönemi bir yılı aşamaz, buna karşılık üçer veya altışar aylık gibi daha kısa süreler öngörülebilir. Nihayet hüküm, yılda en az bir defa kar payı dağıtımını da emretmektedir2[77]. Tahakkuk etmesi kaydıyla kar payı dağıtımı mecburi olduğundan yöneticinin bu konuda takdir yetkisi bulunmamaktadır. Bu

---

176 Türk Ticaret Kanununun Yilrürlüğe Giriş ve Uygulanma Şekli Hakkında Kanun Layihası ve Adliye Encümeni Mazbatası (1/151), TBMM Zabıt Ceridesi, 1956, C. 12, S. Sayısı 199, 16.

ın lu.RAYALÇIN, 139-140.

mecburiyet, ortaklar kurulunun, karın tamamen veya kısmen dağıtılma. yıp şirkette kalmasına karar vermesine engel oluşturmamalıdır.

Birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat ve onarma işlerinde kar veya zarar işin ancak bittiği yıl kesin olarak tespit edilir (bkz. GVK 42). Bu sebeple bu türden işlerde BK 630/3 uygulanmayacak, dolayısıyla iş bitiminden önce kar payı ödenmeyecektir.

238 Adi şirketlerde ortaklara şirket sözleşmesinde öngörülmek veya bu yönde bir karar alınmak kaydıyla faaliyet dönemi içinde kar payına mahsup edilmek üzere avans dağıtılabilir. Bu konuda sermaye şirketlerinin aksine bir sınırlama bulunmarnaktadıı-2[78]. Çünkü ortaklar şirket borçlarından sınırsız sorumlu tutuldukları için sermayenin ve malvarlığının korunmasına ihtiyaç yoktur.

239 BK 630/3, şirketin tasfiyesinden önceki aşamada uygulanı.r1[79]. Çünkü son bulma sebeplerinden birinin gerçekleşmesiyle (bkz. BK 639) girilen tasfiye aşamasında amaç kar elde edip paylaşmak değil, tasfiyenin yapılmasıdır. Hiç kuşkusuz bu aşamanın sonunda da duruma göre karın ve zararın paylaşımı söz konusudur (BK 643), ancak bu paylaşım tasfiye dönemiyle sınırlıdır. O halde şirketin kar ve zararın paylaşımı konusunda tasfiye öncesi için BK 630/3, tasfiye sonrası içinse BK 643 uygulanır. Bu sebeple, hemen aşağıda sözü edilecek olan, tasfiye öncesi döneme ilişkin kar payının tespitini ve ödenmesini konu alan davayı açmak için şirketin tasfiye aşamasına girmesini beklemeye gerek yoktur. Söz konusu dava, tasfiye aşaması öncesinde açılabileceği gibi tasfiye sırasında da açılabilir. Doğal olarak BK 643'e dayalı bir davayı ise, ancak tasfiye sonrasmda açmak mümkündür.

240 Yönetici, finansal tabloların çıkarılmasmda SMMM gibi bir uzmandan yararlanabilir. Birden fazla yönetici var ve her biri tek başına idareye yetkili olsa bile (bkz. BK 625/2), her birinin ayn ayrı finansal rapor hazırlaması yerine zorunluluk olmadıkça bu konuda birlikte hareket etmeleri gerektiği açıktır.

241 Kazanç payı dağıtımı için finansal tablolar ortaklar kurulunca onaylanmalıdır (bkz. TK 227/1). Onay için oyçokluğunun yeterli görüldüğü durumlarda muhalif kalan ortak yahut yöneticilerin finansal tabloları ortaklar kurulunun onayına sunmaksızın doğrudan kar payı dağıttığı durumlarda herhangi bir ortak, dağıtılan kazanç paylarına itirazda bulunabilir. Bu itiraz, çoğu kez finansal tablolardaki gelirlerin ve/veya giderlerin gerçeği yansıtmadığı temeline dayanır. Bu amaçla ortak, gerçek karın tespiti ve ödenmesi için dava açabilir2[80].

---

178 Karş. TK 509/3 ve Kar Payı Avansı Dağıtımı Hakkında Tebliğ 5 vd.; SerPK 20 ve11-19.1 sayılı Kar Payı Tebliği 9-1O.

179 ŞENER, Adi Ortaklık, 259 vd. ile orada anılan kararlar.

180 Bu dava hakkında bkz. $ENER, Adi Ortaklık, 245 vd.

Yöneticinin BK 630/3'e aykırı olarak hiç hesap vermediği ve kazanç payını ödemediği yıllar için de ortak, yöneticiye karşı kazanç payının tespiti ve ödenmesi için dava açabilir1[81].

242 Yönetici ortağın hiç hesap vermemesi, şirketin feshi için haklı sebep oluşturabilir2[82]. Aynı durum, yönetici hesap vermekle birlikte hazırladığı finansal tablolardaki verilerle gerçek durum arasında ciddi farklılıkların bulunduğunun tespiti için de geçerlidir.

243 Kar payının ödenip ödenmediğinin ispatı konusunda bir uyuşmazlık yaşanırsa ispat yükü yöneticidedir; yönetici, kar payının ödendiğini ispatla yükümlüdür (MK 6; HMK *190/1)2*[83].

Bu bağlamda ekleyelim ki, kar payı alacağı dönemsel edimi konu alan bir alacak (bkz. BK 104) değildir1[34]. Dolayısıyla bir döneme ilişkin kar payının çekince belirtilmeksizin alınmasıyla, önceki dönemlere ait kar payları ifa edilmiş sayılmaz.

244 Kar payı kural olarak *nakden* ödenir. Bununla beraber şirket sözleşmesinde özel hüküm bulunduğu veya yarıcılık gibi tarımla ve birlikte büyükbaş hayvan yetiştirilmesi gibi hayvancılıkla uğraşan adi şirketlerde tesadüf edileceği üzere işin niteliği gerektirdiği takdirde *aynen* ödenebilir2[85]. Karın kısmen nakden kısmen aynen ödenmesi de kararlaştırılabilir.

245 Adi şirket sözleşmesi karşılıklı borç yükleyen sözleşme olmadığı gerekçesiyle katılım payı borcunu ifa etmeyen ortağa da kar payı ödeneceği ifade edilmektedir2[86]. Bununla beraber koşulları varsa şirket takas ileri sürebilmelidir (BK 139).

246 Kar payının her hesap dönemi sonunda ödenmesi gerektiğinden, herhangi bir yıla ait kar payı alacağına ilişkin beş yıllık zamanaşı-

---

281 Bu hususta bkz. Yargıtay 13. HD'nin 24.01.2005 tarih ve 2004-9842/730ile11.07.2005 tarih ve 3612/11859 sayılı kararları (KazancıİBB); kar payının tespiti ve ödenmesi davası sırasında mahkemece izlenmesi gereken süreç ve bununla ilgili yargı kararlan için bkz. ŞENER, Adi Ortaklık, 266 vd.

282 Yargıtay 13. HD'nin 08.11.2004 tarih ve 6577/16071 sayılı kararı (KazancıİBB).

283 Keza bkz. Yargıtay 13. HD'nin 24.01.2005 tarih ve 2004-9842/730 sayılı kararı (KazancıİBB); ŞENER, Adi Ortaklık, 252-254.

284 ÖZENLİ, 167 vd.; ŞENER, Adi Ortaklık, 254 vd.

285 KARAYALÇIN, 140; ŞENER, Adi Ortaklık, 244-245.

286 Yargıtay HGK'nın 11.12.1963 tarih ve 4-26/96 sayılı kararı (MOROĞLU/KENDİGELEN, 213); ŞENER, Adi Ortaklık, 263; aksi görüşte KARAYALÇIN, 66; CANARSLAN, 205-206.

mının [BK 147/1-(4)] başlangıcı, o yıla ait hesap döneminin sonu olmalıdır2[87].

247 Şirketin bir hesap dönemindeki gelirleri ile giderleri arasındaki farkın olumsuz olduğu, yani dönem zararının oluştuğu durumlarda ortakların bu zarara katılması, kara katılmasına nazaran özellik gösterir. Gerçekten, daha önce ifade ettiğimiz gibi hiçbir ortak, zarar sebebiyle azalan sermayeyi tamamlamaya zorlanamaz (TK 229/1 kıyasen; keza AJmMK 707). Hal böyle olunca hemen aşağıda değinilecek BK 623'teki zarara katılma ve zarara katılım payıyla kastedilen, dış ilişkide geçerli müteselsil sorumluluk gereği ortakların ödemek zorunda kaldıkları meblağların paylaşımının iç ilişkide (ortaklar arasında) nasıl yapılacağıdır.

6.2.4. Kazanç ve zarara katılım payı

248 *"Sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa, her ortağın kazanç ve zarardaki payı, katılım payının değerine ve niteliğine bakılmaksızın eşittir."* (BK 623/1).

Görüldüğü üzere hüküm tamamlayıcı nitelikte olup ortaklar kara ve/veya zarara katılma oranını (payını) belirleyebilir. Bu belirleme yapılmamışsa kara ve zarara katılım payı eşittir, yani kara ve zarara katılım payı, kar veya zararın ortak sayısına bölünmesi suretiyle belirlenir. Bu olasılıkta ortakların getirmeyi borçlandıkları veya getirdikleri katılım payının değeri ve niteliği önem taşımaz. Dolayısıyla ortakların ister katılım paylarının değeri, ister birinin ayın veya nakit diğerinin emek *getirmesi*[288] gibi nitelikleri farklı olsa bile dağıtım eşit yapılır. Önemi sebebiyle tamamlayıcı hükmün devreye girip kara ve zarara katılım payının eşit olduğundan söz edebilmek için ortakların kar veya zarara katılım payı konusunda açık yahut örtülü bir anlaşma yapmamış bulunmaları gerekir. Böyle bir iradenin varlığının tespitinde teamüller de dikkate alınır (bkz. TK 2/1-c.2). Öte yandan bu yönde bir anlaşmanın varlığını iddia eden, onu ispatla yükümlüdür (MK 6; HMK 190/1).

249 Kara ve zarara katılma paylarının sözleşmeyle belirlenmesi ihtiyacı, özellikle katılma paylarının değer itibariyle birbirinden farklı olduğu durumlarda *doğar*[289]. Ortakların şirket ilişkisine girerken çoğu

---

287 Yargıtay 13. HD'nin 10.06.1999 tarih ve 4141/4675 sayılı kararı (KazanctİBB).

288 Örnek bir olay için bkz. Yargıtay 13. HD'nin 23.06.2003 tarih ve 3152/8150 sayılı kararı (KazancıiBB).

289 MEIER-HAvoz/FoRSTMOSERISETHE, § 12 Nr. 51.

zaman zarar etmeyi tahmin ve arzu etmemeleri sebebiyle şirket sözleşmesinde genellikle kara katılma oranını tespit ettikleri ifade edilir[190].

Kara ve zarara katılım payını konu alan anlaşma şirket kurulurken veya sonradan yapılabilir. Kara ve/veya zarara katılım oranlarının şirket sözleşmesinde yer alması ya da ortaklar kurulu kararına konu olması örneğinde olduğu gibi bu anlaşma açık irade beyanıyla yapılabileceği gibi yöneticinin katılım paylarının değeri oranında kar payı dağıtmasına ortakların ses çıkarmaması gibi örtülü irade beyanıyla da yapılabilir[191].

> Hatta şirket sözleşmesinde yer alan kar oranıyla ilgili hüküm, bundan sapan kar dağıtımına ortakların uzun sayılabilecek bir süre ses çıkarmamaları suretiyle, örtülü irade beyanıyla değiştirilmiş *olur*[191].

Kar ve zarara katılım payını belirlerken katılım paylarının değeri esas alınabilir veya bu değerlerden bağımsız olarak ortaklar için farklı yüzdesel oranlar öngörülebilir yahut karın belirli miktarı bir ortağa tahsis edilebilir[194].

Şirket sözleşmesinde kara ve zarara katılım payları ayrı ayrı belirlenebilir. Bu yapılmayıp sözleşmede ortakların kazanç veya zarara katılım paylarından yalnız biri belirlenmişse bu belirleme, diğerindeki payı da ifade eder (BK 623/2). Dolayısıyla kar için belirlenen zarar yahut zarar için belirlenen kar için de geçerli olacaktır. *250*

Kara ve zarara katılım payını belirleme konusunda ortaklara tanınan serbestinin adi şirketler hukukuna özgü sınırları üzerinde de durmak gerekir[194]: *251*

(1) İlk sınır, *aslan payı ortaklığıdır*. Ortaklardan birinin veya birkaçının yalnız kara katılıp zarara katılmadığı, bununla beraber diğerinin (tek!) yalnız zarara katılıp kara hiç katılmadığı türden oluşumların şirket sayılamayacağını daha önce ifade etmiştik (bkz. Kn. 43).

(2) İkinci sınır, bir ortağın zarara katılmayıp yalnız kara katılmasına yönelik bir sözleşme yapılıp yapılamayacağına verilecek cevaba göre belirlenecektir. Hemen belirtelim ki, bu olasılıkta, aslan payı

---

190 KARAYALÇIN, 140.

191 Bu konuda bkz. ŞENER, Adi Ortaklık, 235.

191 SCHAFER, § 722 Nr. 6.

191 Bu hususta bkz. fELLMANNIMÜLLER, Art. 533 Nr. 23; ŞENER, Adi Ortaklık, 235-237.

194 Genel sınırlandınna normu olan MK 23 çerçevesinde yapılan bir değerlendinne için bkz. HANOSCHINNONZUN, Art. 533 Nr. 65-66.

ortaklığından farklı olarak diğer ortak(lar) zarar yanında kara da katılmaktadır.

BK 623/3 konuyla ilgili bir hükmü içermektedir. Bu hükme göre, *"[b]ir ortağın zarara katılmaksızın yalnız kazanca katılacağına ilişkin anlaşma, ancak katılma payı olarak yalnızca emeğini koymuş olan ortak için geçerlidir.,,*

Hükmün konuluş amacı ve kapsamı hakkında tartışma vardır. Bir görüşe göre ortak, emeğinin boşa gitmesiyle, heba olmasıyla zaten ı.arara katılmış olmaktadır, buna ek olarak ondan para vermek suretiyle zarara katılmasını istemek zararının katmerli biçimde artması sonucunu doğurur. Dolayısıyla burada gerçek anlamda zarara katılmamadan söz edilemez. Bu sebeple katılım payı olarak para veya ayın getiren ortağın zarara katılmayacağı kararlaştınlamaz[295].

Diğer bir görüşe göre ise, zarara katılmanın zararı katmerli olarak artırması sadece emeğini katılım payı olarak koyan ortak değil, katılım payı olarak para veya ayın getiren ortak için de geçerlidir. Keza söz konusu hükmün emeğe sağlanan sosyal (toplumsal) koruma amacıyla konduğu, yani emeğini katılım payı olarak getiren kişinin zaten zarara katılma gücü olmayacağı yönünde bir düşünce de doğru değildir. Çünkü katılım payı olarak para veya ayın getiren ortağın da zarara katılma gücü bulunmayabilir. Bu sebeplerle BK 623/3 hükmü eksik ve sorunlu, hatta lüzumsuzdur. Dolayısıyla katılım payı olarak para veya ayın getiren ortakların da zarara katılmayacağı kararlaştınlabilmelidir2[96].

Bizce de ilk görüş daha isabetli gözükmektedir. BK 623/3 hükmü açıktır ve zarardan muafiyet konusunda getirilen istisna sınırlayıcıdır. ,Ç_ünkü ortakların zarara katılması asıldır ve şirket kavramının unsurları bahsinde belirtildığıgibi hemortak amaç hem *ajfectio societatis* 'üiısuru□un gere□dir."Bu se eple yalnız emeğini katılım payı olarak koyan ortak zarardan muaf tutulabilir, katılım payı olarak para veya ayın getiren ortakların zarara katılması zorunludur.

(3) Son sınır ise, bir ortağı kardan mahrum bırakacak bir sözleşmenin mümkün olup olmadığıyla ilgilidir.

Hakkında açık bir hüküm bulunmasa da, BK 623/3 çerçevesinde gündeme gelen tartışmaların benzeri herhangi bir ortağın kardan

---

295 Birçok.Jan yerine bkz. MEIER-HAvoz/FoRSTMOSERISETHE, § 1 Nr. 98-99, § 12 Nr. 54; **I<ARAYALÇIN**, 140; **HArEMiJSEROZAN/ARPACI, 589; BARLAS, N. 68-69; BOZKURT**, 77-78; AYAR, 126-127; AYHANIÇAĞLARIÔZDAMAR, 63-64; KURŞAT, 306.

296 Birçok.lan yerine bk.z. FELLMANNIMOLLER, Art. 533 Nr. 65 vd.; HANoscHJN/VONZ□, Art. 533 Nr. 60; HANDSCHIN, Art. 533 Nr. 7; PoRoYITEKİNALP{Çamoğlu), N. 83; KARA· HANIAKJN, 37-39.

mahrum bırakılıp bırakılamayacağı konusunda da yapılabilir2[97]. ŞAirket kavramının unsurları bahsinde belirtildiği üzere ortakların kara katılmalarının da, hem ortak amaç hem *affectio societatis* unsurunun gereği olduğu fikrindeyiz.

6.3. Bağlılık (Sadakat) Borcu

6.3.1. Kavram ve bağlılık borcunun görünüm halleri

252

Tarafları arasında güvenin yoğun bulunduğu hukuki ilişkilerde bağlılık (sadakat) borcu özel bir önem taşır. Hem şirketler hukukunda hem başka hukuki ilişkilerde bu konuda açık düzenlemeler bulunmaktadır. Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin (TK 369), limited şirket ortaklarının (TK 613) ve müdürlerinin (TK 626) bağlılık borcuna ilişkin hükümler, şirketler hukukunda bağlılık yükümlülüğüne yönelik başlıca düzenlemelerdir.

TK 369'da yönetim kurulu üyelerinin bağlılık yükümü *"şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmek"* olarak ifade edilmektedir. Limited şirket ortaklarının bağlılık yükümü ise daha ayrıntılı düzenlenmiştir. Önce TK 613/1'de ortakların *"şirket sırlarını koruma* "lan bağlılık borcu kapsamında zikredilmiştir; bunu takiben TK 613/2-c.l 'de *"[o]rtaklar, şirketin çıkarlarını zedeleyebilecek davranışlarda bulunamazlar. Özellikle, kendilerine özel bir menfaat sağlayan ve şirketin amacına zarar veren işlemler yapamazlar"* denmek suretiyle bağlılık borcunun kapsamı ilkesel olarak hüküm altına alınmıştır. Müdürlerin bağlılık yükümüne ilişkin bir yandan TK 369'a paralel biçimde TK 626/1'de *"şirketin menfaatlerini dürüstlük kuralı çerçevesinde gözetmek"* denilirken TK 626/3'te *"[m)üdürier de ortaklar için öngörülmüş bulunan bağlılık borcuna tabidir"* denmek suretiyle bu kez borcun kapsamı konusunda ortakların bağlılık borcunun kapsamına atıf yapılmıştır.

Keza hizmet sözleşmesinde işçinin (BK 396), eser sözleşmesinde yüklenicinin (BK 471/1) ve vekalet sözleşmesinde vekilin (BK 506/2) bağlılık borcu da açıkça düzenlenmiştir.

BK'nın sözü edilen hükümlerinde bağlılık borcu, TK 369 ve 626/1 hükümlerine benzer biçimde, iş gören (işçi, yüklenici, vekil) tarafından, *"iş gördürenin (işveren, işsahibi, vekalet veren) haklı menfaatlerinin gözetilmesi (korunması)* " olarak anlaşılmaktadır.

253

BK 626'ya göre, *"[o]rtaklar, kendilerinin veya üçüncü kişilerin menfaatine olarak, ortaklığın amacını engelleyici veya zarar verici*

---

197 Lehte ve aleyhteki görüşler için bkz. FELLMANNIMÜLLER. Art. 533 Nr. 77 vd.; HANoSCHINNONZUN, Art. 533 Nr. 62-63; MEıER-HAYOzlFORSTMOSERISırrHE, § 12 Nr. 52; HATEMİ/SEROZANIARPACI, 589; BARLAS, N. 68.

işleri yapamazlar."[298] Maddenin başlığı *"rekabet yasağı* "dır. Oysa bu hüküm ile limited şirket ortaklarının bağlılık yükümünün kapsamını düzenleyen TK 613/2-c.1 hükmü arasındaki benzerlik dikkat çekici. dir. Bu sebeple öğretide adi şirkete ilişkin düzenlemelerde ortakların bağlılık borcundan açıkça söz edilmemekle birlikte BK 626 hükmü bağlılık borcuna ilişkin hükümlerin başında gösterilmektedir. Buna göre ortakların şirketle rekabet etmeme borcu (rekabet yasağı), bağ. lılık borcu kapsamında yer alan borçların sadece biridir; ancak önemi büyüktür2[99].

Zaten rekabet yasağına ilişkin BK 626 hükmü içerik itibariyle mevzuatımızda rekabet yasağına ilişkin hükümlere hiç benzememektedir (bkz. ve karş. BK 553; TK 230-231, 396). Bu sebeple "bağlılık borcu" veya BK'ya özgü terminolojiyle "sadakat borcu" şeklindeki kenar başlığı BK 626'ya daha uygun düşmektedir. Önemle ekleyelim ki, rekabet yasağını ihlal etmemekle beraber bağlılık borcuna aykırılık oluşturan durumlar vardır. Örneğin taşınmaz ticaretiyle uğraşmayan bir adi şirketin çok ihtiyaç duyduğu bir taşınmazı ortağın kendi ad ve hesabına devralması, rekabet yasağına aykırılık oluşturmaz, ancak bağlılık borcunu ihlal *edeı-1°*[0].

254 Ortakların bağlılık borcu *affectio societatis* unsurunun gereğidir.

BK 626, yönetim yetkisine sahip olsun olmasın bütün ortakları *kapsa.r1°*[1].

BK 626 hükmü olmasaydı bile en azından yönetici ortaklar için BK 630/1'in yaptığı yollama nedeniyle vekalete ilişkin BK 506/2 hükmü uygulanacaktı.

Ekleyelim ki, yönetici üçüncü kişilerin bağlılık borcu hakkında duruma göre BK 396 veya 506/1 uygulanır.

255 Ortak, bağlılık borcu gereği şirketin çıkarlarını gözetmeli ve üstün tutmalı, kişisel çıkarı ile kendisine yakın olanlar başta gelmek üzere üçüncü kişilerin çıkarını şirketin çıkarının önüne geçirmemeli, yani şirketin çıkarını kişisel çıkarlarına ve başkalarının çıkarlarına feda

---

298 eBK 526'da yer alan *"kendi hesabma "* şeklindeki ibarenin BK 626'da *"kendilerinin veya üçüncü kişilerin menfaatine "* şeklinde ifade edildiği, bu düzeltme ve dilde arılaştırma dışında iki hüküm arasında başka bir farklılık bulunmadığı hususu için bkz. Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (I/499), 252.

299 Bu konuda bkz. MEtER-HAvoz/FoRSTMOSERISETHE, § J2 Nr. 80.

300 Bkz. TEKiNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 5-19; FELLMANNIMÜLLER, Art. 535 Nr. 24; **HANDSCHIN/VONZUN, Art. 536 Nr. 1.**

301 FELLMANN/MÜLLER, Art. 536 Nr. 16; HANDSCHINIYONZUN, Art. 536 **Nr. 4.**

etmemeli, diğer çıkarların arkasına koymamalıdıı-3°[2]. Aksine davranış, şirketin amacını engeller ve şirkete zarar verir. Kısaca, *"şirkete karşı, onu engelleyecek, kötüleyecek, güç duruma düşürecek, gelişmesıı:,i köstekleyecek, yatırımlarına etki yapacak her çeşit davranış"* şirketın çıkarlarını zedeleı-3°[3].

256

Bağlılık borcunun en önemli görünüm biçimlerinden olan rekabet yasağını ihlal etmeme hakkında aşağıda ayrıca durulacaktır. Burada rekabet yasağı dışında kalmakla birlikte bağlılık borcu kapsamına sokulan önemli birkaç borca değinmekte fayda vardır:

Şirketin sırlarını saklama, bağlılık borcu kapsamına giren bir borçtur (bkz. TK 613/1)[304].

Ortakların niteliği gereği ortaklığa ait bütün kazançları aralarında paylaşma yükümlülüğü (BK 622) ile yönetici ortakların şirket işlerini inceleme hakları çerçevesinde ortaklara bilgi vermeleri de (BK 631) sadakat borcu kapsamına sokulmaktadır3°[5].

Bağlılık borcu, ortaklar kurulu toplantılarına katılmayı ve oy kullanmayı da gerektirir3°[6]. Aynı şekilde bağlılık borcunun icabı ortak, oyunu kullanırken kendi değil şirketin çıkarını öncelemeli ve çıkarların çatıştığı durumlarda oyunu, şirketin çıkarına olan öneriler lehine ve şirketin çıkarına aykırı nitelik taşıyan öneriler aleyhine kullanmalıdır3°[7]. Yine, şirketin çıkarına olan, makul bir alternatifi bulunmayan, üstelik kendisi için ciddi bir yük getirmeyen bir önerinin (işin) oylamasında ortak, oyunu lehte kullanmak mecburiyetindedir3°[8]. Bu gibi olasılıklarda ortağın oyunu hiç kullanmaması veya aleyhte kullanması sebebiyle yetersayı sağlanamıyorsa, o ortağın oyu hesaba katılmaksızın kararın alınmış mı sayılacağı yoksa o ortağın oyunun (irade beyanının) yerine geçmek üzere bir mahkeme kararına mı ihtiyaç du-

---

302 Bkz. TK 369 ile 626'nın gerekçeleri [Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu {l/324), Donem: 23, Yasama Yılı: 2, TBMM (S. Sayısı: 96), 171,274]; adi şirkette ortakların bağlılık borcu hakkında aynca bkz. CANARSLAN, 127 vd.

303 TK 613/2'nin gerekçesi [Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/324), 271].

304 Keza bkz. TK 613/1'in gerekçesi [Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/324), Donem: 23, Yasama Yılı: 2, TBMM (S. Sayısı: 96), 271]; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 12-119.

305 MEıER-HAYOzlFORSTMOSERISETHE, § 12 Nr. 80; ŞENER, Adi Ortaklık, 151.

306 FELLMANNIMÜLLER, Art. 534 Nr. 62; HANDSCHINNONZUN, Art. 534-535 Nr. 48.

3o7 HANDSCHıNNONZUN, Art. 534-535 Nr. 61.

306 Bu hususta bkz. Scw.FER, § 705 Nr. 238 vd.; FELLMANN/MÜLLER, Art. 534 Nr. 64, 69-70; HANDSCHINNONZUN, Art. 534-535 Nr. 62; SETHE, Art. 534 Nr. 3; ARKAN, Batider 2001, 21 vd.

yulacağı tartışmalıdır[309]. Kanaatimizce ikinci görüş daha isabetlidir ve dava açılmalıdır, aksi takdirde kötüye kullanımlar söz konusu olabilir.

Temsil yetkisine sahip ortakların kendi kendisiyle sözleşme yapmaktan ve çifte temsilden kaçınma borcu da sadakat borcunun kapsamına dahil edilebilir[310].

6.3.2. Rekabet etmeme borcu (rekabet yasağı)

257 Yukarıda ifade edildiği üzere BK 626'da esas itibariyle bağlılık borcu hükme bağlandığından bu borcun en önemli görünüm biçimlerinden olan rekabet yasağının kapsamı ve yasağa aykırılığın sonuçlan hakkında bir düzenleme yapılmamıştır.

Oysa mevzuatımızda bu konuda aralarında çok az fark bulunan birden fazla düzenleme vardır. Her şeyden önce rekabet yasağının kapsamı bağlamında kollektif şirket ortaklarının tabi oldukları rekabet yasağı (TK 230/1) ile anonim şirket yönetim kurulu üyelerine ilişkin rekabet yasağı (TK 396/1-c. l) arasında hiçbir fark yoktur. Bu hükümler uyarınca hem kollektif şirket ortağı hem anonim şirket yönetim kurulu üyesi, şirketin yaptığı ticari iş türünden bir işi (işlemi) kendi veya başkası hesabına yapamayacağı gibi, aynı tür ticari işlerle uğraşan bir şirkete sorumluluğu sınırsız ortak sıfatıyla da giremez. Ticari temsilciler ve ticari velciIler hakkındaki rekabet yasağına ilişkin BK 553/1'de ise yukarıdalci yasaklar esas itibariyle tekrarlanmış ancak onlardan farklı olarak kendi hesaplarına bu tür işlemleri üçüncü kişilere de yaptıramayacakları ayrıca belirtilmiş, bununla beraber aynı tür ticari işlerle uğraşan bir şirkete sorumluluğu sınırsız ortak sıfatıyla giremeyeceği zikredilmemiştir.

Her ikisinin de şahıs şirketi olması sebebiyle, TK 396/1-c.1 ile aynı içeriğe sahip olan kollektif şirket ortaklarının tabi olduğu rekabet yasağının kapsamı hakkındaki TK 230/1 hükmünü adi şirket ortakları için de kıyasen uygulamak isabetli *olur*[311]. Ancak BK 553/1 hükmünde belirtildiği üzere ortakların yasağı ihlal eden işleri kendi hesaplarına üçüncü kişilere yaptırmaları da yasağın kapsamına dahil edilmelidir.

"Yeni kurulan bir şirkete giren ortağın, daha önce kurulmuş diğer bir şirketin de sorumluluğu sınırlandırılmamış ortaklarından olduğunu diğer ortaklar bildikleri halde önceki şirketten ilişiğinin ke-

---

309 Bu konuda bkz. FELLMANNIMÜLLER, Art. 534 Nr. 65, 71-72; HANDSCHINNONZUN, Art. 534-535 Nr. 49, 89, 91; HANDSCHIN, Art. 534 Nr. 5; ARKAN, Batider 2001, 23-24; ŞENER, Adi Ortaklık, 323; KARAliAN/AKıN, 57.

310 Bu borcun vekalet sözleşmesinde sadakat yükümü kapsamına girdiği yönünde bkz. EREN, Özel, N. 2515.

311 ŞENER, Adi Ortaklık, 351; BAHTİYAR, 36.

silmesini aralarında açıkça kararlaştırmamış/arsa, bu durumu kabul ettikleri varsayılır." (TK 230/2 kıyasen)[312].

BK 626, rekabet yasağını ihlalin sonuçlarını düzenlememiştir. Bu konuda akla ilk gelen, bir ortağın diğerlerine verdiği zararları tazmin etmekle yükümlü kılan BK 628/2'nin uygulanmasıdır. Bununla birlikte, kapsamı hakkında olduğu gibi kollektif şirkette yasağın ihlali halinde verdiği yetkileri düzenleyen ve adi şirkete kıyasen uygulanması isabetli olan[313] TK 231/1 uyarınca şirket, ortaktan tazminat talep etmekte veya tazminat yerine bu ortağın kendi adına yaptığı işleri şirket adına yapılmış saymakta, üçüncü kişilerin hesabına yapmış olduğu işlerden doğan menfaatlerin şirkete bırakılmasını istemekte serbesttir (keza TK 396/1-c.2; BK 553/2). Bu seçeneklerden birine ortaklar kurulu karar verir (BK 624). Çıkar çatışması sebebiyle rekabet yasağını ihlal eden ortak oy kullanamaz (keza TK 231/2). *258*

Şirket sözleşmesinde rekabet etmeme borcunun ihlali için ceza koşulu da öngörülebilir (BK 179/1)[314].

Rekabet yasağının ihlalinden doğan bu haklar, diğer ortakların ihlalin ağırlığına göre haklı sebeple şirketin feshini isteme hakkını [BK 639/1-(1)] etkilemez[315] (keza TK 231/3).

Keza rekabet yasağını ihlal eden ortağın inceleme hakkı sınırlandırılabilir, hatta istisnai durumlarda kaldırılabilir3[16].

Nihayet yukarıda belirttiğimiz üzere yönetici ortağın rekabet yasağını ihlal etmesi çoğu zaman yönetim yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması için haklı sebep oluşturur.

Rekabet yasağının ihlalinden doğan hakkın tabi olduğu zamanaşımı hakkında BK 147/4 hükmü uygulanmalıdır[317]. Ancak ihlale tepkisiz kalınmasının yasağı onama anlamına gelebileceği, bu takdirde dava açmanın MK 2'ye aykırılık oluşturabileceği hatırdan çıkarılmamalıdır. *259*

BK 626'nın yedek hüküm niteliği taşıdığı, dolayısıyla şirket söz- *260*

---

312 ŞENER, Adi Ortaklık, 352.

313 ŞENER, Adi Ortaklık, 351-352; BAHTİYAR, 36; karş. AYHANIÇAĞLARIÖzoAMAR, 74.

m FELLMANNIMÜLLER, Art. 536 Nr. 87 vd.

315 FELLMANNIMÜLLER, Art. 536 Nr. 96-98; ŞENER, Adi Ortaklık, 352-353; keza KARAYALÇIN, **148; ÖZENLİ, 96.**

316 FELLMANN/MÜLLER, Art. 536 Nr. 93.

317 Keza BOZKURT, 86-87; AYHANIÇAĞLARIÖzoAMAR, 75, 118 dpn. 104; TK 231/2 hükmündeki Uç aylık ve bir yıllık zamanaşımı sürelerinin uygulanacağı görüşünde ŞENER, Adi Ortaklık, 353.

leşmesiyle veya ortaklar kurulunca aksinin kararlaştırılabileceği kabul edilmektedir1[18]. BK 553/1, TK 230/1 ve 396/1-c.l hükümlerinde de işletme sahibiyle veya şirketle rekabete izin verilebileceği öngörülmektedir.

Önemle eklemek isteriz ki, yukarıda ifade ettiğimiz gibi BK 626 sadece rekabet yasağım düzenlememekte, hükmün kapsamına bu yasağı kapsayan sadakat borcu da ginnektedir. Bu yüzden rekabet yasağının aksinin kararlaştırılmasında bir tereddüt bulunmamakla beraber *ajfectio societatis* unsurunu yok edecek şekilde sadakat borcunu sınırlamak veya ortadan kaldırmak mümkün olmamalıdır1[19]. Örneğin şirket sırlarını koruma borcu kaldınlamamalıdır (keza TK 613/1).

Rekabet yasağı genişletilmek istendiği takdirde ise özellikle MK 23/2 hükmündeki sınırlar aşılmamalıdır3[10].

261 Rekabet yasağının kapsamı tasfiye aşamasında tasfiye amacıyla sınırlı olacak biçimde daralır ve tasfiyenin bitimiyle yasak sona *erer1*[21].

6.4. Şirket İşlerinde Gösterilmesi Gereken Özenin Ölçüsü ve Şirkete Verilen Zararı Giderme Yükümlülüğü

262 Konu ortaklar arasındaki sorumlulukla ilgili hükümler içinde yer alan BK 628'de düzenlenmiştir. *"Özen borcu"* başlığını taşıyan BK 628'de sorumluluk hukukuyla ilgili iki konu ele alınmıştır. Birinci ve üçüncü fıkralarda, ortakların ücret alıp almamasına göre şirket işlerinde göstermeleri gereken *özenin ölçüsü;* ikinci fıkrada ise, hem ortakların şirkete verdikleri *zararı giderme yükümlülüğü* hem meydana gelen zararın hesaplanmasıyla ilgili *denkleştirme* kurumu hükme bağlanmıştır.

Birinci ve üçüncü fıkralarda aynı, ikinci fıkrada farklı bir husus düzenlendiği için, sistematik açıdan ikinci ve üçüncü fıkraların yer değiştirmesi gerekirdi. Esas itibariyle ikinci fıkra hükmü, madde başlığıyla tam örtüşmemektedir; bu nedenle "özen borcu ve zararı giderme yükümlülüğü" şeklinde bir başlık daha isabetli olurdu.

263 BK 628/1 ve 3 hükümleri, hem ikinci fıkra hükmünden anlaşılacağı üzere hem ortaklar arasındaki sorumlulukla ilgili hükümler ara-

---

J/8 fELLMANN/MüLLER, Art. 536 Nr. 42; ŞENER, Adi Ortaklık, 349.

J/9 Ke1.a bkz. fELLMANN/MüLLER, Art. 536 Nr. 48; ŞENER, Adi Ortaklık, 349.

310 fELLMANN/MüLLER, Art. 536 Nr. 59-60; HANDSCHINNONZUN, Art. 536 Nr. 7; ŞENER, Adi Ortaklık. 349-350.

31/ fELLMANN/MüLLER, Art. 536 Nr. 34; HANDSCHIN/VONZUN, Art. 536 Nr. 6; ŞENER, Adi Ortaklık. 350; CANARSLAN, 178-179; karş. PoROYffEKİNALP (Çamoğlu), N. 95a, 113b.

sında yer almasından dolayı bir ortağın şirkete (diğer ortaklara) verdiği zararı giderme yükümlülüğünde uygulanır3[11]; ortakların üçüncü kişilere karşı sorumluluğu, BK 638/3 hükmü ile sorumluluğu doğuran ilişkinin hukukuna tabidir3[13].

İkinci fıkra ise, denkleştirme kurumuyla sınırlı olmak üzere, bütün sorumluluk ilişkilerinde uygulanan genel bir hukuk ilkesini düzenlediği için, hem ortaklar arası sorumlulukta hem ortakların üçüncü kişilere karşı sorumluluğunda devreye girer.

BK 628, yalnız ortakların özen borçlarını ve sorumluluklarını kapsar. Yönetici üçüncü kişilerin özen borçları ve sorumlulukları, üçüncü kişi ile şirket arasındaki akdi ilişki (vekalet veya hizmet) hakkındaki hükümlere tabidir (bkz. BK 396, 400, 506/2-3). Keza şirket işlerini yetkisiz biçimde gören üçüncü kişiler hakkında ise vekaletsiz işgörmeye ilişkin hükümler (BK 526 vd.) uygulanır. *264*

Birinci ve üçüncü fıkralarda geçen "ortaklık işleri" kavramı, öncelikle şirketin yönetimi çerçevesinde yapılan iş ve işlemleri kapsar. Önemle belirtelim ki, hüküm, yalnız yönetime yetkili kişilerce yetkilerinin kapsamı içinde yaptıkları işlerde uygulama alanı bulur. Daha önce ifade edildiği üzere itiraz hakkı da yönetim yetkisine dahildir (BK 625/2). Bu sebeple, hem şirketin çıkarlanna aykırı bir işe itiraz edilmemesi hem şirket yararına olan bir işin yapılmasının haksız bir itirazla engellenmesi sorumluluk doğurabilir1[24]. *265*

Gecikilmesinde sakınca olan durumlarda o işi yapmaya yönetici ortaklar yanında yönetici olmayan ortakların da yetkili olduğunu hatırlatmak isteriz. Dolayısıyla yönetici olsun olmasın bu türden işleri gören ortak, özenli hareket etmelidir, aksi takdirde doğan zarardan sorumludur1[15].

Yetkisiz ortaklar tarafından yapılan işlerde BK 628 değil vekaletsiz işgörme hakkındaki hükümler (BK 526 vd.) uygulanır (BK 630/2).

Birinci ve üçüncü fıkralarda geçen "ortaklık işleri" kavramı ortakların bu sıfatla şirkete karşı üstlendikleri borçları da kapsar. Dolayısıyla ortaklar borçlarını ifa ederken özenli davranmalı ve şirkete zarar vermemelidir. Bu nedenle ortaklar, örneğin katılım payının ifası, rekabet yasağı ve sır saklama borcunun ihlalinden doğan zararlardan *266*

---

311 HANDSCHINNONZUN, Art. 538 Nr. 1, 5; POROYITEKİNALP (Çamoğlu), . 91d; KJRCA, Kalpsilz Annağanı, 202.

J1J HANDSCHINNONZUN, Art. 538 Nr. 5.

JU fELLMANN/MÜLLER,Art. 535 Nr. 119-120.

315 fELLMANN/MÜLLER, Art. 535 Nr. 250, 252.

BK 628 uyarınca sorumludur1[16]. Keza ortak, sadakat borcuna aykın biçimde oy kullanmamak veya olumsuz oy kullanmak suretiyle bir kararın alınmasını engeller ve bu yüzden fırsat kaçırılırsa mahrum kalınan kan tazminle yükümlüdür (BK 628/2)[317].

267 BK 628'de hem özen borcunun hem zararı giderme yükümlülüğünün düzenlenmesi tesadüf değildir. Çünkü özen borcu, bir yandan yöneticilerin şirket işlerini görürken neleri yapıp neleri yapmaması gerektiğinin belirlenmesinde, yani yetkinin kullanılmasında hareket tarzının ve yetkinin içeriğinin somutlaştırılmasında esas alınırken, diğer yandan BK 628/2'de belirtildiği üzere, sorumluluğun kurucu unsuru niteliğindeki kusur kavramı bağlamında şirketin işlerini görenlerin şirkete bir zarar vermeleri durumunda kusurlu olup olmadıklarının tayininde rol *oynaı-1*[18].

Kusur bağlamında belirtmek gerekir ki, borçlunun kastından ve ağır kusurundan sorumlu olmayacağına ilişkin önceden yapılan anlaşma kesin olarak hükümsüz sayıldığı için (BK 115/ 1), kusur bağlamında özen kavramı, sadece ihmalin (hafif ve orta kusur) varlığının tespitinde rol oynayacaktır[19].

268 BK 628/1 ve 3 hükümleri birlikte göz önünde tutulduğunda görülecektir ki özen borcunun ölçüsü konusunda ortağın ücret alıp almamasına göre bir ayrım yapılmaktadır. Birinci fıkra ücret almayan ortağın, üçüncü fıkra ise ücret alan ortağın özen yükümünü düzenle*mektedir1*[30].

Ücret, yönetici ortağın bu görevi dolayısıyla söz konusu olabilir, prensip itibariyle yönetim görev ve yetkisi bulunmayan ortağın ücret alması için bir sebep yoktur; bununla beraber emeğini katılım payı olarak getiren ortağa emeği için ücret ödenmesi kararlaştırılabilir ki işte bu takdirde o ortak için hizmet ediminin (emek) ifasında BK 628/3 hükmü uygulanır.

269 BK 628/1'e göre *"[h}er ortak, ortaklık işlerinde kendi işlerinde olduğu ölçüde çaba ve özen göstermekle yükümlüdür."*

---

316 FELLMANNIMÜLLER, Art. 538 Nr. 48-49; HANDSCHINNONZUN, Art. 538 Nr. 4, 31-32; KARAYALÇIN, 144-145; KıRCA, KalpsüzAnnağanı, 202-203.

317 FELLMANN/MüLLER. Art. 534 Nr. 66; HANDSCHJNNONZUN, Art. 534-535 Nr. 49; SE'IHE, Art. 534 Nr. 3.

318 Bu konuda bkz. KIRCA (Şehirali Çelik/Manavgat), C. 1, 656-657.

319 FELLMANN/MÜLLER,Art. 538 Nr. 39 vd.; HANDSCHINNONZUN, Art. 538 Nr. 27; POROY/TEKİNALP (Çamoğlu), N. 91c; ŞENER, Adi Ortaklık, 302; KIRCA, KalpsUz Annağanı, 206-207.

330 Böyle bir aynın yapmanın doğru olmadığı, bunun yerine tek bir özen ölçUsOnUnesas alınması gerektiği yöntınde, AYHANIÇAĞLARIÔZDAMAR, 59.

Yönetici olsun olmasın yalnız ücret almayan ortakla ilgili bu hüküm Roma hukuku kaynaklı olup ortakların birbirlerini bütün özellikleri, yetenekleri ve zaaflarıyla tanıyıp sözleşme akdetti[illegible]r! varsayımından hareket eder. Keza şirket işlerini gören ortak, elbırlığı mülkiyeti ilişkisinin sonucu olarak, aynı zamanda kendi işini de görmüş sayılacağı için, şirket işlerinde kendi işinde gösterdiği özenden daha fazlasını göstermesinin kendisinden beklenemeyeceği de söylenmektediı-1[31].

Gösterilmesi gereken özen için ilgili ortağın esas alınmasından ötürü BK 628/1'de öznel (sübjektif) bir ölçü getirilmektedir. Bununla beraber öznel ölçü, kendi işlerinde lakayt, özensiz davranan ortağın şirket işlerinde de böyle davranmasını hoş görmek değil, sadece tecrübe, yaş, zaman darlığı gibi öznel gerekçelerin özenin ölçüsünde dikkate alınması olarak anlaşılmalıdır1[32]. Bu sebeple sorumluluğunun hafifletilmesi için öznel gerekçeleri bulunmayan ortak şirket işlerinde nesnel ölçüye göre belirlenmiş özeni göstermelidir.

BK 628 emredici değildir3[33]. Bu durum özellikle birinci fıkrada öngörülen özenin ağırlaştırılması, yani özenin çıtasının yukarıya çekilmek suretiyle öznel ölçünün yerini nesnel bir ölçünün alması bakımından önem taşır. 270

Hükmün aksi, açık ya da örtülü irade beyanlarıyla kararlaştırılabilir. Örneğin nesnel bir özen gösterilmesinin doğasında bulunduğu bir ticari işletme işleten adi şirkete yönetici olarak atanan ortak, ücret almasa bile, nesnel ölçüte göre belirlenecek özeni göstermek mecburiyetinde olmalıdır, ortakların bu yönde örtülü irade beyanlarının varlığını kabul etmek gerekir.

BK 628'in aksinin kararlaştırılması sorumsuzluk anlaşması şeklinde de karşımıza çıkabilir. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi sorumsuzluk anlaşması kasıt ve ağır kusur hakkında yapılamaz, kural olarak sadece ihmalden (hafif ve orta kusur) sorumlu olunmayacağı kararlaştırılabilir (BK 115/1 ve 3).

BK 628/3'e göre, *"[o]rtaklık işlerini ücret karşılığı yürüten ortak, vekalet hükümlerine göre sorumlu olur."* Vekilin özen borcunu düzenleyen BK 506/3 uyarınca, *"[v]ekilin özen borcundan doğan* 271

JJ/ BK 628/1 hükmUnUn konuluş amacı hakkında bkz. HANoscHıN/VoNZUN, Art. 538 Nr. 18; HATEMilSEROZAN/ARPACJ, 589; KIRCA, Kalpsüz Armağanı, 203-204; CANARSLAN, 134 vd.

JJJ Tartışmalı olan bu konu için bkz. FELLMANNIMÜLLERArt. 538 Nr. 32 vd.; MEıER-HAvoz/FORSTMOSERISETHE, § 12 Nr. 75; HANDSCHINNONZUN, Art. 538 Nr. 22 vd.; POROY/TEKİNALP(Çamoğlu), N. 91c; KIRCA, KalpsUzArmağanı, 204-205.

JJJ FELLMANNIMOLLER, Art. 538 Nr. 80; HANDSCHıNNONZUN, Art. 538 Nr. 21; ŞENER, Adi Ortaklık, 303; KıRCA, KalpsUzAnnağanı, 207.

sorumluluğunun belirlenmesinde, benzer alanda iş ve hizmetleri üs /enen basiretli bir vekilin göstermesi gereken davranış esas alını':.
Görüldüğü üzere vekilin özen borcunun ölçüsü_ nesnel (objektif) ni□. liktedir. Bu ölçüye göre, ücret alan ortağın özenı, ancak (çalışan sayts dağıtım ağı, ciro, i□acat ve/veya ithalat yapıp yapmadığı gibi ölçüt!□ esas alınmak suretıyle belırlenecek) aynı çap ve büyüklükte ve ayrı, türden işlerle uğraşan bir şirkette görev yapan ortağın (yöneticinin) örnek (model) alınmasını gerektirir[3"].

Haftalık, aylık veya huzur hakkı adıyla verilen her türlü para ve diğer menfaatler Ucret kavramına girer; harcırah, yol ve konaklama ücretleri gibi zorunlu harcamalar ise ücret olarak nitelendirilmez[335].

272 Ortakların verdikleri *zararı giderme yükümlülüğünü* düzenleyen BK 628/2'nin içine *denkleştirme* kurumunun sıkıştırıldığını belirtmek isteriz. Bu durum BK 628/2'nin Roma hukuku kaynaklı olmasından ileri gelmektedir.

BK 628/2 uyarınca, zarar hesaplanırken başka işlerden sağlanan menfaatler zarardan mahsup edilmez. O halde aynı işten sağlanan menfaat zarardan düşülür. İşte, bununla kastedilen denkleştirrnedir. Kanuni bir dayanağa ihtiyaç göstermeyen ve genel bir hukuk ilkesi olarak kabul gören denkleştirme, doğum kaynağı ne olursa olsun her türlü zararın hesaplanmasında uygulanır[136]•

273 Bir ortağın şirkete (diğer ortaklara) verdiği zararı gidermek için diğer ortaklar, tazminatın şirkete ödenmesi için zarar veren ortağa karşı birlikte tazminat davası açar[137]• Ortaklar bu davayı açmazsa her bir ortak, zarar veren ortağa karşı yine tazminat şirkete ödenecek şekilde ortak davası *(actio pro socio)* ikame edebilir.

Tazminat davasının açılabilmesi için şirketin feshini istemek veya sona ermesini beklemek *gerekmez*[338]• Tazminat alacağı beş yıllık zamanaşımına tabidir [BK 147/1-(4)].

BK 628'e dayalı tazminat davalarında, tazminatın belirlenmesi

---

JJ, Vekilin özen borcu hakkında bkz. Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (J/499), 214; EREN, Özel, N. 2500 vd.; aynca bkz. KıRCA (Şehirali Çelik/Manavgat), C. 1, 657 vd.

JJ5 DOMANİÇ, 78.

JJ6 BK 628/2 hakkında bkz. PoRoYrrEKİNALP (Çamoğlu), N. 9Jd-9lf; **KıRCA,** KalpsOzAr· mağanı, 21O vd.

JJ7 FELLMANN/MOLLER,Art. 538 Nr. 137-138; PoROYITEK.İNALP (Çamoğlu), N. 91d.

JJIJ FELLM.ANNIMOLLER, Art. 538 Nr. 138, 140; PoROYITEK.İNALP (Çamoğlu), N. 9le; ŞI· NER, Adi Ortaklık., 309; Yargıtay 13. HD'nin 04.05.1976 tarih ve 7046/3620 sayılı karan (UYGUR, 9791-9792).

ve indirilmesi ile hukuka (sözleşmeye) aykırılığı kaldıran hallere ilişkin olanlar başta gelmek üzere haksız fiil sorumluluğuna ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır (BK l 14/2)-'J[9].

6.5. Giderleri Tazmin, Borçlardan Kurtarma, Faiz ve Ücret Talepleri

274 BK 626 ve 628'inci maddeler gibi BK 627 de ortaklar arası sorumlulukla ilgili düzenlemeleri içermektedir. Üç fıkradan oluşan maddenin ilk fıkrasında, ortakların şirket için yaptığı giderler ve üstlendiği borçlar ile uğradığı zararların giderilmesi; ikinci fıkrasında, şirkete verilen avans için faiz ödeme; son fıkrasında ise, sarf edilen emek için hangi koşullarda ücret ödeneceği konuları hükme bağlanmıştır.

6.5.1. Giderlerin tazmini

275 *"Ortaklardan birinin ortaklık işleri için yaptığı giderlerden […] dolayı diğer ortaklar, ona karşı sorumlu olurlar[...}"* (BK 627/1).

Yalnız yönetime yetkili ortaklar ile gecikmesinde sakınca olan hallerde sakıncayı bertaraf eden işi gören ortak BK 627/1 uyarınca talepte bulunabilir3'[0]. BK 627/1'de sözü edilen kalemlere yönelik yönetici üçüncü kişilerin talepleri, üçüncü kişi ile şirket arasındaki akdi ilişki (vekalet veya hizmet) hakkındaki hükümlere tabidir.

Yetkisiz ortakların gider (masraf) ve zararı tazmin talepleri hakkında ise BK 627/l değil vekaletsiz işgörme hakkındaki hükümler (BK 526 vd.) uygulanır1'[1] (BK 630/2). Keza yetkisiz iş gören üçüncü kişilerin gider ve zararı tazmin talepleri için de vekaletsiz işgörmeye ilişkin hükümler (BK 526 vd.) uygulama alarıı bulur.

276 Hükümde açıkça belirtildiği üzere sırf *şirket işleri* için yapılan giderler talep edilebilir3'[2]. Bu işlerin olağan veya olağan dışı olmasının bir önemi yoktur. Zorunlu masraflar yanında faydalı masraflar da talep

---

JJ9 Konuyla ilgili örnek olaylar için bkz. Yargıtay TD'nin 19.06.1970 tarih ve 1969-5302/2666 sayılı kararı (YALMANffAYLAN, 129-130); Yargıtay 13. HD'nin 18.06.1991 tarih ve 492717100 (UYGUR, 9806-9807) ile 24.12.1992 tarih ve 8912/10071 sayılı kararlan {UYGUR, 9794).

140 FELLMANNIMÜLLER, Art. 537 Nr. 9-13; HANDSCHINNONZUN, Art. 537 Nr. 4-5;POROYI TEKİNALP (Çamoğlu), N. 90; ŞENER, Adi Ortaklık, 332.

J'1 FELLMANN/MÖLLER, Art. 537 Nr. 15; HANDSCHtNNONZUN, Art. 537 Nr. 7;PoROYffE-KİNALP (Çamoğlu), N. 90; ŞENER, Adi Ortaklık, 333-334.

l,l Masrafların talebi bağlamında şirket işleri kavramı için bkz. F ELLMANN/MÜLLER, Art. 537 Nr. 25 vd.; HANoscmNNONZUN, Art. 537 Nr. 18-20; SETHE, Art. 527 Nr. 5.

edilebilir. Önem taşıyan, giderin, şirket işlerinin gereği gibi görülrn için yapılmasıdır"[3]. Csı

277 BK 627/1 anlamında gider, şirket için ortağın kendi malvarlığın. dan *rızasıyla* yaptığı harcamadır3[44].

> Bir mal veya hizmet karşılığı yapılan ödemeler, ister çalışanların ücretleri ve kredi borcu gibi özel hukuk ister vergi gibi kamu hukuku kaynaklı olsun her türden şirket borçlarının ödenmesi, ortaklar kurulu toplantısı veya iş seyahatleri için yapılan harcamalar, olağan bir şekilde çalışanlara ve müşterilere verilen hediyelerin temini, yargılama giderleri ve icra masrafları ile avukatlık ücretleri gibi yargılama ve takip hukuku çerçevesinde yapılan harcamalar gider sayılu-[145]. Gider, esas itibariyle para harcanmasını gerektirir. Bununla beraber bir motorlu aracın, fikri mülkiyet hakkının veya bir taşınmazın kullandınlması örneklerinde olduğu gibi bir aynın veya hakkın kullanılması yahut özel tüketim için alınan yiyeceklerin ihtiyaç sebebiyle işletmenin mutfağında kullanılması örneğindeki gibi eşyanın tüketilmesi sebebiyle duruma göre akaryakıt masrafları, kira, lisans ücreti veya tüketilen yiyeceklerin bedeli de BK 627/1 çerçevesinde talep edilebilir1[46] [keza bkz. İsvBK 402/1 (karş. BK 510/1), 549/1 (karş. BK 643/1)].

278 Yapılan giderleri tazmin borcunun muacceliyeti hak.landa şirket sözleşmesinde bir hüküm yoksa veya bu konuda bir ortaklar kurulu kararı alınmamışsa yahut somut olayın koşullarından başka bir sonuç çıkarmak mümkün değilse bu borç, giderin yapıldığı tarihte muaccel olur3[47]. Keza giderlerin tazminini talep için şirketin feshini istemek veya sona ermesini beklemek gerekmemelidir3'[8]. Giderlerin tazmini beş yılhk zamanaşımına tabidir [BK 147/1-(4)].

279 Giderleri tazmin usulü hakkında şirket sözleşmesinde bir hüküm veya bir ortaklar kurulu kararı yoksa bunun için öncelikle şirketin

---

Bu hususta ayrıca bkz. Yargıtay HGK'nın 16.02.1994 tarih ve 1993-13-801/58 sayılı kararı (KazancıİBB).

3U FELLMANN/MÜLLER, Art. 537 Nr. 19; SETHE, Art. 527 Nr. 3.

Örnekler için bkz. FELLMANNIMÜLLER, Art. 537 Nr. 19, 57; HANDSCHINNONZUN, An. 537 Nr. 11-12, 16; SETHE, Art. 527 Nr. 3; $ENER, Adi Ortaklık, 327 vd.; EREN, ÖZel,N. 2935; AYAR, 137; keza bkz. Yargıtay 3. HD'nin 04.12.2019 tarih ve 1824/9679 sa;ılı kararı.

HANDSCHJNNONZUN, Art. 537 Nr. 14; FELLMANNIMÜLLER, Art. 537 Nr. 20.

Bu konudaki tartışmalar ve olasıhklar için bkz. FELLMANNIMÜLLER, Art. 537 Nr. 45,d.; AYAR, 136.

Bu konudaki tartışmalar için bkz. FELLMANNIMÜLLER, Art. 537 Nr. 50, 55-56; Srnıt Art. 527 Nr. 7; PoRoYITEKİNALP(Çamoğlu), N. 90; $ENER, Adi Ortaklık. 342 vd

kasasından tatmin olunma yoluna gidilmelidir1[49]. Şirket kasasında giderleri karşılayacak nakit yoksa, ortak, iç ilişkiyle ilgili bir durum olması sebebiyle, kendi payı dışında kalan tutar için diğer ortaklara zarara katılma payları oranında başvurabilmelidir1[50].

6.5.2. Üstlenilen borçlardan kurtarma

"Ortaklardan birinin ortaklık işleri için[...] üstlendiği borçlardan dolayı diğer ortaklar, ona karşı sorumlu olurlar[...}" (BK 627/l). 280

Bu hükmün, bir ortağın şirketi (diğer ortakları) dolaylı biçimde temsil ettiği durumlarda uygulanacağı söylenmektedir1[51]. Dolaylı temsilin düzenlendiği BK 637/1'e göre, *"[k]endi adına ve ortaklık hesabına bir üçüncü kişi ile işlemde bulunan ortak, bu kişiye karşı bizzat kendisi alacaklı ve borçlu olur.* "Borçtan kurtarma, doğal olarak dolaylı temsil çerçevesinde üstlenilen borçların henüz ifa edilmediği durumlarda söz konusu olur, borç ifa edilmişse borçtan kurtarma talebi giderin tazmini talebine *dönüşür3*[52].

Borçtan kurtarma, daha çok üstlendiği borç için kendi adına hareket eden ortakla iç üstlenme sözleşmesinin yapılması (BK l95/1) ve bunu takiben kendisine bir karşılık sağlanması veya doğrudan üçüncü kişiye borcun ifası (bkz. BK 83) yahut borca katılma (BK 201) suretiyle gerçekleşir[53]. Dolaylı temsilci ortak da borçlu olarak kalacağı için diğer ortaklarca alacaklı üçüncü kişiyle dış üstlenme sözleşmesinin yapılması (BK 196 vd.) uygun bir araç değildir3[54]. 281

Borçtan kurtarma talebi, ortaklar aksini kararlaştırmadıkça, ortağın borç üstlenmesiyle muaccel olur, bunun için üstlenilen borcun muaccel olması koşulu aranmaz[355]. Borçtan kurtarma talebi, beş yıllık zamanaşımına tabidir [BK 147/1-(4)]. 282

---

349 Giderlere yönelik şirket sözleşmesine hüküm konulmasına örnek bir somut olay için bkz. Yargıtay HGK'nın 16.02.1994 tarih ve 1993-13-801/58sayılı kararı (KazancıİBB).

350 Bu konuda bkz. ve karş. FELLMANNIMÜLLER, Art. 537 Nr. 50 vd., 57; DOMANİÇ, 81-82; PoROYffEKİNALP (Çamoğlu), N. 90; $ENER, Adi Ortaklık, 340 vd.; KARAYALÇIN, 145-146.

351 FELLMANNIMÜLLER, Art. 537 Nr. 95-96, 104; HANDSCHINNONZUN, Art. 537 Nr. 21; SETHE, Art. 527 Nr. 4; ŞENER, Adi Ortaldık, 331-332; EREN, Özel, N. 2938.

351 FELLMANNIMÜLLER,Art. 537 Nr. 101; $ENER, Adi Ortaklık, 332; AYAR, 140.

353 Borçtan kurtarma yöntemleri hakkında bkz. FELLMANNIMÜLLER, Art. 537 Nr. 108 vd.; HANDSCHINNONZUN, Art. 537 Nr. 34.

354 FELLMANNIMÜLLER, Art. 537 Nr. 108.

355 FELLMANNIMÜLLER,Art. 537Nr.119, 121.

6.5.3. Uğranılan zararların giderilmesi

283 *"Ortaklardan birinin [. ..} yönetim işleri yüzünden doğruda doğruya uğradığı zararlar ile ortaklığın yönetiminden kaynaklanan tehlikeler sonucunda doğan zararları, diğer ortaklar gidermekle ya◆ kümlüdürler."*(BK 627/1).

Ortak, şirket için kendi malvarlığından *rızasıyla* harcama yaptı. ğında gider (masraf) söz konusuyken, yönetim işleri yüzünden *rıza dışında* ortağın malvarlığının aktifi azaldığı veya pasifi arttığı takdirde zarardan söz edilir1[56].

> Yönetici ortağın işletmede bulunduğu sırada iş kazasına veya iş görüşmesine giderken trafik kazasına uğraması sebebiyle yaptığı hastane masrafları yahut trafik kazası sebebiyle üçüncü kişilere tazminat ödemesi ve arabasının tamiri için yaptığı harcamalar zarara örnek olarak gösterilebilir'[57]• Manevi tazminat taleplerinin hükmün kapsamına girmediği ifade edilmektedıı-1[58].
>
> *"[D}oğrudan doğruya uğradığı zararlar ile ortaklığın yönetiminden kaynaklanan tehlikeler"* ifadesi sebebiyle, tazminle yükümlü olunacak zarar konusunda giderlerin tazmini ve borçtan kurtarmaya göre daha katı davranılması gerektiği, çünkü gider veya borçlanmanın bir şekilde şirket işleriyle bağlantısı yeterli görülürken zarar ile yönetim işleri arasında doğrudan veya ayrılmaz bir bağın varlığının aranacağı söylenmektedıı-1[59].

284 Hükümde sözü edilen yönetim işleri, yetki kapsamına dahil işler yanında gecikmesinde sakınca olan hallerde sakıncayı bertaraf etmek amacıyla yapılan işleri de kapsar1[60].

Zararları tazmin talebinin muacceliyeti, usulü, diğer ortaklara başvuru ve zamanaşımı konularında yukarıda giderlerin tazmini hakkında anlattıklarımız geçerlidir.

JS6 Bu konuda bkz. FELLMANNIMÜLLER, Art. 537 Nr. 150, 154; HANDSCHINNONZUN,An. 537 Nr. 34.

357 **BK** 627/1 kapsamında söz konusu olabilecek zarar örnekleri için bkz. FELLMANNIMCı-LER, Art. 537 Nr. 152, 171; HANDSCHINIVONZUN, Art. 537 Nr. 34-36, 44; POROYffEKİ·NALP (Çamoğlu), N. 9l;AYAR, 138.

JS8 FELLMANN/MüLLER, Art. 537 Nr. 153, 172; EREN, Özel, N. 2939.

JS9 Bu hususta ayrıntılı bilgi için bkz. FELLMANN/MüLLER, Art. 537 Nr. 159 vd.; HANDSCHINNONZUN, Art. 537 Nr. 38; SETHE, Art. 527 Nr. 1O; ŞEN ER, Adi Ortaklık, 330.

J60 FELLMANN/MüLLER, Art. 537 Nr. 157-158; HANDSCHINNONZUN, Art. 537 Nr. 37.

6.5.4. Verilen avans için faiz ödenmesi

285 *"Ortaklığa avans olarak para veren ortak, verdiği günden başlamak üzerefaiz isteyebilir"* (BK 627/2).

Bilindiği üzere avans, ileride doğacak borca mahsuben önceden yapılan ödeme anlamına gelmektedir3[61]. Oysa BK 627/2'de avans kavramı, teknik anlamından çok, ortakların birinci fıkra kapsamında yaptıkları ödemeleri kastetmek amacıyla kullanılmıştır3[61] (ayrıca bkz. BK 510/1, TK 20).

286 BK 627/2'de sözü edilen faiz, temerrüt faizi değil kapital faizidit'[63]. Faiz oranı FaizK 1 hükmüne göre belirlenir (keza bkz. TK 8-9). Faiz, BK 627/l uyarınca ödemenin gerçekleştiği, yani giderin yapıldığı veya zararın doğduğu tarihten itibaren işlemeye başlar3[64] (ayrıca bkz. TK 20, AlmTK 354/2).

6.5.5. Sarf edilen emek için ücret talebi

287 *"Yükümlü olmadığı halde ortaklık işleri için emek sar/etmiş olan bir ortak, hakkaniyetin gerektirdiği bir karşılık ödenmesini isteyebilir."* (BK 627/3).

Hükmün anlamını tespit için, eBK 527/2-c.2'deki karşılığı hakkında kısa bir bilgi vermek kaçınılmazdır. eBK 527/2-c.2'ye göre, *"[Şerik] şahsi emeği için ayrıca tazminat isteyemez."* Bu hükmün kaynağı ise, İsvBK 537/3'tür ve halen yürürlüktedir. Bu hükümler gereği, yönetim görevi sebebiyle yapılanlar ile emeğini katılım payı olarak getirenler başta gelmek üzere ortak sıfatıyla şirket işlerini görenler bunun karşılığında zaten kardan pay alır, bunun için kendilerine ayrıca ücret ödenmez, ancak bunun aksi kararlaştırılabilir1[65].

Kaynak İsvBK 537/3'ten de farklılık yaratılması sonucunu doğuracak biçimde eBK 527/2-c.2'nin yerine neden yeni hükmün konulduğu hakkında gerekçede hükmün tekrarından öte bir açıklama bulunmamaktadır: *"Maddenin sonfikrasında, 818 sayılı Borçlar Kanununun 527 nci maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesinden farklı olarak, yükümlü olmadığı halde ortaklık işleri için emek sar/etmiş*

J61 Bkz. Türk Hukuk Lugatı, 25 "Avans".

J61 FELLMANNIMÜLLER, Art. 537 Nr. 37; HANDSCHINNONZUN, Art. 537 Nr. 46; ŞENER, Adi Ortaklık, 345-346; KARAYALÇIN, 146.

J6J **fELLMANNIMÜLLER, Art.** 537 Nr. 37.

JU **HANDSCHJNNONZUN, Art.** 537 **Nr. 46.**

J6j Bu konuda birçoktan yerine bkz. FELLMANN/MOLLER, Art. 537 Nr. 207 vd.; ŞENER, Adi Ortaklık. 346-348; ÖZENLİ, 59, 79.

olan bir ortağın, hakkaniyetin gerektirdiği bir karşılık ödenmesini isteyebileceği hiikme bağlanmıştı,: "[366]

288 Kanaatimizce, gerek yönetici olan, gerek emeğini katılım pa olarak koyan, gerek gecikınesinde sakınca olan hallerde sakıncaYı bertaraf etmek için işi gören ortaklar, yükümlülükleri gereği bu iş]◆ yaptıklarından[367] eskiden olduğu gibi aksi kararlaştırılmadıkça Sarf ettikleri emeklerinin karşılığında ücret talep edemezler. BK 62713 hükmünün gerek sözünden gerek amacından gerek tarihı gelişiminden aksine bir sonuç çıkarmak mümkün gözükmemektedir. BK 627/3'ün söylemek istediği, yetkili olınaksızın ortaklık işlerini görmesi sebe. biyle vekaletsiz işgörmeye ilişkin hükümlerin uygulandığı hallerde (BK 630/2), vekaletsiz işgören ortağa sarf ettiği emek için hakkaniyet gerektiriyorsa uygun bir ücretin ödenmesidir.

Gerçekten öğretide, işgören tarafından iş sahibinin menfaatine görülen ve iş sahibi tarafından da görülmesi yasaklanmış olmayan bir işi görme anlamına gelen gerçek (caiz) vekaletsiz işgörmede, vekalet sözleşmesine ilişkin BK 502/3'ün kıyasen uygulanması suretiyle işgörene uygun bir ücret verilmesi kabul edilrnektedir1[68]. İşte, BK 627/3'ün, öğretideki bu görüşün adi şirkette pozitif düzenleme olarak hayata geçirilmiş hali olduğu fıkrindeyiz[369]. Eklemek isteriz ki, BK 627/3 hükmünün, daha çok yöneticiler ile emeğini katılım payı olarak getirenlere ücret ödenen şirketlerde uygulanma olasılığı vardır.

6.6. Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı

289 *"Ortaklık işlerini inceleme"* başlığını taşıyan BK 631/1'e göre;*"[y]önetim yetkisi olmasa bile, her ortağın, ortaklığın işleyişi hakkında bilgi alma, defter ve kayıtlarını inceleme, bunlardan örnek alma ve mali durumu hakkında özet çıkarma hakkı vardır"* (BK 631/1).

Maddenin başlığı ile içeriği örtüşmemektedir. Çünkü maddede inceleme yanında bilgi alına hakkı da tanınmaktadır; defter ve belgelerin incelenmesi dışında özellikle çalışanlara ve yöneticilere sorular sormak suretiyle veya depoların gezilmesi gibi başka yollarla da şirket işleri hakkında bilgi edinilmesi mümkündür.

Bilgi alma ve inceleme hakkı tanınmasının birçok sebebi vardır. Oy, yönetim yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması ve dava hakları başta gelmek üzere haklan isabetli ve yerinde kullanabilme olanağı-

366 Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (l/499), 253.

367 Keza bkz. BADAK AYBAR. 134-135.

368 BirçokJan yerine bkz. EREN, Özel, N. 3116.

369 BK 627/3 hakkında ayrıca bkz. ve karş. CANARSLAN, 287 vd.

na kavuşmak; katılım paylarından oluşan sermayenin akılcı biçimde değerlendirilip değerlendirilmediğini, bu çerçevede yöneticilerin kar veya zarar hakkındaki beyanlarının gerçekle örtüşüp örtüşmediğini anlayabilmek; sınırsız sorumluluk açısından büyük önem taşıyan üstlenilen finansal risklerin boyutunu görebilmek vb., bilgi alma ve inceleme hakkı sayesinde olur3[70].

290 BK 631/1 hükmü emredicidir. Hükümde tanınan hakları ortadan kaldıran veya sınırlayan şirket sözleşmesi hükümleri ve ortaklar kurulu kararları BK 631/2 uyarınca kesin olarak hükümsüzdür3[71]. Ortağın da bu hakkından vazgeçemeyeceği kabul edilmektedir3[72].

Kesinlikle hakkın özüne dokunmamak kaydıyla, usulü ve zamanı başta gelmek üzere hakkın kullanımına yönelik şirket sözleşmesine hüküm konulabilir veya ortaklar kurulu kararı alınabilii-1[73].

Şirketin gidişatı hakkında periyodik raporların gönderilmesinde olduğu gibi ortakların bilgi alma haklarını kullanmaları kolaylaştırılabilir.

291 *"Yönetim yetkisi olmasa bile"* ibaresinden de anlaşılacağı üzere yönetici olsun olmasın her ortak bilgi alma ve inceleme hakkına sahiptir.

Yöneticilerin yetkisi kapsamına giren işlerin görülmesine iştirak etmedikleri, dolayısıyla şirketin işleri ve gidişatı hakkında yeterli bilgi sahibi olamayabilecekleri için yönetici sıfatı bulunmayan ortaklara bu hakkın tanınması doğaldır. Keza gizli şirkette gizli ortak da BK 631 kapsamında bilgi alma ve inceleme hakkına sahiptir3[74].

Yönetim yetkisine sahip ortaklar da bilgi almaya ve incelemeye ihtiyaç duyabilir. Öncelikle yönetim yetkisine sahip olmasına rağmen özellikle yöneticilere farklı kapsamda yetkilerin verildiği durumlarda yetkisinin kapsamına girmeyen konularda yönetim yetkisine sahip ortakların da bilgi alma ve inceleme ihtiyaçları vardır. Bundan başka

---

370 Bilgi alma ve inceleme hakkının işlevleri hakkında bkz. FELLMANNIMÜLLER, Art. 541 Nr. 9; HANDSCHINNONZUN, Art. 541Nr. 1-2; HANDSCHıN, Art. 541 Nr. l-2; ŞENER, Adi Ortaklık. 354-355; YıLDIRJM, 196 vd.

371 Bilgi alma ve inceleme hakkının mutlak niteliği hakkında bkz. YtLDIRIM, 198 vd.

372 MEIER-HAYOz!FORSTMOSERISETHE, § 12 Nr. 79; FELLMANNIMÜLLER, Art. 541 Nr. 12; **ŞENEit, Adi Ortaklık.** 355.

373 FELLMANN/MÜLLER, Art. 541 Nr. 12; HANoSCHINNONZUN, Art. 541 Nr. 25; KARAYALÇIN, 147; ŞENER, Adi Ortaklık, 362; YILDIRIM, 217-218.

17" MErER-HAYoz!FoRSTMOSERISETHE, § 15 Nr. 39; FELLMANNIMÜLLER, Art. 541 Nr. 37-40; HANoscHıNIVoNZUN, Art. 541 Nr. 10; BİLGİLİ, Gizli Ortaklık, 78-79; ŞENER, Adi Ortaklık. 356; karş. KARAYALÇIN, 177.

bireysel yönetim ilkesi geçerliyse yönetici ortak kendisinin de ya ab' l□ce□i bir iş_i diğer_□ir Y?neticinin yap1:3ası_du1:1?1unda O iş h□□ bılgı almak ısteyebılır. Nıhayet defterlerın yonetıcılerden biri tarafı dan tutulmasının kararlaştırılması örneğinde olduğu gibi yönetici o□k) a_□mda iş bölü?1ünün yapıldığı_ol_asılıkl□d□ yönetici ortak diğer yön: tıcıye bırakılan ışler hakkında bılgı alma ıhtıyacı duyabilir vs.

> AlmMK 716'da, BK 631/I 'e paralel biçimde, yönetici ortakların da bu hakka sahip olduğu açıkça hükme bağlanmıştır. BK 631/1'in kaynağı İsvBK 541'de ise sadece yönetici olmayan ortağın bu hakka sahip olduğu ifade edilmekle birlikte öğretide yönetim yetkisine sahip ortakların da bilgi alma ve inceleme hakkını haiz olduğu tereddütsüz kabul edilmektedir3[75].

292 Hak, ortak sıfatının kazanılmasıyla doğar, kaybedilmesiyle sona erer. Bununla beraber şirketten çıkan veya çıkarılan ortak, haklı çıkarının olduğu hallerde bu hakkı kullanabilmelidir1[76], bu çerçevede örneğin ayrılmadan önce yapılan işleıJ[77], özellikle devam eden işler hakkında bilgi isteyebilir (BK 636/2).

293 Ortak, sadakat borcunun gereği olarak öğrendiği sırları zaten saklamakla yükümlü olduğundan, şirket sırrı gerekçe gösterilerek bu haktan yoksun bırakılamaz[378]. Bununla birlikte söz konusu sırlann üçüncü kişilere açıklanacağına veya başka türlü kötüye kullanılacağına yönelik somut ve ciddi bir tehlike varsa ortağın bu hakkı kullanmasına izin verilmeyebilir; böyle bir durumda bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılması için mesleği gereği sır saklamakla yükümlü bir uzmanın yardımından yararlanılması gibi şirketin zarar görmeyeceği bir yöntem aranmalıdır3[79].

294 Ortaklık sıfatından kaynaklanması ve ortaklar arası güven ilişkisinin varlığı, hakkın ortak tarafından bizzat (şahsen) kullanılmasını ge*rektirir3*[80]. Fiil ehliyeti bulunmayan ortağın (MK 14) kanuni temsilcisi; tüzel kişi ortaklarda ise organ üyesi bu hakkı kullanır.

---

375 FELLMANNIMÜLLER,Art. 541 Nr. 10-11; HANDSCHJNNONZUN, Art. 541 Nr. 3.

376 Bu konuda aynca bkz. YıLDJRIM, 203.

377 FELLMANNIMÜLLER, Art. 541Nr. 18; HANDSCHINNONZUN, Art. 541 Nr. 4-5.

378 ŞENER, Adi Ortaklık, 359.

379 FELLMANNIMÜLLER, Art. 541 Nr. 95, 97-98; HANDSCHJNNONZUN, Art. 541 Nr. 26; ScHAFER, § 716 Nr. 7; ŞENER, Adi Ortaklık, 365-366; YILDIRJM, 209-21O.

380 MEJER-HAYoz!FORSTMOSERISE'rne, § 12 Nr. 79; FELLMANNIMÜLLER, Art. 541 Nr. 10. 11; HANDSCHJNNONZUN, Art. 541Nr. 15; PoROYffEKİNALP (Çamoğlu), N. 94a; YıLDIRJM, 207-208.

Ciddi bir hastalık veya benzer bir engelin bulunması gibi somut olayın koşullarında hakJı sayılabilecek bir özrün varlığında, hakkın bir iradi temsilci vasıtasıyla da kullanılmasına izin verilmelidir; (tüzel kişi) ortağın, (adi) şirketin rakibi olması gibi haklı bir sebebe dayanarak temsilcinin şahsına itiraz edilebilir1"[1]. iradi temsilci, öğrendiği şirket sırlarını saklamakla yükümlüdür, aksi takdirde hem ortak (BK 116, 628) hem temsilci (BK 49) doğan zarardan sorumlu olur.

Uzmanlık bilgisine ihtiyaç duyulan hallerde hakkın kullanılması sırasında uzmandan yararlanılabilmelidii-1[82]. Finansal bilgilerin okunmasına, karmaşık sayılacak bir sözleşmenin incelenmesine, mühendislik bilgisine ihtiyaç duyulmasında vs. durum böyledir. Şirket, şahsına yönelik haklı sebeplerle ilgili uzmanı reddedebilir. Uzman, SMMM ve YMM örneğindeki gibi mesleği gereği zaten sır saklamakla yükümlü olabilir (bkz. 3568 sayılı Kamın 43) ve bu yüzden öğrendiği şirket sırlarını açıklamamalıdır. Uzman böyle bir yükümlülüğe tabi değilse bile yine öğrendiği şirket sırlarını saklamakla yükümlüdür. Her iki olasılıkta da uzman tarafından sır saklama yükümlülüğü ihlal edilirse hem ortak (BK 116, 628) hem uzman (BK 49) doğan zarardan sorumlu tutuh.ır[83]. *295*

Muhatap kural olarak yöneticilerdir3[84]. Bununla beraber gecikmesinde sakınca olan hallerde, sakıncayı bertaraf eden işi gören de talep edildiğinde o iş hakkında bilgi vermekle yükümlüdür. *296*

Bilgi alma hakkı kapsamında ortak, işletmeyi gezebilir, depolara girebilir, ihtiyaç duyarsa yöneticilere ve çalışanlara soru sorabilir; elektronik ortamda tutulsa bile defterleri3[85], kayıtları, elektronik postalar da dahil yazışmaları, yapılan sözleşmeleri vs. inceleyebilir, bunların örneklerini alabilir, fotokopilerini çekebilir, elektronik ortamdaki yazıların çıktısını alabilir, şirketin malı durumu hakkında özet çıkarabilir ve bu çerçevede ara dönem bilançosu hazırlayabilir *vs.*[386] *297*

JBJ FELLMANNIMÜLLER, Art. 541 Nr. 21-24; HANDSCHINNONZUN, Art. 541 Nr. 15; ScHAFER, § 716 Nr. 18; ŞENER, Adi Ortaklık, 357-358; YILDIRIM, 209.

J82 FELLMANNIMÜLLER, Art. 541 Nr. 25 vd.; HANDSCHINNONZUN, Art. 541Nr. 16; HANDSCHIN, Art. 541Nr. 7; SCHAFER, § 716 Nr. 19; ŞENER, Adi Ortaklık, 364; YıLDIRIM, 222; keza .l<ARAYALÇıN, 147.

JBJ ŞENER, Adi Ortaklık, 370; YILDIRIM, 230-231.

J84 Bu konuda ayrıca bkz. YILDI.RJM, 211-212.

J85 BK 631/I'de sözU edilen "defter" kavramı hakkında bkz. ŞENER, Adi Ortaklık, 360; YILDIRIM, 214-215; keza AYHANIÇAĞLARIÔzDAMAR, 54.

386 Bilgi alma ve inceleme hakkının kapsamı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. FELLMANN/M0LLER,Art. 541 Nr. 44-67; HANDSCHINNONZUN,Art. 541Nr. 33 vd.; HANDSCHIN,Art. 541Nr. 3-6; ScHAFER, § 716 Nr. 8 vd.; ŞENER, Adi Ortaklık, 360-362; YILDIRIM, 212 vd.

Yazılı evrak, şirkette incelenir, önemli bir sebep bulunmadık evrakın dışarı çıkarılması talep edilemez[187]. ça

Bilgi alma ve incelem çç akkı, kural olar çk iş saatlerinde ve şir.k tin işlerini aksatmayacak bıçımde ve makul hır süre içinde kullanıle lıdır-1[88]. Bu konuda ölçü, MK 2'dir. rna.

298 Ortağın bilgi alma ve inceleme hakkını kullanma talebi, özeni yerine getirilmelidir. Bu çerçevede ?rtağın ?ilgi alma ve incelem: talebi cevapsız bırakılmamalı, reddedı çme çe çı, haklı sebep olmadıkça kısıtlanmamalı, sor?uğu so çd çç! tatmın edıcı olmayan ilgisiz, baştan savma cevaplar verılmeme1ı ıı- .

Şirketten kaynaklanan sebeplerle bilgi alma ve inceleme hakkını hiç veya gereği gibi kullanamaya ç _orta çç eda davası niteliği taşıyan *bilgi alma ve inceleme davası* açabılır. Dıger ortakların tamamını dava etmeye gerek yoktur, kural olarak davanın bu hakkın kullanılrnasmı engelleyen yöneticiye karşı açılması yeterlidir3[90].

Defter ve belgelerin vs. kaçırılma veya yok edilme tehlikesinin bulunduğu durumlarda ihtiyati tedbir talep edilebilir (HMK 389 vd.).

Dava dilekçesinde bilgi alma ve inceleme hakkı bağlamında genel ve soyut taleplerde bulunmak yerine açık ve somut bir şekilde talep sonucu belirtilmelidir [HMK 119/1-(h)].

Ortak tek başına veya uzmanla birlikte hakkın kullanılmasına hükmedilmesini mahkemeden talep edilebileceği gibi; hakkın kullanılamamasının sebebi de haklı gösteriyorsa, bilgi alma ve inceleme hakkının konusu elverişli olmak ve şirket bakımından bir sakınca oluşturmamak kaydıyla, tayin edilecek bilirkişi vasıtasıyla da hakkın kullanılması mahkemeden talep edilebilmelidir3[91].

299 Nihayet belirtelim ki, şirketten kaynaklanan sebeplerle bilgi alına ve inceleme hakkının hiç veya gereği gibi kullanılmaması, duruma

---

387 FELLMANNIMÜLLER, Art. 54J Nr. 73-76; SCHAFER, § 716 Nr. I O; ŞENER, Adi Ortaklık, 363; YtLDIRIM, 219-220.

388 Bu hususta bkz. FELLMANNIMÜLLER, Art. 541Nr. 77-79; HANDSCHtNN 0NZUN, Art. 541 Nr. 28; SCHAFER, § 716 Nr. 6; YıLDIRIM, 224-225; keza bkz. K.ARAYALÇIN, 147; ŞENER, Adi Ortaklık, 364-365.

389 Verilecek bilginin düzeyi ve niteliği (kalitesi) bağlamında ayrıca bkz. ve karş. TK 437/2'nin gerekçesi [Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/324), 210].

390 FELLMANN/MüLLER,Art. 541 Nr. 103; ŞeNeR, Adi Ortaklık, 368; YıLoıruM, 228.

J9/ Bu yönde l<ARAYALÇIN, 147; AYAR, 135; aksi görüş için bkz. ŞEN ç Adi Ortaklık, 368; YILDIRIM, 228-229.

göre şirketin feshi veya yönetim yetkisinin kaldırılması ve sınırlanması için haklı sebep oluşturabilir [BK 629, 639/1-(7)].

7. ORTAKLIK YAPISINDAKİ DEĞİŞİKLİKLER

7.1. Genel Olarak

Yeni ortak alımı ile şirketten çıkma ve çıkarılma, *"Ortaklar arasındaki ve ortaklık yapısındaki değişiklikler"* üst başlığı altında BK'nın 632 ila 636'ncı maddelerinde düzenlenmiştir. Bu maddelerden BK 632, "yeni ortak alımı ve alt katılım"; BK 633-636 ise, "şirketten çıkma ve çıkarılma" kurumlarına özgülenmiştir. *300*

Şirketten çıkma ve çıkarılma hakkındaki BK 633 ila 636 hükümleri, eBK ve mehaz İsvBK'da bulunmamaktadır. Daha önce ifade ettiğimiz üzere, hukukumuz için yeni olan bu hükümlerin kaleme alınmasında AlmMK § 736 ila 740 hükümleri göz önünde tutulmuştur.

Özellikle şirket borçlarından dolayı sınırsız sorumluluğun sonucu olarak ortaklarının kişisel özellikleri ve ortaklar arası güven ilişkisi, dolayısıyla ortakların kimlerden oluşacağı *(ortakların bileşimi)* adi şirkette büyük önem taşır. Bu sebeple, ortakların bileşimini etkileyecek her değişiklik (yeni ortak alımı, çıkma, çıkarılma) ve yeni bileşimle şirketin varlığını sürdürmesi için, prensip itibariyle bütün ortakların bu değişikliğe (yeni bileşime) rıza göstermesi aranmıştır. *301*

Eklemek isteriz ki, hakkında bir düzenleme bulunmayan ortaklar arası pay devirleri de ortakların bileşimini etkileyen bir değişiklik olarak nitelendirilmektedir. Buna göre, bir ortağın payını tamamen veya kısmen diğer ortak ya da ortaklara devri için sanki pay üçüncü kişilere devredilmiş gibi devrin tarafı olmayan ortakların rızası aranmaktadır[92]. Bu türden devirlere bütün ortakların rıza göstermesi kaydıyla, payın tamamen devrinde devreden ortak şirketten ayrılmakta, kısmen devir halinde ise devreden daha küçük pay oranıyla da olsa ortak sıfatını korumaktadır. Her iki olasılıkta da payı tamamen veya kısmen devralan ortak veya ortakların şirketteki payı artmaktadır. Payın tamamen devrinde devreden ortak şirketten ayrıldığı için, ortakların bileşiminde gerçek anlamda bir değişiklik meydana gelmektedir. Payın üçüncü kişiye devri hakkında yapacağımız açıklamalar, niteliğine uygun düştüğü oranda ortaklar arası pay devirleri için de geçerlidir. *302*

Aşağıda BK' daki sistematiğe uyarak sırasıyla yeni ortak alımı ve alt katılım ile şirketten çıkma ve çıkarılma üzerinde durulacaktır.

J9J FELLMANNIMÜLLER, Art. 542 Nr. 90; HANDSCHtNIVONZUN, Art. 542 Nr. 24; YONGALIK, Sermaye Payı, 94; ŞENER, Adi Ortaklık, 375; AYAR., 180.

7.2. Yeni Ortak Alınması ve Alt Katılım

7.2.1. Yeni ortak alınması

303 **BK** 632/1'e göre *"[o]rtaklığa yeni bir ortak alınması, bütün ortakların rızasına bağlıdır."*

Yaygın biçimde "şirkete girme" olarak da isimlendirilen şirkete yeni bir ortak alınmasının iki yöntemi vardır. Klasik yöntem, üçüncü bir kişinin şirkete katılma payı getirmek suretiyle ortak sıfatını kazanması ve böylece ortak sayısının artmasıdır. BK 632/1 hükmü ile, asıl olarak bu yöntemin kastedildiği söylenebilir.

304 Yeni bir ortak alımının diğer yöntemi ise, mevcut bir ortağın payını tamamen veya kısmen ortak olmayan bir üçüncü kişiye devretmesidir. Payın tamamen devri olasılığında payını devreden ortak şirketten ayrılmakta, onun yerine üçüncü kişi geçmektedir. Payın kısmen devrinde ise, devredenin payı, devrettiği oranda azalmakta, üçüncü kişi ise devraldığı oranda yeni pay sahibi olmaktadır.

Payın devri suretiyle yeni ortak alımı, BK 632/2 'de dolaylı biçimde ifade edilmiştir: *"Ortaklardan biri tek taraflı olarak[...] payını [üçüncü kişiye} devrederse, bu üçüncü kişi ortak sıfatını kazanamaz."*[393] Şu halde ortaklardan biri diğer ortakların rızasıyla payını üçüncü kişiye devrederse, bu üçüncü kişi ortak sıfatını kazanır.

Payın devri için devreden ile devralan arasında devrin koşullarını içeren devir sözleşmesi yapılır. Devir sözleşmesinin konusu, ortak sıfatından doğan hak ve borçların bir bütün olarak -tamamen veya kısmen- devridir1[94]. Dolayısıyla devir tamamlandığında devralan, devredenin konumunu elde eder. Burada külli değil cüz'i halefiyet söz *konusudu*[95].

Mevcut veya ileride doğacak kar payı ve tasfiye payı gibi malvarhğıyla ilgili alacak haklarının kısmen veya topluca devri, pay devri ile aynı anlama gelmez. Bunlar diğer ortakların onayına ihtiyaç olmaksızın alacağın devri hükümlerine göre (BK 183 vd.) serbestçe devredilebilir3[96].

---

393 Bu hüküm hakkında ayrıca bkz. FELLMANN/MüLLER, Art. 542 Nr. 244 vd.

394 Bu konuda bkz. KENDİGELEN, Makalelerim 1, 220-221; HANDSCHIN/VoNZUN, Art. 542 Nr. 28; FELLMANN/MOLLER, Art. 542 Nr. 104-105.

395 FELLMANNIMÜLLER, Art. 542 Nr. 107.

396 HANDSCHJNNONZUN, Art. 542 Nr. 91 vd.; HATEMİ/SEROZANIARPACI, 591; YONGALIK, Sennaye Payı, 91-92; KENDİGELEN, Makalelerim J, 221 + dpn. 26; ŞENER, Adi Ortaklık, 373-374.

Pay1n devri, alacağın devri hükümlerine (BK 183 ,.d l tabidir-;. . Bu sebeple devreden ile devralan arasında akdedilen ,..e tasamıf işlemi niteliği taşıyan devir sözleşmesinin geçerliliği yazılı şekilde yapılmı olmasına bağlıdır (BK 184/1). Borçlandıncı nitelik taşıyan de" ir z.)eşmesi ise şekle bağlı değildir (BK 184/2).

Ortaklann nzası, borçlandmcı işlem değil paym mOlkıyetını geçiren tasarruf işlemi için aranır.

Devir sözleşmesinin hüküm ifade etmesi. esas itibariyle devrin or• taklarca onaylanması, yani devralanın yeni ortak olarak kabulü **geciktı-** rici koşuluna (BK 170) bağlanır. Kuşkusuz. devralanın yeni ortak olar.ık kabul edilmemesi, bozucu koşul (BK 173) olarak öngörülebilir-N.

Taraflar, diğer ortaklar devre razı olmadıklan takdirde. sözleş• menin yukanda sözü edilen malvarlığına ilişkin hakların devri veya aşağıda değinilecek olan alt katılım olarak hüküm ifade edeceğini de öngörebilir'[99]. Konu, devir sözleşmesinin yorumuyla ilgilidir.

Yöntemi fark etmeksizin yeni ortak kabulü için ortakların rızası. *JOS* yani ortaklar kurulu kararı aranır. Bunun için öncelikle şirkete girmek isteyen kişi mevcut ortaklara girme önerisinde bulunur ve diğer ortaklar bu öneriyi kabul eder (BK 3 vd.). Bu sözleşme, *kabul söz/eşmesi*[400] veya *katılma sözleşmesi*[401] olarak isimlendirilmektedir.

BK 632/1'de her ne kadar ortaklığa kabul için bUtün ortakların rızasından, yani oybirliğinden söz edilse de bunun için oyçokluğu da yeterli görülebilir4°[2] (bkz. BK 624) yahut bu konuda yönetici ortağın yetkili kılınması gibi'[03] başka bir usul kabul edilebilir.

Söz konusu rıza için kural olarak herhangi bir şekil koşulu aranmaz. Bunun istisnası, katılma payı getirme yöntemiyle gerçekleşen

---

J97 FELLMANNIMÜLLER, Art. 542 Nr.113-114; HANDSCHINNONZUN, An. 542 Nr. 3l; SETHE, Art. 542Nr. 1O; KALPSÜZ, 213; BİLGE, 452; KENDİGELEN, Makalelerim I, 225-226; ŞENER, Adi Ortaklık, 374.

J9B ŞENER, Adi Ortaklık, 381-382, 384.

J99 ŞENER, Adi Ortaklık, 382; keza bkz. Yargıtay 13. HD'nin 14.04.1986 tarih ve 20l5/2240 sayılı kararı (KazancıİBB).

,00 BirçokJan yerine bkz. FELLMANNIMÜLLER, Art. 542 Nr. 58 vd.

,Ol ŞENER, Adi Ortaklık, 372.

401 MEtER·HAYOz/FoRSTMOSERISETHE, § 12 Nr. l29; fELLMANNIMÜLLER, Art. 542 Nr. 23, 55;HANDSCHtNIVONZUN, Art. 542 Nr. 8; BİLGE, 452-453; P0R0YffEKİNALP(Çamoğlu), N. 96a; YONGALIK, Sermaye Payı, 95; ŞENER, Adi Ortaklık, 377-378; AvHANIÇAĞLARI **ÔZDAMAR**, 8J.

40J fELLMANN/MÜLLER, Art. 542 Nr. 23, 55; BİLGE, 452.

y"'nı ortak kabulünde taşınmazlarda olduğu gibi katılma payına konu eyin devri için öngörülen şekle uyulması mecburiyetidir"" ve bu taşınmann bOtOn ortaklar adına tescili kurucu nitelik taşır'[0]J.

Herhangi bir şekil koşulunun aranmadığı hallerde, yeni ortağın kebulUne yönelik onay, yeni ortağın ortaklık sıfatından kaynaklanan haklarını kullanmasına ses çıkarılmaması gibi iradeyi gösteren davranışlarla da (örtUIU irade beyanı) verilebilir'[06].

. :eni orta[?][?][?]bulOnde şirket sona erip yeniden kurulmuş sayılmaz, şırketın sUreklıhğı (ayniyeti/özdeşliği) korunur, sadece ortak sayısı ve/vey[?] pay oranları değişir'[0]. Ortak sıfatı ile şirketin malvarlığı üzerin• dekı hak sahipliği arasında var olan sıkı bağlılık sonucu, yeni ortağın kab[?]IUyle, şirketin ma1varhğı üzerindeki bUtUn haklar kendiliğinden yenı ortağa gççer'[08]. Dolayısıyla şirketin malvarlığına dahil unsurlar Uzcrind[?] [?]ir mülkiyet devrine, değişimine ihtiyaç duyulmaz'[09]. Öyle olduğu ıçın mevcut ortakların elbirliğiyle malik oldukları değerler anısında bir taşınmaz gibi devri için şekil şartı öngörülen değerlerin bulunması, sırf bu sebeple yeni ortak kabulUnil şekle bağlı kılmaz ve taşınmaz örneğinde tapu sicilinde yeni ortağın adının tescil edilmesi ise sadece açıklayıcı nitelik taşır'[10]. Kısacası, yeni ortak, mevcut or• takların kabulüyle birlikte kanun gereği ortak sıfatına bağlı hak ve yUkUmlUlüklerin sahibi olur.

Hem yeni ortağın ortaklık sıfatını iktisap ettiği hem pay devrinde devredenin ortak sıfatını kaybettiği tarihten önce doğan borçlardan dolayı şirketin alacaklılarına karşı sorumlu tutulup tutulmayacağı sorunu önemlidir. Konu tartışmalıdır. Görüşler bazen vardıkları sonuçlar bazen sonuç aynı olsa bile hukuki dayanakları bakımından farklılaş• maktadır.

Bir görüşe göre, nasıl BK 645 uyarınca şirketin sona ermesi UçüncU kişilere karşı olan yükilmlülilkleri değiştirmiyorsa, bu hilkmil

---

ıtfU FELLMANN/MOLLER, Art. 542 Nr. 62 vd.; HANDSCı-ıINNONZUN, Art. 542 Nr. 12; SETHE, Art. 542 Nr. 2; POROYIfEKİNALP (Çamoğlu), N. 96a; ŞENER, Adi Ortaklık, 372.

, OS FELLMANN/MOLLER, Art. 542 Nr. *65.*

ı106 FELLMANN/MOLLER, Art. 542 Nr. 62; ŞENER, Adi Ortaklık, 378.

IIO, FELLMANN/MÜLLER, Art. 542 Nr. 24 vd.; HANDSCHJN/VONZUN, Art. 542 Nr. 20, 48; HATEMilSEROZANIARPAcı, 591; ŞENER, Adi Ortaklık, 380.

, Oa FELLMANN/MüLLER,Art. 542 Nr. 69-70; HANDSCHINIVONZUN,Art. 542 Nr. 20, 48; SETHE, Art. 542 Nr. 3.

ıt09 1-fATEMi/SEROZAN/ARPACI, 591; MEIER-HAYOz/FORSTMOSERISBTHE, § 12 Nr. 130; FELLMANN/MÜLLER, Art. 542 Nr. 63, 67, 75-76; HANDSCIIIN/VoNZUN, Art. 542 Nr. 20, 48.

, 10 HATEMilSEROZANIARPACJ, 591; FELLMANN/MOLLER, Art. 542 Nr. 67, 76; HANDSCHJN/VONZUN, Art. 542 Nr. 20.

k1yasen uygulamak suretiyle payını devrederek şirketten ayrılan ortağm da ayrılma tarihinden önce doğan borçlardan sorumluluğu devam etrne1idirm. Buna karş1hk giren orta◆girme yöntemi fark ctmcksızın. girme tarihinden önce doğan borçlardan sorumlu tutularnv. ÇünkO o. söz konusu borçları üstlenmemiştir (bkz. BK 638/3)'". Bununla bırJikte giren orta◆ bu tiirden borçlardan dolayı iç ilişkide sorumludur Şöyle ki, şirketin alacaklısına girme tarihinden önce doğan **şirketin** borcunu ödeyen diğer ortak, kendi payından fazlası için giren ortnğa da rücu edebilecektir-'[11].

Diğer bir görüşe göre, şirkete yeni giren kişi, girme tarihinden önce doğan borçlardan şirketin alacaklılarına karşı sorumludur (kıyasen TK 236/2)4u. Payını devrederek şirketten aynlan ortak ise. ayrılma tarihinden önce doğan borçlardan sorumlu kalmaya devam eder (kıyasen TK 259/4)4[15].

Son bir görüşe göre ise, üçüncü bir kişinin şirkete katılma payı getirmek suretiyle ortak sıfatını kazanması olasılığında yeni ortak girme tarihinden önce doğan borçlardan sorumlu tutulamaz. Çünkü şirketin alacaklılarına karşı sorumluluk birlikte veya bir temsilci aracılığı ile. bir Uçilncil kişiye karşı, şirket ilişkisi çerçevesinde borç üstlenmeyi gerektirir (BK 638/3), oysa yeni ortak girme tarihinden önce şirketin borcunu üstlenmemiştir-'[16]. Buna karşılık pay devri yoluyla yeni ortak kabulü olasılığında BK 202 uygulanır4[17]. Buna göre kural olarak payı devralarak şirkete giren yeni ortak, girme tarihinden önce doğan borçlardan sorumludur. Payını devrederek şirketten ayrılan ortak ise, söz konusu borçlardan dolayı devralan ortakla birlikte iki yıl sureyle müteselsil borçlu olarak sorumlu kalır.

Kanaatimizce, katılma payı getirmek suretiyle ortak sıfatını kazanan kişi, üstlenmemiş olması sebebiyle, girme tarihinden önce doğan borçlardan dolayı *şirketin alacaklılarına karşı* sorumlu tutulmamalıdır. Bu konuda TK 236/2 hükmünün kıyasen uygulanması da isabetli değildir, çünkü bu hükümde daha önce kollektif şirketin tüzel kişiliği

---

'" FELLMANNIMÜLLER, Art. 544 Nr. I99 vd.

'12 fELLMANN/MÜLLER, Art. 542 Nr. l95.

'" FELLMANN/MÜLLER, Art. 542 Nr. l96.

ŞENER, Adi Ortaklık, 373, 380-381; keza TEKİL, 69; bu konuda ayrıca bkz. Yo GALIK, Ansay Armağanı, 525 vd.

'15 ŞENER, Adi Ortaklık, 381.

'16 MEIER-HAYOzlFORSTM0SERISBTHE, § 12 Nr. 131; HANDSCHINNONZUN, Art. 542 Nr. 23; SETHE, Art. 542 Nr. 3; HATBMilSEROZANIARPACI, 591.

'11 MEIER-HAYOZIFORSTMOSERISETHE, § 12 Nr. 130; HANDSCHINNONZUN, Art. 542 Nr. 44 vd.; SETHE, Art. 542 Nr. 3; 11; BİLGE, 452; HATEMi/SEROZANIARPACI, 591; AYHANIÇAĞ-**LARIÔzoAMAR,** 80.

adına üstlenilen bir borç söz konudur, oysa adi şirketin tüzel kişiliği yoktur ve borcu ortaklar üstlenir. Kişi, üstlenmediği bir borçtan dolayı sorumlu tutulamaz. Bununla beraber, katılma payı getirmek suretiyle ortak sıfatını kazanan kişi, *iç ilişkide* girme tarihinden önce doğan borçlardan da sorumludur. Pay devri yoluyla yeni ortak kabulü olasılığında ise, BK 202'nin uygulanması isabetli gözükmektedir. Çünku BK 202'ye konu "malvarlığı ve işletme" kavramına "malvarlığı veya işletmenin organik olarak bağımsız bir parçası" da dahil edilmektedir'[1]" ki elbirliğiyle malik olunan özel malvarlığı üzerindeki bir hakkın devri de buna sokulabilir.

Nihayet belirtelim ki, yeni ortak, ortaklık sıfatını iktisap ettiği tarihten sonra doğan borçlardan sorumludur. Pay devrinde devreden ise, ortak sıfatını kaybettiği tarihten sonra doğan borçlardan sorumlu değildir.

7.2.2. Alt katılım

308 *"Ortaklardan biri tek taraflı olarak bir üçüncü kişiyi ortaklıktaki payına ortak eder[se}, bu üçüncü kişi ortak sıfatını kazanamaz."* (BK 632/2). İşte, adi şirkette bir ortağın payına üçüncü kişiyi ortak etmesi *alt katılım* olarak adlandırılır.

Hem konunun anlaşılmasını kolaylaştırmak hem ilgili terimleri ortaya koyabilmek için konunun bir *örnek* yardımıyla açıklanmasında fayda vardır:

- (A), (B) ve (C) isimli ortaklardan oluşan (X) adi şirketi *(asıl şirket* veya *üst şirket),*
- (A)'nın (X) adi şirketindeki payına (Ü) isimli kişiyi ortak etmesi *[alt katılım* veya *katılıma katılım* yahut ortakları (A) ve (Ü)'den oluşan *alt katılım şirketi},*
- (A) *asıl ortak* veya asıl şirkete (üst şirkete) katılması sebebiyle *asıl katılan* veya *üst katılan,* (Ü) ise *alt katılan* olarak adlandırılır'[19].

309 Alt katılım, özellikle bir yandan asıl ortağın asıl şirkette ortaklık sıfatını koruyarak alt katılanın getireceği katılma payıyla finansman ihtiyacını giderirken, diğer yandan alt katılanın asıl şirketin borcundan dolayı üçüncü kişilere karşı sorumlu olmaksızın (bkz. BK 638/3)

4/IJ Birçokları yerine bkz. TscHXNı/GABERTHÜEL, Art. 181 Nr. 11; İsviçre Federal Mahkemesi'nin 29.10.2008 tarih ve 4A_256/2008 sayılı kararı (E. 4.1) (www.legalis.ch).

Alt katılım bağlamında kullanılan terminoloji için bkz. fELLMANNIMOLLER, Art. 542 Nr. 195; BARLAS, N. 357-358.

asıJ ortağın asıl şırlcettekı pa◆1nın ◆inlttmdffl *J*ar. rf nm """ sağlar \/*b.411*

AJt katıhm. katılım pa◆ı olarak. ıl atılanın a ıl◆ ırk ·tt·kı payı-nm yararlanma hakkını. alt katılanın ı·e ç\',ğunlukla pur.ı ◆ey başka bır şeym mülkiyetini \.eya kullanım hakkını) ahut cmetlm• ıncttrdttıu. ortak amacı asıl ortağın asıl şırkettekı pa:.ınm i ktılm ı urctıvl du edilen kazancı paylaşmak "e uğranılan 1,ımru kuulm.ık uı n hır u.h ır-ket nite1iği taşır. Bu adı şirket. dı ılışkıleri olmJy n t'tır ırkcttır. y ını ıç şirkettir. Asıl ortak. aktif ortak ıfötıyla alt kJtıhm,ı konup ıyı kcndı adına ve alt katılım şirketi (hem kcndı hem ult kJtıhın) he·41hına ışh:tır. Keza ah katılanın getirdiği katılma payı du usıl ortı.ı◆ın ınOlkıyctın • dahil edilir'".

Atipık bır yapılanma olması ebebıylc. BK 620 ilu M◆ hUkl\mlc• ri nitclığıne uygun olduğu orunda alt katılıma uy.ıulanır

Alt katılım için asıl şirketin ortaklarının rııa. ı aranmaı: A. ıl **ırkc-** tin sözleşme inde alt katılımı yasaklayan veya a◆ııl şirketin onaklartnm İT.nine bağlayan bir hüküm bulunsa bile, bu hükme aykırılık alt kauhm , irketinin geçerliliğini etkilemez, aykırılığın etkisi a.cııl ortağın ◆ ıl irket sözleşmesini ihlal etmesine bağlanan sonuçlarla ınırlı kaht'ız.

BK 632/2'de belirtildiği üzere alt katılım, alt katılana ru ıl ,irkettc orıak sıfatı vermez. Asıl şirketteki payın mülkiyeti, asıl ortağa aınir. Bu sebeple alt katılan, asıl şirketin ortaklarına verdiği haklardan yarar-lanamaz, bu yönde bir talepte bulunamaz.

eBK 532/2'de yer alan *"şirket işleri hakkında {ait katılanmj malumat istemeğe hakkı olmaz"* hükmü, alt katılım durumunda ortak sıfatının kazanılmaması nedeniyle gereksiz görülerek BK632/2 memı-ne alınmamıştır'[13]. Alt katılamn asıl şirketle ilişkisi açısından bilincnı tekrar etmekle birlikte büyük öneme sahip bir le.onunun düzenlendığı söz konusu hüküm, mehaz İsvBK 542/2'de muhafaza edilmektedir.

Keza alt katılan, asıl şirkette ortak olmaktan kaynaklanan yükümlülüklerin de muhatabı olmaz.

---

m Alt katılımın tercih edilmesinin sebepleri hakkında bkz. FELutANNIMüLLER., Art. 542 Nr. 203 vd.; HANDSCHINNONZUN, Art. 542 Nr. 66; **BARLAS,** . 359-360.

411 Alt katılımın oluşumu, işleyişi ve niteliği hakkında bk.z. FELLMANNIMÜLLER.,Art. 542 Nr. 200,222 vd.; HANDSCHıNNONZUN, Art. 542 Nr. 67; BARLAS, N. 364 vd.; ŞENER. Adi Ortaklık, 384-385.

411 Bu hususta bkz. FELLMANN/MÜLLER, Art. 542 Nr. 224 vd.; HA.NoscHINNONZUN, Art. 542 Nr. 70; BARLAS, N. 370; ŞENER, Adi Ortaklık, 385-386.

m Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/499), 254.

313 Asıl ortak, asıl şirkete karşı olan sadakat borcu kapsamında yer alan sır saklama borcunu ihlal etmeden alt katılana özellikle payın işletilmesinin mali sonuçları hakkında bilgi vermelidii-4[24].

7.3. Çıkma ve Çıkarılma

314 Şirketten ayrılma ortağın kendi iradesiyle gerçekleştiği takdirde *çıkmadan* söz edilir. Bununla beraber herhangi bir irade açıklamasına gerek olmaksızın bazı şartların gerçekleşmesiyle ortağın şirketten ken. diliğinden ayrılmış sayılması da çıkma kavramına sokulabilir *(çıkmış sayılma). Çıkarma* ise, bu yönde bir iradesi bulunmamasına rağmen ortağın şirketten ayrılmasıdır.

Çıkma ve çıkarılmanın sebepleri ile usulü BK 633, sonuçları ise BK 634-636 hükümlerinde düzenlenmiştir.

7.3.1. Sebepleri ve usulü

315 BK 633 hükmü aynen şöyledir: *"Bir ortağın fesih bildiriminde bulunması, kısıtlanması, iflası, tasfiyedeki payının cebri icra yoluyla paraya çevrilmesi veya ölmesi halinde, sözleşmede ortaklığın diğer ortaklarla devam edeceğine ilişkin bir hüküm varsa, bu durumlardan biri gerçekleştiğinde, o ortak veya temsilcisi ya da ölen ortağın mirasçısı ortaklıktan çıkabilir veya diğer ortaklar tarafından yazılı olarak yapılacak bir bildirimle ortaklıktan çıkarılabilir."*

Hükmün kaleme alınmasında, gerekçesindeki ifadeyle, AlmMK 736 ve 737 *göz önünde tutulmuştur.* Göz önünde tutulma, aynen alma değil, esinlenme, yararlanma, dikkate alma anlamında kullanılmıştır. Gerçekten, BK 633 ile AlmMK 736 ve 737 hükümleri arasında benzerlikler yanındaçok önemli farklılıklar vardır. Bu sebeple BK 633'ün yorumu sırasında AlmMK 736 ve 737 hükümlerinden faydalanırken söz konusu farklılıklar hesaba katılmalıdır'[15].

AlmMK 736'ya göre, *bir ortağın fesih bildiriminde bulunması, ölmesi veya iflası hôlinde, şirketin diğer ortaklarla devam edeceğine ilişkin şirket sözleşmesinde bir hüküm bulunmak kaydıyla, şahsında bunlardan biri gerçekleşen ortak şirketten çıkar.* AlmMK 737'ye göre ise, *bir ortak haklı sebeple şirketin feshini isterse, şirketin diğer ortaklarla devam edeceğine ilişkin şirket sözleşmesinde bir hüküm bulunmak kaydıyla, kendisinden kaynaklanan sebeplerden dolayı AlmMK 723/1-c.2 uyarıncaşirketin feshine sebebiyet veren ortak şirketten çıkarılabilir.*

Bu konuda bkz. FELLMANNIMOLLER, Art. 542 Nr. 240-241; HANDSCHINIVONZUN,Art 542 Nr. 85-86; BARLAS, N. 379.

,15 BK 633 hUkmUnUn AlmMK 736-737 hükUmleriyle karşllaştırmalı bir incelemesi için bkz. ÇırriNER, 23 vd.

Görüldüğü üzere, bir ortağın kı ıtlanm ı ile fiyedeki ıroymın cebri icra yoluyla paraya çevrilmesinin ı\Jman hukukunda çıkm ._ey çıkanlma sebebi olarak öngöriilmemesi bir◆ôn◆Hkle. iman hukukunda ortaklann fesih istemleri konusunda ikili bir ynm . pıf nık AlmMK 736'da fesih bildirimi, 73Tde ise haklı **ebeple** ◆ih ic:temı üzerine çıkma ve çıkanima hususlan düzenlenmiştir. Haklı ◆ebeple te-- sih bağlamında eklemek isteriz ki. AlmMK -3 7 uy.ınnca haklı◆et,eplc şirketin feshini isteyen ortak değil. haklı sebep kendi inden k.ıymıklunan ortak şirketten çıkanlabilir. BK 633"te i e. yalnız fü ıh bıldınmı sebebiyle çıkma ve çıkanlma düzenlen.mi◆ haklı ebeple şırkcttcn çıkma ve çıkanJma düz.enlenmemiştir.'.... Böyle olmasının muhtemel sebebi, hakJı sebeple şirketin feshi için AlmMK 723 hükmünde tek taraflı vannası gerekli irade beyanı yeterli görUlUrken. BK 6 9/ 1-(7} uyarınca mahkeme karanna ihtiyaç duyulmasıdır. Nihnyet. **BK** 6JJ·tc. hUkUmde anılan hallerin gerçekleşmesiyle yn şnhsındn o hfil gerçekleşen ortağın çıkma beyanında bulunacağı ya dn diğer ortakluın *:öı.* konusu ortağı çıkarabileceği öngörUlmUşken, AlmMK 736'da. ayılan hallerden biri şahsında gerçekleşen ortağın herhangi bir irade beyanına ihtiyaç duyulmaksızın kendiliğinden şirketten çıkmış sayılacağı ifade edilmiştir.

BK 633 hakkındaki tespitlerimizi şöyle sıralayabiliriz: *.116*

(1) Hüküm, emredici değildir'[17]. Çıkma ve/veya çıkarılmanın sebepleri bakımından şirket sözleşmesinde farklı bir dUzen öngörtülebilir. Bu çerçevede BK 633'te belirtilen sebepler daraltılabileceği gibi genişletilebilir. Örneğin haklı sebep, belli sıfatların yitirilmesi, belli bir yaşa ulaşılması, ağır hastalık., tutukluluk., özgürlüğü kısıtlayıcı bir cezaya mahkum olma gibi başka çıkma ve/veya çıkarılma sebepleri de kararlaştırılabilir'[28].

Özellikle haklı sebeple çıkma veya çıkarılma konusunda sözleşmeye hüküm konulması şahıs şirketi olması sebebiyle adi **şirkette** önem taşır. Buna göre ya ortak haldı sebebe dayanarak şirketten çıkma beyanında bulunabilmeli ya da şahsında lıakJı sebep gerçekleşen ortak şirketten çıkarılabilmelidir. AlmMK 737'de olduğu gibi haklı sebeple şirketin feshini isteyen ortağın değil haklı sebep kendisinden kaynaklanan ortağın şirketten çıkarılabileceği de öngörülebilir, ancak bu

426 HızıR, 2837; ŞAHANKAYA, 194; karş. TüRKMEN, 115, 118 vd; **KARAHAN/AK.iN,** 75; ÇETiNER, 36-37; ÇELİK.BOYA, 214•215.

417 HızıR, 2827, 2829; keza bkz. SCHAFER, § 736 Nr. l, 6, 17, § 737 Nr. 16; karş. Poaov/TEKİNALP (Çamoğlu), N. 98i.

418 Bu hususta bkz. HızJR, 2829·2830; ŞAHANKAYA, 212 vd.; bu konudaki sözleşme özgürlüğünün sınırları hakkında bkz. HANDSCHINNONZUN, Art. 545-547 Nr. 184 vd.; SCHAFER, § 737 Nr. 16 vd.

yöntemin hukukumuz açısından alışılmış bir yöntem olduğunu söylemek zordur (bkz. ve karş. TK 255, 638, *640)*[419]. Nihayet, sözleşmede haklı sebeplerin neler olduğu öngörülebileceği gibi bu konuda bir şey söylenmeksizin sırf ortakların haklı sebeple çıkabileceğinin ve/veya çıkarılabileceğinin belirtilmesiyle de yetinilebilir.

Haklı sebeple çıkma ve/veya çıkarılma bağlamında ekJemek isteriz ki, eBK'dan farklı olarak artık BK 633'te çıkma ve çıkarılma hakkında bir hükmün bulunması ile hükmün emredici olmaması sonucunda haklı sebeple çıkma ve/veya çıkarılmaya yönelik bir devam kaydının şirket sözleşmesine konulabilmesi olanağı karşısında, sözleşmede hüküm bulunmayan durumlarda haklı bir sebep şahsında gerçekleşen ortağın diğer ortaklarca şirketten çıkarılabilmesi için TK 255 hükmünün kıyasen uygulanabilip uygulanamayacağı konusunda yapılan tartışmanın[430] geçerliliğini yitirdiği fikrindeyiz. Farklı bir ifadeyle, haklı sebeple çıkarmaya ilişkin adi şirket sözleşmesine hüküm konmadığı takdirde TK 255 hükmünün kıyasen uygulanacağı yönündeki görüş, kanun boşluğu bulunduğu gerekçesi ortadan kalktığından, geçerliliğini kaybetmiştir4[31].

Haklı sebebe ilişkin olup olmaması fark etmeksizin şirket sözleşmesinde belirtilenler dışında bir sebeple çıkma ve/veya çıkarılma *prensip itibariyle* mümkün olmamalıdır4ıı. Bununla beraber, şirket sözleşmesine yazılan çıkma ve/veya çıkarılma sebeplerinin örnek niteliğinde olduğunun anlaşıldığı haller buna istisna oluşturur. Keza şirket sözleşmesinde yazılı sebepler sınırlayıcı nitelik taşısa bile bunlarla bir tutulabilecek biçimde, ortaklar açısından sayılanlar kadar önem taşıyan sebeplerle de çıkma ve/veya çıkarılma mümkün olmalıdır.

Çıkma ve/veya çıkarılmanın usulü konusunda da şirket sözleşmesinde farklı bir düzen kararlaştırılabilir. Örneğin, hükümde öngörülen sebeplerin gerçekleşmesiyle ortak sıfatının kendiliğinden son bulacağı, çıkma veya çıkarılma beyanlarının noter marifetiyle yahut sözlü olarak'[11] bildirilmesi gerektiği vs. bu türdendir.

---

419 Bu konuda ayrıca bkz. HızIR, 2835-2836.

430 Söz konusu tartışma için birçokları yerine bkz. AKKANAT, 333 vd.; ŞENER, Adi Ortaklık, 389.

4)/ BADAKA. YBAR, 140; aksi görüşte, l<ARAHAN/AK.ıN, 83; yalnız mahkeme kararıyla haklı sebeple çıkannanın mllmkün olduğu yönünde, **ŞAHANKAYA,** 227 vd.

Bu konuda ayrıca bkz. ve karş. ŞENER. OrtaklıkJar Hukuku, 70-71; **ŞAHANKAYA,** 244-245; haklı sebebe dayalı çıkmaya ilişkin sözleşmede hilküm bulunmasa bile ortağın haklı sebebe istinaden tek taraflı bir irade beyanıyla şirketten çıkabileceği görüşünde, TÜRKMEN, 91 vd., 197-198.

4JJ BK 633 hUkrnUnün çıkarına bildiriminin sözlü yapılmasına izin vermediği yönünde, HızıR,2871-2872; TÜRKMEN,)07.

(2) Maddede anılan haller. şır et özlesmesında ·ırk.?tin dev· mm yöneJik hüküm bulunmadığı takdirde. irkct1 ona en:ltren ebepferdir [bkz. BK 639/1-(2), (3). (6)).

Şirketi sona erdiren sebepler gerçelleşmesıne mgmen şırk.ccin devam edeceğine yönelik şirket özleşme me konuluctlk hllkllm *("devam kaydı"),* iki türlüdür. İlki. son bulma sebebt uhsındu gerçekleşen ortağın duruma göre kendi iyle eyu huletllcr)ıyle şırketın sürdürülmesine yönelik devam kaydtdır'-[14]. İkincıst ısc. son t,ulmu ·ebebi şahsında gerçekleşen ortağın şirketten çıkma ı vcyu \;tkurılmu. t ve şirketin diğer ortaklarla devamının sağlanma ıdır. işte. BK (,J 1·tc düzenlenen, devam kaydının ikinci tilrildUr'-'·' ve uşuğıdukı m;ıkhımuhırımızda devam kaydından söz ettiğimizde aksini belirtmedikçe ıkınci tUrll kastetmiş olacağız.

> Şirket sözleşmesinde herhangi bir devum knydı bulunmosu bılc, şirketi sona erdiren bir sebep gerçekleştikten sonra, şahsında ı.;cbcp gerçekleşen ortak veya halefller)i dahil bUtUn ortakların birlikte verecekleri bir kararla da şirketin devamı sağlanabilir.
>
> Keza şirketi sona erdiren bir sebep meydana gclmcksi1.ın de ortaklar kurulu kararıyla bir ortağın çıkması veya çıkarılması mUmkündür. Ancak ortaklar kurulu kararı için oybirliği koşulunun arandığı durumlarda (bkz. BK 624) çıkarılmak istenen ortağın onayını almanın neredeyse mümkün olmayacağı hesaba katılmalıdır.

Devam kaydının her iki türü, şirketin kuruluş aşamasında veya sonradan ortaklar kurulu karanyla şirket sözleşmesine konulabilir.

(3) BK 633 'te ifade edildiği gibi, şirket sözleşmesinde, hUkUmde anılan hallerin gerçekleşmesiyle ya şahsında o hal gerçekleşen ortağın veya ölüm halinde mirasçtlannın çtkma beyanında bulunacağı ya da diğer ortakların söz konusu ortağt veya ölüm halinde mirasçtlannı çıkarabileceği, dolaytsıyla çıkma beyanında bulunulmadtğı yahut çıkarma kararı alınmadığı takdirde şirketin sona ereceği öngörülebilir. Bununla beraber bu yöntemin pratik olduğu söylenemez. Bunun yerine AlmMK 736'da hükme bağlandıgt gibi, BK 633'te sayılan hallerden biri şahsında gerçekleşen ortağın herhangi bir irade beyanına ihtiyaç duyulmaksızın kendiliğinden şirketten çıkmtş sayılacağı yönünde şirket sözleşmesine bir hüküm konulması daha isabetlidir. Esas itibariyle BK 633, şirket sözleşmesine konulabilecek devam kaydı konusunda genel bir çerçeve çizmekte, ortaklara olanaklar sunmakta ve yol gös-

---

Keza bkz. Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (l/499), 257.

4JS Bu konuda ayrıca bkz. BK 633'Un gerekçesi [TUrk Borçlar Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (l/499), 24, 255]; ŞAHANKAYA, 215 vd.; keza bkz. ve karş. HızIR, 2850 vd.

tennektedir'[36]. Ortaklar, bu olanaklardan yararlanarak, çıkma ve/veya çıkarılmanın hem sebepleri hem usulü bakımından somut şirketteki ortak bileşimine en uygun devam kaydını kararlaştırabilir.

319 (4) BK 633 hükmünü tekrarlayan veya bu hükme benzer bir devam kaydının uygulanmasında bazı hususlara dikkat edilmelidir:

(a) Öncelikle, feshi bildiren ortağın ayrıca çıkmayı talep etmesi anlamsızdır'[37]. Bu sebeple fesih bildirimi aynı zamanda çıkma beyanı olarak kabul edilmeli ve bildirimde bulunan ortaktan ayrıca çıkma beyanında bulunması aranmamalıdır'[38]. Dolayısıyla fesih bildiriminde bulunan ortağı ayrıca çıkannaya da gerek *yoktur'*[39].

(b) Ayrıca hükümde sözü edilen "ortağın temsilcisi" kavramıyla neyin kastedildiği açık olmadığı gibi hükmün kaleme alınış biçimi, temsilcinin şirketten çıkarılabileceği şeklinde anlamsız bir sonuca ulaşmaya da elverişlidir. Kastedilen, kısıtlanan ortağın kanuni temsilcisidir (vasi) ve kanuni temsilcinin çıkma beyanında bulunacağı[441] veya çıkarma bildiriminin kanuni temsilciye yapılacağıdır'"'·

(c) Keza ortağın iflası halinde, malvarlığı üzerinde tasarruf yetkisini kaybetmesi sebebiyle (İİK 191/1) ortağın değil iflas idaresinin çıkma beyanında bulunabileceği ifade edilmektedir'"[1].

(d) Nihayet, BK 633'te çıkarma bildiriminin yazılı yapılması koşulu öngörülmektedir. Öncelikle çıkma beyanı için böyle bir koşulun aranmamasının sebebi belli değildir. Bundan başka bu şeklin ispat şekli mi yoksa geçerlilik şekli mi olduğu hakkında hüküm gerekçesinde

---

436 Kez.a ScHAFER,§ 736 Nr. 6.

437 KARAHAN/AıclN, 74--75; TÜRKMEN, 117-118; ÇETİNER. 26-27.

438 ÇETİNER,27.

439 Fesih bildirimiyle sınırlı olmaksızın BK 633'te sayılan hallerden herhangi birinin gerçekleşmesiyle,çıkma beyanında bulunmaya gerek kalmaksızın şirketin kalan ortak.1arla devamına ilişkin kaydın devreye gireceği yönünde. ÇETiNER. 33 vd.

440 Adi şirket çatısı altında bir ticari, sınai veya benzeri bir işletme varsa vasinin çıkma beyanında bulunabilmesi için MK 443 uyannca vesayet makamının iznini alması gerektiği yönünde, HızıR, 2839, 2867; ŞAHANKAYA. 199; vesayet makamının izninden soma denetim makamının iznine de (MK 463) ihtiyaç duyulacağı yönünde KAllAHAN/□. 76-77; herhangi bir izne ihtiyaç bulunmadığı görüşllnde, TÜRKMEN, 128.

BK 633'te sözil geçen temsilci kavramı hakkında aynca bkz. ve karş. □ 2863 ,d

KARAHANIAKlN, 75. Ortağın şirketin borcu sebebiyle iflası veya tasfiyedeki payının cebri icra yoluyla paraya çevrilmesi hallerinde BK 633'nn uygulanmayacağı)önünde. *Hızm,* 2841-2842, 2844;şirketin borcu sebebiyle iflas halinde de BK 633'iln uygulamcağı görüşünde, ÇELİKBOYA, 213.

de bir açıklama yoktur. BK 12/2 uyarınca söz konu u **şeklı geç.erlilik** şekli saymak isabetli gözükmektedir"[1].

(6) Çıkanna için, şirket sözleşmesinde farklı bir dOzen öng6rOI- JMJ medikçe, ortaklar kurulu karan aram,.uı (BK 624). BK 6.JJ·te yer verilen *"diğer ortaklar tarafından {…] ortaklıktan çıkarılahi/ir* .. iburesinin sonucu olarak, çıkanna karannın alınmasında çıkanlucak **ortnk** oy hakkına sahip değildir"[45].

(7) BK 633, çıkma beyanında ve çıkanima bildiriminde bulunmu **u ı** süresi hakkında suskundur. Kanaatimizce. şirket sözleşmesinde **fürklt** bir hüküm bulunmadıkça, çıkma veya çıkanlma sonucunu doğunın oluym gerçekleşmesini takiben işlerin olağan akışına göre ynkulunun ilk fırsatta çıkma beyanında veya çıkanlma bildiriminde bulunulmulıdır"[6].

(8) Çık.anlan ortak, çıkarma işleminin iptali için dnva açabilmeli- Jl dir. Bu davanın, TK 255/2 hükmünü kıyasen uygulamak suretiyle Uç ayhk süre içinde açılması gerektiği ifade edilmektedir'". TK 192/ l hükmündeki iki aylık süreye ilişkin istisna bir yana şirketler hukukunda iptal davaları için Uç aylık hak dUşürUcil sürenin kabul edilme i sebebiyle (bkz. TK 227/1, 255/2, 445) söz konusu görUş isabetli gözükmektedir.

7.3.2. Sonuçları

Çıkma ve çıkarılmanın sonuçları, BK 634 ila 636 hUkUmlerinde .123 dilzenlenıniştir.

> BK 634/1-2 hükümleri, **AlmMK** 738/1'den aynen alınmıştır. BK 634/3 hükmü ise, hukukumuza özgüdilr. BK 635, esasa etkili olmayan bir sözcük hariç, AlrnMK 739'dan aktarılmıştır. BK 636 ise, AlmMK 740/1-c.1 ile 740/2'den neredeyse aynen iktibas edilmiştir.

Aşağıda çıkma ve çıkarılmanın sonuçlan hakkında yapılan açıklamalar, bütün çıkma veya çıkarma sebepleri için geçerlidir. Bununla beraber açıklamalarımızda, kısıtlanma, iflas, tasfiyedeki payın cebri

---

[3] HızıR, 2871; ÇETİNER, 39; TÜRKMEN, 102-103.

[4] Karar yetersayısının sağlanamadığı durumlarda her bir ortağın çıkarına davası açabileceği görüşünde, TüRKMEN, 221-222.

[5] **1<.ARAHAN/AKJN, 81-82; ŞAHANKAYA,** 260-261.

[6] Karş. KARAHANIAKJN, 77; AYAR, 188.

[1] KARAHAN/ AKJN, 82-83; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 71; davanın makul sure içinde açılabileceği görüşünde, TüRKMEN, 225; AYHANIÇAĞLARIÔzDAMAR. 85-86; açılacak davanın tespit davası olmakla beraber bu davanın TK 255/2 hUkmUnUn kıyasen uygulanması suretiyle Uç aylık süre içinde açılması gerektiği yönUnde, ŞAHANKAYA, 265 vd.

icra yoluyla paraya çevrilmesi veya ölüm hallerine özgü özelliklere ifadelerin akıcı olması uğruna ayrıca vurgu yapılmamıştır.

Örneğin, kalan ortakların muhatabı, ortağın kısıtlanması halinde kanuni temsilcisi, ölümde mirasçıdır vs. Aynı biçimde, kalan ortaklara karşı talepte bulunacak olanlar da bu kişilerdir. Bundan ötürü aşağıdaki açıklamalarda bu hususun göz önünde bulundurulmasında fayda vardır.

324 Ortak, duruma göre çıkma beyanının diğer ortakların tamamına ulaştığı veya şirketten kendiliğinden ayrılmış sayılması sonucunu doğuran olayın vuku bulduğu yahut çıkarmaya ilişkin ortaklar kurulu kararının kendisine bildirildiği anda bu sıfatını yitirii-#[8].

Bu sonuç hem iç hem dış ilişki bakımından geçerlidir"[9]. Bununla beraber ortak aynı zamanda temsil yetkisine sahipse (bkz. BK 637/3-c. I), ortak sıfatının yitirilmesiyle temsilci sıfatının da son bulduğunun üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmesinde, temsil hukukuna ilişkin kuralların geçerli olduğu unutulmamalıdır (bkz. BK 42/3, 44).

325 Çıkan veya çıkarılan ortak, üçüncü kişilere karşı, ortak sıfatını yitirdiği tarihten önce doğan borçlardan sorumlu olmaya devam eder (BK 634/2). Bu sorumluluk borç ifa edilinceye veya zamanaşımına uğrayıncaya kadar *süreı-4*[50]. Zamanaşımı süresi, ilgili borcun tabi olduğu zamanaşımı süresi kadardıı-4[51].

Çıkan veya çıkarılan ortak, kendi adına üstlenmemiş olacağından, bu sıfatını kaybettiği tarihten sonra doğan borçlardan sorumlu değildir.

Ayrılan ortak, ayrılma tarihinden önce akdedilen sözleşmelerin tarafı olarak kalmaya devam *eder*'[52]. Bu husus özellikle ayrılma tarihinden önce akdedilen sürekli edimli sözleşmeler bakımından büyük önem taşır. Çünkü ayrılan ortak, ayrılma tarihi sonrasında bu türden sözleşmelerden doğan borçlardan da sorumludur, meğerki karşı tarafın onayıyla, sözleşmenin sadece kalan ortaklarla devam edeceği kabul edilsin'[53].

---

448 FarkJı olasılıklara göre çıkma ve çıkarılmanın hükilm ifade ettiği an hakkında bkz. AYHANIÇAĞLARı'ÎzDAMAR, 87-89.

449 Karş. ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 72; ŞENER, Adi Ortaklık, 391; l<ARAYALÇIN, 1O1.

450 HANDSCHINNONZUN, Art. 544 Nr. 73.

, 51 Zamanaşımı konusunda kıyasen TK 264 hükmünün uygulanmasının isabetli olacağı görüşünde, **KARAHAN**/AKJN, 88; **ŞAHANKAYA,** 309-3l**O.**

452 HANDSCHINNONZUN,Art. 545-547 Nr. 218; şirketten ayn imanın açılmış davalara etkisi hakkında ise bkz. TÜRKMEN, 243 vd.

453 Ayrılan ortağın sUrekli edimli sözleşme dolayısıyla sorumluluğu hakkında bkz. FELL·MANNIMÜLLER, Art. 544 Nr. 206 vd.; HANDSCHINNONZUN, Art. 544 Nr. 77 vd., Art. 545-547 Nr. 219.

BK 634/1 uyannca, *"/h]ir onağın ortaflıkta,ı çıkn* 1□, \'t!\'tJ *pktırı/ma□ı dunımunda payı, diğer ona/dara payları oraıuml.ı it ırdılı□i□den geçer.* " Bununla kastedilen, çıkan \eya çıkarılan ortagın elbırlığiy1e malik olunan varlıklar üzerinde mülki-.et hakkının sonu ermesı. artık sadece kalan ortaklann söz konu u varİıklar Uzennde elbirligiyle malik olmasıdır'[5]. Pay diğer ortaklara kendiliğinden gt.'Çtiği ıc;ın elbırliğiy1e malik olunan varlıkların diğer ortaklara devri gerekme✓• tupu sicili ile diğer sici11erde çıkan veya çıkarılan ortağın udının silınme□ı işlemi de açıklayıcı niteliktedir. t tf

Payın diğer ortaklara kendiliğinden geçme iyle mevcut şırkctın sürekliliği (ayniyeti) de korunur, sadece ortak sayı ı uLnlır.

> iki kişilik şirketlerde ortaklardan birinin çıkması vcyu \:ıknrılınnsı durumunda payın diğer ortağa geçme inden, şirket tasfiye cdilmcksızin birlikte malik olunan değerlerin mülkiyetinin *kendi/iğim/en* knlon ortağın mülkiyetine geçmesi (tek kişi mülkiyeti) anlaşılmnlıdır4°. Dolayısıyla artık şirketin varlığından öz edilemez. Adi şirket çatıı.ı altında işletilen bir ticari işletme de artık tek kişi tarafından işletilmeye devam edecektir. BK 634•636 hükümleri niteliğine uygun dUştUğU oranda bu olasılıkta da uygulanacaktır'". Üçüncü kişilere karşı □orumluluk bakımından ise BK 202 devreye girecektir.

Çıkına ve çıkarılma durumunda şirket (fiilen) tasfiye edilmez. Bu- 121
nun)a beraber hem çıkan veya çıkarılan ortağın hem kalan ortakların duruınunun, şirketin tasfiye edilmesine nazaran daha kötü olmaması sağlanır. Bu amaçla, BK 634/2-3, 635 hükümleri sevk edilmiş ve madde başlığında da belirtildiği üzere *şirket payının tasfiyesi* hedeflenmiştir.

Şirket payının tasfiyesine ilişkin hükümler yedek hUkUm niteliğinde olduğu için, ortaklar aksini kararlaştırmadıklan takdirde uygulanır'J7.

> Örneğin ortaklar, tasfiye payının hesaplanma yöntemini, ödeme şeklini ve zamanını, BK 27 çerçevesinde diledikleri gibi belirleyebi-*lir4*[58]. Bu sebeple şirket payının tasfiyesi hakkında aşağıda yaphğunız

---

Payın diğer ortaklara geçişi hakkında ayrıca bkz. TÜRKMEN, 254.

,JJ SCHAFER, § 736 Nr. 9; MEIER-HAYoz/FoRSrM0SERISETHE, § I2 Nr. 127; HANoscHıN/V0NZUN, Art. 545.547 Nr. 222-223; KARAHAN/AKIN, 74; TÜRKMEN, 260 vd.; ÇELİKBO·YA, 206; bu durumda TK 257-258'in kıyasen uygulanabileceği yönünde, ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 71-72; PoROYffEKİNALP(Çamoğlu), N. 98; ŞAHANKAYA, 269 vd.

, s6 Keza bkz. SCHAFER, § 738 Nr. 11.

57 SCHAFER, § 738 Nr. 12-13.

, sa Bu konuda bkz. ScHAFER, § 738 Nr. 39 vd.; keza HANDSCHINN0NZUN, Art. 545-547 Nr. 190, 206-207.

açıklamalar, bu konuda şirket sözleşmesinde özel bir düzenleme yahut kalan ortaklarla çıkan veya çıkarılan ortak arasında bir anlaşma bulunmadığı takdirde dikkate alınacaktır.

328 Payın tasfiyesi çerçevesinde çıkan veya çıkarılan ortak, diğer ortaklara karşı üç temel talep hakkına sahiptir. Bu talepler, kullanımını ortaklığa bıraktığı eşyanın geri verilmesine, sorumlu olduğu şirket borçlarından kurtarılmasına ve tasfiye payının ödenmesine ilişkindir (BK 634/2):

329 (1) Şirketin tasfiyesinde olduğu gibi (BK 642) mülkiyeti değil kullanımı şirkete bırakılan eşyanın iadesi talep edilebilir (BK 634/2-c. 1). İade borcu, çıkma veya çıkarılmanın hüküm ifade ettiği anda muaccel *olur"*[59].

Çıkma veya çıkarılmadan sonra da şirketin söz konusu eşyaya acil ihtiyacının bulunması ve sözleşme sonrası sadakat borcunun da gerektirmesi kaydıyla geçici bir süreyle eşyanın iadesinden kaçınılabileceği yahut malvarlığının yetersizliği sebebiyle çıkan veya çık.anlan ortağın payına düşen borç tutarını ödemek zorunda olduğu durumlarda (BK 635) diğer ortakların ödeme gerçekleşinceye kadar iadeye konu taşının hapsedebileceği (bkz. MK 950 vd.) ifade edilmektedir"[60].

330 (2) Çıkan veya çıkarılan ortak, kendisinin şirketin muaccel borçlarından doğan müteselsil sorumluluktan kurtarılmasını isteyebilir (BK 634/2-c.1). Borçtan kurtarma, ya borcun diğer ortaklarca ifasıyla ya da alacaklının çıkan veya çıkarılan ortağı ibra etmesini (BK 132) sağlamakla gerçekleşii-"[61]. Borçtan kurtarmanın kapsamına şirket borçları için verilen kefalet de dahildıı-4[62].

Ortaklığın henüz muaccel olmayan borçları için diğer ortaklar, çıkan veya çıkarılan ortağı borçtan kurtarmak yerine, kendisine bir güvence verebilirler (BK 634/2-c.2). Güvence, ayni veya kişisel olabilir.

Bu çerçevede çıkan veya çıkarılan ortak, şirket borçları için kişisel malvarlığından ayni teminatlar vermiş ve bu borçların henüz vadesi gelmemişse, teminat konusu taşınmaz, taşınır veya hakkın bu yükten kurtarılmasını da isteyebilir"[61].

Çıkan veya çıkarılan ortağın borçtan kurtarılması yükümlülüğü, malvarlığının yetersizliği sebebiyle çıkan veya çıkarılan ortağın zarara

---

459 ScHAFER, § 738 Nr. 78.

460 SCHAFER, § 738 Nr. 78.

461 SCHAFER, § 738 Nr. 80; l<.ARAHAN/AKJN, 87.

462 ScHAFER, § 738 Nr. 80.

463 SCHAFER, § 738 Nr. 82.

katılma borcunun doğduğu durumlarda da (BK 635) söz onusud◆ ÇOnkO şirket payının tasfiyesi, çıkan veya çıkanlan ortı◆ın şu·kctlc bağının tamamen kopanlmasını hedeflemektedir. Bu ylcncnlcrin. tamamlanmamış işler (BK 636) sebebiyle Ostlenılcn borçlar için de geçerli olduğu ifade e.dilmektedıı-4'[5].

(3) Çıkan veya çıkarılan ortak, ortak sıfatının onn erdiği tnnh- J,H te ortaklık tasfiye edilmiş olsaydı ödenmesi gereken *tasjivt· pcıvının* ödenmesini de diğer ortaklardan talep edebilir (BK 634/2-c.l). Ayrılma akçesi veya ayrılma payı olarak da isimlendirebileceğimil tn tiye payı, esas itibariyle ortağın BK 634/1 uyarınca diğer ortaklara geçen payının karşılığıdır'[66].

Tasfiye payının hesabında, ortak sıfatının sona erdiği tarihteki şirket varlığı esas alınır (BK 634/2-c. l ve 634/3-c. l). Çıkan veya çıkarılan ortağa tasfiye payının gerçek değeri[467] (içsel değer) ödenmelidir'[66].

Tasfiye payı, mali işlerde uzman bir kişiye hesaplattırılır. Tarafların uzman kişi üzerinde anlaşamamaları durumunda bu kişi, hakim tarafından atanır (BK *634/3)4*[69]. Uzman tarafından tespit edilen değere karşı hem çıkan veya çıkarılan ortak hem kalan ortaklar mahkeme nezdinde itirazda bulunabilmelidir.

Tasfiye payı alacağının ne zaman muaccel olacağı konusunda akla farklı olasılıklar gelmektedir. Bunlar, ortak sıfatının sona erdiği tarih (örneğin bkz. TK 642/1), ortak sıfatının sona ennesinden sonra çıkarılacak ilk bilarıço tarihi (örneğin bkz. TK 262/ l *)4*[70] ve uzman tarafındarı değer tespitinin yapıldığı tarihtir. Kanaatimizce tasfiye payı alacağının, ortak sıfatının sona erdiği tarihte muaccel olması daha

---

4U SCHAFER, § 738 Nr. 79; l<A.R.AHANIAKJN, 87.

465 ScHAFER, § 738 Nr. 79, 82.

466 Tasfiye payı hakkında ayrıca bkz. TÜRKMEN, 265 vd.

467 Şirketler hukukunda çeşitli sebeplerle gerçek değerin esas alındığı hUkUmler için bkz. TK 140/2, 140/5, 141/1, 155/2-(a), 183/3, 202/2, 493/1, 493/4-6, 531/1, 596/2, 597, 636/3 ve 641/1.

461 Bu konuda ayrıca bkz. ve karş. ScttAFER, § 738 Nr. 23-24, 32-33; H.ANDSCHlNNONZUN, Art. 545-547 Nr. 193 vd.; KARAHANIAKıN, 86; TüRKMEN, 325 vd.

469 Hakimin uzman kişi atamakla yetinmeyip uzmanın yaptığı hesaplama sonucunda tasfiye payının ödenmesine de karar vennesi gerektiği görüşünde, ŞAHANKAYA, 304.

470 l<A.R.AHAN/AKIN, 85-86; BiLGİLi/DEMİRKAPI, 39; TK 261/2'nin kıyasen uygulanacağı görUşünde ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 74; ŞAHANKAYA, 30l; tasfiye payının bazen ortak sıfatının sona erdiği tarihte bazen ilk bilanço tarihinde muaccel olacağı görüşü için bkz. TÜRKMEN, 292 vd.

isabetli gözükmektedir'[71]. Öncelikle, uzman, esas itibariyle var olan bir alacağın sadece miktarını tespit etmektedir'[72]. Bundan başka ortak sıfatının sona erdiği tarih ile ilk bilanço tarihi veya değer tespitinin yapıldığı tarih arasında önemli sayılacak bir zaman aralığının bulunduğu durumlarda çıkan veya çıkarılan ortağın ciddi ölçüde zarara uğrama olasılığı vardır.

Tasfiye payı alacağının ortak sıfatının sona erdiği tarihte muaccel olmasının istisnası, aşağıda değinilecek olan tamamlanmamış işlerdir (keza bkz. TK 262/2). Çünkü ortak, çıkmasına veya çıkarılmasına rağmen henüz sonuçlanmamış işlerin karına ve zararına katılmaya devam eder (BK 636/1). Eklemek isteriz ki, bunun aksini kararlaştırmak suretiyle tasfiye payının, tamamlanmamış işleri de kapsayacak şekilde çıkma veya çıkarılma tarihine göre belirlenmesi mümkündür'[73].

Kalan ortaklar, tasfiye payının ödenmesinden müteselsilen sorumludur (BK 638/3)'u. İki kişilik ortaklıkta ise, malvarlığını devralan, tasfiye payının ödenmesinden tek başına sorumlu olacaktır.

BK 634'e dayalı tasfiye payı alacağı on yıllık zamanaşımına tabidir (BK 146)'[75]. Çünkü artık bu alacak ortak olma sıfatından kaynaklanmamaktadır [karş. BK 147/1-(4)].

332 Ortak sıfatının sona erdiği tarihte, şirketin malvarlığı, borçlarını karşılamaya yetmeyebilir. Bu takdirde çıkan veya çıkarılan ortak, payına düşen borç tutarını, zarara katılmaya ilişkin düzenlemeler çerçevesinde diğer ortaklara ödemekle yükümlüdür (BK *635)4*[76].

Bu düzenleme, esas itibariyle şirketin sona ermesi üzerine yapılan tasfiyesi sonucunda ortaya çıkan zararın ortaklar arasında paylaşılmasına ilişkin BK 643/2'ye paraleldir. Ondan farkı, kalan varlığın, ortakların koydukları katılım paylarının geri verilmesine yetmemesine değinilmemiş olmasıdır, oysa mehazAlmMK 739'da buna işaret edilmiştir. Bununla beraber bu farkın bilinçli yaratılmadığı fikrindeyiz, çünkü ortada bir zararın bulunup bulunmadığı, hem BK 635 hem BK 643'te aynı yöntemle hesap]anır.

Çıkan veya çıkarılan ortak, BK 634/2 uyarınca kullanımını şirke-

---

471 Bu görüşte, ScHAFER, § 738 Nr. 20; HANDSCHINNONZUN, Art. 545-547 Nr. 191.

471 SCH>.FER, § 738 Nr. 20.

471 Bu konuda ayrıca bkz. SCHAFER, § 740 Nr. 8-9.

MEIER-HAYoılfoRSTMOSERISETHE, § 12 Nr. 126; HANDSCHINNONZUN, Art. 545-547 Nr. 191; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 73; AYHANIÇAĞLARIÔzoAMAR, 94; kalan ortaklardan her birinin kendi payı oranında sorumlu olacağı görilşUnde, ULUSOY, 889.

475 TÜRKMEN, 308.

476 Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. TÜRKMEN, 393 vd.

te bırakt1ğ1 eşya geri verilmedikçe ve borçtan kurtanlmadı ça. aran ödemekten kaçmabilmelidi[77] (BK 97).

Çıkan veya çıkanlan ortağın açığı kapama borcu on yıllıkrMnnnaşımma tabidir (BK 146)[476]. Çünkü çıkan veya çıkanlan ortak. .ımk ortak sıfatıyla değil üçüncü kişi sıfatıyla borçludur [karş. BK 1'471-{4)}.

Çıkan veya çıkarılan ortağın bu sıfatını kaybettiği tarihten ön,e başlanmakla birlikte söz konusu tarihte henüz tamamlanmamış. yanı devam eden işler olabilir. Özellikle birden fazla takvim yılımı sınıyct eden inşaat ve onanna işleri bu türdendif4..,_işte çıkan veya çıkurılun ortak, ortak olduğu dönemde henüz sonuçlanmamış işlerden do[?]un kara veya zarara katılır (BK 636/1). Keza ortak ıfatt onu eren kışı. o hesap yı1ı sonu itibariyle, tamamlanmış işler sebebiyle varsa kendisine düşecek kar payını; devam eden işler hakkında da gerekli bilgıyi isteyebilir (BK 636/2).

TamanıJanmamış işin varlığı, ortak sıfatının devamı anlamına gelınez[480]. Başka bir ifadeyle, bu tUrden işlerin varlığı, ortak sıfatının sona ermesi anı bakımından bir özellik taşımaz. Nitekim BK 636/1'dc "çıkan veya çıkarılan ortak"tan, BK 636/2'de ise "ortak sıfatı [?]ona eren kişi"den söz edilmektedir. Bununla beraber çıkan veya çıkarılan ortak, ortak sıfatı sona ermekle birlikte BK 636'nın kendisine tanıdığı haklardan kalan ortaklar gibi yararlanır'".

> BK 636/1 tek cümleden ibaret olduğu halde mehazı AlmMK 740 iki cümleden oluşmaktadır. AlmMK 740'ın BK 636/1'e alınmayan ikinci cümlesine göre, *"[d]iğer ortaklar, bu işleri en faydalı gördükleri şekilde tamamlama hakkına sahiptir.* "Bu hükmün alınmama sebebi hakkında BK 636'nın gerekçesinde bir açıklama yoktur. Kanaatimizce BK 636/1'e alınmasa da hukukumuz bakımından da kalan ortaklar aynı hakka sahip olmalıdır. Nitekim benzer bir düzenlemeye kollektif şirketlerde de yer verilmiştir. TK 263/2-c.l 'e göre, *"[ç)ıkarı/an veya çıkan ortak, evvelce başlanmış işlerin kalan ortaklar tarafından faydalı sayılacak şekilde tamamlanmasına ve bir sonuca bağ/anmasına engel olamaz. „*

---

[77] ScHAFER, § 739 Nr. 4; KARAHAN/AKIN, 89.

[478] **TÜRKMEN, 401-402.**

[479] Sürekli edimli sözleşmelerin, tamamlanmamış işlerden sayılamayacağı yönOnde, SCHAFER, § 740 Nr. 5.

[480] ScHAFER, § 740 Nr. 2.

[81] Bu konuda ayrıca bkz. TÜRKMEN, 382 vd.

8. SONA ERME VE TASFİYE

8.1. Sona Erme

334 Şirketin sona ermesiyle kastedilen, ortaklar arasındaki şirket ilişkisinin (şirket sözleşmesinin) sona ermesidir. Bunun için önce sona erme sebepleri gerçekleşir, sonra tasfiye yapılır. Tasfiye öncesindeki şirket ile tasfiye halindeki şirket aynıdır. Sadece tasfiye öncesinde işletme konusunu gerçekleştirmek için aktif faaliyette bulunan şirket, ortaklar arasındaki sürekli edimli sözleşme ilişkisinin çözülmesi (tasfiyesi) şeklinde karşımıza çıkan pasif bir amacı gerçekleştirmeye yönelir. İşte şirket, tasfiyenin bitimiyle temelli sona erer. Önemle ekleyelim ki, bazı durumlarda şirket, son bulma sebebinin gerçekleşmesiyle, yani tasfiyesiz olarak sona erebilir.

335 Adi şirketin sona ermesi, esas itibariyle BK 639 ila 645 hükümlerinde düzenlenmiştir. Bu hükümlerde sırasıyla sona erme sebepleri (BK 639-640), sona ermenin şirketin yönetimine etkisi (BK 641), tasfiye (BK 642-644) ve sona ennenin üçüncü kişilere karşı olan yükümlülüklere etkisi (BK 645) ele alınmıştır.

8.1.1. Sona erme sebepleri

336 Sona erme sebepleri, esas itibariyle BK 639'da düzenlemiştir. BK 640 ise, 639/I-(6)'da bir sona erme sebebi olarak öngörülen fesih bildirimine ilişkindir.

> TK 243/1 uyarınca, TK 253 hükmü saklı kalmak kaydıyla BK 639-640'da öngörülen sona erme sebepleri kollektif şirket hakkında da uygulanır.

Önemle belirtelim ki, aşağıda değinileceği üzere, sona erme sebepleri, BK 639'da sayılanlardan ibaret olmayıp başka sebeplerin de şirketi sona erdirmesi mümkündür.

337 Sebeplerden bir kısmının gerçekleşmesiyle başkaca bir işleme gerek olmaksızın şirket *kendiliğinden* tasfiye sürecine girerken veya son bulurken *(infisah sebepleri),* bir kısmında ise şirketin tasfiye sürecine girebilmesi veya son bulabilmesi için duruma göre *ortakların iradesi*ne veya *mahkeme kararına* ihtiyaç vardır *(fesih sebepleri).*

8.1.1.1. BK 639'da sayılan sebepler

338 BK 639/1'de yedi bent halinde şirketi sona erdiren sebepler sayılmıştır.

> Şirket sözleşmesinde belirli bir veya birkaç sebep göstermeksizin

BK 639/1'de sayılan sona erme sebeplerinin hcrhongı birinin vnrtıg1 halinde şirketin sona ermeyeceğine yönelik şirket sözleşmesıne konulacak genel nitelikteki bir hüküm geçersiz olmalıdır **(kıynsen TK** 244/1-c.1). Bununla beraber emredici hükümlere nykın olmnmıık kaydıyla, bazı belirli sona erme sebeplerinin şirketin sona ermesı onucunu doğurmayacağı şirket sözleşmesinde kabul edilebilir **(kıyosen** TK 244/1-c.2).

BK 639/1 uyarınca şirket, aşağıdaki hallerde sona erer:

8.1.1.J.J. Amacın gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkansız duruma gelmesi

BK 639/1-(1) uyannca şirket sözleşmesinde öngörUlen amacın JJ9 gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkansız duruma gelmesiyle şirket sona erer. Bu sebepler, şirketi *kendiliğinden* sona erdirerek tasfiye sürecine sokar.

Amacın gerçekleşmesinin imkansızlığında esas itibariyle *sonraki kusursuz ifa imkansızlığının* (BK l 36) dolaylı bir uygulaması söz konusudw-'[82]· Bu nedenle amacın gerçekleşmesinin imkansızlığı, silrekli ve objektif nitelikte'[83] olmak kaydıyla şirketi sona erdirir.

BK 639/1-(1) hükmünde yer verilen "amaç"tan, "işletme konusu" *340* anlaşılmalıdır [nitekim bkz. TK 529/1-(b)]. Çünkü diğer şirketler gibi adi şirketin takip ettiği ve çoğu kez kar elde edilip paylaşılması şeklinde karşımıza çıkan ekonomik amacın gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkansız hale gelmesi esasen mümkün değildir. Oysa amaca varmak için yürütülen faaliyeti ifade eden işletme konusunun gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkansız hale gelmesi mümkündür. Örneğin, bir otoyol yapımı işini üstlenen ortak girişim, yapını işinin bitmesiyle işletme konusu gerçekleştiği için tasfiye sürecine girer"'·

İşletme konusunun gerçekleşmesi, yukanda verilen otoyol yapımı örneğinde olduğu gibi geçici, yani tek veya birkaç sefer için yürütülen yahut tesadüfi ya da arızi nitelik taşıyan ekonomik faaliyetlerde söz konusu olur.

Buna karşılık otoyol yapım işini konu alan kamu ihale sözleşmesi yapım işi tamamlanmadan feshedilmişse (bkz. **KİSK** 19 vd.) işletme konusunun gerçekleşmesi imkansız duruma gelmiştir. Benzer biçimde

---

412 EREN, Özel, N. 3017.

413 Bu konuda bkz. ve karş. HANDSCHiNNONZUN, Art. 545-547 Nr. 27;SETHE, Art. 545/546 Nr. 4.

Benzer örnek için bkz. Yargıtay 13. HD'nin 22.06.1981tarih ve 4014/4757 sayılı kararı **(ÖZENLİ, 265-266).**

bir ?aronun lokalini işletmek üzere kurulan adi şirket de, mahkemece venlen lokalin tahliyesi kararı üzerine sona erer'[85]. Yine, anonim şirk_etin kurulmasına yönelik bir kuruluş şirketinin varlığında, anonim şırketin herhangi bir sebeple kurulamamış olmasını da, işletme konusunun gerçekleşmesinin imkansızlığı olarak kabul edebiliriz4[86]. İş makinesi satın alınması ve işletilmesi amacıyla kurulan, katılım paylan da ifa edilen bir adi şirkette, fiyatının öngörülenden yüksek olması sebebiyle iş makinesinin satın alınamaması da, işletme konusunun gerçekleşmesinin imkansızlığı sayılmıştır'[87].

341 İşletme konusunun gerçekleşmesinin imkansız olmamakla birlikte güçleşmesi hükmün kapsamına girmez, bu takdirde BK 639/1-(7) hükmü çerçevesinde haklı sebeple şirketin feshi istenebilir'[88]. Örneğin, ham.madde temininde yaşanan sıkıntılar, satışların ciddi oranda düşmesi, girdi maliyetlerindeki çok yüksek oranlı artışlar vb., işletme konusunun gerçekleşmesini güçleştirebilir. Ortaklar arasındaki anlaşmazlıklar sebebiyle karar alınamaması da (kilitlenme), bu türden sayılmalıdır'[89].

342 İşletme konusunun gerçekleşmesi veyagerçekleşmesinin imkansız hale gelmesi üzerine ortaklar, yeni bir işletme konusu üzerinde anlaşıp şirketin faaliyetini devam ettirmek suretiyle sona ermenin önüne geçebilir.

8.1.1.1.2. Ortaklardan birinin ölmesi

343 BK 639/1-(2) uyarınca ortaklardan birinin ölmesiyle şirket kural olarak *kendiliğinden* sona *erer'*[90]. Bu durum, adi şirketin bir şahıs şirketi olmasının sonucudur.

Hükmün uygulanmasında, ortaklardan biri hakkında verilen gaiplik kararı (MK 32 vd.), onun ölümüyle bir *tutulur'*[91].

---

485 Bu konuda bkz. Yargıtay 13. HD'nin 24.01.2013 tarih ve 2012-27803/1388 sayılı karan.

486 Örnek olay için bkz. Yargıtay HGK'nın 08.05.1991 tarih ve 11-164/249 sayılı kararı (KazancılBB).

487 Yargıtay 3. HD'nin 10.04.2018 tarih 2016-12103/3752 sayılı kararı.

418 I<ARAYALÇIN, 154.

489 POROYffEKiNALP (Çamoğlu), N. 106a; STAEHELIN, Art. 545/546 Nr. 8; bu durumun amacın gerçekleşmesini imkansız hale getireceği görüşUnde, BGE 11O il 292; ÔZDAMAR E., 1208.

490 Ölüm halinde sona erme tarihinin ortağın ölüm tarihi olduğu yönünde, Yargıtay 13. HD'nin 17.07.2008 tarih ve404/10164 sayılı karan.

491 HANDSCHJNNONZUN, Art. 545-547 Nr. 35; SETHE, Art. 545/546 Nr. 6; STAEHEUN, Art. 545/546 Nr. 9; PoRoYffEKİNALP (Çamoğlu), N. 107; ŞENER, Adi Ortaklık. 443.

Ortaklıır arac..mda tüzel kışı "arsa ortak tüzel kişi için son bulma

hcpJcnnin ger lde meçıylc nri"") oksa tüzel kişinin tasfiye edilme-
ıiiyle mi'" adışrrke1 için sona ietxnm oırr ış sayılacağı
tartışmaJ,d,r Kanaatim,7.c g(,rc. tu7 ortak tasfiye sonuna kadar
t07..cl kışiliğm, koruduğu ,çm <hb Tk ..6'1. 53l 2), tasfiyesi sırasında
adı tıirl<cttck, paymm paraya ÇC'\-Tİlmesiylc c-ya bnniliın hırın
aynen dağıtılma,yla adı fİrkct ,çın t,ufm3 hı ıı n;ekl. ış
Hayılmalıdır lbk7 TK 294. 300. S-t ,_.a). 54l Jl E clım lu. Hlıcl
kıı,ı ortağın taı,fiycyc gırmesı adı şir\ctm ft".'hı ıçm r ıvılıı
bilir IBK 619/1-(7))

SOzlct;mcı,indc devam kaydı bulunan adışırkct.orta ınının nlUmUylc 14
ımna ermez. Daha önce ifade cttığimı, Ozcrc de" m k ydı ikı tOrll\dUr
ilki, Olen ortagın mıra çılannın şirlı.cttcn çıkması vcy çıkıırılma, ve
şirketin digcr ortaklarla devamının ğlanm ıdır (DK 6l l). *llcılt•/iv •/ kavdı* olarak da isimlendirilen ıkınci i **ise, BK** 63911 (2) hOkrnUndc
söıll edilen, şirketin ölen ortağın mirasçılarıyla ürdürillme inc y nc-
lik dcvaın kaydıdır'".

Holcfiyet kaydı mırasçılann tamamını yabılcccğı jıbı *(udı Juıl, fiyeı kaydı),* bu kaydın mıra.sçılann bınyle **eya** bırluçıyla 1ınırlı tutulabileceği de ifade edilmektedir *(nııelık/ı Juılefi>eı lw)dın'* Üç0n-cO kişiye belirli mal bırakma)ı (MK 517) içerenı hariç olmak Uı-4:rt, hir halefiyet kaydının , arlığında, kaydın kapsamına giren mırasçılar, endiliğinden *ölen ortağın yerine* geçer (MK 599). Dolayı•uyla öl&:n ortağın bir oyu varsa, birden fazla mirasçı da bırlıkte bır oya sahıp olacalı..'tır'H. Mirasçılar, oy da dahil olmak üzere ortak sıfatından kaynaklanan ha.klan ortak bir temsilci aracılığı ile kullanabılmelidir (keza bkz. TK 432/1, 477/1, 599/2). Mirasçılar, içlerinden bınni veya üçüncü bir kişiyi ortak temsilci olarak atayabilir (bkz. MK 640, 702).

Adi halefiyet kaydı, esas itibariyle ortağın malvarlığl ü.z.erınde bir tasarrufta bulunması sonucunu doğwmadığı ve paylaşım kuralı

1-iANDSCHINNONZUN, Art. 545-547 Nr. 35; SETHE, Art. 545/5461\r 6, SI.A..EH.ELL An. 545/546 Nr. 9; POROYffEtuNALP (Çamoğlu), . 107.

HıLıR, 2846; tasfiyenin sonlanması gerekmekle birlikte til.lel kı.şi adi ırk ortak olarak kaldıkça bunun mUmkUn olmayacağı ancak tilL.el kişinın tasfi)e aşamasında olmlsının adi şirkeiin feshi için haklı sebep sayılacağı lBK 639/1-(7)) görüşllnde, Ş1:t-u. Adi Ortaklık, 444.

''' Halefiyet kaydının bulunduğu adi şirketi konu alan somut bır olay için bk.l. Yargıtay HGK'nın 07.05.2003 tarih ve 13-307/334 sayılı kararı (KwıncıiBB).

SırrHE, Art. 545/546 Nr. 7; STAEHEI.IN, Art. 545/546 Nr. 10; EREN, Ôı.el, N. 3022; HJZIJl, 2853-2854.

HANDSCHJNNONZUN, Art. 545-547 Nr. 53; SETHE, Art. 545/546 Nr. 7; STA.EHELIN, Art. 545/546 Nr. 1O; karş. DOMANİÇ, 106-107.

içennediği için miras hukukunu ilgilendirmemesi, sadece **şirketler** hukukuna ilişkin olması sebebiyle, sağlar arası bir işlem niteliği taşım?lıdır. Bun_a karşılık nit_elikli halefı et a.ydı?ın sağlar arası bir işlem mı yoksa öhime bağlı bır tasarruf nıtelığı mı taşıdığı tartışılabilir"' Gerçekten nitelikli halefiyet kaydının, mirasçı atamasını (MK 516) veya üçüncü kişiye belirli mal bırakmayı (MK 517) konu alan bir miras sözleşmesi mi (MK 527) yoksa mirası paylaştırma kuralı mı (MX 647) niteliği taşıdığı, üzerinde tartışılabilecek bir husustur. Konu, halefiyet kaydının özellikle ölüme bağlı tasarrufların şekline ilişkin kurallara (bkz. MK 53l, 545) tabi tutulup tutulmayacağı bakımından önem arz etmektedir.

Keza halefıyet kaydmın mirasçıları bağlayıp bağlamadığı, bu çerçevede halefiyet kaydına rağmen isteyen mirasçının şirkete katılmayı reddedip edemeyeceği yahut halefiyet kaydı sonucunda ortak olan mirasçının sağ kalan ortaklar ile miras şirketinin rızası aranmaksızın şirketten çıkıp çıkamayacağı da tartışmalıdır'[98].

Halefıyet kaydı bağlamında ayrıca belirtelim ki, bu kaydın tüzel kişi ortağın tasfiyesi sırasında adi şirketin payını iktisap eden kişiyi de kapsadığını kabul etmek isabetli *olur'*[99].

345 O halde, sözleşmesinde devam kaydı bulunmayan bir şirket, BK 639/1-(2) uyarınca ortaklardan birinin ölümüyle sona erecek, dolayısıyla tasfiye aşamasına girecektir.

Tasfiye aşamasında mirasçılarm yalnız tasfiye payına yönelik bir alacak hakkına mı sahip oldukları yoksa ölen ortağın payını MK 599 uyarınca iktisap edip şirketin varlıkları üzerinde elbirliğiyle malik ve tasfiye halindeki şirketin ortağı haline mi gelecekleri konusu tartışmalıdır ve MK 599'a üstünlük tanıyan ikinci görüş hakim konumdadır,..

346 Nihayet belirtmek isteriz ki, tasfiye aşamasında miras şirketiyle (MK 640) diğer ortakların oybirliği ile verecekleri karar üzerine tasfiyeden dönülerek şirketin bunlar arasında devam etmesi sağlanabilir" (keza bkz. TK 253/1-c.l). Söz konusu kararın mirasçıların tamamıyla

---

497 Bu konuda bkz. HANoscHıNNONZUN, Art. 545-547 Nr. 49; SETHE, Art. 545/546Nr. 7; STAEHELIN, Art. 545/546 Nr. 1O; PoRoY!fEKİNALP (Çamoğlu), N. 107b; ŞENER, Adi Ortaklık, 446-447.

491 Bu hususta bkz. SETHE, Art. 545/546 Nr. 7; STAEHELIN, Art. 545/546 Nr. 10; DoMANİÇ, 107; PoROYffeıdNALP (Çamoğlu), N. 107b-107c; ŞENER, Adi Ortaklık, 447; HızlR, 2860-2861; BiLGİLilDEMİRKAPI, 44.

499 **Ak.si görüşte, HIZIR, 2846-2847.**

S00 Bu konuda bkz. HANoscttINNONZUN, Art. 545-547 Nr. 39; SETHE, Art. 545/546 Nr.6; STAEHELIN, Art. 545/546 Nr. 9; BGE 113 il 496 vd.; BGE 119 JI 120 vd.; PoROYffEXİNALP (Çamoğlu), N. 107a; KARAHAN/AKJN, 79-80.

S0i STAEHELIN,Art. 545/546Nr.11; PoROYffEKİNALP (Çamoğlu), N. 107c.

de•J de bin veya bi rkaçıyla verilmesi, dolayısıyla bazı mirasçıların şir m dışında brr ı'tm..ı.a. da mümkündür" (kısa bkz. TK 253/1-
"ı,

tbnct **oln,hkta** csr.-- O::s,,a• kalan ortakların payları tasfiye edilir. Bu **ta•fiye •** BK ,r•S!ınu:, Mirasçılar aralarında payıa,ma **ılı71•y'a.,r,ms.1'1!1** ve ölen ortağın adi şirketteki payı şirkete gjren **mtra'"9'fhrra** bırakılmışsa (bkz. MK 6'6), şirkete girmeyen mırn•ılara bir **ödeme** y·ı;,ıı:n:aı:::.ı •, '4ıumo, GIL--m

N.J.J.J.J. Birortıfiu lı·J#IG&aıneri.. veya tasfiyedeki payının c,brf irrw ,-,olıql. çevrilmesi

BK <,J<UJ-(3) uyarınca sözleşmede ortaklığın Jevam edeceğine ilı.kın hıt hUkUm **)oku.** hır ortağın kısıtlanması.. ttl ası veya tasfiyedeki payının cehri ıcra)oluyla paraya çevrilmesiyl sirket sona erer. Sonu crınc. *kcndili•ını.Jn* •c-r •leşir.

<>rtı m kı•ıtlanmüı ık fi br •luyla paraya \'C-vrıhnc•mm M **nı cnnc •** n •nim, "ırl..etı **olma** 1 natdı ıu:-.-,ıu.) ğun kişisel #iven hap.mm hulunma **odan** U) 1 çu, ilkinde hır ortn•ın •ah•mda **cktı** 1 Qlc')dana **.ı:lmı:kte** .„e **ırkc.rt** ıh **kıs,mn** kısıtlanan ort ğm **lamını** t ar. ıh 1 ı• irdıarulmc 1 c:J k mektedir. İkıncı'ı ı•. **bir** nn:.ıı-om **P")t cebri** ıcri'Jda **uncü** ıu , *t.ıı* fından saım hnarn onal..hl.,),-a:ı,t:>D• <!ctışıkJı• •ol •m.-.Jc hı ltla•m s na enue e-bebi .,..,- ... ıı.a,;ı..ı\,aU *l5ılt,* !alıcı , ıfl huk Juuıun hir sonucudur.

çünkü •t''UD B•642 1• 64-4 hak ımtcrrnc re fi)e edilere.k mütlıs wu.ğın Ji* e p-a1ımn 1 ırı.a5a!lıru. &Jc:nm gerd..ıne.k1edir.

BK 639/1-(3) hükmünde belinıldığl iillrt:, 1irk.et lÖLlı:,ıru..1,uuft: . 'L konusu hallerden birinin g•k.leşmesmıe ragm,m *irk.etın* •ma • p devam edeceği öngörülebilir. Bunun.la**kastedılıen.. BK** 633 ,crc;•es,n-de şirket sözleşme ine konulacak hükümk. fu,•ıflas cıkn '--=Ya tasfiyedeki payı cebri icra yolu) **la para)a•**riLm **ortağJtı çıkarıik.** t:)ia çıkarılarak şirketin diğer onaklarla <k,amının •.lanmasuJır.

Aşağıdaki açıklan1alarımızın şıdet sözl<Ş•ıruie 8 633 "**crc,;&:-**vesinde bir devam kaydının bulwun.adığı**e •irk.etın** •fiy••ma:,um girdiği kabulünden hareketle yapıldığını h.a.uılaıılıata tayda \ı.•Jır,

Tasfiye aşamasında diğer ortaklarla, kısıtlanan orti.ığın k.anunı temsilcisinin verecekleri karar üzerine ta.sfiye<kn dooülerek. •r•ın bunlar arasında devamı da sağlanabilir. Bwıun ıçın k• göce ve-. *U9*

m STAEHELIN, Art. S45/546 Nr. 11; Poıwy/ft.d-w..v((•). .10'7':.

sayet makamının izni yeterliyken (MK *443)*[503] kimine göre vesay makamının izninden sonra denetim makamının izni de aranmalıdct [MK 463/1-(3)]5°'. ır

350 Ortağın iflasının sona erme sebebi oluşturabilmesi için, kimi iflas kararının verilmesini yeterli göıürken[505] kimi bu kararın kesinleşmesini *aramakta*[506], kimi ise iflas kararının kesinleşmesine ek olarak duruma göre iflas idaresi veya ikinci alacaklılar toplanmasıyla diğer ortaklar arasındaki görüşmelerin sonuçsuz kalarak tasfiye payının paraya çevrilmesi işlemlerine başlanmasını şart koşmaktadır5°[7]. Son görüş adi şirketin sona ermesini geciktirmesi sebebiyle daha isabetli gibi gözükse de BK 639(1-(3) hükmünün açık sözü ile bağdaşmadığı izlenimi ?ğurmaktadır. Ilk iki görüşten ise, iflas, kararın verilmesiyle açıldığı [IIK 165/1; TSY 136/1-(a), 137/1-(a)], dolayısıyla iflas kararının verilmesiyle borçlu müflis sayıldığı için, kararın verilmesiyle şirketin sona erdiğinin kabulü görüşü daha isabetlidir.

İflasın açılmasıyla, müfl_i_s ortağın adi şirketten olan tasfiye payı alacağı, iflas masasına girer (IIK 184/1). Bazen alacaklılar toplanmasının verdiği yetkiyle bazen buna ihtiyaç kalmaksızın iflas idaresi (bkz. İİK 226) ile diğer ortaklar, tasfiye payı alacağı tutarı üzerinde anlaşma sağlayabilir. Bu takdirde diğer ortaklar, tasfiyeden dönüp şirketi kendi aralarında devam ettirebilir5°[8]. Bunun dışında söz konusu anlaşma sağlanamasa bile diğer ortaklar, paraya çevirme sonucu (İİK 241 vd.) tasfiye payı alacağını satın alan kişiyle anlaşarak, onunla veya onsuz tasfiyeden dönebilir.

351 Bilindiği üzere bir ortağın alacaklıları, elbirliğiyle mülkiyetin bir sonucu olarak, haklarını o ortağın tasfiyedeki payı üzerinde kullanabilir (BK 638/2). İşte, bu amaçla ortağın alacaklısı, öncelikle onun tasfiye payını haczettirir (İİK 94). Bu hacizle şirket sona ermez. Şirket ortağın tasfiye payının cebri icra yoluyla paraya çevrilmesi (bkz. İİK 121) sona erdirir.

Diğer ortaklar ile icradan tasfiye payı alacağını satın alan kişi,

---

SOJ STAEHELIN, Art. 545/546 Nr. 17; PoROYffEKİNALP (Çamoğlu), N. 108c; Puuşu, Şerh, § 5N. 9.

504 I<ARAYALÇIN, 154-155; ŞENER, Adi Ortaklık, 458-459; KARAHAN/ AKIN, 99; HızIR, 2839; HANDscHINNONZUN, Art. 545-547 Nr. 103.

505 ŞENER, Adi *Ortaklık.,* 456-457; HızlR, 2841; AYHANIÇAĞLARIÔzoAMAR, 100; Yargıtay 13, HD'nin 16.03.1992 tarih ve 9559/1818 sayılı kararı (UYGUR, 9843-9844).

506 DOMANİÇ, 109; Pul.AŞLI, Şerh, § 5 N. 7; KARAHAN/AK.iN, 99.

507 HANDSCHJNNONZUN, Art. 545-547 Nr. 94 vd.; KARAHAN/AKIN, 77,99.

508 Bu yönde, Fın.LMANNIMÜLLER, Art. 544 Nr. 254 vd.; STAEHELIN, Art. 545/546 Nr. 15.

ta◻fiyc pay1alacağl tutan u7erinde an,;;...,.1.,.,.. ,yle. şirketin tasfiye rdilmcyip diğer ortaklar ara.◻,nda de\am dm◻, sağlanabilir. Keza d1gtr ortaklar i1e tasfiye payı alacağını satın 31 , 1 anlaştıkları takdirdc tasfiyeden dönülerek şiricetın bunlar ınJJ J m •tn . • ,f mUmkündOr.

8.1.1.1.4. Ortaklar kurulu k.anm

BK 639/1-(4) uyannca bütün ortaklann o◻t,ırli◻i◻le ltnır cr111' ' ı;ıyJe şirket sona erer. Bu halde ortaklar. *i ılt'* -;«1:l ' Ş,,,'' .. -. 'v ı 1,,,·*mcı M1zleşmesi (contrariu.\ actus)* adı '\CTilen y◻nı hır ·ö✓lt:sm◻'fk ·ark ı ı,özleşme8ini ortadan kaldınnaktadı,◻. ikale◻öık mc◻mın ◻c◻crhlığinin, herhangi bir şekil şartına tabı olmadığı ıfadc cdılmcktl·dir•" Bu ◻ebep]e adi şirketin sona cnnesini konu alan ık◻ılc *◻ôıh:*·mcsının örtUlO irade beyanıyla yapılması da mOmkUndUr-'".

BK 639/1-(4) hükmünün uygulanm ında şirkctın h·lirli veya hclirsiz süreli olmasının bir önemi yoktur-'ıı.

I IOkUmde her ne kadar oybirliğinden *öı* edil. c de ı.ona cr<.lirmc kararı için oyçokluğu[5]'J veya başka bir yetersayı da'" ön◻örUlcbılır (bkz. BK 624/2).

8.1.1.1.5. Sürenin dolması

Şirket sözleşn1esinde öngörülmek kaydıyla adi 5irketın faalıyetı be- 1◻1 lirli bir süre ile sınırlandırılabilir. Bu sürenin dolması ile birlikte şirke◻ amacın gerçekleşip gerçekleşmemesi fark etmeksizin kural olarak *kendiliğinden* sona erer [BK 639/1-(5)). Bununla birlikte ortaklar kurul◻ heı1üz süre dolmadan alacağı bir kararla şirketin süresini açıkça uzatabilir. Keza sürenin dolmasına rağmen alınacak bir kararla da silrenın uzatılabilmesi ve tasfiyeden dönülmesi mümkündür. Nihayet sözleşmede öngörülmüş olan sürenin bitiminden sonra şirket◻ortakların örtülü iradesiyle sürdürülürse, belirsiz süreli şirkete dönüşür (BK 640/3).

---

509 HATEMi/SEROZANIARPACJ, 594; EREN, Özel, '· 3038.

510 Birçokları yerine bkz. EREN, Genel, N. 3950.

511 HANDSCHJNNONZUN, Art. 545-547 Nr. 111; SETHE, Art. 545/546 r. 11; STAEHELIN, Art. 545/546 Nr. 18; PoROYffEKjNALP (Çamoğlu), . l08d; ŞE 'ER. Adi **Ortaklık.** 467.

512 HANDSCHJNNONZUN, Art. 545-547 Nr. 108; ŞENER, Adi Ortaklık, 465.

513 HANDSCHJNNONZUN, Art. 545-547 Nr. 110; SETHE, Art. 545/546 r. 11; STAEHflIN, Art. 545/546 Nr. 18; DOMANİÇ, 114; PoROYffEKİNALP (Çamoğlu). N. l08d; ŞENER. Adi Ortaklık, 466-467.

514 Bu konuda ayrıca bkz. ve karş. HANDSCHINNONZUN, Art. 545-547 Nr..110.

1

8.1.1.1.6. Bir ortağın fesih bildiriminde bulunması

354 Şirket sözleşmesinde feshi bildirme hakkı saklı tutulmuş veya şirket belirsiz bir süre için ya da ortaklardan birinin ömrü boyunca kurulmuşsa, bir ortağın fesih bildiriminde bulunmasıyla şirket sona erer [BK 639/1-(6)].

Olağan fesih olarak da isimlendirilen fesih bildirimi, hükme göre hem belirsiz süreli (süresiz) hem belirli süreli şirketlerde mümkündür. Belirsiz süreli şirketlerde bu hakkın şirket sözleşmesinde ortaklara tanınmasına gerek yoktur, bu hakkı ortaklara bizzat kanun vermektedir. Buna karşılık belirli süreli şirketlerde şirket sözleşmesinde fesih bildiriminde bulunma hakkının ortaklara tanınması şarttır. Çünkü BK 639/1-(6) hükmünde, şirket sözleşmesinde feshi bildirme hakkının saklı tutulmasını aradığı şirketler, belirli süreli olanlardır5[15].

355 Şirket sözleşmesinde şirketin belirli süreli kurulduğuna yönelik bir hükmün bulunmadığı veya sözleşmede öngörülmüş sürenin bitiminden sonra şirketin ortakların örtülü iradesiyle sürdürüldüğü (BK 640/3) olasılıklarda belirsiz süreli şirketten söz edilir. Kanun koyucu bu iki olasılığa ek olarak ortaklardan birinin ömrü boyunca sürmek üzere kurulan şirketlerde de ortaklara fesih bildiriminde bulunmak hakkı tanımak suretiyle (BK 640/1), ölüm zamanındaki belirsizlikten ötürü bu şirketleri belirsiz süreli şirket saymıştır.

> Önemle ekleyelim ki, şirket belirli süreli olmakla birlikte ortakların özellikle borçları ve hakları açısından somut şirket dikkate alınmak suretiyle yapılan değerlendirmede belirli bir süreden sonrası ortağın kişiliğinin aşın sınırlanması olarak nitelendirilebilir (MK 23/2). İşte, bu gibi durumlarda, caiz görülen sürenin bitimi ile şirket sözleşmesinde öngörülen sona erme süresine kadar olan zaman zarfında ortaklara fesih bildirimi hakkı tanınması gerektiği kabul edilmektediı-5[16].

Belirsiz süreli şirketlerde ortaklara şirketi sona erdirme hakkı tanınmakla, ortakların kişilik haklarından vazgeçmelerinin veya aşırı sınırlanmalarının (MK 23) önüne geçilmektedir5[17]. Aynı anlayış gereği sadece belirsiz süreli adi şirket sözleşmelerinde değil esas itibariyle belirsiz süreli bütün sözleşmelerde taraflara fesih bildirimi hakkı tanınmaktadır.

Fesih bildirimi hakkında aşağıda yapılan açıklamalar, aksi belir-

---

515 BiLGE, 466; PoRoYffEKİNALP(Çamoğlu), N. 110a; ŞENER, Adi Ortaklık, 470.

516 STAEHELfN, Art. 545/546Nr. 19; SETHE, Art. 545/546 Nr. 12; HANDSCHINNONZUN, Art. 545-547Nr.126, 130vd.;kezal<ARAYALÇIN, 157.

517 Bu bağlamda ayncabkz. ve karş. KARADAĞBULUT, 170 vd.

tilmedikçe belirli süreli şirketlerde fesih bildiriminde bulunmayı da kapsamaktadır.

Fesih bildirimi, tek taraflı bir irade beyanıyla kullanılan ve diğer 356
ortaklara (en son ortağa) varmasıyla hüküm ve sonuçlarını doğuran bozucu yenilik doğuran bir hak niteliği taşır. Bildirim, şirketi idare ve temsile yetkili kişiye yöneltilmez[518], çünkü onun yetkisinin dışında kalır, her bir ortağa ayrı ayrı yöneltilmelidir. Fesih bildiriminin geçerliliği herhangi bir şekle tabi değildir.

Fesih bildiriminin herhangi bir gerekçeye (sebebe) dayanmasına da gerek bulunmamaktadır5[19].

Ortak, altı ay önceden fesih bildiriminde bulunabilir (BK 640/1). 357
Bunun anlamı, fesih bildiriminin, bildirimde bulunulduğu tarihten altı ay sonra hüküm ve sonuçlarını doğurmasıdır. Fesih bildirim süresinin öngörülmesinin sebebi, fesih bildiriminde bulunan ortak ile diğer ortakların çıkarlarının dengelenmesi, bu amaçla bir yandan ortağa fesih bildirim hakkı verilirken öte yandan diğer ortakların oldubittiyle (sürprizle) karşılaşmalarının önüne geçmek ve özellikle ticari faaliyetleri açısından yeni duruma hazırlanabilmeleri için kendilerine süre tanımaktır.

Altı aylık süreye ilişkin düzenlemenin yedek düzenleme niteliği taşıdığı, bu sebeple örneğin herhangi bir süreye tabi tutulmaksızın fesih bildiriminin derhal hükümlerini doğuracağı, altı aylık sürenin kısaltılabileceği gibi uzatılabileceği, bu hakkın ancak şirket sözleşmesinde öngörülen, örneğin haklı sebep gibi hallerin gerçekleşmesiyle kullanılabileceği vb. yönünde şirket sözleşmesine hüküm konulabileceği, ifade edilmektedıı-5[20]. Keza fesih bildiriminin, ortağı zarara uğratacak şekilde tasfiye payı ödemesi öngörmemek veya ceza koşuluyla zorlaştırmamak vb. kaydıyla, çıkma hakkıyla ikame edilebileceği de kabul edilmektedıı-5[21]. Esas itibariyle hem fesih bildirim hakkının bulunduğu hem BK 633 çerçevesinde çıkma hakkı tanınan hallerde, çıkma hakkını kullanmak yerine fesih bildiriminde bulunmak, hakkın kötüye kullanılması niteliği *taşır5*[22]. Bununiçin çıkma hakkı hem

5/8 SETHE, Art. 545/546 Nr. 1A-; HANDSCHINNONZUN, Art. 545-547 Nr. 122; Şe ER, Adi Ortaklık, 472; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, 47.

519 STAEHELJN, Art. 545/546 Nr. 21; SETHE, Art. 545/546 Nr. 14.

520 örnekler için bkz. STAEHELJN, Art. 545/546 Nr. 22, 24, 26-27a; SETHB, Art. 545/546 Nr. 15; HANosctıNNONZUN, Art. 545-547 Nr. 135; ŞENER, Adi Ortaklık, 478; EREN, Özel, N. 3048.

521 H.ANoscHINNONZUN, Art. 545-547 Nr. 135.

522 ŞENER, Adi Ortaklık, 477.

kullanım usulü hem sonuçlan bakımından fesih bildirimine göre daha ağır koşullara tabi tutulmamalıdır. Kısaca ifade etmek gerekirse, ağırlaştırıcı koşullar bakımından MK 23/2 hükmünü ihlal etmemek kaydıyla fesih bildirim süresi hakkında şirket sözleşmesinde arzu edilen düzenleme yapılabilir5[21].

Altı aylık sürenin belirsiz süreli şirketler için geçerli olduğu, şirket sözleşmesinde fesih bildiriminde bulunma hakkının ortaklara tanındığı belirli süreli şirketleri kapsamadığı söylenmektediı-5[14]. Bu konuda ilgili sözleşme kaydı esas alınacaktır, fesih bildirim süresi öngörülmüşse ona uyulacak, öngörülmemişse yorum yoluyla ya hakkın kullanılması için herhangi bir süreye uymaya gerek olmadığı veya kanuni süre olan altı aylık süreye uyulması gerektiği vs. sonucuna vanlacaktır5[15].

Bildirim süresine uyulmasa, yani bildirimin süresinden önce hüküm ifade edeceği belirtilse bile, yine süresinde hüküm ve sonuçlarını *doğurur5ı6.*

358 Fesih bildirimine süre itibariyle sınırlama yanında dönem itibariyle de sınırlama getirilmiştir. Buna göre fesih bildirimi, ancak hesap yılı sonunda hüküm ifade eder (BK 640/2-c.2). Dolayısıyla fesih bildirimi, ancak bu iki sınırlama çerçevesinde hüküm ve sonuçlarını doğurur. Hal böyle olunca fesih bildirimi, son günü tesadüfen hesap yılının son gününe denk gelmesi istisnası bir yana, bildirim süresinin bitimiyle değil bu sürenin bitimini takip eden hesap yılının sonunda hüküm ifade edecektir. Bu sebeple bildirim süresi ilk hesap yılının sona ermesinden sonra dolarsa, takip eden hesap yılı sonunda hukuki sonuçlarını doğuracaktır. Örneğin kanuni bildirim süresi olan altı ayı ve hesap döneminin sonu olarak takvim yılının sonu olan 31 Aralık'ı esas alırsak, en son 30 Haziran gününe kadar yapılan fesih bildirimleri, takip eden 31 Aralık (2021) tarihinde hüküm ve sonuçlarını doğurur. 30 Haziran gününden sonra yapılan fesih bildirimleri ise, bildirim süresi takip eden 31 Aralık (2021) gününden sonra dolacağı için, bildirimin yapılmasını takip eden ikinci 31 Aralık'ta (31 Aralık 2022) hüküm ifade edecektir.

359 Fesih bildirimine bildirim süresi ve bildirim dönemine yönelik sınırlama yanında üçüncü bir sınırlama da getirilmiştir. Buna göre fesih

---

513 STAEHELIN, Art. 545/546 Nr. 24; SETHE, Art. 545/546 Nr. 15; EREN, Özel, N. 3048.

su HANDSCHINN ONZUN, Art. 545-547 Nr. 120; BİLGE, 466.

525 Bu hususta bkz. ŞENER, Adi Ortaklık, 470-471, 477.

526 SETHE, Art. 545/546 Nr. 14; STAEHELIN, Art. 545/546 Nr. 22; HANDSCHINNONZUN, Art. 545-547 Nr. 123; keza ŞENER, Adi Ortaklık., 478.

bildiriıni, dürüstlük kurallarına aykırı olarak ve öze1likle uygun olmayan bir zamanda yapılamaz (BK 640/1-c.l). Örneğin, geliştirilen bir ürünün piyasaya sürülmesi veya şirket için kazançlı bir sözleşmenin akdedilmesi öncesinde yapılan fesih bildirimi bu niteliktedi.r5[17].

Bu değerlendirmede fesih bildiriminde bulunulduğu tarih değil fesih bildiriminin hükümlerini doğurmaya başlayacağı, yani şirketin tasfiyeye gireceği tarih esas alınmalıdır.

Uygun olmayan zamanda yapılan fesih bildirimine nasıl bir sonuç bağlanacağı tartışmalıdır. Bir görüşe göre, uygun olmayan zamanda fesih bildirimi herhangi bir hüküm ve sonuç doğurmaz, yani şirketi sona erdirmez, uygunsuzluğa sebebiyet veren koşulların ortadan kalktığı ileriki bir zamanda hüküm ve sonuçlarını doğur[18]. Diğer görüşe göre ise vekalete ilişkin BK 512 hükmünde de açıkça ifadesini bulduğu gibi uygun olmayan zamanda yapılan fesih bildirimi, fesih bildirim süresi ve dönemine uyulmamasından farklı olarak, hüküm ve sonuçlarını doğurur, yani şirketi sona erdirir, ancak fesih bildiriminde bulunan, muhatabın (diğer ortakların) bu yüzden uğradığı zararları tazminle yükümlüdür5[19].

BK 633 çerçevesinde fesih bildiriminde bulunan ortağın çıkması *360*
veya çıkarılması yönünde şirket sözleşmesinde düzenleme bulunmadığı takdirde bildirimin hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlamasıyla birlikte şirket sona erer ve tasfiyeye girer. Ne var ki, fesih bildiriminde bulunan ortak ile diğer ortaklar tasfiye payının tutan üzerinde anlaşabilir ve böylece diğer ortaklar şirketin kendi aralarında devamına karar verebilir.

8.1.1.1. 7. *Haklı sebebe dayalı olarak mahkeme kararıyla*

BK 639/1-(7) hükmüne göre, haklı sebeplerin bulunması halinde, *361*
her zaman başkaca koşul aranmaksızın, bir ortağın istemi üzerine mahkeme kararıyla şirket sona erer.

Bu davanın açılabilmesi için şirketin belirli veya belirsiz süreli olmasının hiçbir önemi yoktur. Öyle olduğu için, hükümde belirtildiği üzere, dava, haklı sebeplerin bulunması halinde, *her zaman başkaca koşul aranmaksızın* açılabilir. Diğer bir ifadeyle, BK 639/1-(7), belirli

---

517 HANDSCHiNNONZUN, Art. 545-547 Nr. 127; keza bkz. DOMANİÇ, 111; ŞENER, Adi Ortaklık, 480-481.

5[2]8 STAEHELIN, Art. 545/546 Nr. 23; SETHE, Art. 545/546 Nr. 14; HANDSCHINIVONZUN, Art. 545-547 Nr. 128; uygun olmayan zamanda yapılan fesih bildiriminin tamamen geçersiz olacağı yönünde, ŞEN ER, Adi Ortaklık, 477, 481; keza BiLGİLilDEMİRKAPI, 47.

529 Buz, 442; AYHANIÇAĞLARIÖZDAMAR, 104.

süreli şirketlerde sürenin sona ermesinden önce, belirsiz süreli şirketlerde ise fesih bildiriminde bulunmaya gerek kalmaksızın fesih davası açılabilmesi olanağını vermektedir5[30].

BK 639/1-(7) hükmünün emredici olduğu ifade edilmektedir5[3'1]. Dolayısıyla bu hakkın ortadan kaldırılması veya sınırlanması mümkün değildii-5[32].

362 Şirketin bu yolla sona ermesinde, *haklı sebep* kavramı kilit rol oynamaktadır. Bu kavramın açıklığa kavuşturulmasında ve kapsamının belirlenmesinde adi şirketin niteliğine uygun olduğu oranda pekala kollektif şirketlerde konuyu düzenleyen TK 245 hükmünden yararlanılabilir. Çünkü bütün şahıs şirketlerine uygulanabilecek nitelik taşıyan ve haklı sebebin tanımı ile örnek niteliğinde sıralanan haklı sebep hallerini içeren bu hüküm, MK 2'nin sürekli edimli hukuki ilişkilere uygulanmasından ibarettir5[33]. Zaten söz konusu tanıma İsviçre Federal Mahkemesi kararlarında sıkça tesadüf edilmektedir. Nihayet haklı sebep kavramının MK 23/2 hükmüyle de yakın ilgisi bulunduğunu belirtmek isteriz[53'1].

363 *"Haklı sebep, şirketin kuruluşuna yol açan fiili veya kişiselsebeplerin şirketin işletme konusunun elde edilmesini imkansız kılacak veya güçleştirecek şekilde ortadan kalkmış olmasıdır"* (TK *245/1)*[535] ki böyle bir durumda artık şirket ilişkisini devam ettirmesi, ortaktan beklenemez[536].

Haklı sebep, bir ortağın şirketin parasını haksız biçimde kendi hesabına aktarması gibi ortaklardan kaynaklanabileceği gibi girdi maliyetlerinin katlanılamaz boyutlara ulaşması örneğinde olduğu üzere ortaklarla ilgisi bulunmayan bir olay niteliği de taşıyabilir. Bundan başka, her ne kadar uygulamada çoğu olayda haklı sebebin ortaya çıkmasında ortaklar kusurlu olmakla birlikte, haklı sebebin varlığı

SJ0 Bkz. eBK 535/2; Türle Borçlar Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/499), 257.

SJJ SETHE, Art. 545/546 Nr. 17; STAEHELIN, Art. 545/546 Nr. 33; bu hususta aynca bkz. ve karş. HANoscHıNNONZUN, Art. 545-547 Nr. 163 vd.

SJ2 Yargıtay 3. HD'nin 04.12.2019 tarih ve 1824/9679 sayılı kararı; keza bkz. ŞAHANKAYA, 108 vd.

SJJ Birçokları yerine bkz. ÇAMOĞLU, 55.

SJ4 Birçokları yerine bkz. ÇAMOĞLU, 56; ŞAHANKAYA, 108.

SJS Söz konusu tanım ve unsurları hakkında ayrıca bkz. ÇAMOĞLU, 24 vd.; **ŞAHANKAYA,** 91-94, 100 vd.

SJ6 BGE 16 I 777, 24 il 193, 3011462; İsviçre Federal Mahkemesi 'nin 13.11.2006 tarih ve 4C.249/2006 sayılı karan (E.3.1) (www.legalis.ch); SETHE, Art. 545/546 Nr. 16; STAEHELIN, Art. 545/546 Nr. 30; HANDSCHJNNONZUN, Art. 545-547 Nr. 148.

için, şirket ilişkisinde öneın)i bir yer tutan ortağın sürekli bir hastalığa maruz kalması sonucunda şirket işlerini yapamayacak duruma gelmesinde olduğu gibi ortakların kusurunun bulunması şart değildir.

TK 245/1'de tanımı takiben *örnek niteliğinde* bazı haklı sebep halleri sıralanmıştır: *"a) Bir ortağın, şirketin yönetim işlerinde veya hesaplarının çıkarılmasında şirkete ihanet etmiş olması, b) Bir ortağın kendisine düşen asli görevleri ve borçları yerine getirmemesi, c) Bir ortağın kişisel menfaatleri uğruna şirketin ticaret unvanını veya mallarım kötüye kullanması, d) Bir ortağın, uğradığı sürekli bir hastalık veya diğer bir sebepten dolayı, üstüne aldığı şirketin işlerini yapmak için gerekli olan yeteneği ve ehliyetini kaybetmesi"*[537]. 364

Bu sıralananlar arasında bir ticaret unvanına sahip olmaması sebebiyle *"kişisel menfaat uğruna şirketin ticaret unvanının kötüye kul/anılması"* örneği adi şirkete uymamaktadır. Bununla beraber bu örneği, uygulamada ortaklarca çoğu zaman seçilip kullanılan işletme adının veya tacir olmaları halinde adi şirketin ortaklarının sahip oldukları ve adi şirkete ilişkin bir eki içeren ticaret unvanının kötilye kullanılması şeklinde anlayabiliriz.

Yukarıda sıralanan örnekler yanında daha önce de ifade ettiğimiz üzere hammadde temininde yaşanan sıkıntılar, satışların ciddi oranda düşmesi, girdi maliyetlerindeki çok yüksek oranlı artışlar, ortaklar arasındaki anlaşmazlıklar sebebiyle karar alınamaması (kilitlenme) sebebiyle işletme konusunun gerçekleşmesini güçleştiren haller de haklı sebep sayılabilir. Aynı şekilde şirketin sürekli zarar etmesi, ortaklardan birinin yüz kızartıcı bir suç işlemesi gibi sebeplerle kötü şöhretle anılır olması, sadakat borcunu ve özellikle rekabet yasağını ihlal, yönetici ortağın hesap verme ve kazanç paylarını ortaklara ödeme yükümünü ihlal etmesi, ortaklar arasındaki şiddetli geçimsizlikler, bir ortağın diğerine veya onun yakınlarına hakaret etmesi, şirketin banka hesaplarının kişisel harcamalar için kullanılması, katılım payı borcunun ifa edilmemesi, ortakları eşlerden oluşan bir şirkette eşlerin boşanmaları vs., haklı sebep oluşturabilir5[38]. Ekleyelim ki, bu örneklerin bir kısmını TK 245/1'de sıralanan hallere sokmak da mümkündür.

Verdiğimiz örnekler bağlamında önemle vurgulamak isteriz ki,

---

537 Kanunda sıralanan bu örnekler hakkında bkz. ÇAMOĞLU, 37 vd.

538 Bu örnekler ve benzerleri için bkz. ÇAM0ĞLU, 44 vd.; KARAYALÇIN, 158-159; PoR0YffE-KİNALP (Çamoğlu), N. l 11; ŞENER, Adi Ortaklık, 488 vd.; ŞAHANKAYA, 126 vd.; SETHE, Art. 545/546 Nr. 16; STAEHELIN, Art. 545/546 Nr. 31; HANDSCHIN/VONZUN, Art. 545-547 Nr. 159; Yargıtay 3. HD'nin 28.05.2018 tarih ve 2016-19699/5859 ile 04.12.2019 tarih ve 1824/9679 sayılı kararları; Yargıtay 13. HD'nin 02.06.2008 tarih ve 6209/7531 (KazancıİBB), 17.10.2006 tarih ve 10616/13753, 12.05.2003 tarih ve 1438/5852 ile 21.0 J.1985 tarih ve 1984-6823/273 sayılı kararları (KazancıİBB).

haklı sebeple fesih davasında hakim, haklı sebep oluşturduğu iddia edilen olayın varlığını araştınnak yanında somut olayı bütün yönleriyle değerlendirerek söz konusu olayın haklı sebep niteliği taşıyıp taşımadığını, yani ortaklar arasındaki ilişkinin devamını katlanılmaz kılıp kılmadığını da takdir yetkisi kapsamında değerlendirecektir (MK 4)[519]. Dolayısıyla yukarıdaki örnekler somut olayın birinde haklı sebep oluştururken diğerinde oluşturmayabilir.

365 TK 245/2'de belirtildiği üzere kendi kusuruyla haklı sebebin gerçekleşmesine sebebiyet veren ortak, fesih davası açamaz[540].

Haklı sebep oluşturan olayı kabullendiğini gösteren davranışlarda bulunan ortağın açtığı dava da reddedilmelidir (MK 2).

366 Fesih davası, diğer bütün ortaklara yöneltilmelidir5[41]; davalı ortaklar arasında mecburi dava arkadaşlığı vardır (HMK 59, 60). Dava dilekçesinde davalı olarak gösterilmeyen ortak varsa, davacı ortağa kesin süre verilerek davanın o ortağa da yöneltilmesi sağlanmalıdır **[HMK** 114/1-(d), 115]. Dava, davalı ortaklardan birinin yerleşim yeri mahkemesinde açılabilir (HMK 7).

Dava dilekçesinde fesih yerine örneğin tasfiyenin veya katılım paylarının iadesinin istenmesi gibi aynı anlama gelebilecek talepler de **BK** 639/1-(7) hükmüne dayalı bir istem olarak görülebilir5[42].

367 Haklı sebebin doğum kaynağı ve etkileri başta gelmek üzere, somut şirketin ortaklık ve yönetim yapısı, yürütülen faaliyetin niteliği ve çapı gibi hususları da göz önünde bulundurmak suretiyle davacının talebi üzerine ihtiyati tedbir kararı vermek ihtiyacı doğabilir (HMK 389 vd.).

368 Haklı sebeple fesih davası, mevcut bir hukuki durumun ortadan kaldırılması (adi şirketin sona erdirilmesi) talep edildiğinden, inşai dava (yenilik doğuran dava) niteliği taşır (HMK 108/1). Bundan ötürü mahkemece verilecek fesih kararı, inşai bir karar niteliğinde olduğu için, başkaca bir işleme gerek kalmaksızın şirketin feshi sonucunu do-

---

5J9 Haklı sebeple feshe ilişkin takdir yetkisinin kullanılmasında göz önünde bulundurulması gereken ilkeler hakkında bkz. ŞAHANKAYA, 119 vd.

540 Limited şirkete ilişkin olmakla birlikte haklı sebebin oluşumunda diğer ortağa nazaran daha fazla kusurlu sayılan davacı ortağın açtığı fesih davasının reddedilmesi gerektiği yönünde ilkesel bir karar için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 09. l 1.2009 tarih ve 7104/11578 sayılı kararı [ERİŞ (2014), 1918, 3570].

541 Bu konudaki tartışmalar için bkz. ŞAHANKAYA, 171-172.

541 ŞENER, Adi Ortaklık, 485; Yargıtay HGK'nın 16.01.2020 tarih ve 2017-3-1019/25 ile 04.07.2018 tarih ve 3-16/1315 sayılı kararları; Yargıtay 13. HD'nin 28.12.1981 tarih ve 7082/8596 sayılı kararı (KazancıİBB).

ğunır. Bununla beraber şirketin sona ermesi sonucunu doğurabilmesi için fesih kararının kesinleşınesi gerekir, çünkü karar kişiler hukukunu ilgilendinnektedir **(HMK** 350/2).

Fesih kararı, geçinişe etkili değildir, ileriye etkili sonuç doğurur **(HMK** 108/3). Bu sonuç, sürekli edimli bir sözleşme niteliği taşımasından ötürü adi şirketin yapısına da uygundur.

Fesih kararının kesinleşmesinden sonra da davacı ortak ile diğer 369
ortaklar tasfiye payının tutarı üzerinde anlaşabilir ve bunun üzerine diğer ortaklar şirketin kendi aralarında devamına karar verebilir.

8.1.1.2. Diğer sebepler

Şirket sözleşmesinde de sona erme sebebi öngörülebilir. Örneğin *370*
patent hükümsüz kılındığı (SMK 138) veya ihtiyaç duyulan ruhsat alınamadığı takdirde şirketin sona ereceği (bkz. BK 173) vb. sözleşmeye yazılabilir-5[41].

Adi şirketin işlettiği ve yegane malvarlığı olan ticari işletmenin, *371*
bir ticaret şirketiyle, onun tarafından devralınması suretiyle birleşmesi (TK 194/1) son bulma durumlarından biridir.

. Şirketin malvarlığının tüm aktif ve pasifiyle ortaklardan bi- 372
nne ve bir üçüncüşahsa devredilmesi de (BK 202; keza TK 11/3) bir sona erme halidir.

Öğretide, ağırlığı itibariyle haklı sebebin ötesine geçen ve orta- 373
ğın kişiliğinin aşın sınırlanması sonucunu doğuran durumlar ortaya çıktığı takdirde (MK 23/2) mahkemeye başvurmaya ve belirsiz süreli şirketlerde ihbar süresine uymaya gerek kalmaksızın, derhal hüküm ve sonuç doğuracak şekilde şirketin feshinin istenebileceği yönünde bir görüşün varlığına da dikkat çekmek isteriz[544].

8.1.2. Sona ermenin genel sonuçları

Sona ermenin en önemli sonucu şirketin tasfiyesi olmakla ve aşa- *374*
ğıda ayn bir başlık altında ele alınmakla birlikte, başka sonuçları da vardır. Bunların belli başlılarını şöyle sıralamak mümkündür:

(1) İşletme konusunu gerçekleştirmeye yönelik faaliyetlere son *375*
verilir, bunun yerini tasfiye amacı alır.

(2) Son bulma sebeplerinin gerçekleşmesiyle ortakların yönetim *376*

---

543 Bu konuda bkz. HA.NoscHINNONZUN, Art. 545-547 Nr. 8 vd.; AYHANIÇAĞLARIÖzoAMAR, 101-102; Yargıtay 13.HD'nin11.02.1993 tarih ve 924/1049 sayılı kararı (UYGUR, 9849).

S# STAEHELIN, Art. 545/546 Nr. 29; SETHE, Art. 545/546 Nr. 18; böyle bir fesih usulünün kabul edilemeyeceği görüşünde, HANDSCHJNNONZUN, Art. 545-547 Nr. 137-139; ŞAHANKAYA, **118-119.**

ve temsil yetkileri de sona erer (BK 641), bu yetkiler artık tasfiyeyi kim(ler) yapıyorsa on(lar)a aittir (BK 644).

Fesih bildirimiyle sona erme halinde bildirimin bütün ortaklara varması gerektiğinden şirketin sona erme zamanı ile ortakların son bulmayı öğrendikleri zaman esas itibariyle örtüşür ve fesih bildirimi kendisine yöneltilen yönetici ve/veya temsilci ortağın bu yetkisi de sona erer. Oysa diğer sona erme sebeplerinde şirketin sona erme zamanı ile ortakların bunu öğrendikleri zaman farklı olabilir. Bundan ötürü şirket, fesih bildiriminden başka bir yolla sona ererse, bir ortağın ortaklık işlerini yönetme konusundaki yetkisi, sona ermeyi öğrendiği veya durumun gerektirdiği özeni gösterseydi öğrenebileceği zamana kadar, kendisi hakkında devam eder (BK 641/1). Bu olasılıkta ortak, öğrenme anına kadar şirket sona ermemiş gibi yetkisini kullanabilecek demektir5[45].

Sona ermenin ortaklarca öğrenilmesini sağlamak amacıyla, şirketin, ortaklardan birinin ölümüyle sona ermesi hakkında özel bir hüküm sevk edilmiş ve ölen ortağın mirasçısı, durumu hemen diğer ortaklara bildirmekle yükümlü tutulmuştur (BK 641/2-c.1). Diğer hallerde de sona erme sebebini öğrenen bir ortak durumdan diğer ortakları haberdar etmelidir[546], çünkü sadakat ve özen borcu bunu gerektirir.

BK 644'te sadece yönetim yetkisinden söz edilse de hükmün işin doğası gereği temsil yetkisini de kapsadığı kabul edilmelidir5[47].

Ortakların yönetim ve temsil yetkisi, hemen sona ermemeli, şirket işlerinin yüzüstü bırakılmaması için, tasfiye düzeni sağlanıncaya kadar devam etmelidir[48]. Nitekim BK 644/2'de, şirket, ortaklardan birinin ölümüyle sona erdiği takdirde hem mirasçının, gerekli önlemler alınıncaya kadar, ölen ortağın daha önce yürütmekte olduğu işlere dürüstlük kuralı çerçevesinde devam edeceği, hem diğer ortakların, geçici olarak, ortaklık işlerini aynı şekilde yürütmeyi sürdürecekleri ifade edilmektedir. Her ne kadar ölüm halini konu alsa da hükmün kapsamına... diğer sona erme sebeplerinin de sokulması gerektiği açıktır. Bu yetkinin kullahım·ında, yetkinin geçiciliği, şirketin tasfiye aşamasında olduğu ve tasfiyenin buna yetkili kişilerce yapılacağı göz önünde tutulmalıdır5[49].

Nihayet, BK 644 hükmünde sadece ortakların yönetim yetkisinden söz edilse de, yönetim ve temsil yetkisinin tasfiye görevlilerine

---

545 SETHE, Art. 547-551 Nr. 4; STAEHELIN, Art. 547 Nr. 3.

546 SETHE,Art. 547-551 Nr. 3; STAEHELIN,Art. 547 Nr. 5.

547 PoROYITEKİNALP (Çamoğlu), N. 113; STAEHELIN, Art. 547 Nr. 2-3.

548 STAEHELIN, Art. 547 Nr. 4.

549 Keza bkz. POROYITEKİNAI.;P.(Çamôğlu), N. 113a.

geçmesi sebebiyle, üçüncü kişilerinin sahip oldukları yönetim ve temsil yetkisi de sona ermelidir.

(3) Sona ermenin, yönetim ve temsil yetkisini sona erdirme dışında ortakların diğer hak ve borçları üzerinde de etkisi vardır. Ortakların diğer hak ve borçları da duruma göre ya sona erer ya da kapsam itibariyle tasfiye amacına göretayin edilir. Örneğin, daha önce ifade ettiğimız gibi rekabet yasagının kapsamı tasfiye amacıyla sınırlı olacak lJıçımae cla1"alır. Keza o zamana kadar ödenmemiş katılım payının duruma göre artık ifası istenmeyebilir veya kısmen ifası istenebilir vs. 377

8.2. Tasfiye

8.2.1. Genel olarak

Tasfiyenin amacı ve tasfiyede yapılması gerekenlerin önemli bir kısmı ana hatları itibariyle BK 643'te hükme bağlanmıştır. Bu hükmü de göz önünde bulundurmak suretiyle tasfiye ile kastedilen, şirket varlıklarının tespiti ve paraya çevrilmesi ile alacakların tahsili suretiyle elde edilen paradan şirketin üçüncü kişilere ve ortaklara olan borçlarının ödenmesi, kalan olursa sırasıyla ortaklara katılım paylarının iade edilmesi ve ortaklara kazanç payı olarak dağıtılmasıdır. Şirketin varlıkları, üçüncü kişilere ve/veya ortaklara olan borçlarının ödenmesine ve/veya ortaklara katılım paylarının iadesine yetmeyebilir ki bu takdirde ortaklar arasında paylaşılması gereken bir zarar var demektir (keza bkz. TK 291). 378

İşte şirket, ancak bu *tasfiye işlerinin* yapılmasıyla temelli sona erer.

Bazı durumlarda şirket, son bulma sebebinin gerçekleşmesiyle, yani tasfiyesiz olarak da sona erebilir. Adi şirketin işlettiği ve yegane malvarlığı olan ticari işletmenin, bir ticaret şirketiyle, onun tarafından devralınması suretiyle birleşmesi (TK 194/1) tasfiyesiz son bulma durumlarından biridir. Keza adi şirketin malvarlığının tüm aktif ve pasifiyle ortaklardan birine veya bir üçüncü kişiye devredilmesi de (BK 202; TK 11/3) bir tasfiyesiz sona erme halidir. 379

Şirketin hiçbir aktif ve pasifi bulunmuyorsa doğal olarak tasfiye edilecek bir şey de yok demektir, dolayısıyla şirket tasfiyesiz son bul*muştur5*[50].

Tasfiye BK 642 ila 644 hükümlerinde düzenlenmiştir. Bu hükümler, esas itibariyle yedek hüküm niteliği taşımaktadır. Ayrıca söz konusu hükümler arasında şirketin alacaklılarını koruyucu hükümlere 380

551 SETHE, Art. 547-551 Nr. 2.

de tesadüf edilmemektedir. Bu tercihte ortakların şirketin borçlarından birinci derecede ve sınırsız sorumluluklarının bulunması rol oynamıştır[51]. Hal böyle olunca ortaklar, BK 642 ila 644 hükümlerinde öngörülenden farklı bir tasfiye düzeni kararlaştırabilir5[52].

> Tas[illegible]yen[illegible] b[illegible]zzat ortaklar veya ortakların gözetim ve d:netimin[illegible]_e [illegible]fiye[illegible]orevlılen tarafından yapılmasını öngören BK 642 ıla 644 hu: kümlen, bazı b_akımlardan yetersizdir, şirket varlıklarının belirlenmesı ve paraya çevnlmesi, tasfiye görevlilerinin azli *gibi* konular hakkında [illegible]usm[illegible]d_ır. K[illegible]un boşluklarını doldurmak için bir şahıs şirketi olan kollektif şır[illegible]e[illegible]ın tasfiyesi hakkındaki ayrıntılı düzenlemelerden ([illegible] 267 vd.) *adı şırketin niteliğine uygun düştüğü oranda* yararlanılabılır **(MK }/2)SSJ.**

Bu bağlamda Yargıtay'ın, bazı koşulların varlığında, eBK zam[illegible]nında başlayan ve halen süren, dolayısıyla artık yerleşik hale gelen hır uygulamasından söz etmek gerekir: *Tasfiyenin mahkeme tarafından yapılması.* Yargıtay, mirasın resmi tasfiyesine ilişkin hükümleri (MK 632 vd.) kıyasen uygulamak suretiyle bu uygulamasına meşruiyet sağlamaktadır. Yargıtay bunu yaparken, tasfiye işleriyle ilgili BK 642-643 hükümlerini de göz ardı etmeden aynı zamanda mirasın resmi tasfiyesinde usulle ilgili MK 634-635 hükümlerini kıyasen uygulamaktadır5[54]. Yargıtay'ın, bu uygulamasıyla, bir anlamda BK 642-644 hükümlerindeki boşluğu genel anlayıştan farklı bir şekilde doldurduğunu söyleyebiliriz. Hem BK 642 vd. hükümlerindeki boşluğun kollektif şirketin tasfiyesine ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanması yerine mirasın resmi tasfiyesine ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanması suretiyle doldurulması hem tasfiyenin kim(ler) tarafından yapılacağı hususunda BK 642-644 hükümlerinde bir boşluk olup olmadığı, dolayısıyla tasfiyenin mahkeme tarafından yapılmasının hukuki bir dayanağının bulunup bulunmadığı tartışmaya muhtaçtır[55]. Bununla beraber tasfiyenin mahkeme tarafından yapılmasına yönelik tartışmayı bir yana bırakırsak şu kadarını söylemek isteriz ki, mirasın resmi tasfiyesinde yapılacak işler (bkz. MK 634-635), şirketlerin tasfiyesine ilişkin hükümlerde öngörülen işlerle özde benzerlik taşımaktadır. Do-

---

SSI ŞENER, Adi Ortaklık, 516-517.

SSl Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. ŞENER, Adi Ortaklık, 516 vd.

SSJ KAAAYALÇIN, 161-162; POROYffEKİNALP (Çamoğlu), N. 115, 118; ŞENER, Adi Ortaklık, 516; ULUSOY, 892 vd.

SS.l Birçok karar yerinesadece bkz. Yargıtay 3. HD'nin 28.06.2018 tarih ve 2017-17071/7348 ile 25.09.2019 tarih ve 3466/7156 sayılı kararlan, Yargıtay HGK'nın 08.07.2020 tarih ve 2017-3-1768/541 sayılı kararı ile Yargıtay 11. HD'nin 09.12.2020 tarih ve 642/5755 sayılı kararı.

555 Tasfiyenin bizzat mahkeme tarafından yapılmasının hukuka aykın olduğu yönUnde, DOMANİÇ, 116 vd.; ULUSOY, 900 vd.; ŞAHANKAYA, 291-292.

}ayısıyla aslında hangi hükümler uygulanırsa uygulansın adi şirketin tasfiyesinde yapılacak işler aşağı yukarı aynıdır.

Yukarıdaki tablo karşısında aşağıda sırasıyla *tasfiyeyi yapmaya yetkili olanlar (tasfiyenin bizzat ortaklar veya ortakların gözetiminde tasfiye görevlileri tarafından yapılması* yahut *mahkeme tarafından yapılması)* ile *adi şirketin tasfiyesinde yapılacak işler* ana hatlarıyla ayn ayn ele alınıp incelenecektir.

8.2.2. Tasfiyeyi yapmaya yetkili olanlar

8.2.2.1. Ortaklar veya ortakların gözetiminde tasfiye görevlileri

Kanuni düzen, tasfiyenin ortaklar tarafından yapılmasıdır. Ger- *381*
çekten BK 644/1-c.l uyarınca, *"[oJrtaklığın sona ermesi halinde tasfiye, yönetici olmayan ortaklar da dahil olmak üzere, bütün ortakların elbirliğiyle yapılır."* Elbirliğiyle kastedilen, tasfiye işlerinin yapılmasında bütün ortakların *birlikte hareket* etmeleridir5[56]. Şirket, ortaklardan birinin ölümü sebebiyle sona erdiği takdirde mirasçılar tasfiye için ortak bir temsilci tayin etmelidirler5[57].

Gizli şirketin tasfiyesinde kanuni düzen ise, tasfiyenin aktif ortak tarafından yapılmasıdır. BK 644/1-c.2 'ye göre, *"[...] ortaklık sözleşmesinde, ortaklardan biri tarafından kendi adına ve ortaklık hesabına belirli bazı işlemlerin yapılması öngörülmüşse, bu ortak, ortaklığın sona ermesinden sonra da o işlemleri tek başına yapmak ve diğerlerine hesap vermekle yükümlüdür."*[558]

Birlikte hareket mecburiyetinin, ortaklar arasında anlaşmazlıkları *382*
da beraberinde getirmesi olasıdır. Bu gibi sakıncaları bertaraf etmek amacıyla duruma göre tasfiyenin başında veya tasfiye işlerinin yapılması sırasında ortaklar, birlikte tasfiyeden vazgeçerek tasfiye işlerini yürütmek üzere istenilen sayıda *tasfiye görevlisi* atayabilir (bkz. BK 644/2-c.1). Tasfiye görevlisi, ortak ve/veya üçüncü kişi olabilir. Tasfiye görevlisi atanması konusunda anlaşamamaları halinde, ortaklardan her biri, tasfiye görevlisinin hakim tarafından atanması isteminde bulunabilir (BK 644/2-c.2).

Hiç kuşkusuz, ortaklık sözleşmesiyle veya ortaklar kurulunun *383*
alacağı kararla şirket tasfiyeye girmeden önce de kanuni düzen olan

---

556 PoROYffEK.İNALP (Çamoğlu), N. 114, 118.

557 SETHE, An. 547-551 Nr. 6; BGE 11911122-123.

551 Gizli şirketin tasfiyesi bağlamında bkz. Yargıtay 3. HD'nin 12 11.2020 tarih ve 3659/6509 sayılı karan.

e]birliğiyle tasfiyeden sapılabilir ve tasfiye işlerini yürütmek üzere tasfiye görevlisi atanabilir.

384 Her ortağın, tasfiye işleri hakkında bilgi alma, ilgili defter ve kayıtlan inceleme, bunlardan örnek alma vb. hakkı olmalıdır (kıyasen BK 631 ve TK 301-302).

385 İster ortaklar ister mahkeme tarafından atansın, ortaklar kurulunca veya haklı sebeplerin varlığında her bir ortak tarafından tasfiye görev1isinin yetkisi kaldırılabilmeli veya sınırlanabilmelidir. Bu konuda şirketin yöneticilerinin yetkilerinin kaldırılması veya sınırlanması ile tasfiye görevlisinin yetkisinin kaldırılması yahut sınırlanması arasında fark bulunmamalıdır5[59] (karş. TK 274-277).

386 Tasfiye ister ortaklar ister tasfiye görevlisi tarafından yapılsın tasfiye usulüne veya tasfiye sonucunda her bir ortağa dağıtılacak paya ilişkin doğabilecek uyuşmazlıklar, ilgililerin istemi üzerine hakim tarafından çözüme bağlanır (BK 644/4).

8.2.2.2. Mahkeme

387 Ortaklardan biri tasfiyenin mahkeme tarafından yapılması için dava açtığı takdirde bu olasılık karşımıza çıkar. Esas itibariyle, BK 639/l-(7)'ye istinaden şirketin haklı sebeple feshi veya sona ermiş şirketin sona erdiğinin tespiti istemiyle birlikte tasfiye talebinde bulunulmaktadır.

> Keza dava dilekçesinde çoğu kez açıkça tasfiyeden söz edilmeksizin ancak bu anlama gelmek üzere şirketin varlıklarının mülkiyeti veya değerinin tazmini, katılma payının iadesi vb. istenmektedir5[60].

Tasfiye davası, diğer ortakların tamamına yöneltilmelidir5[61], yani davalılar arasında mecburi dava arkadaşlığı vardır (HMK *59-60)*[561].

388 Mahkeme, tasfiyeyi yaparken çoğu kez tasfiye görevlisinden yararlanır. Bunun için öncelikle ortaklardan tasfiye görevlisi belirlemelerini ister. Ortakların bu konuda anlaşamamaları halinde ise, tas-

---

559 Karş. SETHE, Art. 547-551 Nr. 9; STAEHELIN, Art. 550 Nr. 6; K.ARAYALÇIN, 164; ULUSOY, **892; AYHANIÇAĞLARIÔZDAMAR**, 112.

560 Örnek somut olaylar için bkz. Yargıtay 3. HD'nin 20.01.2015 tarih ve 2014-13639/1168, 28.06.2018 tarih ve 2017-17071/7348, 04.12.2019 tarih ve 1824/9679 ile 02.03.2020 tarih ve 2019-5718/1897 sayılı kararları; Yargıtay 13. HD'nin 29.12.2005 tarih ve 12983/19395 sayılı kararı (KazancıİBB); Yargıtay HGK'nın 08.07.2020 tarih ve 2017-3-1768/541 sayılı kararı; keza bkz. ŞENER, Adi Ortaklık, 545 vd.

561 ŞENER, Adi Ortaklık, 559.

562 Tasfiye davasına ilişkin bazı usul hukuku sorunları için bkz. ŞENER. Adi Ortakhk, 560 vd

fiyeyi gerçekleştirmek üzere şirketin faaliyet alanına göre konusunda uzman bir veya daha fazla kişi mahkeme tarafından tasfiye memuru olarak resen atanıı-5[63]. Önemle ekleyelim ki mahkeme, tasfiye görevlisi atamakla işten el çekmemekte, tasfiye memurları mahkemenin gözetiminde çalışmakta ve tasfiye bizzat mahkeme tarafından yapılıp sonlandırılmaktadır.

389 BK 639/l-(7)'ye istinaden şirketin haklı sebeple feshi ve tasfiyesinin istenmesi özellik gösterir. Buna göre, daha önce ifade ettiğimiz üzere, şirketin sona ermesi sonucunu doğurabilmesi için fesih kararının kesinleşmesi gerekir. Dolayısıyla söz konusu kesinleşmeden önce tasfiyeye hükmedilmemeli ve şirketin tasfiyesine başlanmamalıdu-5[64]. Oysa uygulama aksi yöndedir5[65]. Bizce fesihle birlikte tasfiye istenmesi halinde birbirinden bağımsız iki asli talep, dolayısıyla davaların yığılması söz konusudur (HMK 11O). Bu sebeple mahkeme fesih talebi hakkında hüküm verirken tasfiye talebini ayırmalı (HMK 167) ve tasfiye yargılaması fesih kararı kesinleşinceye kadar bekletilmelidir (HMK 165/1).

8.2.3. Tasfiyede yapılacak işler

390 Söz konusu işlerin tespitinde, adi şirketin tasfiyesine ilişkin BK 642-643, kollektif şirketin tasfiyesi hakkındaki TK 267 vd. ve Yargıtay'ın yerleşik uygulaması sebebiyle mirasın resmi tasfiyesiyle ilgili MK 634-635 hükümleri birlikte göz önünde bulundurulmuştur. Bu işler, hem tasfiyenin bizzat ortaklar veya ortakların gözetiminde tasfiye görevlileri hem mahkeme tarafından yapılmasında karşımıza çıkar. Somut bir tasfiye sürecinde bu işlerden birinin veya birkaçının yapılmasına ihtiyaç duyulmayabilir. Keza şirket sözleşmesinde veya ortaklar kurulu tarafından farklı bir tasfiye düzeni de öngörülebilir. Ortakların kararlaştırdığı tasfiye düzeni, tasfiye mahkeme tarafından yapılsa da dikkate alınır.

Adi şirketin tasfiyesinde yapılacak işleri *zaman itibariyle* şu şekilde sıralamak mümkündür5[66]:

391 (1) Tasfiyeyi yapanlar, göreve başlar başlamaz öncelikle şirketin malvarlığını tespit etmelidir. Bu amaçla, yöneticiler başta gelmek üze-

563 Yargıtay 3. HD'nin 28.06.2018 tarih ve 2017-17071/7348, 19.03.2019 tarih ve 1120/2284, 09.09.2019 tarih ve 2721/6386, 25.9.2019 tarih ve 3466/7156, 04.12.2019 tarih ve 1824/9679 ile 02.03.2020 tarih ve 2019-5718/1897 sayılı kararları; Yargıtay HGK'nın 16.01.2020 tarih ve 2017-3-1019/25 ile 08.07.2020 tarih ve 2017-3-1768/541 sayılı kararları; Yargıtay 11. HD'nin 09.12.2020 tarih ve 642/5755 sayılı kararı.

ÖZENLİ, 133-134.

565 Bkz. ŞENER. Adi Ortaklık. 574-575.

566 Bu konuda aynca bkz. ŞENER, Adi OrtakJık. 588 vd.

re muhasebeci gibi şirket işlerini görenlerin yardımıyla şirketin finansal durumunu gösteren bir envanter ile bilanço düzenlenir (bkz. TK 287/1-c.1; MK 634/2). Bu aşama, niteliği gereği şirkete ait olmakla birlikte ortakların, özellikle yöneticilerin ve temsilcilerin kendi hesaplarına iktisap etmekle birlikte henüz şirkete getirmedikleri maddi ya da gaynmaddi değerlerin tespiti ve tasfiyeye dahil edilmesi bakımından büyük önem taşır[567] (bkz. BK 622).

Bu aşamada ihtiyaç duyulursa envanter ve bilançoda yer alan varlıklann değeri uzmana/bilirkişiye tespit ettirilebilir.

Tasfiyeyi yapanlar, envanter ve bilançonun düzenlenmesinden sonra, sona ermiş bulunan şirketin envanterde yazılı bütün mallan ile belgelerine ve defterlerine el koyar (bkz. TK 287/2), aynca tasfiye işlerinin güvenliğini sağlamak için gereken defterleri tutar (bkz. TK 288).

Söz konusu envanter ve bilanço ortaklara tebliğ edilmelidir. Bu konuda ortaya çıkacak anlaşmazlıklar kendi aralarında giderilemezse, ortaklar mahkemeye başvurarak bu envanter ve bilançoya itiraz edebilir (BK 644/4).

392 (2) Şirketin faaliyette bulunduğu dönemde başlanmış olup da henüz sonuçlandırılmamış iş ve işlemler (yürüyen işler) tamamlanmalıdır (bkz. TK 291; MK 635/1). Bunun için örneğin stoktaki hamrnadde işlenerek ürün teslim taahhüdü yerine getirilebilir.

Bununla beraber yeni satış sözleşmeleri akdetmek amacıyla üretim yapmak gibi tasfiyenin gereklerinden olmayan yeni bir işlem yapılamaz (bkz. TK 292). Şu kadar *ki,* somut olayın koşullan gerektirdiği takdirde, ortaklar kurulunun veya tasfiyenin mahkemece yapıldığı hallerde mahkemenin kararıyla şirketin işletme konusu kapsamına giren işler *geçici* olarak yapılabilmelidii-5[568] (bkz. TK 293).

Başlanmış işlerin tamamlanması bağlamında eklemek isteriz ki, tarafı olunan özellikle sürekli edimli sözleşmeler, sözleşmedeki hükümlere veya ilgili kanuni düzenlemelere göre sona erdirilir5[569].

393 (3) Şirketin alacakları tahsil edilir (bkz. TK 291). Bunun için gerekirse alacak davası açılır ve icra takibi yapılır.

Hemen aşağıda değinilecek olan taşınırların satışında olduğu gibi alacakların satılması da mümkündürf[570].

---

567 Bu konuda ayrıca bkz. ŞENER, Adi Ortaklık, 590 vd. ile orada anılan Yargıtay kararlan.

568 Bu hususta ayrıca bkz. HANDSCHINNONZUN, Art. 548-551 Nr. 108.

569 PoROY/TEKİNAI.P (Çamoğlu), N. 117; HANoscHINIVoNZUN, Art. 548-551 Nr. 105, lO'hd

570 AYHANIÇAĞLARIÔZDAMAR, II4.

394 (4) Şirketin varlıkları paraya çevrilir (bk.z. TK 291; MK 635/1). Taşınırlar, durumun gereklerine göre ya açık artırma yoluyla (bk.z. BK 274 vd.) veya pazarlıkla satılabilir (bkz. TK 294/1-c. l). Ortaklar kurulu veya tasfiye mahkemece yapılıyorsa mahkeme pazarlıkla satışa izin vennediği takdirde, taşınmazlar açık artırma yoluyla satılmalıdır (TK 294/1-c.2; MK 635/3).

oı:ıa[?]lar_ kurulunun veya tasfiye mahkemece yapılıyorsa m[??]-kemenın ıznıyle, önemli miktardaki şirket varlıkları toptan satılabılır (bk.z. TK 295).

. Varlıkların paraya çevrilmesi, özellikle şirket borçlarının ödenmesı ve ortakların katılım paylarının iadesi bakımından önem taşır. Ortaklar[?]urulunun alacağı bir kararla, varlıkların üçüncü kişilere satılması yerme ortaklar arasında aynen taksim edilmesi veya ortaklardan birine yahut birkaçına devredilmesi (satılması) mümkündür. Bunun karşılığında nakit getirilmek suretiyle şirketin borçları ödenebilir vs. Keza aynen taksimde değer farklılıkları nakit ödemelerle denkleştiri*lir5*[71]. Tasfiye mahkeme tarafından yapılsa bile varlıklar paraya çevrilmeden önce ortaklara sorulmalı ve ona göre hareket edilmelidir.

Önemle belirtmek isteriz ki, katılım payı olarak mülkiyeti değil sadece kullanım hakkı getirilen şey (bkz. BK 621/2), işin niteliği gereği paraya çevrilmez, ortağa *aynen* iade edilir.

395 (5) Şirketin üçüncü kişilere olan borçları ödenmelidir (BK 634/1; TK 291; MK 635/1)[572]. Şirkete ödünç vermesi örneğinde olduğu gibi ortağın üçüncü kişi sıfatıyla şirketten olan alacağı da bu aşamada ödenir.

Gerekirse, alacaklarını bildirmeleri için şirketin alacaklılarına çağrı yapılır (bkz. MK 634/2).

Vadesi henüz gelmemiş olan borçlar iskonto uygulanarak ödenir ve alacaklılar da bu ödeme tarzını kabule zorunlu olmalıdır5[73] (bkz. TK 297; karş. BK 96).

Şirketin borçlarının kapsamına tasfiye görevlisine ödenecek ücret de girer. Tasfiye görevlisine ödenecek ücret, şirket sözleşmesinde buna ilişkin bir hüküm veya ortaklar kurulunca verilmiş bir karar yoksa tasfiyenin gerektirdiği emek ile şirket malvarlığının geliri göz önünde tutularak hakim tarafından belirlenir (BK 644/3).

Şirketin varlığı, borçlarının tamamına yetmediği takdirde, ortaklardan, katılım payı, şirket kasasından alınan ödünç niteliğindeki

571 Örnek bir olay için bkz. Yargıtay 13. HD'nin 06.l1.1984 tarih ve 5127/6924 sayılı kararı (KazancıİBB).

571 Bu konuda bkz. HANoscHıNNONZUN, Art. 548-551 Nr. 141 vd.

573 ULUSOY, 899.

paralar gibi varsa şirkete olan borçlarını ifa etmeleri istenir (bkz. Ti(*298)*[574]. Bunun ötesinde, ortaklar kurulu aksine karar almadıkça hiçbir ortak, zarar sebebiyle azalan sermayeyi tamamlamaya zorlanamaz (bkz. TK 229/1) (ayrıca bkz. Kn. 220).

396 (6) Şirketin borçları ödendikten sonra ortaklardan her birinin şirkete verdiği avanslar ile şirket için yaptığı giderler (bkz. BK 627/1ve 2) kendisine iade edilir (BK 643/1).

397 (7) Ortakların şirkete koymuş oldukları katılım payları geri verilir (BK 643/1).

Daha önce ifade ettiğimiz gibi katılım payı olarak yalnız kullanım hakkı şirkete getirilen şey ortağa *aynen* iade edilir. Katılım payı olarak bir şeyin mülkiyetini koyan ortak ise, o şeyi olduğu gibi geri alamaz; ancak koyduğu katılım payına ne değer biçilmişse, o değeri isteyebilir (BK 642/1). Böyle bir değer biçilmemişse, o şeyin katılım payı olarak konduğu zamandaki değeri belirlenir ve bu değer ortağa verilir (BK 642/2). Şu halde katılım payının konulmasından sonra meydana gelen değer artışları ve kayıpları hesaba katılmayacaktır. Bu artışlar veya kayıplar, ortakların hepsine kar veya zarar olarak yansır.

Katılım payının konduğu zaman ile kastedilen, katılım payı şirketin kuruluşunda borçlanılmışsa şirketin kurulduğu (şirket sözleşmesinin akdedildiği), katılım payı getirilmek suretiyle sonradan ortak olunmuşsa şirkete girilen tarihtir.

Nakdi katılım payı, doğal olarak ortağa nakden iade edilecektir.

Ayni katılım payında olduğu gibi nakdi katılım payında da, borçlanma tarihinden sonra paranın değerindeki değişmelerin bir önemi yoktur.

Önemle eklemek isteriz ki, katılım payı olarak ortaklara geri verilecek olan, kuşkusuz taahhüt aşamasında kalmayıp ifası gerçekleşen katılım paylarıdır5[75]. Dolayısıyla katılım payını ifa etmeyen ortağa katılım payının iadesi söz konusu olmaz.

Ortaklar tarafından aksi kararlaştırılmış olmadıkça ortağın şahsi emeği için ayrıca tazminat istenemez[576].

398 (8) Yukarıdaki aşamalar tamamlandıktan sonra bir şey artarsa, artan kısım ortaklar arasında kazanç olarak dağıtılacaktır (BK 643/1).

---

574 TK 298 hakkında bkz. ŞENER, Ortaklıklar Hukuku. 272.

575 ŞENER, Adi Ortaklık, 632; Yargıtay 3. HD'nin 12.11.2020 tarih ve 3659/6509 sayılı karan.

576 Yargıtay 13. HD'nin 06.l l.1984 tarih ve 5127/6924 sayılı karan (KazancıİBB); k.arş. KARAYALÇJN, 168.

Ortaklar farklı bir düzen öngörmedikçe tasfiyede kazanç payı hakkında BK 623 uygulanır.

Şirketin, borçlar, giderler ve avanslar ödendikten sonra kalan varlığı, ortakların koydukları katılım paylarının geri verilmesine yetmezse, zarar ortaklar arasında paylaşılır (BK 643/2). Tasfiyede zarara hangi oranda katılınacağı konusunda BK 623 devreye sokulur, meğerki aksine bir sözleşme hükmü veya ortaklar kurulu kararı bulunsun.

Ortakların kar veya zarardaki bu paylarını gösteren ve *son bilanço* adı verilen bir bilanço düzenlenir (bkz. TK 289/1). Ortaklar mahkemeye başvurarak bu bilançoya itiraz edebilir (BK 644/4; TK 289/1). İtirazda bulunulmazsa bilanço kesinleşir. Karın dağıtımı ve zararın paylaşımı kesinleşen bu bilançoya göre yapılır.

> Tasfiyenin mahkeme tarafından yapıldığı hallerde hakim, hükmün kapsamının oluşturulmasında (bkz. HMK 297) sonuç bilançosunu esas almakta, bu bilançoya göre tarafların hak ve yükümlülüklerini saptayıp tasfiye işlemini sonlandırmakta ve hüküm vermektedir5[77].
>
> Tasfiyede kazanç payı (tasfiye payı) alacağı beş yıllık zamanaşımına tabidir [BK 147/1-(4)][578]. ***399***
>
> Beş yıllık sürenin başlangıcı, sona erme sebebinin gerçekleştiği tarihtir. Eklemek isteriz ki, BK 639/1-(7) hükmüne dayalı sona ermede fesih kararının kesinleşmesiyle şirket sona ermiş sayılacağından, tasfiye alacağının zamanaşımı süresi, fesih kararının kesinleştiği tarihte işlemeye başlar5[79].

8.3. Şirketin Sona Ermesinin Üçüncü Kişilere Karşı Sorumluluğa Etkisi

BK 645'e göre, *"[o]rtaklığın sona ermesi, üçüncü kişilere karşı olan yükümlülükleri değiştirmez."* **400**

Tasfiye sırasında şirketin varlıkları yeterli olmasına rağmen şirketin borçları ödenmemiş olabilir veya şirketin varlıkları borçları ödemeye yetmeyebilir. Hangi olasılık olursa olsun tasfiye tamamlanıp şirket temelli sona erse bile ortaklar şirket borçlarından sorumlu kal-

---

577 Birçok karar yerine bkz. Yargıtay 3. HD'nin 28.06.2018 tarih ve 2017-17071/7348 ile 25.09.2019 tarih ve 3466/7156 sayılı kararları; Yargıtay HGK'nın 16.01.2020 tarih ve 2017-3-1019/25 sayılı kararı; Yargıtay 11. HD'nin 09.12.2020 tarih ve 642/5755 sayılı kararı.

571 Yargıtay 3. HD'nin 22.12.2014 tarih ve 19810/17025 sayılı kararı.

579 Yargıtay 13. HD'nin 20.03.1996 tarih ve 2250/2775 (KazancıİBB) ile 25.11.2009 tarih ve 6702/13783 sayılı kararlan.

,naya devanı eder. Bu sorumluluğun tabi olduğu süre ise, ilgili borcun zamanaşımı süresi kadardır.

Bununla beraber sorumluluk hakkında, adi şirketin malvarlığı ortaklardan birine veya üçüncü kişiye devredilirse BK 202'deki iki yıllık süre; adi şirket, işlettiği ve yegane malvarlığı olan ticari işletmenin, bir ticaret şirketiyle, onun tarafından devralınması suretiyle birleşmesiyle (TK I94/l) sona ermişse TK 158 hükmündeki üç yıllık süre geçerlidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TİCARET ŞİRKETLERİNİN GENEL HÜKÜMLERİ

1. GENEL OLARAK

Daha önce ifade ettiğimiz gibi TK'nın altı kısımdan oluşan *İkinci Kitap'mm Birinci Kısım'ı* ticaret şirketlerinin genel hükümlerine özgülenmiştir. Bu Kısım'da sırasıyla ticaret şirketlerinin türleri (TK 124), tüzel kişilik ve ehliyet (TK 125), uygulanacak kanun hükümleri (TK 126), sermaye koyma borcu (TK 127-132), ortakların kişisel alacaklıları (TK 133), birleşme, bölünme ve tür değiştirme (TK 134-194), şirketler topluluğu (TK 195-209) ile Ticaret Bakanlığının düzenleme ve denetleme yetkisi (TK 21O) konuları hakkında hükümler öngörülmüştür.

Bu arada TK'nın ticaret şirketleriyle ilgili çeşitli maddelerinde (TK 332/3, 333, 353, 354, 407/3, 419/2, 429/3, 434/4, 453, 456/2, 460/2, 509/3, 516/3, 530, 537/3, 541/2, 1522, 1524/4, 1527/5-6) kendisine birtakım yetkiler verilen Gümrük ve Ticaret Bakanlığının, Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında (1) Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (m. 441 vd.)1 ile "Ticaret Bakanlığı" unvanı altında yapılandırıldığını belirtelim.

Bunlardan yalnız birleşme, bölünme ve tür değiştirme ile şirketler topluluğunu düzenleyenlerin dışında kalanları, *gerçek anlamda* genel nitelikte hüküm olarak görmek mümkündür.

Bu açıdan Ticaret Bakanlığının düzenleme ve denetleme yetkisi hakkındaki hükmün de sistematik bakımdan gerçek anlamda genel hükümler içinde, yani birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilişkin maddelerden önce yer alması daha isabetli olurdu[3].

Öte yandan ticaret şirketlerini ilgilendiren bazı davaları basit yargılama usulüne tabi tutan TK 1521 ile çeşitli hükümlerin uygulanması bakımından önem taşıyan ölçeklerine göre işletmeleri ve şirketleri

---

RG 10.07.2018 / 30474.

1 KENDİGELEN, İlk Tespitler, 120.

3 KENDİGELEN, ilk Tespitler, 120.

ayıran TK 1522-1523 'il de, sistematik açıdan genel hükümler çerçevesinde yapılan açıklamalarımıza dahil etmekte fayda görmekteyiz.

İzah edilen sebeplerle, aşağıda genel hükümler hakkındaki açıklamalarımız, TK'daki sistematikten sapılarak gerçek anlamda genel hükümler ile yukarıda anılan ve bu kapsama sokulabilecek hükümlerle sınırlı tutulmuştur.

Zamanaşımı hakkındaki BK 147/1-(4) düzenlemesi de bütün ticaret şirketleriyle ilgisinin bulunması sebebiyle genel hükümler çerçevesinde yapılan açıklamalara dahil edilebilir. Ancak adi şirketi de ilgilendirdiğinden bu konu hakkında daha önce bilgi verdiğimizi hatırlatmak isteriz (bkz. Kn. 78-79).

2. TÜRLERİ

402 eTK 136'dan aynen alınan TK 124/1'de, ticaret şirketleri *sınırlayıcı* biçimde sayılmış ve ticaret şirketlerinin kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerden ibaret olduğu belirtilmiştir.

Komandit şirketin iki türü bulunmakta, dolayısıyla TK 124/1'de kullanılan komandit şirket terimi bu *iki* türü de kapsamaktadır: (Adi) komandit şirket (TK 304-328) ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket (TK 564-572). Bunlardan ilki için, "adi" sıfatı, bu şirket türünün düzenlendiği hükümlerde anılmamakta, yalnız komandit şirketlerin ticaret unvanlarının oluşturulmasına ilişkin TK 42/2'de geçmektedir: *"Adi veya sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin ticaret unvanı [...}* ". Öğreti de, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketten ayırt etmek amacıyla "adi komandit şirket" terimini tercih etmektedir'.

TK 124/1'de kanun koyucunun açık tercihine[5] rağmen kooperatifin bir ticaret şirketi, dolayısıyla tacir (TK 16/1) olup olmadığı sorunu, uygulamada halen tartışılmaya devam etmektedir6.

403 TK 124/2'de, eTK'da bulunmamakla beraber öğretide yerleşmiş ve klasikleşmiş ayrımı yansıtan[7] bir hükme yer verilmiştir: *"Bu Kanunda, kollektif ile komandit şirket şahıs; anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket sermaye şirketi sayılır."*

Hükümde geçen "Bu Kanunda" ibaresinden anlaşılacağı ve hükmün gerekçesinde de vurgulandığı üzere, bu aynının kanuni bir

---

Bu konuda aynca bkz. YONGALIK,Batider 2010, 84-85.

S Keza bkz. TK 124/1'in gerekçesi (KENDİGELEN, Gerekçeli TTK, 247).

6 Bu konuda bkz. ORBAY ORTAÇ/CAN, 91 vd.; KIRCA, Batider 2017, 5 vd.; TEKiNALP (Poroy/Çamoğlu), N. 120g; konuyla ilgili olarak yakın döneme ilişkin "çatışan", hatta "yanşan" Yargıtay kararlan için bkz. KENDİGELEN, Sempozyum 2017, 184-186.

7 TK 124/2'nin gerekçesi (KENDİGELEN, Gerekçeli TIK. 247).

anlamı ve değeri vardır. Gerçekten TK'nın çeşitli hükümlerinde bu ayrıma gönderme yapılmıştır (bkz. Kn. 58 vd.).

TK 124/ 1'de bir ticaret şirketi kabul edilmesine rağmen TK 124/2'de kooperatif ne şahıs ne sermaye şirketinden sayılmıştır. Daha önce üzerinde durulduğu gibi bunun sebebi, kooperatifin, bazı ortaklardan hem şahıs hem sermaye şirketinin özelliklerini taşımakla birlikte şahıs ve sermaye şirketlerinde bulunmayan bazı özelliklere de sahip olmasıdır (bkz. Kn. 64).

3. TÜZEL KİŞİLİK VE HAK EHLİYETİ

"Tüzel kişilik ve ehliyet" kenar başlığını taşıyan TK 125'in birinci fıkrası ticaret şirketlerinin tüzel kişiliğine, ikinci fıkrası ise ticaret şirketlerinin hak ehliyetine özgülenmiştir. 404

"Hükmi şahısların ehliyeti" kenar başlığını taşıyan eTK 137 ise, tek fıkradan ibaretti ve tüzel kişilik ile ehliyet aynı cümle içinde düzenlenmişti. Şekle ilişkin bu farklılık dışında aşağıda değinileceği üzere TK 125 ile eTK. 137 arasındaki asıl ayrışma ticaret şirketlerinin ehliyetinin kapsamında kendini göstermektedir.

3.1. Tüzel Kişilik

TK 125/1'e göre ticaret şirketleri tüzel kişiliği haizdir. Tüzel kişilik, şirket sözleşmesinin ticaret siciline tesciliyle kazanılır (bkz. TK 232, 317, 355/1, 569, 588/1; KoopK 7). 405

Daha önce açıkladığımız üzere ticaret şirketlerinin tüzel kişiliğinin bulunması, kendisini oluşturan ortak veya ortaklardan (kişi topluluğundan) ayrı, başlı başına bir varlığa sahip olması anlamına gelmektedir (MK 47/1). Buna bağlı olarak ticaret şirketleri hak ve fiil ehliyetine (MK 48-49; TK 125/2), dolayısıyla taraf ve dava ehliyetine (HMK 50-51) sahiptir. Tacir sıfatı bulunmaktadır (TK 16/1), bunun sonucu olarak bir ticaret unvanı kullanmak ve onu ticaret siciline tescil ettirmek zorundadır (TK 39 vd.). Yerleşim yeri vardır; bu yer ise, şirket sözleşmesinde belirtilmesi zorunlu olan şirket merkezidir [MK 51; TK 213/1-(c); 339/2-(a), 576/1-(a); KoopK 4/1]. Ticaret şirketlerinin Türk mevzuatına göre kurulup tüzel kişilik kazanabilmesi için şirket sözleşmesinde yazılı merkezinin Türkiye'de bulunması şarttır. Merkezi Türkiye'de bulunan ticaret şirketi, fiili (gerçek) idare merkezi de Türkiye'de bulunmak kaydıyla Türk tabiiyetinde sayılır'. Bu bağlamda ekleyelim ki, ticaret şirketlerinin hak ve fiil ehliyetleri, sözleşmelerindeki idare merkezi hukukuna tabidir; ancak fiili idare merkezinin Türkiye'de olması halinde Türk hukuku uygulanabilir (MÖHUK 9/4).

' Ticaret şirketlerinin tabiiyeti hakkında birçok.lan yerine bkz. ŞEHİRALİ ÇELİK (Kırca/Manavgat), C. 1, 78 vd.; PoROYffEKİNALP (Çamoğlu), N. 120f.

Tüzel kişiliğin kazanılmasına ilişkin serbesti sistemi, izin sistemi ve normatif sistem (normlara uygunluk sistemi)[9] içinde ticaret şirketlerinin nonnatif sisteme göre kurulup tüzel kişilik kazandığını söyleyebiliriz. Şöyle ki, serbesti sisteminde şirket, kurucuların arzu ettikleri şirket türünü kunna iradelerini açıklamalarıyla tüzel kişilik kazanır. İzin sisteminde şirket, mutlak takdir yetkisine sahip izin makamının tasarrufuyla tüzel kişiliğini elde eder. Normatif sistemde ise, şirket, şirket sözleşmesini yalnız emredici hükümlere uygunluk açısından inceleyen yetkili makamın iznini takiben ilgili sicile tescil ile tüzel kişilik iktisap eder. Hukukumuzda ticaret şirketleri, normatif sistemde olduğu gibi şirket sözleşmesinin ticaret siciline tesciliyle tüzel kişilik kazanmakta ve ticaret sicili müdürü, şirket sözleşmesinin yalnız emredici hükümlere aykırı olup olmadığını incelemektedir [TK 32/2; TSY 34/ 1-(e)]. Ekleyelim ki, bazı alanlarda faaliyet gösteren anonim şirketlerin kuruluşu için her ne kadar Ticaret Bakanlığının izni aransa da, Bakanlık incelemesi, sadece kanunun emredici hükümlerine aykırılık bulunup bulunmadığı yönünden yapılabilir (TK 333). Dolayısıyla bu anonim şirketlerin kuruluşunda da normatif sistemin geçerli olduğunu söyleyebiliriz[10].

3.2. Hak Ehliyeti

406 *"Ticaret şirketleri, Türk Medenf Kanununun 48 inci maddesi çerçevesinde bütün haklardan yararlanabilir ve borçları üstlenebilirler. Bu husustaki kanuni istisnalar saklıdır."* (TK 125/2). Bu hükümde atıf yapılan ve tüzel kişilerin hak ehliyetini düzenleyen MK 48 'e göre, *"[t}üzel kişiler, cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehildirler.* " Şu halde ticaret şirketleri, yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün hakları iktisap edebilir ve borçları yüklenebilirler.

Oysa eTK I37, ticaret şirketlerinin hak ehliyetini işletme konusu ile sınırlamıştı: *"Ticaret şirketleri[...] şirket mukavelesinde yazılı işletme mevzuunun çevresi içinde kalmak şartiyle bütün hakları iktisap ve borçları iltizam edebilirler.* " Bu hüküm gereği, ticaret şirketleri, işletme konusu dışında hak ehliyetini haiz değildi; işletme konusu dışında yapılan işlemler ehliyet dışı *(ultra vires)* olduğu için yok hükmünde sayılmaktaydıu.

TK'nın genel gerekçesinde de belirtildiği *üzere*[12] gerek işlem hayatını gözetmediği, geçmiş yıllarda kalan merkezi planlama anlayışını

---

9 Söz konusu sistemler hakkında birçokları yerine bkz. 'KA.RAYALÇIN, 93; PuLAŞLI, Şerh,§ 6N.20vd.

10 Birçokları yerine bkz. ŞEHİRALİ ÇELİK (Kırca/Manavgat), Cilt l, 66 vd.

JJ Birçokları yerine bkz. ÜLGEN, 1283 vd.

u TK Genel Gerekçe N. 112 (KENDİGELEN, Gerekçeli TIK, 51-52).

yansıttığı, dolayısıyla serbest piyasa ekonomisi ve normatif sisteme uygun olmadığı vs. yönünde yapılan eleştiriler[13] gerek AB müktesebatına uyum sebebiyle, ultra vires ilkesine TK'da yer verilmemiştir. Böylece işlem ve pazar güvenliği için, üçüncü kişilerin, temsile yetkili olanların şirket adına yaptıkları işlemlerin işletme konusu dışında kalsa bile şirketi bağlayacağına güvenmeleri sağlanmıştır. TK 125/2 hükmüyle uyum sağlanılan AB mevzuatı ise, şirketlere ilişkin 1968 tarih ve 68/151 sayılı Birinci Yönerge'nin 9/1. hükmü ile onun yerine çıkarılan 2009/1O1 sayılı Yönerge'nin 10/1. hükmüdür[14]. Ekleyelim ki, her iki Yönerge'nin kapsamına yalnız sermaye şirketleri girmektedir (m. 1). Oysa TK 125/2'nin genel hükümler kısmında yer alması sebebiyle sermaye şirketleri yanında şahıs şirketleri ile kooperatifi de kapsadığı açıktır. Zaten eTK zamanında ultra vires kuralının, tartışmasız biçimde normatif sistemin hakim olduğu şahıs şirketlerinin yapısıyla hiç bağdaşmadığı ifade edilmekteydi[15].

Ultra vires ilkesinin kaldırılması sebebiyle artık ticaret şirketlerinin hak ehliyetini sınırlayan bir unsur olmayan işletme konusu kavramının temsil yetkisinin kapsamını belirleyici olmaktan tamamen çıktığı ise söylenemez. Buna göre, temsile yetkili kişi, iç ilişkide yalnız işletme konusu içinde kalan işlemleri yapmaya izinliyken, dış ilişkide kanun kendisine işletme konusu dışında kalan işlemleri de şirket adına yapma yetkisi vermektedir[16]. Bu konuda en iyi düzenleme anonim şirketlere ilişkindir. İç ilişki bakımından temsil yetkisinin kapsamını TK 371/1 çizmiştir: *"Temsile yetkili olanlar şirketin amacına ve işletme konusuna giren her tür işleri ve hukuki işlemleri, şirket adına yapabilir ve bunun için şirket unvanını kullanabilirler. Kanuna ve esas sözleşmeye aykırı işlemler dolayısıyla şirketin rücu hakkı saklıdır."* Dış ilişki bakımından yetkinin kapsamı ise, TK 371/2'de düzenlenmiştir: *"Temsile yetkili olanların, üçüncü kişilerle, işletme konusu dışında yaptığı işlemler de şirketi bağlar; meğerki üçüncü kişinin, işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu bildiği veya durumun gereğinden, bilebilecek durumda bulunduğu ispat edilsin. Şirket esas* 407

/J Ultra vires kuralını düzenleyen eTK 137 hükmüne yöneltilen eleştirilere toplu bir bakış için bkz. YıLoız, AÜHFD 2006, 323 vd.; ÜLGEN, 1284-1285.

u Bu konuda bkz. (ilk Yönerge için) KENDİGELEN, Makalelerim, 507 vd., özellikle 516 vd.; (ikinci Yönerge için) KENDİGELEN, Uyum, 1 vd., özellikle 11-13, 15-18.

Birçokları yerine bkz. ARSLANLI, 82; KARAYALÇIN, 98 dpn. 12.

16 KıRCA, Bankacılar, 72-73; KıRCA(Şehirali Çelik/Manavgat), Cilt 1, 639; ticaret şirketlerinin hak ehliyetinin kapsamı TK 124/2'nin yaptığı yollamayla **MK** 48'e göre tayin edilirken, fiil ehliyetinin işletme konusu ile sınırlandırıldığı görüşü için bkz. TOPÇUOĞLU, **55-56, 61.**

sözleşmesinin ilan edilmiş olması, bu hususun ispatı açısından, tek başına yeterli delil değildir."

TK 371/2-c.2 ile paralellik sağlamak amacıyla TK 354/1'de, şirket esas sözleşmesinde bulunması zorunlu olan işletme konusunun [TK 339/2-(b)] ilan edilmesine ticaret sicilinin olumlu etkisini düzenleyen TK 36/3 hükmünün[17] uygulanmayacağı öngörülmüştür.

Keza anonim şirketin ticaret unvanında işletme konusunun gösterilmesi mecburiyetine {TK 43/1), ticaret unvanının esas sözleşmenin asgari unsurları arasında sayılmasına [TK 339/2-(a)] ve ticaret sicilinin tescil ve ilan edilen ticaret unvanı hakkında olumlu etkisini göstermesine {TK 354/1) rağmen salt bunlara dayanılarak üçüncü kişinin işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu bildiği iddia edilememelidir[18]. Çünkü, aksini kabul, işletme konusunun ilan edilmesine ticaret sicilinin olumlu etkisini düzenleyen TK 36/3 hükmünün uygulanmayacağını söyleyen TK 354/1 ile işletme konusu dışındaki işlemlerin de şirketi bağlayacağını ifade eden 371/2-c.2 hükümlerini işlevsiz ve anlamsız hale getirir ki, böyle bir yorum, "bir kanun hükmünün, başka bir kanun hükmünü uygulanamaz yahut amaçsız ve işlevsiz kılacak biçimde yorumlanamayacağı ilkesi"nin ihlali sonucunu *doğurur*[19]. Ayrıca ticaret unvanının temel işlevi, anonim şirketin ehliyetinin kapsamını belirlemek değil, bir tacir olarak anonim şirketi tanıtma ve onu diğer tacirlerden ayırt etmektir (keza bkz. TK 533, *53912)*[20].

408 İşte, TK 371/2 uyarınca, üçüncü kişinin, temsile yetkili olanlarca yapılan işlemin işletme konusunun dışında kaldığını bildiği veya durumun gereğinden bilebilecek durumda bulunduğu ispat edildiği takdirde, işletme konusu dışında yapılan işlem, eTK 137'den farklı olarak ehliyet dışı *(ultra vires)* olarak görülmeyecek ve yok hükmünde sayılmayacak; ehliyet içinde kabul edilecek, ancak temsil yetkisi aşıldığı için yetkisiz temsile ilişkin hükümler (BK 46-47) uygulanacaktır2[1].

Kooperatif, ticaret şirketi sayıldığı (TK 124/1), TK 125 kooperatifi de kapsadığı ve KoopK 98'de KoopK'da aksine açıklama olmayan

---

17 TK 354/l-c.2'de "36 ncı maddenin birinci fıkrası hükmü" ibaresinin "36 ncı maddenin üçüncü fıkrası hükmü" şekJinde anlaşılması gerektiği yönündeki tespit için bkz. KENDİ· GELEN, İlk Tespitler, 238 dpn. 46.

111 YILDIZ, Batider 2011, 126 dpn. 44; KIRCA, Bankacılar, s. 72; karş. YONGALIK, Batider 2010, 86-87; TOPÇUOĞLU, 65-66, 68.

/9 KIRCA, Bankacılar, s. 72.

20 KIRCA, Bank.acılar, s. 72.

21 TK 371/2 hakkında aynca bkz. YıLDIZ, Batider 2011, 123 vd.; KıRcA, Bankacılar, 71 vd.; KENDİGELEN, İlk Tespitler, 262 vd.; KIRCA (Şehirali Çelik/Manavgat), C. I, 638 vd.; karş. ToPÇUOĞLU, 72 vd.; UzuNALLJ, 113 vd.

hususlarda TK'nın anonim şirketlere ilişkin hükümlerine yollama yapıldığı için, TK 371/2'nin kooperatifler için de uygulanacağını kabul etmek isabetli olur2[2].

Her ne kadar limited şirketlere ilişkin düzenlemeler arasında TK 354/1'e benzer biçimde işletme konusunun tescil ve ilanında ticaret sicilinin olumlu etkisini bertaraf eden bir düzenleme bulunmasa da (bkz. TK 587/1) bunun unutkanlıktan kaynaklandığı ve müdürlerin temsil yetkilerinin kapsamı hususunda anonim şirketlere ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanmasını öngören TK 629/1 sebebiyle, TK 371/2 hükmünün limited şirketler için de geçerli olduğu kabul edilmelidir2[3].

Kollektif şirketler hakkındaki TK 233/1 hükmü temsil yetkisinin kapsamını işletme konusuyla sınırlamakta, TK 371/2'ye benzer bir hüküm içermemektedir. Bu durum karşısında kollektif şirketlerde eTK 137'de olduğu gibi ultra vires kuralının mı geçerli olduğu yoksa ortada bir kanun boşluğunun mu bulunduğu ve bu boşluğun TK 125/2'ye üstünlük tanınarak mı doldurulacağı, TK 125/2'ye üstünlük tanındığı takdirde işletme konusu dışında yapılan işlemlerin her halükarda şirketi bağlayacağı mı yoksa yetkisiz temsil hükümlerine mi tabi tutulacağı ayrı bir tartışmanın konusudur (bkz. Kn. 583)2'. Bu söylenen, adi ve paylı komandit şirketler için de geçerlidir. Çünkü TK 233/1hükmü, TK 318/1 uyarınca adi komandit ve TK 565/1 dolayısıyla sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket için de uygulanmaktadır.

Belirtelim ki, TK 371/2 hükmünün asıl yeri TK 125'tir; sistematik açıdan böyle bir tercihte bulunulsaydı, anonim şirket dışında kalan şirketlere, özellikle kollektif şirkete yönelik yukarıdaki aksaklıklar yaşanmazdı[25].

Nihayet, YürK 15 uyarınca, şirket sözleşmelerinde eTK 137 hükmüne uygun olarak, şirketin hak ehliyetinin şirket sözleşmesinde yazılı işletme konusu ile sınırlı olduğunu belirten hükümler bulunması halinde, bu hükümlerin TK'nın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yazılmamış sayılacağını da ekleyelim.

TK 125/2'nin birinci cümlesinde hak ehliyetine ilişkin kuralın belirtilmesini takiben eTK 137'de de aynen yer alan ikinci cümlede bu hususta saklı tutulan kanuni istisnalar ile neyin kastedildiği üzerinde de durmak gerekir. *409*

Ultra vires kuralının geçerli olduğu eTK döneminde ticaret şirketlerinin ehliyetinin genişlediği veya daha da daraldığı olasılıklara

---

II KıRCA, Bankacılar, s. 77 dpn. 1O.

]J KıncA, Bankacılar, 72; karş. TOPÇUOĞLU, 67-68.

u Bu konuda bkz. YıLoız, Batider 2011, 119 vd.; KıRCA, Bankacılar, s. 77-78 dpn. 14; KENDİGELEN, İlk Tespitler, I99; TOPÇUOĞLU, 63.

IS ARKAN, Tasan, 49.

işaret eden bu hükmün, söz konusu kuralın terkiyle artık bir anlam taşımadığı pekala iddia edilebilir16. Bununla beraber BankK 57/2 hükmünde bankalara taşınmaz ve emtia ticareti konusunda getirilen sımrlamada olduğu gibi özel düzenlemelerle öngörülen ehliyete ilişkin kısıtlamaları kapsaması sebebiyle TK 125/2-c.2 hükmünün korunmasının isabetli olacağı da söylenebilir27. Bundan başka ticaret şirketlerinin tasfiyesinde ehliyetin tasfiye sonuna kadar tasfiye amacıyla sınırlanması da (bkz. TK 269, 533/2-c.2) hükmün kapsamına sokulmaktadır18. Keza Türkiye'de kurulacak banka, finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri, finansman şirketleri ve tasarruf finansman şirketlerinin anonim şirket şeklinde kurulması [BankK 7/1-(a); FinK 5/1-(a)], Türkiye'de faaliyet gösterecek sigorta şirketleri ile reasürans şirketlerinin anonim şirket veya kooperatif şeklinde kurulmuş olması (SigK 3/1) gibi bazı faaliyetlerin ancak belli şirket türleriyle yürütülebilmesi de hükme dahil edilebilir.

Nihayet belirtmek isteriz ki, TK 125/2-c.2 olmasaydı bile özel hükümler öncelikle uygulanacaktı. Bu yönüyle hüküm, bilinen bir genel hukuk ilkesini tekrarlamaktadır.

4. UYGULANACAK KANuN HÜKÜMLERİ

410 *"Her şirket türüne özgü hükümler saklı kalmak şartıyla, Türk Medenf Kanununun tüzel kişilere ilişkin genel hükümleri ile bu Kısımda hüküm bulunmayan hususlarda Türk Borçlar Kanununun adi şirkete dair hükümleri her şirket türünün niteliğine uygun olduğu oranda, ticaret şirketleri hakkında da uygulanır."* (TK 126).

Belirtelim ki eTK 138'den -ultra vires ilkesinin terki sebebiyle- güncelleştirilerek alınan TK 126, *"ticaret şirketleriyle adf şirket ve bütün tüzel kişiler arasında tam bir ahenk temin etmek için"* konulmuştur29. Çünkü MK'nın tüzel kişilere ilişkin genel hükümleri, tüzel kişiliklerinin bulunması sebebiyle ticaret şirketleri hakkında da uygulanabilir1°. Ayrıca BK 620/2 hükmünün de gösterdiği gibi, madem ticaret şirketleri deyim yerindeyse şirket ailesine mensup özel tiplerdir ve bunun sonucu olarak adi şirkete bu *ailenin anası* gözüyle bakıl-

26 KENDİGELEN, İlk Tespitler, 122-123.

27 i<AR.AYALÇIN, 198-199; KENDİGELEN, İlk Tespitler, 123.

28 Birçokları yerine bkz. ÜLGEN, 1290; YILDIZ, AÜHFD 2006, 338.

29 Türk Ticaret Kanunu Layihası ve Adliye Encümeni Mazbatası (1/150), 28.

JO Ayrıca bkz. Türk Ticaret Kanunu Layihası ve Adliye Encümeni Mazbatası (1/150), 28; TK l26'da MK'nın tüzel kişilere ilişkin genel hükümlerinin tamamına yollama yapılmasının eleştirisi için bkz. YONGALIK, Batider 20lO, 88.

maktadır, o halde ticaret şirketlerini düzenleyen hükümlerle adi şirketi düzenleyen hükümler arasında bağlantı kurulmalıdıı-3[1].

Hüküm bağlamında vurgulanması gereken diğer bir husus, uyuş- 411
mazlığın çözümü için başvurulan MK 47-55 ile BK 620-645 hükümlerinin, birebir değil her şirket türünün niteliğine uygun olduğu oranda uygulanmasıdır.

Konuluş amacı belli olduğu için, TK 126'nın, ticaret şirketlerine 412
ilişkin bir uyuşmazlık çıktığında uyuşmazlığı çözmek için uygulanacak hükümlerin sırasını gösteren yönünü öne çıkarmanın pek isabetli olduğu söylenemez. Çünkü bu konuda temel düzenlemeler TK 1 ve MK l 'dir.

TK 1, MK 1 ve TK 126'yı göz önünde bulundunnak suretiyle bir ticaret şirketine ilişkin uyuşmazlık çıktığında sırasıyla şu pozitif hükümlerin uygulanacağı söylenebilir: TK'da veya başka yerde olması fark etmeksizin özel hükümler, TK'nın ticaret şirketleri hakkındaki genel bükümleri, MK *47-55*[31], BK 620-645, ticari örf ve adet, genel hükümler (MK 1/2 gereği diğer pozitif düzenlemeler, medenı örf ve adet)[33]. Bu sıralamada iki hususa dikkat edilmelidir. İlki, kurallar kademelenmesinde emredici hükümlerin yedek hükümlerden ve üst kademede bulunan hükümlerin alt kademe bulunanlardan önce uygulanacağıdır. Dikkat edilmesi gereken ikinci husus ise, emredici hükümlere aykırı olmayan şirket sözleşmesi hükümlerinin yedek hükümlerden önce devreye gireceğidir.

5. SERMAYE KOYMA BORCU

Ticaret şirketlerine ilişkin gerçek anlamda genel hükünler içinde 413
en ayrıntılı düzenlemeler sermaye koyma borcu hakkındadır ve TK 127 ila 132 hükümleri bu konuya özgülenmiştir. Anılan hükümlerde başlıca, sermaye koyma borcunun konusu, şekli ve ifasıyla ilgili hususlar yer almaktadır.

---

31 Türk Ticaret Kanunu Layihası ve Adliye EncUmeni Mazbatası (l/150), 27-28.

31 TK 126'nın **MK'nın** tüzel kişilere ilişkin genel hükümlerine yaptığı yollama hakkında aynca bkz. YoNGALIK, Batider 2010, 88-89.

33 Ticaret şirketleriyle ilgili bir uyuşmazlıkta uygulanacak hükümlerin sırası hakkında ayrıca bkz. KARAYALÇIN, 195 vd.; PoRoYffEKiNALP (Çamoğlu), 17a; BAHTİYAR, 47-48; AvHANIÇAĞLAR/ÔzDAMAR, 128-129; BOZKURT, 109-11O; Yargıtay 1l. HD'nin 13.01.2016 tarih ve 2015-6479/245 sayılı kararı (KazancıİBB).

5.1. Konusu

414 Ticaret şirketlerinde ortakların taahhüt ettikleri sermaye paylarının türü, niteliği, miktarı ve kapsamı şirket sözleşmesine yazılmalıdır **[bkz. TK** 213/1-(e), 339/2-(e) ve (j); KoopK 4/4-5]. İşte, bu çerçevede nelerin sermaye taahhüdüne konu olabileceği önem taşımaktadır. Bununla ilgili önce kural, sonra istisnalar üzerinde durmak gerekir. TK 127 'nin birinci fıkrasında kural, ikinci fıkrasında istisnalar belirtilmiştir. Eklemek isteriz ki, istisnalar hakkında özel düzenlemeler de bulunmaktadır.

415 Sermaye olarak konabilecek değerler, TK 127/1-(a) ila (i)'de dokuz bent halinde ismen sayılmıştır:

> *"a) Para, alacak, kıymetli evrak1" ve sermaye şirketlerine ait paylar, b) Fikrf mülkiyet hakları, c) Taşınırlar ve her çeşit taşınmaz, d) Taşınır ve taşınmazların faydalanma ve kullanma hakları, e) Kişisel emek, j) Ticari itibar, g) Ticari işletmeler, h) Haklı olarak kullanılan devredilebilir elektronik ortamlar, alanlar, adlar ve işaretler gibi değerler, i) Maden ruhsatnameleri ve bunun gibi ekonomik değeri olan diğer haklar".*
>
> Bu sayılanlarla ilgili olarak belirtmek isteriz ki, (b) bendindeki "fikri mülkiyet haklan", *"TRJPS ve WIPO'nun kullandığı yeni terim olan ve fikir ve sanat eserleri ile bağlantılı haklardan başlayarak, markaları, tasarımları, patentleri, faydalı modelleri, bitki çeşitlerini, yani ıslahçı haklarını ve yarı iletkenlerin topografyalarına kadar çok geniş, ucu açık bir kavramı ifade [etmektedir] "*[35].
>
> TK 127/1'deki sayım sınırlayıcı değildir. Çünkü her şeyden önce hükmün sözü sayılanların örnek niteliğinde olduğu sonucunu çıkarmaya elverişlidir. Özellikle G) bendinde, diğer bentlerden farklı olarak, bir sermaye payı konusunu ismen zikretmek yerine kişisel emek ve ticari itibar dışında kalan ve katılım payına konu olabilecek değerler için *"devrolunabilen ve nakden değerlendirilebilen her türlü değer"* şeklinde *genel bir ölçüt* getirilmesi, en önemli kanıttır. Bundan başka (h) ve (e) bentlerinde "gibi" sözcüğü kullanılmak suretiyle, en azından bu bentlere dahil olanlar bakımından sayımın sınırlayıcı olmadığı ifade edilmek istenmiştir. Nihayet hükmün amacı da sayımın sınırlı olmasına engeldir. Çünkü teknik ve ekonomik gelişmeler, sermaye payına konu olabilecek yeni değerleri ortaya çıkarabilir. Nitekim gerekçesinde bazı değişikliklerle eTK 139'un tekrarı olduğu söylenen

---

34 Kıymetli evraka bağlı alacakların ve bu çerçevede kambiyo senetlerinin sermaye payı olarak konulması hakkında bkz. ARıcı, 60 vd.; GÖLE, 18 vd.; ÇoNKAR, 284 vd.

35 Bkz. TK 127/1-(b)'nin gerekçesi (KENDİGELEN, Gerekçeli TIK. 250).

TK 127/l-(h)'de[36], zaman içinde gerçekleşen teknolojik gelişmeler sebebiyle eTK l 39'da bulunmayan değerlere yer verilmiştir: *"Haklı olarak kullanılan devredilebilir elektronik ortamlar, alanlar, adlar ve işaretler gibi değerler"*[37]. Bu bağlamda *kripto paraların* sermaye payına konu olup olamayacağına yönelik tartışmalara tesadüf edildiğine işaret etmek isteriz[38].

Sermaye payına konu olabilecek değerleri *para/nakit (nakdf sermaye), ayın (aynf sermaye), kişisel emek* ve *ticari itibar* şeklinde sınıflandırabileceğimizi; nakdı sermaye - aynı sermaye ayrımında, para dışında kalmakla beraber devrolunabilen ve nakden değerlendirilebilen her türlü değerin *aynf sermaye payı* sayılacağını[39], bu aynının özellikle aynın değerinin belirlenmesi için özel hükümler öngörülen sermaye şirketleri bakımından önem taşıdığını daha önce belirtmiştik (bkz. Kn. 36). *416*

Aynı sermayeye konu değerin mülkiyeti getirilebileceği gibi kullanım hakkı da getirilebilir (aynca bkz. TK 126/1'in atfıyla BK 621/3). Örneğin aynı katılım payının konusu, bir taşınmazın veya markanın mülkiyetini getirme yahut bunların sadece kullandınlması taahhüdü de olabilir. Şirket sözleşmesinde aksi kararlaşt1nlmamışsa, sermaye olarak konan ayınların mülkiyeti şirkete ait ve haklar şirkete devredilmiş olur (TK 131/2).

TK 127/2'de, TK 307/2, 342/1 ve 581/1 hükümleri saklı tutulmuştur. Buna göre komanditer ortak kişisel emeğini ve ticari itibarını sermaye payı olarak koyamaz (TK 307/2). Anonim ve limited şirketlerde; üzerlerinde sınırlı aynı bir hak, haciz ve tedbir bulunan, nakden değerlendirilemeyen ve devrolunamayan malvarlığı unsurları; hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar sermaye payı olamaz (TK 342/1, 581/1). *417*

TK 127/2'de belirtilenler dışında başka istisnalar da vardır. Örneğin halka açık anonim şirketlerde, bankalarda, anonim şirket şeklinde kurulan sigorta ve reasürans şirketlerinde payların bedellerinin nakden ödenmesi şarttır [SerPK 12/1; Bank.K 7/1-(b); SigK 3/2-(b)].

Nihayet belirtelim ki, hem TK 127/1'de "Kanunda aksine hüküm olmadıkça" ibaresine yer verildiği hem mevzuatımızda başka istisnalar da bulunduğu için TK 127/2 hükmü gereksizdıı-4°.

---

36 Bk:z. KENDİGELEN, Gerekçeli TTK, 250.

37 Keza bk:z. Genel Gerekçe, N. 113 (KENDİGELEN, Gerekçeli TIK, 52).

38 Bu hususta bk:z. BiLGİLilCENGİL, 3 vd.

39 Ayni sermayenin özellikleri hakkında bkz. ÇONKAR, 42 vd.

40 Bu yönde bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 124.

5.2. Ayni Sermayenin Şirkete Getirilmesini Sağlamaya Yönelik Önlemler

5.2.l. Genel olarak

418 Sermayenin korunması ve güvenliği ilkesinin gereğini yerine getirmek üzere[1] TK 128'de, ayni sermaye taahhüdüne konu değerlerin şirkete getirilmesini sağlamaya yönelik özel hükümler öngörülmüştür.

Bilindiği üzere sermayenin korunması ve güvenliği ilkesi, şirket borçlarından dolayı ortakların sorumlu tutulmadığı, alacaklıların yegane güvencesini şirketin varlıklarının oluşturduğu sermaye şirketleri bakımından önem taşımaktadır. Buna rağmen TK 128'de yer alan düzenlemeler şahıs şirketlerini de kapsamaktadır.

Ayni sermayenin şirkete getirilmesini sağlamaya yönelik başlıca üç tür önlem bulunmaktadır: Bunlardan ilki, ayni sermaye getirildiğinin tapuya şerhi veya özel sicillere kaydı ve taşınırın güvenilir kişiye tevdi edilmesi; ikincisi, ihtiyati tedbir; üçüncüsü ise, ayni sermayenin kurulan şirket adına kaydı için ticaret sicili müdürüne ilgili sicillere bildirim yapmak yetki ve görevi ile şirkete bu konuda tek taraflı istemde bulunma hakkının verilmesidir.

5.2.2. Şerh, kayıt ve tevdi

419 **TK** 128/2'ye göre, *"[ş]irket sözleşmesinde veya esas sözleşmede'* [2] *bilirkişi tarafından belirlenen değerleriyle yer alan taşınmazlar tapuya şerh verildiği, fikri mülkiyet hakları ile diğer değerler, varsa özel sicillerine, bu hüküm uyarınca kaydedildikleri ve taşınırlar güvenJlir bir kişiye tevdi edildikleri takdirde ayni sermaye kabul olunur. Ozel sicile yapılan kayıt iyiniyetli kaldırır."* Böyle bir hüküm, TK 128'in karşılığı olan eTK 140'ta bulunmamaktaydı.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, kural olarak aynı sermayenin değeri şirket sözleşmesine yazılır [bkz. TK 213/1-(e), 339/2-(e); karş. KoopK 21]. TK 128/2, bu değerin bütün ticaret şirketlerinde bilirkişiler tarafından belirleneceği ön kabulündep hareket etmektedir. Oysa bu ön kabul, alacaklıların yegane güvencesini şirketin varlıklarının

[1] Bkz. TK Genel Gerekçe, N. 113 (KENDİGELEN, Gerekçeli TTK, 52); TK 128/2'nin gerekçesi (KENDİGELEN, Gerekçeli TTK 252).

[2] TK 128'in birinci ve üçüncü fıkralarında "şirket sözleşmesi" terimi bütün ticaret şirketlerini kapsayacak biçimde kullanıldığı ve ayrıca yalnız anonim şirketlere özgü olan "esas sözleşme" terimine (bkz. TK 339) yer verilmediği halde, ikinci fıkrada "şirket sözleşmesi" yanında "esas sözleşme" teriminin de kullanılmasının kanun koyma tekniği bakımından isabetli olmadığı yönünde, YONGALIK, Batider 2010, 90; KENDİGELEN, İlk Tespitler, 127.

oluşturduğu sermaye şirketleri bakımından doğru olmakla beraber (TK 343, 569, 578) borçlarından dolayı ortaklarının da sorumlu tutulması sebebiyle şahıs şirketlerinde ayni sermayenin değerinin tespiti yöntemi ortaklara bırakıldığı için hatalıdır [bkz. TK 213/1-(e), 305, 307]. Bu sebeple ayni sermayenin değerinin bilirkişilerce belirlenmesi açısından TK 128/2 hükmünün kapsamına yalnız sermaye şirketlerini sokmak gerekir'3.

Eklemek isteriz ki, *"[s]ermaye olarak konulan ayın/ara, bilirkişi tarafından biçilecek değerler, ilgililerce kabul edilmiş sayılır."* (TK 131/1; keza bkz. TK 343).

TK 128/2, ayni sermayenin şirket sözleşmesine yazılarak taahhüt edilmesi ile şirketin kurulup tüzel kişilik kazanmasını takiben ayni sermayenin mülkiyetini iktisap etmesi arasında geçen süre zarfında ortağın ayni sermaye üzerinde tasarrufta bulunarak şirketin haklarını ihlal etmesinin önüne geçmek istemiştir'". Bu amaçla, ayni sermayenin türüne göre değişen önlemler öngörmüştür. *420*

Taşınmazlarda bu önlem, tapuya şerh verilmesidir. Bu şerhi, bir kişisel hakkın şerhi (bkz. MK 1009) olarak görenler olduğu gibi[4][5], tasarruf yetkisi kısıtlamasına ilişkin bir şerh (bkz. MK 1O1O) şeklinde niteleyenler de vardır'[6]. *421*

Taşınmazlar dışında, özel sicili bulunan diğer hak ve değerlerin aynı sermaye olarak taahhüt edildiği hususu, ilgili özel sicillerine kaydedilmelidir. Örneğin motorlu araçlar trafik siciline, sınai mülkiyet haklan (marka, tasarım, patent ve faydalı model) Türk Patent ve Marka Kurumu nezdine tutulan sicile, ticari işletme ticaret siciline, sivil hava araçları uçak siciline, gemiler gemi siciline, maden ruhsatnameleri maden siciline kaydedilir. Bu sicillere söz konusu hak veya değerin ayni sermaye olarak getirildiği kaydedilirse, kayıttan sonra sözü edilen hak veya değer üzerinde kazanılan hakların sahipleri, hak veya değerin ayni sermaye olarak konulduğunu bilmediklerini iddia edemezler (TK 1'"18/2-c.2).

Elektronik ürün senedi gibi kaydı kıymetli evrakın söz konusu olduğu durumlarda, mümkün olduğu takdirde, TK l 28/2 hükmü çerçevesinde, kaydı sisteme kaydı kıymetli evrakın ayni sermayeye konu

---

,1 KENDİGELEN, İlk Tespitler, 126-127; TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), N. 128a; aynca bkz. BOZKURT, I I 9- I 20.

Aynca bkz. TK 128/2'nin gerekçesi (KENDİGELEN, Gerekçeli TTK, 252).

4 MANAVGAT (Kırca/Şehirali Çelik), C. 1, 354-355; ÇoNKAR, 423-425.

''' ÜĞUZMANISELiçi/OKTAY-ÔZDEMİR, N. 1061; SİRMEN, 217; KARAMAN COŞGUN, 337; A.KDAĞ GÜNEY/GüMÜŞ, Regesta 2013/1, 39, 41.

olduğu hususu kaydedilmelidir (ayrıca bkz. Elektronik ÜrUn Senedi Yönctmeliği'7).

Keza kayden izlenen sennaye piyasası araçlarının sermaye payı getirildiği hususuna ilişkin bir talebin, MKK'nın üyeleri tarafından ilgili yatınmcı ve ortak hesaplarında ayrı bir alt hesap oluşturulması sureti ile yerine getirilmesi dUşUnülebilir (bkz. Kaydileştirilen Sermaye Piyasası Araçlarına İlişkin Kayıtların Tutulmasının Usul ve Esaslan Hakkında Tebliğ" 13, 26).

Taşınırlar, güvenilir bir kişiye tevdi edilmelidir. Tevdi konusunda emanet depolarından yararlanılabileceği gibi kurucuların kararlaştıracakları başka bir yönteme de başvurulabilir"[9]. Bu çerçevede kıymetli evrak da tevdi edilmelidir5°.

Tapuya şerh ve özel sicillere kayıt isteminde bulunacak kişi, ilgili aynı sermaye payı olarak getirendir5[1].

Bir aynın sermaye payı sayılabilmesi için öngörülen şerh, kayıt ve güvenilir kişiye tevdi ön koşullarının gerekliliği sicil müdürünün ince e: me yetkisinin kapsamında olduğundan, bu koşullar yerine getirilmedığı takdirde sicil müdürü şirketi tescil *etmez*[52] [TK 32/1; TSY 64/1-(d), 69/1-(t), 90/1-(f); aynca bkz. Şirketlerde Yapı Değişikliği ve Ayni Sermaye Konulmasında Siciller Arası İşbirliğine İlişkin Tebliğ *4/6*[53]*].*

5.2.3. İhtiyati tedbir

422 Aynı sermayenin şirkete getirilmesini sağlamaya yönelik ikinci önlem ihtiyati tedbirdir. TK 128/8'e göre *"[o]rtaklarca, sermaye olarak konulması taahhüt edilen hakların korunması için, kurucular tarafından ortaklar aleyhine ihtiyati tedbir istenebilir. Tedbir üzerine açılacak davalar için, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda öngö-*

'7 RG 12.11.2011/ 28110.

RG 07.08.2014 / 29081.

Buhususta bkz. GENÇTÜRK, 89 vd.; PULAŞLI, Şerh,§ 7 N. 67; KARAMAN CoŞGUN, 339; AKoAĞ GÜNEY/GÜMÜŞ, Regesta 2013/3, 11 vd.; ÇoNKAR, 405 vd.; BOZKURT, 119; AvHANIÇAĞLARIÔzoAMAR1,30.

50 PULAŞLI, Şerh,§ 7N. 52; AYHANIÇAĞLARIÔZDAMAR, 130; kıymetli evrakın tevdii hakkında ayrıca bkz. ARıcı, I 13-114.

51 PULAŞLI, Şerh, § 7N. 66.

52 TK 128/2'nin gerekçesi (KENDİGELEN, Gerekçeli TIK, 252).

53 Tebliğ için bkz.RG 31.10.2012 / 28453. Söz konusu Tebliğ 4/6 hOkmU hakkında ayrıca bkz. SiRMEN, 2I 7 dpn. 462; AKDAĞ GONev/GOMüş, Regesta 2013/1, 43 vd.; MANAVGAT (Kırca/Şehirali Çelik), C. 1, 354-355.

rıulen siire ancak şirketin tescil ve ilanı tarihinden itibaren işlemeye başlar. "Hilkilm, eTK I40/3'ten aynen alınmıştır5'.

eTK 140/3'Un gerekçesine göre, *"{ş}irketin tescilinden önce hukuki varlığı bulunmadığından ve sermaye yatırma taahhütleri lcurulacak şirkete karşı vukubulmuş olduğundan ortağın sermaye taahhüdünü bertaraf edecek mahiyette muamelelerinin tedbir yoliyle önlenmesi imkanı kurucular için yoktur. Halbuki böyle bir imkôn mevcud olmadıkça sermaye yatırma borcunu fiilen hükümsüz hale getirmek borçlunun eline bırakılmış demektir. Bu durumu bertaraf etmek ve ticari taahhüde riayeti sağlamak üzere kurucuların kurulacak* ***şirketin*** *sermaye alacağını korumak maksadiyle ihtiyati tedbir istiyebilecekleri ve usul kanunundaki on günlük dava açma müddetinin şirketin hükmi şahsiyet kazanması tarihi olan tescil tarihinden itibaren işlemeye başlıyacağı kabul edilmiştir."*[55]

TK 128/2'de bir aynın sennaye payı sayılabilmesi için şerh, kayıt ve güvenilir kişiye tevdi ön koşulları kabul edildikten sonra artık ihtiyati tedbir kurumuna ihtiyaç kalıp kalmadığı sorgulanmaktadır: Oysa eTK 140, TK 128/2'ye benzer bir hükmü içennediği için ihtiyatı tedbir düzenlemesi (eTK l40/3) önemli bir ihtiyaca cevap vermekteydi[56]. Bununla beraber ihtiyati tedbir kurumunun tamamen işlevsiz kaldığı da söylenemez[57]. Kıymetli evraka bağlanmayan (adi) alac[?]lar ile eser sahibinin malı hakları (FSEK 20 vd.) gibi hakkında özel bı[?] sicil bulunmayan hakların ayni sennaye olarak getirilmesinde ihtiyatı tedbir kurumuna ihtiyaç duyulabilir5[8].

5.2.4. Bildirim ve tescili talep hakkı

Aynı sermayenin şirkete getirilmesini sağlamaya yönelik diğer bir önlem, bu sermayenin kurulan şirket adına kaydı için ticaret sicili müdürünün ilgili sicillere bildirim yapma yetki ve görevinin varlığı ile şirketin tek taraflı istemde bulunma hakkıdır. TK 128/6 uyarınca *"[m}ülkiyet ve diğer ayni hakların tapu siciline tescili istemi ile diğer sicillere yapılacak tescillerle ilgili bildirimler, ticaret sicili müdürü* 423

---

54 eTK 140/3 ve TK 128/8 hakkında özellikle anonim şirketler bağlamında yapılan bir inceleme için bkz. ÇELİK, 31 vd.

55 Türk Ticaret Kanunu Layihası ve Adliye Encümeni Mazbatası (1/150), 371.

56 ihtiyati tedbirin düzenlendiği TK 128/8'in eleştirisi için bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, l 26; taşınmazların sennaye payı olarak getirilmesinde ihtiyati tedbire başvurmanın mümkün olmadığı görüşünde, AK.DAĞ GÜNEY/GÜMÜŞ, Regesta 2013/1, 37.

57 ÇONKAR, 430-43l.

58 Kıymetli evraka bağlanmayan (adi) alacaklar için ihtiyati tedbir kurumuna ihtiyaç bulunup bulunmadığı hakkında bkz. ve karş. ARıcı, 108-11O.

tarafından, ilgili sicile resen ve hemen yapılır. Şirketin tek taraflı istemde bulunabilme hakkı saklıdır"[59] (bu hususta aynca bkz. YürK 16).

Ticaret sicili müdürüne verilen tescili isteme yetkisi, eTK'da bu)urunamaktaydı. Şirketin tek taraflı istemde bulunma yetkisi ise, anonim şirketler hakkındaki eTK 285/2 hükmü dolayısıyla anonim şirket)er ile yapılan atıflar sonucu sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket (eTK 476/2), limited şirket (eTK 509/2) ve kooperatiflere (KoopK 98) tanınmaktaydı.

"[TK 128/6 hükmü} ile, özellikle Anadolu'da sermaye olarak konulmuş taşınmaz/arın şirket adına yıllarca tescillerinin yapılmamasından doğan ihtilaf ve sorunların önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Ancak şirketin tescil talebi de saklı tutularak amaca ulaşabilme araçları pekiştirilmiştir."[60]

Ticaret sicili müdürüne tanınan tescili talep yetkisi, özellikle hakim ortağın ayni sermaye getirdiği hallerde, hakim ortağın ve şirketin tescil talebinde bulunmamaları tehlikesini ortadan kaldınnaktadır6[1].

Belirtmek isteriz ki, yapılacak şerh ve kaydın sonradan hak iktisap edecek üçüncü kişilerin iyiniyetini ortadan kaldırması (TK 128/2-c.2), sicil müdürünün ilgili sicile tescili talep yetkisinin pratik önemini azaltmaktadır6[2].

5.3. Ayni Sermayenin Şirkete Devri

424 Ayni sermayenin şirkete devri konusunda TK 128 'de taşınmazlar, taşınırlar ve (diğer) haklar için farklı hükümler konulmuştur.

5.3.1. Taşınmazların devri

425 Taşınmazların devri için TK 128'de yer alan düzenlemeler, genel hükümlerden ayrılmaktadır.

Konunun daha iyi anlaşılmasını temin için genel hükümler hakkında kısa bilgi vennek faydalı olacaktır. Buna göre taşınmaz mülkiyetinin devri borcunu doğuran sözleşmelerin geçerli olması, resmi şekilde düzenlenmiş bulunmalarına bağlıdır (MK 706/1; BK 237/1) *(borçlanma/taahhüt işlemi)*[63]. Söz konusu sözleşmeler (resmı

---

59 Ticaret sicili müdürü tarafından ilgili sicillere bildirilecek hususlar ile bildirim Uzerine ilgili sicillerde yapılacak işlemler için bkz. Şirketlerde Yapı Değişikliği ve Ayni Sermaye Konulmasında Siciller Arası İşbirliğine İlişkin Tebliğ 4/5, 5, 6.

60 TK 128/6'nın gerekçesi (KENDİGELEN, Gerekçeli TT□ 252).

6/ MANAVGAT (Kırca/Şehirali Çelik), C. 1, 356.

61 KENDİGELEN, 11k Tespitler, 126.

63 Hakim öğreti tarafmdan taşınmaz mülkiyetinin devri borcunu doğuran sözleşmenin yapılmasını sağlayan bir ön sözleşme olarak görülen taşınmaz satış vaadinin şekli için bkz. BK 237/2 ve NotK 60/1-(3).

senetler) tapu sicil müdürü veya tapu sicil görevlileri tarafından tanzim edilir {TapuK 26). Taşınmaz mülkiyetinin kazanılması ise, istem üzerine tapu siciline tescille olur (MK 705/1) *(tasarruf işlemi)*. Millkiyetin tescilden önce kazanıldığı haller saklıdır (MK 705/2). Tescil isteminde bulunmaya yetkili kişi, kural olarak taşınmazın malikidir (MK 1O13). Taşınmaz mülkiyetinin devrine ilişkin bu açıklamalar taşınmaz üzerinde sınırlı aynı hak kurulması için de geçerlidir (bkz. MK 780, 795, 840, 856).

TK 128/3'e göre, *"[s]ermaye olarak taşınmaz mülkiyeti veya taşınmaz üzerinde var olan veya kurulacak olan ayni bir hakkın konulması borcunu içeren şirket sözleşmesi hükümleri, resmi şekil aranmaksızın geçerlidir."* Görüldüğü üzere bir taşınmazın ticaret şirketine sermaye payı olarak getirilmesinin taahhüt edilmesi için[64], şekle uygunluk açısından bu hususun şirket sözleşmesine yazılması gerekli ve yeterlidir; genel kuralın aksine tapu sicil müdürü veya tapu sicil görevlileri tarafından resmi senet düzenlenmesine gerek yoktur.

Bu yöntem kabul edilmeseydi ve taahhüt işlemi için tapu müdürü veya tapu sicil görevlileri tarafından resmi senet düzenlenmesi aransaydı, taşınmazın mülkiyetini veya taşınmaz üzerindeki bir aynı hakkı sermaye payı olarak getireceği şirket sözleşmesine yazılan kişinin, henüz resmi senet düzenlenmeden taahhüdünden dönerek şirketin meydana gelmesini imkansızlaştırmasına ve diğer ortakları aldatmasına olanak verilmiş olunacaktı[65]. Kanun koyucunun tercihiyle, ticaret şirketlerinin sağlam esaslarla ve kolaylıkla kurulması sağlanmaktadır66.

TK 128/5 uyarınca, *"[t]aşınmaz mülkiyetinin veya diğer ayni bir hakkın sermaye olarak konulması halinde, şirketin bunlar üzerinde tasarruf edebilmesi için tapu siciline tescil gereklidir."* 426

Bu hüküm sebebiyle şirketin ayni sermaye olarak getirilen taşınmazın mülkiyetini tescilsiz mi (tescilden önce mi) yoksa tescille mi kazandığı tartışması yapılmaktadır. Tartışmayı tetikleyen temel etken ise, TK 128/5 hükmü ile taşınmazın tescilden önce kazanılmasına ilişkin MK 705/2-c.2 hükmünün sözleri arasındaki benzerliktir. MK 705/2-c.2'ye göre, *"[Mülkiyetin tescilden önce kazanıldığı] hallerde malikin tasarruf işlemleri yapabilmesi, mülkiyetin tapu kütüğüne tescil edilmiş olmasına bağlıdır."*

Taşınmazı sermaye koyma taahhildUnUn, satış vaadi niteliği taşımadığı, taşınmaz mülkiyetinin devri veya taşınmaz üzerinde bir sınırlı ayni hak kunna borcunu doğuran sözleşme niteliğinde olduğu hususunda bkz. Türk Ticaret Kanunu Layihası ve Adliye Encümeni Mazbatası (1/150), 370.

6S Türk Ticaret Kanunu Layihası ve Adliye Encümeni Mazbatası (11150), 370.

66 Türk Ticaret Kanunu Layihası ve Adliye EncUrneni Mazbatası (1/150), 370.

Belirtmek isteriz ki, bu tartışma, eTK döneminde anonim şirket-Jer hakkmda 285/2 hükmü çerçevesinde de yapılmıştı. eTK 285/2'ye göre, *"[...] gayrimenkul üzerindeki mülkiyet veya sair ayni hakların sermaye olarak konulması taahhüdü ise, bu hakların şirketin hükmi şahsiyet kazanmasiyle beraber tapu siciline tescil edileceğinin kabul edilmi,şolması demektir."* Kimi yazarlar bu hükmün tescilsiz iktisabı düzenlediğini, kimileri ise taşınmazı ayni sermaye olarak getiren ma-Jik.in rızasına ihtiyaç kalmaksızın şirkete tek taraflı olarak tescili talep yetkisi verdiğini iddia etmişti; ilk görüş azınlıkta kalmıştı[67].

TK 128/5 hükmünün tescille kazanmaya istisna getirmediği yönündeki çoğunluk görüşüne göre aslolan mülkiyetin tescille kazanılmasıdır, bunun istisnaları açık biçimde öngörülmelidir; oysa hüküm bu açıklıkta değildir, söz konusu hüküm eTK dönemindeki tartışmayı sonlandırma amacı taşımaktadır. Konunun önem taşıyan yönü, eTK. 285/2 bağlamında tartışıldığı ve savunulduğu üzere, tescilsiz iktisap değil, malikin rızasına ihtiyaç kalmaksızın taşınmazın şirket adına tescilini sağlamaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için, TK 128/5 hükmünü tamamlayıcı nitelik taşıyan TK 128/6 ile, bütün şirketler için geçerli olacak şekilde malikin rızasına ihtiyaç kalmaksızın sicil müdürüne ve şirkete tek taraflı olarak tescili talep yetkisi verilmektedir6[8].

TK 128/S'in tescilden önce iktisap hali öngördüğü görüşünde olanlara göre ise, bu hükmün sözü ile MK 705/2-c.2 'nin sözü aynıdır, ayrıca bir tescilsiz iktisap örneği olan vakfedilen taşınmazların vakfın tüzel kişilik kazanmasıyla vakfa geçmesi (MK 105/1) ve mahkemeye taşınmazların vakıf adına tescilini bildirme yetkisi verilmesi (MK l 05/2) örneğinde olduğu gibi resmi makamlara tescil isteminde bulunma yetkisi esas itibariyle tescilsiz iktisaplarda tanınmaktadır; keza tescili talep yetkisinin malikten alınıp sicil müdürüne ve şirkete verilmesi aslında tescilsiz iktisabın varlığını desteklemektedir, yine hükmün gerekçesinde tecilsiz iktisabı dışlayan değil destekleyen ibareler mevcuttur, kaldı ki sermayenin korunması ilkesi tescilli değil tescilsiz iktisabın varlığını gerekli kılmaktadır6[9].

Kanaatimizce, her iki görüşü de haklı kılan gerekçeler mevcuttur. Öncelikle, tarihi süreç dikkate alındığında TK 128/S'in eTK 285/2'nin devamı sayılmaya elverişli olması ve son anılan hükmün, tescille ik-

---

67 Sözkonusu tartışma ve görüşler için bkz. MOROĞLU, Batider 2001, 5 vd.; ÔZDAMAR M., 106 vd.

68 Bu görüş için bkz. ÔZDAMAR M., 111 vd.; KENDİGELEN, İlk Tespitler, 125 + dpn. 8; GENÇTÜRK, 145; KARAMAN CoşouN, 337; TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), N. 128a; MA-NAVGAT (Kırca/Şehirali Çelik), C. 1, 355-356; BAHTİYAR, 54 dpn. 79; BiLGİLilDEMİRKA· Pı, 58; ÇONKAR, 460 vd.; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 114; BOZKURT, 121-122.

69 Bu görüş için bkz. SiRMEN, 194-195, 352; AK.DAĞ GüNEY/GüMüş, Regesta 2013/1, 45 vd.; ÜĞUZMAN/SeLiçİ/ÜKTAY-ÔZDEMİR, N. 1557; İstanbul BAM 22. HD'nin 09.03.2018 tarih ve 2017-2423/569 sayılı kararı (KazancıİBB).

tisaba istisna getinneyip sadece malikin rızasına ihtiyaç kalmwızın ta azın şirket adına tescilini sağlama amacının ağır basması. lk gönışü haklı kılan en önemli gerekçedir. Buna karşılık TK 128/S ın sözünün tescil öncesi iktisaba ilişkin MK 705/2-c.2'nin sözOyle neredeyse aynı olması ile hemen aşağıda değinileceği Ozere kan koyucunun taşınmaz dışında kalan varlıklar bakımından tasarruf ışlem yapılmasına gerek kalmaksızın mülkiyetin kazanılması y?n.Onde tercıhte bulunması (TK. 128/4), ikinci görüşün en gilçlil yönlendır.

Bununla beraber şurası bir gerçektir ki, taşınrnazlann ayni sermaye olarak kabulü için tapuya şerh verilme mecburiyetinin getirilmiş olması (TK. 128/2), söz konusu tartışmanın pratik önemini azaltmaktadır.

Eklemek isteriz ki, içerdiği malvarlığı unsurlan arasında taşınmaz bulunan bir ticari işletme sermaye payı olarak getirildiği takdirde, TK 11/3 hükmünde öngörülen kısmi külli halefıyet ilkesi gereği taşınmaz_m mülkiyeti tüzel kişilik kazanmasıyla birlikte şirket tarafından tescılden önce iktisap edilir.

5.3.2. Taşınırlar ile hakların devri

427

TK 128/2' deki koşulların karşılanması, taşınırların ve hakların ayni sermaye olarak şirkete getirilmesini borçlanma (taahhüt) aşaması için yeterlidir. Uygulamada pek tesadüf edilmese de bazı taşınır ve hakların devri borcu doğuran sözleşmelerin geçerli olması, taşınmazlarda olduğu gibi *resmf şekilde* düzenlenmiş olmalarına bağlı tutulabilir. Tescil edilmiş motorlu araçların her çeşit satış ve devirlerinin noterler tarafından yapılması [KTK 20/1-(d)] bu türdendir. Bununla beraber TK 128'de, taşınır ve haklara ilişkin olarak, sermaye olarak taşınmaz mülkiyeti veya taşınmaz üzerindeki ayni bir hakkın konulması borcunu içeren şirket sözleşmesi hükümlerini resmı şekil aranmaksızın geçerli sayan hükme (TK 128/3) benzer bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Öğretide, isabetli olarak, taşınır ve haklara .dair bu kanun boşluğunun TK 128/3'ün kıyasen (evleviyetle) uygulanarak doldurulması gerektiği savunulmaktadır[70].

428

Taşınırlar ve hakların mülkiyetinin kazanılması hakkında ise özel hüküm konulmuştur. TK 128/4'e göre, *"[p]aradan başka ekonomik bir değer veya bir taşınırın sermaye olarak konulmasının borçlanılması halinde şirket, tüzel kişilik kazandığı andan itibaren bunlar üzerinde malik sıfatıyla doğrudan tasarruf edebilir.* "(keza eTK 285/2).

Bu hükümden hareketle, şirketin, tüzel kişilik kazandığıanda, tasarruf işlemi yapılmasına gerek kalmaksızın taşınırların ve hakla-

70 BOZKURT, 124; keza AKDAĞ GONEY/GOMOş, Regesta 2013/3, 8.

rın mülkiyetini kanunen kazanacağı ifade edilmektedir. Dolayısıyla örneğin ne taşınırlar için mülkiyetin geçirilmesi amacıyla zilyetliğin devredilmesine (MK 763/1), ne alacağın devri için yazılı bir devir sözleşmesine (BK 184/1, ayrıca bkz. 185) ihtiyaç vardır[71].

Keza emre yazılı senetlerde ciroya, nama yazılı senetlerde yazılı bir devir beyanına da (bkz. TK 647/2) gerek yoktur[71]. Ciroya ve devir beyanına ihtiyaç bulunmaması, ciro zincirinde ve devir beyanları arasında kopukluk yaratır. Bu kopukluk, şirketin kıymetli evrakı TK I 28 hükümleri çerçevesinde iktisap ettiği ispatlanarak giderilir. Arzu edilirse emre ve nama yazılı senetler, bunları ayni sermaye olarak getiren tarafından şirket lehine ciro edildikten veya devir beyanında bulunulduktan sonra TK 128/2 çerçevesinde güvenilir kişiye tevdi edilebilir. Şirket tüzel kişilik kazanamazsa ciro veya senet üzerine yazılan devir beyanı çizilir, ayrı bir kağıda yazılan devir beyanı ise imha edilir.

429 Şirket, tüzel kişilik kazandığı anda, tasarruf işlemi yapılmasına gerek kalmaksızın taşınırların ve hakların mülkiyetini kanunen kazanacağı için, TK 128/6 uyarınca ticaret sicili müdürünün bildirimi veya şirketin istemi üzerine ilgili sicillere yapılacak kayıtlar yalnız açıklayıcı (bildirici) nitelik taşıyacaktır.

430 Nihayet belirtelim ki, ticaret siciline tescilden önce, kurulacak şirket adına bir banka hesabına sermaye koyma borcunu ifa amacıyla para yatırılmışsa (bkz. TK 344/1), şirket tüzel kişilik kazandığı andan itibaren bu para/hesap üzerinde doğrudan tasarrufta bulunabilecektir.

5.4. Sermaye Koyma Borcunun İfasında Özellik Gösteren Durumlar

431 *"Her ortak, usulüne göre düzenlenmiş ve imza edilmiş şirket sözleşmesiyle koymayı taahhüt ettiği sermayeden dolayı şirkete karşı borçludur"* (TK 128/1). Bunun sonucu olarak şirket, her ortağın sermaye koyma borcunu yerine getirmesini isteyebilir ve dava edebilir (TK 128/1-c.1).

Kuruluş aşamasında ortak, sermaye payı getirmeyi (müstakbel) şirkete karşı borçlandığından, şirket kurulamadığı takdirde bu borcun

---

71 SiRMEN, 492; MANAVGAT (Kırca/Şehirali Çelik), C. 1, 355-356; BAHTİYAR, 55-56; AK·DAĞ GÜNEY/GÜMÜŞ, Regesta 2013/3, 22; ÇoNKAR, 482 vd.; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 116; BOZKURT, 125; keza bkz. eTK 140'ın gerekçesi (Türk Ticaret Kanunu Layihası ve Adliye Encümeni Mazbatası (1/150), 370-371].

71 Karş. Puuşu, Şerh, § 7 N. 52.

hükümleri ortadan kalkar. Böylece ortağın sermaye koyma borcu bozucu koşula (BK 173) bağlanmış olur[71].

Aşağıda sermaye koyma borcunun ifası konusunda yalnız genel hükümler kısmında yer alan düzenlemeler ele alınacak konuyla ilgili özel düzenlemelere (örneğin bkz. TK 246, 344, 48l-483) değinilmeyecektır.

(1) Şahıs şirketlerinde, sermaye koyma borcunun ifası, şirket yanında ortak tarafından da istenebilir ve dava edilebilir (TK 128/7-c.3). Böylece, daha önce ifade ettiğimiz üzere, *ortak davası (actio pro socio)* Türk hukukunda ilk kez TK 128/7-c.3 ile kanuni dayanağa kavuşmuştur (bkz. Kn. 59, 553). 432

(2) Sermaye koyma borcunun ifası ve bu borcun ifasında temerrüde bağlanan sonuçlar, borcun konusunun para (nakit) ve ayın olmasına göre değişir[74]. 433

Belirtmek isteriz ki, sermayenin korunması ve güvenliği ilkesinin gereğini yerine getirmek üzere TK 128'de ayni sermaye payına konu değerlerin şirkete devrini sağlamaya yönelik önlemler, aynı sermaye koyma borcunda temerrüt olasılığını bertaraf etmektedir. Gerçekten, bir aynın sermaye payı sayılabilmesi için şerh, kayıt ve güvenilir kişiye tevdi ön koşulları yanında ilgili sicillere tescil için ticaret sicili müdürüne bildirim yetkisinin ve şirkete tek taraflı istem hakkının tanınması, keza şirketin tüzel kişilik kazandığı andan itibaren taşınır ve haklar üzerinde malik sıfatıyla doğrudan tasarruf edebilmesi karşısında ayni sermaye koyma borcunda temerrüt olasılığına tesadüf etmek güçtür[75].

(a) TK 129'a göre, *"[z]amanmda ifa edilmeyen sermaye para ise, 128 inci madde gereğince tazminat hakkına halel gelmemek şartıyla, aksine şirket sözleşmesinde veya esas sözleşmede hüküm yoksa, şirketin tescili anından itibaren temerrüt faizi de ödenir."* 434

Sennaye payının konusunun para veya para alacağı olduğu durumlarda uygulanacak hüküm, bir yönüyle para borçlarında temerrüt halinde ifa yanında temerrüt faizi istenmesine ilişkin BK 120/1 hükmünü tekrarlamaktadır. Burada ticari bir borcun ifasında temerrüt söz konusu olduğundan (TK 3), şirket sözleşmesinde bir oran belirlenmedikçe, kısa vadeli avanslar için uygulanan faiz oranı talep edilebilecektir(FaizK 2/2).

Faizin başlangıç tarihi konusunda iki olasılık söz konusudur. Şirket sözleşmesinde nakdi sermayenin ödenmesi konusunda vade öngö-

---

71 KARAYALÇIN, 203.

74 Sennaye borcunun ifa edilmemesiyle ilgili olarak bkz. GÖLE, 81 vd.; ÇoNKAR, 547 vd.; KIRcAIGDREı.. 433 vd.

1S Bu konuda aynca bkz. ÇoNKAR, 574-576.

rUlmcdiği takdirde, borcun şirketin tüzel kişilik kazanmasıyla muaccel hlile geleceği kabutundcn (BK 90) hareketle, bu tarihte ödenmeyen borç için TK 129 uyarınca temerrüt faizi işlemeye başlamalıdır. Buna karşılık nakdi semıayenin ödenmesi konusunda vade öngörülmüşse, öngörUlen vadede ödenmediği takdirde temerrüt gerçekleşecek ve o tarihten itibaren temerrüt faizi istenebilecektir[76].

TK 129'un gerekçesine göre, *"kollektif ve komandit şirketlerde, sınırsız sorumluluk ilkesine rağmen sermayenin tescil ile muaccel olmaması, kredi güvenliği yönünden uygun görülmemiştir"*[77]. Bu ifade, yukarıda değindiğimiz gibi, şirket sözleşmesinde nakdi sermayenin ödenmesi konusunda vade öngörülmesi olasılığında geçerli değildir.

TK 129, 128'inci maddeye atıfla temerrüt faizi yanında tazminat da istenebileceğini belirtmektedir. Söz konusu tazminat, TK 128/7'de sözü edilen ve istenmesi için ihtar koşulu getirilen tazminattır. Para borçlarında bu tazminat, temerrüt faizini aşan zarar (aşkın zarar) karşılığında ödenen tazminattan başka bir şey değildir (BK 122).

435 (b) Vadesi daha sonraki bir tarih olan alacaklar dışında kalan ayni sermayenin (en erken) şirketin tüzel kişilik kazanmasıyla muaccel hale geleceğini kabul etmek isabetli gözükmektedir[78]. Yukarıda değinildiği gibi karşılaşılması düşük bir olasılık olsa da aynı sermaye koyma borcunun ifasında temerrüde düşüldüğü takdirde şirket aynen ifa yanında ihtarda bulunmuş olmak kaydıyla gecikme sebebiyle uğradığı zararın tazminini de isteyebilir (TK 128/7; keza bkz. BK 118).

Genel hükümler uyarınca temerrüde düşen borçludan ihtara gerek kalmaksızın gecikme tazminatı veya aşkın zarar talep edilebilmesine rağmen (BK 118, 122), TK 128/7 'de, genel ilkeden ayrılınarak tazminat için ihtar koşulunun öngörülmesi isabetli olmamıştır[79].

436 (3) TK 130, sermaye payı olarak alacak hakkını getiren ortağın bu alacak dolayısıyla sorumluluğunu düzenlemektedir. TK 130/1'e göre, *"[s}ermaye olarak şirkete alacaklarını devretmiş olan bir ortak, alacaklar şirketçe tahsil edilmiş olmadıkça sermaye koyma borcundan kurtulmaz."* eTK 142'den alınan bu düzenleme, emredici niteliktedir8°.

---

76 Bu açılardan TK 129'un eleştirisi için bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 127-128.

77 KENDİGELEN, Gerekçeli TTK, 253.

78 Bu konuda birçokları yerine bkz. ÇONKAR, 449 vd.; taşınmaz ve taşınır taahhüdünde bulunanın sennaye koyma borcunun ortaklarca imzalanan şirket sözleşmesindeki imzaların noterde tasdik edilmesi ile doğacağı ve doğmakla muaccel hale geleceği görüşü için bkz. AKDAĞ GONev/GÜMÜş, Regesta 2013/1, 37 ile Regesta 2013/3, 19.

79 TK 128/7'de öngörülen ihtar koşulu hakkında bkz. KARAYALÇIN, 208 dpn. 21.

80 Arucı, 127-129.

TK 130'daki düzenleme, her ne kadar para alacaklarını esas alarak yapılmışsa da, niteliğine uygun düştüğü oranda konusu para olmayan alacaklara da uygulanır'[1].

TK 130'daki düzenlemenin niteliği tartışmalıdır. Bir görüşe göre TK 130, alacağı devredenin garanti sorumluluğuna ilişkin BK 191-193 hükümlerine nazaran özel nitelik taşıyan bir garanti sorumluluğunu düzenlemektedir'[1]. Diğer görüşe göre ise **TK** I30, garanti sorumluluğunu düzenlememektedir; alacağın bir aylık süre içinde tahsil edilememesi üzerine ortağın ayni sermaye borcunu nakdi sermaye borcuna dönüştürmektedir'[3].

TK 130/2'ye göre, *"[a]lacak, vadesi gelmemiş ise aksi kararlaştırılmış olmadıkça, vade gününden, muaccel ise şirket sözleşmesi veya esas sözleşme tarihinden itibaren bir ay içinde şirketçe tahsil edilmelidir.* " Görüldüğü üzere bir aylık süre, şirketin tüzel kişilik kazandığı tarihte muaccel olan alacaklar için bu tarihten[84], vadeli alacaklar için ise vade tarihinden itibaren işlemeye başlar8[5]. *43[7]*

Bir aylık süre sadece ortağın sorumluluğunun doğumu bakımından önem taşır; bu süre geçtikten sonra da şirketin, alacağın borçlusuna karşı sahip olduğu talep ve yetkileri devam eder"[6]. Bununla beraber tahsilde tekerrür söz konusu olmaz. Şirketin istemi üzerine TK 130 uyarınca ödeme yapan ortak, sebepsiz zenginleşme hükümleri (BK 77 vd.) çerçevesinde alacağın kendisine devrini talep edebilir'[7].

TK 130/3'e göre, *"[h]er ne sebeple olursa olsun, bu süre içinde tahsil edilemediği takdirde, gecikmeden dolayı şirketin tazminat hakkına halel gelmemek şartıyla, ortak, sürenin bitiminden itibaren geçecek gü,nlerin temerrüt faizini de öder.* " "Her ne sebeple olursa olsun" ibaresi, her şeyden önce alacağın hiç mevcut olmaması, başkasına ait ya da devrinin yasak olması, aynı sermaye için öngörülen koşulları taşımaması, borçluya ait savunmalar veya borçlunun ödeme güçsüzlüğü yüzünden tahsil edilememesi gibi olasılıkları kapsar8[8]. ***438***

---

81 ARICI, 125, 145-146.

81 ARicI, 123-124, 133-135.

83 ÇoNKAR, 508 vd.

Hükümde geçen "şirket sözleşmesi veya esas sözleşme tarihi" ile kastedilenin, şirketin ticaret siciline tescil edildiği, yani tüzel kişilik kazandığı tarih olduğu hususunda bkz. **ARICI, 138; ÇONKAR, 516-517.**

85 Bir aylık sureyle ilgili olarak aynca bkz. ARıcı, 137-138; ÇoNKAR, 517-521.

86 **ARICI, 131-132, 136; ÇONKAR, 515.**

87 **ARICI, 148-150; ÇONKAR, 539.**

88 **ARICI, 125-126, 129-130; ÇONKAR,** 531-532.

Ke1,a alacağın borçlusunun ödeme gUçsUzlUğU içinde bulunması şartı aranmamakta, onun ödeme gOcU bulunmasına rağmen ödeme apmaktan kaçınması da (ödememe niyeti de) hükmün kapsamına sokulmaktadır; çünkü ortağın sorumluluğunun doğması için, duruma göre şirketin kuruluşundan veya vadeden itibaren bir aylık süre içinde alaca[illegible]ın tahsili öngörOlmUştOr ki, ödememe Milinde bir aylık süre 111rfında icra takibi gibi hukuki yollara başvurulup sonuçlandırılması mOmkiln değildir'[9].

439 Kambiyo senetlerinin ödeme için ibraz edilmemesi (bkz. TK 704/1, 708, 796) örneğinde olduğu gibi alacak bir aylık süre içinde şirketten kaynaklanan sebeplerle tahsil edilememişse, bir görüşe göre ortağın garanti sorumluluğu doğmaz[90], diğer görüşe göre ise hükümde geçen "her ne sebeple olursa olsun" ibaresi nedeniyle ortak bu olasılıkta da sorumludur[91].

TK 130 bağlamında ortağın sorumluluğunun kapsamı, bu sorumluluğu garanti sorumluluğu olarak niteleyen görüş ile ortağın ayni sermaye borcunun nakdi sermaye borcuna dönüşmesi olarak gören görüş bakımından farklılık göstermektedir.

Bu sorumluluğu garanti sorumluluğu olarak niteleyen görüşe göre, **TK** I30 çerçevesinde ortağın tazmin etmesi gereken zarar, alacağın gerçek değerine karşılık gelen müspet zarardır[91]. Şirketin kurulduğu sırada henüz vadesi gelmemiş para alacaklarında bu zarar, alacağın bilirkişi tarafından belirlenen değeri değil, tam tutarıdır[93]. Aynı sermaye borçlarında mahkeme aynen tazmine de hükmedebilir[94].

Ortağın sorumluluğunu aynı sermaye borcunun nakdi sermaye borcuna dönüşmesi olarak niteleyen görüşe göre ise, ortağın ödemekle yükümlü olduğu meblağ, ister para borcunu ister para dışında bir borcu içersin sermaye olarak taahhüt edilen alacağa biçilen ve şirket sözleşmesine yazılan parasal değerdir[95].

Alacak bir aylık süre içinde şirketçe tahsil edilemediği takdirde, ortak TK 130/3 uyarınca temerrüde düşer, dolayısıyla şirket kendisinden temerrüt faizi isteyebilir. Ticari *bir* borcun ifasında temerrüt söz konusu olduğundan (TK 3), şirket sözleşmesinde bir oran belirlenme-

---

119 ARICI, 131-132, 135-136; ÇONKAR, 532-533.

90 ARICI, 135; BOZKURT, 127.

9/ ÇONKAR, 526 vd.

91 ARICI, 138-140, 145-146.

93 ARICI, 140, 142.

9' ARICI, 145.

95 ÇONKAR, 533-534.

dikçe, kısa vadeli avanslar için uygulanan faiz oranı talep edilebilecektir (FaizK 2/2).

Yine koşulları varsa şirket, ortaktan aşkın zararını da (BK 122) talep edebilir. TK 130/3'te "gecikmeden dolayı şirketin tazminat hakkına halel gelmemek şartıyla" ibaresiyle kastedilen aşkın zarardır'[6]. Gecikme tazminatının (aşkın zararın) istenebilmesi için TK 128/7 uyarınca ihtarın şart olduğu ifade edilmektedir[97].

TK 130/2'de öngörülen süre içinde alacak kısmen tahsil edilmişse, tazminatın kapsamı ve temerrüt faizinin hesabında yalnız tahsil edilmeyen kısım dikkate alınır (TK 130/4).

5.5. Hizmet Karşılığı Kardan Pay Verilmesi

TK 131/3'e göre, *"[h]izmet karşılığı olarak verilecek ücretin kısmen veya tamamen kara iştirak suretiyle ifası kararlaştırıldığı takdirde bu kayıt çalışanlara ortak sıfatını vermez."* 441

Hukukumuzda kara, ortak/pay sahibi olmayan kişilerin de katılması mümkündür. Örneğin kurucu intifa senedi sahiplerine (TK 348), yönetim kurulu üyelerine (TK 394) ve işçilere (BK 403) kardan pay verilebilir. Bu kişilere kardan pay verilmesi, onlara ortak/pay sahibi sıfatı bahşetmez. Çünkü kişi, ortak sıfatını kazanabilmek için, şirket kavramının bir gereği olarak, sermaye payı koymalıdır (bkz. Kn. 32 vd.). İşte, sermaye payı koymamakla birlikte hizmeti/çalışması karşılığında kardan pay alan kişi, ortak sayılmayacaktır. Hizmet sözleşmesiyle işçiye ücretle birlikte üretilenden, cirodan veya kardan belli bir pay verilmesi kararlaştırılmışsa, *kara katılmalı hizmet sözleşmesi* karşımıza çıkar (BK 403) (bkz. Kn. 98).

Kon[?] kişisel emeğini sermaye payı olarak getirmesine izin verilen kollektif şirket ortağı ile komandit şirketin komandite ortağı bakımından önem taşıyabilir (karş. TK 307/2, 342/1 ve 581/1). Çünkü bu türden şirketlerde emeği karşılığında kardan pay verilen kişinin ortak mı yoksa çalışan mı olduğu konusunda tereddüte düşülebilir. Bununla beraber sermaye olarak kişisel emek konulmuşsa bu emeğin niteliğinin, kapsamının ve değerinin şirket sözleşmesine yazılması gerektiğinden [TK 213/1-(e), 305/1], böyle bir sorunun yaşanması olasılığı düşüktür. Bu şirketlerde hem sermaye payı olarak kişisel emek getirilecek hem şirket sözleşmesine çalışana kardan pay verilmesine yönelik hüküm konulacaksa, sözleşmenin kaleme alınmasında daha dikkatli olunmalıdır[98].

---

96 ARICI, 144-145; ÇONKAR, 536.

97 ARICI, 145; ÇONKAR, 537.

98 Bu hususta bkz. I<ARAYALÇIN, 2lO.

5.6. Faiz ve Ücret A1ma Hakkı

«2. *"Kanunlarda aksine hüküm yoksa, şirket sözleşmesiyle ortakla rın. koydukları sermayeler için faiz ve şirketteki hizmetleri seheh/y/e kendilerine r1cret verilmesi kabul olunabilir. "* (TK 132). Hüküm eTI(144 "ten almm1şt1r.

Maddede sözü edilen yasaklayıcı hükümlere, sermaye şirketleri olmalan, dolayısıyla sen1 1ayenin korunması ihtiyacından ötUrU anonin, ve limited şirketlerde tesadüf edilmektedir. Anonim şirket kurucularına şirketi kurduklan sırada harcadıkları emeğe karşılık olarak para/Ucrei verilemez (TK 348/1). Ayrıca anonim ve limited şirketlerde sermaye için faiz ödenemez (TK 509/1, 609). Ancak hazırlık dönemine yönelik olarak bazı koşullar altında faize izin verilmiştir (TK 51O, 609).

Sennaye için faiz kaydı kollektif, komandit ve kooperatif şirket.)erde mümkündür (TK 228, 231; KoopK 38/3). Şirketteki hizmetleri sebebiyle ortaklarına ücret verilebilecek şirketler ise, kollektif ve ko-- mandit şirketlerdir (TK 228, 231).

TK 132, faiz ve/veya ücrete izin verilen şirketlerde, bu yönde şirket sözleşmesinde kayıt bulunmasını da aramaktadır[99].

eTK 144'ün gerekçesine göre, *"Sermayeye karşılık veya hizmete karşılık ortaklara birtakım haklar tanınması üçüncü şahısların hukuki durumuna tesir eden bir hal olduğundan bunun ancak şirket mukavelesiyle derpiş edilebilmesini sağlamak ve ortaklar karariyle şirket mukavelesinde bulunmadığı halde ortaklara faiz ve ücret hakkı tanınmasını önlemek maksadiyle hükümet tasarısındaki (kararlaştırılabilir) sözleri yerine (şirket mukavelesiyle kabul olunabilir) sözleri yazılmıştır."*[100].

6. ORTAKLARIN KİŞİSEL ALACAKLILARI[101]

443 Kanun koyucu genel hükümler arasında yer alan TK 133'te, kooperatifler dışındaki ticaret şirketleri bakımından ortakların kişisel alacaklılarının haklarına yönelik bir düzenleme yapma ihtiyacı duy• muştur. Böyle bir hüküm öngörülmesindeki temel amaç, tüzel kişiliği haiz ticaret şirketlerinde ortağın kişisel alacaklısının şirkete ait mal-

---

99 Karş. I<ARAYALÇIN, 211.

100 Türk Ticaret Kanunu Layihası ve Adliye Encümeni Mazbatası (1/150), 371.

101 Bu konuyu düzenleyen TK 133 hakkında ayrıntılı bir inceleme için bkz. TAŞPOLAT TuĞSAVUL, 1323 vd.

varlığına başvurmasının mümkün olmadığınınl()[1], böylece şirket malvarlığının öncelikle şirketin alacaklılarına tahsis edildiğinin dolaylı bir şekilde de olsa vurgulanmas1dır[101]. Bu bağlamda kişisel alacaklının şirket ile ilgili olarak başvuracağı malvarlığı değerlerinin ise, yine şirket ilişkisi nedeniyle glindeme gelen (şirkete karşı doğan kar payı, faiz, ücret, masraf alacağı ile şirkete konulan sermayenin karşılığını oluşturan pay/pay senedi veya tasfiye payı gibi) doğrudan ortağa ait malvarhğ1 değerleri olduğu da göz ardı edilmemelidir.

Kooperatiflerde ise şahsi alacaklının, sadece ortağa ait faiz ve gelir-gider farklarından hissesine düşen miktar ile kooperatifin dağılması halinde ona ödenecek payı (tasfiye payını) haczettirebileceği öngörülmüştür (KoopK I *9/6)1°*.

Yeniden kaleme alınan bu maddede, hükmün kaynağı olan **eTK** *444*
145'ten farklı bir şekilde şahıs ve sermaye şirketleri arasında mutlak bir ayrım yapılmıştır. Borçlunun bir şahıs veya sermaye şirketinin ortağı olmasına göre kişisel alacaklıya tanınan imkanlar şunlardır:

(1) TK 133/1 uyarınca şahıs şirketlerinde ortağın kişisel alacaklı- *445*
sı, şirket devam ettiği sürece sadece o ortağa düşen kar payına başvurabilir. Bu bağlamda kişisel alacaklı henüz bilanço düzenlenmemişse, bilançonun düzenlenmesi sonucunda borçluya düşecek (müstakbel) kar payı alacağı üzerine de haciz koydurabilir. Öte yandan şirketin sona ermesi halinde ise kişisel alacaklı bu kez tasfiye sonunda ortağa düşecek tasfiye payına müracaat edebilecektir.

Her ne kadar TK 134/1'de "şirket fesholunmuşsa" ibaresi kullanılmışsa da, bu haliyle şirketin intisabını içermeyen bu ifadenin, hem fesih hem de infisahı kapsayacak şekilde "şirket sona ermişse" şeklinde anlaşılması gerekir. Hatta kişisel alacaklının ortağın tasfiye payına başvurabilmesinin ön koşulu şirketin sona ermesi olduğuna göre, bu ifadeyi "şirketin sona ermesi şartıyla" şeklinde anlamlandırmak daha isabetli olacaktır[105].

TK 133/1'de, eTK 145/1'in aksine ayrıca ihtiyati hacizden söz edilmemiştir. Bununla birlikte İİK 257'de öngörülen şartların gerçek-

---

101 Örnek olarak bkz. Yargıtay 8. HD'nin 14.11.2018 tarih ve 2016-2406/18648 ile 25.01.2016 tarih ve 661/1136 sayılı kararları; ayrıca bkz. şirketin borcundan dolayı ortakların borçlu şirketteki paylarının haczedilemeyeceği yönünde Yargıtay 12. HD'nin 09.11.2015 tarih ve 14296/27346 sayılı kararı.

/03 Bununla birlikte hilkmün kaynağı olan eTK 145'in eksile ve çelişkili olmasının yanı sıra gereksiz olduğu yönünde bir yaklaşım için bkz. DOMANİÇ, 220-222.

104 Bu hükme yönelik haklı eleştiri için bkz. l<ARAYALçIN, 212; aynca Topuz, 296 vd., 303-304.

/05 Belirtilen son hususa ilişkin olarak bkz. KARAYALÇIN, 213.

!eşmesi kaydıyla ortağın kar ve tasfiye payının ihtiyaten haczine de bir engel *yoktur*[106].

Bu arada henüz şahıs şirketi sona ermeden ortağın tasfiye payım haczeden kişisel alacaklıya, altı ay önceden ihbarda bulunmak ve hesap yılı sonunda hüküm ifade etmek üzere kollektif ve komandit şirketin feshini talep edebilme imkanı da tanınmıştır[107] (TK 249/1, 328) (bkz. Kn. 686).

Ancak alacaklının öncelikle ortağın şirket dışındaki malvarlığına müraca◆t etmesi (TK 133/4), ardından ortağa düşen kar payından -ve varsa f a ı_z ü cret, masraf gibi şirketten olan diğer alacaklarından- alacağını tahsıl etmeye çalışması (TK 133/1 ve 3) gerektiği unutulmamalıdır (TK 249/1).

Mahkemece feshe karar verilinceye kadar şirket veya diğer ortaklar borcu ödeyerek fesih davasını sonuçsuz bırakabilecekleri gi?i {TK 249/2), tasfiye payı haczedilen ortak şirketten çıkarılarak da fesıh önlenebilir (TK 256/2).

446 (2) Sermaye şirketlerinde ise ortağın kişisel alacaklısı, o ortağa düşen kar ve tasfiye payına başvurabilmenin yanı sıra, aynca kıymetli e◆rak niteliğinde bir senede bağlanmış olsun olmasın borçlu ortağ◆ şırket nezdindeki paylarının İİK'nın taşınırlara ilişkin hükümlen uyarınca haczedilmesini ve paraya çevrilmesini isteyebilecektir (TK 133/2-c.l)[108]. Ortağın payları üzerinde uygulanan haciz, talep halinde ilgili sermaye şirketinin pay defterine de işlenecektir (TK 133/2-c.2).

---

106 Bu konuda aynca bkz. TAŞPOLAT TuĞSAVUL, 1326-1327; keza bkz. ve karş. ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 121 dpn. 11.

107 Şahıs şirketlerine ilişkin bu konular hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. GÜMAN, 213 vd., 323 vd.; ayrıca TOPUZ, 185 vd.; TAŞPOLAT TuĞSAVUL, 1336 vd.; uygulama için bkz. UYAR, İstBD 2016, 95 vd.; kollektif şirkete yönelik olarak uygulamadan bir örnek için bkz. Yargıtay 12. HD'nin 19.03.2015 tarih ve 2014-31053/6499 sayılı kararı.

108 Tasarı aşamasındaki TK 133/2 hükmünü de kapsayacak şekilde anonim ve limited şirket payları açısından geniş bilgi için bkz. TOPUZ, 199 vd.; YENİOCAK, 41 vd.; aynca Dö - MEZ, 92 vd.; keza son döneme ilişkin uygulama için bkz. UYAR, İstBD 2015, 66 vd.; senede bağlanmış anonim şirket paylarının ancak İİK 88 uyarınca haczedilebileceği yönünde eTK döneminde verilen örnek ve emsal bir karar için bkz. Yargıtay HGK'nın 09.12.1967 tarih ve 515/611sayılı kararı (RKD 1968, 29-31; özet için MOROĞLUIKE - oiGELEN, 163); limited şirket açısından örnek bir karar için bkz. Yargıtay 12. HD'nin 07.05.2013 tarih ve 7955/17423 sayılı karan (LHD 2013/129, 303-305; özet için Mo-ROĞLUIKENDİGELEN, 165); öte yandan karş. esas sermaye payları için çıkarılan senetlerin herhalde birer ispat vesikası olduğu gerekçesiyle haczin ancak şirkete tebliğ edilmek suretiyle yapılabileceği, esas sermaye pay senedinin haczinin yeterli olmadığı yönilnde Yargıtay 12. HD'nin 29.11.2016 tarih ve 30527/23256, 13.02.2014 tarih ve 719/3938 ile 07.05.2013 tarih ve 7955/17423 sayılı kararları.

. Ne var ki senede bağlanmış olsun olmasın sermaye şirketlerine aıt tüm payların haczinde taşınırlara ilişkin hükümlerin uygulanacağının öngörülmesi yerinde olmamıştır. Zira taşınırlara ilişkin haciz ve muhafaza tedbirleri İİK 88'de düzenlenmiştir. Sermaye şirketinin payları ◆ymetli evrak niteliğinde bir senede bağlanmamışsa, artık ortada ◆ı!◆şıı:ı◆r da yoktur; dolayısıyla çıplak payların haczinin taşınır!ara ılışkın IIK 88 uyarınca yapılması mümkün d_◆ğildir[109]. Senede b◆glanmamı◆ payların haczi ancak İİK 94/1 (veya IIK 89) hükmüne gore yapılabılecektir[110]. Hacze konu çıplak payın ve diğer hakların t◆◆ınırlara ilişkin hükümlere (İİK 106 vd., özellikle İİK 112-122) gore paraya çevrilmesi ise esasen İİK 94/1-c.7 ile İİK 106/2'de açıkça öngörülmüştür; dolayısıyla bu yönüyle de TK 133/2'de taşınırlara yapılan özel göndermenin esasen gereksiz olduğu rahatlıkla söylenebilir.

. ◆u?a karşılık kişisel alacaklıya, şahıs şirketlerinin aksine sermaye şırketının feshini talep hakkı tanınmamıştır. Ayrıca alacaklının öncelikle ortağın sermaye şirketi dışındaki malvarlığına başvurma zorunluluğu da yoktur (karş. TK 249/1).

Belirtelim ki TK 133/2'de yapılan bu düzenlemeye paralel bir şekilde limited şirket ortağının kişisel alacaklısına tanınan şirketin feshini ihbar hakkına ilişkin eTK 522 hükmü de (eTK 523 ile birlikte) TK'ya aktanlmamıştır[111].

Öte yandan her ne kadar TK 133/2'de kişisel alacaklının ayrıca

---

109 Yanlış anlamaları önlemek adına eleştirinin paraya çevirmeye değil, sadece çıplak payların haczine yönelik olduğunu tekrar belirterek bu yöndeki tespit için bkz. KENDİGELEN, Makalelerim II, 192 dpn. 15; KENDİGELEN, İlk Tespitler, 129; aynı yönde TAŞPOLAT TUĞSAVUL, 1360-1361; aynca benzer tespitler için bkz. TOPUZ, 276-277; DÖNMEZ, 100,403; bununla birlikte TK 133/2'de öngörülen düzenlemenin yerindeliği konusunda karş. TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), N. 137a ve özellikle N. 767f (ne var ki yazar da çıplak payların haczine yönelik açıklamalarını TK 133/2'de uygulanacağı belirtilen taşınırlara ilişkin İİK 88 hükmüne değil, İİK 94/1 hükmüne dayandırmaktadır).

Bu arada anonim şirket paylarının senede bağlanması olasılığında İİK 88, senede bağlanmaması halinde ise İİK 94 uyarınca haczinin yapılabileceği yönündeki uygulama açısından örnek olarak bkz. Yargıtay 12. HD'nin 17.03.2021 tarih ve 2020-6881/3016, 01.06.2016 tarih ve 7120/15450, 22.10.2015 tarih ve 25455/25553 ile 12.05.2014 tarih ve 11612/14068 sayılı kararlan.

J/0 İİK 94/1'de öngörülen anonim şirket çıplak paylarının haczine yönelik düzenleme hakkında aynntılı bir inceleme için bkz. KENDİGELEN, Makalelerim II, s. 187 vd.

lll Yapılan bu son düz.enleme öncesinde eTK 522 hükmünün eleştirisi ve eTK 523 ile birlikte kaldınlması gerektiği yönündeki öneri için bkz. KENDİGELEN, Makalelerim il, 81 vd.; aynca bkz. limited şirketler bakımından da artık TK l 33'ün uygulanması gerektiği, dolayısıyla şirketin feshine karar verilemeyeceği yönünde (çok sayıda karardan örnek olarak) bkz. Yargıtay I l. HD'nin 02.l1.2015 tarih ve 4629/11383 ile 16.12.2014 tarih ve 13799/19878 sayılı kararlan; keza bkz. Yargıtay il. HD'nin 21.01.2019 tarih ve 2017-3252/501 sayılı kararı.

horçlu onağın scnnaye şirketindeki tasfiye payına başvurabileceği hclirtilmişse de. tasfiye haline giren bir sermaye şirketinin payı da h&c7ct1iiilip paraya çevrilebilir; bir başka deyişle tasfiye sürecinin ◆onunun beklenmesine gerek yoktur. Bununla birlikte alacaklının, haczedilen payın satışını geciktirerek -ancak bu arada paraya çevirmeye ilişkin süreye (ftK 106/J) riayet etmek kaydıyla- kendisi için daha yararlı göreceği tasfiye sürecinin sonunu beklemesi de pekala mümkündür[111].

.tf-4'7 (3) Bu maddede kişisel alacaklının ortağa ait şirket nezdindeki yukarıda anılan paylarının yanı sıra, ayrıca bütün ticaret şirketlerinde ortağın şirketten olan diğer alacakları üzerinde haciz yaptırabilme yetkisini haiz olduğu (TK 133/3) ve keza bu düzenlemenin borçlu ortağın şirket dışındaki malvarlığına başvurulmasına engel oluşturmayacağı (TK l33/4) açıkça belirtilmiştir.

Ne var ki eTK 145/3'e paralel bir şekilde aynen korunan TK 133/4 gibi, maddeye yeni eklenen TK 133/3[113] de esasen "malumu ilam etmek"ten öteye bir anlam taşımayan gereksiz hükümlerdir[114].

7. BAKANLIĞIN DÜZENLEME VE DENETLEME YETKİSİ

448 Genel hükümler üst başlığı altında son madde olarak öngörülen, ne var *ki* yeniden yapılandırma ile şirketler topluluğuna tahsis edilen kısımdan tamamen bağımsız bir hüküm niteliği taşıyan, bu nedenle bu iki başlığın öncesinde yer alması çok daha isabetli olacak TK 21O' da, Ticaret Bakanlığının tüm ticaret şirketlerine yönelik düzenleme ve denetleme yetkisi hükme bağlanmıştır. Bu maddenin kaynağı büyük oranda, esasen salt anonim şirkete ilişkin bir düzenleme niteliği taşıyan eTK 274'ün ilk iki fıkrasıdır[115].

7.1. Genel Olarak

449 Bu maddede kanun koyucu bir yandan Ticaret Bakanlığına ticaret şirketlerine ilişkin hükümlerin uygulanmasıyla ilgili tebliğler yayımlama yetkisi tanımış ve hem şirketlerin hem de ticaret sicili müdürlüklerinin bu tebliğlere uymakla yükümlü olduklarını hükme

---

112 Bu yönde bkz. I<ARAYALÇIN, 212.

113 Bu konuda ayrıca bkz. ortakların kişisel alacaklılarına yönelik eTK 145 hükmünü tamamen gereksiz bulmakla birlikte, aynı zamanda eTK dönemindeki düzenleme kapsamında TK 133/3'e benzer bir hükme yer verilmemiş olmasını da ayrıca bir eksiklik olarak nitelendiren DoMANiç, 230-231.

JU KENDİGELEN, İlk Tespitler, 128-129.

115 Bu dUzenleme hakkında ayrıntılı bir inceleme için bk.z. **ALIŞKAN**, 35-46, l80-220.

bağlamış, öte yandan ticaret şirketlerinin *"bu Kanun kapsamındaki"* işlemlerinin, ilkeleri ve usulü bir yönetmelik ile belirlenerek, Bakanlığın denetin, eleınanları tarafından denetleneceği kuralını getirmiştir (TK 210/1). Nitekim Bakanlık tarafından da bu amaçla "Ticaret Şirketlerinin Güınrük ve Ticaret Bakanlığınca Denetlenmesi Hakkında Yönetmelik" yayımlanmıştır[116].

TK 210/1'in eTK 274/1'den farklı yönü ise, Bakanlığa sadece anonim şirketler hakkında değil, bütün ticaret şirket_l_erine yönelik düzenleme ve denetim yetkisinin tanınmış olmasıdır. üte yandan bu maddede öngörülen genel düzenleme yetkisi dışında, birçok hükümde Bakanlık tarafından yayımlanması öngörülen ticaret şirketlerine yönelik yönetmelik ve tebliğlere de işaret edilmiştir (nitekim bkz. yönetmelikler açısından TK 407, 429, 516, 1522, 1524, 1527; tebliğler açısından TK 333,398,403,417,431,434,509, 1527, gm 7; YürK 17, 20).

TK 562/4 hükmünde TK 21O kapsamında yapılacak denetim ile ilgili bir de suç öngörülmüş ve bu bağlamda gerekli defter, kayıt ve belgeler ile bunlara ilişkin bilgileri denetime yetkili olanlarca istenmesine rağmen vermeyenlerin veya eksik verenlerin ya da bu denetim elemanlarının görevlerini yapmalarını engelleyenlerin, fiilleri daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, üçyüz günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır[117].

Hükmün kısmen yeni olan ikinci fıkrasında ise, Türk uygulaması bakımından tam bir kargaşaya dönüşen ikincil mevzuat çıkarma konusundaki yetki sorununa bir çözüm bulunmaya çalışılmış ve bu amaçla diğer kurumlar tarafından ticaret şirketleri ile ilgili olarak yapılacak düzenlemelerin çerçevesi çizilmiştir. Artık diğer bakanlık, kurum ve kuruluşlar, ancak kendilerine kanunla tanınan yetkinin sınırları içerisinde kalmak şartıyla, ayrıca öngörülen amaç, konu ve şekle tabi olarak ticaret şirketlerine yönelik düzenleme yapabileceklerdir (TK 210/2). 4s0

7.2. Bakanlığın Fesih Davası Açma Yetkisi

Ticaret Bakanlığının fesih davası açma yetkisine ilişkin TK 210/3'te ise, hükme kaynaklık eden eTK 274/2'den bir yandan çok daha geniş, öte yandan ise daha dar kapsamlı bir düzenleme yapılmıştır. Gerçekten eskiden sadece anonim şirketler bakımından söz konusu olan bu yetki, yeni düzenleme ile tüm ticaret şirketlerini kapsayacak 451

---

ll6 RG 28.08.2012 / 28395. Yönetmelik hakkında genel bir değerlendirme için bkz. YILDIZ Ş., 101 vd.

ll7 TK 562/4 ile ilgili eleştiri için bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 473-474.

şekilde genişletilmiştir. Aynca yeni hükümde kamu düzeninin yanı sıra, işletme konusuna aykırılık halinde de Ticaret Bakanlığı tarafından bir fesih davası açılabileceği kabul edildiği gibi, giderek henüz sonuçlanmamış kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı işlemlere yönelik hazırlıklar ile muvazaalı faaliyetlerde bulunulmasının dahi açılacak bir fesih davasına gerekçe oluşturabileceği öngörülmüştür. Buna karşılık eTK 274/2'deki genel anlamda *"kanuna, esas sözleşme hü/..,iimlerine... aykırı işlem ve faaliyetler"* fesih davasına gerekçe olmaktan çıkarılmış, bu bağlamda Bakanlığa tanınan yetki sadece işletn1e konusuna aykırı işlemlerle sınırlandırılmıştır. Bu arada fesih davası açma hakkı, yine eski düzenlemeden farklı olarak, fesih davasına neden oluşturan olgunun öğrenilmesinden itibaren işlemeye başlayacak olan bir yıllık bir süre ile sınırlandırılmıştır.

452 Bu düzenlemeyle ilgili olarak şu ön tespitleri paylaşmakta yarar vardırm: Bir defa TK 210/3'te öngörülen ve eTK 274/2 hükmüne oranla sınırları daha da genişletilen fesih davası açma hakkına ilişkin düzenlemenin, kamu düzenine aykırılık dışında yerinde olup olmadığı sorunu tartışmaya açıktır. Gerçekten bir yandan "ultra vires" ilkesinin terk edilmesini büyük bir yenilik olarak takdim ederken, öte yandan işletme konusuna aykırı işlemler yapılmasını, hatta bu işlemlere yönelik hazırlık faaliyetlerini bir fesih davasına sebep olarak kabul etmek, esasen çelişkili bir yaklaşımdır. Öte yandan muvazaalı bir işlem hukuken geçerli kabul edilmediğine göre, bunun neden bir fesih davasına gerekçe oluşturacağı da ayrıca açıklanmaya muhtaçtır. Aynı şekilde gerek denetim, gerek fesih davası açma hakkı bakımından düzenlemenin şahıs şirketlerini kapsayacak şekilde genişletilmesini haklı kılmak için ileri sürülen *"Türk[iye} Muhasebe Standartlarının uygulanmasını sağlamak"* yönündeki gerekçe de inandırıcı olmaktan uzaktır. Kaldı ki bu son gerekçe TK 64/1 ve TK 88/1'de 6335 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonucu ticari defterler ile ilgili TMS hükümlerine uyulması zorunluluğunun kaldırılması karşısında artık anlamını yitirmiştir.

Yeri gelmişken belirtelim ki eleştiri konusu olan bu değişikliklerin büyük bir kısmı Adalet Komisyonu tarafından yapılmıştır. Ne var ki getirilen bu düzenleme son aşamada Bakanlığa, sınırları belli olmadığı için öğretide haklı olarak eleştirilenıı[9] eTK 274/2'den bile

---

JJB Buradaki açıklamalar için bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 132-133; aynı yönde bkz. GÜRBÜZ USLUEL, 167-168; özellikle faaliyet konusuna yönelik benzer tespit ve eleştiriler için bkz. ALIŞKAN, 203 vd.; MOROĞLU, Öneriler, 121-122; ayrıca BAHTİYAR, 367-368; BİLGİLilDEMİRKAPI, 139; AYHANIÇAĞLARIÔZDAMAR, 143.

JJ9 Eski düzenlemeye yönelik dile getirilen eleştiriler için birçokları yerine bkz. ALIŞKAN, I96-200.

daha geniş bir fesih davası açma hakkı tanımaktadır ve bu yönüyle tenkidi hak etmektedir.

Bakanlığa oldukça geniş bir alanda fesih davası açma hakkı tanıyan ve bu yönüyle eleştiriye muhatap olan TK 210/3 hükmünü uygularken şüphesiz dikkatli davranmak ve maddenin Adalet Komisyonu tarafından değiştirilmesinden önceki (ilk) haline yönelik olsa da, bu fıkrayı gerekçedeki haklı tespitlerden hareketle[120] dar yorumlamak kaçınılmazdır. Bu açıdan fesih davasına gerekçe olabilecek "kamu düzeni"nin de zaman içinde sınırları değişebilen bir kavram olduğu göz ardı edilmemelidir. 453

Kamu düzenine aykırılık konusunda verilen klasik örnek, yabancıların taşınmaz iktisabına yönelik sınırların dolanılmasında anonim şirketin bir araç olarak kullanılmasıdır ve bu örnekten hareketle Bakanlığa tanınan yetkiye bir sınır çizilmesi *mümkündür*[121]. Buna karşılık işletme konusuna aykırılık açısından daha dar bir yorum yapmak ve özellikle TK 125/2 ile 371/2 hükümlerini dikkate alarak, işletme konusuna her aykırılığı bir fesih gerekçesi olarak değerlendirmemek, bu konuda ayrıca bir sürekliliğin varlığını da aramak kaçınılmazdır[122]. Nihayet daha özel bir hassasiyetin kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı işlemlere yönelik "hazırlıklar" ile "muvazaalı iş ve faaliyetler" açısından gösterilmesi de *zorunludur*[123]. İlke, hukuk düzeninin kabul edemeyeceği ve başkaca yaptırımlarla giderilemeyen bir

---

120 Özellikle "işletme konusuna aykırılık" şartına yönelik hükmün gerekçesi ve Adalet Komisyonu aşamasında yapılan değişiklik için bkz. KENDİGELEN, Gerekçeli TfK, 339-340.

121 Bu bağlamda verilen başkaca örnekler için bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 19-43; PuLAŞLI, Genel Esaslar,§ 30 N. 26; kamu düzenine aykırılık açısından oldukça ender rastlanabilecek örnek bir karar için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 25.12.2006 tarih ve 2005-12920/13772 sayılı kararı (YargıD 2007/137, 103-105; özet için MoROĞLUIKENDİGELEN, 197); keza daha eski tarihli bir örnek için bkz. Yargıtay TD'nin 25.09.1972 tarih ve 2538/3861 sayılı kararı (Batider 1972/4, 733-735; özet için bkz. MoROĞLu/KENDİGELEN, 197).

122 Nitekim bu yönde bkz. TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), N. 1560, ayrıca (kooperatifler açısından) N. 1779; hükmün gerekçeye paralel olarak dar yorumlanması gerektiği yönünde AYHANIÇAĞLARIÖzoAMAR, 143; ayrıca bkz. PULAŞLI, Genel Esaslar,§ 30 N. 25; bununla birlikte muhtemelen maddenin Tasarı aşamasındaki ilk metninden hareketle (hem kamu düzenine hem de işletme konusuna aykırılık açısından) süreklilikten söz eden PULAŞLI, Şerh,§ 60 N. 85-86; (kamu düzenine aykırılık açısından) karş. PuLAŞLI, Genel Esaslar,§ 30 N. 26.

12] Kamu düzenine aykırılık dışında verilen örnekler için bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. l9-43.

aykırılık olmadığı sürece mevcut kurulu düzeni korumak ve ticaret şirketlerinin devamhhğma öncelik vermek olmalıdır[124].

Bu arada Bakanlık tarafından TK 210/3 (ve TK 353 ile 530) kapsamında bir fesih davası açılabilmesi için öncelikle DenY 9/3 uyannca bir inceleme raporu düzenlenmesinin zorunlu olduğuna da işaret edilmelidir.

Maddede sadece fesih davası açma hakkı öngörüldüğünden, Bakanlığın, ticaret şirketleriyle ilgili fesih dışında, örneğin genel kurul kararlarının *iptali*[115], bedelleri tamamen ödenmeyen paylar için ihraç olunan hamile yazılı hisse senetlerinin geçersizliğinin (eTK 409/3, TK 484/2) tespiti[116] talepli bir dava açma konusunda yetkili olmadığı kabul edilmelidir[117].

454 Öte yandan TK 210/3'te öngörülen sürenin bir zamanaşımı süresi mi yoksa bir hak düşürücü süre mi olduğu sorununun çözümü öğreti ve uygulamaya bırakılmıştır. Öğretide genel kabul *gören*[128] ve bizim de katıldığımız görüş burada TK 353'te olduğu gibi bir hak düşürücü sürenin bulunduğu yönündedir[129].

Ancak fesih davası ile ilgili olarak dile getirilebilecek bir diğer eleştiri ise, öğrenmeden itibaren işleyecek bir yıllık sürenin yeterli olmadığı, bu durumda her halde işlemin yapılmasından itibaren işleyecek bir üst süreye de ihtiyaç bulunduğudurH[0]. Hatta öğretide azami bir süre öngörülmemiş olmasının, hukuk devleti ilkesinin bir uzantısı olan hukuki güvenlik ilkesine aykırı bir şekilde kişilerin sürekli dava tehdidi altında kalmasına yol açacağı ve bu yönüyle de hükmün anayasaya

---

1u Nitekim feshin "en son çare" olarak düşünülmesi gerektiği yönünde bkz. ANSAY, Batider 1961, 43-44, ayrıca 56; ALIŞKAN, 180.

125 Bu konuda bkz. ÇAMOĞLU (Poroy/fekinalp), N. 722f, l 716f; ancak belirtelim ki yaz.ar, TK 210/3 kapsamında Bakanlığın "ilgili" sıfatıyla anonim ve limited şirket genel kurul kararlarına karşı yokluk veya butlanın tespiti davası açma hakkına sahip olduğu görüşünü de benimsemektedir.

126 Nitekim bu yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 20.03.1987 tarih ve l 986-7665/1621 sayılı kararı (YKD 1987/7, l036 vd.; özet için MoROĞLUIKENDİGELEN, 197); uygulamadan başka örnekler için ayrıca bkz. ALIŞKAN, 214.

127 Bu yönde bkz. ALIŞKAN, 218-220 ve orada anılan diğer yazarlar.

128 Nitekim bu yönde bkz. GÜRBÜZ ÜSLUEL, 168-169; CAN, 117-118; ÇAMOĞLU(Poroyffekinalp), N. 1728e ile 174lm; ayrıca sürenin resen inceleneceğinden söz eden ALIŞKAN, 209; bununla birlikte zamanaşımı süresi olduğu yönünde karş. PULAŞLI, Şerh, § 60 N. 87; PULAŞLI, Genel Esaslar,§ 30 N. 27.

129 Ayrıca bir yıllık sürenin DenY 9/3 uyarınca düzenlenecek inceleme raporunun Bakanlığa sunulmasından itibaren işlemeye başlayacağı yönünde bk.z. ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 1728e ile 1741m.

130 KENDİGELEN, İlk Tespitler, 133.

aykırılığına neden oluşturacağı belirtilmiştir[1-1]. Bu doğrultuda kanunda değişiklik yapılıp açıkça bir üst sınır öngörülmediğj takdirde, işlem veya faaliyetin üzerinden uzunca bir süre geçtikten sonra fesih davası açılmasına karşı başvurulabilecek yegane savunma, MK 2 hükmüne dayalı olarak Bakanlığa tanınan hakkın kötüye kullanıldığı olacaktır[111].

8. BASİT YARGILAMA USULÜ

Bütün ticaret şirketlerine yönelik bir başka genel hükme **TK** *455*
1521'de yer verilmiştir[133]. Bu düzenlemeye göre ticaret şirketleri ile ilgili şu iki grup dava basit yargılama usulüne (HMK 316 vd.) tabi tutulmuştur:

. Belirtelim ki genel hüküm niteliğini haiz TK 1521'in yanı s□ra şirketler hukukuna özgü olarak ayrıca TK 268/3, 437/5-c.2, 546/1 ile "acele işlere ilişkin usul" adı altında TK 353'te de basit yargılama usulüne özel olarak işaret edilmiştir. Ancak eTK 1460'ın aksine tasfiye memurlarını açıkça kapsayan TK 1521 hükmü karşısında artık tekrar niteliği taşımaktan öteye bir anlamı olmayan TK 268/3 ile 546/1'deki düzenlemeler kesinlikle gereksizdirm. Aynı durum bilgi almak isteyen pay sahibi ile anonim şirket arasındaki bir uyuşmazlığa yönelik olarak öngörülen, dolayısıyla TK 1521'in kapsamına girdiği tartışmasız olan TK 437/5-c.2 için de geçerlidir.

Ayrıca miktar veya değeri beşyüzbin Türk Lirasını geçmeyen ticaret şirketlerine ilişkin ticari davaların da, bunlar aşağıdaki ölçütlere uymasa bile basit yargılama usulüne tabi olduğuna işaret edelim (TK 4/2).

(1) Ortaklar ile şirket arasındaki veya ortakların birbirlerine karşı *456*
(münhasıran) şirket ortaklığından kaynaklanan davalar.

Hükümde "ortak" terimi ile birlikte ayrıca anonim ve paylı komandit şirket ortaklarını özel olarak belirtmek amacıyla "pay sahibi" terimi de -kanaatimizce gereksiz yere- kullanılmıştır[135].

---

131 CAN, 120-125.

132 Bununla birlikte bkz. ve karş. BK 146'dakion yıllık sürenin TK 210/3 uyarınca açılacak fesih davası açısından da uygulanabileceği yönünde PULAŞLI, Şerh,§ 60 N. 87; PuLAŞLI, Genel Esaslar,§ 30 N. 27; eTK döneminde ileri sürülen benzer bir görüş için bkz. ALIŞKAN, 209 ve orada yollama yapılan diğer yazarlar.

131 Bununla birlikte karş. eTK 1460'ın karşılığı olan bir maddenin TK'ya alınmadığından söz eden, dolayısıyla TK 1521 hilkmünü görmezden gelen ve açık kanuni düzenlemeye rağmen benzer bir sonuca TK 546/1'deki tasfiye memurlarına yönelik özel hükmün kıyasen uygulanmasıyla varmaya çalışan PULAŞLI, Şerh,§ 7 N. 98; PULAŞLI, Genel Esaslar,§ 6 N. 57.

134 Bu yönde bkz. KENDİGELEN, ilk Tespitler, 448, 592.

135 KENDİGELEN, ilk Tespitler, 592 ve dpn. 4.

Bu hükmün kapsamına başta ortaklar kurulu veya genel kurut kararlannın geçersizliği gerekçesine dayalı davalar (örneğin TK 227, 308. 445 vd., 622) ile şirketin sona ermesine yönelik davalar (TK 243 vd.. 328. 529 vd.'1[6], 636) girecektir. Benzer bir durum şahıs şirketlerinde ortaklann açabileceği ortak davası (TK 128/7) ile özellikle ortağın şirketten aynlmasına yönelik davalar (TK 253 vd., 328, keza TK 638 vd.) için de geçerlidir.

(2) Şirketin yönetim kurulu üyeleri, yöneticileri, müdürleri, tasfiye memurları ya da denetçilerine karşı açılacak davalar.

Bu ikinci grup davanın kapsamına başta şirket, ortaklar veya alacakJılar tarafından açılacak sorumluluk davaları [TK 549 vd., 644/1-(a)] girecektir. Aynı şekilde anılan kişilerin yetkilerinin sınırlandırılması veya kaldırılması amacıyla açılan davalar da (örneğin TK 2 l 9, 220, 235, 630/2[137]) tartışmasız basit yargılama usulüne tabidir. Ne var ki artık organ niteliğini taşımayan denetçilerin de TK 1521'de aynca sayılmasının yerindeliği tartışmaya açıktır.

Öte yandan hükmün lafzı dikkate alındığında maddede anılan kişiler tarafından şirkete karşı açılacak davaların hükmün kapsamı dışında bırakılması gibi bir eleştiriyle karşılaşılması da kaçınılmazdır[H8].

457 Kanun koyucunun şirketler hukukuna ilişkin bazı davaları basit yargılama usulüne tabi tutmasındaki temel amaç, şüphesiz bu konudaki uyuşmazlıkların daha seri bir şekilde çözüme kavuşturulmasını sağlamaktır. Nitekim basit yargılama usulü, genel (yazılı) yargılama usulüne göre daha çabuk işleyen bir usuldür.

Basit yargılama usulünün, genel (yazılı) yargılama usulünden belli başlı farkları ise şu şekilde özetlenebilir: Her şeyden önce basit yargılamada cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçesi verilmesi imkanı yoktur (HMK 317/3). Tüm delillerin dava ve cevap dilekçeleri ile birlikte sunulması veya dayanılan delillerin getirtilmesi için gerekli bilgilere dilekçelerde yer verilmesi zorunludur (HMK 318). İddia ve savunmanın genişletilmesi yasağı dava veya cevap dilekçesinin verilmesiyle birlikte başlamaktadır (HMK 319). Mümkün olan hallerde mahkeme, tarafları duruşmaya davet etmeksizin dosya üzerinden karar verebilir (HMK 320/1). Nihayet daha kısa sürede tamamlanması amacıyla ön inceleme ve tahkikat aşamaları birbiriyle bağlantılı ola-

---

/36 TK. 547 hükmüne dayalı ek tasfiye (şirketin ihyası) istemli davanın da basit yargılama usulüne tabi olduğu yönünde bkz. Yargıtay HGK'nın 13.12.2018 tarih ve 2017-11-2924/I935 sayılı kararı.

137 örnek olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin 28.04.2016 tarih ve 2015-10670/4851 sayılı kararı.

/38 KENDİGELEN, İlk Tespitler, 592; aynı yönde MOROĞLU, Öneriler, 418.

rak düzenlenmiş, böylece hem işlemler basitleştirilmiş hem de süreler daha kısa tutulmuştur (HMK 320/2-4, 321).

Bu arada basit yargılamaya tabi dava ve işlerin adli tatilde de gö- *458*
ıiilmesini öngören HUMK 176/1-b.11 hükmüne benzer bir düzenlemeye HMK'da yer verilmediğinden, artık bu tür dava ve işlere adli tatilde bakılamayacağına özel olarak işaret edilmelidir. Buna karşılık TK 353 hükmüne dayalı olarak anonim şirketin feshine yönelik açılacak dava "acele işlere ilişkin usule tabi" tutulduğundan (TK 353/3-c.3), **HMK** l 03/1-(h) uyarınca bu davanın adli tatilde de görülmesi gerekecektir.

9. ÖLÇEKLERİNE GÖRE TİCARET ŞİRKETLERİ[139]

Tamamen yeni olan TK 1522-1523'te gerek işletmeler, gerek *459*
semıa◆e şirketleri ölçeklerine göre ikiye ayrılmıştır. Nitekim yeni TK dönemında, artık sermaye şirketleri bakımından TK 1523/1 gereği *"küçük ve orta büyüklükteki sermaye şirketi"* ile *"büyük sermaye şirketi* "nden söz edilecektir.

Benzer bir durum TK 1522 uyarınca *"küçük ve orta büyüklükteki işletme (KOBİ)"* ile -her nekadar maddede açıkça zikredilmemişse de hükmün mefhumu muhalifinden çıkarılan-"büyük *(ölçekli) işletme"* (bu açıdan bkz. TK 1530/5) için de geçerlidir.

Belirtelim ki her iki maddede de şahıs şirketleri ayrıca zikredilme- *460*
ınıştir. Ancak TK 1522 hükmünde herhangi bir ayrım gözetilmeksizin tüm işletmeler için aynı ölçütlerin geçerli olacağı kabul edildiğinden, şahıs şirketlerinin işletmelerinin de TK 1522 kapsamında öngörülecek ölçütlere tabi olacakları sonucuna varılması kaçınılmazdır[140] (bu yönde bkz. TK 135/2).

Bu ayrımın önemi, TK'da öngörülen ticari defterler ile finansal *461*
tablolara ve raporlamaya ilişkin hükümlerin uygulanmasında kendisini gösterecek, her iki grup işletme/sermaye şirketi, bu bağlamda farklı hükümlere tabi olacaktır. Nitekim KamuGK tarafından değişik işletme büyüklükleri dikkate alınarak TMS-TFRS 'den farklı standartlar yapılabileceği açıkça hükme bağlanmıştır [TK gm 1/1-(b)]. Ayrıca TK'da ticaret şirketlerinin yeniden yapılandırılması (TK 147/4, 149/5, 169/4, 171/2, 186/3) ile ilgili hükümlerin uygulanması bakımından da anılan ölçekler dikkate alınmış (TK 135/2), bu anlamda yeniden yapılandırma-

---

139 Buradaki açıklamalar ve daha fazlası için bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 592-596.

uo KENDİGELEN, İlk Tespitler, 594-595; aynı yönde bkz. PULAŞLI, Şerh, § 6 N. 5; bununla birlikte karş. BiLGiLifDEMİRKAPI, 142-143; ayrıca ölçeklerin sennaye şirketlerine özgU olduğundan söz eden TEKİNALP (Poroy/Çaınoğlu), N. 120c-120d.

da küçük ve orta ölçekli şirketler açısından birleşme, bölünme ve tUr dc-ğiştinne işlemlerini kolaylaştıran istisnalar kabul edilmiştir. Benzer bir aynm TK 397/4 kapsamında denetime tabi tutulan sermaye şirketlerinin belirlenmesinde de göz önünde bulundurulmuştur (bkz. BağDK 3).

Her ne kadar Son-Tasarıda sermaye şirketlerinin küçük, orta ve büyük şeklinde sınıflandırılmasında farklı ölçütler benimsenmişse de, Tasannm TBMM'de görüşülmesi aşamasında verilen bir önerge ile, TK 1522 uyarınca Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanacak bir yönetmelikte öngörülecek küçük ve orta büyüklükteki işletmelere yönelik ölçiltlerin, sennaye şirketleri için de aynen geçerli olacağı kabul edilmiştir (TK 1523/1).

Yeni adıyla Ticaret Bakanlığı TK yürürlüğe girdikten sonra bir yönetmelik hazırlamadığından, halen 2005/9617 karar sayısı ile Bakanlar Kurulu tarafından 19.10.2005 tarihinde yürürlüğe konulan "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik"ıı hükümleri -TK ve YürK'ya aykırı olmamak kaydıyla- uygulanmaya devam edecektir (YürK 42/2).

462 TK 1522 dahilinde KOBİ'ler için belirlenecek ölçütleri aşan sermaye şirketleri, TK 1523/1'de "büyük sermaye şirketi" olarak nitelendirildiği gibi, bu ölçütlere bakılmaksızın, asli faaliyet konularından biri, varlıkları güvenilir kişi sıfatıyla geniş bir kitle adına muhafaza etmek olan bankalar, yatırım bankaları, sigorta şirketleri, emeklilik şirketleri ve benzerleri "büyük sermaye şirketi" sayılmıştır [TK 1523/2-(b)].

Doğrudan büyük sermaye şirketi sayılan şirketlere ilişkin TK 1523/2'de yer verilen sınıflandırma, esasen KOBİ-TFRS 1.3 hükmünde yapılan "kamuya hesap verme yükümlülüğü bulunan işletmelere" yönelik tanımı (6335 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten sonra artık kısmen) yansıtmaktadıru[2]. İlgili düzenlemede, bu işletmelerin KOBİ'ler için öngörülen standartları uygulayamayacağı da açıkça hükme bağlanmıştır.

463 Maddede ayrıca, öngörülen büyüklük ölçütlerinin bilanço günü itibariyle, birbirini izleyen iki faaliyet döneminde aşılmasının veya bu ölçütlerin altında kalınmasının şirketin büyüklük yönünden konumunu değiştireceği belirtilmiş (TK 1523/3), şirketlerin yeniden yapılan-

---

UJ RG 18.II.2005/25997, değişiklikler için bkz. RG 04.11.2012 /28475 ile RG 24.06.2018 / 30458.

ul Henüz 660 sayılı KHK ile KamuGK kurulmadan önce TMSK tarafından çıkarılan KOBİ-TFRS için bkz. RG 01.11.2010 / 27746.

dırılmaları halinde ise bu konumun saptanması açısından ilk bilanço günündeki değerlerin esas alınacağı ifade edilmiştir (TK 1523/4).

Bu arada TK 1523/5 ile işçi sendikalarına tanınan bilgialma hakkının burada özel olarak düzenlenmesinin gerekçesi açıklanmamıştır. Oysa bu haliyle hükmün hangi amaca hizmet ettiği belli değildir. *464*

10. ZAMANAŞIMI

465 Şirketler hukukuna giriş kısmında belirttiğimiz üzere BK 147/1-(4) uyarınca bir şirket sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıklar genel hükme oranla daha kısa bir zamanaşımı süresine tabi tutulmuştur. Şüphesiz bu maddeye dayalı uyuşmazlığın kaynağı adi şirket sözleşmesinin yanı sıra, ticaret şirketine ilişkin bir sözleşme de olabilir. Bu nedenle ticaret şirketlerinde de şirket sözleşmesine dayalı olarak (1) ortakların birbirleri veya şirket ile ya da (2) yönetici, temsilci ve denetçilerin şirket veya ortakları arasındaki alacaklar hakkında beş yıllık zamanaşımı süresi uygulanacaktır (bkz. Kn. 78).

466 Ancak BK 147/1-(4)'ün, özel hükümlerin varlığı halinde uygulanmayacağına, bu bağlamda ticaret şirketlerine özgü zamanaşımına yönelik özel hükümlere örnek olarak TK 202/2, 231/2, 285/3, 396/3, 512/2, 560, 611/3'ün gösterilebileceğine tekrar işaret edelim.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ŞAHIS ŞİRKETLERİ

BİRİNCİ AYRIM

GENEL OLARAK

1. KAVRAM

Ticaret şirketleri; kendilerine tahsis edilen TK'nın İkinci Kitabının ilk maddesinde bir yandan sınırlı sayı ilkesine sadık kalınarak ismen sayılmış (TK 124/1), öte yandan da şahıs ve sermaye şirketleri olarak iki gruba ayrılmıştır (TK 124/2). Bu yeni düzenleme ile kollektif ve (adi) komandit şirket şahıs; anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket ise sermaye şirketi olarak nitelendirilmiştir. Buna karşılık aynı zamanda bir ticaret şirketi olarak kabul edilen kooperatife ise bu ayrımda yer verilmemiştir (bu konuda bkz. Kn. 64). *467*

Belirtelim ki 1956 tarihli eTK'da yapılmayan bu tasnif öğretiyi[1] ve özellikle vergi mevzuatını (örneğin GVK 81, gm 4; KVK 2/1; VUK 5/3; ayrıca İİK 179) takiben 2011 tarihli TK'ya aktarılmış; aynca bu ayrıma yeni düzenlemede bazı hukuki sonuçlar da bağlanmıştır (bR:z. Kn. 58 vd.).

Böyle bir ayrım yapılmasının arkasında şüphesiz, terimde de vurgulandığı üzere şirket açısından ortağın mı yoksa getirilen sermayenin mi ön plana çıktığı sorusuna verilecek cevap yatmaktadır. Nitekim şahıs şirketlerine ilişkin düzenlemelerde, özellikle ortaklık sıfatından kaynaklanan haklar ile borçların belirlenmesinde kişi olarak ortak, getirdiği sermayeden daha önemli ve belirleyicidir. *468*

Gerçekten şahıs şirketlerinde ortaklık sıfatı çoğu zaman şirketin devamlılığı açısından özel bir anlam taşımakta, ortağın ölümü, kısıtlanması veya iflası ilke olarak şirketin sona erme sebebi kabul edilmektedir [TK 243/1; BK 639/1-(1), (2); ayrıca TK 250/2, 252, 268/2, 328/1-c.2]. Öte yandan şahıs şirketlerinde aksi öngörülemeyecek bir şekilde her ortağa sadece bir oy hakkı tanındığı gibi (TK 226/1, 309/1), *469*

---

1 Örnek olarak bkz. KARAYALÇIN, 77-79.

şirketin önemli kararlarının alınmasında da oybirliği şartı aranmıştır Bu kapsamda özellikle şirket sözleşmesinin değiştirilmesi (TK 22612) Ye aynı zamanda bu sonucu doğuracak şirkete yeni bir ortağın alınma. sı ve a mevcut bir ortağın payını devretmesi ancak bütün ortakların nıuvafakatiyle gerçekleştirilebilir.

Şirket sözleşmesinin değiştirilmesine yönelik kararların yanı sı[illegible] kollek1if şirkete dair birçok maddede de ilgili kararın oybirliği ile alınacağına açıkça işaret edilmiştir. Bu açıdan TK 226/2'nin yanı sıra örnek olarak TK 223/1-c.3, 229, 253/1, 268/1, 273/1, 274/1, 275, 276, 282/1, 293, 294/1, 295 ile komandit şirkete ilişkin olarak da bu hükümlere yollama yapan TK 308, 319, 328 hükümlerine, ayrıca olağanüstü iş ve işlemler ile temel nitelikteki işlemlerde komanditer ortağın oy hakkına açıkça işaret eden TK 309/3 hükmüne bakılabilir.

Temel ve olağanüstü nitelikte sayılan iş ve işlemler dışında ise kanun koyucu şahıs şirketleri açısından da oybirliği değil çoğunluk (oyçokluğu) ilkesini benimsemiştir (örnek olarak TK 220, 221/1, 226/2, 227/1, 231/2). Ancak bu durumda da her ortağa, getirdiği sermayeden bağımsız olarak sadece ve en fazla bir oy hakkı tanındığı, dolayısıyla getirilen sermayenin miktarının oy hakkının belirlenmesinde ve ilgili kararların alınmasında bir etkisinin bulunmadığı göz ardı edilmemelidir.

47O Kaldı ki şahıs şirketlerinde, sermaye şirketlerinden farklı olarak, şirket borçlarından dolayı ortakların hiçbirinin ya da bazılarının sorumluluğu sınırlandırılmamıştır(TK 211, 304/1). Bu anlamda kollektif şirkette bütün, komandit şirkette ise (sadece) komandite ortaklar şirketin alacaklılarına karşı kişisel olarak, yani tüm malvarlığıyla sorumlu tutulmuştur. Bu sınırsız sorumluluk ister istemez ortağın kişiliğini ön plana çıkarmakta ve şirkete şahıs ortaklığı sıfatı kazandırmaktadır.

Yeri gelmişken işaret edelim ki kollektif şirketin ortakları ile komandit şirketin komandite ortaklarının sorumluluğu, sınırsız ve müteselsil (TK 236/1) olmakla birlikte ikinci derecededir (TK 237/1); bir başka deyişle şirket alacaklısının öncelikle şirketi takip etmesi gerekli olup ancak alacağını şirket malvarlığından tahsil edememesi veya böyle bir imkanın zayıflaması (kanuni deyimle şirketin sona ermesi) halinde ortağa yönelmesi mümkündür.

2. TARİHÇE VE UYGULAMA

471 Tarihi açıdan bakıldığında bugünküne benzer örneklerine özellikle deniz aşırı ticaretin gelişmesi ile birlikte rastlanan, XII. yüzyıldan sonra gelişen ve daha sık başvurulan şahıs şirketleri, ilk kez 1673

---

2 Kişi vesennaye şirketlerine yönelik kapsamlı bir karşılaştı.rma için bkz. BOZKURT, 22-33.

tarihli düzenleme ile Fransa'da yasal bir zemine kavuşturulmuştur1. 1850 yılında kabul edilen Kanunname-i Ticaret ile 1807 tarihli Fransız Ticaret Kanunundan hukukumuza aynen ithal edilen kollektif ve komandit şirketler, sırasıyla 1926, 1956 ve 2011 tarihli Türk Ticaret Kanunlarında da özel olarak düzenlenmiştir.

Belirtelim ki eski İtalyan ve Alman kanunları göz önünde bulundurularak tanzim edildiği belirtilen 1926 tarihli eTK'daki şahıs şirketlerine ilişkin hükümler, bazı zorunlu değişiklik ve eklerle l956 tarihli eTK'ya da esas oluşturmuş[4], bir başka deyişle eski düzenleme varlığını ana hatlarıyla 1956 tarihli eTK'da da aynen sürdürmüştür. Aynı şekilde l 956 ile 2011 tarihli TK'lardaki şahıs şirketlerine ilişkin düzenlemeler de ayrıntı sayılabilecek birkaç ek hüküm ve fıkranın yam sıra dilin güncelleştirilmesi dışında içerik olarak birbirinin aynıdır. Dolayısıyla 1926'dan bu yana şahıs şirketlerinin ülkemizde benzer nitelikteki hükümlerle düzenlendiği rahatlıkla söylenebilir.

Uygulama açısından ise bir dönem oldukça sevilen ve bu neden- *472*
le en çok başvurulan şirket türleri arasında yer alan şahıs şirketleri, 1980'li yılların ardından sayısal üstünlüğünü sermaye şirketlerine bırakmıştır. Nitekim son dönemde bir yandan mevcut şahıs şirketlerinin büyük bir kısmı ya tasfiye edilmiş ya da tür değiştirme yoluyla sermaye şirketine dönüştürülmüş, öte yandan yeni kurulanlar açısından ezici bir çoğunlukla sermaye şirketleri tercih edilmiştir. Şahıs şirketlerine yönelik ilginin azalmasının ve giderek neredeyse tamamen ortadan kalkmasının arkasında şüphesiz mevcut şahıs şirketlerinde ortakların sınırsız sorumluluktan kurtulma[6], yeni kurulan ticaret şirketlerinde ise ortakların sorumluluğunu sınırlandırma arzusu yatmaktadır.

Bir fikir vermesi amacıyla ulaşabildiğimiz şu istatistiki bilgileri paylaşmak yararlı olacaktır: *Arslanlı'nın* tespit ettiği üzere 1959 yılı sonu itibariyle (yalnız) İstanbul ilinde 4224 kollektif ile 481 komandit olmak üzere toplam 4705 şahıs şirketi faaliyet göstermesine karşın, 553'ü anonim, 1253'ü limited, 12'si paylı komandit olmak üzere sermaye şirketlerinin toplam sayısı ise 1818'den ibaretti7. *Üçışık*

---

3 Tarihçe konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. ARSLANLI, 3 vd.; ayrıca MiMAROĞLU, 3 vd., 147 vd.; EREM, 33 vd.

Bu konuda bkz. KARAYALÇIN, 243, 323-324; sadece kollektif şirket ile ilgili olarak bkz. TOKSAL, 539 vd.

S Yapılan değişiklikler hakkında toplu bir değerlendinne için bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 194-214; ayrıca MOROĞLU, Öneriler, 123-134.

6 Sermaye şirketlerine yönelik bu eğilimin gerekçeleri hakkında bkz. KENDİGELEN, Makalelerim I, 1-11.

7 **ARSLANLI, 86** dpn. 1.

um,fmdaı,_verilen bilgiye göre ise 1975 yılı itibariyle yine (yalnız) 1stanbut 1lmde 7648 kollektif ile 1472 komandit olmak üzere toplam 9120 şahıs şirketi faaliyet göstermesine karşın, 26 l6'sı anonim, 2363'il limited, 5'i de paylı komandit olmak üzere sermaye şirketlerini.tıo□la□sayısı sadece 4984'e ulaşıyordua. Aktarılan bu ve□iJ□r behrlı bır ıl ıle sınırlı olsa da anılan dönemlerde şahıs şirketlerının sennaye şirketlerine oranla daha fazla tercih edildiğini açıkça ortaya koymaktadır.

. ._ 1ç Ti:ar□t _Genel Müdürlüğünden edinilen 1974-1998 dönemine ılışkm verılen ıçeren bir belgeye *göre9* 1974 ila 198 1 yılları arasında yı□da ortalama 2500 kollektif, 300 komandit şirket kurulurken, □ynı dönem?e kurulan_anonim şirket sayısı ortalama 1700, limited şırket sayısı ıse 1000.cıvarındadır. Bir başka deyişle 1980'li yıllara k□d□ kurulan şahıs şırketlerinin yılık toplam sayısı, sermaye şirketlermın yıllık toplam sayısından fazladır.

. . İç Ticaret Genel Müdürlüğünün hazırladığı ve sermaye şirketlerının yılla□a.gö□e sayısal dağılımını gösteren bir diğer belgeye *göre*[10] 1960 □ıl□ ıtıb□ıyle Türkiye'de kurulan toplam anonim şirket sayısı 965, lımıted şırket sayısı ise 2578'dir. Bu sayılar 1975 yılına kadar her □ıl anonim şirketlerde artarak devam etmiş, 1975 yılında kurulan şırket sayısı 1234'e kadar çıkmış; limited şirketler açısından ise yıllık ortalama 300 bandında kalmıştır. Yine anılan belgede 1980 yılı itibariyle Türkiye'de toplam 11.686 anonim, 13.908 limited şirketin faaliyet gösterdiği belirtilmektedir.

Bu tarihten sonra kurulan kollektif şirket sayısı ise giderek azalan bir şekilde yıllık olarak önce üç haneli, 1994'ten sonra ise iki haneli sayılara kadar düşmüştür. Aynı şekilde yeni kurulan komandit şirket sayısı da önce iki haneli, ardından tek haneli sayılara inmiştir. Buna karşılık 1981-2000 yılları arasında yeni kurulan sermaye şirketlerinin sayısı ise her yıl anonim şirket için ortalama 3000-4000 bandında devam etmiş, limited şirket bakımından ise neredeyse her yıl katlanarak artmış ve 1997 yılında 62.666 ile zirveye ulaşmıştır.

Yakın döneme bakıldığında ise artık TOBB'un düzenli olarak yayımladığı[11] daha sağlıklı verilere dayalı olarak şu sayılar paylaşıla-

---

8 Üçışıc, 2.

9 Özel arşivimizde bulunan bu belgede, kurulan şirket sayılarında eğilimi gösteren verilerin 1974-1985 yılları arasının TOBB 1986 İktisadi Raporundan, 1986-1994 yıllan arasının TOBB 1994 Ekonomik Raporundan, 1995-1998 yılları arasının ise Maliye Bakanlığı 1998 Yıllık Ekonomik Raporundan alındığı kaydı düşülmüştür.

10 Özel arşiv olarak muhafaza edilen bu belgede ise herhangi bir kaynak gösterilmemiştir. Bununla birlikte sayısal verilerin ticaret sicili kayıtlarına dayalı olması kuvvetle muhtemeldir.

11 2010 yılından günümüze kadar kurulan ve kapanan ticaret şirketlerinin sayıları hakkın-

bilir: Son beş yılda (20 I6-2020) Türkiye genelinde kurulan kollekti f şirket sayısı sadece 66, komandit şirket sayısı ise 4 olmasına karşın, aynı dönemde toplam 62.562 anonim ve 344.647 limited şirket kurulmuştur. Şüphesiz kurulan şirketlerin bir kısmı zaman içinde tasfiye edilmektedir. Ne var ki sermaye şirketlerinde tasfiye edilen şirket sayısı yıllık kurulan şirket sayısının takriben % l5-20'sine karşılık gelmekteyken, şahıs şirketlerinde bu oran kurulan şirketlerin en az dört veya beş mislidir. Bu nedenle her geçen yıl ülkemizdeki şahıs şirketlerinin sayısı giderek azalmakta, sermaye şirketlerinin sayısı ise sürekli artmaktadır.

Nihayet Gelir İdaresi Başkanlığının 2020 yılı için yayımladığı fa- *473*
aliyet raporunda mükellefleri gösteren listeye göre ticaret şirketlerinin güncel sayıları şu şekildedir[12]: Halen ülkemizde aktif olarak faaliyette bulunan şahıs şirketleri 2020 yılı sonu itibariyle 1373 kollektif ve 101 (adi) komandit şirketten ibaretken; sermaye şirketi kategorisinde 144.525 anonim ve 750.266 limited şirket mevcuttur. Listeye göre mükellef konumunda olan sermayesi paylara bölünmüş (paylı) komandit şirket ise sadece iki adettir.

Gelir İdaresi Başkanlığının faaliyet raporlarına göre bu sayılar 2005, 201O ve 2015 yıllarında kollektif şirket açısından sırasıyla 4399, 2786 ve 1994 şeklinde iken, komandit şirket açısından ise 393, 226 ve 146 olarak tespit edilmiştir. Tek başına bu veriler dahi şahıs şirketlerine yönelik tercihin ve buna bağlı olarak mevcut şahıs şirketi sayısının her geçen yıl azaldığını açıkça ortaya koymaktadır.

3. KANuNİ DÜZENLEME VE UYGULANACAK HÜKÜMLER

Şahıs şirketlerinden kollektif şirket TK 211 ila 303, komandit *474*
şirket ise TK 304 ila 328 hükümlerinde düzenlenmiştir. Ancak kanuni düzenleme açısından komandit şirkete ilişkin TK 305/1, 308, 317 ve 328'de kollektif şirket hakkındaki TK 212-303 hükümlerinin tamamına yollama yapıldığı da göz ardı edilmemelidir.

Yapılan bu yollamalar uyarınca ve şüphesiz (TK 305/1, 308, 317'de açıkça belirtildiği üzere) komandit şirkete özgü TK 304-328 hükümleri saklı kalmak kaydıyla, kollektif şirkete ilişkin -esasen bir tanım maddesi olan- TK 21*1* hariç diğer bütün hükümler, mahiyetine uygun düştüğü ölçüde komandit şirket hakkında da uygulama alanı bulacaktır.

---

da bilgi için bkz. https://www.tobb.org.tr/BilgiErisimMudurlugu/Sayfalar/KurulanKapananSirketistatistikleri.php.

11 Bu bilgiler için bkz. https://www.gib.gov.tr/kurumsal/stratejik-yonetim/faaliyet-raporlari. Bu adresten ayrıca 2020 yılı öncesine ilişkin faaliyet raporlarına ve dolayısıyla ilgili yıllarda mükellef sıfatını taşıyan ticaret şirketi sayılarına da ulaşılabilir.

475 Gerek kollektif gerek komandit şirkete ilişkin olarak kanun koyucu ortaklar arası ilişkiler bakımından sözleşme serbestisi ilkesini benimsemiştir (TK 217, 308; ayrıca TK 213/2, 244, 267). Dolayısıyla ortaklar kendi aralarındaki ilişkiyi, örneğin TK 225, 226/1, 228/2, 309/1, 3 l0'da olduğu gibi aksine emredici bir hüküm bulunmadıkça diledikleri şekilde düzenleyebilirler. Buna karşılık dış ilişkiye yönelik hükümler ise (TK 232 vd., özellikle TK 236) kural olarak sözleşme serbestisi ilkesinin kapsamı dışındadır ve ortaklar tarafından aksine bir düzenleme öngörülmesi mümkün değildir[13].

476 Şahıs şirketleri hakkında uygulanacak hükümlere gelince, ilk sırayı hiç şüphesiz ticari olsun olmasın emredici nitelikteki hükümler alacaktır. İkinci sırada sözleşme serbestisi ilkesi uyarınca e!Ilfedici hükümlere aykırı olmayan şirket sözleşmesi hükümleri gelir. Ilk iki grupta uygulanacak hüküm bulunmuyorsa TK 211-328 arasında yer alan açıklayıcı veya tamamlayıcı yedek hukuk kaidelerine başvurulacaktır. Bu sıralamayı takiben ticaret şirketlerine ilişkin TK 124 vd.ndaki genel hükümler, TK 126'nın yaptığı yollama uyarınca MK'nın tüzel kişilere ilişkin genel hükümleri (MK 47-55) ile BK'nın adi ortaklığa ilişkin hükümleri (BK 620-645), şahıs şirketlerinin niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulama alanı bulacaktır. Nihayet tüm bu hükümlere rağmen soruna bir çözüm bulunamazsa, TK 1/1 uyarınca diğer ticari hükümler ile ticari örf ve adete, son olarak da TK 1/2 anlamında genel hükümlere başvurulacaktır.

Genel hükümlere yapılan yollama uyarınca somut uyuşmazlığa uygulanacak bir kanun hükmü veya genel örf ve adet kuralı da bulunamayınca hakim, *"kendisi kanun koyucu olsaydı nasıl bir kural koyacak idiyse ona göre karar ver{mekle)"* yükümlü olacaktır (MK 1/2).

4. BELLİ BAŞLI ÖZELLİKLERİ

477 Uygulamadaki önemine paralel olarak sınırlı bir çerçevede işlenecek şahıs şirketlerinin öne çıkan bazı özelliklerinin daha baştan topluca paylaşılması, bir yandan yine bir şahıs şirketi sayılan adi ortaklık ile karşılaştırılmasına, öte yandan da sermaye şirketleri ile temel farklarının ortaya konulmasına yardımcı olacaktır. Bu bağlamda şu temel özelliklere işaret edilebilir:

78 (1) Öncelikle Türk hukukunda-BK'da hükme bağlanan adi şirke-

[13] Bu yönde ayrıca bkz. ARSLANLI, 89; Yargıtay TD'nin 13.04.1962 tarih ve 3541/1671 sayılı karan (Batider 1963, C. il, S. 2, s. 311; özet için bkz. MoROĞLUIK.ENDİGELEN, 236).

tin aksine- TK'da düzenlenen tüm ticaret şirketlerine, dolayısıyla aynı zamanda kollektif ve komandit şirkete de kanunen tüzel kişilik tanındığı (TK 125/1), bu yönüyle hukukumuza büyük oranda ka):la◆lık eden, ancak şahıs şirketlerinin tüzel kişiliğini kabul etmeyen Isvıçre ve Alman hukuklarından önemli bir farklılık oluşturulduğu belirtilmelidir. Türk hukukuna yönelik bu tercihin bir sonucu olarak tüzel kişi sıfatını haiz şahıs şirketlerinin kanunen tüzel kişilere sağlanan tüm hukuki imkanlardan (MK 47 vd.) yararlanabileceği konusunda en ufak bir şüpheye yer bırakılmamıştır.

Bununla birlikte İsviçre ve Alman hukuklarında tüzel kişiliği bulunmayan, adi şirketteki gibi bir elbirliği mülkiyeti olarak nitelendirilen kollektif ve komandit şirketlerin, bir ticaret unvanı altında -tıpkı tüzel kişiler gibi- hak iktisap edip borç üstlenebileceği, bir uyuşmazlıkta taraf ve dava ehliyetini haiz olduğu, ortaklığın özel bir malvarlığına sahip bulunduğu ve bu malvarlığının öncelikle şirket alacaklılarının tatminine tahsis edildiği, bir ticaret şirketine kurucu ortak olabileceği, hatta adına taşınmaz tescili dahi yapılabileceği, özetle hak ve fiil ehliyetini haiz bir hukuk süjesi olduğu kabul edilerek, bu farklılığın pratik önemi büyük oranda azaltılmış, sorun daha çok teorik bir niteliğe büründürülmüştür[14].

(2) Tüzel kişiliğin doğal uzantısı olarak şirket adına üstlenilen 479
borçlardan birinci derecede şahıs şirketleri sorumludur (TK 237/1, 317). Ancak sermaye şirketlerinin aksine şahıs şirketlerinde (kollektif ve komandite) ortaklar, ikinci derecede de olsa şirket borçlarından dolayı ayrıca tüm malvarlıklarıyla ve müteselsil olarak sorumlu tutulmuşlardır (TK 236/1, 317). Üstelik ortakların, şirketin borcundan dolayı haciz yoluyla takibin yanı sıra, -Türk hukukunda ilke olarak sadece tacirlerin tabi olduğu- iflas yoluyla takibe de muhatap olabilmelerine izin verilmiştir (TK 238/2, 240/1).

Buna karşılık adi komandit şirkette karşımıza çıkan komanditer ortak (TK 304/2) ise, -bazı istisnalar hariç- sadece taahhüt ettiği sermaye payıyla sınırlı bir sorumluluğa tabidir (TK 304/1, 3 l9; istisnalar için bkz. TK 320, 321, 322/3, 323).

Belirtelim ki sorumluluk açısından benzer bir durum sermayesi paylara bölünmüş (paylı) komandit şirketteki (sınırsız sorumlu) komandite ve (sınırlı sorumlu) komanditer ortaklar açısından da geçerlidir (TK 564).

(3) Kanun koyucu sermaye şirketi olan anonim ve limited şirketin 480
aksine (TK 338/1, 573/1), şahıs şirketlerinin tek kişi ile kurulabilme-

[14] Bu konuda bkz. ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 197.

sine izin vennemiştir. Bu nedenle her iki şahıs şirketinin de en az iki ortağının bulunması zorunludur. Öte yandan kollektif şirketteki tüm ortaklar ile komandit şirketteki sınırsız sorumlu komandite ortak ancak bir gerçek kişi olabilir; tüzel kişiler ise şahıs şirketlerinden sadece komandit şirkete ve komanditer sıfatıyla ortak olabilirler.

Paylı komandit şirkette kanun koyucu kurucu sayısının en az beş kişi olacağı kuralını -her nedense- muhafaza etmiştir (TK 568/2). Her iki komandit şirkette de ortaklardan en az birinin komandite, en az birinin ise komanditer olması şarttır.

481 (4) Hemen yukarıda belirtildiği üzere, şahıs şirketlerinde ortaklar arası ilişkileri düzenlemek açısından geniş bir sözleşme serbestisi tanınmış (TK 217, 308), istisnaen emredici hükümler öngörülmüştür. Buna karşılık gerek anonim (TK 340) gerek limited şirketlerde (TK 579) kanuni düzenleme, aksi açıkça belirtilmediği sürece emredici olarak nitelendirilmiş, böylece sadece izin verilen ölçüde şirket sözleşmelerine özel hükümler eklenebilmesi mümkün kılınmıştır.

Paylı komandit şirkette ise kollektif şirket hükümlerinin uygulanacağı alanlarda sözleşme serbestisi, anonim şirket hükümlerinin uygulanacağı alanlarda ise emredici hükümler ilkesinin geçerli olduğu söylenebilir.

482 (5) Ortaklarının tamamının veya bir kısmının şirket borçlarından dolayı sınırsız olarak sorumlu tutulmaları nedeniyle, şahıs şirketlerinde getirilecek sermaye için asgari bir tutar belirlenmediği gibi, kişisel emek ile ticari itibar dahil TK 127'de öngörülen her türlü ekonomik değerin sermaye olarak taahhüdüne imkan tanınmış, ayrıca nakit dışı sermaye konusunda da anonim ve limited şirketlerin (TK 342, 343, 578, 581) aksine sınırlayıcı hükümler öngörülmemiştir.

Bu arada sınırlı sorumlu olan komanditer ortağın ise kişisel emek ve ticari itibarını sermaye olarak getirmesine izin verilmediği (TK 307/2) belirtilmelidir.

483 (6) Kanun koyucu sermaye şirketlerinin aksine, şahıs şirketlerine ilişkin tanım maddelerinde hep "ticari bir işletmeyi işletmek amacı"ndan söz etmiş (TK 211, 304/1), böylece ticari işletme büyüklüğünde olmayan, daha küçük hacimli işletmeler için bir şahıs şirketi kurulamayacağını açıkça vurgulamıştır.

Belirtelim *ki* anonim ve limited şirketler açısında böyle bir şart öngörülmemiştir. Dolayısıyla her ne kadar bu şirketlerin birer esnaf işletmesi dahi işletebilecekleri düşünülebilirse de, esasen ticari işletme işletmeye en uygun şirket türlerinin anonim ve limited şirketler

olduğu, giderek kanun koyucunun bu şirketlerin bir ticari işletme işlettikleri varsayımından hareket ettiği dahi söylenebilir'[5].

(7) Yine sınırsız sorumluluğun bir uzantısı olarak şirketin yöneti- *484*
mi (ve temsili) bu sorumluluğu taşıyan (kollektif ve komandite) o□a□-lara kanunen hem hak olarak verilmiş hem de borç olarak yüklenmiştir (TK 218/1, keza TK 318/2). Böylece şirketin kanunen, organ sıfatıyla ortaklar tarafından yönetilmesi ve temsili anlamına gelen "özden organ ilkesi" benimsenmiştir.

Buna karşılık komandit şirkette komanditer ortağa böyle bir yetki tanınmadığı gibi, bu düzenlemeye aykırı davranılması sorumluluğun sınırsız hale gelmesi yaptırımına bağlanmıştır (TK 321/1, 321/5, hatta TK 320).

(8) Şahıs şirketlerinde her ortağa getirdikleri sermayenin değerin- *485*
den tamamen bağımsız olarak bir oy hakkı tanınmış, hatta bu kurala aykırı şİ!:ket sözleşmesi hükümleri de geçersiz sayılmıştır (TK 226/1, 309/1). üte yandan ortaklar kurulunda önemli nitelikteki birçok kararın alınabilmesi için oybirliği (TK 226/2, 223/1, 229/1, 253/1) kuralı benimsenmiştir. Bu açıdan oybirliği aranmayan hallerde uygulanacak çoğunluk kuralının (TK 226/2) daha çok yönetim işlerinde gündeme gelecek kararlara ilişkin olduğu söylenebilir. Çoğunluk ise şirketteki ortakların salt çoğunluğu anlamına gelmekte (TK 226/3), bir başka deyişle kollektif şirkette çoğunluk esasına tabi bir karar alınabilmesi için en azından sayı itibariyle ortakların yarıdan fazlasının aynı yönde (olumlu) oy kullanması gerekmektedir. Böylece şahıs şirketlerinde ortakların alınacak kararlara doğrudan etki edebilmelerine imkan tanınmıştır.

Oysa sermaye şirketlerinde "çoğunluk ilkesi" geçerli olup (TK 418/2 ve ikinci fıkra hariç TK 421; TK 620, 621/1), oybirliği istisnaen aranmakta (TK 421/2, 621/2); ayrıca ortakların oy hakları da kural olarak getirdikleri sermayeye göre belirlenmektedir (TK 434/ l, 618/1). Dolayısıyla bir sermaye şirketine iştirak eden kişi, alınacak kararlar üzerinde getirdiği sermaye oranında söz sahibi olabilmekte ve etkide bulunabilmektedir. Kaldı ki sermaye şirketlerinde önemli bazı kararlara yönelik aranan, sermayenin belirli bir oranının olumlu oyuna dayalı nitelikli karar nisabı da istisnai olup, olağan kararların sermayenin değil sadece genel kurul toplantısında temsil olunan oyların çoğunluğuyla alınması mümkündür (TK 418/2, 620).

(9) Şahıs şirketlerinde ortaklara geniş bir denetleme hakkı tanın- *486*
mış (TK 225) ve böylece şirketin bütün sırlarına vakıf olması mümkün

/5 Bu konuda bkz. KENDİGELEN (Ülgen/Helvacı/Kaya/Nomer Ertan), N. 269.

olan ortak açısmdan aynı zamanda rekabet yasağı da öngörülmüştür (TK 230-231).

emlaye şirketlerinde ise ortaklara tanınan bilgi alma hakkı özellikle şirket sırları nedeniyle sınırlandırıldığı gibi (TK 437, 614), ilke olarak olaklar bakımından bir rekabet yasağı da kabul edilmemiştir. Bu şirketlerde rekabet yasağına kural olarak yöneticiler muhataptır (TK 396, 626/2). Ancak şirket sözleşmesinde öngörülmek kaydıyla limited şirketlerde ortaklar için de bir rekabet yasağı getirilmesine izin erilmiştir (TK 613/2).

487 (10) Nihayet şahıs şirketlerindeki sınırsız sorumluluk ortaklar arasında karşılıklı güven ve işbirliğini zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle kollektif şirket ortaklarından ve komandite ortaklardan birinin ölümü, kısıtlanması, hatta komanditer ortağın dahi iflası gibi haller aynı zamanda şirketin sona ermesine de yol açmaktadır (TK 243/1, 253; BK 639; komanditer ortak açısından bkz. TK 316, 328/1-c.2). Benzer bir durum ortaklardan birinin kişisel alacaklısının ortağın tasfiye payına başvurmak istemesi olasılığında da gündeme gelebilir (TK 248-249). Karşılıklı güven nedeniyle ortaklardan birinin iradi olarak şirketten ayrılmasına (çıkmasına) veya şirkete yeni bir ortak girmesine yönelik kararlar, aynı zamanda şirket sözleşmesinin değiştirilmesini de gerektirdiği için ilke olarak oybirliğiyle alınabilecektir (TK 226/2).

Sermaye şirketlerinde ise ortakların kişiliğine yönelik sebeplerin hiçbiri şirketin sona ermesine yol açmayacağı gibi, ortağın kişisel alacaklısına da sadece ortağın payını haczettirmek ve paraya çevirtmek (TK 133/2) imkanı tanınmıştır. Öte yandan sermaye şirketlerinde bir ortaklık payı iktisap ederek şirkete girmek veya sahip olunan paylan devretmek suretiyle şirketten çıkmak, anonim şirkette ilke olarak serbest (TK 490/1, 491 vd.), limited şirkette ise bazı sınırlamalar öngörülmüş olsa da (TK 595) şahıs şirketlerine nazaran çok daha kolaydır.

İKİNCİ AYRIM

KOLLEKTİF ŞİRKET

1. GENEL OLARAK

Kanun koyucu tarafından bir şahıs şirketi kabul edilen (TK 124/2) kollektif şirket, ticaret şirketlerinin genel hükümlerini takiben ilk ticaret şirketi olarak TK 211 ila 303 hükümlerinde düzenlenmiştir. Kuruluşa ilişkin sağlanan kolaylık ve iç ilişkiye yönelik tanınan sözleşme özgürlüğü nedeniyle kollektif şirket, ticaret şirketlerinin aynı zamanda en basit türü olarak nitelendirilebilir. Ne var ki ortakları bakımından öngörülen sınırsız sorumluluk doğal olarak daha çok birbirine hem kişisel hem de ekonomik açıdan güvenen kişilerin bu ortaklık çatısı altında bir araya gelmelerine imkan tanımakta, giderek ortakların şirket ile bir kader birliği yapmalarını zorunlu kılmaktadır. *488*

Bu arada ilk şirket türlerinden biri olan kollektif şirkete ilişkin yasal düzenlemenin zaman içerisinde diğer ticaret şirketlerine oranla olgunlaştığına da işaret edilmektedir. Belirtelim ki kollektif şirkete ilişkin temel düzenleme TK'da yer almakta ise de TK dışındaki mevzuatta da kollektif şirkete ilişkin hükümlere rastlanmaktadır. Bu anlamda örnek olarak vergi ile ilgili GVK'daki düzenleme bir yana özellikle İİK 205, BK 203/2, HMK 382/2-e-(3), TSY 22/2-ç, 64-67 hükümleri zikredilebilir.

Kollektif şirket bir dönem ülkemizde de en çok tercih edilen ticaret şirketi türü olmasına karşın günümüzde önemini büyük oranda kaybetmiş, giderek tamamen tarihi bir şirket türü olmaya aday hale gelmiştir (bkz. Kn. 472-473). *489*

Tekrar pahasına bir fikir vermesi açısından TOBB tarafından yayımlanan istatistiklere göre son onbir yıl içinde (2010-2020 arasında) ülkemizde 217 kollektif şirketin kurulduğunu, buna karşılık 1035 kollektif şirketin ise tasfiye edilerek kapandığını[1] veya tür değiştirdiğini, Gelir İdaresi Başkanlığının faaliyet raporuna göre 2020 sonu itibariyle

---

1 20IO yılından günümüze kadar kurulan ve kapanan kollektif şirketlerin sayıları hakkında bilgi için bkz. https://www.tobb.org.tr/BilgiErisimMudurlugu/Sayfalar/KurulanKapananSirketistatistikleri.php.

sadece 1373 aktif, yani vergi ınUkellefı konumunda kollektif şirket bulunduğunu[1] belirtelim.

11ginç bir şekilde Ticaret Bakanlığının yayımladığı veri bültenlerinde ise 2021 yılı ocak ayı itibariyle aktif kollektif şirket sayısı 10.872 olarak gösterilınektedir3. Devletin iki kurumunun yayımladığı veriler arasındaki bu farklılığı izah edebilecek makul bir gerekçe bulunmamaktadır. Bununla birlikte Ticaret Bakanlığı tarafından ya-
?mlanan verilerdeki şirketlerin sicil kayıtları esas alınarak belirlendiği, dolayısıyla bu verilerin aktif ve pasif gibi bir ayrım yapılmaksızın ticaret _sicilinde tescilli bulunan tüm şirketleri kapsadığı, buna karşılık Gelir idaresi Başkanlığının verilerinin ise halen beyanname veren aktif şirketlere ilişkin olduğu söylenebilir.

490 Gelinen bu aşamada kollektif şirket hakkında artık kap?amlı bir anlatıma da kesinlikle ihtiyaç yoktur. Bu nedenle aşağıdakı satırlar, -yeni düzenleme dolayısıyla gündeme gelenler hari?- ?ğret_ideki tartışmalara ve ayrıntıya fazlaca girilmeksizin kollektıf şırketı ana hatlarıyla tanıtarak temel özelliklerini açıklamaya tahsis edilmiştir'.

Belirtelim ki takip kolaylığı sağlamak amacıyla aşağıdaki açıklamalarda büyük ölçüde kanunun sistematiği izlenmiş, zorunlu olmadıkça farklı bir üst başlık açılmasına gerek duyulmamıştır.

2. TANIM, UNSURLAR VE KURULUŞ

2.1. Tanım

491 Kollektif şirket TK 211'de *"ticari bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla, gerçek kişiler arasında kurulan ve ortaklardan hiçbirinin sorumluluğu şirket alacaklılarına karşı sınırlandırılmamış olan şirket"* olarak tanımlanmıştır.

---

1 Bu bilgi için bkz. https://www.gib.gov.tr/kurumsal/stratejik-yonetim/faaliyet-raporlari. Bu adresten aynca 2020 yılı öncesine ilişkin faaliyet raporlarına ve dolayısıyla ilgili yıllarda mükellef sıfatını taşıyan kollektif şirket sayılarına da ulaşılabilir.

J Bu veri için bkz. https://www.ticaret.gov.tr/istatistikler/veri-bultenleri, Ocak 2021.

Ayrıntılı bilgi için bkz. (eTK dönemine ilişkin) en kapsamlı eser olarak ARSLANLI, 86 vd.; aynca bkz. KARAYALÇIN, 235 vd.; MİMAROĞLU, 147 vd.; EREM, 69 vd.; BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 75 vd.; TÜRKER, 7 vd.; DOMANİÇ, 303 vd.; İMREGÜN, l vd.; TEKİL, I07 vd.; (TK dönemine ilişkin) ÇAMOĞLU(Poroyffekinalp), N. 190 vd.; KARAHANIÇELİKTAŞ, 257 vd.; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 205 vd.; AYHANIÇAĞLARIÖZDAMAR, 145 vd.; ayrıca BİLGİLilDEMİRKAPI, 147 vd.; BAHTİYAR, 79 vd.; BOZKURT, 139 vd.; PuLAŞLI, Şerh, § 12-16; (sadece şirketin kuruluşu ile sona erme ve tasfiyesi konularıyla sınırlı olmak üzere) PULAŞLI, Genel Esaslar,§ 9-10.

Şirketin ismindeki "kollektif' terimi, birlikte sorumluluk anlamına işaret eden Latince kökenli "collectio" kelimesinden gelmektedir1.

2.2. Unsurlar

TK 211'deki kanuni tanımın kollektifşirkete ilişkin tüm unsurları içerdiğini söylemek mümkün değildir. Bununla birlikte bu tanımdan ve diğer unsurları düzenleyen maddelerden hareketle kollektif şirketin unsurları şu şekilde özetlenebilir: *492*

2.2.1. Kişi unsuru

Kanun koyucunun açık tercihi ve iradesi uyarınca bir kollektif şirket ancak gerçek kişiler tarafından kurulabilir; bu nedenle tüzel kişilerin kollektif şirkette ortak olmaları hukuken mümkün değildir6. Bir şirketin (şirket akdinin) varlığından söz edilebilmesi için -tek ortaklı olarak kurulmasına ve faaliyet göstermesine istisnaen cevaz verilen anonim ve limited şirket dışında (TK 388, 574)- en az iki ortağa ihtiyaç duyulacağı ise şüphesizdir. *493*

Her ne kadar ortak sayısı yönünden kollektif şirket açısından limited şirkette (TK 574/1) olduğu gibi bir sınırlama getirilmemişse de ortakların sınırsız sorumluluğunun karşılıklı güveni zorunlu kılması, bu şirketin ortak sayısına hukuken olmasa da fiilen bir sınır çizecektir. Uygulamada da kurulan kollektif şirketlerin ortak sayısının üç veya dördü geçtiğine pek rastlanmamaktadır7.

Bu arada kamın koyucunun yürütmekte oldukları görev ile üstlenilen sınırsız sorumluluğu bağdaştırmadığından bazı gerçek kişilerin kollektif şirkete ortak olmasını yasakladığını da belirtelim. Bu bağlamda örneğin devlet memurlarının (DMK 28/1), avukatların [AvK 12/1-(f)], noterlerin (NotK 50/2) kollektif şirkette ortak olmalarına izin verilmemiştir.

2.2.2. Sözleşme unsuru

Tek ortaklı olarak kurulan anonim ve limited şirketler hariç olmaz üzere diğer tüm şirket ilişkilerinde olduğu gibi, kollektif şirket de ancak bir sözleşmeye dayalı olarak kurulur. Nitekim TK 212-214'te kollektif şirket sözleşmesine ilişkin özel hükümlere yer verilmiştir (bkz. Kn. 501 vd.). *494*

---

5 EREM, 70 dpn. 7.

6 Tüzel kişilerin de kollektif şirkete ortak olabilmelerine imkan tanınması gerektiği yönünde bkz. BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 77-78 dpn. 3.

7 Bu yönde bkz. ARSLANLI, 87.

2.2.3. Sermaye ve amaç unsuru

495 Kanun koyucu anonim ve limited şirketlere ilişkin düzenlemelerin (TK 342/1, 581) aksine kollektif şirkete konulabilecek sermayeye ilişkin herhangi bir smırlandırma getirmemiştir. Bu nedenle kişisel emek ve ticari itibar dahil TK 127/1'de öngörülen tüm değerler kollektif şirkete sennaye olarak konabilir (ayrıca bkz. TK 307/2). Esasen kollektif şirketin diğer ticaret şirketlerine nazaran en önemli özelliklerinden biri de bütün ortaklar yönünden sermaye olabilecek malvarlığı değerleri ile kişisel emek ve ticari itibarı bir tüzel kişilik çatısı altında birleştinneye muktedir olmasıdır8.

496 Öte yandan kollektif şirkette ortakların getirecekleri sermaye açısından asgari bir sınır da öngörülmüş değildir; zira ortakların şirket borçlarından ötürü sınırsız sorumluluğu böyle bir zorunluluğu gereksiz kılmaktadır. Bununla birlikte bir kollektif şirketin ancak bir ticari işletme işletmek amacıyla kurulabileceği kabul edildiğinden, şirket sermayesinin de asgari bir ticari işletmeyi işletecek boyutta olması gerektiği sonucuna varılabilir.

> Kollektif şirketin işleteceği işletmenin ticari işletme boyutunda olmaması bir tescil engeli olarak değerlendirilebilirse de ticaret siciline tescil edildikten sonra hukuki görünüşe güven gereğince artık ortada unsur eksikliği nedeniyle bir kollektif şirketin bulunmadığını ileri sürmek mümkün olmayacaktır[9].

497 Son olarak belirtelim ki bir ticaret şirketi olması nedeniyle kollektif şirketin de nihai amacı bir ticari işletme işletmek suretiyle elde edilecek gelirin ortaklar arasında paylaştırılmasıdır.

2.2.4. Sınırsız sorumluluk

498 Kollektif şirketi diğer ticaret şirketlerinden ayıran en belirgin özelliği ortaklarının hiçbirinin sorumluluğunun şirket alacaklılarına karşı sınırlandırılmamış olmasıdır (TK 211). Ortaklar şirketin borç ve taahhütlerinden dolayı bütün malvarlıklarıyla ve müteselsilen sorumludurlar (TK 236/1).

> Şirket borçlarından dolayı birinci derecede tüzel kişi sıfatıyla

---

8 ARSLANLI, 86.

9 ARSLANLI, I58 (karş. 79); ayrıca bkz. (ve karş.) İMREGÜN, 3-4; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 205; şirkete ait işletmenin ticari işletme boyutunda olmaması olasılığında artık kollektif şirketten de söz edilemeyeceği, bu tür bir şirketin adi şirket sayılacağı yönünde karş. BiLGİLi!DEMİRKAPı, 148-149; ayrıca bkz. PULAŞLI, Şerh,§ 12 N. 7; Puuşu, Genel Esaslar,§ 9 N. 3.

kollektif şirket sorumlu tutulduğundan, ortakların sorumluluğunun ikinci derecede olduğuna (TK 237) işaret edelim (bkz. Kn. 603).

2.2.5. Tüzel kişilik

Diğer tilm ticaret şirketleri gibi kollektif şirket de tüzel kişiliği *499*
haiz olup (TK 125/1), bu sıfatı ticaret siciline tescil ile birlikte ve tescil anında kazanır (TK 232). Bir ticaret şirketi olan kollektif şirket aynı zamanda TK 16/1 uyarınca "tüzel kişi tacir" sıfatına da sahiptir; buna karşılık ortaklar ise şirket borçlarından sınırsız sorumlu olmalarına rağmen sadece bir kollektif şirkete ortak olmak nedeniyle tacir sıfatını kazanamayacaktır.

Bu arada TK 211'de anılan ticaret unvanının kollektif şirketin bir unsuru sayılmadığını, faaliyetin bir ticaret unvanı altında sürdürülmesinin esasen tüzel kişiliğin ve tacir sıfatının bir sonucu olduğunu belirtelim[10].

2.3. Kuruluş

Sermaye şirketlerine oranla kollektif şirketin kuruluşu oldukça *500*
basittir ve iki aşamadan oluşmaktadır. İlk aşama ortaklar arasındaki akdi ilişki uyarınca şirket sözleşmesinin hazırlanması ve imzalanması, ikinci aşama ise ticaret siciline tescildir.

2.3.1. Şirket sözleşmesinin hazırlanması ve imzalanması

2.3.1.1. Şekli

TK 212 uyarınca şirket sözleşmesi yazılı şekle tabi tutulmuştur; *501*
şüphesiz bu şekil bir geçerlilik şartıdır (BK 12/2). Kanun koyucu ayrıca ya sözleşmedeki imzaların noter tarafından onaylanmasını veya sözleşmenin ticaret sicili müdürü yahut yardımcısının huzurunda imzalanmasını da şart koşmuştur.

Ticaret sicilinde de imza atılmasına imkan tanıyan bu son düzenleme karşısında dışarıda hazırlanarak ibraz edilen şirket sözleşmesinin altındaki imzaların noterce onaylanması zorunluluğunun artık bir geçerlilik değil belgelendirme şartı olduğu daha rahatlıkla savunulabilecektir[11].

Bu arada ticaret şirketlerinin kuruluş masraflarını azaltmak amacıyla şirket sözleşmesini ihtiva eden kağıtlardan değerli kağıt

---

10 İMREGÜN, 5.

il eTK döneminde de bu yönde bkz. KARAYALÇIN, 245; takiben ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 201; bu konuda aynca bkz. KENDİGELEN, Makalelerim I, 228 dpn. 43.

bedeli **(DKK** l vd., 5) alınmayacağı da açıkça hükme bağlanmıştır (TK 212/1-c.2).

2.3.J.2. İçeriği

502 Kollektif şirket sözleşmesinin asgari içeriği TK 213/1'de altı bent halinde belirlenmiş ve tüm bu kayıtların sözleşmede yazılması zorunlu kılınmıştır.

Kanunen öngörülen zorunlu kayıtlar şunlardır: *"a) Ortakların ad ve soyadlarıyla yerleşim yerleri ve vatandaşlıkları. b) Şirketin kolle*[illegible]*1if olduğu. c) Şirketin ticaret unvanı ve merkezi. d) Esaslı noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış bir şekilde şirketin işletme konusu. e) Her ortağın sermaye olarak koymayı taahhüt ettiği para miktarı;* ***para*** *niteliğinde olmayan sermayenin değeri ve bu değerin ne suretle biçilmiş olduğu,· sermaye olarak kişisel emek konulmuşsa bu emeğin niteliği, kapsamı ve değeri. .f) Şirketi temsile yetkili kimselerin ad ve soyadları, bunların yalnız başına mı, yoksa birlikte mi imza koymaya yetkili oldukları. "*

Şirket sözleşmes·inde yazılması zorunlu ticaret unvanının TK 42/1 hükmüne uygun şekilde belirlenmesi (ayrıca TK 45-46), merkezin ise mülki bir birim olarak gösterilmesi gerekir.

Öteyandan şirket sözleşmesinde düzenleme bulunmadığı takdirde yönetim hakkına sahip ortakların aynı zamanda temsilci sayılacağına ilişkin eTK 175 hükmü TK'ya alınmadığından, bu yeni dönemde şirketin temsiline ilişkin olarak şirket sözleşmesinde TK 213/ **1-(**f) hükmü uyarınca açık ve kesin bir düzenleme yapılması artık kaçınılmazdır[12].

503 Sözleşme serbestisi ilkesi uyarınca ortaklar emredici hükümlere aykırı olmamak kaydıyla (ve özellikle iç ilişkiyi ilgilendiren hususlarda) şirket sözleşmesine diledikleri (ihtiyari) kayıtları koyabileceklerdir (TK 213/2; karş. TK 340, 579).

Bu konuda uygulamada bir dönem tartışma yaratan ve Yargıtay tarafından kabul gören önemli bir ihtiyari kayıt ise, ortaklar arasında gündeme gelecek bütün veya bir kısım uyuşmazlıkların tahkim yoluyla çözülmesine yönelik kayıttırH.

---

u Bununla birlikte bkz. ve karş. şirket sözleşmesinde temsile ilişkin bir kayıt bulunmaması halinde (tıpkı eTK l75'te olduğu gibi) her ortağın hem yönetici hem de temsilci sayılacağı, bu nedenle temsile ilişkin bir düzenleme içermeyen şirket sözleşmesinin geçersizliği, dolayısıyla böyle bir şirketin adi şirket sayılacağı yönündeki kabulün tartışmaya açık olduğuyönünde AYHANIÇAĞLAR!ÖzoAMAR, 151.

13 Yargıtay HGK'nın 12.01.1966 tarih ve 428-D-T/6 sayılı kararı (Batider 1967/2, 341-342; özet için bkz. MOROĞLUIKENDİGELEN, 198-199); komandit şirket açısındanda bu yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 22.11.1985 tarih ve 5073/4824 sayılı kararı (özet için bkz. ERiş, 2053, 2092).

2.3.1.3. Noksanlıklar

Oı1akhk sözleşmesinin öngörülen şekilde yapılmaması veya zo- *504*
nınlu kayıtlardan en az birini dahi içermemesi ya da bunlardan birinin geçersiz ohnası halinde, kurulan şirketin kollektif şirket olarak kabul edilemeyeceği, dolayısıyla böyle bir şirket hakkında artık (iç ilişki bakımından) BK'nın adi şirkete ilişkin düzenlemesinin uygulanacağı açıkça hükıne bağlanmıştır (TK 214; BK 620 vd.).

Belirtelim ki oldukça sert olan bu düzenleme öğretide haklı olarak eleştirilmekte, en azından sonradan giderilmesi mümkün olan bazı noksanlıkların TK 214 kapsamında değerlendirilmemesi gerektiği savunulmaktadır[14].

Ayrıca TK 214'te bir yandan TK 216 saklı tutularak (TK 214/1) ortakların dış ilişki bakımından sorumluluklarının bu hükme göre belirleneceği öngörülmek istenmiş, öte yandan da TK 12 saklı tutularak (TK 214/2), ortada geçerli bir şirket ilişkisi bulunmadan ortak sıfatıyla işlem yapanların, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı tacir gibi sorumlu olacaklarına işaret edilmiştir[15].

2.3.2. Ticaret siciline tescil

Kollektif şirket kuruluşunun dış ilişkide hukuki sonuç doğurması *505*
ve şirketin tüzel kişilik kazanabilmesi için şirket merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline tescil edilmesi zorunludur [TK 215, 232; TSY 22/2-ç-(3), 64, 65/1]. Bu açıdan tescil kurucu nitelikte iken, TTSG'de yapılacak ilan sadece açıklayıcıdır ve TK 36/3'te öngörülen olumlu sonucu doğurur. İlanın kapsamı ise sözleşmeye konulması zorunlu kayıtlar ile kanunun emrettiği diğer hususlar olarak belirlenmiştir (TK 215/1-c.2).

Bu arada tescil için ibraz edilen imzaları noter tarafından onaylanmış ya da ticaret sicili müdürü veya yardımcısı huzurunda imzalanmış şirket sözleşmesinin bir suretinin sicil müdürlüğünde saklanacağına da kanun koyucu özel olarak işaret etmiştir (TK 215/1-c.3-4).

İç ilişkide şirket sözleşmesinin imzalanmasıyla birlikte kurulan *506*
kollektif şirketin ortakları aynı zamanda şirketin ticaret siciline tecilini talep etmek borcunu da üstlenmişlerdir. Bu borcun ifası için kanun koyucu imzaların noter tarafından onaylanmasından itibaren onbeş günlük bir süre öngörmüş (TK 215/1-c.l), bu süre içinde tescil bor-

---

u Bu yönde bkz. ARSLANLI, 107, 121, 132; aksi yönde karş. .İMREGÜN, 2 l.

15 ÇAMOĞLU (Poroy/Tekinalp), N. 216a; l<ARAHANIÇELİKTAŞ, 265; BOZKURT, 144; bu konuda bkz. ve özellikle TK 12'nin saklı tutulmasının anlamına ilişkin olarak karş. BAŞTUĞ, Batider 1976, 85-86, 92-93; ayrıca BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 86 dpn. 13; AYHAN/ ÇAĞLAR/ÔzDAMAR, 156; PuLAŞLJ, Şerh,§ 12 N. 35; PuLAŞLI, Genel Esaslar,§ 9 N. 28.

cunun ifa edilmemesi olasıhğında ortaklardan herhangi birine, noter aracılığıyla ve uygun süreyi içeren bir ihtar göndermiş olmak kaydıyla, buna rağmen tescil edilmeyen şirketin feshini mahkemeden talep etme imkanı tanımıştır [TK 243/1-(d)]. Şüphesiz burada feshe konu olan şirket henüz tüzel kişilik kazanmamış kollektif şirket değil, şirket sözleşmesinin imzalanması ile birlikte sadece ortaklar arasındaki iç ilişkide kurulan, dolayısıyla en azından iç ilişki bakımından artık kollektif şirket hükümlerine tabi olan, gerçekte adi şirket konumundaki "ön (kollektit) şirket"tir[16].

2.3.3. Kuruluş aşamasındaki işlemlerden sorumluluk

507 Kollektif şirket sözleşınesi akdedilmiş, ancak henüz ticaret siciline tescil edilmeden şirket adına işlere başlanmışsa, bu durumda ortaklar yapılan işlerden dolayı üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumlu tutulmuştur (TK 216/1)[17].

Öte yandan bir kollektif şirket sözleşmesi dahi akdedilmeksizin, ortak bir unvan altında üçüncü kişilerle işlem yapılması veya onlara karşı bir haksız fiil işlenmesi halinde de müteselsil sorumluluğun aynen geçerli olacağı hükme bağlanmıştır (TK 216/2)'[8].

3. ÜRTAKLARARASINDAKİ İLİŞKİLER (İç İLİŞKİ)

3.1. Sözleşme Serbestisi

508 Kollektif şirkette üçüncü kişilerle olan (dış) ilişkinin aksine, ortaklar arasındaki (iç) ilişki ilke olarak emredici değil, yedek (tamamlayıcı) hukuk kuralları ile düzenlenmiştir. Nitekim bu konuya tahsis edilen ikinci bölümün ilk maddesi olan TK 217'de sözleşme serbestisi

---

16 Bu yönde bkz. ARsLANLI, 143, 157; BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 134 dpn. 63; TÜRKER, 122; ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 212; ön şirket görüşü için ayrıca bkz. KERVANKIRAN, 365; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 217; anılan gerekçelerle TK 243/ 1-(d) hükmünün gereksizliği konusunda bkz. DOMANİÇ, 412; benzer yönde İMREGÜN, 119; ticaret siciline tescil öncesinde ortaklar arasında bir adi ortaklık ilişkisi bulunduğu yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 03.12.1991 tarih ve 90-2212/6445 sayılı karan (ERiş, 1831-1832; özet için bkz. MoROĞLu/KENDİGELEN, 199); bu arada karş. şahıs şirketlerinde ön şirket olamayacağından söz eden PULAŞLI, Şerh, § 12 N. 31; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 9 N. 24 (karş. § 10 N. 17 dpn. 18).

17 Ayrıntılı bilgi için bkz. BAŞTUĞ, Batider 1976, 87-90.

18 Bu son düzenlemenin haklı eleştirisi için bkz. TOKSAL, 547; DOMANİÇ, 311-312; İMREGÜN, 19-20; ayrıca ARsLANLI, 100-102; karş. BAŞTUĞ, Batider 1976, 90-92; ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 219; hilkme yöneltilen eleştirilere rağmen, sorumluluk hukukuna önemli katkılarda bulunduğu gerekçesiyle hükümde herhangi bir değişiklik yapılmasına gerek duyulmadığı yönündeki gerekçe için bkz. KENDİGELEN, Gerekçeli TTK, 343.

ilkesine açıkça işaret edi1miş[19] ve ortakların birbirleriyle (ve aynı zamanda şirketle) olan ilişkilerini serbestçe düzenleyebilecekleri hüküm altına alınınıştır.

Bununla birlikte istisnaen de olsa ortaklar arası ilişkiye yönelik (örneğin TK 225, 226/1, 228/2'de belirtildiği gibi) bazı hükümlerin emredici nitelik taşıdığı, bu nedenle şirket sözleşmesiyle bu hükümlerin aksine bir düzenleme yapılmasının mümkün bulunmadığı göz ardı edilmemelidir. Haklı nedenle yöneticinin görevden alınmasına ilişkin hükümler de (TK 219-220) bu bağlamda değerlendirilmelidir.

Dolayısıyla emredici nitelikte olanlar saklı kalmak kaydıyla aşağıda açıklanacak ortaklar arasındaki ilişkilere yönelik TK 218-23 l hükümleri, kural olarak kollektif şirket sözleşmesinde aksine bir düzenleme öngörülmediği takdirde uygulama alanı bulacaktır.

3.2. Kişisel Nitelikteki Haklar ve Borçlar

Aşağıdaki satırlarda sadece kollektif şirket ortağı için TK 218 vd. hükümlerinde açıkça zikredilen kişisel nitelikteki haklar ve borçlar açıklanmıştır. *509*

Ancak belirtelim ki öğretide bir kişi ortaklığı olması nedeniyle kollektif şirkette ortakların, BK'nın adi şirket hükümlerine kıyasen sadakat2°, buna bağlı olarak sır saklama[21] borcundan da söz edilmekte (bkz. Kn. 252 vd.), ayrıca olağanüstü kararlara iştirak ederek oy hakkını kullanmak da ayrı bir borç olarak nitelendirilmektedir2[2]. Hatta daha çok yönetici konumunda olan ortaklar için geçerli olan özen borcu da ayrı bir başlık altında ele alınmakta ve incelenmektedir2[3] (bkz. Kn. 536).

3.2.1. Oy hakkı ve şirket kararları

Bir ortaklık ilişkisinde ortaklar şirket tarafından alınması gereken *sıo* kararlara kullanacakları oylarıyla katılır ve böylece şirketin belirli bir yönde iradesinin oluşmasını sağlarlar. Dolayısıyla oy hakkı diğer tüm kişi birliklerinde olduğu gibi, kollektif şirkette de vazgeçilmez bir hak olarak karşımıza çıkar.

Nitekim kanun koyucu da TK 226/1'de her ortağın, getirdiği

---

19 Hükmün ifadesine yönelik eleştiri için bkz. MOROĞLU, Öneriler, 124-125.

20 ARSLANLI, 243; İMREGÜN, 42-43; AYHANIÇAĞLARIÔZDAMAR, 157-158.

21 DOMANİÇ, 315.

21 Bu yönde bkz. ARsLANLI, 287-288; ayrıca DOMANİÇ, 316.

23 İMREGÜN, 48-49; aynca bkz. DOMANİÇ, 315; AYHANIÇAĞLARIÔZDAMAR, 158; tüm bu borçlan "gözetim borcu" üst başlığı altında toplayan TEKİL, 121.

!-ıenna •?den veya şirket içinde üstlendiği yönetim ve temsile ilişkin gftrc, !erden ha?ıms,1 olarak bir (1) oy hakkına sahip olduğunu açıkça d07cnlcmiş, giderek bu kurala aykırı şirket sözleşmesi hükümlerini de gçersi1 saymıştır'. Dolayısıyla artık şirketin iradesini belirlemek için bir karara ihtiyaç duyulan bütün durumlarda her ortak yalnızca bir oy **hakkı** kullanabilecektir.

Böylece eTK döneminde -sadece çoğunluğun arandığı kararlar bakımından anlam taşıyacak- bir ortağa birden fazla veya üstün oy **hakkı** tanınmasının mümkün olduğuna yönelik öğretide genel kabul gören görüş[15] yeni düzenleme ile tamamen reddedilmiştir1[6].

51 l Öte yandan şirket sözleşmesinin her ne şekilde olursa olsun değiş• tiri)mesine ilişkin kararların oybirliğiyle, diğer kararların ise kanunda veya şirket sözleşmesinde aksine bir düzenleme öngörülmediği sürece ortakların çoğunluğuyla alınacağı kabul edilmiştir (TK 226/2). Ayrıca kanunda yorumlayıcı nitelikte bir düzenleme öngörülerek "oybirliği" kelimesinin şirketteki ortakların tümünü, "çoğunluk" kelimesinin ise şirketteki ortakların salt çoğunluğunu ve bu nisabı sağlayan olumlu oylarla alınan kararları ifade ettiği hükme bağlanınıştır (TK 226/3)[27]. Böylece sözleşme değişikliği dışındaki kararlar için aranan çoğunluk da ortak sayısına göre belirlenecek ve ınutlaka salt çoğunluğun, yani ortakların yarıdan fazlasının olumlu oyunun sağlanması gerekecek, dolayısıyla basit (nispi) çoğunluk yeterli olmayacaktır.

Belirtelim ki burada kastedilen kararlar, yöneticilerin olağan şirket işlemleri nedeniyle alması gereken kararların dışında kalan, saf şirket kararlarıdır. Bu yönüyle TK 226 gerek olağanüstü işlemlere gerek temel işlemlere ilişkin kararlar (bkz. Kn. 526) bakımından uygulama alanı bulacaktır.

Öte yandan kanunda sadece sözleşme değişikliğine ilişkin kararlar (TK 226/2) değil, başkaca hükümlerde öngörülen bazı kararlar da oybir•)iği şartına bağlanmıştır. Bu anlamda ömeğin olağanüstü işlemlere ilişkin (TK 223/1-c.3), eksilen sennayenin tamamlanmasına yönelik (TK 229/ l) ve bir ortağın ölümü halinde şirketin devamı konusunda (TK 253/ l) alınacak kararlarda da oybirliği arandığına dikkat çekilmelidir.

---

u Bu dUzenlemenin haklı eleştirisi için bkz. AKER, 2803·281O.

1 S Nitekim bu yönde ayrıntılı bilgi için bkz. ARSLANLI, 291•292; ayrıca DOMANİÇ, 326; İMREGÜN, 40.

]6 Düzenlemenin gerekçesi için bkz. KENDİGELEN, Gerekçeli TTK, 349; bununla birlikte halen oy hakkının şirket sözleşmesiyle sermayeye göre belirlenebileceği yönünde bkz. PULAŞLI, Şerh, § 13 N. 63 (karş. § 13 N. 66).

21 Bu hUkmUn ifadesi ve gerekliliği açısından bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 197; MOROĞLU, Öneriler, 126.

Bu vesileyle aynı zamanda eTK 168'in karşılığını oluşturan TK 226/2 hükmünün katı lafzına rağmen, kanunda doğrudan ilgili ortağı korumak amacıyla (örneğin TK 229/1'de olduğu gibi) özel olarak oybirliğine işaret edilmeyen bütün kararların, bu arada şirket sözleşmesinin değiştirilmesine ilişkin kararların dahi oyçokluğuna bağlanabileceğinin öğretide kabul edildiğine işaret edilmelidir[18]. Kanunen oyçokluğunun arandığı kararların ise şirket sözleşmesiyle daha ağır bir nisaba bağlanmasına, bu anlamda ilgili kararlar için nitelikli çoğunluk veya oybirliği öngörülmesine de bir engel yoktur.

İlke, ortağın bütün kararlarda oy hakkını haiz olması ise de özel- *512*
likle hakkında alınacak bazı kararlar bakımından ilgili ortağın kanunen oy hakkından yoksun bırakıldığı da göz ardı edilmemelidir. Bu durumda karar nisabı olan oybirliği veya çoğunluk belirlenirken ilgili ortağın oyu karar yetersayısında dikkate alınmayacaktır.

Nitekim rekabet yasağını ihlal nedeniyle uygulanacak yaptırımın belirlenmesine (TK 231/2), belirsiz süreli şirketlerde şirketin feshini talep eden (TK 256/ l) veya şahsında şirketin feshini gerektiren bir neden gerçekleşen ortağın şirketten çıkarılmasına (TK 254, 255/1, 256/1-2) ve tasfiye memuru olan ortağın görevden alınmasına (TK 274/1) ilişkin kararların diğer ortaklar tarafından alınabileceği, dolayısıyla ilgili ortağın bu kararlar bakımından oy hakkından yoksun olduğu açıkça hükme bağlanmıştır. Buna karşılık TK 436/1 hükmüne benzer bir düzenleme öngörülmediğinden, kollektif şirkette kişisel nitelikteki iş ve işlemler nedeniyle ortağın oy hakkından yoksun olduğu sonucuna varılamayacaktır[19].

Son olarak kollektif şirkette karar alınmasına yönelik nisap hük- *513*
mü dışında özel bir düzenleme yapılmadığı belirtilmelidir. Bu nedenle ortakların mutlaka bir toplantı yapmalarına ve oy haklarını bu toplantıda (aynı anda) kullanmalarına gerek yoktur; karar önerisi bütün ortaklara yöneltilmek kaydıyla (kıyasen 617/4-c.2) bir araya gelmeksizin ortakların yazılı oylarıyla (sirküler, dolaştırma usulüyle) karar alınabilmesi de mümkündür. Diğer kararlar açısından bir şekil şartı öngörülmemişse de şirket sözleşmesini değiştirmeye yönelik kararların TK 212 uyarınca yazılı olması bir geçerlilik şartıdır.

Hatta TK l 527/2-4 hükümleri ile kollektif şirket ortaklar kurulunun elektronik ortamda toplantı yapabilmesine ve karar alabilmesine de imkan tanınmıştır (ayrıca bkz. TK 1528).

---

28 Birçoğu yerine bkz. ARSLANLI.288-291. ayrıca 298-301; aynı yönde TOKSAL, 545; karş. İMREGÜN, 39-40.

29 Nitekim bu yönde bkz. ARSLANLI, 285-287; karş. AYHANIÇAĞLARIÔZDAMAR, 176.

-'.2.2. Yönetim hakkı ve görevi

3.2.2.1. Genel olarak

En geniş anlamıyla yönetim, şirketin amacını ve konusunu elde etmek için yapılması gereken olağan işlem ve işlerdir (TK 223/1-c.1).

Bunlar şirketin ticari defterlerini tutmak, yıllık finansal raporlarını ha2ırlamak. ortaklara kar payı dağıtmak, ücret, masraf ve vergile◆i ödemek. ortaklığın işlettiği ticari işletmeyi yönetmek gibi tamamen ıç ilişkiye yöne1ik olabileceği gibi, üçüncü kişilerle yapılacak işlemler hakkında ortaklığın iradesini oluşturmak, bu yönde gerekli kararlan almak da yönetimin kapsamındadır. Alınacak kararları takip eden temsil aşamasında ise şirketi temsile yetkili olan kişiler bu kararları icra ederek UçUncü kişilerle hukuki ilişkiye gireceklerdir.

515 Öte yandan olağan olan; şirketin yönetimi ile görevlendirilen ortaklara aynı zamanda şirketi temsil yetkisinin tanınması, böylece her iki sıfatın aynı kişi veya kişilerde birleştirilmesi ise de temsilcinin belirlendiği şirket sözleşmesiyle bu genel uygulamadan sapılması ve yönetim görevi ile temsil yetkisinin farklı ortaklara bırakılması pekala ınüınkUndür.

516 Özden organ ilkesinin[30] benimsendiği şahıs şirketlerinden biri olan kollektif şirkette ortaklardan her biri kanunen, şirketi yönetmek hakkına ayrı ayrı sahip oldukları gibi, yönetim aynı zamanda bir görev olarak da kendilerine yüklenmiştir (TK 218/1-c.l).

51'7 Ancak hemen belirtelim ki şirketin yönetimi sadece ortaklar arasındaki iç ilişkide önem taşır ve kesinlikle şirketle işlem yapan üçüncü kişileri etkilemez. Dolayısıyla şirketi temsile yetkili kişi tarafından, iç ilişkide herhangi bir karar alınmaksızın, hatta şirket sözleşmesine veya mevcut bir karara tamamen aykırı olarak yapılan hukuki işlem de üçüncü kişinin iyiniyetli olması kaydıyla şirket hakkında hüküm ve sonuç *doğurw*[1]. Yönetim aşamasında alınacak bir kararın eksikliği veya sakatlığı temsil yetkisi kapsamında yapılan işlemin geçerliliğini kesinlikle etkilemez.

Şüphesiz böyle bir işlem, iç ilişki bakımından gerekli kurallara uymayan temsilcinin şirkete karşı sorumluluğuna yol açabilir1[2]. Bu

---

30 Açıkça bu ilkeden söz eden madde gerekçesi için bkz. KENDİGELEN, Gerekçeli TIK, 344; ayrıca bkz. ARSLANLI, 249.

j/ Bu yönde bkz. ARSLANLI, 259, 303, 362-363, İMREGÜN, 28, 31; TüRKER, 59.

jl ARsLANLI, 303.

arada sorunun daha çok yönetim ile temsil yetkisinin farklı kişilere tanmmasından kaynaklanabileceğine de işaret edelim.

Şirketin yönetimine ilişkin hükümler emredici olmadığından (TK 217), şirket sözleşmesi veya ortaklar kurulu kararıyla kanuni düzenlemeden tamaınen farklı bir yönetim sistemi oluşturabileceğini bir kez daha hatırlatarak, yönetim hakkının düzenlendiği TK 218-223 hükümlerini şu şekilde özetleyebiliriz: 518

3.2.2.2. Yönetici sıfatının kazanılması

Yönetim hakkı ile ilgili temel kural, aksine bir düzenleme öngörülmediği sürece ortaklardan her birinin kanunen kollektif şirketi yönetme hak ve görevini haiz olmasıdır; üstelik bu hak diğer ortaklarla birlikte değil, tek başına kullanılır (TK 218/1-c.1). Dolayısıyla ilke her ortağın tek başına şirketi yönetme hakkına sahip bulunmasıdır. **519**

Bununla birlikte gerek şirket sözleşmesinde öngörülecek bir hükümle, gerek sözleşmede bu konuda bir düzenleme yapılmadığı takdirde, bir başka deyişle tüm ortakların kanunen yönetici sıfatını taşımalarına rağmen ortakların sonradan alacakları bir kararla yönetim işleri ortaklardan birine, birkaçına, hatta tümüne bırakılabilir (TK 218/1-c.2). Bir kararla yönetici seçilebilmesi için kanun koyucu açıkça "ortakların çoğunluğunun kararıyla" demek suretiyle çoğunluk nisabını yeterli görmüştür. Bununla birlikte şirket sözleşmesiyle nitelikli çoğunluk öngörülmesi de pekala mümkündür-1[3]. 520

Şüphesiz her birine yönetim hakkı kanunen tanınan ortakların "tümüne" şirket sözleşmesi veya kararla yönetim işlerinin bırakılmasının bir anlamı olması için, bu hakkın aynı zamanda farklı yöneticiler açısından (örneğin konu, kişi, miktar bakımından) sınırlandırılması da zorunludur; aksi takdirde yapılacak düzenleme kanunun tanıdığı bir hakkın şirket sözleşmesi veya kararla tekrarlanmasından öteye bir anlam taşımayacaktır1".

Ticari temsilci ile diğer ticari vekillere ilişkin hükümleri saklı tutan kanun koyucu (TK 218/2), böylece ortak sıfatını taşımayan üçüncü kişilere de şirketi yönetim hakkı tanınabileceğine, ancak bunların organ sıfatını kazanamayacaklarına işaret etmiştir1[5]. Bu arada ortak olmayan yöneticilerin organ sıfatını kazanamayacakları, bunla- **521**

---

33 Bu yönde bkz. KARAYALÇIN, 255-256.

34 Bu açıdan bkz. ve karş. DOMANİÇ, 331-332.

35 Nitekim bu yönde ayrıntılı bilgi için ARsLANLI, 269-272, (temsil açısından) 313-314; ayrıca bkz. KARAYALÇIN, 256, 258; MiMAROĞLU, 184; ÇAMOĞLU (Poroyrfekinalp), N. 248; İMREGÜN, 31; TÜRKER, 58; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 218, 238.

nn ııdccc şirket ile bir s01.lçşmc ilişkisine dnynlı oh.mık ticari tem• -,,1C,!-ınyılAcAklRnnRyl nclik TntK 16 hUkmUrıll korşılnyan hir hllkmc YtırK'da yer verilmemesi ise, 1926 tnrihli cTK 'nın aksine 1956 tarihli cTK 'da OçOncU kişilere yönetim (ve temsil) yetkisinin verilmeyeceğinin açıkça dU1.cnlcıımesi ve bu nedenle benzer bir geçiş hUkmUne artık YUrK 'da ihtiyaç duyulmamış olmasından kaynaklanmaktadır.

3.2.2.3. YiJneıicileringörevden alınına.\·ı

s22 Şirket sözleşmesiyle atanan bir yöneticinin görevden alınması veya yetkisinin sınırlandırılması, aynı zamanda sözleşme değişikliğini gerektireceğinden ancak oybirliği ile alınacak bir kararla mümkündür (TK 219/1-c.l). Dolayısıyla yöneticinin aksi yöndeki iradesi, onun görevden alınmasını engelleyecektir. Bununla biri ikte haki ı sebeplerin varlığı halinde her ortak, şirket sözleşmesiyle atanan yöneticinin görevden alınmasını veya yetkilerinin sınırlandırılmasını mahkemeden isteyebilir (TK 2l9/1-c.2). Kanunda ayrıca haklı sebeplere örnek verilmiş[36] ve görevin yerine getirilmesinde basiretsizlik, ağır ihmal veya yönetimde iktidarsızlık gibi olgular, haklı sebep sayılmıştır (TK 2 I 9/1-c.3).

523 Şirket sözleşmesi yapıldıktan sonra alınan bir kararla seçilen yönetici ise, yeni bir kararla görevden alınabilir (TK 220/1-c.l). Her ortağın kanunen yönetici sıfatını taşıdığı hallerde de bazı ortakların görevine son verilebilir[7]. Şüphesiz her iki olasılıkta da varsa şirket sözleşmesinde seçim için öngörülen çoğunluk aranacak[38], sözleşınede bir hüküm bulunmadığı takdirde salt çoğunluk yeterli kabul edilecektir. Kararın alınması için gerekli çoğunluğun sağlanamaması durumunda her ortak, şirket sözleşmesinin ihlal edildiği veya haklı sebeplerin bulunduğu gerekçesiyle, yönetici ortağın görevden alınınasını mahkemeden talep edebilir (TK 220/1-c.2). Şirketin feshini gerektiren haklı sebeplerden (TK 245) görevden alma davasında da yararlanılması milmkündür[9].

524 Öte yandan yönetici ortağın ölümü, kısıtlanması ve iflas etmesi de (BK 502/2, 513/1) yönetim yetkisini kendiliğinden sona erdirecektir. Ancak yönetim hakkı ortak için aynı zamanda bir görev de olduğundan, ortağın yöneticilikten haklı bir neden olmaksızın istifası bir sona

---

Haklı sebeplere verilen başkaca örnekler için bkz. MiMAROĞLU, 181-182.

Aksi yönde bkz. TOKSAL, 544.

JIJ Bu yönde bkz. KARAYALÇJN, 255-256; ayrıca ÇAMOĞLU (Poroy/Tekinalp), N. 244.

JII DOMANİÇ, 334.

emre sebebi olarak kabul edilemeyecektir (karş. BK 512)"[40]. Şirketler hukuku bakımından ise özellikle kollektif şirketin sona ermesinin aynı zamanda ortakların yönetim ve temsil yetkilerini kanunen sona erdiren bir durum olduğu (TK 251/1) belirtilmelidir.

3.2.2.4. Yönetim hakkının kapsamı

3.2.2.4.1. Genel olarak

TK 223/1-c.1 ile yönetim hakkı, şirketin amacını ve konusunu elde etmek için yapılması gereken olağan işlem ve işler ile sınırlandırılmıştır. Hükmün devamında yönetim hakkının kapsamına girmeyen olağanüstü nitelikteki iş ve işlemlere ilişkin ayrıca düzenleme yapıldığı gibi (ayrıca bkz. TK 309/3-c.2), eTK döneminde öğretide benimsenen"[41] daha sonra TK 309/3'te de kendisine kanuni dayanak bulan bir temel işlemler grubu da kabul edilmiştir"[42]. Dolayısıyla yönetim hakkının kapsamını belirlemek için bu üç grup işlemin ayrı ayn açıklanması zorunludur. *525*

3.2.2.4.2. Temel işlemler

Komandit şirkete ilişkin TK 309/3-c.2'de sayılan örneklerden de hareketle temel işlemler, kollektif şirketin bünyesinde değişiklik yaratan işlemler olarak tanımlanabilir. Nitekim anılan hükümde şirket sözleşmesinin, bu bağlamda özellikle ticaret unvanının, temsilcinin ve sözleşmeyle tayin edilmiş yöneticinin, sermayenin veya faaliyet konusunun değiştirilmesi, şirkete yeni ortak alınması veya bir ortağın çıkarılması, payın devri, giderek birleşme ve tür değiştirme gibi yapısal değişiklikler temel işlemlerden sayılmıştır. *526*

> Belirtelim ki her ne kadar TK 309/3'te ayrıca bölünmeden de söz edilmekte ise de kanun koyucu şahıs şirketlerinin bölünmesine izin vermemiştir (TK *160)4*[43].

Yapılan sayım sadece örnek verme amacı taşıdığı için temel iş-

---

40 Bu yönde bkz. ARSLANLI, 280-281.

41 Nitekim örnek olarak bkz. ARSLANLI, 248; KARAYALÇJN, 258; DOMA iç, 330.

42 Bununla birlikte karş. güncel incelemelerinde temel işlemlerden hiç söz etmeyen KARAHAN/ÇELİKTAŞ, 268-269; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 217-218; BOZKURT, 151-152; AvHANIÇAĞLARIÔzoAMAR, 163; ayrıca bkz. temel işlemler ile olağanüstü işlemleri birlikte zikreden BAHTİYAR, 86.

43 Bu konuda ayrıca bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 21O dpn. 2; karş. PuLAŞLI, Şerh, § 17 N. 42;PULAŞLI, Genel Esaslar, § 11 N. 36; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 279; BiLGİLi/ÜEMİRKAPI, 185; AYHANIÇAĞLARIÔZDAMAR, 202; BAHTİYAR, 102.

lemler bunlarla smtrlı değildir. Dolayısıyla bünyede değişiklik gerektiren örneğin şirketin feshine karar verilmesi, iflasının istenmesi veya konkordato talep edilmesi" de birer temel işlemdir'[5]. Temel işlemler yönetim yetkisine sahip olsun olmasın ancak bütün ortakların oybirliğiy1e a)acaklan bir karar ile gerçekleştirilebilir (TK 226/2).

BununJa birlikte şirket sözleşmesinde bazı temel işlemlerin salt veya nitelikJi çoğunluk kararına bağlanması da pekala mümkündür'[6] (bkz. Kn. 511; aynca TK 151/2, 173/2, 189/1-(e)].

3.2.2.4.3. Olağanüstü iş ve işlemler

527 Yönetim hakkının kapsamı dışında kabul edilen ve gerçekleştiri]mesi yine yönetici olsun olmasın bütün ortakların oybirliği ile bir karar alma]arı şartına bağlanan olağanüstü iş ve işlemler TK' da tanımlanmamış, temel işlemler gibi bunlar hakkında da örnekler verilmekle yetini]miştir. Nitekim TK 223/1-c.3 'te, bu arada eTK 165'teki liste zengin1eştirilerek[47] *"bağışta bulunmak, kefil olmak'*[8]*, üçüncü kişi lehine garanti vermek, ticari mümessil tayin etmek ve şirket* konusuna *girmiyorsa taşınmazları satmak'*[9]*, satın almak, teminat göstermek, şirketin özüne ilişkin üretim araçlarını*[50] *elden çıkarmak, rehnetmek veya ticari işletme rehni kurmak"* olağanüstü iş ve işlem olarak kabul

---

Şirketin konkordato talep etmesini olağan (mutat) bir işlem olarak nitelendirmeyen Yargıtay 11D'nin 08.12.1964 tarih ve. 13561/14045 sayılı kararı (Ank.BD 1965, S. 2,239; özet için bkz. MOROĞLUIK.ENDİGELEN, 202).

45 Bu açıdan karş. anılan işlemleri olağanüstü olarak nitelendiren TEKİL, 119; ÇAMOĞLU (Poroy/Tekinalp), N. 254; KARAHANIÇELİKTAŞ, 269; konkordato açısından bu yönde MiMAROĞLU, 176; ayrıca temel işlemlerin mutlaka sözleşme değişikliğini gerektirdiği yönünde bkz. ve karş. PuLAŞLI, Şerh,§ 13 N. 35.

46 Bazı istisnalarla olsa da özellikle şirket sözleşmesinin değiştirilmesi açısından bu yönde bkz. ARsLANLI, 298 vd.

Bu konuda bkz. KENDİGELEN, Gerekçeli TTK, 347; ayrıca KENDİGELEN, İlk Tespitler, 196.

48 Bu açıdan karş. yeni düzenlemeye rağmen ortaklık konusuyla ilgili bir kefalet verilmesini olağan işlem kabul eden ÇAMOĞLU (Poroy/Tekinalp), N. 256 (bununla birlikte ayrıca bkz. ve karş. N. 254).

49 Kollektif şirkette yönetici ve onun yerine atanan kayyımın, olağanüstü nitelikte bir işlem sayılan şirket taşınmazlarını tek başına satamayacağı, bunun için ortakların oybirliğiyle karar vermeleri gerektiği yönünde bkz. Yargıtay I l. HD'nin 12.09.2014 tarih ve 2013-9217/13673 sayılı kararı.

50 Bu ifade hakkında bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 196; MOROĞLU, Öneriler, 125; ayrıca karş. işletmenin toptan satışını temel işlem olarak nitelendiren ÇAMOĞLU (Poroy/Tekinalp), N. 253.

rar1an verebilecekleri gibi, bu bağlamda *"sulh, feragat ve kabul ile tahkime de"* yetkilidirler (TK 223/ l-c.2). Dolayısıyla şirket adına **dava** açabilir ve şirketi bir davada temsil edebilir, giderek yemin teklif edebilir veya teklif edilen yemini icra edebilirler[57].

Belirtelim ki eTK 165'te herhangi bir sınırlama içermeyen "sulh, feragat ve kabul ile tahkime" yönelik yetki, Adalet Komisyonu aşamasında hükme eklenen "olağan işlemlerle sınırlı olmak" ifadesiyle sınırJandırılmıştır[58].

530 Yönetim kapsamında yapılacak iş ve işlemler, yukarıda da işaret edildiği üzere (bkz. Kn. 514 vd.), ticari defterleri tutmak gibi tamamen şirket içi ilişkiye yönelik olabileceği gibi, dış ilişkide yapılacak işlemler hakkında alınacak kararlara ilişkin de olabilir.

3.2.2.5. Yönetim hakkının sınırlandırılması

531 Şirketin yönetim işleri ister şirket sözleşmesiyle ister kanunen ister kararla ortakların tümüne veya birden fazlasına verilsin, kural her bir ortağın tek başına (münferiden) yönetim hak ve görevine sahip ohnasıdır (TK 221/1-c.l). Bununla birlikte yönetim tamamen iç ilişkiyi ilgilendirdiğinden, şirketin temsilinin aksine (bkz. Kn. 585 vd.) yönetim hakkı, ortaklar tarafından kişi, konu, yer ve hatta miktar itibariyle diledikleri gibi sınırlandırılabilir. Bu tür sınırlandırmalar şirket sözleşmesinde öngörülebileceği gibi, ortakların oyçokluğuyla alacakları kararla da benimsenebilir.

Bu bağlamda yönetim hakkı birden fazla ortağın birlikte hareket etmesi şartına bağlanabileceği gibi (TK 221/2), sınırlandırma bazı yöneticilerin sadece teknik, idari, ticari veya mali konularla yetkili kılınmaları şeklinde de yapılabilir. Yine yönetim hakkı sadece merkez veya şube işlerine yönelik olarak verilebileceği gibi, yöneticilere belirli bir limit dahilinde işlem yapmak hakkı da tanınabilir. Giderek amlan bu sınırlamalar karma şekilde birlikte de öngörülebilir. Örneğin yöneticilerden (A) her konuda, tek başına ve sınırsız; (B) sadece teknik konularda ve yüzbin TL'ye kadar; (C) malı konularda, yüzbin TL'ye kadar tek başına, ikiyüzellibin TL'ye kadar ise ancak ticari konularda yönetim hakkını haiz (D) ile birlikte karar vermeye yetkili kılınabilir[59]. Bu geniş hareket serbestisi yönetim hakkının sadece bir ortağa tanınmasına ve diğerlerinin yönetim hakkından tamamen yoksun bırakılmasına da imkan sağlar.

---

57 KARA.YALÇIN, 257.

58 Bu konuda bkz. KENDİGELEN, Gerekçeli TIK, 347.

59 Benzer örnekler için bkz. ARSLANLI, 262; İMREGÜN, 30; ÇAMOĞLU (Poroy/Tekinalp),N. 248-250.

Aynı konuda birden fazla yöneticinin birlikte hareket etmek kay- 532
dıyla görevlendirilmesi halinde ise ilke olarak bu yöneticilerin her işte anlaşmaları zorunludur (TK 221/2-c.1). Yöneticiler anlaşamadığı takdirde konu ortaklar kuruluna sunulur ve kurul tarafından çoğunlukla (TK 226/2) verilecek karara göre hareket edilir (TK 221/2-c.2). Ancak kanun koyucu gecikmesinde tehlike görülen durumları istisna olarak nitelendirmiş (TK 221/2-c.l) ve bu olasılıkta birlikte hareket etmek üzere görevlendirilen her bir yöneticinin tek başına gerekli iş ve işlemi yapmasına imkan tanımıştır.

3.2.2.6. İtiraz hakkı

Aksine şirket sözleşmesinde veya ortakların aldığı kararda bir hü- 533
küm bulunmadığı sürece, atanan veya seçilen birden fazla yöneticinin her biri şirketin olağan işlerini tek başına yapmaya, bir başka deyişle münferiden karar almaya yetkilidir (TK 221/ l-c.1). Bununla birlikte aynı konuda görevlendirilen birden fazla yöneticiden her birine, yapılacak işin şirket menfaatine uygun olmadığını ileri sürerek, itiraz etmek hakkı tanınmıştır. Yapılacak işe yöneticilerden birinin itiraz etmesi halinde iş durur ve sorun, yönetim hakkına sahip ortakların çoğunluk ile alacakları bir kararla çözülür, bir başka deyişle itiraz konusu iş ancak olumlu bir karar alındığı takdirde yapılabilir (TK 221/1-c.2).

İşte bu hakka öğretide itiraz hakkı denilmekte ve yönetim hakkının bir uzantısı olduğu için "olumsuz yönetim hakkı" olarak da nitelendirilmektedir6°. İtiraz hakkının varlığı için aynı konuda görevlendirilmiş ve tek başına hareket etme yetkisi tanınmış birden fazla yöneticinin bulunması şarttır. Bir başka deyişle bir yönetici sadece görevlendirildiği konularda itiraz hakkına sahiptir.

İtiraz hakkı sadece yönetim işlerinde tanındığından, yönetimin kapsamına girmeyen olağanüstü veya temel işlemlerde itiraz hakkı söz konusu değildir. Bu konular yönetim hakkına sahip olsun olmasın bütün ortakların oylarıyla alınacak kararlarla bir çözüme bağlanır. Hatta bu işlerde şirket sözleşmesiyle çoğunluk kararının yeterli görülmesi halinde de bir itiraz hakkından söz edilemez[61].

Öte yandan itiraz hakkı yönetim hakkının bir uzantısı olduğundan, şirket sözleşmesi veya ortakların kararıyla sınırlandırılabilir6[2] (bkz. Kn. 531).

---

60 **Örnek** olarak bkz. İMREGÜN, 36; ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), 257.

61 ARsLANLI, **265.**

62 ARsLANLI, **268.**

14 Şirketin yönetimi şirket sözleşmesiyle tek ortağa bırakılmışsa art1k kuJJamlabilecek bir itiraz hakkı bulunmadığından, diğer ortakların karşı çıkmalarının yöneticinin yetkisi üzerinde herhangi bir hukuki **etkisi** olmayacak, yönetici ortak böyle bir itiraza rağmen, şirketin yönetimi için gereken işlemleri ilke olarak serbestçe yapabilecektir (TK 222). Bu ilkeyi sınırlayan yegane istisna ise, yapılacak işin hileye dayalı olmasıdır; bu olasılıkta yönetim hakkını haiz olmayan diğer ortaklar yapılacak işe itiraz edebileceklerdir6[3]. Bu hak öğretide uolağanüstü itiraz hakkı" olarak isimlendirilmiştir6". Her ne kadar hükümde yönetim hakkının bir bütün olarak bir ortağa verilmesinden söz edilmişse de pekaJa birden fazla ortağa, ancak farklı konularda olmak kaydıyla yönetim hakkının bırakılması halinde de olağanüstü itiraz hakkı uygulama alanı bulacaktır6[5].

TK 222'de "hileye dayalı iş"in ne anlama geldiği açıklanmadığı **gibi,** itirazın nasıl çözüme bağlanabileceği de düzenlenmemiştir. Bu bağlamda öğretide hükümde geçen "hile" kelimesinin esasen "kasıt veya ağır kusur" olarak anlaşılması gerektiği belirtilmiş[66], itirazın ise özel bir düzenleme yapılmadığından ancak mahkeme aracılığıyla çözüme bağlanabileceği ileri sürülmüştür6[7].

Yönetim şirket sözleşmesiyle değil, ortakların çoğunluk kararıyla tek ortağa bırakılmışsa, bu durumda yine çoğunluk kararıyla yöneticinin görevden alınabileceği ve bu suretle işlemi yapmasının engellenebileceği, hatta böyle bir kararla yönetici görevden alınmaksızın itiraz hakkının dahi kullanılmış sayılacağı da göz ardı edilmemeJidir6[8]. Zira yöneticiyi görevden alma hakkı, evleviyet gereği münferit bir işlem için yönetim yetkisini kaldırmayı da içerir. Bu bağlamda yönetim yetkisi çoğunluk kararıyla tek bir ortağa verilmişse, yönetici olmayan ortaklar bakımından itiraz hakkı, yalnızca bunların ortak tam sayısının çoğunluğunu teşkil etmeleri şartıyla ve ortak tam sayısının

---

63 Genel kabul gören bu görüşe rağmen aksi yönde karş. TÜRKER, 63.

64 İMREGÜN, 37.

65 Bu yönde A.RsLANLI, 267; ÇAMOĞLU (Poroy/Tekinalp), 259.

66 Bu yönde K.ARAYALÇJN, 225 dpn. 56; takiben İMREGÜN, 37 dpn. 14, 38; ayrıca bkz. TOKSAL, 543; ortağın üçüncü kişi ile anlaşmasını hile olarak nitelendiren ARSLANLI, 268; şirketin yararına olmadığı bilinen işlemleri hileli iş olarak tanımlayan DOMANİÇ, 333.

67 Bu yönde bkz.A.RsLANLJ, 268; İMREGÜN, 37; ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 259, 260a; bununla birlikte karş. itirazın TK 221/1 (eTK 163/1) uyarınca ortakların çoğunluğu tarafından verilecek bir kararla çözüme bağlanmasını daha pratik bir yol olarak gören DOMANİÇ, 333; ayrıca böyle bir düzenlemenin gereksizliği konusunda bkz. KARAYALÇIN, 225 dpn. 56.

68 Bu yönde bk.z. ARSLANLI, 267; DOMANİÇ, 334; İMREGÜN, 38.

çoğunluğuyla alacakları bir karar ile kullanılabilecek bir hak niteliğine kavuşacaktır.

Nihayet belirtelim ki itiraz hakkı ancak işlemin üçüncü kişiyle yapıldığı ana kadar kullanılabilir. Bu aşamadan sonra artık itiraz herhangi bir sonuç doğurmaz. Hatta itiraz hakkı tamamen iç ilişkiyi ilgilendirdiğinden süresinde itiraza rağmen, şirketi temsile yetkili kişilerce yapılan işin iyiniyetli üçüncü kişiler bakımından hukuki sonuçlarını doğuracağı ve şirketi bağlayacağı şüphesizdir[69]. *535*

3.2.2.7. Yöneticilerin sorumluluğu

Şirkette yönetici sıfatını taşıyan ortakların, bu görevi gereği gibi yerine getirmemeleri nedeniyle şirkete karşı sorumlu olacakları ve bu yüzden şirketin uğradığı zararı tazmin etmekle yükümlü bulunacak.lan şüphesizdir[70]. Ne var ki TK'da yöneticilerin sorumluluğuna yönelik özel bir düzenleme yapılmış değildir; bu nedenle yöneticilerin göstermeleri gereken özenin ölçüsü dahil adi şirkete ilişkin BK hükümleri burada da uygulama alanı bulacaktır[71] (bkz. Kn. 262 vd.). *536*

Esasen bu bağlamda aydınlığa kavuşturulması gereken temel sorun, şirketin uğradığı zararın tazmininin doğrudan şirketin yanı sıra diğer ortaklar tarafından da istenip istenemeyeceğidir. Öğretide adi şirkete paralel olarak kollektif şirkette de yöneticilere (ve hatta ortaklara) yöneltilebilecek şirketin uğradığı zararın tazmini taleplerinin herhangi bir ortak tarafından açılacak, ancak tazminatın şirkete ödenmesi kaydını içeren bir davaya konu olabileceği ve böylece bu hususta da bir "ortak davası" açılabileceği genel olarak kabul edilmektedir[72].

---

69 ARsLANLI, 268; İMREGÜN, 37-38; BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 92; ÇAMOĞLU (Poroy/Tekinalp), N. 257; TÜRKER, 62; AYHANIÇAĞLARIÖZDAMAR, 166.

70 Bu yönde bkz. ARsLANLI, 253-254; gerçeğe aykırı bilanço nedeniyle yönetici aleyhine sorumluluk davası açılabileceğine yönelik bkz. Yargıtay 11. HD'nin 26.09.1991 tarih ve 2481/4855 sayılı kararı (ERiş, 1863); ayrıca şirket karını zimmetine geçiren yönetici aleyhine kişisel olarak da tazminat davası açılabileceği yönünde bkz. Yargıtay 11.HD'nin I1.06.1991 tarih ve 8995/3918 sayılı kararı (ERİŞ, 1864).

71 Nitekim bu yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 13.01.2016 tarih ve 2015-6479/245 sayılı kararı.

71 Ayrıntılı bilgi için bkz. YONGALIK, Ortak Davası, l l 8 vd., ayrıca 94 vd.; örnek bir karar için bkz. kollektif şirkete ilişkin bir uyuşmazlıkta yöneticinin şirkete vermiş olduğu zarar nedeniyle tazminatın şirkete ödenmesi talebine rağmen, davacıya ödenmesine karar verilmesini bir bozma nedeni sayan Yargıtay 11. HD'nin 17.11.2014 tarih ve l 2397/17765 sayılı kararı; iki kişilik bir kollektif şirkette bir ortağın yönetici konumundaki diğer ortak aleyhine sorumluluk davası açabileceği yönünde bkz. Yargıtay TD'nin 26.l1.1968 tarih ve 2058/6301 sayılı kararı (özet için bkz. ERiş, 1874-1875; DOMANİÇ/ÇAMOĞLU, **159).**

537 Öte yandan yönetici (ve temsilci) ortaklar aynı zamanda kollektif şirkette organ sıfatını haiz olduğundan, bunların şirkete ait görevleri. ni yerine getirirken işlediği haksız fiillerden dolayı ortağın yam sıra şirketin de doğrudan doğruya sorumlu olacağına işaret edelim (TK 234/2; BK 50/2) (bkz. Kn. 590).

3.2.3. Denetleme (ve bilgi edinme) hakkı

538 Yönetici sıfatından bağımsız olarak her ortağa tanınan denetleme (ve bilgi edinme) hakkı (TK 225) esasen adi ortaklıktaki düzenleme (BK 631/1) ile paraleldir ve her iki hüküm de emredici niteliktedir, do)ayısıyla bu hakkı kaldıran veya sınırlandıran şirket sözleşmesi hükümleri geçersizdir (TK 225/1-c.2; BK 631/2).

Özellikle ortağın (örneğin sermaye gibi) bazı borçlarını henüz ifa etmemiş olması denetim hakkının kısıtlanmasına gerekçe oluşturamaz[73]. Bununla birJikte rekabet yasağına aykırı davranan ortak bakımından, şirket sırlarının korunması amacıyla denetim hakkına yönelik makul sınırlar öngörülebilir veya denetim talebi haklı gerekçeye dayalı olarak reddedilebilir (kıyasen TK 311)7'.

539 Bu düzenlemeler kapsamında her ortağa şirket işlerinin gidişi hakkında bizzat bilgi edinme, bu amaçla şirketin belgelerini ve defterlerini inceleme, gerek görürse kendisi için şirketin finansal durumunu yansıtacak bir hesap tablosu (özet) çıkarma hakkı tanınmıştır. Ortağın aynı zamanda yönetici olması bu hakkı kullanmasına engel değildir[75]. Oldukça geniş kapsamlı bu denetim (ve bilgi edinme) hakkı, esasen ortağın yüklendiği sınırsız sorumluluğun bir uzantısıdır (bu hakka ilişkin olarak ayrıca bkz. Kn. 289 vd. ile 720).

Şüphesiz bu hakkı kullanmak isteyen ortağa MK 2'de öngörülen sınırlama da dikkate alınmak koşuluyla şirketin kayıtlarını bulunduğu yerde inceleme imkanı tanınmalı, ihtiyaç halinde yöneticiler tarafından gerekli bilgi verilmelidir[76]. Her ne kadar TK 225'te "bizzat" ifadesine yer verilmişse de ortak inceleme için bir uzmandan da pekala yararlanabilir (kıyasen TK 310/2). Ortak, bu hak sayesinde şirket işlemlerini kontrol ederek hem oy hakkını hem de (azil, fesih, sorumluluk gibi) dava haklarını isabetli bir şekilde kullanma imkanını elde eder. Hakkın kullanılmasına engel olunması durumunda ortak,

---

73 ARSLANLI, 304.

74 Nitekim bu yönde bkz. TÜRKER, 64-65.

75 Yöneticilerin denetim hakkına sahip olmamaları gerektiği yönünde bir yaklaşım için bkz. BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 95 dpn. 20.

76 Ayrıntı için bkz. ARSLANLI, 306-308.

mahkemeye başvurarak atanan bir bilirkişi aracılığıyla denetleme hakkını kullanabileceği gibi[77], haklı nedenle şirketin feshini de (TK 245) talep edebilir[78].

Bu hak ortak sıfatına bağlı olduğu için şirketten ayrılma, bilgi alma ve denetleme hakkının da sona ermesine neden olur. Şirketin sona ermesi halinde ise ortak sıfatı tasfiye sürecinde de devam ettiğinden denetleme hakkı aynı kapsamda varlığını korur (TK 301-302).

3.2.4. Dava hakları

Kanun koyucu ortaklık ilişkisinden doğan menfaatlerini koruyabilmek amacıyla ortaklara, tek başlarına kullanabilecekleri bazı dava hakları da tanımıştır. Esasen bu dava haklarına, ilgili konular açıklanırken daha ayrıntılı bir şekilde değinileceğinden burada tekrardan kaçınmak amacıyla genel bir yollama yapılmakla yetinilmiştir.

Bununla birlikte kanunda açıkça öngörülen ve her bir ortağın tek başına yararlanabileceği söz konusu dava haklarının en azından bu başlık altında topluca sayılmasında da yarar görülmüştür. Ortağa tanınan dava hakları sırasıyla şunlardır: (ı) Diğer ortaklardan sermaye borcunun ifasını talep etmek (TK 128/7-c.3). (2) Yöneticinin görevden alınmasını veya yetkilerinin sınırlandırılmasını talep etmek (TK 219-220). (3) Finansal tabloların onaylanması ve karın dağıtımı kararının (TK 227/1) veya dağıtıcının hakkaniyete aykırı kar dağıtımı kararının iptalini talep etmek (TK 227/2). (4) Temsil yetkisinin kaldırılmasını talep etmek (TK 235/1). (5) Şirketin haklı sebeple veya sermaye borcunun ifa edilmemesi gerekçesiyle feshini talep etmek (TK 245, 246; ayrıca rekabet yasağına aykırılık durumunda TK 231/3). (6) HakJı sebebe dayalı çıkarma kararının iptalini talep etmek (TK 255/2). (7) Haklı sebebe dayalı çıkarma kararı için gerekli nisabın elde edilememesi halinde bireysel olarak ortağın çıkarılmasını talep etmek (TK 255/3). (8) Tasfiye memurlarının seçilmelerini veya görevden alınmalarını ya da yetkilerinin sınırlandırılmasını talep etmek (TK 273/2, 274/1, 275, 276/1, 277,282). (9) Tasfiye memurlarınca hazırlanan son bilançoya itiraz ederek iptalini (TK 289/1) veya tasfiye halinde toptan satışa mahkemece izin verilmesini talep etmek (TK 295).

Kanunda açıkça zikredilmemekle birlikte kollektif şirket ortak-

---

77 Böyle bir incelemeyi delil tespiti olarak değerlendirmekle birlikte bu yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 25.11.1986 tarih ve 4852/6276 sayılı karan (ERiş, 1858); şirketi münferiden temsile yetkili bulunan, bu yönüyle şirketin mali durumu hakkında bilgi sahibi olan ortağın denetim hakkını mahkeme aracılığıyla kullanamayacağı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 28.02.2014 tarih ve 2013-13676/3760 sayılı karan.

71 Her iki başvuru imkanı için de bkz. KARA.YALÇIN, 262, 147; aynca ARSLANLI, 308; aynı yönde Bıı..GiLilDEMDtKA.Pl, 160.

1erın tn şirlc◆t kamrlanna karşı geçersizliğin tespitine" veya kararın ir,talinc,". cngelJenen denetim ve bilgi alma hakkının kullanılmasına. yöneticiler tarafından belirlenmeyen yıllık kar payının tespiti ile ödenmesine, yönetici veya temsilcilerin şirkete verdikleri zarann tazminine, bir infisah nedeninin gerçekleşmesine dayalı olarak şirketin sona erdiğ1nin tespitine yönelik davalar da açabileceği şüphesizdir. Aynlan ortak da şirketten aynlma payının belirlenmesini ve ödenmesini dava yoluyla talep edebilir.

Bu arada TK 243/1-{d) hükmünde öngörülen ve şirketin süresinde tesciJinin yapılmaması halinde her ortağa tanınan fesih davası açma hakkının ise gerçekte henüz tüzel kişilik kazanmamış kollektif şirketin değil, taraflar arasındaki adi şirketin feshine yönelik olduğuna tekrar işaret edelim (bkz. Kn. 506). Aynı durum kuruluş aşamasındaki şirketin tescilinin aynen ifa talepli bir dava ile talep edilmesi ihtimalinde de söz konusudur'[1].

3.2.5. Rekabet etmeme borcu (rekabet yasağı)[82]

542 Kol1ektif şirkette geniş bir denetleme hakkına sahip olan, böylece şirketin bütün işleri ve sırları hakkında bilgi edinmesi mümkün bulunan ortaklar, bu imkanı şirket aleyhine kötüye kullanmamaları için rekabet yasağına tabi tutulmuşlardır (TK 230-231)[83].

Esasen kollektif şirket ortakları için öngörülen rekabet yasağı, adi şirket ortakları için getirilen rekabet yasağına (BK 626) benzemekle birlikte bazı farklılıkları da bünyesinde barındırmaktadır8[4] (bkz. ve karş. Kn. 542 vd.).

---

19 Komandit şirkete ilişkin olmakla birlikte, sahte imza ile alınan bir ortaklar kurulu kararının yokluğunun ve bu karara dayalı olarak yapılan hukuki işlemlerin geçersizliğinin tespitine yönelik örnek bir olay için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 20.02.2018 tarih ve 2016-15096/1245 sayılı kararı; ayrıca şirkete karşı dava açan ortağın dava sonuna kadar bu sıfatını koruması gerektiği, şirketten çıkarılan ortağın çıkarma kararı kesinleştikten sonra açılan davaya devam edemeyeceği konusunda bkz. Yargıtay 11. HD'nin 19.11.2014 tarih ve 7657/17996 sayılı kararı.

80 Bu açıdan bkz. ve kararın iptali için ortağın beyanının yeterli olacağı, ayrıca bir davaya gerek bulunmadığı yönündeki görüş için karş. ARsLANLI, 302-303.

81 Şirketin tescili talepli bir dava açılabileceği yönünde bkz. ARSLANLI, 155-156; DOMANİÇ, 308; İMREGÜN, 17; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 215-216; AYHANIÇAĞLARIÔzoAMAR, 153.

81 Ayrıntılı bilgi için bkz. önceki tarihli öğreti görüşlerine de değinen ve değerlendiren AYDOĞAN, 38-65; ayrıca FRANKO, 21 vd.

83 Ayrıca rekabet yasağınınortağın sadakat borcunun özel bir görünümü olduğu yönünde bkz. ARSLANLI, 232; İMREGÜN, 43.

84 Bu konuda ayrıca bkz. DOMANİÇ, 316-317; MiMAROĞLU, 197.

Ayrıca belirtelim ki ortağın şirketle rekabet etmeme borcu Türk öğretisi tarafından genellikle kişisel nitelikte hak ve borçlar arasında incelenmiştir'[5].

Nitekim TK 230/1'e göre bir kollektif şirket ortağı, *"şirketin yaptığı ticari işler türünden bir işi"* kendi adına yapamayacağı gibi, başkası adına da yapamaz. Yine *"aynı tür ticari işlerle uğraşan"* bir şirkete sorumluluğu sınırlandırılmamış bir ortak olarak da giremez. 543

Kendi adına iş yapması yasaklanan ortak, örneğin aynı alanda faaliyet gösteren bir işletme açamayacağı gibi bu alanda komisyoncu olarak da çalışamayacaktır. Yapılan işin bir işletme boyutunda olması, bu anlamda süreklilik arz etmesi de şart değildir; sadece bir iş dahi rekabet yasağını ihlal için yeterlidir. Öte yandan ortağın başkası adına da iş yapması yasaklandığından, şirketin yaptığı ticari işler türünden bir işe ilişkin ticari temsilci, ticari vekil veya acente olarak faaliyet göstermesi de mümkün olmayacaktır. Hükümde açıklık bulunmamakla birlikte, ortağın rekabet yasağı kapsamına giren bir işi kendi hesabına başkasına yaptıramayacağı da kabul edilmektedir8[6].

Dikkat edilirse hükümde "şirketin yaptığı işler" veya "aynı tür işler" ifadelerine yer verilerek, rekabet yasağının kapsamı bir ölçüde sınırlandırılmıştır. Dolayısıyla rekabet yasağının uygulama alanı belirlenirken şirket sözleşmesinde yer alan ve oldukça geniş tutulabilecek olan "işletme konusu" değil, şirketin "fiilen icra ettiği işler" dikkate alınacaktır. Öte yandan şirketin fiili faaliyet alanının da rekabet yasağına bir sınır çizdiği kabul edilmelidir; zira şirketin faaliyet göstermediği yerde, bu bağlamda ülke, bölge, il, ilçe, hatta semtte yapılan bir işten dolayı herhangi bir zarar tehlikesiyle karşı karşıya kalması mümkün değildir. 544

Ayrıca bir işin rekabet yasağının kapsamına girebilmesi için bunun ortak tarafından ticari amaçla yapılması da zorunludur; sadece kişisel amaçlı bir iş şirketin fiilen yaptığı işlerden olsa da rekabet yasağının ihlaline yol açmaz[87].

Rekabet yasağı kapsamında yasaklanan, sorumluluğu sınırlandırılmamış ortak olmak olduğuna göre, aynı tür ticari işlerle uğraşan bir 545

---

85 Bununla birlikte bkz. rekabet yasağını mali nitelikteki hak ve borçlar başlığı altında inceleyen ARSLANLI, 232 vd. (karş. 230); komandit şirket açısından ise karş. ARSLANLI, 610-611.

86 Nitekim bu yönde bkz. ARSLANLI, 235; İMREGÜN, 45; TÜRK.ER, 53; ayrıca bkz. şirketin faaliyet konusuna giren bir işi ortağın oğluna yaptırmasının da rekabet yasağına aykırılık oluşturabileceği yönünde Yargıtay 11. HD'nin 20.01.1977 tarih ve 5473/138 sayılı karan (ERiş, 1875-1876).

87 ARSLANU, 234; karş. işin kazanç amacıyla yapılmasını şart görmeyen TÜRKER, 47.

kollcktif şirkete ortak olunamayacağı gibi, adi veya paylı komandit ortaklığa da (sonımluluğu smırlandırılmamış) komandite ortak sıfa. tı la girilemeyecektir. Buna karşılık bir anonim veya limited şirkete ortak olmak mümkün olduğu gibi, adi veya paylı komandit şirkette (sorumluluğu sınırlandırılmış) komanditer ortak sıfatını iktisap etmek de yasağın kapsamı dışındadır.

Yasağın ticari bir faaliyeti kısmen de olsa kendi adına yapmayı gerektiren adi şirkete ginneye engel olacağı da şüphesizdir'". Nihayet sennaye şirketlerinde yönetim kurulu üyesi veya müdür sıfatını taşımak da işin başkası (ad ve) hesabına yapılacağı anlamına geleceğinden, yasak kapsamında kabul edilmektedir'[9].

Bu arada yasağın şirketin tüzel kişiliğini koruduğu sürece devam ettiğini, ancak sona erip tasfiye haline giren kollektif şirketlerde daraldığını'[0], hatta tasfiye halindeki şirketin yeni işler yapmaması kaydıyla sona ereceği sonucuna dahi varılabileceğini belirtelim.

5.f6 Bununla birlikte ortak hakkındaki rekabet yasağı, diğer ortakların açık veya örtülü onayı ile kaldırılabilir veya sınırlandırılabilir (TK 230/1). Bu anlamda şirkete girecek yeni ortağın, daha önce kurulmuş bir şirkette sorumluluğu sınırlandırılmamış ortak olduğu bilinmesine rağmen, bu şirket ile ilişiğinin kesilmesi açıkça istenmemişse, diğer ortaklar rekabet yasağına aykırılık oluşturan bu duruma artık (susma yoluyla) örtülü bir şekilde onay vermiş sayılırlar (TK 230/2). Rekabet yasağının kaldırılması veya sınırlandırılmasına ilişkin onay önceden izin veya sonradan icazet şeklinde de verilebilir.

Rekabet yasağının kaldırılmasına yönelik şirket kararının ancak diğer yani yasağı ihlal eden ortak dışındaki ortakların oybirliği ile alınabileceği, şirket sözleşmesinin değiştirilmesi dışındaki kararlarda çoğunluğu yeterli gören TK 226/2 hükmünün burada uygulanmayacağı görüşü öğretide genel kabul görmektedir[91]. Bu arada ortağa yönelik rekabet yasağının şirket sözleşmesiyle daha baştan kaldırılmasının veya sınırlandırılmasının da mümkün olduğu, ancak rekabet yasağının bütün ortaklar yönünden kaldırılabilmesi için ortakların tümünün oybirliğine ihtiyaç bulunduğu göz ardı edilmemelidir.

547 Rekabet yasağına aykırılık halinde şirkete seçimlik nitelikte bazı

---

88 KARAYALÇIN, 264.

89 Nitekim bu yönde bkz. ÇAMOĞLU (Poroy/fekinalp), N. 265a; ayrıca bkz. ARSLANLI, 236.

90 ARSLANLI, 242; İMREGÜN, 48.

9/ Bu yönde bkz. birçoğu yerine AYDOĞAN, 49-50 ve dpn. 49'da anılan diğer yazarlar; karş. çoğunluk kararını yeterli gören ARSLANLI, 236; ayrıca bkz. çoğunluk kararı için sözleşmede hüküm bulunmasını arayan ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 266.

talep hakları tanınmıştır. Nitekim şirket, yasağı ihlal eden ortaktan uğradığı zararın tazmin edilmesini talep edebileceği gibi, tazminat yerine ortağın kendi adına yaptığı işlerin şirket adına yapılmış sayılmasını[92] veya üçüncü kişilerin hesabına yaptığı işlerden doğan menfaatlerin şirkete bırakılmasını da isteyebilir (TK 231/1)[93]. Tazminat yerine ortağın elde ettiği menfaatin şirkete devrini talep edebilmek için şirketin zarara uğraması şart değildir. Bu seçeneklerden birine rekabet yasağını ihlal eden ortak dışındaki diğer ortaklar çoğunlukla karar verecektir (TK 231/2-c.1)[94]. Ayrıca rekabet yasağına aykırılığa yönelik olarak şirket sözleşmesinde bir ceza koşulu (BK I79-180, 182) öngörülmesi de mümkündür.

Bununla birlikte iki kişilik kollektif şirketlerde çoğunluk şartının sağlanması, giderek bir karar alınması mümkün olmadığından Yargıtay, şirkete tanınan bu seçim ve dava hakkının diğer ortak tarafından kullanılabileceğini yeknesak bir uygulamayla kabul etmektedir[95].

Belirtelim ki eTK döneminde seçim hakkına ilişkin kararın alınmasında nisaba yönelik olarak öğretide gündeme gelen tartışma[96], TK 231/2-c. I 'e açıkça "çoğunlukla" ifadesi eklenerek çözüme kavuşturulmuştur.

Öte yandan rekabet yasağına aykırılık halinde şirket tarafından kanunda ortak aleyhine öngörülen yaptırımlardan birinin tercih edilmesi, diğer ortakların şirketin feshini talep etmelerini engellemeyecektir (TK 231/3). Ayrıca şirketin feshinin talep edilebileceği böyle bir durumda diğer ortakların TK 255 uyarınca rekabet yasağını ihlal

---

92 Hükmün anlamı konusunda bkz.ARsLANLI, 239;TÜRKER, 53-54; maden ruhsatnamesiyle ilgili örnek bir olay için bkz. Yargıtay TD'nin 26.1l. l968 tarih ve 2058/630 l sayılı karan (İstBD 1969/3-4, 198-199; özet için bkz. MoROĞLUIKENDİGELEN, 205).

93 Şirketin tazminat talep edebilmesi için rekabet yasağını ihlal eden ortağın ayrıca kusurlu olmasına gerek bulunmadığı yönünde bkz. ARSLANLI, 238; KARAYALÇIN, 264; buna karşılık (kusursuzluğunu) ispat yükü ortakta olmak kaydıyla kusurun da bulunması gerektiği yönünde bkz. TÜRKER, 52-53; AYDOĞAN, 55.

94 Küçük de olsa eTK 173'ün karşılığı olan TK 231'de yapılan değişiklikler ile ikinci fıkranın ifadesine yönelik tespit konusunda bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, l98.

95 Yargıtay HGK'nın 04.05.1979 tarih ve 77-913/431sayılı kararı (YKD l980/3, 335; özet için bkz. MoROĞLUIKENDİGELEN, 205); aynı yönde Yargıtay l l. HD'nin 04.03.2002 tarih ve 9414/1733 sayılı kararı (ERİŞ, 1874-1875); ayrıca bkz. belirli hallerde diğer ortakların da şirket lehine dava açabileceği yönünde ARsLANLI, 238; bununla birlikte karş. baba ve oğul ile birlikte toplam üç kişinin bulunduğu bir kollelctif şirkette diğer ortağın karar olmadan dava açamayacağı yönünde Yargıtay 11. HD'nin 09.01.2013 tarih ve 2011-15239/294 sayılı karan.

96 Bu tartışma için bkz. AYDOĞAN, 61.

cıdcn ortag1 şirketten ç1kan11ak hakkma sahip olduğuna, hatta çıkarma karon 01tnanıad1ğı bir olas1hkta her bir ortağın münferiden çıkarma de,·n◆ı açabileceğine de işaret edilmelidir (çıkarma davası için bk1◆ Kn. 645 vd.).

Rekabet yasağına aykın davranan ortak aym zamanda şirketin y◆neticisi veya temsilcisi sıfatını taşıyorsa, bu durum ortağın görevden alınması (TK 219-220) ya da temsil yetkisinin kaldırılması (TK 235) için de bir hak11 neden oluşturacaktır[97].

548 Şirkete tanınan bu talep hakları üç aylık ve her halde bir yıllık zamanaşımı sürelerine tabi tutulmuştur. Üç aylık süre ortağın rekabet yasağına aykırı işlemi yaptığının veya diğer bir şirkete girdiğinin öğrenilmesinden, bir yıllık süre ise işlemin yapıldığı tarihten itibaren işleyecektir (TK 23l/2-c.2).

İlgili hükmün lafzına da paralel olarak, ortağın diğer bir şirkete girmesi ihtimalinde, rekabet yasağı oluşturan eylem devam edeceğinden bir yıllık sürenin uygulanmayacağı, bu olasılıkta sadece öğrenmeye dayalı üç aylık süreye uyulmasının yeterli olduğu kabul edilmelidir[98].

Nihayet belirtelim ki zamanaşımı sürelerinin işlemeye başlaması için bütün ortakların rekabet yasağına aykırılıktan haberdar olmaları gerekmez, sadece yönetici konumundaki bir ortağın durumu öğrenmesi gerekli ve yeterlidir[99].

549 Kanunda öngörülen rekabet yasağının ortak sıfatına bağlı olduğu, dolayısıyla ortak sıfatının yitirilmesiyle birlikte sona ereceği şüphesizdir. Bu nedenle ayrılan ortağın şirkete ait bilgi ve sırları kullanarak kollektif şirketi zarara uğratması olasılığında başvurulabilecek yegane hukuki imkan TK 54 vd.nda öngörülen haksız rekabet hükümleridir[100].

Öte yandan kanundan kaynaklanan bu rekabet yasağına ek olarak ortakların, özellikle şirketten ayrılma halinde uygulanacak sözleşmeye dayalı bir rekabet yasağı öngörmelerine de hukuken bir engel yoktur. Ancak böyle bir sözleşmenin geçerliliğinin, rekabet yasağının konu, yer ve süre açısından belirli olması, ayrıca amaç ile orantılı bir sınırlama içermesi, özel1ikle kişilik haklarını ihlal etmemesi (MK 23; BK 26-27, ayrıca kıyasen BK 348-349) şartlarına bağlı olduğu da göz ardı edilmemelidir1°[1].

---

97 Nitekim bu yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 18.06.1981 tarih ve 2546/3123 sayılı karan (ERiş, 1846).

98 Bu yönde bkz. İMREGÜN, 47; aynı yönde TÜRKER, 56; AYDOĞAN, 64.

99 İMREGÜN, 47; karş. ARsLANLI, 241; TÜRKER, 55.

100 Bu yönde bkz. ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 271; karş. KARAYALÇIN, 264.

101 ARsLANLI, 243; İMREGÜN, 48.

3.3. Mali Nitelikte Haklar ve Borçlar

3.3.1. Sermaye borcu

Kollektif şirket bir ticari işletme işletmek ve böylece elde edeceği kazancı ortakları arasında paylaştırmak amacı ile kurulduğu için, esasen şirketin faaliyetini yerine getirebileceği bir sermayeye ihtiyaç duyacağı kuşkusuzdur. Nitekim kanun koyucu da *"her ortağın sermaye olarak koymayı taahhüt ettiği para miktarı; para niteliğinde olmayan sermayenin değeri ve bu değerin ne suretle biçilmiş olduğu; sermaye olarak kişisel emek konulmuşsa bu emeğin niteliği, kapsamı ve değeri"* hakkında şirket sözleşmesinde bir hüküm bulunmasını zorunlu kılmıştır [TK 213/1-(e)]. 550

Ne var ki kollektif şirket sermayesine ilişkin olarak anılan bu bendin yanı sıra TK'nın kollektif şirkete tahsis edilen bölümünde sadece sermaye borcunun ifa edilmemesine veya ödenen sermayenin azalmasına yönelik üç hüküm [TK 246 ile TK 229 ve 243/1-(b)] daha öngörülmüş, bunların dışında sermaye borcuna dair ayrıca özel bir düzenleme yapılmamıştır[102]. Dolayısıyla kollektif şirket ortağının sermaye borcuna ilişkin taahhüdü ve bu borcun ifa edilmesi dahil olmak üzere ticaret şirketleri hakkındaki genel hükümler burada da aynen uygulama alanı bulacaktır. Bu nedenle tekrardan kaçınmak amacıyla genel hükümlerin açıklandığı bölüme yollama yapmakla birlikte (bkz. Kn. 413 vd.), kollektif şirket açısından özellik arz eden hükümler ile bazı hususlara ayrıca işaret edilmesinde yarar görülmüştür. Şöyle ki: 551

Bir defa kanun koyucu kollektif şirkete sermaye olarak getirilebilecek malvarlığı unsurları konusunda sermaye şirketlerinin aksine herhangi bir sınırlama öngörmediği gibi (karş. TK 342/1, 565/2, 581), asgari sermaye şartı da aramamıştır (karş. TK 332, 565/2, 580). Bu nedenle kişisel *emek*[103] ve ticari itibar dahil olmak üzere TK 127/l 'de öngörülen tüm değerler kollektif şirkete sermaye olarak konabilir (bkz. TK 307/2). Ayrıca ortaklar tarafından getirilen sermaye paylarının toplamının asgari bir değere ulaşması zorunlu değildir. Zira ortakların şirket borçlarından ötürü sınırsız sorumluluğu sermaye konusundaki muhtemel tedbirleri gereksiz kılmaktadır. Ortaklarca getirilecek 552

---

101 Bununla birlikte ayrıca bkz. "sennaye" kelimesinin geçtiği diğer maddeler olarak TK 228/1, 241, 262/2 ve 289/1.

103 Kişisel emeğin sennaye olarak getirilmesi konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. ARSLANLI, 185,224.

sermayenin birbirine eşit (bkz. ve karş. BK 621/2) veya aynı türden oln10s1da şart değildir[0].

Bu baglamda sennaye şirketlerinde öngörülen yasağın **aksine** vadesi gelmemiş alacaklar ile üzerinde sınırlı aynı hak, haciz veya tedbir bulunan malvarlığı unsurlarının da kollektif şirkette sermaye olarak taahhüt edilmesi mümkündür (karş. TSY 64/1-ç).

Belirtelim ki TK 127/1'de yapılan sayım sınırlı olmadığından, ortaklar kişisel emek ve sınırsız sorumluluk üstlenmeyi ifade eden ticari itibarın yanı sıra, ekonomik değer taşımak kaydıyla örneğin belirli bir müşteri çevresini, bir işletmeye ilişkin ticari sırlan da kollektif şirkete sermaye olarak getirebilirler[105]. Hatta bir kollektif şirketin sadece ortakların sermaye olarak getirdiği kişisel emekleri veya ticari itibarları ile kurulmasına da hukuken bir engel *yoktur*[106].

Aynca ortaklığa getirilen paradan başkaca sermayeye bizzat ortaklar tarafından değer biçilmesi de [TK 213/1-(e)] pekala mümkündür[107] (karş. TK 343, 578; ayrıca bkz. TK 128/2, 131/1).

553 Şirket sözleşmesinde taahhüt edilen sermayeden dolayı ortaklar şirkete karşı borçlu olurlar (TK 128/1). Bu nedenle sermaye borcunun ifasını da kural olarak sadece şirket isteyebilir (TK 128/7-c.1)[108]. Ne var ki eTK'dan faklı olarak kanuna eklenen TK 128/1-c.3 ile şahıs şirketlerinde sermaye borcunun ifasına yönelik davanın ortaklar tarafından da açılabileceği açıkça kabul edilrniştir[109].

Böylece kökeni Roma hukukuna kadar uzanan "ortak davası" *(actio pro socio)*, ilk kez şahıs şirketleri bakımından da Türk hukukunda hukuki bir dayanağa kavuştunılmuştur[110]. Bu davanın ortağa tanınan diğer dava haklarından temel farkı ise dava sonundaki kararın şirket lehine verilecek, dolayısıyla ifanın da davacı ortağa değil doğrudan şirkete yapılacak olmasıdır[111].

J{U ARsLANLr, 177.

105 ARsLANLr, 178; ÇAMOĞLU (Poroy/Tekinalp), N. 225.

/06 Bu yönde bkz. ARsLANLI, 176; İMREGÜN, 51; bu şekilde bir kollektif şirket kurulmasının tamamen teorik planda kalacağı yönünde PULAŞLI, Şerh, § 13 N. 3.

107 ARsLANLI, 188-189.

/08 Nitekim eTK dönemine ilişkin örnek olarak bu yönde bkz. ARSLANLI, 187, 230; KARAYALÇrN, 254; İMREGÜN, 56-57; TÜRKER, 31.

109 Bu açıdan bkz. ve karş. eski düzenlemeye paralel bir şekilde bu davanın sadece şirket tarafından açılabileceğinden söz eden ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 228.

110 Bu konuda bkz. YONGALJK, Ortak Davası, 115-118; ortak davasının kabul edilmesi yönündeki öğretide gündeme getirilen yaklaşımın ilk izleri için aynca bkz. AR.sLANLI, 187, 230 dpn. 72.

ili Ortak davası hakkında genel bilgi ve bu davanın temel özelliklerine ilişkin olarak da bkz. YONGALIK, Ortak Davası, 33 vd., özellikle 61 vd.

Öte yandan kendisinden sennaye borcunun ifası talep edilen ortak, diğer ortakların muaccel sermaye borçlarını henüz ifa etmediklerini ileri süremez, bu bağlamda bir ödemezlik der inde (BK 97) bulunamazıı. Ancak davanın şirket tarafından değil, muaccel sermaye borcunu bizzat ifa etmeyen bir ortak tarafından açılması olasılığında ise ödemezlik def'inin ileri sürülebileceği kabul edilmektedirm (ayrıca bkz. Kn. 48 ve 299).

554 Ortak, sermaye borcunu bir kez ifa ettikten sonra artık rızası olmaksızın kendisinden yeni bir sermaye getirmesi talep edilemeyecek, böylece şirket sözleşmesiyle taahhüt ettiği sermayeden başka bir şey ödemeye zorlanamayacaktır[1]u. Hatta ortağın taahhüt ettiği sermayenin eksilmesi halinde bile, eksilen kısmın tamamlanması ancak ortakların oybirliğiyle alacakları bir kararla mümkündür (TK 229/1). Sermayenin zararla eksilen kısmı ise aksine bir karar alınmadığı sürece daha sonra gerçekleşecek kar ile kapatılacaktır (TK 229/2).

Bu arada eksilmenin sermayenin tamamen yitirilmesine veya üçte ikisinin kaybedilmesine sebebiyet vermesi ihtimalinde ise ortakların sermayenin tamamlanmasına veya geri kalan sermaye ile yetinmeye karar vermelerinin zorunlu olduğunu, aksi takdirde bu durumun şirketin infisahına yol açacağını [TK 243/1-(b)] belirtelimw (bkz. Kn. 670).

555 Nihayet sermaye borcunun süresinde ifa edilmemesi halinde genel hükümlerde öngörülen hukuki sonuçların yanı sıra (bkz. Kn. 431 vd.), kollektif şirket açısından başkaca yaptırımlar da gündeme gelebilir. Nitekim sermaye borcunun süresinde ifa edilmemesi şirketin haklı nedenle feshine (TK 246) neden olabileceği gibi, sermaye borcunu ifa etmeyen ortağın haklı nedenle şirketten çıkarılmasına da (TK 255/1) yol açabilir (bkz. Kn. 685 ve Kn. 637).

Hatta bir ortağın sennaye borcunu ifa etmemesi, üstlenilen sermaye borcunun özelliğinden dolayı şirketin faaliyet konusunun gerçekleşmesini imkansız hale getiriyorsa, bu durum aynı zamanda şirketin infısahına (TK 243/1; BK 639/1-b.1), bir başka deyişle kendiliğinden sona ermesine dahi neden olabilecektir[116] (bkz. Kn. 665).

/1J İMREGÜN, 56-57; TÜRKER, 32 dpn. 3; ayrıca bkz. adi ortaklığa ilişkin olmakla birlikte Yargıtay HGK'nm 11.12.1963 tarih ve 4-26/96 sayılı kararı (İKİD 1964/38, 2767-2768); aksi yönde karş. KARAYALÇıN, 66 dpn. 26.

IIJ Adi şirket ile ilgili olmakla birlikte kollektif şirket açısından da uygulanma olanağı bulunan bu görüş için bkz. YONGALIK, Ortak Davası, 93-94.

JU ARsLANLl, 190; İMREGÜN, 62.

/lj Bu yönde bkz. ARsLANLI, 222; KARAYALÇIN, 262; DOMANİÇ, 314; TEKİL, 116; ayrıca PULAŞLl, Şerh, § 13 N. 23.

1/6 Bu yönde bkz. AR.sLANu, 198; İMREGÜN, 59; TÜRK.ER, 37.

3.3.2. Kir ve zarara katılma

.*256* Öncelikle işaret edelim ki öğretide bazı yazarlar ortağın şirkete getirdiği semıaye payı karşılığında sahip olacağı şirket mal ve gelirlerinden pay alma hakkını, başka bir deyişle ortağın şirkete karşı sahip olduğu mali haklann tilmünU "iştirak (katılma) payı" olarak nitelendirmekte[117] ve ardından bu hakkı şirketin devamı süresince gerçekleşen kar, faiz, ücret ve diğer talepler ile şirketin fesih ve tasfiyesi koşuluna bağlı tasfiye payını talep olarak ikiye ayırarak incelemektedirler[118]. Bu ayrıma dikkat çekmekle birlikte aşağıda öğretinin çoğunluğunun şahıs şirketlerinin yanı sıra sermaye şirketleri açısından da benimsediği, her bir hakkın ayn başlıklar altında incelenmesi yöntemini tercih ettiğimizi belirtelim.

3321. Kara katılma hakkı

557 Bir ticaret şirketine katılan ortağın temel hedefi, gelir elde etmek ve bunu ortaklarına dağıtmak amacıyla kurulan şirketin kazancından pay almaktır. Nitekim kanun koyucu da ortağa, bir yandan şirketin faaliyet dönemi sonunda gerçekleşen kardan kendisine düşen payı, hatta bunun için gerekli yılsonu bilançosunun çıkarılmasını ve ayrıca bilançoda kar payının da saptanmasını talep hakkı tanımış (TK 228/1; ayrıca BK 622), öte yandan ortağa tanınan bu hakları kaldıran veya sınırlandıran şirket sözleşmesi hükümlerini geçersiz kabul etmiştir (TK *228/2)*[119].

TK 228'den de açıkça anlaşılacağı üzere bütün ortaklara şirketin elde ettiği kardan pay verilmesi zorunludur. Bu nedenle karın ortakların sadece birine veya birkaçına dağıtılmasını öngören şirket sözleşmesi hükümleri (öğretideki ismiyle "aslan payı anlaşması") geçersiz sayılacak[120] ve böyle bir olasılıkta genel kural uyarınca (BK 623/1) her ortak getirdiği sermayenin değerine ve niteliğine bakılmaksızın şirket karından eşit olarak yararlanacaktır[121] (bkz. Kn. 248).

Emredici nitelikteki bu düzenleme nedeniyle ortakların belirli bir

---

117 Nitekim bu yönde bkz. ARSLANLI, 199 vd.; takiben İMREGÜN, 59 vd.; ayrıca bkz. TÜRKER, **44-45.**

118 İMREGÜN, 59 vd.

119 Daha çok, ortağa bir müktesep hak tanıma amacı taşıdığı belirtilen TK 228/2'nin anlamı konusunda bkz. ARSLANLI, 220-221; aynı yönde ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 229; bu düzenleme ile ortağa güçlü bir hak tanındığı yönünde ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 228.

110 Bu yönde bkz. ARSLANLI, 214; KARAYALÇIN, 63, 140,261; ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 230; hatta böyle bir hükmü içeren şirket sözleşmesinin tamamen batıl sayılmasını olası gören yaklaşım için bkz. ve karş. TÜRKER, 39.

111 ARSLANLI, 215.

s€re şirketten kar alamayacağına, bu karın biriktirilerek şirket işle: rında kullanılacağına yönelik şirket sözleşmesi hükümleri de geçerlı sayılamayacaktır[122].

558 Şirketin faaliyet dönemi sonunda kazanç elde edip etmediği ancak y€lh€_ol_arak _çıkarılan finansal tablolara (TK 68/3) göre belirlenir. Zira bırbırını takıp eden iki faaliyet dönemi arasındaki safı şirket mevcuduna ilişkin fark olumlu ise ortada bir karın, olumsuz ise zararın varlığı kabul edilir[123]. Bu finansal tabloların hazırlanması ve ortaklar kurulunun onayına sunulması şirket yöneticilerine kanunen yüklenmiş bir görevdir (TK 227/l-c.ı). Ortakların oyçokluğu ile onaylayacağı finansal tablolar böylece kesinlik kazanacak ve ilgili döneme ilişkin kar ve zararın tespitinde esas alınacaktır. öte yandan kar paylarının belirlenmesine yönelik sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadığı yahut sonradan başkaca bir karar alınmadığı takdirde aynı toplantıda karın dağıtımına da karar verilecektir (TK 227/1-c.2-3).

559 Belirtelim ki ortağın kollektif şirketten kar payını talep edebilmesi için, faaliyet dönemi sonunda bir karın oluşması gerekli ve yeterlidir; dağıtım için sermaye şirketlerinde olduğu gibi ayrıca bir karar alınmasına gerek yokturıu. Bu nedenle ortaklar kurulunun karar almaktan kaçınması halinde ortak doğrudan şirkete karşı kar payının (tespiti ve) ödenmesi için dava da açabilir. Bu dava sonunda mahkemenin ortağın kar payını tespit ederek ödenmesine karar vermesi ile birlikte kar payı alacağı şirkete karşı ileri sürülebilecek somut bir alacak hakkına dönüşür.

560 Ortakların kardan ne oranda yararlanacakları şirket sözleşmesinde öngörülebilir. Bu düzenlemede aslan payı şirketine ilişkin yasak saklı kalmak kaydıyla tam bir sözleşme serbestisi geçerlidir (TK 217). Dolayısıyla ortakların getirdikleri sermayenin değeri esas alınabileceği gibi, bundan bağımsız ölçütler de belirlenebilir; hatta ortakların zarara katılma oranları ile kardan yararlanma oranları birbirinden farklı da tespit edilebilir.

561 Kanun koyucu karın kullanılmasına ilişkin kararın kanuna, şirket sözleşmesine ve kararlarına veya dürüstlük kuralına aykırı olması durumunda, her bir ortağa bu karara karşı alındığı tarihten itibaren üç ay içinde iptal davası açma hakkı tanımıştır (TK 227/1-c.4).

Yeni bir bakış açısıyla kaleme alınan TK 227/1'de özellikle ortağa dağıtım kararına karşı dava açma hakkı açıkça tanınarak, hem

112 TOKSAL, 546.

m AR.sLANLI, 210; DOMANİÇ, 321; TÜRK.ER, 37.

ıu ARsLANLI, 217.

öğretide dile getirilen'[115] eTK 169/1'dcki eksiklik giderilmiş hem de l1< 227/2 (eTK 169/2) ile uyum sağlanmıştır'[111].

Öte yandan Tasarının ilk halindeki iptal davası açmak için ortağın toplantıya katılıp olumsuz oy vermesi veya toplantıya katılmasının engellenmesi şartı Adalet Komisyonu aşamasında Tasarı metninden çıkanlınış[117] ve böylece MK 2 hükmü saklı kalmak kaydıyla ortağın iptal davası açma hakkına getirilen sınırlandırmalar kaldırılmış, bu bağlamda en azından herhangi bir gerekçeyle toplantıya katılamayan ortağa da iptal davası açına hakkı tanınmıştır[118].

562 Şirket sözleşmesinde açık bir düzenleme bulunmadığı takdirde ortaklar sonradan alacakları bir kararla kendilerine düşecek karın belirlenmesi görevini öğretide "paylaştırıcı" olarak isimlendirilen[129] ve ortak olması zorunlu bulunmayan bir kişiye de yükleyebilirler (TK 227 /2-c.1). Karın paylaştırılması şirket sözleşmesinde bazı ilkelere bağlanabileceği gibi, tamamen paylaştırıcının takdirine de bırakılabi*lir*[130]. Ancak paylaştırıcmm vereceği kararın hakkaniyete uygun olması şarttır (TK 227/2-c.2). Aksi takdirde ortaklar bu karara karşı, öğrenilmesinden itibaren üç ay içinde iptal davası açabilirler (TK 227/2-c.3).

Belirlenen kar payının, hak düşürücü nitelikte olan bu üç aylık süre henüz dolmadan ortak tarafından tamamen yahut kısmen alınması, başka bir kişiye devredilmesi veya oluşan zarar payının ödenmesi gibi açık ya da örtülü kabulü gösteren bir davranış da ortağın dava açma hakkını düşürür (TK 227/2-c.3). Ne var ki ortağın tüm bu işlemleri ihtirazi kayıt ileri sürerek yapması halinde üç ay geçmedikçe dava hakkının düşmeyeceği göz ardı edilmemelidir[131].

563 Şirket sözleşmesinde açık bir hüküm bulunmadığı ve sonradan da ortaklar tarafından bir paylaştırıcı seçilmediği veya seçilen paylaştırıcının kararı hakkaniyete aykırı olduğu gerekçesiyle mahkemece

---

12s Örnek olarak bkz. ARsLANLI, 213; İMREGÜN, 60; ayrıca TÜRKER, 38.

/26 Değişiklikler konusunda bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 198; ayrıca yapılan değişikliklere yönelik bir ayrıntı içermeyen gerekçe için bkz. KENDİGELEN, Gerekçeli TTK, 350.

127 Bu konuda bkz. MoROĞLU, Öneriler, 127; KENDİGELEN, Gerekçeli TTK, 350.

128 Bununla birlikte bkz. ve karş. kanunlaşmayan Tasarı hükmüne paralel bir şekilde ancak toplantıya katılıp olumsuz oy veren veya toplantıya katılmaları engellenen ortakların iptal davası açabilecekleri yönünde ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 233b.

129 Örnek olarak bkz. KARAYALÇIN, 261; ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 231; TÜRKER, 40; hukuki anlamda "hakem bilirkişi" konumunda olduğu kabul edilen [ARsLANLI, 215; ÇAMOĞLU (Poroy/fekinalp), N. 231; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 226] paylaştırıcıya uygulamada nadir olarak başvurulduğu tespiti için ayrıca bkz. ARSLANLI, 215.

130 ÇAMOĞLU (Poroy/fekinalp), N.231.

13/ Bu yönde bkz. ARSLANLI, 213; DOMANİÇ, 322.

iptal edildiği takdirde artık her ortak getirdiği sermayenin değerine ve niteliğine bakılmaksızın kar payından eşit olarak yararlanacaktır (TK 227/3; **BK** 623/1).

Yılsonu finansal tablolarına göre tespit edilen ve dağıtılmasına karar verilen kar payı, ortak açısından artık şirkete karşı bir alacak h□na dönüşmüştür. Bu nedenle ilgili ortağın onayı olmaksızın kesınleşen kar payının sermayeye eklenmesini veya sonraki dönem zararlarına mahsup edilmesi mümkün değildir[133]. Ortaklık ilişkisinden kaynaklanan diğer alacak hakları gibi, kar payını talep hakkı da BK 1□□/1-b._3 uy,..arınca beş yıllık zamanaşımına tabidir. Şirketin iflası halınde ıse kar payının iflas masasına bir alacak kalemi olarak yazılması mümkündür (bkz. Kn. 598). *564*

. Bununla birlikte dağıtılmasına karar verilmeyen ve şirket aktiffenne yansıtılan kar ile teşvik gelirleri ise henüz bağımsız bir alacak hakkına dönüşmediği için, şirket veya diğer ortaklardan talep edilemeyecektir[134].

Öte yandan sermayenin zararla azalan kısmı ise ilke olarak daha sonra gerçekleşecek kar payları ile kapatılır; ne var ki ortaklar bunun da aksini kararlaştırarak, önceki yıllarda oluşan zarara rağmen sonraki dönem karının tamamen veya kısmen dağıtılmasına karar verebilirler (TK 229/2).

Nihayet Tasarının ilk halinde ayrı bir fıkra olarak düzenlenen kar payı avansına ilişkin hüküm de kollektif şirketin temel niteliğiyle bağdaşmadığı için Tasarı metninden çıkarılmıştır[135]. Gerçekten de sınırsız sorumluluk esasının benimsendiği kollektif şirketlerde, sem1ayenin korunması ilkesinin bir uzantısı olan kar payı avansına yönelik sınırlamalara kesinlikle ihtiyaç yoktur. Bu nedenle kollektif şirkette ortaklara şirket sözleşmesinde öngörülmek veya bu yönde bir karar alınmak kaydıyla faaliyet dönemi içinde kar payına mahsup edilmek üzere avans dağıtılabilir. Hatta ortaklar kar dağıtımı için daha kısa devreler belirleyebilecekleri gibi, her bir somut iş hakkında da karın tespitini ve dağıtımını kararlaştırabilirler[136]. *565*

---

m ARsLANLI, 217; İMREGÜN, 62.

/JJ ARSLANLI, 219; **I<ARAYALÇIN,** 262; DOMANİÇ, 323.

134 Bu yönde bkz.Yargıtay11. HD'nin 11.12.2014 tarih ve 235/19498 sayılı kararı.

m Bununla birlikte bkz. ve karş. kollektif şirkette de anonim şirket için öngörülen şartlara bağlı kalınarak ortaklara kar payı avansı dağıtılabileceği yönünde ÇAMOĞLU (Poroy/Tekinalp), N. 233a; aynca benzer açık.lamalar için karş. Puuşu, Şerh,§ 13 N. 14.

136 Nitekim bu yönde bkz. A.RSLANLl, 211.

3322. *Zarara katılına borcu*

566 Oı1aklar şirketin elde ettiği kardan yararlanacakları gibi, şirketin uğradığı zarara da birlikte katlanmak zorundadırlar. Bu ilkenin tek istisnası, yani bir oıtağın zarara katılmaksızın yalnız kardan yararlanacağına yönelik anlaşma, ancak sermaye olarak sadece kişisel emeğini koyan ortak açısından geçerlidir[137]. Ne var ki böyle bir anlaşmanın yalnızca iç ilişki bakımından geçerli olacağı, şirket alacaklısı üçüncu kişilere karşı ileri sürülemeyeceği (TK 236/3) göz ardı edilmemelidir.

Zarardan muafiyet şirket sözleşmesine konulacak bir hükümle öngörülebileceği gibi, ortakların sonradan alacakları bir kararla da sağlanabilir.

567 Bu arada zarara katılma oranlarının farklı olması da şirket alacaklılarına karşı ileri sürülemeyecek, zarara katılma oranı ne olursa olsun her ortak, şirket borcunun tamamından dolayı dava veya takip edilebilecektir. Şüphesiz zarara katılım oranından fazla bir ödeme yapan ortağın diğer ortaklara rücu hakkı saklıdır.

Zarara katılma borcu kapsamında ortağın bir ödeme yapması ise öncelikle zarar sonucu azalan sermayenin tamamlanması aşamasında gündeme gelebilir; ne var ki bunun için ortağın onayının şart olduğu unutulmamalıdır (TK 229/1). Bir diğer ihtimal ise ortaklara başvuru hakkının doğması halinde (TK 237/1) şirket alacaklılarına zarar payına mahsuben bir ödeme yapılmasıdır. Nihayet benzer bir durum tasfiye aşamasında mevcudun şirket borçlarını ödemeye yetmemesi halinde (TK 298) söz konusu olabilir. Son iki olasılıkta kendi payına düşenden fazla ödeme yapan ortak müteselsil sorumluluğa ilişkin hükümler kapsamında (BK 167) diğer ortaklara rücu edebilecektirJJ[8].

568 Yukarıda da belirtildiği üzere ortakların kardan yararlanma ile zarara katılma oranları şirket sözleşmesinde birbirinden farklı olarak belirlenebilir. Böyle bir farklılık öngörülmediği takdirde sadece kar payı için belirlenen oran aynı zamanda zarara katılma, sadece zarara katılma için belirlenen oran ise aynı zamanda kar payı için geçerli olacaktır (BK 623/2).

Ancak emeğini sermaye olarak koyan ortağın zarardan muaf tutulması ve şirket sözleşmesinde ise sadece zarara katılım oranlarının

---

JJ7 Sennayesinin tamamı değil büyük bir kısmı emekten ibaret olan ortağın da zarardan muaf tutulabileceği yönünde bkz. ARSLANLI, 216.

138 Örnek bir olay için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 04.12.2017 tarih ve 2016-12783/6819 sayılı kararı.

belirlenmesi durumunda, bu ortağın kardan ne oranda yararlanacağJ konusunda bir boşluk gündeme geleceği de şüphesizdir'J[9].

3.3.3. Tasfiye payı (ve ayrılma payı)

Ortakların getirmiş oldukları sermaye paylarının şirketin malvar- *569*
lığına dahil olacağı şüphesizdir. Ancak hukuken şirkete ait olan bu malvarlığının aynı zamanda ekonomik malikleri ise ortaklardır. Ne var ki ortaklık devam ettiği sürece bu malvarlığının şirkete bağlılığı devam edecek ve ortaklar bu malvarlığına yönelik bir talep ileri süremeyeceklerdir. İşte şirketin herhangi bir nedenle sona efmesi ve tasfiye edilmesi şartına bağlı olarak gündeme gelen ortağın şirket malvarlığı üzerindeki malı hakkına "tasfiye payı hakkı" denir. Bu yönüyle tasfiye payının, şirketin tasfiye edilmesi şartına bağlı bir hak olduğu, şirket aktif olarak faaliyet gösterdiği sürece istenemeyeceği söylenebiliru[0].

Belirtelim ki kollektif şirket iç ilişkisinde ortaklara tanınan söz- ***s7o***
leşme serbestisi tasfiye sürecini de kapsar (TK 267). Bu nedenle ortaklar gerek şirket sözleşmesinde gerek sonradan oybirliğiyle alacakları kararlarda tasfiye payının tespiti ve dağıtımı konusunda tam bir serbestiye sahiptirler (bkz. Kn. 696). Ortaklarca aksine bir düzenleme yapılmadığı veya karar alınmadığı takdirde ise tasfiye payı şu ilkelere göre belirlenir:

(1) Tasfiye sürecindeki şirket malvarlığından öncelikle şirketin borç ve taahhütleri karşılanır. Ortakların bir üçüncü kişi sıfatıyla şirketten olan alacakları ile ortaklık sıfatından kaynaklanmakla birlikte alacak hakkına dönüşen örneğin dağıtılmasına karar verilmiş ancak henüz dağıtılmamış kar payı, sermaye için işletilen faiz, ücret ve masraf talepleri de bu aşamada karşılanır.

Şirketin mevcudu borçlarını karşılamaya yetmiyorsa bu durumda tasfiye memurları zarara katılma oranlarına göre ortaklara başvuracak ve açığın onlar tarafından kapatılmasını talep edecektir (bkz. Kn. 719).

(2) Şirketin borçları tamamen ödendikten sonra geriye kalan malvarlığından öncelikle ortakların şirkete getirdikleri sermaye iade edilir. Şüphesiz aksine bir sözleşme hükmü olmadığı sürece dağıtım para olarak yapılacağından, iade edilecek olan, ortakların getirdikleri sermaye için şirket sözleşmesinde biçilen değerdir. Bu bağlamda ser-

---

139 Bu boşluğun ne **şekilde** doldurulacağı konusunda bkz. DOMA iç, 80.

uo ARsLANLI, 199, 201; ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 234.

mayenin iadesinin de şirketin sona ermesi şartına bağlı olarakOrtağ tanının1ş bir talep hakk1 olduğu söylenebiI*ir*[141]. a

Şirket borçları tamamen ödendikten sonra kalan mevcut ortaklann getirdikleri sennayenin iadesine yetmiyorsa, bu durum sermayenin zarar sonucu eksildiği anlamına geleceğinden, artık dağıtımda ortakların zarara katılma payları dikkate alınacak ve hesaplama ona göre yapılacaktır.

(3) İşte ortakların sennayeleri de tamamen iade edildikten sonra geriye kalan meblağa "tasfiye bakiyesi/artığı" denir. Esasen ortaklara dağınlınamış Jtarlardan oluşan ve aynı zamanda tasfiye devresi karı olarak da nitelendirilenuı bu kısım kara katılmaya ilişkin ilkelere göreu[3] tamamen ortaklara dağıtılıru[4] (bkz. Kn. 557 vd.).

571 Ortağın herhangi bir gerekçeyle şirketten çıkması veya çıkarılması aynı zamanda ayrılan ortağın şirket ile olan malı bağlarının tamamen çözülmesi anlamına gelecektir. Bu nedenle ayrılan ortağa şirket tarafından TK 260-263 hükümleri kapsamında bir ayrılma payı ödenecektir (bkz. Kn. 649 vd.).

Belirtelim ki ortağın payını üçüncü kişiye veya mevcut bir ortağa satarak şirketten çıkması halinde ise kendisine şirket tarafından aynca bir ayrılma payı ödenmeyecek, bu durumda devredilen payın bedeli, devir sözleşmesi ile bunu ödemeyi üstlenen kişi tarafından karşılanacaktır.

3.3.4. Diğer mali talepler

S72 Diğer mali haklar ve borçlar kapsamında ilki bütün şirket ortaklarını, diğer ikisi ise daha çok yönetim veya temsil yetkisini haiz ortakları ilgilendiren üç talep hakkı gündeme gelebilir. Faiz, ücret ve masraftan oluşan bu talep hakları ile ilgili kısaca şu bilgileri paylaşmak yeterli olacaktır.

Öncelikle belirtelim ki TK 228/1'de zikredilen, şirkete ödünç olarak verilen paraya ve şirket sözleşmesinde kararlaştırılmak kaydıyla sermayeye ödenecek faiz ile yine sözleşmede öngörülen ücrete ilişkin ortağa tanınan talep haklarını kaldıran veya sınırlandıran sözleşme şartlarının geçersiz olacağı açıkça hükme bağlanmış (TK

Ul DOMANİÇ, 323.

ul DoMANiç, 324-325.

U3 Aynca bkz. ARsLANLI, 204; I<ARAYALÇIN, 262; İMREGÜN, 64; TEKİL, 117-118; ÇAMOĞLU (Poroyffelcinalp), N. 235.

Ortağın tasfiye payının belirlenmesine yönelik bir formül için bkz. İMREGÜN, 64; ayrıca çeşitli örnekler için bkz. ARsLANLI, 565-569; İMREGÜN, 64 dpn. 53; TÜRKER, 143-144; ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 235.

228/2); böylece anılan talep hakları bir anlamda vazgeçilmez hakka dönüştürülmüştür[145].

Bu arada eTK 169'un karşılığı olan TK 227'ye eklenen son fıkra ile şirket sözleşmesinde öngörülen faiz ve ücretlerin faaliyet dönemi içinde ödeneceği de ayrıca düzenlenmiştir (TK 227/4)[146].

3341. Faiz talep hakkı

Faiz talep hakkı kollektif şirkette hem ortaklar hem de şirket açı- *573*
sından ayrı ayrı düzenlenmiştir. Şöyle ki:

Bir defa ortaklara şirkete getirdikleri sermaye için kural olarak faiz ödenmez. Bununla birlikte sermaye şirketlerinden farklı olarak (TK 509/1, 609/1) şahıs şirketlerinde bu kuralın aksi şirket sözleşmesiyle öngörülebilir[147] ve ortaklara sermayeleri için faiz ödenmesi kararlaştırılabilir (TK 132, 228/1).

Bu anlamda ödenecek faizin kar payından temel farkı, yıllık bilançoya göre kar elde edilmiş olmasının şart olmamasıdır; şirket zarar da etse sözleşmede öngörülen faizin ödenmesi zorunludur[148]. Ancak ortağın g[illegible]tirdiği sermaye zaman içinde azalmışsa, faiz de şirket sözleşmesinde belirtilen değil azalan bu sermaye rakamı üzerinden ödenecektir[149].

Ortaklar aynca şirkete ödünç olarak vermiş oldukları para ve yapmış bulundukları diğer masraflar için de şirketten -işlem tarihinden itibaren- faiz talep edebileceklerdir (TK 228/1; BK 627/2).

Ortaklar açısından öngörülen her iki faizin de esasen birer anapara (kapital) faizi olduğuna ve faiz oranlarının sözleşme ile serbestçe kararlaştırılabileceğine (TK 8/1) işaret edilmelidir.

Öte yandan ortaklar da şirketten yetkisiz olarak çektikleri veya *574*
şirket hesabına bir yerden tahsil ettikleri parayı derhal, aldıkları ödüncü de aldıkları tarihten itibaren işleyecek (anapara) faiziyle birlikte şirkete vermek zorundadırlar (TK *224)1*[50].

---

us Bu konuda "müktesep" hak nitelendinnesi için bkz. ARSLANLI, 225.

U6 Bu düzenlemenin sistematik açıdan sorunlu olduğu ve maddenin kenar başlığı ile uyumlu bulunmadığı yönünde bk:z. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 198.

U7 Şirket sözleşmesinde öngörülmese bile ortakların alacağı bir kararla da sennayeye faiz ödenebileceği yönünde bk:z. ve karş. İMREGÜN, 63.

U8 **DOMANİÇ, 323; TÜ'RKER. 43.**

U9 ARSI..ANU, 225; ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 237.

Hükmün karşılığı olan eTK 166'ya yönelik eleştiri için bkz. DOMANİÇ, 313-314; aynca yoruma ve tartışmaya açık TK 224'e ilişkin olarak bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 197.

Her iki borca ilişkin gecikme halinde ortakların ayrıca temerrUt faizi ödemek ve faizle karşılanmayan zararı tazmin etmekle yükUmlU olacakları da (BK 120, 122) şüphesizdir.

3342. *Ücret talep hakkı*

575 Kollektif şirkette ortaklara, şirket sözleşmesinde açıkça öngörü!. ınek kaydıyla'.Hyaptıkları hizmet için bir ücret ödenebilir (TK J32). Dolayısıyla sözleşmede kararlaştırılmamışsa, aynı zamanda bir borç olan şirketin yönetimi veya temsili için ortaklar ayrıca bir ücret talep edemeyeceklerdir.

Şüphesiz bu talep hakkı daha çok şirketi yönetmek veya temsil etmek hak.kını haiz ortaklar açısından gündeme gelecektir. Bu bağlamda TK 132'de özel bir düzenleme öngörüldüğünden, yükümlü olmadığı halde emek sarf eden bir ortağın hakkaniyete uygun bir karşılık talep edebileceğini düzenleyen adi şirkete ilişkin BK 627/3 hükmü kollektif şirketlerde uygulama alanı bulamayacaktır. Buna karşılık vekaletsiz iş görmeye ilişkin hükümlerin (BK 526 vd.) böyle bir olasılıkta da uygulanması gerektiği söylenebilir.

3343. *Masraf talep hakkı*

576 Ortaklar ayrıca şirket adına yapmış oldukları masrafları da şirketten isteyebilirler (BK 627/1-c.1). Hatta bir ortağın, yönetim (veya temsil) işleri dolayısıyla doğrudan doğruya uğradığı zararların öncelikle şirket, bu mümkün değilse diğer ortaklar tarafından giderilmesi de zorunludur (BK 627/1-c.2; ayrıca BK 510)[152].

Yönetici sıfatını taşımayan ortak ise şirket adına yapmış olduğu işler nedeniyle ancak vekaletsiz iş görmeye ilişkin hükümler (BK 529) kapsamında şirketten bir talepte bulunabilecektir (BK 630/2).

4. ÜÇÜNCÜ KİŞİLERLE İLİŞKİLER (DIŞ İLİŞKİ)

4.1. Genel Olarak

577 Üçüncü kişilerle ilişkiler başlığı altında iki konunun irdelenmesi gerekmektedir. Bunlardan ilki şirketin temsili, ikincisi ise şirketin ve ortakların sorumluluğudur. Kanun koyucu TK 232 ila 242 hükümlerinde bu iki konuyu ayrıntılı bir şekilde düzenlemiştir.

Ortaklar arasındaki ilişkileri düzenleyen hükümlerin aksine (TK

---

151 Şirket sözleşmesinde öngörülmese bile ortakların alacağı bir kararla da ücret ödenebileceği yönünde bkz. ve karş. İMREGÜN, 63; ayrıca bkz. DOMANİÇ, 81, 323.

152 Bu konuda bkz. ARsLANLI, 226-227, 231; TÜRKER, 45-46.

217), üçüncü kişilerin korunması amacına hizmet eden bu hükümlerin emredici nitelikte olduğu (TK 233/1-c.2, 236/3) unutulmamalıdır.

578 Şüphesiz üçüncü kişilerle ilişkiye girmek için öncelikle şirketin tüzel kişilik kazanması ve gerekli kanuni organlara sahip olması (MK 49) zorunludur. TK 232'de şirketin ticaret siciline tescil ile birlikte tüzel kişilik kazanacağı ve aksine sözleşme hükümlerinin üçüncü kişilere karşı geçersiz olduğu açıkça hükme bağlanmıştır.

TK 232/1-c.2 uyarınca kollektif şirketin tescilden önceki ya da sonraki bir tarihte tüzel kişilik kazanacağına yönelik şirket sözleşmesi hükmü ortakların TK 236 kapsamında sorumluluklarının doğumuna engel olamayacağı *gibi*[153], tescilden önce şirket adına yapılan işlemlerden dolayı da TK 216 kapsamında ortakların sorumluluğu baki kalacaktır.

Öte yandan ticaret siciline tescilden önce, henüz kuruluş aşamasındaki kollektif şirket adına yapılan işlemlere, sonradan şirketin onay vermesi ve böylece işlemlere şirket açısından da bağlayıcılık kazandırılması pekala mümkündür (kıyasen TK *355/2)*[154].

4.2. Şirketin Temsili

579 Tüzel kişiliği haiz olan kollektif şirket üçüncü kişilerle ancak kendilerine şirketi temsil yetkisi verilen kişiler, yani organ sıfatını haiz kanuni veya bu sıfatı taşımayan iradi temsilcileri aracılığıyla hukuki ilişki kurabilir, böylece hak kazanıp borç üstlenebilir (MK 49, 50/2). Bu açıdan kollektif şirketin temsili konusunda ana hatlarıyla şu temel ilkelerden söz edilebilir:

4.2.1. Temsil yetkisinin verilmesi

580 TK 213/1-(f) hükmüne göre *"şirketi temsile yetkili olan kimselerin ad ve soyadları"* şirket sözleşmesinde bulunması zorunlu kayıtlardan biridir. Dolayısıyla temsil yetkisini haiz kişilerin henüz kuruluş aşamasında şirket sözleşmesi ile atanmaları zorunludur. Bu düzenleme kapsamında ortaklardan sadece birine veya birkaçına ya da hepsine şirketi temsil yetkisi tanınabilir. Şirket sözleşmesinin sonradan değiştirilmesi yoluyla başka ortaklara temsil yetkisi verilmesi de pekala mümkündür; ancak bunun için ilke olarak oybirliği gerektiği (TK *226/2)*[155], fakat şirket sözleşmesiyle oyçokluğunun da yeterli görüle-

153 Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. ARsLANLI, l44 vd.

154 Bu yönde bkz. ARsLANLI, 313; aynca KARAYALÇIN, 265; karş. DOMANiç, 336.

155 Bu yönde KARAYALÇIN, 266; aynca İMREGÜN, 72; aksi yönde karş. temsilci atanmasını olağan işlerden kabul eden ve bu nedenle oyçok.luğunu yeterli gören DoMANiç, 338-339.

bileceği unutulmamalıdır. Şirket sözleşmesinde belirlenen bu ortaklar aynı zamanda tüzel kişi kollektif şirketin organı, yani şirketi kanunen temsil etmeye yetkili kişi olarak kabul edilirler.

Kollektif şirkette "özden organ" ilkesi geçerli olduğu için, ortak olmayan kimselere organ sıfatıyla şirketi temsil yetkisi tanınması mümkün değildir[56]. Her ne kadar TK 213/ 1-(f) hükmünde sadece "şirketi temsile yetkili kimseler"den söz edilmiş, bunların açıkça ortak olması gerektiğine işaret edilmemişse de bu durum varılan sonucu değiştinneyecektir[57]. Zira özden organ ilkesi şirketin ancak organ konumunda bir ortak tarafından temsil edilmesi halinde uygulanabilir. Aksine bir yaklaşım yine bir şahıs şirketi olan komandit şirkette komanditer ortağa dahi tanınmayan organ sıfatıyla temsil yetkisinin (TK 318/2) kollektif şirkette üçüncü kişilere verilmesine olanak sağlar ki böyle bir sonuç, kanun koyucunun komandit şirkete yönelik olarak ortaya koyduğu açık ve net iradesiyle kesinlikle bağdaştırılamaz.

581 Kollektif şirkete organ temsilcilerin yanı sıra iradi temsilcilerin atanması da mümkündür. Bunların başında ise hiç şüphesiz BK 547 vd. hükümleri uyarınca görevlendirilecek ticari temsilci ile ticari vekiller gelir. Ticari temsilci atanması olağanüstü işlemlerden sayıldığından, yönetici olsun olmasın ortakların oybirliği şarttır (TK 223/1-c.3).

Ticari temsilci ve vekillerin ortak olması zorunluluğu yoktur; üçüncü kişilerden atanabileceği gibi, kendisine organ sıfatıyla temsil yetkisi tanınmayan bir ortağın da şirkette iradi temsilci olarak görevlendirilmesi pekala mümkündür.

4.2.2. Temsil yetkisinin kapsamı

582 Şirketi temsile yetkili kişilerin bu yetkilerinin kapsamı TK233/l 'de *"şirketin işletme konusuna giren her türlü iş ve hukuki işlem"* olarak belirlenmiş, öte yandan TK 213/1-(d) hükmünde ise *"esaslı noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış bir şekilde şirketin işletme konusu"* şirket sözleşmesinde yer alması zorunlu bir kayıt olarak öngörülmüştür. Her iki hükmün birlikte okunmasından hareketle kollektif şirkette temsilcilerin, aynı zamanda ticaret sicilinde tescil ve ilan edilmesi zorunlu

---

156 Bu konuda bkz. ARSLANLI, 313-314, 318; TÜRK.ER, 70; temsilci olarak atanan kişinin ortak olmaması halinde bu kişinin organ sıfatını kazanamayacağı, sadece ticari temsilci sayılabileceği yönünde bkz. BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 90, l00; İMREGÜN, 67; (yönetim bakımından) TEKİL, 118; aynı şekilde PULAŞLI, Şerh, § 14 N. 4-5; organ sıfatıyla temsil yetkisinin ortaklara ait olduğunu kabul etmekle birlikte, bu yetkinin tamamen ortak olması gerekmeyen ticari temsilcilere de bırakılabileceği yönünde bkz. Ç◆tOĞLU (Poroyffekinalp), N. 274-275; ayrıca bkz. ve karş. KARAYALÇIN, 266.

157 Aksi yönde bkz. ve karş. AYHANIÇAĞLARIÖzoAMAR, 169.

olan (TK 215/1-c.2) *"şirketin işletme konusu"* kapsamına giren bütün iş ve işlemleri yapmak yetkisini haiz oldukları sonucuna varılabilir. Bu anlamda işletme konusunun gerçekleştirilmesi için gerekli olan her iş ve işlem temsil yetkisinin kapsamındadır.

Kollektif şirkette temsilci olarak görevlendirilen kişiler, **şirket** adına işlem yaparken şirketin ticaret unvanını da kullanmak yetkisine sahip oldukları gibi (TK 233/1-c. 1), işletmeyle ilgili senet ve belgeleri bu unvan altında imzalamak zorundadırlar (TK 39/1).

Bu arada TK 125/2 hükmüyle eTK 137'de öngörülen ve ticaret *583* şirketlerinin ehliyetini işletme konuları ile sınırlandıran "ultra vires" ilkesinin terk edildiği, böylece ticaret şirketlerine MK 48 çerçevesinde bütün haklardan yararlanma ve borçları üstlenme imkanı tanındığı da hatırlatılmalıdır (bkz. Kn. 406). Dolayısıyla kollektif şirkette "işletme konusu" artık hak ehliyetinin değil, sadece temsil yetkisinin kapsamı bakımından bir sınırlama olarak karşımıza çıkacaktır. Bu nedenle temsil yetkisine bir sınır çizen işletme konusu dışında şirket adına bir hukuki işlem yapan temsilcinin, bu işlemden dolayı zarara uğraması durumunda şirkete karşı sorumlu olacağı şüphesizse de yapılan işlemin şirket açısından bağlayıcılığı sorunu yeni tartışmalara kapı aralayacaktır.

Belirtelim ki TK 125/2'de yapılan bu yeni düzenlemeyle kollektif şirketin hak ehliyetine ilişkin olarak özellikle "şirketin gayesi" ifadesini içeren eTK 176/1 kapsamında gündeme gelen tartışma[158] artık tamamen sona erdirilmiştir. Ne var ki bu kez de kollektif şirkette temsil yetkisi "şirketin işletme konusu" ile sınırlandırılmış (TK 233/1), ancak bu sınırı aşan işlemlerin akıbetine yönelik sermaye şirketlerindeki düzenlemeye (TK 371/2, 565/2, 629/1; aynca TK 354/1-c.2) paralel bir hüküm öngörülmesi ise ihmal edilmiştir[159]. Bununla birlikte kollektif şirkette de temsilcinin yaptığı işletme konusu dışındaki işlemlerin şirketi bağlayıp bağlamayacağı sorunu hakkında TK 371/2 hükmünün kıyasen uygulanmasının önünde bir engel *yoktur*[160].

158 Birçoğu yerine bkz. İMREGÜN, 23-28, 67-68.

159 Bu konudaki tespit ve eleştiriler için bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 199, aynca 122, 263-264; bunu bir "unutma" olarak nitelendiren YILDIZ B., Batider 2011, 117-118.

160 Nitekim bu yönde bkz. ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 276; Pın.AŞLI, Şerh, § 14 N. 6 (ayrıca bkz. § 12 N. 37); bununla birlikte sadece yetkisiz temsile ilişkin hükümlerin uygulanabileceği yönünde bkz. ve karş. YILDIZ B., Batider 2011, 122; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 236; BAHTİYAR, 88; BiLGİLİIDEMİRKAPI, 170 dpn. 73. Öte yandan TK 371/2 hükmüne hiç değinmeksizin şirketi temsile yetkili kişilerin yaptığı konu dışı işlemlerin de geçerli olduğu ve şirketi bağlayacağı, bu nedenle sorunun tamamen konu dışı işlem yapan temsilcilerin sorumluluğu ile ilgili bulunduğu yönünde bkz. AYHANIÇAĞLARIÖz-DAMAR, **156,)7 J.**

Belirtelim 1ci Ayhan/Çağlar/Ôzdamar'ın yukarıda zikredilen görüşlerini takiben dile

Şi_rketin yönetiminden f[illegible]r[illegible]lı olara_k !emsi_li[illegible]e olağan ve ola[illegible]. nilstil ışlem ayrımı olmadığı ıçm, temsılcı her ıkı ışlem türü bakımın. dan da şirketi temsil yetkisini haizdir[161]. Bu bağlamda şirketi mahke. nıe nezdinde temsil etmenin yanı sıra sulh, feragat ve kabule, ayrıca tahkime de (TK 223/1-c.2) yetkilidir.

> Belirtelim ki temsilcinin yapmış olduğu olağanüstü nitelikteki hukuki işlemlerin dahi şirket açısından bağlayıcılık kazanması için iç ilişkide yöneticiler tarafından bu yönde bir karar alınması şart olmadığı gibi'[61], temsilcinin yaptığı işin mevcut bir karara aykırı bulunması da üçüncü kişi iyiniyetli olmak kaydıyla yapılan işlemin şirket açısından bağlayıcılığını etkilemeyecektir[163].

4.2.3. Temsil yetkisinin sınırlandırılması

585 Kanun koyucu temsilcilerin yetkilerinin işletme konusu kapsamında olmak kaydıyla sınırsız olduğunu kabul ettiği gibi, bu yetkiyi sınırlandıran her şartın da iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülmesini engellemiştir (TK 233/1-c.2). Bu kuralın tek istisnası ise birlikte temsildir. Şöyle ki:

Bir kollektif şirkete birden fazla temsilci atanmışsa, bunlar ilke olarak şirketi tek başlarına (münferiden) temsil etme yetkisini haizdirler. Ancak şirket sözleşmesinde açıkça öng[illegible]rülmek [TK 213/1-(f)] kaydıyla "birlikte temsil" şart kılınabilir ve bu şart şirket sözleşmesinin (tescil ve) ilan edilmesi halinde üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilir (TK 233/2). Bu bağlamda şirketi bazı ortakların tek başına, bazı ortakların ise birlikte temsil edeceği de öngörülebilir.

> Şirket sözleşmesinde birlikte temsil açıkça öngörülmek kaydıyla, sonradan alınacak bir ortaklar kurulu kararıyla da temsilcilerin birlikte hareket *etmesi* zorunluluğu getirilebilir; ayrıca bu karar (tescil ve) ilan edilmek kaydıyla üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilir.
>
> Anonim şirkette temsil yetkisinin merkez ve şube işleri ile sınırlandırılmasına imkan tanıyan TK 371/3'e benzer bir hükme kollektif

---

getirdikleri, aksine yaklaşımın benimsenmesi, yani şirketin ehliyetinin faaliyet konusu ilesınırlı olduğunun kabul edilmesi halinde faaliyet konusu dışında işlem yapan şirketin ortaklarının TK 12/2 uyarınca tacir sayılacağından hareketle, bu kez ortakların doğrudan sorumlu olacağı yönündeki görüşlerine (AYHANIÇAĞLARIÔzDAMAR, 156) mevcut yasal düzenleme kapsamında katılmak mümkün değildir.

161 ARsLANLJ, **328.**

162 Sadece olağan işlemler açısından bu yönde bkz. ve karş. KARAYALÇIN, 267.

163 Bu yönde bkz. ARsLANLI, 334-337; ÇAMOĞLU (Poroy/Tekinalp), N.281; BOZKURT, 152; ayrıca PULAŞLI, Şerh,§ 13 N. 43.

şirkete ilişkin düzenlemede yer verilmediğinden, bu şirkette kanuni (organ) temsilcilerin yetkilerinin iyiniyetli UçUncü kişilere karşı da hüküm ifade edecek biçimde merkez veya şube işleriyle sınırlandırılması mümkün değildir[164].

586 Birlikte teınsil dışında yapılacak örneğin konu, yer ve miktara yönelik her türlü sınırlandırma sadece iç ilişki bakımından önem taşır ve buna aykırı davranan temsilcinin sorumluluğuna neden olabilir. Bu tür sınırlandırmalar ticaret siciline tescil ve ilan edilemeyeceği gibi, her nasılsa tescil ve ilan edilmişse sicilin olumlu fonksiyonundan (TK 36/3) yararlanamaz, bir başka deyişle iyiniyetli üçüncü kişilere[165] karşı kesinlikle ileri sürülemez[166].

Buna karşılık kollektif şirketin tasfiyeye girmesi halinde tasfiye memurlarının temsil yetkilerine yönelik her türlü sınırlama yapılabilir; üstelik bu sınırlamalar tescil ve ilan edilmek kaydıyla üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir (TK 282) (ayrıca bkz. Kn. 707).

587 Kollektif şirket sözleşmesinde birlikte temsil kuralı benimsenmiş olsa da tasfiyeye ilişkin hükümlere kıyasen her bir temsilcinin pasif temsil yetkisinin bulunduğu, bu bağlamda temsilcilerdensadece birine yapılan ihtar, ihbar ve tebligatların geçerli olacağı (TK 281/ l, keza TK 234/1); ayrıca belirli bazı işlemlerin yapılması konusunda bir temsilcinin diğerini yetkilendirebileceği (TK 279/1-c.2) kabul edilınektedir[167].

Şirketin yönetimi açısından öngörülen "gecikmesinde tehlike görülen haller" istisnası (TK 221/2) ise, birlikte temsil kuralının benimsendiği olasılıklarda uygulama alanı bulamayacaktır[168]. Ancak işlemin mutlaka birlikte temsil yetkisini haiz kişiler tarafından aynı anda yapılması da gerekmez; birlikte temsil yetkisini haiz olanların yapılan işleme sonradan katılmaları, işleme onay vermeleri pekala mümkündür.

Bu yönde bkz. DoMANiç, 341-342; İMREGÜN, 68, 71; TÜRKER, 72 dpn. 3; aksi yönde karş. ARsLANLı, 330; KARAYALÇIN, 267-268 ve dpn. 88; BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 102; ÇAMOĞLU (Poroy/fekinalp), N. 279; KARAHAN/ÇELİKTAŞ, 279; PuLAŞLI, Şerh, § 14 N. 8-9; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 237; BAHTİYAR, 89; BiLGİLilDEMİRKAPI, 170.

165 Tescil ve ilanı mümkün olmayan bir sınırlamanın üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi için üçüncü kişinin bildiği veya bilmesi gerektiğinin (kötüniyetinin) değil, mutlaka bildiğinin (müspet vukufunun) ispat edilmesi gerektiği, TK 36/4 hükmünün burada uygulanamayacağı yönünde bkz. PULAŞLI, Şerh,§ 14 N. 7 dpn. 9.

166 Konu ve miktara ilişkin sınırlamaların birlikte temsil şartı ile birlikte de öngörülemeyeceği yönünde bkz. ARsLANLI, 328-329; ÇAM0ĞLU (Poroyffekinalp), N. 280; bununla birlikte karş. miktara yönelik bir sınırlandınnanın birlikte temsil şartı ile beraber öngörülebileceği yönünde KARAYALÇIN, 267.

167 Bu yönde bkz. birçoğu yerine ARSLANLI, 321-322.

168 Nitekim bu yönde bkz. ARsLANu, 320; BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 103;- İMREGÜN, 69.

4.2.4. Temsil yetkisinin kullanılması ve hükümleri

588 Temsil yetkisi kapsamında üçüncü kişilerle yapılan işlemlerin doğrudan tüzel kişi nezdinde sonuç doğuracağı (MK 50/2; BK 40/1) şüphesizdir. Nitekim TK 234/1'de de şirketi temsile yetkili kişilerin, açık veya örtülü bir şekilde şirket adına yapmış oldukları işlemlerden dolayı şirketin alacaklı ve borçlu olacağı açıkça hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla temsil yetkisine dayalı olarak gerçekleştirilen işleınlerden ötüıü, bu işlemi yapan ortakların kişisel sorumluluğundan söz edilemeyecektir.

Bu işlemlerin şirketin ticaret unvanı kullanılarak (TK 233/1-c.1, 39/1) yapılması olasılığında açıkça şirket adına hareket edildiği şüphesizdir. Buna karşılık unvan kullanılmadığı, yani temsilci sıfatıyla hareket edildiği açıkça belirtilmediği durumlarda, yapılan işlemin örtülü bir şekilde şirket adına yapılıp yapılmadığının tespitinde halin icabına göre bir sonuca varılacaktır (TK 234/1; BK 40/2).

Bu arada kollektif şirket temsilcilerinin ticaret sicili müdürlüklerine, örnek imzalarını da içeren bir imza beyanı vermekle yükümlü bulunduklarına (TK 40/2; TSY 64/1-b), aynca şirket adına işlemleri şirketin unvanıyla yapmak, şirket ile ilgili senet ve diğer belgeleri bu unvan altında imzalamak zorunda olduklarına (TK 39/1) işaret edilmelidir.

589 Yetkisi olmayan veya yetkisini aşan ortağın yapmış olduğu işlemlerin akıbeti hakkında ise genel hükümler uygulama alanı bulacaktır (BK 46-47). Dolayısıyla şirket yapılan işleme sonradan açıkça veya örtülü bir biçimde onay verebilir[169].

590 Kollektif şirket ayrıca yönetici veya -aynı zamanda ortak sıfatını haiz olmak kaydıyla- temsilcinin şirkete ait görevlerini yerine getirirken işlediği haksız fiillerden de doğrudan doğruya sorumlu tutulmuştur (TK 234/2; MK 50/2).

Aynı zamanda haksız fiili işleyen yönetici veya temsilcinirı de sorumlu olduğu, bir başka deyişle şirketin burada fail ile birlikte sorumlu tutulduğu TK 234/2'de kullanılan "şirket de" şeklindeki ifadeden açıkça anlaşı1maktadır[170].

Şüphesiz bu sorumluluk yönetim ve temsil yetkisi bulunmayan ortakların haksız fiilleri açısından geçerli olmadığı gibi, işlenen haksız fiil şirkete ilişkin görevlerin ifasıyla bağlantılı değilse yine şirketin sorumluluğuna gidilmesi mümkün olmayacaktır. İradi temsilci ko-

---

169 Bu yönde örnek bir karar için bkz. Yargıtay TD'nin 25.01.l971 tarih ve 1970-2893/417 sayılı kararı (özet için bkz. DOMANİÇ, 341 dpn. 33; İMREGÜN, 70 dpn. 4).

170 Bu açıdan karş. DOMANİÇ, 337 dpn. 32; ayrıca yazarın "de" bağlacını gözden kaçırdığını isabetli olarak tespit eden TÜRKER, 67 dpn. 4.

numunda olan ticari temsilci ve vekiller açısından ise **BK** 66 hükmü uygulama alanı bulacaktır.

4.2.5. Temsil yetkisinin kaldırılması ve sona ermesi

591 Ortakları koruyucu bir bakış açısıyla öngörülen TK 235/1'e göre, haklı sebeplerin varlığı duruınunda her ortak, temsil yetkisinin kaldırılmasını ınahkemeden talep edebilir. Gecikmesinde tehlike bulunan hallerde mahkeme, temsil yetkisini geçici olarak kaldırıp bu yetkiyi bir kayyıma verebilir. Mahkemenin olumlu bir karara varması olasılığında kayyımın atanması, görevleri, kendisine verilen temsil yetkisi ve bunların sınırları, doğrudan mahkeme tarafından tescil ve ilan ettirilecektir.

Tamamı yeni olan TK 235 hükmü ile eTK'da mevcut bir kanuni boşluk doldurulmuş ve böylece yönetim hakkının kaldırılmasına ilişkindüzenlemenin temsil yetkisi bakımından da kıyasen uygulanmasına yönelik çabalara gerek kalmamıştır.

592 Öte yandan ortaklara şirket sözleşmesiyle tanınan temsil yetkisinin sözleşmenin değiştirilmesi suretiyle kaldırılmasının veya sınırlandırılmasının da mümkün olduğu unutulmamalıdır. Şüphesiz şirket sözleşmesinin değiştirilmesi için ilke olarak temsilci ortak dahil bütün ortakların onayına, bir başka deyişle oybirliğiyle alınacak bir karara ihtiyaç duyulacaktır (TK *226/2)*[171].

Şirket sözleşmesinde öngörülmesi halinde temsilcinin temsil yetkisinin kaldırılması veya birlikte temsil kaydıyla sınırlandırılması için oyçokluğu yeterli olacaktır.

593 Temsil yetkisinin sona ermesine ilişkin olarak ise TK'da özel bir düzenleme öngörülmüş değildir. Bu nedenle bünyesine uygun düştüğü ölçüde genel hükümler (BK 43, 512-513) burada da uygulama alanı bulacaktır.

Bu bağlamda temsilcinin ölümü, kısıtlanması ve iflas etmesi (BK 43/1, 513/1) temsil yetkisini kendiliğinden sona erdirecektir. Öte yandan temsilcinin istifası da bir sona erme sebebi olarak kabul edilmiştir (BK 512). Şirketler hukuku bakımından ise özellikle kollektif şirketin sona ermesinin aynı zamanda ortakların idare ve temsil yetkilerini kanunen sona erdiren bir neden olduğu (TK 251/l; ayrıca BK 43/2) belirtilmelidir.

594 Nihayet bir iradi temsilci konumunda olan ticari temsilciler ise, temsil yetkisine sahip ortakların tümü tarafından görevden alınabileceği gibi (TK 235/2), bunların temsil yetkileri de genel hükümler kapsamında (BK 43, 512-513) sona erebilir.

---

171 Bu yönde bkz. İMREGÜN, 72; karş. DOMANİÇ, 338-339.

Belirtelim ki hUkUmde kutlanılan *"ortakların tümü tarafından"* ifadesi birlikte hareket etme zorunluluğunu içerecek bir anlama sahipse de h0km0n mehazı olan İsvBK 566'ya uygun bir şekilde, tic.ari ıcnısilcinin temsile yetkili ortakların herhangi biri tarafından azledilebileceği şeklinde anlaşılması gerekir[171]. Hükmün amacı şirketi ve mevcut ortakları korumak olduğuna göre, mehaza uygun yorumun tercih edilmesi şüphesiz isabetli olacaktır.

595 ister kanuni ister iradi olsun, her halde temsilcilerin temsil yetkilerinin kaldırıldığının, sona erdiğinin veya sınırlandırıldığının usulüne uygun olarak ticaret siciline tescil ve ilan edilmesi zorunludur; aksi takdirde bu husus iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyecektir (TK 36/4).

4.2.6. Temsilcilerin sorumluluğu

596 Şirkette temsilci sıfatını taşıyan ortakların, bu görevi gereği gibi yerine getirmemeleri nedeniyle şirkete karşı sorumlu olacakları ve bu yüzden şirketin uğradığı zararı tazmin etmekle yükümlü bulunacakları şüphesizdir. Ne var ki TK'da kollektif şirket temsilcilerinin sorumluluğuna yönelik özel bir düzenleme yapılmış değildir; bu nedenle temsilci]erin göstermeleri gereken özenin ölçüsü dahil adi şirkete ilişkin BK hükümleri burada da uygulanacaktır (bkz. Kn. 262 vd.; aynca bkz. yöneticilerin sorumluluğu hakkında Kn. 536-537).

4.3. Şirketin ve Ortakların Sorumluluğu

4.3.1. Şirketin sorumluluğu

597 Ko11ektif şirketi temsil yetkisine sahip olanların şirket adına yaptıkları işlemlerden doğan haklar ve borçlar şirkete aittir (TK 234/1). Tüzel kişiliği haiz ko1lektif şirketin, ortaklarından ayrı bir malvarlığının olacağı da şüphesizdir. İşte bu nedenle şirketin borç ve taahhütlerinden dolayı birinci derecede kollektif şirket sorumlu tutulmuş (TK 237/1-c.l), bir başka deyişle alacaklıların öncelikle şirket malvarlığına başvurmaları zorunlu kılınmıştır[173].

598 Bir ticaret şirketi olan kollektif şirket aynı zamanda tüzel kişi tacir sıfatını haiz olduğundan iflasa tabidir (TK 16/1, 18/1, 124/1, 239; İİK

---

171 Bu yönde bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 200; MoROĞLU, Öneriler, 128; aynca ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 239; karş. temsil yetkisini haiz büttin ortakların oybirliği şartını arayan ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 281a; BAHTİYAR, 88; ayrıca bkz. PuLAŞLI, Şerh, §14N.ll.

173 Şirketin sorumluluğu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. OçışıK, 6 vd.

43/1)[174];dolayısıyla alacaklıların şirketi haciz yoluyla takibin yanı sıra iflas yoluyla tak.ip etmeleri de mümkündür (İİK 154 vd.).

Şirketin iflas etmesi durumunda öncelik şirket alacaklılarına tanınmış, bu nedenle şirketin alacaklıları alacaklarını tamamen almadıkç□ortakların kişisel alacaklılarının şirket malvarlığına başvurması yasaklanmıştır (TK *239)*[175].

Öte yandan şirketin iflası halinde ortakların şirkete koydukları sermaye ile bu sermaye için işlemekte olan faizleri şirketin iflas ma□asın□ ala□ak olarak kaydetmelerine izin verilmemiş; ortaklara sadece ışlemış faızler ve daha önce doğmuş kar payları[176] ile şirketten alacaklı oldukl□ı ücret, masraf, avans ve şirket lehine yaptıkları giderler için herhangı bir alacaklı gibi masaya girme imkanı tanınmıştır (TK 241).

4.3.2. Ortakların sorumluluğu

Kollektif şirketi diğer ticaret şirketlerinden ayıran temel özellik- *599*
lerden biri de ortaklarının sorumluluğu hakkında kabul edilen özel düzenlemelerdir (TK 236-242). Şirketler hukuku açısından oldukça önem arz eden bu konu ana hatları ile şu Ş.ekilde özetlenebilir[177]:

4.3.2.1. Sorumluluğun özellikleri

4.3.2.1.1. Sınırsız sorumluluk

Bir defa kollektif şirket ortakları şirket borç ve taahhütlerinden *600*
dolayı, sadece şirkete getirdikleri veya getirmeyi taahhüt ettikleri sermaye payları ile değil bütün malvarlıklarıyla yani sınırsız bir şekilde sorumlu tutulmuştur (TK 236/1). Bu bağlamda şirkete sonradan giren ortaklar, girme tarihinden önce doğmuş olsa bile tüm şirket borçlarından sorumlu oldukları gibi (TK *236/2)*[178], şirketten ayrılan ortak-

---

/7' Kollektif şirketin iflası konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. KURU, Şahıs Şirketleri, 3 vd.; CiHANGİROĞW, 92 vd.; OçışıK, 78 vd.

175 Komandite ortak hakkında yapılan bir takip nedeniyle şirketin malvarlığına başvurulamayacağı, sadece tasfiye sonunda ortağa düşecek payın haczedilebileceği yönünde bkz. Yargıtay 12. HD'nin 24.11.2011 tarih ve 7724/24920 sayılı kararı.

11, Bu yönde bkz. ARsLANu, 219; DoMANİÇ, 363-364 dpn. 47; MiMAROĞLU, 213; TÜRKER, 42; aksi yönde bkz. ve karş. GÜR.DOĞAN, 393; KuRu, Şahıs Şirketleri, 16-17; l<ARAYALÇIN, **278.**

177 Kollektif şirket ortaklarının sorumluluğu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. CiHANGİROĞLU, 25 vd., öz.ellikle 42 vd.; ÜçışıK, 22 vd.; aynca uygulama için bkz. UYAR, İstBD 2016, 106 vd

111 Bu dOzenlemenin yerindeliği konusunda eleştiriler için bkz. ve karş. TOKSAL, 549; ÜÇIŞIK, 41; aynca MİMAR.OĞLU, 203; bununla birlikte hilkmiln isabeti konusunda bkz. ÔCAL, Domaniç Armağanı, 430-433.

lann da ayrılmanın tescil ve ilan edildiği tarihe kadar yapılan şirket işlemlerinden dolayı üçüncü kişilere karşı sorumluluğu aynen devam edecektir (TK *259/4)*[179].

Ortakların sorumluluğu açısından, şirketin borcunun kaynağının da bir önemi yoktur. Bu borç bir sözleşmeden, sebepsiz zenginleşmeden. kamu borçları gibi kanundan, hatta bizatihi şirketin de sorumlu tutulduğu yönetici veya temsilcilerin haksız fiilinden kaynaklanabilir.

Belirtelim ki ortağın sorumluluğunun sadece ekonomik anlamda mı olduğu, yoksa kişisel bir nitelik de içerip içermediği öğretide tartışmalıdır. Genel kabul gören görüş ise ortakların bizzat kendileri tarafından ifa edilmesi mümkün olan edimlerden dolayı kişisel olarak sorumlu tutulabileceği *yönündedir*[180]. Bu bağlamda örneğin bir mimar ortaktan şirketin üstlendiği projeyi çizmesi, bütün ortaklardan şirketin üstlendiği rekabet yasağına uygun davranmaları talep edilebilecektir.

601 Şüphesiz ortakların sorumluluğu iç ilişkide sınırlandırılabilir, bu anlamda örneğin kişisel emeğini sermaye olarak getiren ortağın, şirketin uğradığı zarara katılmaması hükme bağlanabilir, dolayısıyla sorumluluğu tamamen kaldırılabilir (bkz. Kn. 566 vd.). Ne var ki şirket sözleşmesinde veya ortaklar kurulu kararıyla öngörülecek böyle bir sınırlama üçüncü kişilere karşı geçerli sayılmayacak ve bu nedenle ileri sürülemeyecektir (TK 236/3).

4.3.2.1.2. Müteselsil sorumluluk

602 Ortakların bu sorumluluğu aynı zamanda müteselsildir. Dolayısıyla ortaklara başvurma imkanının doğması ile birlikte şirket alacaklısı hem şirketin hem de ortaklardan birinin, birkaçının veya hepsinin sorumluluğuna gidebilir; alacaklının ortaklarla birlikte şirketi de aynı anda takip etmesi *mümkündür*[181]. Belirtelim ki ortakların müteselsil sorumluluğuna yönelik TK'da ayrı bir düzenleme öngörülmediğinden, müteselsil borçluluğa ilişkin BK 162-168 hükümleri kollektif şirketin mahiyetine uygun düştüğü ölçüde burada da uygulama alanı bulacaktır[182].

Müteselsil sorumluluğa ilişkin düzenleme kapsamında kendisine başvurulan ortağın ortak def'ileri ileri sürmek zorunda olduğu, aksi

---

179 Sınırsız sorumluluğun anlamı için ayrıca bk.z. ÜçışıK, 35 vd.

180 Bu yönde bkz. en kapsamlı gerekçeleri de aktaran ARSLANLI, 345-348; ayrıca İMREGÜN, 79; ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 287; TÜRKER, 83-84; BAHTİYAR, 90; AYHANIÇAĞLARIÔzDAMAR, 173; aksi yönde karş. CiHANGİROĞLU, 74-75; ÜçışıK, 28-29.

181 Müteselsil sorumluluğun anlamı için ayrıca bk.z. ÜçışıK, 44 vd.

182 Ortakların müteselsil sorumluluğunun BK'da düzenlenen müteselsil sorumluluktan farkları konusunda ise bkz. ARSLANLI, 360; ayrıca İMREGÜN, 81.

takdirde diğerlerine karşı sorumlu tutulabileceği (BK l64/2) göz ardı edilmemelidir[183]. Şüphesiz şirket alacaklısına ödeme yapan ortağın şirket sözleşmesi hükümleri kapsamında şirketten tahsil edemediği alacağı için diğer ortaklara rücu hakkı saklıdır (karş. BK 167)'[34].

4.3.2.1.3. İkinci derecede sorumluluk

Nihayet ortakların sorumluluğu ikinci derecededir[185]. Bir başka deyişle şirket alacaklısının ilke olarak öncelikle birinci derecede sorumlu tutulan şirkete (TK 237/1-c.l) başvurması zorunludur. Dolayısıyla ortaklara başvurulabilmesi için kanunda öngörülen hallerden en az birinin gerçekleşmesi gerekir. 603

Bu açıdan ortağın sorumluluğu bir anlamda adi kefalette kefilin sorumluluğuna benzetilebilir[186]. Belirtelim ki ortağın şirketin borcunu kişisel olarak ayrıca üstlenmesine, örneğin şirketin borcu için kefalet sözleşmesi akdetmesine de bir engel yoktur; böylece müteselsil kefil sıfatını üstlenen bir ortağın takibi için TK 237/ l 'de öngörülen hallerden birinin gerçekleşmesine, bu bağlamda öncelikle şirketin takip edilmesine gerek olmayacaktır[187].

4.3.2.2. Sorumluluğun doğumu

4.3.2.2.1. Genel olarak

Kanun koyucu ikinci derecede sorumlu tutulan kollektif şirket ortaklarının sorumluluğunun iki halde doğacağını, bir başka deyişle ancak bu sebeplerden birinin gerçekleşmesi koşuluyla ortaklara başvurulabileceğini, bu anlamda ortağa karşı dava açabileceğini ya da takip yapabileceğini kabul etmiştir (TK 237/1-c.2)1[88]. *604*

---

181 Ortağın ileri sürebileceği def'iler konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. ARSLANLI, 360 vd.; CiHANGİROĞLU, 138-141; ÜçışıK, 100-104; DOMANİÇ, 365-368; ayrıca bkz. TEKİL, 136.

Ortağın rücu hakkı konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. ARSLANLI, 366-367; ayrıca ÜçıŞIK, 47 vd.; örnek bir karar için bkz. Yargıtay 12. HD'nin 27.03.1978 tarih ve 2471/2759 sayılı karan (YasaHD Kasım 1978, 1933; özet için bkz. MoROĞLUIKENDİGELEN, 208).

185 İkinci dereceden sorumluluğun anlamı için bkz. ÜçışıK, 55 vd.; öte yandan birinci ve ikinci derecede sorumluluk nitelendirmesinin eleştirisi için bkz. İMREGÜN, 74.

186 Bu konuda bir karşılaştırma için bkz. OçışıK, 29-35.

187 ôrnek olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin 18.03.1982 tarih ve 619/118 sayılı kararı (YKD 1982/3, 818; özet için bkz. MOROĞLUIKENDİGELEN, 207) ile Yargıtay 12. HD'nin 07.03.2011 tarih ve 2010-22413/2756 sayılı kararı; kefalet limitini aşan kısım için ise ortağın kanundan doğan kişisel sorumluluğuna gidilebileceği yönilnde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 14.11.2014 tarih ve 16816/17605 sayılı kararı.

111 TK 237'de öngörülen şartların esasen bir takip şartı olduğu ve bu nedenle gerçekleşmediğinin süresiz şikayet yoluyla ileri silıillebileceği yönünde bkz. BAM'lar ara-

Bu düzenleme uyarınca şirket alacaklısı esasen şirkete karşı açtığı dava veya takipten bağımsız bir şekilde ortak veya ortaklar aleyhine yeni bir dava veya takip başlatmak zorundadır[189]. Özellikle ortak hakkında bir icra takibi yapılmadan şirketin borcundan dolayı ve şirket aleyhine başlatılan takibe dayalı olarak ortağın malvarlığının haczedilmesi milmkiln değildir[190]. TK 238/2 ile 240/1'de öngörülen ortağın doğrudan iflasının talep edilebildiği durumlar ise (bkz. Kn. 613 vd.) iflas açısından bu ilkenin istisnalarını oluşturmaktadır[191].

605 Öte yandan aşağıdaki şartlardan birinin gerçekleşmesi ihtimalinde yalnız şirket aleyhine alınmış bir mahkeme kararının ortaklar hakkında da icra edilebilmesine iınkan tanınmıştır (TK 238/1)1[91].

606 Nihayet şirketin alacağı ile ortağının borcunun veya ortağın alacağı ile şirketin borcunun tarafları farklı olduğundan, karşılıklılık şartı gerçekleşmeyecek (BK 139/1), bu nedenle anılan alacak ve borçlar ilke olarak birbiriyle takas edilemeyecektir (TK 242/1-2). Bununla birlikte şirketin borcu için ortağa başvurma imkanı doğduğu ve ortağın şahsen takip edilebildiği andan itibaren, aynı zamanda ortaklardan birinin kişisel borçlusu olan kollektif şirket alacaklısı takas hakkını kullanabileceği gibi, ortak da kendi kişisel alacağını borçlusunun şirketten olan alacağı ile takas edebilecektir (TK *242/3)*[193].

TK 242'de düzenlenen takas def'inin yanı sıra ortağın şirket alacaklısına karşı sahipolduğu diğer kişisel def'ileri ileri sürmesi, şirkete ait (ortak) def'ilerin aksine tamamen kendi ihtiyarındadır (BK 164).

---

sındaki uyuşmazlığın giderilmesine yönelik Yargıtay 12. HD'nin 25.11.2019 tarih ve 13326/16907 sayılı karan; aynı yönde Yargıtay 12. HD'nin 06.10.2020 tarih ve 5443/8185 sayılı kararı.

189 ARsLANLI, 356-357; KARAYALÇIN, 276; ÜçışıK, 65;Yargıtay 12. HD'nin 18.09.2014 tarih ve 15804/21672, 24.04.2014 tarih ve 8512/11995 ile 08.12.2015 tarih ve 16637/30907 sayılı kararlan.

190 Bu yönde bkz. Yargıtay 12. HD'nin 15.12.2009 tarih ve 16634/25197 sayılı kararı (Lexpera; özet için bkz. MOROĞLU!KENDİGELEN, 208).

19/ Bu açıdan karş. sadece (eTK 182/1) TK 240/1'den söz eden ARSLANLI, 357.

191 Kesin hükmün nispiliği ilkesine istisna oluşturan bu düzenlemenin eleştirisi hakkında bkz. ARsLANLI, 362-363; CiHANGİROĞLU, 132-134; ÜÇIŞIK, 95-96; DOMANİÇ, 52-353, 367-368; ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 289; ayrıca kesin hükme karşı ortağın takas defini ileri sürebileceği yönünde KARAYALÇIN, 277.

193 Hükmün gereksizliği yönünde bkz. ARSLANLI, 364-365; İMREGÜN, 81; MİMAROĞLU, 217; EREM, 91 dpn. 51; karş. KURU, Şahıs Şirketleri, 18; CiHANGİROĞLU, 140; ÜçışıK, 114-115.

4.3.2.2.2. Şirkete karşı yapılan bir icra takibinin semeresiz kalması

Şirket ortaklarına başvurabilmeye imkan sağlayan hallerden ilki, ko11ektif şirkete karşı yapılan icra takibinin semeresiz kalmasıdır (TK 237/1-c.2)[194]. Bu durum öqcelikle İİK 143/1 uyarınca düzenlenen bir (kesin) aciz vesikasıyla belgelenebileceği gibi, İİK 105/1 kapsamında düzenlenen ve (geçici) aciz vesikası hükmünde kabul edilen haciz tutanağı ile de ispatlanabilir[195]. *607*

Hatta gerek öğreti gerek Yargıtay bu iki belge dışında borçlu kollektif şirketi aciz halinde gösteren diğer belgelerin de ortaklara başvurma imkanı sağlayabileceğini kabul etmektedir. Nitekim bu bağlamda örneğin borçlunun haczi kabil malvarlığı bulunmadığını belgeleyen ihtiyati haciz zabıt varakası[196], haczedilen malların alacağı karşılamaya yetmeyeceğini bildiren icra memurunun yazılı *beyanı*[197], aksini ileri sürmek iyiniyet kuralları ile bağdaşmayacağından, ancak sadece beyanda bulunan ortak açısından geçerli olmak üzere haciz esnasında tutanağa da işlenen, şirketin malvarlığı bulunmadığına yönelik bir ortak beyanı[198] yeterli kabul edilmiştir. Bununla birlikte bir kambiyo senedinin protesto edilmesi veya ödemelerin tatil edilmesi[199], rehinle temin edilmiş bir alacak için rehin açığı belgesi (İİK 152) alınması[200], giderek konkordato

---

/9' Şirkete karşı başlatılan icra takibinin henüz semeresiz kaldığı sabit olmadan, aynı talcip dosyasından ortaklar aleyhine ödeme emri gönderilmesinin hukuka aykın olduğu yönünde bkz.Yargıtay11. HD'nin 23.01.2019 tarih ve 2017-3365/651 sayılı karan.

/95 Bu yönde bkz. A.R.sLANLI, 352; KtJRu, Şahıs Şirketleri, 35; KARA.YALÇIN, 273; MiMAROĞLU, 206; TÜRKER, 78; DOMANİÇ, 346; CiHANGİROĞLU, 63; ÜÇIŞIK, 63-64; aynca Pui.Aşu, Şerh, § 14 N. 29; bununla birlikte karş. kesin aciz vesikası arayan GCRooĞAN, 365-396; keza bkz. İMREGÜN, 74-75; aynca şirkete karşı yapılan takip aciz vesikasına bağlanmadan ortaklar hakkında takip yapılamayacağı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 28.09.2015 tarih ve 9836/9563 sayılı karan.

196 Yargıtay I 2. HD'nin 11.10.1990 tarih ve 2786/9885 sayılı kararı (özet için bkz. ERiş, 1876).

197 Bu yönde bkz. KURU, Şahıs Şirketleri, 35.

198 Yargıtay HGK'nın 27.12.1969 tarih ve 68-İ-683/1048 sayılı kararı (İKİD 1970/117, 8838-8839; özet için bkz. MoROĞLUIKENDİGELEN, 207); bununla birlikte aksi yönde bkz. MİMAROĞLU, 206-207.

/99 Bu yönde bkz. ARSLANLI, 352; protesto açısından aynı yönde MİMAROĞLU, 207.

ıoo Bu yönde bkz. GORDOĞAN, 396; KURU, Şahıs Şirketleri, 34; CiHANGİROĞLU, 63; ÜÇIŞIK, 62; aynca bkz. ve karş. öncelikle şirket borcu için verilen rehne (hatta kefalet varsa kefile) başvurulmasını zorunlu gören DOMANİÇ, 346; TEKİL, 132-133; rehin açısından aynı yönde Pui.Aşu, Şerh, § 14 N. 25, ayrıca N. 28; bununla birlikte kefile başvurulmasını gerekli görmeyen **KARAYALÇIN,** 273 dpn. lOl; rehin açığı belgesi açısından karş. **MİMAROĞLU, 206.**

talebinde (itK 285) bulunulması[201], sadece bir "borç ödeme muhtırası" belgesi çıkarılması[101] şirketin aczini ispat bakımından yeterli olmayacaktır.

608 Şüphesiz semeresiz takibin mutlaka ortaklara başvurmak isteyen şirket alacaklısı tarafından yapılması şart değildir; herhangi bir şirket alacaklısının takibinin semeresiz kalması diğer bütün şirket alacaklılarının ortaklara başvurabilmesi için gerekli ve yeterlidir[203].

4.3.2.2.3. Şirketin herhangi bir sebeple sona ermesi

609 Şirket ortaklarına başvurabilmeye imkan sağlayan ikinci hal ise, kollektif şirketin herhangi bir sebeple sona ermiş olmasıdır (TK 23 7/1-c.2). Ortağa başvurulabilmesi için şirketin aczi sabit olmasa da sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesi gerekli ve yeterlidir; bu durumun ticaret siciline tescil ve ilan edilmesi ise şart değildir1ıu. Şüphesiz sona ermenin şirket alacaklısı tarafından ispat edilmesi zorunludur. Ayrıca şirketin sona ermesi kafi olup, tasfiye sonucunun beklenmesine de lüzum yoktur.

Belirtelim ki 1926 tarihli eTK döneminde olduğu gibi 1956 tarihli eTK döneminde de gündeme gelen öğretideki tartışma ve Yargıtay daireleri arasındaki görüş ayrılığı, birer içtihadı birleştirme kararı ile çözümlenmiş ve ortaklara başvurulabilmesi için şirketin herhangi bir sebeple sona ermesinin, yani fesih veya infisah etmesinin yeterli olduğu, ayrıca tasfiyenin sonucunun beklenmesine gerek bulunmadığı aynen şu ifadelerle (ancak oyçokluğuyla) kabul edilmiştir: "*...(Ş)irket alacaklıları[nın} ortaklara başvurabilme[leri} için ... veya şirketin her ne sebeple olursa olsun fesih ve[ya} infisah etmesi yeterlidir. Alacaklıların haklarını himayede yarar bulan, onların menfaatlerini şirketinkinden üstün sayan kanun koyucu ayrıca, tasfiye sonucunu beklemeye, tüzel kişiliğin nihayet bulmasına, şirket kaydı ticaret sicilinden silinerek durumun ilanına lüzum görmemiştir...*"[205]

---

201 Bu yönde bkz. CİHANGİR.OĞLU, 124; ÜçışIK, 88-90; aksi yönde bkz. ve karş. DOMANİÇ, 346.

202 Yargıtay 19. HD'nin 20.11.2013 tarih ve 1828/18518 sayılı kararı.

203 Genel kabul gören bu yaklaşıma rağmen aksi yönde bkz. sadece GÜRoOĞAN, 396; KURU, Şahıs Şirketleri, 35-36.

2IU KARAYALÇIN, 275-276; TÜRKER, 79.

205 Yargıtay İçtBHGK'nın 06.11.1971 tarih ve 70-5/3 sayılı kararı (RG 16.02.1972 / 14101; özet için bkz. MoROĞLU!KENDİGELEN, 207); aynca ilk karar için bkz. Yargıtay İçtBHGK'nın 14.05.1947 tarih ve 2/16 sayılı kararı (RG 24.07.1947 / 6666). Bununla birlikte aksi yöndeki görüşler için bkz. ve karş. CiHANGİROĞLU, 65-67; İMREGÜN, 76-78; aynca karar öncesi dönemde dile getirilen görüş ve aksi yöndeki gerekçeler için bkz. (şirketin iflası hariç) ARSLANLI, 354-355; karar lehine gerekçeler için ise bkz. ÜçışıK, 72-74.

Şirketin iflas dışında bir nedenle sona ermesi halinde şirket alacaklısı ortaklar aleyhine gerek haciz gerek (şirketle birlikte olmak kaydıyla) iflas yoluyla takip yapabilecekken, şirketin iflası olasılığında alacaklının ortağı iflas yoluyla takip edebilmek için öncelikle şirketin iflasının sonuçlanmasını beklemek zorunda olduğuna da işaret edilmelidir (bkz. Kn. 615 vd.).

Şirket_i!}değil ortağın iflası (hatta konkordato talep etmesi) durumunda ise IIK hükümlerine göre, ancak sadece bu ortağa başvurulabileceği de kabul edilmektedir[06].

610 Bu bağlamda değinilmesi gereken bir diğer husus ise, kollektif şirketin birleşme gerekçesiyle sona ermesidir. Ancak birleşmede kabul edilen külli halefiyet nedeniyle bir başka ticaret şirketiyle birleşerek sona eren kollektif şirket tasfiye edilmeyecektir (TK 136/4, 152/3, 153/1). Bu nedenle birleşme gerekçesiyle sona eren kollektif şirket ortaklarının kişisel sorumluluğuna ancak bünyesinde birleşilen ticaret şirketinin aczi veya sona ermesi olasılığında başvurulabilecektir.

Aynca bu sorumluluğun da birleşme kararının ilanından veya alacak daha sonra muaccel olacaksa muacceliyet tarihinden itibaren işleyecek üç yıllık zaınanaşımı süresine tabi olduğu unutulmamalıdır (TK I58/2; iş ilişkileri açısından ayrıca bkz. TK. 158/4, 178/6).

611 Diğer yeniden yapılanma türlerinde ise bu bağlamda bir sorun çıkması esasen mümkün değildir. Zira esasen şahıs şirketlerinin bölünmesine izin verilmediği gibi (TK 160; karş. TK 309/3), tür değiştirmede de yeni türe dönüştürülen şirket eskisinin devamı olduğu (TK 180), dolayısıyla bir sona erme ve tasfiye gerçekleşmeyeceği için sadece tür değiştirme gerekçesiyle kollektif şirket ortaklarının sorumluluğuna gidilmesi de söz konusu olmayacaktır. Bununla birlikte yeni türdeki şirketin sona ermesi veya hakkındaki bir icra takibinin semeresiz kalması olasılığında ise kollektif şirket dönemindeki borçlardan dolayı ortaklara başvurulabileceği şüphesizdir.

4.3.2.3. İhtiyati haciz yoluyla ortaklara başvurulabilmesi

612 Ortakların doğrudan sorumluluğuna gidebilmek için öngörülen hallerin gerçekleşmesi zaman alabilir ve bu sürede ortakların malvarlığını kaçırarak şirket alacaklılarını zarara uğratmaları mümkün olabilir. İşte bu sakıncayı önlemek amacıyla kanun koyucu şirket alacaklılarına, ortakların kişisel malvarlığına ihtiyati haciz koydurma hakkı tanımıştır (TK 237/2-c.1; İİK 257 vd.)[207]. Şüphesiz bu yola başvurabilmek için

---

1" Doı.tANİÇ. 347; Üçış◆84vd. 90-91; iflas açısından bkz. KURU, Şahıs Şirketleri, 43 vd.

117 Bu dilzenlemenin eleştirisi için bkz. DoMANiÇ, 347-348; uygulamadan bir örnek için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 23.11.2015 tarih ve 13054/12394 sayılı karan.

en azından şirketin borcu için ihtiyati haciz talep edebilme şartlarının (İİK 257) gerçekleşmiş olması gerekir.

Ortak aleyhine alınan ihtiyati haciz kararının uygulanmasına (11K 261-262) ilişkin tutanağın tebliğinden itibaren yedi gün içinde alacaklının şirket aleyhine gerekli dava veya takibe başlaması (TK 237/2-c.3; 11K 264/1), aynca TK 237/1 uyarınca ortağa başvurma hakkının doğumunu takip eden yedi gün içinde de bu kez ortak hakkında gerekti takibi başlatması veya davayı açması zorunludur (TK 237/2-c.2; tiK 264/1); aksi takdirde, yani ihtiyati haczi tamamlayan bu merasimin yerine getirilmemesi durumunda ihtiyati haciz düşecektir (iİK 264/3).

Belirtelim ki şirket alacaklısına, henüz ortağın malvarlığına başvunna imkanı sağlayan haller gerçekleşmeden, şirket ile birlikte ortağın da doğrudan iflasını isteme hakkı tanıyan TK 238/2 ve 240/1'de öngörülen düzenleme de TK 237/1 hükmüne birer istisna olarak değerlendirilebilir1°[8] (bkz. Kn. 617).

4.3.2.4. Ortağın iflas yoluyla takibi[209]

4.3.2.4.J. Genel olarak

613 İlgili kişinin malvarlığı üzerinde oldukça ağır sonuçlar doğuran iflas kurumu ilke olarak sadece tacirler için öngörülmüştür (TK 18/1; iiK 43/1). Ticaret şirketlerinde bu sıfat bizzat şirkete ait olup (TK 16/1), sınırsız sorumlu da olsa ortaklar tacir sıfatını taşımazlar. Dolayısıyla iflasa tabi olınası gereken de ilke olarak şirkettir. Ancak kanun koyucu bu kurala bir istisna getirmiş ve kollektif şirket ortaklarının da iflas yolu ile takip edilebilınelerine imkan tanımıştır (TK 238/2, 240/1).

Özellikle müflisin tasarruf yetkisini kaybetmesi (İİK 19l), taşınmaz rehni ile temin edilmiş olanlar hariç tüm borçlarının muacceliyet kazanması (İİK 195) ve külli tasfiye amacıyla bütün alacaklıların müşterek tatminine yönelik olarak alvarlığmın paraya çevrilmesinin iflas idaresi tarafından yapılması (IIK 208 vd.) nedeniyle iflas oldukça ağır sonuçlan olan olağanüstü bir takip *usulüdür2[10]*.

614 Bu arada kollektif şirket ortağının da bir ticari işletme işletmesi olasılığında tacir sıfatını kazanabileceği (TK 12/1), bu nedenle her türlü borçlarından dolayı iflasa tabi olabileceği (TK 18/1) ve iflas hakkında ise artık tamamen İİK hükümlerinin uygulanacağı göz ardı

---

208 Nitekim bu yönde KARAYALÇIN, 271.

209 Ayrıntılı bilgi için bkz. KURU, Şahıs Şirketleri, 31 vd.; CiHANGİROĞLU, 102 vd.; DOMANİÇ, 350 vd.

210 Cüzi icra (haciz) ile külli icra (iflas) arasındaki farklar için bkz. KURU, İcra ve İflas Hukuku, 2596 vd.

edilmemelidir. Bu durumda kollektif şirket alacaklıları da iflas eden ortağın masasına başvurabilir ve şirketten olan alacaklarını masaya yazdırabilirleı-1[11]. Ancak ortaklardan birinin iflası diğer ortakların kişisel sorumluluğunun doğumuna kesinlikle neden olmayacaktır. Öte yandan ortağın mallarına gerek adi takip gerek iflas yoluyla başvurulması halinde, -rüçhan hakkı bulunanlar hariç- ortağın kişisel alacaklıları ile şirket alacaklıları arasında bir öncelik veya imtiyaz hakkı da yoktur (TK 240/2).

Ancak iflas yoluyla takibe izin veren kanun koyucu ortakları *615* korumak amacıyla bazı sınırlamalar da öngörmüştür. Bu bağlamda bir defa -aynca tacir sıfatını haiz olmadığı takdirde- ortak sadece şirket borçlarından dolayı iflas yoluyla takip edilebilir (TK 236/1). Öte yandan ortağın şirketten bağımsız bir şekilde iflasına da imkan tanınmamış, bu nedenle öncelikle şirketin iflas etmesi veya en azından ortağın şirketle birlikte iflasına karar verilebilmesi şart kılınmıştır (TK 238/2, 240/1)[212]•Bu genel açıklamayı takiben ortağın iflası ile ilgili şu hükümlere ayrıca işaret edilmelidir:

4.3.2.4.2. Ortak aleyhine iflas yoluyla takip yapılması

Ortağa karşı iflas yoluyla takip yapılabilmesi için ilke olarak or- *616* tağın kişisel sorumluluğuna başvurabilme şartlarının (TK 237/1-c.2) gerçekleşmiş olması zorunludur. Şirkete karşı yapılan icra takibinin semeresiz kalması veya şirketin iflas dışında bir nedenden dolayı sona ermesi halinde şirket alacaklısı hem şirketi hem de onunla birlikte ortağı iflas yoluyla takip edebilir (TK 240/1)[213]. Bu açıdan şirketin iflasının ortakların da iflasını gerektirmediği, mutlaka ortağın da iflasının aynca istenmesinin şart olduğu göz ardı edilmemelidir (TK 240/1-c.1). Dolayısıyla şirketi iflas yoluyla takip eden alacaklı, aynı zamanda ortağın da iflasını talep etmemişse, artık şirketin iflasının sonucunu beklemek zorundadır, bu süreçte ortağı iflas yoluyla takip etme hakkına sahip değildir (TK 240/1-c.3)[214].

---

211 GÜRDOĞAN, 398; DOMANİÇ, 347; bu bağlamda ortağın iflası hakkında daha kapsamlı bilgi için bkz. Üçışıı<., 84 vd.

212 Birçoğu yerine bkz. ARsLANLI, 368-369; ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 291; ŞENER, Ortaklıklar H[illegible] 241; bununla birlikte bkz. ve karş. KURU, Şahıs Şirketleri, 30-3l, 38-39; aynca KURU, icra ve İflas Hukuku, 3000.

m KURU, Şahıs Şirketleri, 31, 38; DOMANİÇ, 354; İMREGÜN, 85.

ıu Genel kabul gören bu görüş için birçoğu yerine bkz. ARSLANLI, 355; ÇAMOĞLU (Poroy/Tekinalp), N. 293; *aksi* yönde bkz. ve karş. GORDOĞAN, 395; KURU, Şahıs Şirketleri, l 7, 38-39;1<.ARAYALÇIN, 271; aynca bkz. bu düzenlemeyi "sebebi meçhul" olarak nitelendiren ve eleştiren DoMANiç, 355 dpn. 4l.

Şüphesiz şirketin iflası. ile birlikte ortaklara başvurma imkanı do□duğundan bu d_ö□lemde şırket alac□klts□ o_rtağı iflas yolu dışında takıp ve dava edebılır2'[5]• Öte yandan şırketın ıflası halinde ise iflasın tamamen kapanmasını beklemeye de gerek yoktur; şirket malvarlığının tüm alacakları ödemeye yetmediğinin, yani iflas masasının aciz h§linde olduğunun anlaşılması üzerine ortak hakkında iflas yoluyla takibe başlanabilir2'[6]• Ayrıca şirketin herhangi bir nedenle tasfiye edilmesi ve tamamen sicilden silinmesi de ortağın sorumlu tutulduğu süre içinde aleyhine iflas yolu ile takip yapılmasına engel değildir[217].

4.3.2.4.3. Bağımsız bir takibe gerek olmaksızın ortağın şirketle birlikte iflası[218]

617 Yukarıda belirtildiği üzere şirketin iflası kendiliğinden ortaklann da iflası sonucunu doğurmaz (TK 240/1-c.1). Bununla birlikte kanun koyucu şirket alacaklısına iki halde ortağın şirketle birlikte iflasını talep etme hakkı tanımıştır. Bunlardan ilkine göre şirket aleyhine yapılan bir takip sonucu verilen depo kararına (İİK 158/2) rağmen süresinde para yatırılmadığı takdirde, alacaklı bu depo kararını ortakların tamamına veya bir kısmına tebliğ ettirerek, gereğinin yerine getirilmemesi durumunda şirketle birlikte ilgili ortakların da iflasını talep edebilir (TK 240/1-c.2)[219]. Alacaklıya tanınan diğer imkan ise, TK 238/2 uyarınca icra emrinin şirkete tebliğine rağmen borcun ödenmemesi olasılığında şirketle birlikte ortakların tamamının veya bir kısmının doğrudan iflasının istenebilmesidir. Her iki ihtimalde de

---

215 Bu yönde bkz. şirketin iflası (sona ermesi) halinde ortaklara karşı sahip olunan dava ve takip hakkının, şirkete yöneltilecek dava ve takip hakkından bağımsız olduğu, bu nedenle müflis şirketin iflas idaresinden ayrı ve bağımsız olarak şirket alacaklılan tarafından kullanılabileceği yönünde Yargıtay 11. HD'nin 16.12.2019 tarih ve 2018-3281/8188 sayılı kararı.

216 Nitekim bu yönde bkz. DOMANİÇ, 354; İMREGÜN, 83; örnek olarak bkz. Yargıtay İiD'nin 08.04.1967 tarih ve 9182/3306 sayılı kararı (RKD 1967/7-1O, 234; özet için bkz. MoROĞLUIKENDİGELEN, 209).

217 Bu yönde bkz. KURU, Şahıs Şirketleri, 31-32; KURU, İcra ve İflas Hukuku, 2636; İ.MREGÜN, 84; ÇAM0ĞLU (Poroy/fekinalp), N. 294; bununla birlikte karş. iflas dışında bir nedenle şirketin sona ermesi ve tasfiye edilerek sicilden silinmesi halinde artık ortağın iflasının istenemeyeceği yönünde DOMANİÇ, 359; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 244-245; aynca l'ORı<ER, 85-86.

118 Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. KURU, Şahıs Şirketleri, 50 vd.; CiHANGİROĞLu, 107 vd.

219 Şirketin yanı sıra ortağa da ayrıca bir depo kararı gönderilmesinin zorunlu olduğu yönünde bkz.Yargıtay11. HD'nin 21.05.1990 tarih 1602/4020 sayılı karan **(YKD** 1990/9, 1332; özet için bkz. MoROĞLu/KENDİGELEN, 21O).

şirketin aczinin sabit olmasına, yani daha önce şirkete karşı yapılan bir icra takibinin semeresiz kalmasına gerek yoktur[210].

Belirtelim ki kanun koyucu şirkete karşı yapılan bir ilama dayalı takipte gönderilen icra emrinin (tiK 32) veya iflas yolu ile takip sonucu verilen depo kararının (İİK 158) gereğinin süresinde yerine getirilmemesini ve şirket borcunun bu şekilde ödenmemesini ortaklar bakımından şirketin aczi ile eşdeğer *görmüştür1*[11].

Kesin hükmün nispiliği ilkesine aykırı olan, şirketin yanı sıra ortağa da bir iflas davası açılmasını gerektirmeyen[111], hatta ortağa tebliğ dahi edilmeyen bir icra emrine dayalı olarak kollektif şirket ortaklarının iflasına imkan sağlayan bu düzenlemeler Türk öğretisinde haklı olarak eleştirilmektedir2[13].

4.3.2.5. Sorumluluğa ilişkin zamanaşımı

Ortakların şirket alacaklılarına karşı sorumluluğu özel bir zamanaşımı süresine tabi tutulmuştur. Her ne kadar bu konudaki düzenleme ortağın şirketten ayrılmasına ilişkin hükümlerin içinde yer almaktaysa da TK 264/1'de ayrıca "şirketin sona ermesinden" açıkça söz edildiği için bu düzenleme şirketin sona ermesi nedeniyle ortaklara başvurma hakkının doğduğu bütün hallerde uygulama alanı bulacaktır. *618*

Belirtelim ki hükmün açık lafzı uyarınca öngörülen zamanaşımı süresi sadece şirketin sona ermesi olasılığında uygulanacak, buna karşılık şirket sona ermeden ortağa başvuru hakkının doğduğu "şirket aleyhine yapılan takibin semeresiz kalması" olasılığında ise uygulanmayacaktır2[24]. Bu son durumda henüz sona ermeyen şirketin borcuna ilişkin zamanaşımı süresi ortağın sorumluluğu açısından aynen geçerliliğini koruyacaktır. *619*

Öte yandan zamanaşımına ilişkin TK 264/1'de şirketin sona ermesinin yanı sıra iflasından söz edilmesi gereksizdir1[15]. Zira kon-

---

110 Bu yönde bkz. Yargıtay iiD'nin 24.l0.l968 tarih ve 8600/9680 sayılı karan (RKD l969/1, 9; özet için bkz. MOROĞLUIKENDİGELEN, 209).

111 Nitekim bu yönde KURU, Şahıs Şirketleri, 36; CiHANGİROĞLU, 108.

111 Bu yönde bkz. Yargıtay l2. HD'nin 14.04.l983 tarih ve 1334/2868 sayılı karan (Batider 1983/1, 128 vd.; özet için bk.z. MOROĞLu/KENDİGELEN, 21O).

1lJ Nitekim bkz. .ARsLANLI, 362-363; KVRu, Şahıs Şirketleri, 51-55; KURU, İcra ve İflas Hukuku, 2775-2776, 2779-2780; CiHANGİROĞLU, 110-111; DOMANİÇ, 351-354, 367-368; İMREGÜN, 84; ŞENER. Ortaklıklar Hukuku, 242-243.

111 Bununla birlikte farkJı bir yaklaşım için bk.z. ve karş. ÇAMOĞLU (Poroy/fekinalp), N. 288; aynca bkz. l<AR.AHANIÇELİKTAŞ, 283; BAHTİYAR, 92.

115 Bu konuda bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 204.

kordato ile sonuçlanmış olsa bile iflas da kollektif şirket açısından bir sona erme sebebidir [TK 243/ I-(b)].

Nihayet ortakların sorumluluğuna yönelik olarak eTK döneminde özel bir zamanaşımı süresinin öngörillmediğini, İsviçre ve Alman hukuktan örnek gösterilerek dile getirilen eleştirilerin kanun koyucu tarafından yeni TK'da dikkate alındığını ve zamanaşımına yönelik -içerik ve (ayrılan ortağın payı ilst kenar başlığı altında düzenlenmesi nedeniyle) sistematik olarak eleştiriye oldukça açık- bu özel düzenlemenin (TK 264-266) kabul edildiğini *belirtelim*[226].

620 Şirketin sona ennesi olasılığına yönelik olarak gündeme gelen ortağın bu sorumluluğu üç yıllık bir zamanaşımı süresine tabi tutulmuştur2[17]. Bu süre şirketin sona ermesinin (kanundaki gereksiz tekrara rağmen şirketin iflasının) TTSG'de ilan edildiği tarihten itibaren başlayacaktır. Bununla birlikte şirketin borcu için (örneğin sebepsiz zenginleşmede olduğu gibi) daha kısa bir zamanaşımı süresi öngörülmüşse, artık üç yıllık süre değil daha kısa olan zamanaşımı süresi uygulanacaktır (TK 264/1). Şüphesiz alacak sona ermenin ilanından sonraki bir tarihte muaccel olacaksa, zamanaşımı da muacceliyet tarihinden itibaren işleyecektir (TK 264/2).

621 Aynca ortağın iflas yoluyla takibi için farklı bir süre öngörülmediğinden üç yıllık zamanaşımı süresi iflas dahil her tür dava ve takip yolu bakımından uygulanma alanı bulacaktır2[28]. Ortak, salt bu niteliği dolayısıyla tacir sıfatına sahip olmadığından ticareti terke ilişkin İİK 44 hükmü ve oradaki bir yıllık süre kollektif şirket ortakları hakkında uygulanamayacaktır2[29].

622 Anılan bu özel düzenlemede üç yıllık zamanaşımı süresinin or-

---

126 Zamanaşımı konusunda öngörülen bu yeni düzenleme hakkında eleştirel bir değerlendirme için bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 202-204; MoROĞLU, Öneriler, l 29-130; aynca yapılan bu yeni düzenlemenin gerekçesi konusunda bkz. KENDİGELEN, Gerekçeli **TTK,** 373.

227 Bununla birlikte karş. yeni bir düzenleme olan TK 264 hükmünü göz ardı eden ve ilgili borcun zamanaşımı süresinin sonuna kadar kollektif şirket ortağının icra (ve iflas) yoluyla takip edilebileceğini belirten PULAŞLI, Şerh,§ 14 N. 18 vd., özellikle N. 47.

228 Nitekim bu yönde bkz. ÇAMOĞLU (Poroy/fekinalp), N. 294.

229 Ayrılan ortak açısından eTK döneminde gündeme gelen tartışmada bu yönde bkz. sorunu kapsamlı bir şekilde irdeleyen SELEKLER, 470-47 l; ayrıca hükmün ortaklar açısından uygulanmayacağı yönünde bkz. ÜÇIŞIK, 82 dpn. 55; TEK.İL, 134; ayrıca yeni dönemde de bu hükmün uygulanmayacağı yönünde bkz. PULAŞLI, Şerh,§ 14 N. 47; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 245; aksi yönde karş. KURU, Şahıs Şirketleri, 31-32; belirtelim ki yazar sonradan yayımlanan bir eserinde -eTK 201/4 (TK 259/4) kapsamında çıkan veya çıkarılan ortaklar hariç- ortaklar açısından İİK 44 hükmünün uygulanamayacağını kabul etmiştir (nitekim bkz. KURU, İcra ve İflas Hukuku, 2636 ve dpn. 28).

taklann birbirine karşı olan talepleri hakkında (TK 264/3) ve şirket alacaklısının sadece paylaşılmamış şirket malvarlığına başvurması (TK 265/1) durumunda uygulama alanı bulmayacağı da ayrıca hükme bağlanmıştır. Bu arada zamanaşımının kesilmesine yönelik TK 266 sadece ayrılan ortak bakımından bir diizenleme öngördUğUnden, mevcut ortaklar bakımından uygulanmayacak, dolayısıyla şirket veya ortaklardan birine karşı zamanaşımının kesilmesi, genel hükme (BK t 55/1) paralel olarak diğer müteselsil sorumlu ortaklara karşı da zamanaşımınm kesilmesi sonucunu doğuracaktır.

5. ORTAKLIK YAPISINDAKİ DEĞİŞİKLİKLER

5.1. Genel Olarak

623

Bir kişi birliği olan kollektif şirketin ortakları arasında zamanla çeşitli değişiklikler gündeme gelebilir. Bu durum, şirket açısından vazgeçilmez nitelikteki karşılıklı güven ve işbirliğinin sarsılmasından kaynaklanabileceği gibi, şirketin yeni sermaye veya işgücü ihtiyacının bir sonucu da olabilir. Dolayısıyla zaman içerisinde şirkete yeni ortaklar girebilir veya mevcut ortakların bir kısmı şirketten ayrılabilir. Ortaklar arasındaki değişiklikler ilke olarak doğrudan şirketin tüzel kişiliğini ve faaliyetini etkilemezse de bu değişikliklerin hangi şartlarda gerçekleşeceği ve sonuçlarının neler olacağı sorularına aynca cevap aranması kaçınılmazdır.

Bununla birlikte bir ortağın ölümünün belirli şartlarla bir sona erme sebebi olduğunu (bkz. Kn. 666) veya şirketin komandit şirkete dönüşmesine neden olabileceğini (bkz. Kn. 635) ve iki kişilik kollektif şirkette bir ortağın şirketten çıkanlmasının aynı zamanda tüzel kişiliğin tasfiyesiz sona ermesine yol açabileceğini (bkz. Kn. 644) belirtelim.

624

Kanun koyucu ortağın şirketten aynlmasını özel bir bölümde ve aynbirüstbaşlık altında düzenlemek ihtiyacı duymakla birlikte (TK 253 vd.), şirkete sonradan yeni bir ortağın girmesi konusunda aynı hassasiyeti göstermemiştir. Ne var ki bu durum bir eksiklik olarak da değerlendirilemez. Zira şirkete yeni ortak ginnesi her şeyden önce şirket sözleşmesinin değiştirilmesi niteliğindedir, dolayısıyla ilgili hükümlere (TK 212, 226/2) uyulmak kaydıyla şirkete sonradan yeni ortakların girmesine de bir engel yoktur. Aynca belirli bir başlık altında olmasa da kanunun çeşitli maddelerinde şirkete girmenin hukuki sonuçlannı düzenleyen hükümlere de yer verilmiştir (nitekim bkz. TK 47/2, 236/2).

5.2. Şirkete Yeni Ortak Girmesi

6.25 Şirkete yeni ortak girmesi üçüncü bir kişinin şirkete yeni sermaye getinnesi ve böylece ortak sayısınm artması yoluyla olabileceği gibi nıevcut bir ortağm payını tamamen veya kısmen, ortak olmayan bi; üçüncü kişiye devretmesiyle de (TK 126; BK 632) gerçekleşebilir. İkinci olastlıkta ortağın payını tamamen devretmesi, aynı zamanda kendisi baktmmdan şirketten çıkına sonucunu doğuracaktır. Benzer bir durum oı1ağın payının tamamını mevcut ortaklara devretmesi halinde de gündeme gelecektir.

Belirtelim ki öğretide bazı yazarlar ortağın ölümünü, ölenin mirasçılarının şirkete katılabilmesi imkanını dikkate alarak şirkete yeni ortak gimıesi başlığı altında incelemişlerse *de*[230], aynı zamanda doğal bir çıkına nedeni olan ortağın ölümü konusunun kanun koyucuyu takiben aşağıda "çıkma" başlığı altında açıklanması tercih edilmiştir.

Öte yandan sonradan şirkete girecek ortağın mutlaka sorumluluğu sınırlandırılmamış bir ortak olması da zorunlu değildir. Kollektif şirkete sorumluluğu sınırlı bir (komanditer) ortak almak (veya mevcut bir ortağın sorumluluğunu sınırlandırmak) suretiyle şirketin türü (adi) komandit şirkete dönüştürülebilir (TK 182/1). Aynı durum ölen ortağın mirasçılarının şirkete komanditer ortak olarak girme isteklerinin diğer ortaklarca kabulü (TK 253/2-c.3) halinde de söz konusudur.

626 Şirkete yeni bir ortak girmesi veya payın tamamen ya da kısmen bir üçüncü kişiye, hatta mevcut ortaklara devri şirket sözleşmesinin değiştirilmesini zorunlu kılacağından, ilke olarak ortakların oybirliğiyle verecekleri bir onay kararına da ihtiyaç duyulacaktır (TK 226/2).

Bununla birlikte öğretide, şirket sözleşmesinde öngörülmek kaydıyla oyçokluğunun da yeterli olacağı savunulmaktadır[231].

Her halde payın devri veya şirkete yeni bir ortağın katılması kollektif şirket açısından bir sözleşme değişikliğini zorunlu kılacağından, devir veya katılım sözleşmesi ile ortakların devre veya katılmaya yönelik onayının yazılı olması zorunludur (TK 212; BK 12/2); imzaların noter tarafından onaylanması ise sadece tescil için bir belgelendirme

---

230 Örnek olarak bkz. KA.RAYALÇIN, 280 vd.

231 Bu yönde bkz. ARSLANLI, 300, 402-403, 409-411; aynı yönde KARAYALÇIN, 279; MiMAROĞLU, 243; TÜRKER, 91 dpn. 2, 113; luRAHANIÇELİKTAŞ, 285; bununla birlikte şirkete yeni ortak ginnesi sonucunu doğuran kararların ancak mevcut ortakların oybirliğiyle alınabileceği, bu konuda oyçokluğuna ilişkin şirket sözleşmesi hükümlerinin geçersiz olacağı yönünde karş. İMREGÜN, 96-97 dpn. 14; DOMANİÇ, 395; TEKİL, 123; KENDİGELEN, Makalelerim I, 227 dpn. 40; ayrıca bu yönde bkz. BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 109, 112; ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 298, 314; PULAŞLI, Şerh, § 15 N. l; AYHAı ÇAĞLAR./ÖZDAMAR, 178.

şartıdır2[31]. Belirtelim ki devir veya katılım ortakların yazılı onayı ile tamamlanmakta, ticaret siciline tescil ise sadece açıklayıcı nitelik taşımaktadır.

Öte yandan payın devrine ortakların onay vermemesi, devrin taraflar arasında hüküm doğurmasını engellemeyecek, dolayısıyla devreden ile devralan arasında BK 632/2 uyarınca bir (alt) ortaklık ilişkisi kurulmuş olacaktır (bkz. Kn. 308 vd.).

Kollektif şirkete sonradan giren ortak, girme tarihinden önce doğ- *627*
muş olsa bile, şirketin tüm borçlarından diğer ortaklarla birlikte müteselsilen ve bütün malvarlığıyla sorumlu tutulmuştur (TK *236/2)1*[33]. Her ne kadar bu sorumluluk ortaklar arasındaki iç ilişkide kaldırılabilir veya sınırlandırılabilirse de şirket alacaklıları yönünden değiştirilmesi mümkün değildir, zira TK 236/2 bu yönüyle emredicidir (TK 236/3).

Payını üçüncü kişi veya ortaklara tamamen devrederek şirketten ayrılan ortağın sorumluluğu hakkında ise TK 259/3 hükmü uygulama alanı bulacak, dolayısıyla çıkan ortak bu hususun TISG'de ilan edildiği tarihe kadar yapılan şirket işlemlerinden dolayı üçüncü kişilere karşı sorumlu olmaya devam edecektir (bkz. Kn. 655 vd.). Bu olasılıkta devreden ortak, payının değerini devralandan aldığı için, diğer ayrılma hallerinde olduğunun aksine kendisine aynca şirket tarafından bir ayrılma payı ödenmesi de söz konusu olmayacaktır.

Nihayet TK 47/2 'ye göre kollektif şirkete yeni bir ortağın girme- *628*
si, ticaret unvanında bir değişiklik yapılmasını zorunlu kılmamaktadır; dolayısıyla böyle bir olasılıkta da unvanın değiştirilmeksizin olduğu gibi kalması ve aynen kullanılması mümkündür.

5.3. Ortağın Şirketten Ayrılması

5.3.1. Genel olarak

Şirketten ayrılma ortağın kendi iradesiyle "çıkma" şeklinde ola- 629
bileceği gibi, bu yönde bir iradesi olmamasına rağmen "çıkarılma" biçiminde de gündeme gelebilir. Belirtelim ki herhangi bir irade açıklamasına gerek olmaksızın bazı şartların gerçekleşmesiyle ortak şirketten kendiliğinden ayrılmış sayılıyorsa bu durum da öğretide çıkma olarak nitelendirilmektedir2[3],.

---

132 Bu yönde bkz. KENDİGELEN, Makalelerim 1, 228-230.

1JJ Şirkete giren ortağın sorumluluğu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. ÔCAL, Domaniç Armağanı, 424-433; aynca bu düzenlemeye yönelik eleştiriler için bkz. Kn. 600'de zikredilen ilk dipnotta anılan yazarlar.

134 **ARsLANLI,** 375.

Bu arada payın ortak olan veya olmayan kişilere tamamen devredilmesinin de devreden ortak açısından aynı zamanda çıkma hükmünde olduğunu ve bu ortak hakkında özellikle çıkmanın sorumluluğa ilişkin hükümlerinin aynen uygulama alanı bulacağını hatırlatalım.

5.3.2. Çıkma[235]

630 Öncelikle belirtelim ki çıkarılmanın aksine, ölen ortak bakımından doğal bir çıkına duıuınu sayılan ve aynı zaınanda ölenin mirasçılarına da şirketten çıkına imkanı tanıyan "ortağın ölüınü" hakkındaki hüküm (TK 253) dışında, çıkına ile ilgili olarak kanunda özel bir düzenleme yapılmış değildir. Bununla birlikte çıkına hakkında şirket sözleşmesinde hüküm öngörülebileceği gibi, ortaklarca alınacak bir kararla da bir ortağın şirketten çıkması her zaman sağlanabilir. Bu genel açıklamayı takiben çıkına halleri şu şekilde özetlenebilir:

5.3.2.1. Şirket sözleşmesinde öngörülmesiyle

631 Şirket sözleşmesinde ortakların tamamına veya bir kısmına tek taraflı bir irade beyanıyla şirketten çıkma hakkı tanınabilir (TK 217). Bu hak belirli şartlara veya belirli bir sürenin geçmesine bağlanabileceği gibi, herhangi bir sebep göstermeksizin sadece bir çıkma ihbarında bulunulması da yeterli görülebilir.

Giderek çıkma beyanı bir şekle tabi tutulabileceği gibi, çıkmanın (örneğin üç yıl arka arkaya kar elde edilememesi, belirli bir yaşa ulaşma, hastalık gibi) belirli şartların yerine gelmesiyle bir ihbara dahi gerek olmaksızın kendiliğinden gerçekleşeceğinin sözleşmede öngörülmesine de bir engel *yoktur2*[36].

5.3.2.2. Ortakların kararıyla

632 Şirket sözleşmesinde herhangi bir hüküm öngörülmese dahi ortakların alacakları bir kararla ortağın şirketten çıkması sağlanabilir. Bu karar aynı zamanda şirket sözleşmesinin değiştirilmesi sonucunu doğuracağı için oybirliğiyle alınmalıdır (TK 226/2). Bununla birlikte şirket sözleşmesinde açıkça öngörülmek kaydıyla oyçokluğu da yeterli görülebilir2[37].

Kanun koyucu limited şirketin aksine {TK 638/2) kollektif şir-

---

235 Ayrıntılı bilgi için bkz. SELEKLER, 439 vd.; ayrıca çıkma ile ilgili bazı sorunlar, bu bağlamda çıkmada şekil şartı, çıkmanın gerçekleştiği an ve çıkan ortağın sonradan şirket adına ortak gibi hareket etmesinin sonuçları hakkında bkz. TEKİNALP, il. Hafta, 363 vd.

236 ARsLANLI, 377.

237 DOMANİÇ, 379.

kette ortaklara haklı sebeple şirketten çıkma hakkı tanımamıştır[238]. Bu nedenle haklı bir sebebin varlığı ortağa sadece şirketin feshini talep etme imkanı (TK 245) verecektir.

5.3.2.3. Ortağın ölümüyle[239]

Bir kişi ortaklığı olan kollektif şirkette ortağın ölümü şirketin devamlılığı açısından özel bir önem taşıdığı için kanun koyucu bu durumu ayrıntılı bir şekilde düzenleme gereği duymuş ve böylece ölen ortağın mirasçılarının da şirketten ayrılmalarına veya şirkete girmelerine imkan tanımıştır. Ölümün aynı zamanda ortak açısından doğal ve kanuni bir çıkma hali olduğu ise şüphesizdir. Şirket sözleşmesinde ölen ortağın mirasçılarıyla devam konusunda bir hüküm bulunması veya bulunmaması olasılıklarını ayrı ayrı düzenleyen TK 253'te benimsenen esaslar kısaca şu şekilde açıklanabilir: 633

(1) Şirket sözleşmesinde hüküm yoksa ölen ortağın mirasçıları ancak diğer ortakların oybirliğiyle verecekleri bir kararla şirkette ortak olabilirler. Mirasçıların tamamı veya bir kısmı şirkette kalmak istemezse, diğer ortaklar rızası olmayan mirasçılara düşen paylan ödemek suretiyle onları şirketten çıkarıp, kendi aralarında şirkete devam edebilirler. Ancak ister kendi aralarında ister mirasçılarla devam konusunda olsun her halde sağ kalan ortakların tamamının onayının alınması şarttır[240]; aksi takdirde şirket sona erecektir (TK 253/1). *634*

Belirtelim ki bu olasılıkta şirketin mirasçılarla devamı konusunda alınacak karar şirket sözleşmesinin değiştirilmesi niteliğinde olduğu için açıkça ve yazılı olmak zorundadır. İşlere fiilen devam ederek sağ kalan ortaklarla mirasçılar arasında örtülü bir mutabakata varıldığı kabul edilemez[241].

Kollektif şirkete katılmayan ölen ortağın mirasçıları, mirası reddetmedikleri (MK 605 vd.) sürece külli halef sıfatıyla (MK 599)

---

238 Bu konuda aynca bkz. Yargıtay 11. HD'nin 08.07.2013tarih ve 2012-11825/14636 sayılı kararı (Batider 2013/3, 435-436; özet için bkz. MoROĞLUIKENDİGELEN, 218); öğretide genel kabul gören bu yaklaşıma rağmen aksi yönde dile getirilen görüş için bkz. ve **karş. MİMAROĞLU, 222; SELEKLER, 444-445.**

239 Bu konuda en ayrıntılı inceleme ve değerlendinne için bkz. ARsLANLI, 378-400; aynca DOMANİÇ, 368-377.

uo Bu yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 14.03.2019 tarih ve 2017-2943/2152, 14.04.2018 tarih ve 2016-9691/2425, 12.01.2015 tarih ve 2014-18217/70 ile 20.11.2014 tarih ve 9555/18050 sayılı kararları; bununla birlikte karş. TİİRKER, 11O.

UI Bu yönde bkz. İMREGÜN, 90 ve dpn. 4; Yargıtay 11. HD'nin 26.12.1978 tarih ve 5758/5838 sayılı kararı (Batider 1979/1, 223-225; özet için bkz. MOROĞLUIKENDİGELEN, 216-217); karş. ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 316.

ve ayrılmaya ilişkin hükümler kapsamında (TK 259/4, 264) şirket borçlanndan sorumlu olacaklardır.uı_

635 (2) Şirket sözleşmesinde şirketin devamına yönelik bir hilküm bulunması halinde ise mirasçılara seçim hakkı tanınmıştır. Mirasçılar ortak olmayı tercih ederlerse diğer ortaklar bu isteği kabul etmek zorundadırlar; zira şirket sözleşmesindeki hüküm mirasçılar yararına öngörülmüştür (BK t 29). Buna karşılık mirasçılar koliekti f değil, miras paylany)a komanditer oıtak olmayı da önerebilirler; ancak bu önerinin diğer ortaklar tarafından kabul edilmesi zorunlu değildir. Bunun dışında mirasçılar herhangi bir sıfatla şirkete girmek istemeyebilir ve tercihlerini rniras bırakanın ayrılma payının ödenınesi yönünde de kullanabilirler; zira herhangi bir sıfatla kollektif şirkete katılmayı önermek zorunda değildirler2"[1]. Ölen ortağın mirasçılarına bu seçim hakkını kullanmak için ölüm tarihinden itibaren (ayrıca bkz. ve karş. MK 606) işleyen üç aylık bir süre tanınmış[24]" ve bu süre içinde seçim hakkı kullanılıncaya kadar mirasçıların komanditer ortak sayılacakları kabul edilmiştir. Süresinde şirketten çıkma veya şirkete komanditer ortak olarak girme ihbarında bulunmayan mirasçılar sürenin sona ermesi ile birlikte kollektif şirket ortağı sıfatını kazanacaklardır (TK 253/2).

Mirasçıların hiçbirinin ortak olmayı kabul etmemesi halinde ise, onların payı ödenerek şirket sağ kalan ortaklar arasında faaliyetine devam edecektir. Bu son olasılıkta ayrıca sağ kalan ortakların onayına ihtiyaç *yoktur1*[45].

Kollektif şirkete ortak olarak katılmayı kabul eden mirasçı artık yeni giren ortak sıfatıyla şirketin bütün borçlarından ve tüm malvarlığıyla sorumlu olacaktır (TK 236/2). Mirasçının komanditer ortak olarak girme isteğinin kabulü ihtimalinde bu mirasçı ölüm tarihinden önceki borçlardan dolayı miras hükümlerine göre, sonraki borçlar için ise şirkete sermaye olarak getirdiği miras payı oranında sorumlu olacaktır. Bu son durumda şirketin artık bir komandit şirkete dönüşeceği de [TK 182/1-(a)] şüphesizdir.

---

ul Örnek bir karar için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 12.04.1976 tarih ve 1565/1969 sayılı kararı (YKD 1978/6, 949 vd.; özet için bkz. MoROĞLu/KENDİGELEN, 216).

UJ DOMANiÇ, 372; KARAYALÇIN, 283; TÜRKER, 113; ÇAMOĞLU {Poroyffekinalp), N. 317-318; aynca Yargıtay I l. HD'nin l1.02.1985 tarih ve 525/234 sayılı kararı (YKD 1985/8, 195 vd.; özet için bkz. MoROĞLUIKENDİGELEN, 217); sözleşmede hüküm bulunması halinde mirasçıların en azından komanditer ortak olmayı önermek zorunda olduklan, doğrudan miras payını isteyerek şirketten ayrılamayacakları yönünde karş. ARSLA u, 395; İMREGÜN, 92-93 dpn. 6.

U4 Üç aylık sürenin başlangıcına yönelik eleştiri için bkz. ARSLANLI, 386 dpn. 25; DOMANİÇ, 372 dpn. 52; ayrıca KARAYALÇIN, 282; BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 114 dpn. 40.

us Bu yönde DOMANİÇ, 374.

5.3.3. Çıkarılma

Kollektif şirkette ortağın şirketten çıkarılması ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Bu düzenlemenin temel nedeni ortağın kendisinden kaynaklanan sebeplerle şirketin sona ermesinin önüne geçmek ve böylece kurulu düzenin devamına imkan tanımaktır. Çıkarılmaya ilişkin hükümlere yakından bakıldığında bunların bir kısmında ortakların iradesinin yeterli görüldüğü, bir kısmında ise ayrıca mahkeme kararına ihtiyaç duyulduğu tespiti yapılabilir. *636*

5.3.3.J. Ortakların kararıyla

Kollektif şirket açısından aynı zamanda birer sona erme nedeni kabul edilen şu beş olasılıkta kanun koyucu diğer ortaklara sona erme nedeni şahsında gerçekleşen ortağı şirketten çıkararak, şirkete kendi aralarında devam etme hakkı tanımıştır: *637*

> Kanunda özel olarak düzenlenen bu sebeplerin yanı sıra şirket sözleşmesinde farklı çıkarma nedenlerinin öngörülebileceği[246]; hatta (örneğin belirli bir yaşa ulaşmak gibi) sözleşmede belirtilen veya (örneğin iflas gibi) kanunda zikredilen sebeplerin gerçeklemesiyle birlikte ortağın bir karar alınmasına gerek dahi olmaksızın kendiliğinden şirketten çıkmış sayılacağının sözleşme ile kararlaştırılabileceği[247] kabul edilmektedir.

(1) Ortağın iflası halinde iflas eden ortak şirketten çıkarılabilir [TK 254, 243/1-(e)] (bkz. Kn. 347 vd. ile 671).

> Bu olasılıkta şirketten çıkarılan müflis ortağın payı iflas masasına ödenir. Ancak şirket sözleşmesiyle diğer ortakların iflas eden ortağı şirketten çıkarına haklarının kaldırılabileceği ve böylece ortağın iflası ile birlikte şirketin sona ereceğinin öngörülebileceği göz ardı edilmemelidir.

(2) Belirsiz süreli kollektif şirketlerde şirketin feshinin ihbar edilmesi durumunda, fesih beyanında bulunan ortak şirketten çıkarılabilir (TK 256/1, 243/1; BK 640) (bkz. Kn. 354 vd. ile 677).

> Belirli süreli kollektif şirketlerde sözleşmede tanınmış tek taraflı feshi ihbar hakkını kullanan ortağın ise bu hüküm kapsamında şirketten çıkarılması mümkün değildi-1[48]. Şüphesiz bu konuda şirket sözleşmesinde özel bir düzenleme yapılması mümkündür.

(3) Kişisel alacaklısının şirketin süresinin uzatılmasına itiraz etmesi halinde, borçlu ortak şirketten çıkarılabilir (TK 256/2, 248) (bkz. Kn. 679).

---

246 ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 312.

247 ARsLANLı, 416 dpn. 113.

241 Bu konuda bkz. ve karş. I<A.RAYALÇIN, 288.

(4) Kişisel alacaklısı tarafından şirketin feshi talebiyle birlikte ta[?]-fiye payının haczedilmesi durumunda, payı haczedilen ortak şirketten çıkanlabilir (TK 256/2, 249) (bkz. Kn. 686; ayrıca bkz. ve karş. Kn. 347 vd.).

Son iki olasılıkta şirketin devam edeceğine ilişkin karar alacakhya tebliğ edilir ve borçlu ortak, faaliyet dönemi sonunda şirketten çıkanhr (TK 256/3).

(5) Nihayet haklı sebeple şirketin feshinin istenebileceği bütün hallerde de, haklı sebep şahsında gerçekleşen ortak şirketten çıkanlabilir (TK 255/1*)1'9* (bkz. Kn. 361 vd. ile 667, 682 ve 685). Bu yönüyle "haklı sebep" esasen diğer tilin kanuni düzenlemeleri de kapsayan genel bir çıkarına gerekçesidir; zira kanunen öngörülen diğer sebeplerin aynı zamanda "çıkarılma" için birer haklı sebep oluşturacağı kuşkusuzdur2[50].

Bu vesileyle TK 255'in karşılığı olan eTK 197 hükmünün uygulamada birçok sorunu da beraberinde getirdiğine, kanun koyucunun bu sorunları gidermek amacıyla TK 255'i yeniden kaleme aldığına ve bazı değişik.Jikler ile ek.Jemeler yaptığına işaret ***edelim***[251].

638 Tüm bu olasılıklarda çıkarma kararının ilke olarak, çıkarılacak ortak dışındaki ortakların oybirliğiyle alınması gerekir; ancak şirket sözleşmesinde çıkarma kararının çoğunlukla alınacağı da hükme bağlanabilir (TK 255/1-c.2).

Şirket sözleşmesinde oyçokluğu ile karar alınabilmesi imkanı kanunda sadece hak.Jı sebeple çıkarmaya yönelik olarak öngörülmüştür (TK 255/1-c.2). Bununla birlikte ortaklar arasındaki ilişkilerde sözleşme serbestisi ilkesi (TK 217) geçerli olduğundan, diğer sebeplerin varlığı halinde de oyçokluğunu yeterli gören bir şirket sözleşmesi hükmü geçerli kabul edilmelidir2[52].

U9 Haklı sebeple çıkarma konusunda TK 255'te (eTK 197'ye kıyasen) benimsenen yenilikler ile farklılıklar da dikkate alınmak kaydıyla ayrıntılı bilgi için bkz. ÇAMOĞLU, 19 vd., özellikle 137 vd.

250 Haklı sebeple çıkarılmaya yönelik örnek olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin 22.09.1977 tarih ve 3087/3625 sayılı kararı (Batider 1977/2, 516-518; özet için bkz. MoROĞLu/KENDİGELEN, 218); toplantılarda çoğunluğun aksi yönde oy kullanmanın ve kurul kararları aleyhine iptal davası açmanın tek başına çıkarına için haklı neden oluşturmayacağı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 13.01.2014 tarih ve 2013-10265/629 sayılı karan.

251 Yapılan değişildik ve eklemeler için bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 201; değişikliğin gerekçesi için bkz. KENDİGELEN, Gerekçeli TIK, 368; eTK dönemindeki Yargıtay kararlan ve tartışmalar için bkz. İMREGÜN, l02-103.

252 Bu yönde bkz.ARSLANLI, 417,425, 430; TÜRKER, 92, 94, 97, 102; aynca kısmen de olsa İMREGÜN, 97, 99; l<ARAYALÇIN, 285; aksi yönde karş. DOMANİÇ, 381, 385, 387; aynca bkz. ÇAMOĞLU (Poroy/fekinalp), N. 304-307.

Bu arada haklı sebeple çıkarma durumunda bir yandan kararın çıkarılan ortağa noter aracılığıyla tebliği şart kılınmış, öte yandan da çıkarılan ortağa tebliğden itibaren üç aylık hak düşürücü süre içerisinde karar aleyhine iptal davası açma hakkı tanınmıştır[253,25m]. Çıkarma kararına karşı iptal davası (kararı veren) ortaklara değil, şirkete karşı açılacaktır (TK *255/2)*[255]. 639

Gerekli yetersayı sağlanamadığı için haklı sebebe dayalı olarak çıkarma kararının alınamaması halinde, her bir ortağa tanınan çıkarma davası açma hakkı (TK 255/3) aşağıdaki başlıkta incelenmiştir.

Ancak haklı sebep ortağın sermaye borcunu süresinde ifa etmemesinden kaynaklanmışsa, bu durumda önce ortağa noter aracılığıyla ihbar gönderilmesi ve borcunu ifa için uygun bir süre verilmesi, hatta aynı ihbarda aksi takdirde şirketten çıkarılacağının da ihtar edilmesi gerektiği (TK 246) unutulmamalıdır[256]. 640

Öte yandan haklı nedenle şirketten çıkarılmak için, ayrıca ortağın kusurunun bulunmasına da gerek yoktur; haklı nedenin (hakkında bir kısıtlanma kararı verilmesi veya konkodato ilan etmesi gibi) ortağın kişiliğinde doğması gerekli ve yeterlidir[257]. 641

*5.3.3.2. **Mahkeme kararıyla***

Kanun koyucu iki halde bir ortağın kollektif şirketten mahkeme kararıyla çıkarılmasına imkan tanımıştır. Bunlardan ilki eTK 199-200'de aynen öngörüldüğünden daha önce de mevcut bulunan, ikincisi ise ilk kez TK 255/3 ile tanınan tamamen yeni bir haktır. 642

---

m Çıkarma kararına karşı iptaJ davası açmayan ve bu nedenle ortak sıfatını yitiren kişinin, muvazaa gerekçesine dayalı olarak satışın iptali ve taşınmazın şirket adına tesciline yönelik dava açma hakkını da kaybettiği, bu nedenle anılan ortak tarafından açılan davanın reddedilmesi gerektiği yönünde bkz. Yargıtay il. HD'nin 19.11.2014 tarih ve 7657/17996 sayılı kararı.

Sadece haklı sebeple çıkarma için öngörülen bu dava hakkının diğer çıkarma hallerinde de uygulanması gerektiği yönünde bir görüş için bkz. AYHANIÇAĞLARIÔZDAMAR, 183.

255 Bununla birlikte bkz. ve karş. TK 255/2'nin bu yeni ve açık düzenlemesine rağmen millga eTK 179/2 hOkmünde olduğu gibi davanın halen diğer onaklara karşı açılması gerektiğinden söz eden ÇAMOĞLU (Poroy/fekinalp), N. 311.

256 Bu yönde bkz. DOMANİÇ, 394; aynca TÜRK.ER. 103 dpn. l; PuLAŞu. Şerh.§ 13 N. 9; örnek bir karar için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 14.06.1991 tarih ve 2244/4032 sayılı karan (ERiş, 1920).

257 ARsı.ANu, 436.

5.3.3.2.1. İki kişilik kol/ekti/ şirkette

6.f] Yalnız iki ortağı bulunan kollektif şirkette bir ortağın çıkarılmasına yönelik karar alınması fiilen mümkün olmayabilir. Bu nedenle kanun koyucu çıkarına nedeni kendi kişiliğinde doğan ortağı şirketten çıkannak için diğer ortağa çıkarma davası açma hakkı vermiştir[258]. Ortak bu haktan gerek haklı sebeplerin (TK *257)*[259] gerek diğer çıkarma nedenlerinin varlığı, yani ortağın iflası, feshi ihbar beyanında bulunması, kişisel alacaklısının şirket süresinin uzatılmasına itiraz etmesi veya tasfiye payını haczederek şirketin feshini talep etmesi (TK 258) ha1lerinde yararlanabilir.

İki kişilik kollektif şirkette ortaklardan birinin ölmesi durumunda (TK 253), sağ kalan ortağa kanunen benzer bir imkan tanınmamıştır. Bununla birlikte TK 257 hükmünün bu olasılıkta da kıyasen uygulanmasına bir engel *yoktur1*[160].

644 Bu durumda mahkeme şirketin fesih ve tasfiyesi yerine, tüm aktif ve pasifleriyle birlikte bütün malvarlığının davacı ortağa bırakılmasına ve diğer ortağın şirketten çıkarılmasına karar verebilir (TK 257/1-c.1).

Çıkarılan ortak artık sadece TK 262 hükmüne göre hesaplanacak ayrılma payını talep edebilecektir (TK 257/1-c.2). Kalan ortak ise isterse şirkete yeni bir (kollektif veya komanditer) ortak almak suretiyle tüzel kişiliğin devamını sağlayabilir; isterse kollektif şirketin ticari işletmesini tek kişi işletmesi olarak işletmeyi tercih edebilir (TK 182/3, 194/3). İkinci olasılıkta kollektif şirketin tasfiyesiz olarak sona ereceği ve ticari işletmeyi kendi adına işleten ortağın ise artık tacir sıfatını kazanacağı (TK 12/1) şüphesizdir.

5.3.3.2.2. İkiden fazla ortaklı kol/ekti/ şirkette

645 Esasen eTK'da bulunmamasına karşın TK'da ikiden fazla ortaklı kollektif şirketlerde de bir ortağa haklı sebeplerin varlığı halinde çıkarma davası açma hakkı tanınmıştır. Bu hakkın kullanılabilmesi için haklı sebeple çıkarma konusunda ortaklar tarafından bir kararın alınamamış olınası şarttır. İşte yeni düzenlemeye göre haklı sebebin varlığına rağmen çıkarma kararı alınamadığı takdirde, artık her ortak, kendi kişili-

---

158 İki kişilik kollektif şirkette haklı nedenle çıkarma konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. ÇAMOĞLU, 170 vd.

159 Örnek olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin 14.10.2014 tarih ve 7303/15473 sayılı kararı.

160 Bu yönde bkz. 1<.ARAYALÇIN, 290 dpn. 140; bu konuda Yargıtay'ın yaklaşımının da olumlu olduğu konusunda bkz. Yargıtay 11. HD'nin 06.07.1998 tarih ve 5126/5196 sayılı kararı (Batider 1998/4, 293-294; özet için bkz. MoROĞLu/KENDİGELEN, 220); eski görüşü için karş. Yargıtay ID'nin 19.04.1972 tarih 778/1957 sayılı karan (Batider 1972/4, 725-727; özet için bkz. MoROĞLu/KENDİGELEN, 219).

ğinde haklı sebep gerçekleşen ortağın şirketten çıkarılmasını ve ayrılma payının tespitini mahkemeden talep edebilecektir (TK *255/3)*[161].

Her ne kadar bu yeni düzenlemeye ilişkin gerekçede, kollektif şirket ortağına Yargıtay kararlarıyla uyumlu olarak yeni bir ortak davası (actio pro socio) hakkı tanındığı belirtilmişse *de2*[62], bir ortak davasından söz edilebilmesinin ön koşulu ortağın yerine getirmesi gereken edimin bir ◆a davasıyla şirket lehine ifa edilmesini sağlamak olduğundan[263], yemlik doğuran dava olduğu tartışmasızca kabul edilen çıkarılma davasının bir ortak davası olarak nitelendirilmesi isabetli değildir2[64]. Aksi takdirde ortağa tanınan bütün dava haklarının aynı zamanda ortak davası kapsamında değerlendirilmesi gerekecektir ki, ortak davasının anılan özelliği böyle bir yoruma kesinlikle imkan tanımaz.

5.3.4. Ayrılmanın hükümleri

Şirketten ayrılmanın sonucu bağlamında ayrılan ortağın, bir yan- *646*
dan şirket ile olan ekonomik bağının tamamen çözülmesi, öte yandan da ortak sıfatını taşıdığı döneme ilişkin sorumluluğunun belirlenmesi zorunludur. Nitekim kanun koyucu da TK 259-266 arasında ayrılmanın hükümlerini özel olarak düzenlemiştir.

Belirtelim ki anılan maddelerin dışında, ayrıca TK 47/2'de de *647*
ayrılmaya yönelik bir düzenleme getirilmiş ve bir kollektif veya komandit şirketin ticaret unvanında ismi bulunan ortağın ölümü veya ayrılması halinde, şirkete girmeseler bile mirasçıların veya ayrılan ortağın yazılı izinleri alınmak kaydıyla unvanın olduğu gibi devam ettirilebileceği öngörülmüştür.

5.3.4.1. Ticaret siciline tescil ve ilan

Ortakların kişisel sorumluluğunun belirleyici olduğu kollektif *648*
şirkette ortaklardan birinin şirketten ayrılması şüphesiz ilk planda sorumluluğu açısından ayrılan ortağı ve şirket alacaklılarını yakından

---

161 Yapılan bu yeni düzenlemenin yerindeliği konusunda bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 201; MoROĞLU, Öneriler, 129; aynca eTK dönemine ilişkin olmakla birlikte bkz. A.RsLANLI, 437, 438 dpn. l 77; bununla birlikte karş. hilkmiln başta iflas olmak üzere diğer çıkarma hallerinde de uygulanabileceğine yönelik bir yaklaşım için ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 252; AYHANIÇAĞLARIÔZDAMAR, 183; ayrıca düzenlemenin yerinde olduğu yönünde BiLGİLilDEMİRKAPI, 166; bununla birlikte karş. bu yeni hükümden hiç söz etmeyen Pu ı.Aşu, Şerh, § 15 N. 29 vd.

262 Gerekçe için bkz. KENDİGELEN, Gerekçeli TTK, 368; ayrıca bu düzenlemenin esasen Yargıtay uygulamasının kanuna aktarılması anlamına geldiği yönündeki tespit için bkz. ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 311.

263 Nitekim bu yönde bkz. YONGALIK.,Ortak Davası, 65-66.

2u Bu açıdan aynca bkz. ve karş. YONGALIK.,Ortak Davası, 121-123.

ilgilendirecektir. Bu nedenle ayrılmanın kanunda düzenlenen ilk '40-nucu, bu hususun ticaret siciline tescili ile TTSG'de ilan edilmesidir. Tescil yükümlülüğü, şirketten çıkan veya çıkarılan ortak dışındaki (diğer) ortaklara yüklenmiştir [TK 259/1; TSY 22/2-ç-(5)].

Bir ortağın ölümü halinde ticaret siciline tescil ve ilan dilekçesi, ölen ortağln mirasçılarıyla birlikte diğer tüm ortaklar tarafından, mirasçıların katılmasının sağlanamadığı durumlarda ise, sadece sağkalan ortaklar tarafından verilecektir [TK 259/2, 250/2; TSY 22/2-ç-(4)].

5.3.4.2. Ayrılma payının hesaplanması ve ödenmesi

649 Öncelikle belirtelim ki kollektif şirkete hakim olan sözleşme serbestisi ilkesi ayrılma payı açısından da geçerlidir (TK 217), dolayısıyla ortaklar şirket sözleşmesinde ya da sonradan alacakları bir kararla çıkan veya çıkarılan ortağın ayrılma payının hesaplanmasını, ödenme şeklini ve zamanını, devam eden işler de dahil olmak üzere diledikleri gibi belirleyebilirler.

Ayrılan ortağın kollektif şirketten olan kar payı, faiz, ücret, masraf ve avans gibi sair alacakları ise ayrılma payından bağımsız olup, bunların tıpkı şirketin üçüncü kişilere olan borçları gibi şartlarına uygun bir şekilde ve vadesinde ödenmesi gerekir.

650 Şirket sözleşmesinde özel bir düzenleme öngörülmemiş ve ortaklar da ayrılan ortak ile mutabakata varamamışlarsa, ayrılma payı aşağıdaki ilkelere göre belirlenecek ve ödenecektir:

651 (1) Ayrılma payı ilke olarak çıkma beyanında bulunulduğu veya ortağın çıkarıldığı tarihteki şirket varlığı esas alınarak hesaplanır (TK 260)[265]. Öte yandan bu konuda eTK döneminde gündeme gelen tartışmaları sona erdirmek amacıyla kanun koyucu bu hükme, taraflar arasında bir uyuşmazlık çıktığı takdirde ayrılma payının mahkeme tarafından "karar tarihine en yakın tarihteki şirket varlığı" esas alınarak hesaplanacağı yönünde bir ek *yapmıştır*[266]•[267]• Ayrılma payının hesa-

---

165 **Ayrılma** payının hesaplanmasında yönetici ortağın şirkete verdiğini iddia ettiği borcun, şirket defterleri dışında bir belgeyle ispatlanamadığı takdirde dikkate alınmayacağı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 11.02.2020 tarih ve 2019-5422/1203 sayılı karan.

166 Adalet Komisyonu aşamasında yapılan bu ekin isabeti konusunda bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 202; aynca bu değişikliğin gerekçesi ve maddeye ilişkin tasanda dile getirilen gerekçeyle çelişkisi konusunda bkz. KENDİGELEN, Gerekçeli TIK, 371. Öte yandan bkz. ve karş. mevcut bu yeni düzenlemeye rağmen sadece eski tartışmayı aktannakla yetinen ve ilgili maddeye yapılan eki göz ardı eden ÇAMOĞLU (Poroy/Tekinalp), N. 322a; ke:za benzer bir yaklaşım ve hatta ayn ima payının kararın kesinleştiği tarihe göre hesaplanacağı yönünde görüş için PuLAŞLI, Şerh, § 15 N. 19-19a (karş. N. 41).

167 Kanunda bu yönde bir değişiklik yapılmasının arkasında yatan Yargıtay görüşünü yan-

bında şirket varlığı defter değerlerine göre değil, gerçek değerlerine göre belirlenecektir2[68].

Her ne kadar hükme yapılan bu ekin lafzı, ayrılma payının hesaplandığı bütün olasılıklarda bu hükmün uygulanacağı anlamını içermekteyse de eTK döneminde sorun sadece mahkeme kararıyla çıkarılma halinde gündeme geldiğinden, dar bir yorum yapılarak hükmün sadece bu ihtimalde uygulama alanı bulacağı savunulabilir.

(2) Çıkan veya çıkarılan ortak yukarıdaki hükme göre hesaplanacak ayrılma payını şirketten ancak nakden talep edebilecek (TK 261), ayni bir ödeme yapılmasını, bu anlamda örneğin getirdiği (ayni) sermayenin aynen iadesini isteyemeyecektir2[69]. *652*

(3) Çıkan veya çıkarılan ortağın ayrılma payının ödenme zamanına ilişkin ilk olarak şirket sözleşmesine bakılacak, burada bir hüküm bulunmadığı takdirde ayrılma payı ayrılmayı takip eden ilk (yıllık) bilanço tarihinde ödenecektir (TK 262/1)[270]. Öte yandan ayrılma payının diğer ortaklar veya yöneticilerden değil, sadece şirketten talep edilebileceği ise şüphesizdir2[71]. *653*

Ayrılma tarihinden önce başlanmış olan işler tamamen tasfiye edilmediği sürece çıkan veya çıkarılan ortağın "sermaye payı"

---

sıtan içtihatlar için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 26.1O.1984 tarih ve 4926/5068 [YKD)985/1, 63-65; MOROĞLUIKENDİGELEN (2010), 207-208] ile 20.11.)984 tarih ve 4928/5673 sayılı kararları (bu son kararın tam metni için bkz. l<ARAYALÇIN, Sempozyum II, l 24-129; keza ERjş, 1971-1973); ayrıca Yargıtay 11. HD'nin 07.O1.2002 tarih ve 2001-9697/22 l sayılı karan (Batider 2002/3, 121-124; özet için bkz. MOROĞLU/KENDİGELEN, 217); kökleşmiş uygulamanın bu yönde olduğunu belirten Yargıtay 11. HD'nin l 1.05.2016 tarih ve 2015-7806/5318 ile 19.03.2013 tarih ve 2011-6084/5356 sayılı kararlan; Yargıtay'ın ilk kez 1984 yılında gündeme gelen ve görüş değişikliğine yol açan bu yaklaşımının eleştirisi için bkz. l<ARAYALÇIN, Sempozyum il, 103 vd., özelJikle 118-123; yine bu dönemde dile getirilen benzer endişe ve eleştiriler için aynca bkz. İMREGÜN, 109.

168 Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. ARSLANLI, 450-4S1; ayrıca SELEKLER, 453; ayrılma payının "muvakkat tasfiye bilançosu" olarak isimlendirilen bir bilanço aracılığıyla tespiti gerektiği yönünde BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 124-125.

Bu yönde bkz. üstelik TK 261 hUkmUnU emredici olarak nitelendiren ve aksine bir anlaşmayı geçerli kabul etmeyen Yargıtay 11. HD'nin 03.12.1982 tarih ve 5097/5142 sayılı kararı (Eıtiş, 1975-1976).

110 Ayrılma payına şirket sözleşmesinde öngörülen tarihten, bu yönde bir hüküm yoksa ödemenin gerçekleştirileceği ilk bilanço tarihinden itibaren ayrıca faiz işletilmesi gerektiği yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 08.03.2017 tarih ve 2015-12953/1388 sayılı karan; aynca bkz. Yargıtay I J. HD'nin 02.04.201S tarih ve 68I1/4641sayılı karan.

171 Ayrılma payının yönetici ortaktan değil, şirketten talep edilmesi gerektiği yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 06.05.1981 tarih ve 1779/2212 sayılı karan (ERİŞ, 1864).

ödenmeyecektir (TK 262/2)m. Zira ayrılan ortak, ayrılmadan ôncc başlanmış olan işlerden kaynaklanan hak ve borçlara da aynen katılacağından (TK 263/1), scnnaye payının ödenmesi ayrılan ortağın zarara katılımı ihtimali nedeniyle ertelenmiştir. Bu hUkUm ayrılma payının hesaplanması sonucu ortaya çıkan ve sermaye payını aşan anı değerin ödenmesine ise engel değildir. Öte yandan ayrılan ortak tamamlanmamış işler nedeniyle doğan zararı da sermayeye katılma payını aştı◆ı takdirde ödemekle yükümlüdür.

654 (4) Çıkan veya çıkanlan ortak, ayrılmadan önce başlanmış işlerin diğer ortaklar tarafından tamamlanmasına engel olamayacak (TK 263/2-c.1), buna karşılık her faaliyet dönemi sonunda bitirilen işlerin hesaplan veya tasfiyesi henüz mümkün olmadığı için devam eden işlerin durumu hakkında bilgi verilmesini isteyebilecektir (TK 263/2-c.2).

5.3.4.3. Ayrılan ortağın sorumluluğu

655 Ayrılmanın gündeme getirdiği bir diğer önemli konu ayrılan ortağın şirket borçlarından sorumluluğunun akıbetidir. Her ne kadar ortaklar arasındaki iç ilişkide ayrılma, ilgili kararın alındığı tarih itibariyle geçerlilik kazanacaksa da dış ilişkide, yani üçüncü kişilere karşı bir ortağın şirketten çıkması veya çıkarılması ancak (tescil ve) ilan tarihinden itibaren hüküm doğuracaktır (TK *259/3*)[273]. Bu nedenle çıkan veya çıkarılan ortak, bu durumun TTSG' de ilan edildiği tarihe kadar yapılan şirket işlemlerinden dolayı üçüncü kişilere karşı sorumlu hıtulmaktadır (TK 259/4).

Belirtelim ki burada kastedilen sorumluluk sadece şirketin yaptığı hukuki işlemlere dayalı olan sorumluktur; zira yalnızca bu olasılıkta üçüncü kişinin işlem yaptığı şirketin ticaret sicilinde kayıtlı ortaklarına güveninden söz edilebilir. Dolayısıyla haksız fiil veya sebepsiz zenginleşme temeline dayalı şirket borçlarında, hatta kanundan doğan kamu borçlarında ilan değil, ortağın gerçek ayrılma tarihi esas alınır ve ortak bu tarihten sonra anılan gerekçelere dayalı borçlardan sorumlu tutulamaz. Ayrıca TK 259/3 hükmünün lafzına rağmen, TK 36/4 uyarınca bir ortağın şirketten ayrılması, bu durumu bildiği veya bilmesi gerektiği ispat edilen üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir[74].

---

272 Ödenmesi ertelenen "sennaye payı"nın anlamı konusunda bkz. SELEKLER, 455-458; bununla birlikte karş. bu durumda ortağa ayrılma payı ödenmeyeceği yönünde ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 260; ayrıca bu durumda ortağın tasfiye payını geri alamayacağından söz eden PULAŞLI, Şerh,§ 15 N. 42.

273 Bu yönde bkz. Yargıtay 12. HD'nin 28.03.2011 tarih ve 2010-21864/4781 sayılı karan; ayrıca bkz. SELEKLER, 460 vd.

274 Bu yönde bkz. İMREGÜN, 94 ve dpn. 1O; ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 318;SELEKLER, 450; aksi yönde karş. DOMANİÇ, 400 dpn. 70. Ayrıca ölümden haberdar olan şirket

Öte yandan hukuki işlemlerin mutlaka ayrılma tarihinden önce tamamlanması da şart değildir; örneğin bu tarihten önce yapılan bir icabın ayrılmadan sonra kabulü ile kurulan bir sözleşmeden dolayı da ayrılan ortağın sorumluluğuna gidilmesi pekala mümkündür1[75].

656 Ayrılan ortağın bu sorumluluğu üç yıllık zamanaşımı süresine tabi *tutulmuştur2*[76,277] (bu düzenleme hakkında aynca bkz. Kn. 618 vd.). Bu süre ortağın çıkma veya çıkarılmasının TTSG'de ilan edildiği tarihten itibaren başlayacaktır. Bununla birlikte şirketin borcu için (örneğin haksız fiilde olduğu gibi) daha kısa bir zamanaşımı süresi öngörülmüşse, artık üç yıllık süre değil daha kısa olan zamanaşımı süresi uygulanacaktır (TK 264/1). Şüphesiz alacak ayrılmanın ilanından sonraki bir tarihte muaccel olacaksa, zamanaşımı da muacceliyet tarihinden itibaren işlemeye başlayacaktır (TK 264/2). Bu arada şirkete veya bir ortağa karşı zamanaşımının kesilmesi şirketten ayrılan ortağa karşı da zamanaşımının kesilmesi sonucunu doğurmayacaktır (TK 266).

657 . -[?]ynca bi_r ?rtağın mahkeme kararıyla veya iradi olarak şirketin tıcan ışletmesını devralması halinde devralan ortak bakımından bu üç yıllık zamanaşımı süresi uygulanmayacağı gibi (TK 265/2-c.l; aynca bkz. TK 194/3-c.2), devralma sebebiyle şirketten ayrılan ortağın sorumluluğu borcun nakli hükümlerine göre iki yıllık zamanaşımı sü[?]esine tabi tutulmuştur (TK 265/2-c.2; aynca bkz. ve karş. BK 202/2). Iki yıllık süre mevcut ortaklardan birinin değil bir üçüncü kişinin şirketin ticari işletmesini tüm aktif ve pasifiyle devralması durumunda da uygulama alanı bulacaktır (TK 265/2-c.3).

6. SONA ERME

6.1. Genel Olarak

658 Bilindiği üzere bir ticari işletme işletmek üzere kurulmasına izin verilen kollektif şirketin asli amacı, kazanç sağlamak ve bunu ortakla-

alacaklısının sonradan doğan borçlar için mirasçılara başvuramayacağı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 05.11.1986 tarih ve 4920/5751 sayılı karan (İstBD 1987/1-3, 156 vd.; özet için bkz. MOROĞLUIKENDİGELEN, 215).

175 Nitekim bu yönde bkz. ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 325.

176 Zarnanaşımına yönelik eTK döneminde gündeme gelen sorun ve tartışmalar için bkz. TEKiNALP, il. Hafta. 309 vd.; aynca genel olarak bkz. ÜçışıK, 116 vd.; sadece çıkma ile ilgili olarak bkz. SELEKLER, 461-466.

171 Bununla birlikte karş. yeni bir dtizenleme olan TK 264 hükmünü göz ardı eden ve ayrılan ortağın sorumluluğunun süresi hakkında kanunda bir hüküm bulunmadığından hareketle, sorumluluğun kaynağını oluşturan borcun tabi olduğu zamanaşımı süresinin uygulanacağını belirten PULAŞu, Şerh, § I5 N. 36, aynca N. 43-44.

rına paylaştınıaktır. İşte sona enne, şirketin bu "aktif' kazanç sağla. ma amacının terk edilerek, yerine gerek ilçüncü kişiler gerek ortaklarla kurulan tüm hukuki ilişkilerinin çözillmesine yönelik "pasif" tasfiye amacınm ikame edihnesidir[27R]. Kısaca sona eren bir şirket artık tasfı. ye sürecine girecektir.

Bu ilkenin bir istisnası kollektif şirketin birleşme nedeniyle sona cnnesidir [TK 243/1-(c), 136/4]; zira birleşme sonucu devrolunan şirketin biltün aktif ve pasifi kendiliğinden devralan şirkete geçeceğinden (TK 153/1), burada bir tasfiyesiz sona erme durumu söz konusudur.

Bu arada kollektif şirketin ticari işletmesinin tüm aktif ve pasifiyle birlikte ortaklardan birine (TK 257, 258), hatta bir üçüncü kişiye (TK 11/3; BK 202) devredilmesi de bir tasfiyesiz sona erme hali oluşturabilir2[79].

659 Kollektif şirketin sona ermesi TK 243-252 arasında düzenlenmiştir. Bu hükümlerde öncelikle şirketin sona erme sebepleri sayılmış, ardından da sona ermeye ilişkin hukuki sonuçlar hükme bağlanmıştır.

6.2. Sona Erme Sebepleri

6.2.1. Kanuni düzenleme ve sözleşme serbestisi

660 TK 243 vd.nda bir yandan kollektif şirkete özgü sona erme sebepleri sayılırken, öte yandan TK 253 hükmü saklı kalmak kaydıyla adi şirkete ilişkin BK 639-640'da öngörülen sona erme sebeplerinin de kollektif şirket hakkında uygulama alanı bulacağı açıkça belirtilmiştir. Dolayısıyla özel hükümler saklı kalmak kaydıyla adi şirketin sona ermesine yol açan bütün sebepler aynı zamanda kollektif şirket açısından da birer sona erme nedeni sayılacaktır.

Bu bağlamda tekrardan kaçınmak amacıyla aşağıda BK' da öngörülen sona erme sebeplerinin ayrıntısına girmeye gerek görülmemiş, bu konuda adi şirkete ilişkin açıklamalara genel bir yollama yapmakla yetinilmiştir (bkz. Kn. 338 vd.).

661 Sebeplere yakından bakıldığında bunların bir kısmının gerçekleşmesiyle, başkaca bir işleme gerek olmaksızın şirketin kendiliğinden sona ererek tasfiye sürecine gireceği; buna karşılık bir kısmında ise ayrıca ortakların veya mahkemenin iradesine ihtiyaç bulunduğu görülecektir. İşte ilk grupta yer alanlar "infisah", ikinci grupta yer alanlar ise "fesih" sebepleri başlığı altında toplanabilir.

İlk grupta yer alan sebepler şirketin kendiliğinden sona ermesi-

---

178 ARSLANLI, **459.**

179 Bu konuda bkz. KARAYALÇIN, 299.

ne neden olduğundan, bu olasılıkta açılacak muhtemel dava da artık yenilik doğuran bir dava değil, sadece sebebin gerçekleşip gerçekleşmediğini belirlemeye yönelik bir tespit davası olacaktır.

662 Şüphesiz ortaklar şirket sözleşmesinde kanunda belirlenenlerin dışında başkaca sona erme sebepleri de öngörebilir, hatta bunları birer fesih veya infisah nedeni olarak da nitelendirebilirler. Bu konuda verilen klasik örnek şirketin belirli bir süre kazanç sağlamaması ve dolayısıyla kar payı dağıtmamasının sözleşmeye dayalı bir sona erme sebebi olarak belirlenmesidir.

Bu anlamda özellikle ortakların tamamına veya bir kısmına "dilediği zaman şirket akdini feshetmek,, hakkı tanıyan şirket sözleşmesi hükmünün geçerli olacağı da ifade edilmektedir1"[0]. Her halde şirket sözleşmesinde öngörülecek infisah veya fesih nedenlerinin emredici hükümlere aykırı olmaması gerekir.

663 Ayrıca belirtelim ki kanun koyucu, şirket sözleşmesinde belirli bir veya birkaç sebep göstermeksizin kanunda sayılan sona erme sebeplerinin herhangi birinin varlığı durumunda şirketin sona ermeyeceğine yönelik genel nitelikteki bir hükmün geçersiz olacağını öngörmüştür (TK 244/1-c.l). Dolayısıyla ancak emredici hükümlere aykırı olmamak ve şirket sözleşmesinde açıkça belirtilmek kaydıyla belirli bazı kanuni sebeplerin şirketin sona ermesine yol açmamasına yönelik bir düzenleme yapılmasına, böylece sona erme sebeplerinin sınırlandırılmasına imkan tanınmıştır (TK 244/1-c.2).

Bu bağlamda şirket sözleşmesiyle aksinin öngörülemeyeceği emredici hükümlere örnek olarak şirketin iflası, kişisel alacaklılara tanınan fesih hakkı, haklı sebeple fesih isteme hakkının tamamen kaldınlması[2‴] ve -tartışmalı olmakla birlikte- sermayenin kaybı[2,,2] gösterilmektedir. Buna karşılık bir sona erme sebebi oluşturan haklı nedenlerin ise şirket sözleşmesiyle sınırlandınlması, bu anlamda örneğin hastalık veya yaşlılığın fesih için bir haklı sebep oluşturmayacağının öngörülmesi (karş. TK 245/1-(d)] milrnkündür2[83].

ıu itekim bu yönde bkz. ARSLANLI. 495; ayrıca TÜRKER, 119; KARAYALÇıN, 300 (karş. 303).

2ıı ARsLANLI, 506-507, 51O; KARAYALÇIN, 303; bu konuda ayrıntılı bilgi için aynca bkz. ÇAMOĞLU, 106 vd.

212 Bu yönde bkz. DOMANİÇ, 423-424; aksi yönde ARsLANLI, 476 (karş. 51O).

w DoM.A1"1Ç, 389; aynca bkz. ÇAMOĞLU, 115-116, 144-145.

6.2.2. infisah sebepleri

664 TK 243 'te yollama yapılan BK 629 hükmü de birlikte dikkate alındığında kollektif şirketin şu sebeplerle kendiliğinden sona ereceği sö lenebilir:

6.2.2.1. Amacıu gerçekleşnıesi veya gerçekleşmesinin i1nkô11sız/aşması

665 **BK**'da düzenlenen ilk infisah nedeni şirket sözleşmesinde öngörülen amacın gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkansız duruma gelmesidir [BK 639/I-(1)]2u. Ancak hükümde zikredilen "amaç" kelimesini, kollektif şirket sözleşmesinde yazılması zorunlu olan [TK 213/J-(d)] "işletme konusu" olarak okumak gerekir; zira genel anlamda kazanç sağlama amacının gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkansız hale gelmesi esasen mümkün değildir.

Şüphesiz imkansızlığın bir sona erme sebebi olarak kabul edilebilmesi için bunun sürekli ve objektif nitelikte olması şarttır. Öte yandan ortakların oybirliğiyle işletme konusunu değiştirmek suretiyle şirketin infısahıru önlemelerinin mümkün olduğu da göz ardı edilmemelidir.

6.2.2.2. Ortağın ölümü

666 BK 639/l-(2)'de öngörülen ikinci infisah nedeni, ortaklardan herhangi birinin ölümüdür (bkz. Kn. 633 vd.). Ancak kanun koyucu adi şirket bakımından sözleşmede aksine bir hüküm öngörülerek infısahın önlenebilmesine imkan tanıdığı gibi, kollektif şirket açısından da ortağın ölümünün özel olarak düzenlendiği TK 253 hükmünü saklı tutmuştur (TK 243/1). Dolayısıyla şirket sözleşmesinde aksi yönde bir düzenleme bulunması kollektif şirketin infısahına engel olacağı gibi (TK 253/2), özel bir hüküm öngörülmemesi durumunda da oybirliğiyle alınacak bir kararla şirketin devamı sağlanabilecektir (TK 253/1)[185].

Kollektif şirket, ölen ortağın mirasçıları ve diğer ortaklar oybirliğini sağladıkları takdirde bunların hepsiyle, buna karşılık mirasçıların

---

ıu Ender rastlanılacak örnek bir karar için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 18.03.2008 tarih ve 1007/3440 sayılı kararı (Batider 2008/3, 549-551; özet için bkz. MoROĞLUIKENDİGELEN, 213); asıl işletme konusunda faaliyet göstermeyen ve aynı zamanda borca batık olan şirketin de amacına ulaşmasının imkansız hale geldiği gerekçesiyle tasfiyesine karar verilmesi gerektiği yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 16.05.2013 tarih ve 2011-6821/10092 sayılı kararı.

185 Ortağın ölümünün bir infisah nedeni olduğu yönünde bkz. KARAYALÇIN, 280; BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 115 dpn. 44; İMREGÜN, 89 dpn. 1; fesih sebebi oluşturduğu yönünde karş. DOMANİÇ, 370 dpn. 50; ayrıca ARSLANLI, 378-379, 381; TüR.KER, 108-109.

tamamı veya bir kısmı şirkette kalmaya rıza göstermedikleri takdirde ise muvafakat eden mirasçılar dahil mevcut ortaklarla veya sadece sağ kalan ortaklarla devam edebilecektir (TK 253/1-c.1-2). Ancak her halde sağ kalan ortakların tamamının şirketin devamına onay vermelerinin şart olduğu, aksi takdirde şirketin sona ereceği unutulmamalıdır (TK 253/1-c.3).

6.2.2.3. Ortağın kısıtlanması

667 BK'da öngörülen bir diğer infisah nedeni şirket ortaklarından birinin hakkında kısıtlanma kararı verilmesidir [BK 639/1-(3), TK 252, ayrıca TK 328/1-c.2]2[86]; buna rağmen şirket sözleşmesinde aksine bir büküm öngörülmek kaydı ile kısıtlanma bir infisah nedeni olmaktan çıkarılabilir.

Öte yandan hakkında kısıtlanma kararı verilen ortağın haklı nedenle şirketten çıkarılarak, şirketin diğer ortaklar arasında devamına karar verilebilmesi de mümkündür (TK 255/1).

668 Her ne kadar BK 639/1-(3)'te ayrıca bir ortağın tasfiye payının cebri icra yoluyla paraya çevrilmesi bir sona erme sebebi olarak sayılmışsa da kollektif şirket ortağının tasfiye payının haczi TK 133/1 ve 249'da özel olarak düzenlendiğinden[287], artık bu durum kollektif şirket açısından bir sona erme sebebi olarak kabul edilemeyecektir2[8"].

6.2.2.4. Sürenin dolması

669 Şirket sözleşmesinde öngörülmek kaydıyla kollektif şirketin faaliyeti belirli bir süre ile sınırlandırılabilir. Bu sürenin dolması ile birlikte şirket kural olarak infisah eder [BK 639/1-(5))[289]. Ne var ki ortaklar henüz süre dolmadan oybirliğiyle alacakları bir kararla şirketin süresini açıkça uzatabilecekleri gibi, süre dolduktan sonra işlere devam etmek suretiyle örtülü bir şekilde de süreyi uzatabilir (TK 247) ve böylece infisahı önleyebilirler2[90]. Uzatma kararında yeni bir süre belirlenmemiş

---

zu Bu yönde I<ARAYALÇIN, 297; ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 342; karş. ARsLANLI, 464 dpn. 13a; aynca TÜRKER, 126 (karş. 129).

ZI7 Uygulamadan bir örnek için bkz. Yargıtay 12. HD'nin 19.03.2015 tarih ve 2014-31053/6499 sayılı karan.

ıu Nitekim bu yönde bkz. ARSLANLL, 464 dpn. 13a; BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 129-130 dpn. 60; aynca bkz. ve k.arş. i<ARAYALÇIN, 297; BAHTİYAR, 96; BOZKURT, 169; AYHAN/ÇAĞLARIÔzo◆ 187.

Bu yönde bkz. Yargıtay TD'nin 11.01.1972 tarih ve 71-5050/53 sayılı karan (RKD 1972/7-8, 296; özet için bkz. MOROĞLu/KENDİGELEN, 211); aynca bkz. Yargıtay l l. lID'nin 27.06.20 l8 tarih ve 2016-11998/4869 sayılı karan.

1" Bu yönde bkz. Yargıtay l1. HD'nin 10.03.2014 tarih ve 2013-14426/4492 sayılı karan.

veya uzatmA örtillü bir şekilde gerçekleştiri imişse, kol lekti f şirket belirsiz sureli. yani suresi?.(TK 256) bir şirkete dl1nUşmUş sayılır.

ÖrtfüU bir şekilde uzAtılmnsına kHnuncn imkfln lnnındığınn göre, dolmnsından sonrn alıırncnk bir knrnrlo da sllreniı uzatılabileceği knbnl cdilmclidirm. 1stcr kararla açıkça ister işlere devam suretiyle ôrtOIO biçimde olsun her hAlde oı1akhmn oybirliğinin sağlanması şarttır: aksi takdirde şirket infisah edecektir. Belirtelim ki şirket süresinin uzatılınasma ilişkin karara karşı, ortakların kişisel alacaklılarına da itiraz lmkkı tanınmıştır (bkz. Kn. 679).

6.2.2.5. Şirketiu iflası

670 TK 243/1-(b) hükmüne göre konkordato ile sonuçlanmış olsa bile kol1ektif şirketin iflasına karar verilmesi (iİK J65/ 1) bir sona erme (infisah) sebebidir. Açık düzenleme gereği, ınüflis şirketin sonradan konkordato talebinin kabul edilmesi (İİK 309), şirketi infısahtan kurtarmayacaktır (karş. TK 548/2)[292]. Ayrıca şirketin iflas gerekçesine dayalı olarak tasfiye haline girmesi için iflas kararının kesinleşmesi de şart değildir2[93].

Sadece bu olasılıkta kollektif şirketin tasfiyesi TK hükümlerine göre değil tiK hilkilmlerine göre gerçekleştirilecektir (İİK 208 vd., ayrıca 184 vd.).

6.2.2.6. Ortağuı iflası

671 Kol1ektif şirketin iflası gibi, ilke olarak ortaklardan birinin iflası da bir infisah nedenidir [TK 243/1-(e), 252; BK 639/1-(3)]. Ancak kanun koyucu TK 254 hükmünü saklı tutmak suretiyle, ınüflis ortağın şirketten çıkarılarak, şirketin diğer ortaklar arasında devam ettirilmesine imkan tanımıştır (TK 254/l-c.1). Bu olasılıkta çıkarılan ortağın payı, müflis ortağın iflas masasına ödenecektir (TK 254/1-c.2). Bununla birlikte şirket sözleşmesinde aksine bir hüküm öngörmek suretiyle ortaklara tanınan bu hak kaldırılabilir (TK 254/1-c.3).

Öte yandan buradaki iflastan kastın ortağın kollektif şirket borçları nedeniyle iflas etmesi olmadığını, zira ortağın şirket borçları nedeniyle iflasının en erken şirketin iflası ile birlikte talep edilebildiğini

---

191 **ARSLANLI, 467.**

191 Bu yönde ARSLANLI, 469-471; bununla birlikte konkordatonun kabulünün iflasın yanı sıra şirketin infısahını da engelleyeceği yönündeki görüş için bkz. ve karş. KURU, Şahıs Şirketleri, 28-30; DOMANİÇ, 408-409; TüRKER, 125; ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 336; ayrıca I<ARAYALÇIN, 298-299; düzenlemenin isabetli olmadığı yönünde MİMAROĞLU, **258.**

19J ARsLANLI, 469; ayrıca DOMANİÇ, 424; aksi yönde karş. MiMAROĞLU, 259.

(TK 240), bu durumda ise esasen şirketin iflasının bir sona erme nedeni oluşturduğunu belirtmek gerekir. Ortağın şirket borçları dışındaki bir borcu nedeniyle iflas ettirilebilmesi için ise ayrıca ilke olarak tacir sıfatını haiz olması gerektiği (TK 18/1; İİK 43/1) şüphesizdir.

*6.2.2.*7. *Sermayenin kaybı*

TK'da öngörülen bir diğer infisah sebebi, kollektif şirket sermayesinin belirli oranda kaybedilmesidir. Nitekim sermayenin[294] tamamının veya üçte ikisinin kaybedilmesine rağmen, tamamlanmasına veya geri kalanıyla, yani en azından üçte biri ile yetinmeye karar verilmemesi halinde şirket kendiliğinden sona erecektir [TK 243/1-(b *)]2*[95]. Ortakların alacağı bu karar ortaklara ek bir ödeme yükümlülüğü getireceği veya şirket sözleşmesinin değiştirilmesi niteliğinde olduğu için oybirliğine tabidir. 672

Şirket sözleşmesinde öngörülecek bir hüküm ile bu karar için de oyçokluğunun yeterli olabileceği kabul edilmektedir[96].

6.2.2.8. Birleşme

Nihayet son infisah nedeni kollektif şirketin devrolunan şirket sıfatıyla bir başka ticaret şirketiyle birleşmesidir [TK 243/1-(c)]. Devrolunan şirket birleşme kararının tescili ile birlikte infisah edeceği gibi (TK 152/3), malvarlığı da bir bütün olarak devralan şirkete intikal edecektir (TK 153/1). 673

Dolayısıyla birleşme sebebiyle sona ermenin bir tasfiyesiz infisah hali olduğu unutulmamalıdır.

6.2.3. Fesih sebepleri

Fesih sebeplerinin infisah nedenlerinden temel farkı, böyle bir sebebin mücerret varlığının kollektif şirketi kendiliğinden sona erdir- *674*

---

194 TK 243/1-{b) hilkmünde geçen "şirket sermayesi" ifadesinin "şirketin malvarlığı" olarak anlaşılması gerektiği yönünde bkz. BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 129 dpn. 59; Pul.Aşu, Şerh,§ 16 N. 23 dpn. 114; PULAŞLI, Genel Esaslar,§ 10 N. 21 dpn. 21 [belirtelim ki yazarların yollama yaptığı Arslanlı, esasen konu ile tamamen ilgisiz olan yollama yapılan yerde (ARSLANLI, 379) benzer bir görüşe yer vermemiştir; bununla birlikte Arslanlı'nın konuya ilişkin yaklaşımı için bkz. ve karş. ARsLANLJ, 473-476].

195 Ortakların sınırsız sorumluluğu nedeniyle bu sona erme sebebinin gereksiz olduğu yönünde bk.z. ARSLANLI, 473-474; aynca TÜRKER, 126; İMREGÜN, 115; ÇAMOĞLU (Poroy/Tekinalp), N. 337.

196 Bu yönde bk.z. ARSLANLI., 475; karş. sözleşme değişikliği nedeniyle oybirliği şartı arayan Yargıtay 11. HD'nin 10.09.1974 tarih ve 1769/2395 sayılı karan (Batider 1974/4, 988; özet için bk.z. MoROĞLUIKENDİGELEN, 212).

memesi, aynca bu gerekçenin sonuç doğurmak üzere bir irade açıklamasıyla gündeme getirilmesinin zorunlu bulunmasıdır[197]. Aranan irade beyanı bazen müştereken bütün ortaklara veya tek bir ortağa ait olabileceği gibi, bazen de şirket ortağının kişisel alacaklısının bu yönde bir irade beyanında bulunması gerekebilir. Öte yandan irade açıklaması sonuç doğunnak için bazı hallerde tek başına yeterliyken, bazı durumlarda ise ayrıca bir mahkeme kararına da ihtiyaç duyulur.

Kollektif şirketin feshine yönelik irade açıklamaları bozucu yenilik doğuran bir hak.kın kullanılması, feshe yönelik dava da yenilik doğuran bir dava (ve karar) niteliğindedir[98].

Bu ön açıklamayı takiben fesih sebepleri aşağıdaki şekilde iki başlık altında tasnif edilebilir:

6.2.3.J. İrade açıklamasıyla

6.2.3.J.J. Ortakların kararıyla

675 Kollektif şirket ortakların oybirliğiyle alacağı bir kararla sona erdirilebilir [TK 243/1; BK 639/1-*(4)]2*[99]. Şirket sözleşmesinde bir süre öngörülmesi, bir başka deyişle şirketin belirli süreli olması, ortakların henüz bu süre dolmadan fesih kararı almalarına engel değildir; zira ortaklar her zaman şirket sözleşmesini değiştirme hakkına sahiptir.

Her ne kadar BK 639/l-(4)'te oybirliğinden söz edilmişse de şirket sözleşmesinde açıkça hükme bağlanmak kaydıyla fesih kararı için oyçokluğu yeterli *görülebilw*[00].

6.2.3.1.2. Bir ortağın fesih beyanıyla

676 Feshi ihbar suretiyle şirketin bir ortak tarafından sona erdirilmesi iki olasılıkta gündeme gelebilir. Şöyle ki:

677 (a) Belirsiz süreli kişi ortaklıklarında kanun koyucu her ortağa, tek taraflı bir irade beyanıyla şirketin feshini talep hakkı tanımıştır

---

297 DOMANİÇ, 406.

298 ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 327.

299 Şirketin tasfiyesine karar verilmesinden sonra feshin tespiti davası açılabileceği yönünde bkz. Yargıtay TD'nin 22.12.1972 tarih ve 5170/5598 sayılı kararı (Batider 1973/1, 179-180; özet için bkz. MOROĞLUIKENDİGELEN, 211).

JOO ARSLANLI, 497; ayrıca TÜRKER, 118; aksi yönde bkz. MiMAROĞLU, 267; böyle bir düzenlemenin aynı zamanda şirket sözleşmesi ile bir sona erme sebebi öngörülmesi anlamına geleceği yönünde bkz. BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 132 dpn. 62; takiben PULAŞLI, Şerh,§ 16 N. 7; PULAŞLJ, Genel Esaslar,§ 10 N. 7.

(TK 243/1; BK *640)*[301]. Böylece bir kollektif şirket ortağının kişilik hakları ve ekonomik özgürlüğü dikkate alınarak, kişisel ve sınırsız sorumluluğunun belirsiz bir süre devam etmesine izin verilmemiştir.

Sözleşmesinde bir süre öngörülmeyen veya ortaklardan birinin ömıil boyunca sürmek üzere kurulan şirket, belirsiz süreli kabul edilir (BK 640/l; TK 247). Ayrıca şirket sözleşmesinde öngörülen sürenin dolmasına rağmen işlere fiilen devam etmek suretiyle sürenin örtülü bir biçimde uzatılması halinde de bu şirket belirsiz süreli şirket sayılacaktır (TK 247; BK *640/3)*[302].

Fesih beyanı altı ay önceden bildirilmek kaydıyla hesap yılı sonunda hüküm ifade edecektir (BK 640/1 ve 640/2-c.2). Ancak hukuki sonuç doğurabilmesi için bu beyanın, süreye riayet edilmekle birlikte dürüstlük kuralına aykırı olmaması ve özellikle uygun olmayan bir zamanda yapılmaması da şarttır (BK 640/2-c.1). Diğer tüm ortaklara yöneltilmesi gereken ve son ortağa ulaşmakla hüküm ifade eden fesih beyanının herhangi bir (haklı) sebebe dayanmasına ise gerek yoktur.

(b) Belirli süreli kişi ortaklıklarında ise şirket sözleşmesinde ön- *678*
görülmek kaydıyla her bir ortağa, şirketin tek taraflı bir irade beyanıyla feshini talep hakkı tanınabilir [TK 243/1; BK 639/1-(6)]. Bu durumda da ortağın fesih beyanını diğer ortaklara yöneltmesi gerekli ve yeterlidir; fesih beyanı son ortağa ulaşmakla hüküm ve sonuç doğurur.

Kanunen tanınan feshi ihbar hakkından farklı olarak sözleşme ile öngörülen bu hakkın kullanılması için herhangi bir süreye uymaya gerek yoktur; bununla birlikte BK 640/2-c.l hükmüne kıyasen sözleşmeyle öngörülen fesih hakkının da dürüstlük kuralına aykırı kullanılmaması gerektiği söylenebilir1°[3]. Ayrıca feshi ihbar hakkının kullanılması ile sonuçları hakkında şirket sözleşmesinde özel şartlar ve hükümler de öngörülebilir.

6.2.3.J.3. Kişisel alacaklının itirazıyla

Belirtildiği üzere bir sona erme nedeni olan şirket sözleşmesin- *679*
de öngörülen sürenin dolması halinde, ortaklar sürenin açıkça veya

---

Joı Ortağın feshi ihbarda bulunmak yerine doğrudan fesih davası da açabileceği yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 1O.12.1973 tarih ve 3253/4920 sayılı kararı (Batider 1974/3, 753-754; özet için bkz. MOROĞLUIKENDİGELEN, 218-219).

Jıı Şirket sözleşmesinde öngörUlen hüküm uyarınca sürenin, aksine bir beyanda bulunulmadığı sürece her iki yılda bir yenilenmesi halinde belirsiz süreli bir şirketten söz edilemeyeceği yönünde bkz. Yargıtay HGK'nın 26.10.1981 tarih ve 2341/694 sayılı kararı (İKiD 1982/255, 936-943; özet için bkz. MOROĞLUIKENDİGELEN, 214); benzer bir olay için aynca bkz. Yargıtay 11. HD'nin 27.06.2018 tarih ve 2016-11998/4869 sayılı kararı.

Jfı **ARsLANLl, 495.**

örtülü bir şekilde uzatılmasına karar vererek şirketin sona ermesini engelleyebilirler (TK 247) (bkz. Kn. 669). Ne var ki şirket süresinin uzatılmasına ilişkin karara karşı, ortakların kişisel alacaklılarına da itiraz hakkı tanınmıştır (TK 248/1).

ftiraz edebilmek için alacağın bir mahkeme kararı veya kesinleşmiş icra takibine dayalı olması zorunlu olduğu gibi, bu itirazın uzatma kararının ilanından itibaren onbeş gün içinde ve noter aracılığıyla yapılması da şarttır (TK 248/2). Uzatma kararı tescil ve ilan edilmemişse alacaklı herhangi bir süre sınırlamasıyla karşılaşmaksızın itiraz hakkını kullanabilir (TK 248/3).

İşte kişisel alacaklının süreye itirazı aynı zamanda şirketin irade açıklamasına dayalı bir sona erme nedenidir3°4• Bununla birlikte sürenin uzatılmasına itiraz eden kişisel alacaklının borçlusu konumundaki **ortak,** diğer ortaklar tarafından şirketten çıkarılarak sona erme önlenebilir (TK *256/2)*[305].

6.2.3.2. Mahkeme kararıyla

6.2.3.2.1. Haklı nedenlerle3°6

680 Kişisel ve sınırsız sorumluluğun kabul edildiği şahıs şirketlerinde ortaklar arasındaki karşılıklı güven ve işbirliği en üst seviyededir. Ortaklığın yaşaması için vazgeçilmez olan bu güvenin sarsılması veya işbirliğinin zayıflaması ortaklar açısından katlanılması kendilerinden beklenemeyecek sonuçlar doğurabilir. Bu nedenle belirli bir süre için kurulmuş olsalar dahi hemen bütün ortaklık türlerinde haklı neden bir sona erme sebebi olarak düzenlenmiştir.

Haklı sebeple fesih, belirsiz sürelilerin yanı sıra, belirli süreli kollektif ortaklıklarda da bir sona erme sebebi olarak kabul edilmiştir. Her iki tür süreli ortaklıkta da haklı sebebe dayalı fesih davası açılması için herhangi bir fesih öneline uymak zorunluluğu yoktur.

681 Türk hukukunda kanun koyucu haklı nedeni bir sona erme sebebi olarak kabul etmek.le yetinmemiş, ayrıca kollektif şirket bakımından bir tanım da vermiştir. Bu kanuni tanıma göre *"haklı sebep, şirketin kuruluşuna yol* açan *fiili veya kişisel sebeplerin şirketin işletme* ko-

---

304 Bu yönde bkz. TÜRKER, 120; bu itirazın "sürenin uzatılmasının iptali talepli bir dava" ile dile getirilebileceği, dolayısıyla bu olasılıkta da esasen bir dava açılması gerektiği görüşü için bkz. I<.ARAYALÇIN, 302; ayrıca mahkeme kararından söz eden DOMANİÇ, 385.

305 Kişisel alacaklının itiraz hakkının yaptırımı konusunda bkz. ve karş. ARSLANLI, 467-468.

306 Ayrıntılı bilgi için bkz. ÇAMOĞLU, 19 vd., özellikle 119 vd.

nusunun elde edilmesini imkansız kılacak veya güçleştirecek şekilde ortadan kalkmış olmasıdır." (TK 245/1).

Tanımı takiben haklı sebep için kanunda zikredilen haller ise şunlardır: *"a) Bir ortağın, şirketin yönetim işlerinde veya hesaplarının çıkarılmasında şirkete ihanet etmiş olması, b) Bir ortağın kendisine düşen asli görevleri ve borçları yerine getirmemesi, c) Bir ortağın ki.şisel menfaatleri uğruna şirketin ticaret unvanını veya mallarını kötüye kullanması, d) Bir ortağın, uğradığı sürekli bir hastalık veya diğer bir sebepten dolayı, üstüne aldığı şirketin işlerini yapmak için gerekli olan yeteneği ve ehliyetini kaybetmesi".* TK 245/1'de sayılan bu bentlerin hemen başında yer verilen *"özellikle"* kelimesi ile sonunda kullanılan *"gibi haller"* ifadesi tüm bu sayılanların sadece örnek olduğunu göstermektedir. Nitekim ortaklardan birinin yüz kızartıcı bir suç işlemesi, ekonomik durumunu gizlemesi, diğerine hakaret etmesi veya iftira atması, ortaklar arasındaki aşırı geçimsizlik de haklı sebep oluşturabilir[317].

Aynca belirtelim ki haklı nedenin, TK 245/1'de verilen örneklerde olduğu gibi mutlaka ortaklardan kaynaklanması da şart değildir. Bu anlamda örneğin şirketin uzunca bir süre kar dağıtamaması, faaliyet konusunu olumsuz etkileyen mevzuat değişiklikleri veya ekonomik gelişmeler de şirketin feshi için birer haklı neden olarak kabul edilebilir.

Haklı nedenle fesih davasında mahkeme haklı sebebin varlığını araştırmakla yetinmeyecek, aynca bu sebebin ortaklar arasındaki ilişkinin devamını katlanılmaz kılıp kılmadığını da takdir yetkisi kapsamında değerlendirecektir. Bu açıdan fesih için öngörülen nedenin en azından süreklilik arz etmesi, geçici olmaması da şarttır.

Haklı nedenle fesih davasını her ortak açabilir; ancak kendi kusuruyla haklı nedenin gerçekleşmesine sebebiyet veren ortağın fesih davası açması mümkün değildir (TK *245/2)*[308]. Bununla birlikte haklı sebebin varlığı için mutlaka ortaklardan birinin kusurlu olması da şart *682*

---

317 Örneklerin bir kısmı için bkz. ARSLANLI, 485 dpn. 53c; öğretide dile getirilen (haklı sebep oluşturacak veya oluşturmayacak) diğer örnekler için bkz. ÇAMOĞLU, 44-48; aynca bkz. TEKİL, 141 vd.; keza Yargıtay HGK'nın 17.05.1967 tarih ve 66-554/259 sayılı karan (özet için bkz. DOMANIÇ/ÇAMOĞLU, 181-182); sennayenin kaybını ve şirketin gayrı faal olmasını fesih için haklı neden olarak değerlendiren Yargıtay 11. HD'nin 22.05.2019 tarih ve 2018-2557/4055 sayılı karan; aynı şekilde ortaklar arası devam eden davaların yanı sıra. şirketin sennayesinin kaybı nedeniyle amacının gerçekleşmesinin imkansız hale gelmesini de haklı neden olarak değerlendiren Yargıtay 11. HD'nin 08.05.2019 tarih ve 2018-1956/3559 sayılı karan.

388 Limited şirk.ete **ilişkin** olmakla birlikte haklı sebebin oluşumunda diğer ortağa nazaran daha fazla kusurlu sayılan davacı ortağın açtığı fesih davasının reddedilmesi gerektiği yönünde ilkesel bir karar için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 09.11.2009 tarih ve 7104/11578 sayılı karan (ERiş, 1918, 3570).

değildir [bkz. TK 245/1-(d)]. Ayrıca bu davanın davacı ortak(lar) tara. fmdan diğer bütün ortaklara yöneltilmesi zorunludur3°[9].

Bu arada diğer ortakların, haklı sebep şahsında doğan ortağı şirketten çıkararak ortaklığı kendi aralarında devam ettirmelerinin mümkiln olduğu da unutulmamalıdır (TK 255/1).

683 Öte yandan davanın açılmasından önce -örneğin TK 246'da oldu. ğu gibi- bir ihbara gerek bulunmadığı gibi, davanın açılması herhangi bir süreye de bağlanmış değildir. Bununla birlikte haklı nedenin öğre. nilmesinden itibaren uygun bir süre içinde bu davanın açılması gere. kir, aksi takdirde MK 2 uyarınca fesih hakkının ileri sürülemeyeceği itirazıyla karşılaşılabilir.

684 Mahkemece verilecek fesih kararı, yenilik doğuran bir karar nite. liğinde olup, kesinleşmekle birlikte başkaca bir işleme gerek kalmak. sızın şirketin feshi (sona ermesi) sonucunu doğuracaktır3[10].

6.2.3.2.2. Sermaye borcunu ifada temerrüt nedeniyle

685 Esasen sermaye borcunu süresinde ifa etmemek şirketin feshi için tipik bir haklı neden oluşturur [TK 245/1-(b)]. Bununla birlikte kanun koyucu önemine binaen bu sona erme sebebini özel olarak düzenlemek ve ayrı bir prosedüre tabi tutmak istemiştir3[11]. Nitekim TK 246/1-c.1 uyarınca sermaye koyma borcunun yerine getirilmemesi nedeniyle fe. sih davası açılabilmesi için öncelikle ortağa noter aracılığıyla bir ihbar gönderilmeli ve borcun ifası için de uygun bir süre verilmelidir. İhba• rın aynı zamanda borç süresinde ifa edilmediği takdirde fesih davası açılacağı ihtarını içermesi de şarttır (karş. TK 246/1-c.2)[312].

Bununla birlikte diğer ortaklar fesih davası açmak yerine temer- rüde düşen ortağı haklı nedenle şirketten çıkarabilecekleri gibi (TK 255/1), ortaktan sadece bakiye sermaye borcunun, faiz ve -şirket söz- leşmesinde öngörülmüşse-sözleşme cezası ile birlikte ifasını da talep ve dava (TK 128/7-c.2) edebilirler.

---

309 Davanın sadece şirkete karşı açılması halinde davacıya süre verilerek davanın diğer ortaklara da yöneltilmesinin sağlanabileceği yönünde bkz. Yargıtay TD'nin 02.03.1973 tarih ve 791/826 sayılı kararı (RKD 1973/9-11, 423; MoROĞLUIKENDİGELEN, 211).

J/0 Yargıtay 13. HD'nin 20.03.1996 tarih ve 2250/2775 sayılı karan (YKD 1996/8, 1259-1260; özet için bkz. MOROĞLUIKENDİGELEN, 213).

J/1 **DOMANİÇ, 415-416.**

J/2 Son yasal düzenleme sırasında TK 246'ya eklenen ikinci cümlenin eleştirisi için bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 200; ayrıca bkz. ve karş. eTK 188 (TK 246) uyarınca yapıla- cak ihtarda şirketin feshi yoluna gidileceğinin belirtilmesini gerekli görmeyen ARSLAN- LI, 195-196.

6.2.3.2.3. Ortağın payının haczi nedeniyle3[13]

Kollektif şirket tüzel kişiliği haiz olduğu için, bir ortağın alacaklısı doğrudan şirkete ait malvarlığına başvuramaz. Alacaklının öncelikle ortağın şirket dışındaki malvarlığına müracaat etmesi (TK 133/4), ardından ortağa düşen kar payından alacağını tahsil etmeye çalışması (TK 133/1) gerekir. Buna rağmen alacağın tahsili mümkün olmazsa kanun koyucu kişisel alacaklıya ortağın tasfiye payına da haciz koydurmak imkanını tanımıştır. İşte bu olasılıkta kişisel alacaklı altı ay önceden ihbarda bulunmak ve hesap yılı sonunda hüküm ifade etmek üzere kollektif şirketin feshini mahkemeden talep edebilecektir (TK 249/1; keza kamu alacakları bakımından bkz. AATUHK 34/1)*3u*. Alacaklı şirketin feshi ile birlikte aynı davada tasfiye memuru görevlendirilmesini de isteyebilir3[15]. *686*

Mahkemece feshe karar verilinceye kadar şirket veya diğer ortaklar borcu ödeyerek fesih davasını sonuçsuz bırakabilecekleri gibi (TK 249/2), tasfiye payı haczedilen ortak şirketten ihraç edilerek de şirketin feshi önlenebilir (TK 256/2).

6.2.3.2.4. Tescil yükümünü yerine getirmemek nedeniyle

Nihayet her ne kadar TK 243/1-(d) hükmünde herhangi bir ortağa, şirketin tescilinin sağlanması için diğer ortaklara noter aracılığıyla ve uygun bir süreyi içeren ihtar göndermek kaydıyla mahkemeden şirketin feshini talep hakkı tanınmışsa da bu olasılıkta feshine karar verilecek şirketin henüz tüzel kişi sıfatını iktisap etmediği için kollektif şirket olamayacağını tekrar hatırlatalım (bkz. Kn. 506). *687*

6.3. Sona Ermenin Sonuçları

Öncelikle belirtelim ki kollektif şirketin sona ermesi, aynı zamanda tüzel kişiliğini de yitirmesi sonucunu doğurmaz (TK 269). Tüzel kişilik, dolayısıyla davacı ve davalı olabilme ehliyeti şirketin tasfiye sonunda sicilden terkinine kadar devam ederl[16]. Öte yandan şirketin *688*

JIJ Bu konuda aynntılı bilgi için bkz. GüMAN, 213 vd., 323 vd.; ayrıca TOPUZ, 185 vd.

JU Hükmün uygulanma koşullarını içeren örnek bir karar için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 14.06.2011 tarih ve 2874/5081 sayılı kararı (ERİŞ, 1933-1934); mahkemenin vereceği fesih karannın yenilik doğuran bir karar değil, sadece bir tespit hükmü niteliğinde olduğu yönünde görüş için bkz. ARSLANLI, 422-423, 491-492; aynı yönde TAŞPOLAT TUĞSAVUL,) **340-) 34)** .

115 Bu yönde bkz. Yargıtay l1. HD'nin 06.06.l974 tarih ve 1229/1894 sayılı kararı (Batider 1974/4, 990; özel için bkz. MOROĞLUIKENDİGELEN, 214).

116 Bu yönde bkz. Yargıtay 13. HD'nin 15.04.1986 tarih ve 1836/2301 sayılı kararı (YKD 1987/3, 441; özet için bkz. MOROĞLUIK.ENDİGELEN, 223).

üçüncü kişilere karşı olan hak ve borçları da ilke olarak sona ermeden etkilenmez (BK *645)1*[17].

Sona erenin ardından henüz vadesi gelmemiş bir şirket borcunun iskonto uygulanarak ödenmesini alacaklının kabul zorunda olması (TK 297) ve sona erenin sürekli borç ilişkilerinin sonlandırılması bakımından da bir haklı sebebe yol açması anılan ilkenin istisnalan olarak nitelendirilebilir.

Bununla birlikte infisah ya da fesih nedenlerinden birinin gerçekleşmesinin hem şirketin bünyesinde hem de ortakların hak ve borçlarında bazı değişikliklere yol açacağı da şüphesizdir. Bu hukuki sonuçlar ana hatlarıyla şu şekilde özetlenebilir:

6.3.1. Tescil ve ilanı

689 Sona ermenin ilk sonucu üçüncü kişileri bilgilendirmek amacıyla bu durumun ticaret siciline tescil ve ilan edilmesidir (TK 250/1-c.l, TSY 66/1, 67/1). Tescil ve ilan yükümlülüğü ilke olarak (bütün) ortaklar tarafından yerine getirilecektir [TK 251/2; TSY 22/2-ç-(3)]. İflas gerekçesine dayalı infisah halinde ise bu yükümlülük iflas memuruna aittir (TK 250/1-c.2). Şirketin sona erdiği kanuna uygun bir şekilde tescil ve ilan edilmediği sürece gerek şirketin gerek ortakların üçüncü kişilere karşı sorumlulukları aynen devam edecektir (TK *25112)3*[18].

Bir ortağın ölümü gerekçesine dayalı sona ermede tescil ve ilan dilekçesi, ölen ortağın mirasçılarıyla birlikte diğer tüm ortaklar; mirasçıların katılmasının mümkün bulunmadığı veya güç olduğu hallerde ise, sadece sağ kalan ortaklar tarafından verilecektir [TK 250/2, TSY 22/2-ç-(4)].

6.3.2. Ortakların yönetim ve temsil haklarının sona ermesi

690 TK'da açıkça öngörülen bir diğer sonuç ise şirketin sona ennesi ile birlikte ortakların yönetim ve temsil haklarını da kaybetmeleridir. Zira sona eren bir şirketin yönetim ve temsil yetkisi artık tamamen tasfiye memurlarına aittir (TK 280/1). Bu nedenle yönetim ve temsil yetkisini haiz ortaklar sona ermiş şirket adına ve hesabına herhangi bir işlem yapamayacaklar, aksi takdirde bu işlemlerden ötürü sınırsız ve müteselsil olarak sorumlu tutulacaklardır (TK 251/1).

Bununla birlikte TK 252'nin yaptığı atıf uyarınca BK 641 hükmü

J/7 [illegible] ANLI4 6I

318 Tasfiye halinde ortakların sorumluluğunun türü değil, sadece (tasfiye işlemleriyle sınırlandırıldığından) çevresi değiştiğinden bu hükmün gereksiz olduğu yönünde bir yaldaşım için bkz. BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 136.

kollektif şirketin sona ermesinde de uygulanacak, dolayısıyla sona ermeden henüz haberdar olmayan yöneticinin (sona ermeyi öğrendiği veya gereken özeni gösterseydi öğrenebileceği zamana kadar) şirketi temsil yetkisinin devam ettiği kabul edilecektir. Her ne kadar geçici yönetime ilişkin olarak TK 252'de sadece bir ortağın kısıtlanmasından veya iflasından söz edilmişse de yapılan yollamanın tüm sona erme sebeplerini kapsaması gerektiği görüşü öğretide genel kabul görmek-*tedir*-3[19].

Öte yandan sona ermenin ortakların hak ve borçlarına etkisine *691* yönelik olarak TK 251'de sadece yönetim (ve temsil) hakkı ile sınırlı bir düzenleme yapılmış, ortakların diğer hak ve borçlan konusunda kanun koyucu suskun kalmıştır. Bununla birlikte ortakların diğer hak ve borçlarında da tasfiye gayesiyle paralel olarak değişiklikler olacağı şüphesizdir1[20].

Bu bağlamda dile getirilmesi gereken klasik örnek ise kollektif şirket ortaklarının şirketle rekabet etmeme borcunun tasfiye haline girme ile birlikte ilke olarak sona ereceğidir-1[11].

6.3.3. Ehliyetin sınırlanması ve ticaret unvanına ek yapılması

Sona eren kollektif şirket tüzel kişiliğini yitirmezse de ehliyeti *692* tasfiye süresince, yani ticaret sicilinden terkin edilinceye kadar tasfiye amacıyla sınırlanır1[22] ve bu nedenle ticaret unvanının "tasfiye halinde" ibaresi eklenerek kullanılması zorunludur (TK 269). Ehliyetin sınırlanmasının bir sonucu olarak tasfiye amacı ile bağdaşmayan yeni işlemler artık şirketi bağlamayacak (bkz. ve karş. TK 539/2) ve bu işlemler nedeniyle ortakların da sorumluluğuna gidilemeyecektir. Şüphesiz ehliyet dışı işlemlerden dolayı tasfiye memurlarının sorumluluğu ise bakidir (TK 292/1-c.2).

Belirtelim ki ilke tasfiye süresince ehliyetin bu amaçla smırlandırılması olmakla birlikte, tasfiye memurları ortakların oybirliğiyle alacakları veya feshe mahkemece karar verilmişse, oybirliğinin sağlanamadığı durumlarda mahkemenin onay kararıyla şirketin işletme konusu kapsamına giren işleri "geçici" olarak yapabileceklerdir (TK 293).

---

319 ARsuNu, 520; l<.AıtAYALçIN, 306; TÜRK.ER. 130; ŞENER. Ortaklıklar Hukuku, 264; aynca DoMANiç, 426.

311 Ayrınulı bilgi için bk.z. A.Rs◆520 vd.

311 MİMAR.OĞLU, 277.

311 Ehliyete yönelik bu sınırlamanın eleştirisi için bkz. Aıtsı...ANu, 518-519.

6.3.4. OrtaklarA başvurma imkanının doğması

693 Ko11cktif şirket borçlarından ikinci derecede sorumlu tutulan orıaklRra doğrudan başvurulabilmesi için ya şirket aleyhine yapılan icra takibinin semeresiz kalınası ya da şirketin herhangi bir sebeple sona ermesi gerekir (TK 237/1). Dolayısıyla sona erme aynı zamanda oıtaklarm birinci derecede sorumluluğunun doğumuna da yol açar. Bu Arada ortakların sorumluluğunun, sona ermenin TTSG'de ilan edildiği tarihten itibaren ilke olarak üç yıllık zamanaşımı süresine tabi olduğunu da (TK 264/1; ayrıca TK 158/1-2) eklemek gerekir (bkz. Kn. 618; aynca bkz. Kn. 620).

6.3.5. Şirketin tasfiye haline girmesi

694 Nihayet sona ermeye bağlanan bir diğer sonuç ise sona eren kollektif şirketin tasfiye sürecine girmesidir. Tasfiye ile birlikte şirketin aktif faaliyeti, bu bağlamda -başlamış olanlar hariç- özellikle ticari nitelikteki iş ve işlemleri artık son bulacaktır.

7. TASFİYE

7.1. Genel Olarak

695 Sona eren kollektif şirket tasfiye haline girer[23] ve şirket sözleşmesinde aksine özel bir düzenleme bulunmadığı sürece tasfiyesi TK 268-303 hükümlerine göre yapılır (TK 267). Bu bağlamda tasfiye, şirketin gerek ortaklarla gerek üçüncü kişilerle kurduğu tüm hukuki ve malı bağların çözülmesi amacına yönelik işlemlerin bütünü olarak ifade edilebilir3[24].

İlke tüm sona enne hallerinde tasfiye sürecinin başlamasıdır; ancak bir tasfiyesiz sona erme hali olan birleşmenin bu ilkenin istisnası olduğu da göz ardı edilmemelidir. Benzer bir durum TK 257 uyarınca şirkete ait işletmenin bir bütün olarak davacı ortağa bırakılması ihtimalinde de gündeme gelebilir (bkz. Kn. 643 vd.).

696 Kanun koyucu kuruluşta olduğu gibi tasfiye aşamasına yönelik olarak da kollektif şirket ortaklarına tam bir sözleşme serbestisi tanımıştır (TK 267). Dolayısıyla ortaklar -şüphesiz emredici hükümlere

---

323 Sona eren bir kollektif şirketin ortaklar talepte bulunmasa bile kendiliğinden tasfiye haline gireceği yönünde bkz. Yargıtay TD'nin 19.04.1972 tarih ve778/1957 sayılı karan (Batider 1972/4, 725-727; özet için bkz. MoROĞLu/KENDİGELEN, 222-223).

32' ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 347; kavram için ayrıca bkz. BAŞTUĞ, Batider 1966, 503-504; BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 137-139; DOMANİÇ, 428-429.

aykırı olmamak kaydıyla- gerek şirket sözleşmesi gerek alacakları kararlarla TK 272 vd.nda öngörülen tasfiye sürecine yönelik hükümlerden daha farklı kurallar benimseyebilirler. Ayrıca tasfiye memurları da tasfiye sürecinde ortakların tasfiyeye ilişkin oybirliği ile aldıkları kararlara uymakla yükümlüdürler (TK 268/1).

697 Tasfiye aşamasında tasfiye memurlarının atanması ve görevden alınması dahil tasfiyeye yönelik alınacak bütün kararlara katılma hakkı, bir ortağın iflasında iflas idaresine, ölümünde mirasçılara ve kısıtlanması durumunda ise kanuni temsilcisine aittir (TK 268/2-c.1). Birden fazla mirasçı varsa bunlar kendilerini, oybirliğiyle atayacakları bir temsilci ile temsil ettirirler; oybirliği sağlanamadığı takdirde temsilci mahkemece atanır (TK 268/2-c.2-3).

698 Tasfiye memurları ile ortaklar arasındaki uyuşmazlıklar basit yargılama usulüne göre karara bağlanır ve bu hususta mahkemece verilen karar kesindir (TK 268/3, 152I)[325].

7.2. Tasfiye Memurları

699 İflas dışındaki bir nedenle sona eren bir kollektif şirketin tasfiyesi tasfiye memurları tarafından gerçekleştirilir (TK 272).

Şirketin iflas nedeniyle sona ermesi halinde ise tasfiye işleri iflas idaresi tarafından yerine getirilir (İİK 208-256; ayrıca İİK 184-*207)126.*

Tasfiye memurlarına yönelik olarak TK'da öngörülen hükümler şu şekilde özetlenebilıı-3[27]:

7.2.1. Görevlendirilmeleri

700 Tasfiye memurları şirket sözleşmesiyle atanabilecekleri gibi, sonradan ortakların oybirliği ile alacakları bir kararla da seçilebilirler; bu seçim kararı şirketin tasfiye haline girmesinden önce veya sonra alınabilir (TK 273/1).

Ortaklar tarafından sözleşme veya kararla bir tasfiye memuru belirlenmemişse, artık kanunen tüm ortaklar (veya bunların kanuni temsilcileri) tasfiye memuru sayılacaktır (TK 273/2-c.l). Bu son olasılıkta ortaklardan birinin talebi üzerine mahkeme tarafından da tasfiye

---

325 Örnek olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin 02.04.2014 tarih ve 2013-16048/6444 sayılı karan.

Şirketin iflası nedeniyle tasfiyesi hakkında bilgi için bkz. KURU, Şahıs Şirketleri, 11 vd., öı.elliklc 21 vd.

321 Tasfiye memurlarının seçimi ve görevlerinin son bulması hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. BAŞTUĞ, Batider 1966, 508-518.

halindeki kollektif şirkete bir veya birkaç tasfiye memuru atanabilir (TK 273/2-c.2)[328]. Mahkemece kollektif şirkete tasfiye memuru atanması bir çekişmesiz yargı işidir [HMK 382/2-e-(3)].

Yöneticilerin aksine tasfiye memurlarının mutlaka ortaklar arasından seçilmesi veya atanması zorunlu değildir; her halde ortak sıfatı bulunmayan üçüncü kişiler de tasfiye memuru olarak görevlendirilebilir (TK 273/3).

Öte yandan her ne kadar kanun koyucu birden fazla kişiyi ifade edecek biçimde sürekli "tasfiye memurları"ndan söz etmekte ise de şirketin tasfiyesi için sadece bir kişinin görevlendirilmesine de herhangi bir engel yoktur.

7.2.2. Görevden alınmaları

701 Hangi şekilde görevlendirildiğine ve ortak olup olmadığına bakılmaksızın, ortaklarca oybirliğiyle verilecek bir kararla tasfiye memurları her zaman görevden alınabilirler. Oybirliğinin sağlanamadığı durumlarda ise ancak ortaklardan birinin talebi üzerine ve haklı bir sebebe dayalı olarak[329] mahkemece tasfiye memurlarının görevlerine son verilebilir (TK 274-277) ve yerlerine yenisi atanabilir.

Tasfiye memurları ortaklar arasından atanmış veya seçilmişse, bu durumda diğer ortakların oybirliği ile karar almaları gerekli ve yeterlidir (TK. 274/1, 275).

7.2.3. Ücret hakkı

702 Aksi şirket sözleşmesi veya kararda belirtilmediği takdirde, ortak olan tasfiye memurlarına bir ücret ödenmesi gerekmezken (TK 284/1), ortak olmayan tasfiye memurları kararlaştırılmasa dahi yaptıkları hizmet karşılığında uygun bir ücret talep edebilirler (TK 284/2).

Şüphesiz uyuşmazlık halinde ortak olmayan tasfiye memurlarına

---

318 İki ortaklı bir kollektif şirkette ortaklardan birinin doğrudan mahkemeden tasfiye memuru atanmasını talep edebileceği yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 23.06.1975 tarih ve 1958/4227 sayılı karan (YKD 1976/8, 1169 vd.; özet için bkz. MoROĞLUIKENDi-GELEN, 224); tasfiye ve bu aşamada gündeme gelebilecek uyuşmazlıkları çözmek için şirket sözleşmesinde belirlenen, aynı zamanda tasfiye memuru olan hakemlerin ölmesi halinde de tasfiye memuru atanmasının gerekeceği yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 26.05.2016 tarih ve 2015-11339/5813sayılı kararı.

319 itek.im bkz. tasfiye işlemlerinin makul sürede tamamlanmamasını görevden alma için bır haklı sebep olarak değerlendiren Yargıtay 11. HD'nin 07.03.2019 tarih ve 2017-4 l 29/1919 sayılı karan.

ödenecek ücret mahkeme tarafından belirlenecektir (TK 284/2)3[10]. Bu ücretin borçlusu ise tüzel kişiliği devam eden kollektif şirkettir1[11].

7.2.4. Şirketin tasfiye sürecinde temsili

Tasfiye aşamasındaki şirketin işlemleri tasfiye memurları tara- *703*
fından yapılacağı gibi, mahkemeler dahil olmak üzere şirketi dışarıya karşı temsil yetkisi de tamamen tasfiye memurlarına aittir (TK 280/1).

Aksi şirket sözleşmesinde veya bir ortaklar kurulu kararıyla ön- *704*
görülmedikçe kural, tasfiye memurlarının tasfiye işlerinde birlikte hareket etmesi, yani şirketi birlikte temsil etmeleridir (TK 278/1). Buna karşılık üçüncü kişiler tarafından teklif, icap, ihtar ve tebliğ gibi beyanların tasfiye memurlarından sadece birine yöneltilmesi gerekli ve yeterlidir (TK 281/1); bir başka deyişle birlikte hareket ilkesi geçerli olsa da her bir tasfiye memurunun bireysel olarak şirketi pasif temsil yetkisi bulunmaktadır. Ayrıca şirketin menfaatleri için tehlike arz eden durumlarda ve özellikle kanun yollarına başvurulmasında tasfiye memurlarının tek başına hareket etmesine de izin verilmiştir (TK 281/2)

Kanunen öngörülen ilke birlikte temsil olunca, tasfiye memurlarının tek başına yetkili kılınmalarının da ayrıca ticaret siciline tescil ve ilan edilmesi gerekecektir (TK 278/2).

Kanun koyucu bu aşamada tevkil yasağı da öngörmüş ve tüzel *705*
kişi kollektif şirketin organı sıfatını haiz tasfiye memurunun görevini bir diğer tasfiye memuruna veya üçüncü kişiye devretmesine izin vermemiştir (TK 279/1-c.1).

Öte yandan somutlaştırılmak kaydıyla belirli bazı iş ve işlemlerin yürütülmesi konusunda tasfiye memurlarının içlerinden birini veya üçüncü kişiyi vekil tayin etmelerine imkan tanınarak, tevkil yasağı bir anlamda yumuşatılmıştır (TK 279/1-c.2).

Mahkemelerde de şirketi temsil edecek tasfiye memurlarının bu *706*
yetkisi şirket için yararlı olmak ve olağan işlemlerle sınırlı bulunmak kaydıyla, (mahkeme içi veya dışı) sulh, kabul, feragat ile tahkime başvurma ve hakem seçmeyi de kapsar (TK 280/2-c.l). Hatta gerek görüldüğü takdirde ve tasfiye amacıyla bağdaşmak kaydıyla tasfiye memurları şirketin faaliyet konusuna giren yeni işlemler dahi yapabilirler (TK 280/2-c.2).

Bu arada tasfiye memurlarının kanuni temsil yetkilerinin ortak- *707*

---

[10] TK. 284'ün ifadesi hakkında bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 205-206.

[11] Bu yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 29.03.1983 tarih ve 969/1546 sayılı karan (Batider 1983/1, 129-130; Ozet için bkz. MoROĞLulKENoiGELEN, 227).

Jar tarafından oybirliğiyle alınacak bir kararla veya haklı sebeplerin varlığı halinde mahkemece verilecek bir kararla her zaman daraltılıp genişletilebileceği de unutulmamalıdır (TK 282/1). Ne var ki yetkilerin daraltılmasına yönelik kararlar tescil ve ilan edilmedikçe iyiniyetli Oçilncü kişilere karşı ileri sürülemeyecektir (TK 282/2).

İşaret edelim ki ortaklara tanınan temsil yetkisi sadece "birlikte temsil"' şeklinde smır]andırılabilirken (TK 233/2), tasfiye memurlarının temsil yetkileri yer, konu, miktar dahil olmak üzere her açıdan kısıtlanabilii-1[32]; ticaret siciline tescil ve ilan edilmek kaydıyla da üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilir (TK 36/3, 282/2).

708 Temsil yetkisi kapsamında tasfiye memurları tarafından düzenlenen bütün belge ve senetlerin *"tasfiye halinde bulunan filan şirketin [(x) şirketinin} tasfiye memurları"* ibaresi eklenerek imzalanması şarttır (TK 280/3).

Böylece üçüncü kişiler temsil yetkisinin dilediğince sınırlandınlması mümkün tasfiye halindeki bir koJ1ektif şirket ile ilişkiye girdiklerini öğrenecek ve dolayısıyla hem kanunen öngörülen birlikte temsil sınırlamasını dikkate alacak hem de başkaca bir yetki sınırlaması olup olmadığını öğrenmek için gerekli çabayı gösterebileceklerdir.

7.2.5. Sorumlulukları

709 Tasfiye sürecinde kanuna, şirket sözleşmesine veya iş gönne şartlarına aykırı hareket eden tasfiye memurları, üçüncü kişiler ile ortaklara verdikleri zarardan dolayı müteselsilen sorumlu tutulmuşlardır1[33]; bu sorumluluk kusura dayalı olup, sorumluluktan kurtulmak için tasfiye memurlarının kusursuz olduklarını ispat etmeleri zorunludur. (TK 285/1). Dikkat edilirse burada ortakların yanı sıra şirket alacaklılarına karşı da sorumluluk açısından BK 112 'de olduğu gibi bir "kusur karinesi" kabul edilmiştir1[34]. Şüphesiz müteselsil sorumluluk da ancak birlikte hareket (idare ve temsil) zorunluluğu bulunması halinde gündeme gelebilir.

Tasfiye memurları ayrıca atadıkları ve hizmete aldıkları kişilerin

---

JJJ İşlem güvenliğini korumayı her zaman dikkate alan ticaret hukukunun genel yaklaşımına aykırı bu dilzenlemenin sakıncaları ve eleştirisi için bkz. ARSLANLI, 540-541; ayrıca MİMAROĞLU, 293; İMREGÜN, 124.

JJJ Bildiği yönetim giderlerini ödemeyen ve karşılık da ayırmayan tasfiye memurunun sorumluluğu hakkında bkz. Yargıtay 11. HD'nin 24.03.2014 tarih ve 3678/5706 sayılı kararı.

JJ, Bu yönde bkz. Yargıtay HGK'nın 16.06.1976 tarih ve 795/2227 sayılı kararı (özet için bkz. MOROĞLUIKENDİGELEN, 228).

işlemlerinden dolayı da BK 116 kapsamında ortaklara ve üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumludurlar (TK 285/2)3[35].

Bu sorumluluk iki ve beş yıllık zamanaşımı sürelerine tabi tutulmuş- 71 o
tur; iki yıllık süre zararın ve failin öğrenildiği tarihten, beş yıllık süre ise zararı doğuran fiilden itibaren işlemeye başlayacaktır (TK 285/3-c.1).

Ancak zararı doğuran işlem bir suç oluşturduğu ve bu suç için öngörülen dava zamanaşımı süresi daha uzun olduğu takdirde tazminat davası için de bu zamanaşımı süresi uygulanacaktır (TK 285/3-c.2).

Tasfiye memurlarının görevlerini ifa ederken işledikleri haksız 111
fiillerden dolayı şahsen sorumlu olacakları şüphesizdir. Ancak kanun koyucu bu tür haksız fiillerden dolayı tasfiye memurları ile birlikte kollektif şirketin de sorumlu olacağını özel olarak hükme bağlamıştır (TK 280/4; MK 50/2). Bu hüküm tasfiye memurlarının organ sıfatını haiz olduğunu ayrıca teyit etmektedir.

Kanun koyucu tasfiye memurlarınca kamu borçlarının öden- 712
mesi konusunda da özel bir düzenleme öngörmüş ve aksine davranış halinde tasfiye memurlarını, düzenlemeye aykırı yapılan işlemlerin parasal miktarını aşmamak üzere kişisel olarak ve müteselsilen sorumlu tutmuştur (AATUHK 32, 33)3[36].

7.2.6. Tescil ve ilanı

Nihayet belirtelim ki tasfiye memurlarının atanmalarına, gö- 713
revden alınmalarına, değiştirilmelerine ve yetkilerine ilişkin şirket sözleşmesi hükümlerinin yanı sıra, ortaklar veya mahkeme tarafından verilen tasfiyeye ilişkin bütün kararların ticaret siciline tescil ve ayrıca ilan edilmesi de şarttır [TK 283; TSY 22/2-ç-(6)].

Bu açıdan özellik.le tasfiye memurlarının yetkilerinin smırlandırılmasına yönelik tescil ve ilan edilmeyen kararların, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyeceğine tekrar işaret edilmelidir (TK 282/2, 36/4).

7.3. Tasfiye İşleri

Şirketin tasfiyesinden amaç, tasfiye öncesinde başlanmış olup 714
eksik kalan işlerin tamamlanması, şirketin üstlenmiş olduğu borç ve taahhütlerin ifa edilmesi, şirketin alacaklarının tahsili, malvarlığının paraya çevrilmesi, kısaca "tasfiye bakiyesi" olarak da nitelendirilen ve son aşamada ortaklara dağıtılacak olan net varlığının elde edilmesi

,,5 TK 285/l-2'de yapılan düzenlemenin yerindeliği konusunda bkz. KARAYALÇIN, 318-320.

13, Bu konuda bkz. ŞENER. Ortaklıklar Hukuku. 271-272.

için gerekli bütün iş ve işlemlerin tasfiye memurları tarafından yapılmasıdır (TK 291). Kanun koyucu yapılacak bu tasfiye işlemlerinin olabildiğince kısa bir sürede tamamlanma ytikümlülüğtine de özel olarak işaret etmiştir (TK 286).

Tasfiye aşamasına giren bir kollektif şirketin malvarlığının korunmasından başlayıp, şirketin ticaret sicilinden silinmesine kadar devam eden tasfiye işleri hakkında genel olarak şu temel bilgiler paylaşılabilir:

7.3.1. Malvarlığını koruyucu işlemler

ıs Tasfiye memurları öncelikle şirketin mevcut malvarlığının korunması için "basiretli bir iş insanı (adamı)" gibi gerekli önlemleri almakla yükümJüdürler (TK 286). Bu amaçla tasfiye memurları, göreve başlamalarını izleyen günlerde şirketin mevcut durumunu ve tasfiye sürecinin başlangıcını yansıtan bir envanter ile bilanço hazırlamak (TK 287/1-c.1), ardından da şirketin envanterde yazılı bütün malları ile defter ve belgelerine el koymak (TK 287/2), ayrıca tasfiye işlerinin güvenliğini sağlamak için gereken defterleri tutmak (TK 288) zorundadırlar.

Tasfiyenin akıbeti hakkında daha başlangıçta bir fikir sahibi olabilmek için tasfiye memurları gerek görürlerse şirket mallarına değer biçmek için uzmanlara da başvurabilirler (TK 287/l-c.2).

7.3.2. Başlanmış işlerin tamamlanması

716 Tasfiye memurları, tasfiye öncesi dönemde başlanmış olup da henüz sonuçlanmamış olan iş ve işlemleri tamamlamakla yükümlüdürler (TK 291). Dolayısıyla tasfiye amacı ile bağdaşmayan yeni bir işin tasfiye memurları tarafından yapılması ilke olarak mümkün değildir; o kadar ki aksine davranan tasfiye memurları bu tür işlerden dolayı ortaklara karşı müteselsilen sorumlu tutulmuştur (TK 292). Bununla birlikte kanun koyucu, ortakların oybirliğiyle verecekleri bir kararla, tasfiye memurlarının şirketin işletme konusu kapsamındaki işlemlere (geçici olarak) devam edebilmelerine de imkan tanımıştır (TK 293).

Oybirliğinin sağlanamaması halinde, tasfiye memurları mahkemeden alınacak bir onay kararıyla da yeni işler yapabilirler {TK 293; karş. eTK 232). Ancak her iki olasılıkta da tasfiye amacı göz ardı edilmemeli, dolayısıyla yapılacak yeni işlerin sürekli değil, sadece *stoktaki* hammaddenin işlenerek yeni ürünler üretilmesi örneğinde olduğu gibi "geçici" bir nitelik taşıması gerektiği kabul edilmelidir1[37].

---

337 Bu bağlamda TK 293'ün eleştirisi için bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 206-207; aynı yönde ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 273.

7.3.3. Alacakların tahsili ve varlıkların paraya çevrilmesi

Tasfiye memurlarının bir diğer görevi de şirketin alacaklarını tahsil etmek ve varlıklarını paraya çevirmektir (TK 291). Varlıkların paraya çevrilmesinde kural bunların ayrı ayn satılmasıdır; bu bağlamda menkuller durumun gereklerine göre artırma veya pazarlık yoluyla, taşınmazlar ise oybirliğiyle alınacak bir kararla ortaklarca başka bir satış şekli belirlenmediği takdirde ancak İİK hükümleri uyarınca açık artırma yoluyla satılabilir (TK 294/1; İİK 123 vd.). Daha hızlı bir tasfiye yolu olan "önemli miktardaki şirket varlıklarının toptan satışı" ise ya ortaklar tarafından oybirliğiyle alınacak bir kararla bu tür satışa muvafakat edilmesi[338] ya da mahkeme tarafından bu yönde bir karar verilmesi halinde mümkündür (TK 295). *717*

Bu arada tasfiye memurları, tasfiye aşamasında tahsil ettikleri nakdin bin TL' den fazlasını, mahkeme tarafından belirlenecek bankada şirket adına açılacak hesaba yatırmakla da yükümlüdürler {TK *296)339.*

7.3.4. Borçların ödenmesi

Tasfiye memurlarının asli görevlerinden birisi de şirket borçlarının ödenmesidir. Kanun koyucu bu amaçla borcun vadesinin gelmesine de gerek görmemiş ve bu tür borçlar için bir yandan tasfiye memurlarına iskonto uygulayarak borcu ödeme yükümü, öte yandan alacaklılara bu ödeme tarzını kabul zorunluluğu öngörmüştür (TK 297). *718*

Bu arada kollektif şirket alacaklılarının şirket malvarlığı üzerinde ortakların kişisel alacaklılarına karşı sahip oldukları rüçhan (öncelik) hakkını şirketin tasfiye aşamasında da devam ettiği {TK 271), dolayısıyla tasfiye memurlarının öncelikle şirketin borçlarını ödemekle yükümlü bulundukları, şirket alacaklıları alacaklarını tahsil etmedikçe ortakların kişisel alacaklılarının şirket mallarına başvuramayacakları (TK 239) göz ardı edilmemelidir.

Tasfiye memurları üçüncü kişilere olan borçların yanı sıra iştirak payı dışında ortaklara olan (doğmuş) kar payı, faiz, ücret, masraf ve avans gibi borçları da net varlığın dağıtımından önce ödemekle yükümlüdürler. Bu açıdan da önceliğin şirketten alacaklı olan üçüncü kişilere tanınması gerektiği söylenebilir".

JJI ômek olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin 15.03.2012 tarih ve 2010-4699/3880 ile 14.11.2007 tarih ve 7128/13660 {Eltiş, 2037) sayılı kararlan.

m Tasfiye aşamasında ödemelerin yaptlacağı bankanın mahkeme tarafından belirlenmesine yönelik düzenleme hakkında bk:z. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 207-208.

J# **AllsLANLI,** 550-551.

719 Şilphesiz tasfiye halindeki şirketin varlığı borçlarını tamamen karşılamaya yetmeyebilir. Bu durumda tasfiye memurları şirket borç-Jarını ödemek amacıyla ortaklara başvurabilecek (TK 298) ve onlardan zarara katılma oranlarına göre ek ödeme talep edebileceklerdir1u.

Dikkat edilirse tasfiye aşamasındaki bir şirketin mevcudunun borçlannı karşılamaya yetmemesi halinde -TK 542/1-(c)'de (ve ftK l 79'da) öngörülen düzenlemenin aksine-tasfiye memurlarına durumu derhal mahkemeye bildirerek şirketin iflasını talep etme konusunda bit yetki ve görev verilmemiş; eksik kalan borçların ortaklarca karşılanması yeterli görülmilştilr"[2]. Bununla birlikte tasfiye halindeki bir kollektif şirketin (şirket alacaklıları tarafından) iflasının istenmesinin de milmkiln olduğu unutulmamalıdır (TK 270)[343].

7.3.5. Ortakların denetleme hakkı[344]

7UJ Tasfiye aşamasında ortaklar, her zaman tasfiye işlerinin durumu hakkında tasfiye memurlarından bilgi isteyebilecekleri gibi (TK 30 I/1), tasfiyeye ilişkin bütün şirket defter ve belgelerini de incelemek hakkına sahiptirler (TK 302/1-c.l). Tasfiye memurları, talep üzerine ortaklara tasfiye işleri hakkında imzalı bir belge vermek zorundadırlar (TK 30 I/1); bu arada ortakların şirket defter ve belgelerinden suret almalarına da engel olamazlar (TK 302/1-c.2).

Tasfiye memurları ayrıca tasfiyenin sonunda ortaklara tasfiye iş ve işlemlerinin tamamı hakkında bilgi ve hesap vermekle de yükümlüdürler (TK 30I /2, 289).

7.3.6. Son bilançonun hazırlanması

721 Tasfiye memurları, tasfiyenin sonunda bir bilanço hazırlamak ve burada şirket sözleşmesi veya kanun hükümlerine göre ortakların ser-

---

1"1 Hükmün anlamı konusunda bkz. DOMANİÇ, 442 vd.; ARSLANLI, 208-209, 223 (karş. 551-552); ayrıca bkz. ve karş. MiMAROĞLU, 304; l<ARAYALÇIN, 3 l1; TÜRKER, 141; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 272.

1,1 Bu konuda bkz. KARAYALÇIN, 309; tasfiye memurlarının da şirketin iflasını talep edebilecekleri yönünde bkz. ve karş. ARSLANLI, 564; KURU, Şahıs Şirketleri, 10-11; BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 148; DOMANİÇ, 445-446.

1,1 Ayrıca tasfiyesi sonuçlanarak ticaret sicilinden silinen bir kollektif şirketin de İİK 44 uyarınca bir yıllık süreyle iflas yoluyla takip edilebileceği yönünde görüş için bkz. ARSLANLI, 369 dpn. 59; KURU, Şahıs Şirketleri, 4; belirtelim ki Kuru sonradan yayımlanan bir eserinde bu görüşünden döndüğünü açıkça ifade etmiş ve İİK 44 hükmünün tüzel kişi tacirler hakkında uygulanamayacağını kabul etmiştir (nitekim bkz. KURu, İcra ve İflas Hukuku, 2632-2633, 2636 dpn. 28).

Ayrıntılı bilgi için bkz. ÔCAL, Birsel Annağanı, 312-318.

ınaye ile kar ve zarardaki paylarını ve varsa diğer haklarını göstermek zorundadırlar. Ortaklara da tebliğ edilmesi gereken bu bilanço, bir ay içinde mahkeme nezdinde itiraza uğramadığı takdirde kesinleşecektir (TK 289/1).

7.3.7. Net varlığın (tasfiye bakiyesinin) dağıtılması

Tasfiye işlemlerinin nihai hedefi şirketin net varlığının elde edil- 722
mesi ve bunun ortaklara dağıtılmasıdır. Bu dağıtım şirket sözleşmesine veya ortakların somadan alacakları karara göre gerçekleştirilir ve aksine sözleşmede hüküm yahut bir karar bulunmadığı takdirde para olarak yapılır (TK 300). Bu dağıtımda önce -varsa- ortakların şirketten olan (sermaye dışındaki) alacakları ödenir, ardından şirkete getirdikleri sermaye iade edilir, nihayet kalan bakiye ise -yine aksine şirket sözleşmesinde bir hüküm bulunmadığı ya da ortaklarca oybirliğiyle bir karar alınmadığı takdirde- kara (veya zarara) katılmaya ilişkin ilkelere *göre*[345] ortaklar arasında paylaştırılır (ayrıca bkz. Kn. 556 vd.).

Ekleyelim ki tasfiye memurları şirket alacaklılarının ve ortaklarını ileride doğması muhtemel (şahsi nitelikteki) hak ve alacaklarını teminat altına almak kaydıyla tasfiye aşamasında biriken mevcut parayı, daha sonra ödenecek tasfiye payına mahsuben ortaklar arasında geçici olarak da dağıtabilirler (TK 299).

Ortaklar son bilançoya göre ödenmesi gereken payı almaktan kaçınırlarsa, tasfiye memurları bu parayı mahkemece belirlenecek (TK 296) bankaya ve ortakların adlarına açılacak hesaplara yatıracaklardır (TK 289/2).

7.3.8. Tasfiyenin sonlandırılması

Tasfiye sürecinin son aşaması tasfiye edilen kollektif şirketin tica- 723
ret sicilinden terkin edilmesidir. Bu amaçla tasfiye memurları, şirketin (ticaret unvanının) ticaret sicilinden silinmesi ve bu durumun tescili ile ilanı için ilgili ticaret sicili müdürlüğüne gerekli bildirimde bulunurlar [TK 303; TSY 22/2-ç-(7), 66/2]. Usulüne uygun bir tasfiye sonucunda tasfiyenin tamamlandığının ve ticaret unvanının silindiğinin ticaret siciline tescili ile birlikte {TSY 67/2) kollektif şirket artık tüzel kişiliğini de kaybedecektir.

Tasfiye sürecinde tutulan bütün defter ve belgeler ise tasfiye sonrasında TK 82/8 hükmü uyarınca saklanacaktır (TK 290). TK' da

---

341 Bu yönde bkz. l<ARAYALÇıN, 31 O; DoMANiç, 429, 449; İMREGÜN, 131, 64.

yapılan son dilzenleıne ile tüzel kişi tacirler bakımından defterleri saklama görevi sulh mahkemesine verilmiştir-"[6].

724 Nihayet belirtelim ki kotıektif şirketin ticaret sicilinden silinmesi ortakların şirket borçlarından dolayı sorumluluklarında herhangi bir değişikliğe neden olmayacağı gibi, sonradan ortaya çıkan malvarlığı veya borçları nedeniyle şirketin ticaret siciline yeniden tescil edilerek (TK 547 hükmü kıyasen uygulanmak suretiyle) ek tasfiyeye gidilmesine de bir engel yoktuıı.[7].

Aynı şekilde TK 548 hükmünden hareketle -şirketin iflası hariç- tasfiye haline girmiş bir kollektif şirkette de ortakların alacakları bir kararla tasfiyeden dönmenin mümkün olduğu kabul edilmelidir"[8]. Ancak niteliği gereği böyle bir kararın kollektif şirkette ancak oybirliğiyle alınabileceği ve -varsa- fesih nedeni şahsında doğan ortağın şirketten çıkarılmasının gerekebileceği belirtilmelidiı-3'[9].

---

346 Bu açıdan bkz. ve karş. halen eski düzenlemede öngörüldüğü gibi defterlerin ortaklardan biri veya noter tarafından saklanacağından söz eden PULAŞLI, Şerh, § 16 N. 58; PULAŞLI, Genel Esaslar,§ 10 N. 45.

347 Ek tasfiye açısından bu yönde bkz. eTK döneminde ARSLANLI, 560; KARAYALÇIN, 312; TK döneminde ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 360a; ayrıca tasfiye işlemleri tam olarak tamamlanmadan şirketin sicilden silinemeyeceği, bu durumda sicilden terkin açıklayıcı olduğu için şirketin ihyasının talep edilebileceği yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 22.10.2018 tarih ve 4298/6546, 02.02.2008 tarih ve 14343/1124 (ERİŞ, 2046), (doğrudan TK 547/2'nin uygulanması gerektiğinden söz eden) 22.10.2014 tarih ve 9346/16201 ile (komandit şirkete ilişkin) 06.05.2014 tarih ve 2013-10632/8724 sayılı kararlan; eTK dönemine ilişkin karş. MİMAROĞLU, 308; DOMANİÇ, 450; ayrıca bkz. İMREGÜN, 113 (karş. 122-123).

348 Bu yönde bkz. ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 360b; eTK dönemi için ARSLANLI, 497, 503, 511 vd., 522; ayrıca aynı yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 05.04.2000 tarih ve 9020/3591(özet için bkz. ERİŞ, 1996) ile 12.05.2014 tarih ve 2105/8967 sayılı kararları.

349 TÜRK.ER, 118; şirket sözleşmesinde öngörUlmek kaydıyla bazı sona erme hallerinde tasfiyeden dönme (ihya) kararının oyçokluğuyla da alınabileceği ve bu durumda ayrıca ilgililerin onayına ihtiyaç duyulacağı yönünde bkz. ARSLANLI, 514-515.

ÜÇÜNCÜ AYRIM

KOMANDİT ŞİRKET

1. GENEL OLARAK

Kanun koyucu tarafından bir şahıs şirketi olarak nitelendirilen (TK 124/2) komandit şirket, bu nedenle kollektif şirketin hemen ardından TK 304 ila 327 hükümlerinde düzenlenmiştir. Öncelikle belirtelim ki kamında sadece "komandit şirket" olarak isimlendirilmesine rağmen öğreti, sermayesi paylara bölünmüş (paylı) komandit şirketten ayırt etmek amacıyla bu ticaret şirketi için daha çok "adi komandit şirket" terimini tercih etmektedir. *725*

Her ne kadar komandit şirkete ilişkin hükümlerde "adi" nitelemesi özel olarak kullanılmış değilse de komandit şirketlerin ticaret unvanlarının oluşturulmasını düzenleyen TK 42/2'deki *"{a]di veya sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin ticaret unvanı [...]"* ifadesiyle bu sıfata kanunda bir anlamda terim olarak da yer verilmiştir (bkz. Kn. 402).

Kollektif şirketin uygulamadaki konumuna ve geleceğine yönelik yukarıda yapılan değerlendirme (bkz. Kn. 472-473), ülke genelinde sayısı oldukça azalan komandit şirket bakımından evleviyetle geçerlidir. *726*

Tekrar pahasına bir fikir vermesi açısından TOBB tarafından yayımlanan istatistiklere göre son onbir yıl içinde (2010-2020 arasında) ülkemizde 18 komandit şirketin kurulduğunu, buna karşılık 55 komandit şirketin ise tasfiye edilerek kapandığını[1] veya tür değiştirdiğini, Gelir İdaresi Başkanlığının faaliyet raporuna göre 2020 sonu itibariyle sadece 1O1 aktif, yani vergi mükellefi konumunda komandit şirket bulunduğunu[1] belirtelim. İlginç bir şekilde Ticaret Bakanlığının yayımladığı veri bültenlerinde ise 2021 yılı Ocak ayı itibariyle

---

2010 yılından günümüze kadar kurulan ve kapanan (adi) komandit şirketlerin sayılan hakkında bilgi için bk.z. https://www.tobb.org.tr/BilgiErisimMudurlugu/Sayfalar/KurulanKapananSirketistatistikleri.php.

Bu bilgi için bk.z. https://www.gib.gov.tr/kurumsal/stratejik-yonetim/faaliyet-raporlari. Bu adresten aynca 2020 yılı öncesine ilişkin faaliyet raporlarına ve dolayısıyla ilgili yıllarda mükellef sıfatını taşıyan komandit şirket sayılarına da ulaşılabilir.

ülkemizdeki komandit şirket sayısı 1926 olarak gösterilmektedir-1 (bu farklılığın muhtemel gerekçesi için bkz. Kn. 489).

Bu nedenle aşağıdaki satırlarda sadece komandit şirketin ana hatlarıyla tanıtılması, kollektif şirketten farklı olan başlıca yönlerine işaret edilmesi ve bu bağlamda özellikle komanditer ortağın sorumluluğunun açıklanması ile yetinilmiştii-4.

2. TANIMI

727 Komandit şirket, TK 304/1'de ve kollektif şirkete paralel bir şekilde, *"[t]icari bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla kurulan, şirket alacaklılarına karşı ortaklardan bir veya birkaçının sonımluluğu sınırlandırılmamış ve diğer ortak veya ortakların sorumluluğu belirli bir sermaye ile sınırlandırılmış olan şirket"* olarak tanımlanmıştır.

Tarihi açıdan bakıldığında komandit şirketin, müteşebbis ile sermayedarın bir araya geldiği ve müteşebbisin (komandite ortağın) konulan sermayeyi işlettiği, yatırımcının (komanditer ortağın) ise sadece üstlendiği sermaye ile sınırlı sorumlu tutulduğu, Ortaçağ'da görülen "commenda" ve takiben "collegentia" adlı ortaklıkların modem görünümü olduğu söylenebilir5. İşte şirkete verilen "komandit" ismi de yatırımcı ile müteşebbis arasındaki "commenda" olarak adlandırılan sözleşmeden gelmektedir.

728 Komandit şirketi kollektif şirketten ayıran yegane özellik ise ortaklardan en az birinin sorumluluğunun sınırlandırılmış olmasıdır. İşte sorumluluğu belirli bir sermaye ile sınırlandırılan ortaklara "komanditer", sorumluluğu sınırsız olan ortaklara ise "komandite" ortak denir {TK 304/2).

Komanditer ortakların komandit şirketin yönetim ve temsilinde görev almaları yasaklandığından (TK 309/2, 318/1), bunların sorum-

---

3 Bu veri için bkz. https://www.ticaret.gov.tr/istatistikler/veri-bultenleri, Ocak 2021.

Ayrıntılı bilgi için bkz. (eTK dönemine ilişkin) en kapsamlı eser olarak ARSLANLI, 593 vd.; aynca bkz. K.ARAYALÇIN, 321 vd.; MİMAROĞLU, 311 vd.; EREM, 115 vd.; BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 149 vd.; DOMANİÇ, 452 vd.; İMREGÜN, 136 vd.; TEKİL, 156 vd.; (TK dönemine ilişkin) ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 361 vd.; PULAŞLI, Şerh,§ l7; PuLAŞLI, Genel Esaslar, § 11; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 277 vd.; KARAHANIÇELİKTAŞ, 314 vd.; aynca BiLGİLİfDEMİRKAPI, 179 vd.; AYHANIÇAĞLARIÔzDAMAR, 199 vd.; BAHTİYAR, 99 vd.; BOZKURT, 177 vd.

S Bu konuda bkz. ARsLANLI, 5-8; BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 151 ve dpn. 3; ayrıca "commenda" isimli şirket tilrilnün gelişimine İslam hukukunun katkıda bulunduğu hususunda bkz. ARsLANLI, 6, 8 vd.

luluklarının sınırlandırılmasından ötürü şirkete daha çok yatırım amacı ile iştirak edecekleri ve böylece şirketin elde edeceği kara katılmak imkanına kavuşacakları söylenebilir6.

Sorumluluğu sınırlandırılmayan ortaklar, tıpkı kollektif şirket ortakları gibi olduğundan, onlar hakkında kollektif şirkete ilişkin hükümler uygulama alanı bulacaktır. Bu nedenle TK 304 vd.nda öngörülen özel hükümler tamamen komanditer ortağa yöneliktir.

Yeri gelmişken belirtelim ki (adi) komandit şirket ile paylı komandit şirket (TK 564-572) arasındaki temel fark ise ilkinin aksine ikincisinin sermayesinin anonim şirkette olduğu gibi paylara bölünmüş olması ve komandite ortaklar hakkındaki özellikle şirketin yönetimi ve temsiline ilişkin görev ve yetkileri ile şirketten ayrılmalarına yönelik hükümler hariç tamamen anonim şirket hükümlerine tabi tutulmasıdır (TK 565). *729*

Bir şirketin komandit olup olmadığını belirlerken şüphesiz şirket sözleşmesi hükümlerine bakılacak, buna karşılık ortaklar tarafından şirkete verilen ad ve nitelik tek başına şirket türünün belirlenmesinde yeterli olmayacaktır (TK 306/1). *730*

İşte tam da bu bağlamda kanun koyucu bir yorum kuralı öngörmüş ve komandit olduğu açıkça saptanamayan, yani ortaklarından en az birinin komanditer sıfatını taşıdığı belli olmayan bir şirketin kollektif şirket sayılacağını hükme bağlamıştır (TK 306/2)7.

Öte yandan komanditer ortakların bu sıfatlarının şirket sözleşmesinde açıkça vurgulanması gerekir; aksi takdirde bu ortaklar da komandite sayılacaktı[illegible].

3. KOLLEKTİF ŞİRKEITEN FARKLI OLAN BAŞLICA YÖNLERİ

Yukarıdaki tanım maddesinden de açıkça anlaşılacağı üzere, komandit şirketin kollek:tif şirketten temel farkı, bünyesinde (şirket alacaklılarına karşı) sorumluluğu sınırlandırılmış ve komanditer olarak isimlendirilen ortak veya ortaklar da bulundurmasıdır. Dolayısıyla kollektif şirketten farklı olan yönleri de tamamen bu sınırlı sorumlu komanditer ortak sıfatı nedeniyle gündeme gelecektir. *731*

Nitekim kanun koyucu da sadece bir tanım içeren TK 21l dışında kollektif şirkete ilişkin tilin hükümlere yollama yapmış (TK 305/1,

---

' Bu yönde bkz. MiMAROĞLU, 312; BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 150, l54.

Bu hükmün eleştirisi için bkz. İ.MREGON, l 43-144, l50; aynca bkz. ARSLANLI, 600-60l; komandit **şirkete** bir tüzel **kişinin** ortak olarak katılması olasılığında artık hükmün uygulanma olanağının kalmayacağına da işaret eden DoMANiç, 455-456.

' A.RsuNu, 596.

308,317,328) ve bu hükümlerin ilke olarak komandit şirket hakkında da uygulanacağına açıkça işaret etmiştir. Şüphesiz genelde komandit ortaklığa ve özelde komanditer ortağa ilişkin olarak TK 304-328'de öngörülen özel hüktımlerin saklı olduğu, bir başka ifadeyle öncelikle uygulanması gerektiği unutulmamalıdır.

732 Kotıektif ile komandit şirket arasında ortaklarının konumu nedeniyle gündeme gelebilecek belli başlı farklılıklar ise şu şekilde özetlenebilir[9]:

733 (I) Kollektif şirkette bütün ortakların gerçek kişi olması zorunlu iken, komandit şirkette komandite ortakların aksine komanditer ortakJann tüzel kişi de olması mümkündür (TK 304/3).

Tüzel kişi ortak özel hukuk tüzel kişisi ya da kamu hukuku tüzel kişisi olabilir.

734 (2) Komandit şirkette komanditer ortağın kişisel emeğini ve ticari itibarını sermaye olarak koymasına izin verilmemiştir (TK 307/2).

Buna karşılık komanditer ortak da TK 127/1'de anılan diğer tüm malvarlığı değerlerini, üstelik sermaye şirketleri için öngörülen TK 342 ve 581 'deki sınırlamalara tabi olmaksızın şirkete sermaye olarak getirebilir.

735 (3) Komandit şirket sözleşmesinde komanditerlerin adları ile her birinin taahhüt ettiği sermayenin cinsi ve miktarı da yazılmak zorundadır (TK 307/1, 305/2).

Belirtelim ki aynı konuların TK 307 ile TK 321/5'te düzenlenmiş olması nedeniyle, tekrardan öteye bir anlam taşımayan TK 305/2 hükmü esasen gereksizdir[10].

736 (4) Komandit şirketin gerek yönetimi gerek temsili kanunen komandite ortaklara bırakılmıştır (TK 309/2, 318/1). Şirketi iç ilişkide yöneten ve dış ilişkide kanunen temsil eden kişiler ancak komanditeler olabilir. Bu nedenle komanditer ortaklara ortak sıfatıyla şirketin yönetimi ile temsili görevi ve yetkisi bırakılamaz.

Ancak şirket sözleşmesinde açıkça belirtilmek suretiyle komanditer ortağa yönetim hakkı niteliğinde olmamak kaydıyla bazı işlerle sınırlı bir yönetim görevi verilebileceği gibi (TK 305/2), -şirket sözleşmesinde aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde- komanditer ortağın ticari temsilci veya ticari vekil (BK 547 vd.) sıfatıyla atanmasına da hukuken bir engel yoktur.

Kendisine yönetim görevi ve yetkisi verilmeyen komanditer

---

9 Benzer bir anlatım tarzı için bkz. DOMANİÇ, 457 vd.

10 Bu yönde bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 209.

ortağın doğal olarak yöneticinin yaptlğl işlemlere itiraz hakkı da olmayacaktır (TK 309/3-c.ı). Bununla birlikte olağanüstü" *ve* temel nitelikteki işlemlerde komanditer ortağa da oy hakkı tanınmıştır (TK 309/3-c.2)[12]. Bu kararlar açısından komandite ortaklar gibi komanditer ortaklar da bir oy hakkına sahiptir (TK 309/1)[13].

Öte yandan komanditer ortak da yönetici veya temsilci komandite ortağın haklı nedenlerle görevden alınması, yetkisinin kaldırılması veya sınırlandırılmasl için dava açabilir (TK 308, 219-220 ile TK 317, **235)u.**

(5) TK 3I0/4'te açıkça vurgulandığı üzere emredici nitelikte bir *737*
hükümle düzenlenen denetleme hakkı uyarınca, her komanditer ortak, şirketin mali kayıtlarının doğruluğunu ve geçerliliğini denetlemek, bu anlamda şirketin finansal tablolarını (TK 68/3) incelemek yetkisini haizdir (TK 310/1). Bu inceleme bizzat komanditer ortak veya onun belirleyeceği bir uzman tarafından da yapılabilir (TK 310/2-c.l). Uzmanın şahsına itiraz edilmesi halinde uzman atamasını komanditerfo başvurusu üzerine, kesin bir kararla mahkeme yapacaktır (TK 310/2-c.2-3). Öte yandan komanditer ortağın talebiyle şirket hesaplarını incelemek üzere eksper tayin edilmesi bir çekişmesiz yargı işi olarak kabul edilmiştir [HMK 382/2-e-(4)].

İlke olarak bu yetki sadece iş yılı sonunda kullanılabilmekle birlikte (TK 3 l 0/1), haklı sebeplerin varlığı durumunda mahkeme tarafından şirket işleri ile varhğının incelenmesine her zaman izin verilebilir (TK 3l0/3). İstisnai nitelikteki bu hak öğretide olağanüstü denetleme *hakkı* olarak isimlendirilmiştirH.

Ancak her halde komanditer ortağa tanınan bu denetleme hakkının kollektif şirket ortağın dolayısıyla komandite ortağa tanınan denetleme hakkına oranla (TK 225) daha sınırlı olduğu göz ardı edilmemelidir.

(6) Rekabet yasağına ilişkin kollektif şirketteki düzenleme (TK *738*
230) komanditer ortaklar hakkında uygulanmaz; bununla birlikte komanditer ortak rekabet yasağı kapsamına giren işlerle uğraşır veya bu

---

il OlağanOstO işlemlerde komanditer ortağın oy hakkına sahip olup olmadığına yönelik eTK dönemindeki tartlŞma için bkz. AılsLANLI, 604-606.

11 TK 309/3'ün lafzına yönelik eleştiri için bk.z. MOROĞLU, Öneriler, 132; AKER, 2807 dpn. 25.

1J Bu dO.zenlemenin haklı eleştirisi için bk.z. AK.ER, 2803-281O.

il Bu yönde bk.z. Yargıtay 11. HD'nin 19.11.1973 tarih ve 4529/4579 sayılı karan (ERİŞ, 2061).

11 **AJISLANLI, 609.**

işlerle uğraşan bir şirkete (sorumluluğu smırlandırılmamış)'ıs ortak olarak girerse, komandit şirketin defler ve belgelerini inceleme hakkını kaybeder (TK 311)[17].

Belirtelim ki komandit şirketle rekabet eder konumda bulunan komanditer ortak, açık düzenleme uyarınca sadece şirket belgeleri ile defterlerini inceleme hakkını kaybedecek, buna karşılık TK 310/3'te öngörillen olağanilstil denetleme hakkı ise varlığını koruyacaktır'".

739 (7) Komanditer ortak, iş yılı sonunda gerçekleşen kar payı ile şirket sözleşmesinde öngöıülmüşse sermayesi için ödenecek faizi talep etmek hakkına sahiptir. Bununla birlikte komanditer ortağın şirkete getirdiği sermaye herhangi bir nedenle azalmışsa, bu durumda azalan kısım tamamlanıncaya kadar kar payı ve faiz talep edilemeyecektir (TK 312). Öte yandan komanditer ortak, bu sıfatı nedeniyle şirketin uğradığı zarara da sadece taahhüt ettiği sermaye oranında katılacaktır[19].

Bu arada komanditer ortak usulüne uygun olarak tahakkuk ettirilip ödenen faizler ile kar paylarını, şirket sonradan zarar etse dahi iade etmekle yükümlü olmadığı gibi (TK 313), iyiniyetli olmak kaydıyla usulsüz tahakkuk ettirilerek ödenen kar payları ile faizleri de geri vermek zorunda değildir (TK 314)[20].

740 (8) Komanditer ortağa payını başkalarına devretme hakkı tanınmışsa da devralanın komandit şirkette ortak sıfatını kazanması diğer ortakların onayına tabi tutulmuştur; onaydan kaçınılması halinde ise devreden ile devralan arasındaki ilişkiye BK 632 hükmü uygulanacaktır (TK 315)[21].

BK 632/2 uyarınca adi ortaklıkta ortaklardan biri diğer ortakların rızasını almaksızın payını üçüncü kişiye devreder veya üçüncü kişiyi payına ortak ederse, bu üçüncü kişi ortak sıfatını kazanamayacak,

---

16 Bu yönde bkz. İMREGÜN, 157; AvooĞAN, 69; ayrıca KENDİGELEN, İlk Tespitler, 211; takiben BiLGİLilDEMİRKAPI, l 89 dpn. 13; karş. DoMANiç, 46 l dpn. 4; sadece (herhangi) bir ortaklığa ginnekten söz eden PULAŞLI, Şerh, § 17 N. 46-47; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 11 N. 40-41; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 280.

17 Rekabet yasağı açısından komanditer ortağın durumu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. AYDOĞAN, 66-74.

18 Nitekim bu yönde bkz. ŞENER, Ortaklık.Jar Hukuku, 281; PULAŞLI, Şerh, § 18 N. 46; PULAŞLI, Genel Esaslar,§ 1I N. 40.

19 BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, I55.

20 Esasen eTK 253'ten aktarılan TK 3I4 'e dilinin güncelleştirilmesi amacıyla yapılan müdahalenin yerindeliği konusunda bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 211.

21 Bu maddenin herhangi bir özel anlamı olmadığı ve gereksizliği konusunda bkz. ARSLANLI, 642.

ancak bu kez devreden ile devralan arasında bir (alt) ortaklık ilişkisi kurulmuş olacaktır2[2] (bkz. Kn. 308 vd.).

Bu arada TK 3 l 5 emredici nitelikte olmadığından şirket sözleşmesine bunun aksine bir hüküm konulması ve komanditer ortağın payını devredebilmesi için diğer ortakların onayına ihtiyaç bulunmadığının öngörülmesi de mümkündür2[1].

(9) Nihayet şirket sözleşmesinde aksine bir hüküm bulunmadıkça *741* komanditer ortağın ölümü veya kısıtlanması şirketin sona ermesi sonucunu doğurmayacaktır (TK 328)u. Bir komanditer ortağın ölümü halinde onun mirasçıları komanditer sıfatıyla şirkete ortak olacaklardır (TK 316).

Komanditer ortağın bir tüzel kişi olması durumunda ise tüzel kişiliğin yitirilmesi halinde de gerçek kişilerdeki ölüme benzer bir sonuca varılmalı ve bu durumun şirketin sona ermesine neden olmayacağı kabul edilmelidir2[5].

Buna karşılık farklı bir düzenleme öngörülmediği için komanditer ortağın iflası da komandit şirket açısından bir sona erme sebebidir. Bununla birlikte diğer ortaklar TK 254 uyarınca iflas eden ortağı şirketten çıkarar komandit şirketin kendi aralarında devamını sağlayabilirler (TK 328).

Ancak her halde gerçek veya tüzel kişi olarak komandit şirkette *742* en az bir komanditer ortağın bulunması şarttır. Bu nedenle ortakların ayrılması sonucunda şirkette bir komanditer ortağın dahi kalmaması olasılığında bu şirket, en az iki komandite ortak bulunmak kaydıyla kollek:tif şirkete dönüşmüş sayılacaktır [TK 182/2-(a)].

Öte yandan komandit şirket komandite ortak olmaksızın varlığını sürdüremeyeceğinden, komandite ortağın şirketten ayrılması aynı zamanda şirketin sona ermesine ve tasfiye edilmesine neden olacaktır2[6].

---

11 Bu yönde örnek bir olay için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 06.02.1990 tarih ve 9008/643 sayılı karan (Eıuş, 2071).

13 Nitekim bu yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 22.09.l977 tarih ve 2702/3622 sayılı karan (Batider 1977, C. lX, S. 2, s. 497; özet için bkz. MOROĞLUIKENDİGELE , 235-236).

u Örnek bir karar için bkz. Yargıtay TD'nin 13.04.1962 tarih ve 3541/1671 sayılı karan (Batider 1963, C. il, S. 2, s. 311; özet için bkz. MoROĞLUIKENDİGELE , 236).

15 Komandit şirkette özellikle komanditer ortağa ilişkin ortaklar arasındaki değişiklikler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. ÇAMOĞLU (Poroy/fekinalp), . 421 vd.; bu bağlamda komanditer ortak olan bir tüzel kişinin sona ennesinin şirket üzerindeki etkisi konusunda bkz. ÇAMOĞLU (Poroyffekinalp), N. 423; ayrıca PuLAŞLI, Şerh,§ 18 . 72; PuLAŞLI, Genel Esaslar,§ 11 N. 66.

16 Nitekim bkz. şirketin feshi talep olunmaksızın tek komandite ortağın şirketten çıkarılması için dava açılamayacağı yönünde Yargıtay l l. HD'nin 03.07.1975 tarih ve 2086/4647 sayılı karan (ERiş, 2093-2094); ayrıca bkz. Yargıtay l l. HD'nin 30.06.1983

4. KOMANDİTER ÜRTAĞIN SORUMLULUĞU

4.1. ilke: Sınırlı Sorumluluk

743 TK 319 uyarınca bir komanditer ortağın sorumluluğu taahhüt ettiği sen11aye ile sınırlıd1r. Dolayısıyla sermaye borcunu ifa eden hir komandilerin aıtık şirket alacaklılarına karşı herhangi bir sorumluluğu da kalmayacaktır. Bu sorumluluk TK 236 hükmüne yapılan yollama nedeniyle (TK 317) aym zamanda diğer ortaklarla birlikte, ancak taah. hül ettiği sennaye ile sınırlı bir milteselsil sorumluluktur.

Son düzenleme ile öngörülen TK 321/4 hükmüne göre, şirkete sonradan giren bir komanditer ortak da kendisinin şirkete girmesinden önce doğan borçlardan aynı şekilde, yani koymayı taahhüt ettiği sermaye tutarınca sorumludur[27].

744 Komanditer ortak sermaye borcunu şirkete karşı henüz tamamen ifa etmemişse, şirket alacaklıları ödenmemiş sermaye borcundan do]ayı kendisine başvurabilecektir (TK 322/1-c. l)[28]. Ancak şirket alacaklılarına karşı bu sorumluluk da tıpkı komandite ortaklarınki gibi (TK 317, 237) ikinci derecedendir; dolayısıyla komanditer ortağa başvurulabilmesi komandit şirkete karşı yapılan bir icra takibinin semeresiz kalması[29] veya şirketin sona ermesi şartına bağlanmıştır (TK 322/1-c.3)[30]. Kendisine yapılan başvuru üzerine şirket alacaklısına ödemede bulunan komanditer ortak, yaptığı ödeme oranında sermaye borcundan kurtulacaktır (TK 322/1-c.2).

Kollektif şirkette şirket alacaklılarına tanınan ortakların kişisel malvarlığına ihtiyati haciz yoluyla başvurma imkanı (TK 317, 237/2), komandit şirkette hem komandite hem de komanditer ortağın sorumluluğu açısından aynen geçerlidir. Öte yandan kanun koyucu bir

---

tarih ve 2670/3429 sayılı kararı (ERİŞ, 2052-2053 I); bununla birlikte karş. tek komandite ortağın şirketten ayrılması durumunda şirketin adi ortaklığa dönüşeceği ve bu durumun bir tasfiye nedeni oluşturmadığı yönünde Yargıtay 11. HD'nin 06.11.1989 tarih ve 8 J82/6l02 sayılı kararı (özet için bkz. ERİŞ, 2056).

27 Hükmün yerindeliği konusunda bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 213.

28 Örnek bir karar için bkz. Yargıtay 12. HD'nin 28.12.2016 tarih ve 18426/26292 sayılı kararı.

29 Örnek bir karar için bkz. Yargıtay 12. HD'nin 18.02.1986 tarih ve 85-8290/1838 sayılı kararı (Batider 1986, C. XIII, S. 3-4, s. 319; özet için bkz. MoROĞLUIKENDİGELEN, 237).

30 Bu hükmün eleştirisi ve şirket alacaklısının İİK 89 uyarınca komanditer ortağın sermaye borcunu haczettirebileceği konusunda bkz. DOMANİÇ, 467-468; karş. KARAYALÇIN, 330 dpn. 18.

istisna öngönnediğinden komanditer ortaklar hakkında da komandite ortaklar gibi iflas yoluyla takip yapılabilmesi mümkündür-'[1].

Ayrıca komandit şirketin alacaklısı bu alacağını, henüz sermaye borcunu ifa etınemiş veya koyduğu sermayeyi geri almış bir komanditer ortağa olan kişisel borcu ile -TK 242'de öngörülen şartlara uymak kaydıyla-[32] takas edebilecektir (TK 327). *745*

Şirketin iflası halinde komanditer ortağın ödenmeyen sermaye borcunu talep hakkı artık iflas masasına ait olacaktır (TK 322/2). Bu olasılıkta şirket alacaklıları alacaklarını tamamen tahsil etmedikçe, ortakların kişisel alacaklılarının, komanditerin koyduğu sermaye de dahil olmak üzere şirket mallarına başvurması mümkün değildir (TK 324/1-2). Nihayet alacaklarını iflas eden komandit şirket varlığından tahsil edemeyen alacaklıların, komandite ortakların kişisel malvarlığına başvurma hakkı saklıdır (TK 325/1). *746*

4.2. İstisnaları

TK 319'da benimsenen ilkeye kanun koyucu bazı istisnalar da getirmiş, bu bağlamda şirket alacaklılarına karşı komanditer ortağı bazen tıpkı bir komandite gibi sınırsız sorumlu tuttuğu gibi, bazen de komanditer ortağın sorumluluğunun genişleyeceğini veya yeniden doğacağını hükme bağlamıştır (TK 320-323)3[3]. *747*

Ancak belirtelim ki tüm bu istisnai haller sadece dış ilişki açısından, yani şirket alacaklılarına karşı geçerli olup, iç ilişkide üstlendiği ve ifa ettiği sermaye borcundan daha fazla bir ödeme yapan komanditer ortak diğer komandite ortaklara rücu edebilecektir3[4].

---

31 Bu yönde bkz. ARsLANLI, 641; sadece sennaye borcu bulunan komanditer ortak hakkında uygulanacağı yönünde KURu, Şahıs Şirketleri, 86-87, 96-98; KURu, İcra ve İflas Hukuku, 2636, 2780; BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 157-158 dpn. 10; ayrıca UYAR, İstBD 2016, 114; aksi yönde karş. EREM, 127 ve dpn. 18a; ayrıca bkz. K.ARAYALÇIN, 333.

jl Bu açıdan bkz. ARsLANLJ, 632; EREM, 128; ayrıca BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 158; karş. I<ARAYALÇIN, 330 dpn. 20; DOMANİÇ, 467-468.

jj Tarafımızca da benimsenen bu tasnif için bkz. ARsLANLJ, 632 vd.; takiben İMREGÜN, 168 vd.; aynca bu konuya yönelik olarak TK 321'de yapılan yeni düzenleme hakkında değerlendirme ve eleştiriler için bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 212-213; ayrıca MoROĞLU, Öneriler, 133-134.

34 Bu açıdan karş. adı ticaret unvanında yer alan komanditer ortak dışında şirkette başkaca bir komanditer ortağın bulunmaması durumunda artık şirketin kollektif şirkete dönüşeceğinden söz eden, böylece ortağın dış ilişki açısından da sorumluluğunun sınırsız hale geleceğini dolaylı bir şekilde kabul eden PULAŞLI, Şerh, § 18 N. 10; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 11 N. 5.

4.2.1. Sorumluluğun sınırsız olması

74-8 **TK**'da şu dört halde komanditer ortağın, tıpkı bir komandite gibi sorumlu tutulacağı, bir başka deyişle sorumluluğunun sınırsız olacağı açıkça hükme bağlanmıştır:

4.2.J.J. Adının ticaret ını,anında yer alması

749 Aynı zamanda tüzel kişiliği haiz olan komandit şirketin unvanında TK 42/2 uyarınca komandite ortaklardan en az birinin adı ve soyadı ile şirketi ve türünü gösterecek bir ibarenin bulunması zorunlu olup komanditer ortağın adı ticaret unvanında yer alamaz. Buna rağmen bir komanditerin adı şirket unvanında bulunduğu takdirde, bu komanditer ortak, artık üçüncü kişilere karşı tıpkı bir komandite ortak gibi sorumlu tutulmuştur (TK 320).

Ticaret siciline yönelik inceleme yükümü uyarınca gündeme gelmesi pek muhtemel olmayan bu sınırsız sorumluluk hali için, kanunda aynca zikredilmemiş olsa da şirket ile işlem yapan üçüncü kişinin iyiniyetli olması[35], yani adı unvanda yer alan ortağın komanditer olduğunu bilmemesi veya bilmesinin gerekmemesi şarttır.

4.2.1.2. Şirket adına işlemlerde bulunması

750 Kanun koyucu komanditer ortağa şirketi temsil yetkisi vermemiş, ancak bir tacir yardımcısı olarak atanabilmesine de imkan tanımıştır (TK 318/2). İşte ticari temsilci veya ticari vekil olarak görevlendirilen bir komanditer ortak, bu sıfatını açıkça bildirmeksizin şirket adına hukuki işlemlere girişirse, yapılan bu işlemler nedeniyle iyiniyetli üçüncü kişilere karşı tıpkı bir komandite ortak gibi sorumlu olacaktır (TK 321/1).

Ticari temsilci olarak atanan komanditerin ticaret siciline tescil edilmiş olması olasılığında ise artık üçüncü kişi TK 36/3 uyarınca iyiniyetli olduğu iddiasında bulunamayacaktır3[6].

Her ne kadar TK 318/2'de ticari temsilci (mümessil) ve ticari vekilin yanı sıra ayrıca seyyar tacir memurundan söz edilmişse de eBK 454'ün aksine artık mevcut düzenlemede bu adla bir tacir yardımcısı yoktur. Yürürlükteki hukukumuzda "seyyar tacir memuru" yerine BK 448 vd. hükümlerinde "pazarlamacı" hükme bağlanmıştır. Benzer bir hatanın TK 318/2'nin kaynağı olan eTK 257/2'de de yapılmış ve

---

35 Bu yönde bkz. ARSLANLI, 638; İMREGÜN, 170; ÇAMOĞLU (Poroy/Tekinalp), N. 415; KARAHANIÇELİKTAŞ, 327; PULAŞLI, Şerh, § 18 N. 63; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 11 N. 57 (karş. § 1I N. 5); aksi yönde karş. BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 158-159 dpn. 11.

36 Bu yönde bkz. ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 287.

anılan hükümde hukuken bir karşılığı bulunmayan "ticari memur" teriminin kullanılmış olmasıJi' ilginç bir tesadüftür.

4.2.1.3. Ortaklığın yönetimine katılması

Komandit şirkette yönetim hak ve yetkisi sadece komandite or- 751
taklara tanınmıştır (TK 309/2-3). Bu nedenle ortak sıfatıyla ortaklığın yönetimine katılan komanditer ortağın, tıpkı bir komandite gibi sorumlu olacağı öngörülmüştür (TK 321/5).

Bununla birlikte anılan hükümde komanditerin, sadece öğüt vermesinin, görüş açıklamasının, olağanüstü ve temel işlemler nedeniyle oy hakkını kullanmasının, denetleme hakkından yararlanmasının ve yönetime karışması sonucunu doğurmayacak şekilde şirket içinde ikinci dereceden hizmetlerde çalıştırılmasının, komanditer sıfatıyla sorumluluğunu etkilemeyeceği de açıkça belirtilmiştir. Bu arada komanditerin şirket yönetimine katılması nedeniyle sınırsız sorumluluğuna TK 321/S'in sonunda yer verilen " *komanditer sıfatıyla sorumluluğunu etkilemez"* ifadesiyle dolaylı bir şekilde işaret edilmiştir".

Bu düzenlemede öngörülen yönetime katılma yasağının gerekçesi ise tek yönetici konumunda dahi olabilecek müteşebbis komanditerin bu yolla sorumluluğunun sınırlandırılmasına imkan tanınmamak istenmesi olarak ifade edilmiştir1[9].

4.2.1.4. Sorumluluğun tescilden önce yapılan işlemlere dayanması

Komanditer ortağın sorumluluğunun sınırsız olduğu bir diğer hal 752
ise, şirketin ticaret siciline tescil edilmesinden önce yapılan işlemlere ilişkindir. Kendisinin sınırlı sorumlu ortak olduğunun işlemin tarafı üçüncü kişilerce bilindiğini ispat edemeyen komanditer ortak da kuruluş aşamasında yapılan bu işlemlerden kaynaklanan şirket borçlan için, tıpkı bir komandite ortak gibi sorumludur {TK 321/2).

Belirt.elim ki öğretide bu hallere ayrıca şirket sözleşmesindeki 753
(şekli veya içeriğe yönelik) eksiklikler nedeniyle sorumluluk eklenmekteyse de"', bu olasılıkta şirket tilzel kişilik kazanmadığı sürece, art.ık bir komandite gibi sorumluluktan değil, sadece adi ortaklığa

---

J' Bu konuda bkz. MiMARotLu, 321.

-" **ARSLANLI, 603.**

.„ KARAYALÇIN, 326; ayrıca bkz. ARSLANLI, 603-604.

" itekim bu yönde bkz. İMREGÜN, 172; aynca bkz. ve karş. tescilden önce müşterek unvan altında yapılan işlemlerden dolayı da sorumluluğun sınırsız hale geldiğinden söz **e.den ARSLANLI, 638.**

ilişkin hükümler kapsamında tüm ortaklarla birlikte sınırsız ve üstelik birinci derecede sorumluluktan söz edilebilir.

4.2.2. Sorumluluğun genişlemesi

754 **TK**'da şu iki durumda ise komanditer ortağın sorumluluğunun genişleyeceği açıkça hükme bağlanmıştır:

4.2.2.1. Paradan başkaca sermayeye biçilen değerinyllksek olması

755 Komanditer ortak kişisel eınek ve ticari itibar dışında her türlü malvarlığı değerini sennaye olarak getirebilir. Öte yandan paradan başkaca sermayeye biçilen değerin de şirket sözleşmesinde gösterilmesi zorunludur (TK 305/2, 307/l).

Getirilen bu sermayeye ne şekilde değer takdir edileceğine yönelik (örneğin TK 343'te olduğu gibi) özel bir düzenleme öngörülmediğinden, ortaklar paradan başkaca sermayeye serbestçe değer biçebilirlei-4[1]. Bu nedenle komanditer ortağın taahhüt ettiği ayni sermaye için mahkemece atanmış bilirkişiler tarafından hazırlanmış değerleme raporunu, tescil için ibrazı zorunlu başvuru belgeleri arasında arayan TSY 64/1-(c) hükmü kurallar kademelenmesi ilkesine aykırıdır.

İşte ortaklarca yapılan ve şirket sözleşmesine geçirilen kaydı değer ile şirkete getirilen nakit dışı sermayenin gerçek değeri arasında şirket aleyhine bir fark bulunuyorsa, bir başka deyişle takdir olunan değer gerçek değerin üstünde ise, aradaki bu fark oranında komanditer ortağın şirket alacaklılarına karşı sorumluluğu genişleyecektir (TK 321/3).

Her ne kadar TK 321/3'te komanditerin getirdiği sermayeye şirket sözleşmesinde biçilen değerin, bu sermayenin konulduğu andaki değerinin "altında" olduğunun ispatından söz edilmekteyse de, burada kastedilen şirket sözleşmesinde değerin gerçeğinden daha yüksek gösterilmesi olduğundan, bu kelime "üstünde" olarak anlaşılmalıdıı-4[2].

4.2.2.2. Komanditerin sermayesini aşan oranda sorumluluk üstlenmesi

756 Komanditer ortağın sorumluluğu ilke olarak taahhüt ettiği sermayeyle sınırlıdır. Bununla birlikte ortağın bu sermayeyi aşan oranda sorumluluk üstlenmesine de hukuki bir engel yoktur. Bu nedenle

---

41 ARSLANLI, 613.

,l Bu konuda ayrıca bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 213; takiben BiLGİLİIDEMİRKAPI, 188; aynca bkz. ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 29 l; karş. AYHANIÔZDAMARIÇAĞLAR, 204.

komanditer ortak, koymayı taahhüt ettiği sermayeyi aşan bir tutar ile sorumluluk üstlendiğini yazı ile bildirmiş veya ilan etmişse üçüncü kişilere karşı bu tutar kadar sorumlu olacaktır (TK 322/3).

Yazılı bildirimde sorumluluk sadece bildirimin muhatabına karşı genişlerken, ilan yapılması halinde ise sorumluluk -ilanda açık bir sınırlama yapılmadığı sürece- ilandan sonra bu sıfatı kazanan tüm şirket alacaklılarına karşı genişleyecektir.

4.2.3. Sorumluluğun yeniden doğması

Bilindiği üzere sermaye borcunu tamamen ifa eden komanditer ortağın sorumluluğu da ilke olarak sona erecektir. Bununla birlikte komanditerin getirdiği sermaye herhangi bir nedenle azalmışsa, noksan tamamlanıncaya kadar bu ortağa kar payı ve faiz ödenemeyecektir (TK 312). İşte azalan sermaye henüz tamamlanmamasına rağmen şirketten kar payı veya faiz tahsil eden komanditer ortağın sorumluluğu, şirket alacaklılarına karşı aldığı kar payı veya faiz nedeniyle, ancak tamamlanmayan sermaye payı oranında yeniden doğacaktır. *757*

Getirilen sermayenin azalmasının nedeni komandit şirketin faaliyet yılı sonunda zarar etmesi olabileceği gibi, bu azalma sermaye borcunu ifa eden bir komanditer ortağa sonradan sermayesinin kısmen veya tamamen iade edilmesi gerekçesine de dayanabilir[13].

[1] Bu son gerekçe için aynca bkz. ARSLANLI, 635-636.

KAVRAM İNDEKSİ*

-A-

Aciz vesikası 607

Actio pro socio (ortak davası) 59, 176, 229, 235, 273, 432, 456, 536, 553,645

Açık kapı ilkesi 64, 77

Adi **komandit şirket** 1, 20, 24, 25, 61, 62, 70, 75,402,408,479,725 vd.

Adi şirket 1, 4, 8, 14, 15, 18, 19, 20, 23, 32, 33, 37, 40, 44, 45, 51, 55, 57, 61, 62, 70, 75, 78, 80 vd., 401, 410, 465, 477, 478, 496, 502, 504, 506, 509, 536, 538, 541, 542, 545, 553, 575, 596,660,666,740,749

Affectio societatis 17, 32, 38 vd., 44, 47,51,89,97,99,251,254,260

Ağır kusur 267, 270, 534

Aktif ortak 94, 96, 162, 199, 205. 31O, 381

Alacağın devri 304, 428

Alacak hakkı 121, 138, 223. 232. 345,436,559,564,570

Alt **katılım** 300, 302, 304, 308 d.

~ şirketi 93, 308, 31O, 311

Anonim **şirket** 4, 7 vd., 12, 14, 22, 24, 40, 50, 52, 62, 63, 7I, 76, 77, 89, 103, 107, 108,158,252, 257, 340, 405, 407 d., 417, 419, 422, 423, 426, 442, 446, 448, 449, 451, 453, 455, 458, 472,481,487,565,585,729

Ara dönem bilançosu 297

Aslan payı

~ anlaşması 557

~ ortaklığı 43, 251, 560

Aşırı yararlanma 141

Aşkın zarar 434, 435, 440

Avans 237, 238, 274, 285, 396, 398, 434,440,565,598,649,718

Ayıptan ve zapttan sorumluluk 224, 231

Ayni

~ katılım payı 223, 224, 397, 416

~ sennaye 36, 221, 223, 224, 416, 418 vd., 426 vd., 433, 435, 436,438,440

- teminat 330

Ayrılma payı (akçesi) 331,541,569, 571, 627, 635, 644, 645, 649 vd.

-B-

Bağlıbk (sadakat) borcu 252 vd., 257, 260, 266, 293, 313, 329, 364,542

Ba it

- sennayeli şirketler 75

~ yargılama usulü 401, 455 vd., 698

Kavramlann karşısındaki sayılar, kitapta o kavramın zikredildiği kenar numaralarını göstermektedir.

IkHrli
- (sabit) sermayeli şirketler 76
~ süreli şirket 354, 355, 357, 361
Belirsiz sOreli şirket 353 vd., 357, 361,373,512,677
Bilanço 72, 235, 297, 331, 391, 398, 445, 463, 536, 540, 557, 573, 651,653,715,721,722
Bilgi alma
~ haklan 47, 290
~ ve inceleme davası 298
~ ve inceleme hakkı 40, 289 vd.
Bireysel yönetim 164, 165, 189,291
Birleşme 8, 9, 16, 39, 119, 146, 371, 379, 400, 401, 461, 526, 610, 658,673,695
~ sözleşmeleri (organizasyon / örgütlenme sözleşmeleri) 48, 122
Birlikte
~ mülkiyet 96, 109, 110
~ temsil 207, 585 vd., 592, 704, 707,708
~yönetim 164,187,189,531
Borca katılma 281
Borçtan kurtarma 280 vd., 330
Borsa İstanbul Anonim Şirketi 50
Bozma sözleşmesi 352
Bozucu koşul 304, 431
Bölünme 4, 8, 9,401,461,526,611
Büyük (ölçekli)
~ işletme 459
~ sermaye şirketi 459, 462

-C-

Cebri icra 668
Ceza koşulu 232, 258, 357, 547
CUz'I hnleftyet 304

-Ç-

Çekişmesiz yargı 700, 737
Çıkarılma 40, 63, 82, 233, 300 vd., 314 vd., 344, 360, 512, 526, 540, 555, 571, 623, 629, 630, 636 vd., 651, 655, 656, 724, 742
Çıkarma davası 320, 547, 639, 643, 645
Çıkma 4, 40, 59, 60, 63, 64, 82, 300 vd., 314 vd., 344, 357, 360, 487, 571, 625, 629 vd., 65I, 655,656
Çıplak pay 446
Çifte
~ şirket 103
~ temsil 256
Çoğunluk ilkesi 485

-D-

Dava
~ ehliyeti 56, 126, 405, 478
~ takip yetkisi 127
~ (}arın) yığılması 389
Değişir sermayeli şirketler 64, 77
Değişken sermayeli yatırım ortaklıkları 77
Denet 40,60,64,78,456,465
Denetleme hakkı 59, 486, 538 vd., 542,720,737,738,751
Denkleştirme 262, 263, 272
Dernek 19,30,48,89, 103,132
Devam kaydı 316 vd., 344, 345, 348
Devir sözleşmesi 304, 428, 571
Dış üstlenme sözleşmesi 281

Doğrudan doğruya temsil 198, 202, 203,209,216
Dolaylı temsil 198 vd., 280, 281
Donatma iştiraki 1, 85
Dönem
~ karı 236, 564
~ net karı 236
~ zararı 236, 247, 564
Dürüstlük kuralı 48, 99, 155, 190, 229,252,376,561,677,678

-E-

Eda davası 298, 645
Ek
~ ödeme 71, 72, 719
~ ödeme ve yan edim yükümlülükleri 71
~tasfiye 456, 724
Ekonomik amaç 23, 24, 29, 30, 89, 90
Eksik şirket 52
Elbirliği
~ halinde borç ilişkisi (kollektif borç ilişkisi) 68, 121
~ mülkiyeti 4, 109 vd., 127, 131,164,198,269,351,478
Elektronik ürün senedi 421
Emre yazılı senet 428
Envanter 39 l, 715
Esas
~ sermaye sistemi 76
- sözleşme 8, 63,407,419,434, 437,451
E er
- sahibinin mali hakları 422
~ sözleşmesi 78, 252
E naf işletmesi 25, 30, 90, 483

-F-

Faaliyet raporu 237
Faktoring şirketleri 9, 89, 409
Faydalı model 131, 138, 415, 421
Feragat 149,150,216,529,584,706
Feshi ihbar 637,643,676 vd.
Fesih bildirim süresi 357, 359
Fiil ehliyeti 56, 57, 108, 130, 141, 294,405,407,478
Fiili
~ şirket 52
~ zarar 171
Fikri mülkiyet hakları 121, 22l, 223, 277,415
Finansal
~ kiralama şirketleri 9, 409
~ tablolar 235 vd., 240 vd., 461, 540,558,564,737
Finansman şirketleri 9, 89, 409

-G-

Garanti sorumluluğu 233, 436, 439, 440
Gecikme tazminatı 232, 435, 440
Geciktirici koşul 304
Gemi sicili 42l
Genel
~ (yazılı) yargılama usulü 457
~ temsil yetkisi 147,209
Genelkurul8,40,47,50, 76,485
~ kararları 453, 456
~ kararları aleyhine iptal davası açma hakkı 40
~ (a) katılma hakkı 7, 40
Gizli
~ ortak 94, 96, 291

- şirket 9.€\'d.. 97. 99 vd., 143, 1fi2. 196. 199. 205. 291.381

-H-

Had13fı. 125. €51.417. 445 vd., 552, 607. 609. 61J. 686
- ıuıanağı 607
-yolu)la ıakip479, 598

Hak
- düşürücü süre 322, 454, 639
- ehliyeti 56, 108, 404, 406 vd., 583

Hakem 149, 562, 700, 706

Hakkın kötüye kullanılması 74, 357, 454

Hakh sebep
~ (le) çıkar(ıl)ma 316,637 vd., 645
~(le) çıkma 40, 63, 316
~ (le) fesih 315, 364, 368, 663, 680

Haksız fiil 56, 122, 273, 507, 537, 590,600,655,656,711

Halefiyet kaydı 344

Halka açık anonim şirketler 9 40 417

Hesap dönemi 235 vd., 246, 247, 358

Hile 534

Hizmet
~ edimleri 36, 47, 268, 417
~ sözleşmesi 98, 103, 185, 197, 225,252,441

Hukuki
~ görünüş 204,212, 496
~ güvenlik ilkesi 454

Hususi şirket 94

-1-

lbra 154, J.10

icra
~ emri 617
~ takibi 229, 393, 438, 604, 607,611, 616, 617, 679, 693. 744

iç üstlenme sözleşmesi 281

idare merkezi 108, 405

iflas 51, 59, 60, 64, 149, 315, 319, 323, 347, 348, 350, 469, 479. 487, 524, 526, 564, 593, 598. 604, 609, 613 vd., 619 vd., 637, 643, 645, 663, 670, 671, 690, 697, 699, 719, 724, 741, 744, 746
~ davası 617
~ idaresi 72, 319, 350, 613, 616, 697,699
~ masası 347, 350, 564, 598, 616,637,671, 746
~ memuru 689
~ (ın) ertelenmesi 149

İhbar 168, 373, 445, 446, 587, 631, 635, 637, 640, 643, 676 vd., 683,685,686

İhmal (hafif ve orta kusur) 190, 204, 267,270

İhtar 159, 168, 434, 435, 440, 506, 587,640,685,687,704

İhtirazi kayıt 562

İhtiyari dava arkadaşlığı 128, 129

İhtiyati
~ haciz 445,612, 744
~ haciz zabıt varakası 607
~ tedbir 194, 298, 367, 418, 422

İkale sözleşmesi 352

İmkansızlık 227,231,339,340,665

İnceleme raporu 453, 454

infisah 337, 445, 541, 554, 555, 609, 661, 662, 664 vd., 674, 688, 689
İpotek 224
İptal davası 40, 561, 562, 637, 639
İrade bozuklukları 141
iradi temsilci 294, 579, 581, 594
ispat şekli 137, 319
İstifa 186, 215, 524, 593
İş ortaklığı 106, 126, 134, 163, 236
İşletme konusu 22 vd., 107, 136, 146, 148, 150, 159, 168, 227, 235, 334, 340 vd., 363, 364, 392, 406 vd., 451 vd., 502, 529, 544, 582 vd., 665, 681, 692, 716
İtibari değer 77
İtiraz hakkı 173 vd., 190, 265, 533 vd., 669, 679, 736
İyiniyet 52, 160, 179, 205, 212, 419, 423, 504, 517, 535, 584, 585, 586, 595, 607, 707, 713, 739, 749,750
İzin sistemi 405

-J-

Joint venture 106

-K-

Kabul 149,150,529,584,706
~ sözleşmesi 305
Kambiyo
~ senedi 151,439,415, 607
~ taahhüdü 149
Kamu
~ alacağı 71, 686
~ düzeni 29,141,451 vd.
~ tüzel kişisi 132, 135, 733
Kamuya yararlı dernekler 132
Kanuni temsilci 294,319,323,347, 349,697,700
Kapital faizi 286
Kar payı 9, 26, 125, 237 vd., 249, 304, 333, 443, 445, 514, 541, 557, 559, 562 vd., 568, 570, 573, 649, 662, 686, 718, 739, 757
~ avansı 8, 238, 565
Kara katılmalı hizmet sözleşmesi 98,441
Kasıt 267, 270, 534
Katılım payı 17, 33, 96, 99,120,136, 138, 146, 157, 218 vd., 245, 247,248 vd., 266,268,287 vd., 310, 332, 340, 364, 366, 377, 378, 394, 395, 397, 398, 415, 416
Katılma sözleşmesi 305
Kayıtlı sermaye sistemi 9, 76
Kayyım 527, 591
Kazanç payı 99, 241, 378, 398, 399
Kefalet 23, 30, 64, 330, 527, 603, 607
Kefil 73,149,527,603,607
Kesin
~ hükmün nispiliği ilkesi 605, 617
~ hükümsüzlük 158,237
Kısmi
~ hükümsüzlük 14l
~ külli halefiyet 426
~ sorumluluk 67
Kıymetli evrak 36, 415, 421, 422, 428,446
Kira sözleşmesi 98, 99, 118, 224
Kişi topluluğu 17, 19 vd., 30, 45 vd., 55,85,89,92, 108,405
Kişilik hakları 141, 355, 549, 677

Kişisel
~ def'i 606
- emek 36, 75. 221, 415 vd., 441. 482, 495. 502, 550, 552, *755*
Kollektif şirket 1. 8. 14, 20, 21. 23 vd., 61 vd., 68. 70, 71, 75, 117, 139. 149, 150, 158, 257, 258, 307. 333. 336, 362, 380, 390, 402. 403. 408, 434, 441, 442, 445. 467,469 vd., 478 vd., 484, 485,487,488 vd., 725 vd., 744
Komandit şirket I, 3, 8, 14, 20, 21, 23, 24, 25, 61, 62, 63, 70, 71, 75, 76,145,402,403,408,423, 434, 441, 442, 445, 456, 467, 469 vd., 478 vd., 526, 545, 580, 623, 625, 635, 647, 725 vd.
Komandite ortak 3, 21, 63, 70, 71, 76, 441, 470, 479, 480, 487, 545, 598, 727, 729 vd., 733, 736, 737, 742, 744, 746 vd.
Komanditer ortak 36, 62, 70, 71, 145, 417, 469, 479, 480, 482, 484, 487, 545, 580, 625, 635, 726 vd., 730, 731, 733, 734, 736 vd., 743 vd.
Konkordato 149, 526, 607, 609, 619, 670
Konsorsiyum 106
Kooperatif 1, 7, 8, 20, 23, 24, 30, 36, 52, 61, 64, 72, 77,85, 89,402, 403, 406, 408, 409, 423, 442, 443,453,467
Kripto para 415
Kurallar kademelenmesi ilkesi 412, 755
Kuruluş şirketi 107, 139,340
Kusur
~ karinesi 709
~ (suz) sorumluluk (sebep sorumluluğu) J 22
KOçOk ve orta bOyüklOkteld (ölçekU)
~ işletme 95, 459, 461
~ sermaye şirketi 459
Külli haleflyet 304, 61O

-L-

Limited şirket 2, 8, 14, 20, 23, 25, 36, 49, 52, 63, 71, 74, 117, 252, 253, 365, 408, 417, 423, 442, 446, 453, 472, 473, 480 vd., 486, 487, 493 vd., 545, 632, 682

-M-

Maden sicili 421
Mal topluluğu 19
Manevi
~ tazminat 283
~ zarar 171
Marka 131,138,224,415,416,421
Mecburi dava arkadaşlığı 127 vd., 366,387
Medeni örf ve adet 412
Men davası 194
Merkezi Kayıt Kuruluşu 50
Miras
~ ortaklığı 51, 85, 344, 346
~ sözleşmesi 344
~ (çı) 237, 315, 318,323,344 vd., 376, 381, 625, 630, 633 vd., 647, 648, 655, 666, 689, 697,741
~ (ın) resmi tasfiyesi 380, 390
Muvakkat tasfiye bilançosu 651
Muvazaa 141,451,452,453,639
Müdür71, 78,252,408,456,545

Müflis 347, 350, 613, 616, 637, 670, 671
J\{ilktesep hak 557, 572
Mülkiyet hakkı 7, 109, 121, 138, 277, 326
J\{ilspet zarar 440
J\{ilteselsil sorumluluk 64, 67, 118, 119, 121 vd., 128, 234, 247, 330, 507, 567, 602, 622, 709, 743

-N-

Nakdi
~ katılım payı 397
~ sermaye 36, 221, 416, 434, 436,440
Net aktif değer 77
Nitelikli çoğunluk 157,511,520,526, 527
ormatif sistem (normlara uygunluk sistemi) 405, 406
Noter 21, 316, 427, 435, 493, 501, 505, 506, 626, 639, 640, 679, 685,687,723

-0-

0lağan
~ dışı işler 144, 147 vd., 154, 167 vd., 187, 209, 210, 213, 276
~ fesih 354
~iş 147vd., 154, 167vd., 172, 209 vd., 514, 525, 527, 528 vd., 533,580,584,706
Olağanüstü
~ denetleme hakkı 737, 738
~ işlemler 511, 525, 528, 581, 584,736
~ itiraz hakkı 534
~kararlar 509
Olumsuz yönetim hakkı 533
Ortak
~ amaç 17, 22 vd., 39, 40, 42, 43,44,97, 136,251
~ davası (actio pro socio) 59, 176, 229, 235, 273, 432, 456, 536,553,645
~ girişim 106, I63, 340
Ortaklar kurulu 47, 142 vd., 161, 162, 164, 165, 167, 169, 178, 183, 184, 186 vd., 197, 204, 205, 208, 209, 220, 237, 241, 249, 256, 258, 260, 277 vd., 290, 305, 317, 320, 324, 352, 353, 383, 385, 390, 392, 394, 395, 398, 456, 485, 513, 518, 532, 541, 558, 559, 585, 601, 704
Oy hakkı 59, 64, 145, 156, 320, 469, 485,509, 5IO vd., 539, 736, 751
Oybirliği 59, 60, 109, 157, 178, 21O, 213,233,237,305,317,346, 352, 469, 485, 487, 511, 512, 522, 526, 527, 546, 554, 570, 580, 581, 592, 594, 626, 632, 634,638,665,666,669,672, 675, 692, 696, 697, 700, 701, 707,716,717,722,724
Oyçok.Juğu 60, 157, 178, 187, 213, 241,305,352,469,511,531, 558, 580, 592, 609, 626, 632, 638,672,675,724

-Ö-

Ödemelerin tatil edilmesi 607
Ödemezlik def'i 48, 229, 553
Ön şirket 107, 506

Önemli tasarruf işlemleri 21O. 213
ÖrtOlO
- boşluk 6
- irade beyanı 123, 155, 161, 249.270,305,352,353,355
Öden
~ organ ilkesi 59, 60, 64, 484, 516,580
- yönetim 162, 164
Özel
~ denetim isteme hakkı 40
~ hukuk tüzel kişisi 1, 50, 135, 733
~ temsil yetkisi 147,208,209
Özen borcu 262, 267, 268, 271, 376, 509

-P-

Pasif temsil yetkisi 587, 704
Patent 131,138,370,415,421
Pay
~ defteri 446
~ devri 108, 109, 114, 304, 307
~ sahipleri sözleşmeleri 105
Paylaştırıcı 562, 563
Paylı
~ (müşterek) sorumluluk 67
~ mülkiyet 109,110, 114
Pazarlamacı 750
Portf'ôy yatırım fonu 108

-R-

Rehin
~ açığı belgesi 607
~ hakkı 224
Rekabet
~ **etmeme** borcu 47, 253, 257 **vd., 542 vd., 691**
~ yasağı 40, 47, 59, 60, 63, 64, 154, 190, 253, 256, 257 vd , 266, 364, 377, 486, 512, 538, 540, 542 vd., 600, 738
Rücu
~ hakkı 407, 567, 602
~ ilişkisi 119, 123

-S-

Sadakat (bağlılık) borcu 252 vd., 257, 260, 266, 293, 313, 329, 364,542
Salt çoğunluk 485, 511, 523
Sebepsiz zenginleşme 235, 437, 600, 620,655
Senede bağlanmamış pay 446
Serbesti sistemi 405
Sermaye
~ koyma borcu 8, 48, 70, 71, 401, 413 vd., 685
~ payı 16, 32 vd., 39, 44, 45, 47, 59,60,63,64, 75,138,221,415 vd., 421, 422, 425, 426, 431, 433, 434, 436, 441, 479, 556, 653,757
~ (nin) korunması ve güvenliği ilkesi 418, 433
~ (nin) tamamlanması 511, 554, 567
Sermaye şirket(ler)i 8, 14, 36, 40, 48, 58 vd., 65, 76, 219, 238, 403, 406, 415, 416, 418, 419, 442, 444, 446, 459 vd., 462, 467, 470, 472, 473, 477, 479, 480, 483, 485 vd., 500, 545, 552, 556,559,573,583,734

Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket 1, 8, 20, 61, 63, 71, 76,402,403,408,423,467, 725
Sınai mülkiyet hakları 131, 138, 421
Sınırlı
~ ayni hak 36, 224, 417, 425
~ sayı ilkesi 3 vd., 467
~ sorumluluk 67, 124, 743 vd.
Sınırsız sorumluluk 72, 124, 188, 289, 301, 380, 434, 470, 472, 484, 487, 488, 493, 496, 498 vd., 539, 552, 565, 600 vd., 672,677,680,749,751
Sır saklama yükümlülüğü 293, 295
Sigorta ve reasürans şirketleri 9, 417
Son bilanço 398, 540, 721, 722
Sonuca katılmalı sözleşmeler 18, 40, 97 vd.
Sorumluluk davası 40, 456, 536
Sorumsuzluk anlaşması 102, 270
Sözleşme
~ cezası 685
~ serbestisi 3, 475, 476, 481, 503, 508, 560, 570, 638, 649, 660,696
Sulh 149, 529, 584, 706
Sürekli
~ borç ilişkisi 41, 52, 688
~ edimli sözleşme 47,325,333, 334,368,392

-Ş-

Şabıs şirketleri 40, 48, 58 vd., 65, 75, 144, 257, 316, 343, 347, 362, 380, 406, 418, 419, 432, 445, 446, 452, 456, 460, 467 vd.
Şerh 418, 419, 421 vd., 426, 433
Şirket
~ sırrı 252, 260, 293 vd., 486, 538
~ (in) feshi 190, 196, 233, 242, 258, 273, 278, 299, 315, 316, 341, 343, 368, 373, 445, 446, 458, 506, 512, 523, 526, 539, 541, 547, 556, 632, 637, 643, 644, 674, 677, 681, 684 vd., 742
Şube 189, 531, 585

-T-

Tabiiyet 405
Tacir 56, 57, 90, 132, 364, 402, 405, 407, 467, 479, 499, 504, 583, 598, 613 vd., 621, 644, 671, 719,723
Tahkim 149, 159, 503, 529, 584, 706
Takas230,245,606, 745
~ defi 605
Takip ehliyeti 126
Tapu sicili 131, 306, 326, 423, 425, 426
Taraf ehliyeti 56, 108, 126
Tasarım 131, 138, 415,421
Tasarruf
~ işlemi 109, 210, 213, 228, 304,425,426,428,429
~ sözleşmesi 46
~ yetkisi 319,421, 613
Tasfiye
~ amacı 261, 375, 377, 409, 613,658,692,706,716
~ bakiyesi 110, 570, 714, 722
~ davası 387
~ görevlisi 376, 380, 381 vd., 390,395
~ payı 111, 112, 124, 125, 304, 327, 328, 331, 345, 347, 350,

351, 357, 360, 369, 399, 443, 445, 446, 487, 556, 569 vd., 637,643,653,668,686,722
~ payının haczi 668
~ (den) dönme 346, 349 vd., 353,724
~ (siz) infisah 673
~ (siz) sona emıe 334,379,623, 644,658,695

Tuşınır 36, 47, 121, 221, 223, 329, 330, 393, 394, 415, 418, 419, 421, 424, 427 vd., 433, 435, **446**

Thşınmaz 36, 45, 47, 70, 108, 118, 121, 131, 138, 149,150,221, 223, 224, 227, 253, 277, 305, 306, 330, 394, 409, 415, 416, 419, 421 vd., 425 vd., 427, 435, 453,478,527,613,639,717

Tek kişi
~ mülkiyeti 96, 109,124,326
~ (lik) şirket 20, 28, 42, 49, 74

Temel işlemler 145 vd., 147,511,525, 526,527,533,751

Temerrüt 159, 231, 233, 433, 434, 440,685
~ faizi 232, 286, 434, 438, 440, 574

Tescilsiz iktisap 426

Tespit davası 322, 661

Tevdi418,419,421,422,428,433

Tevkil yasağı 705

Ticaret Bakanlığı 8, 401, 405, 448, 449,451,461,489,726

Ticaret
~ sicili 18, 50, 56, 107, 108, 132, 140, 405, 407, 418, 421, 423, 429, 430, 433, 437, 449, 472, 489, 496, 499, 500, 501, 505 vd., 578, 582, 586, 588, 595, 609, 626, 648, 655, 689, 692,704,707,713,714,719, 723,724,749,750,752
~ sicilinin olumlu etkisi 407, 408
~ şirketi 1, 8, 18, 56, 61, 80, 85, 107, 132, 139, 140, 146, 371, 379, 400, 402, 403, 405, 408, 412, 425, 465, 467, 473, 478, 488, 489, 497, 499, 557, 598, 610,673,725
~ unvanı 56, 57, 132, 364, 402, 405, 407, 478, 491, 499, 502, 526, 582, 588, 628, 647, 681, 692,723,725,727,747,749

Ticari
~ defterler 452, 461, 514, 530
~iş232,257,543,545
~ işletme 24, 25, 30, 36, 90, 98, 99, 132, 138, 140, 146, 147, 150, 221, 270, 326, 371, 379, 400, 415, 421, 426, 483, 496, 497, 514, 527, 550, 614, 644, 657,658
~ itibar 36, 75, 221, 226, 415 vd., 482, 495, 552, 734, 755
~ örf ve adet 412, 476
~ sır 552
~ temsilci 147, 150, 151, 197, 257, 521, 543, 580, 581, 590, 594,736,750
~vekil 147,197,257,521,543, 581,736,750

Toptan satış 527, 540, 717

Trafik sicili 13l, 421

Tür değiştirme 8,401, 461,472,489, 526, 611, 726

Türk Patent ve Marka Kurumu 421

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası 9, 50
Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketi 9, 50
tüzel kişilik perdesinin kaldırılması 74

-U-Ü-

Uçak sicili 421
uıtra vires 406 vd., 452, 583
ücret hakkı 442, 702

-V-

Vakıf 19, 132, 426
Vazgeçilmez hak 51O, 572
Vekalet
~ sözleşmesi 48, 86, 149, 182, 183,252,256,288
~ (siz) işgörme 170, 179, 184, 185, 193, 200, 235, 264, 265, 275,288,575,576
Veto hakkı 63

-Y-

Yazılı oy 155, 513
Yedek akçe 22, 64
Yenilik doğuran
~ dava 368, 645, 661, 674
~ hak 191,192,356,674
~ karar 674, 684, 686
Yerleşim yeri 56, 57, 133, 366, 405, 502
Yetersayı 143, 158, 256, 320, 352, 512,639
Yetki
~ belgesi 210,213
~ (nin) geri alınması (azil) 186, 188, 191, 197, 215 vd.
~ (siz) ortak 184, 265, 275
~ (siz) temsil(ci) 200, 203, 214, 408,583
Yokluk 158, 453
Yönetici
~ ortak J34, 149, 164, 170, 172, 176, 181 vd., 190, 193, 197, 205, 2lO, 242, 254, 256, **258,** 265, 268, 283, 291, 305, 364, 523,524,534,651,653
~ üçüncü kişi 167, 176, **186,** 197,254,264,275
Yönetim
~ kurulu 71, 76, 163
~ kurulu üyesi 40, 252, 257, 441,456,545
~ yetkisi 99, 146, 147, 159, 161, 164, 166, 167, 170, **181,** 183 vd., 196,197,205 vd., 210, 212, 216, 217, 254, 258, 265, 289, 291, 299, 376, 524, 526, 534

-Z-

Zamanaşımı 78 vd., 246, 259, 273, 278, 282, 284, 325, 331, 332, 399 vd., 454, 465 vd., 548, 564, 610,618 vd., 693, 710
Zararı giderme yükümlülüğü 262 vd.
Zilyetliğin devri 428

MADDE İNDEKSİ*

[1]
T.C. Anayasası

35 7
36 127
48 7
90 7
148 7
171 7

[2]
Türk Ticaret Kanunu {TK)

1 412
1/1 476
1/2 476
2/1 248
3 232,434,440
4/2 455
8/1 232,573
8-9 286
11/3 138,372,379,426,658
12 504
12/1 90,132,203,614,644
12/2 583
14 95
16 132
16/1 30,56,132,402,405, 467,499,598,613
18/1 132,598,613,614,671
19 232
20 285,286
32/1 421
32/2 18,405
36/3 407,505,586,707,750
36/4 586,595,655,713
39/1 582,588
39 vd. 56,405
40/1 132
40/2 588
42/1 502
42/2 402,725,749
43/1 26,407
45-46 502
47/2 624,628,647
54 vd. 549
64/1 452
68 235
68/3 558,737
82/8 723
88/1 452
115/2-(a) 331
124 8,58,401
124/1 l,61,64,85,402,403, 405,408,467,598
124/2 61,64,402,403,405, 407,467,488,725
124-210 8
124 vd. 1,8,476
125 8,401,404,408

• Madde numaralarının karşısındaki koyu olmayan sayılar, kitapta o maddenin zikredildiği kenar numaralarını göstennektedir.

12/J I. C.(;. 404. 40<.i .t . AC>Q

12,2 (,f,_ 40<i. 40fı, 40. 409. 4..5 3

12t; 8. 10. 4. 6. R. 401. 410.412.476.625

126/1 4)6

127 33.'22).414.482

127/1 415.417.495.552.734

127/1-(a) 58

127/1-(■-l) 415

127/1-0) 221.4J5

127/2 417

127-132 R,401,413

128 41R,419,424,425,427, 428,433,434

128/1 431,553

128/2 4)8,419.420,42),422, 423,426,427,428,552

128/3 138,425,427

128/4 426,428

128/ 426

128/6 423,426,429

128/7 58,59,432,434,435, 440,456,540,553,685

128/8 422

129 434

130 233,436,437,440

130/1 436

130/2 437,440

130/3 438,440

130/4 440

131/1 419,552

131/2 224,416

131/3 225,441

132 442,573,575

133 8,58,401,443,446

133/1 445,668,686

1.\3/2 446.4i

133/.\ 44.44-

133/4 +Vi . .W-. 6.6

13411 445

134-194 8.401

135 5

13_ 2 460.461

136/4 610.658

137 5

140/2 331

140/5 331

141/1 331

147/4 461

149/I 58

149/5 461

151 58

151/2 526

151/6 26

152 455

152/3 610,673

153/1 610,658,673

155 58

156 58

158 400

158/1-2 693

158/2 610

158/4 610

160 58,526,61l

164 58

169/4 461

171/2 461

171/4 58

173/2 526

174 58

178/6 610

180 1,611

181 58

182/1 625
182/1-(a) 635
182/2-(a) 742
182/3 644
183/3 331
184/1 58
186/3 461
189/1 58
189/1-(e) 526
192/1 322
193/3 58
194/1 146,371,379,400
194/2 146
194/3 140,644,657
195/6 58
195-209 8,401
196 58
197 58
198/1 58
201/1 58
202/2 79,331,466
203 58
208 58
210 8,401,448,449
210/1 449
210/2 450
210/3 26,29,451,452,453,454
211 20,21,24,25,470,483,491,492,498,499,731
211-303 8,474,488
211-328 476
212 45,501,513,624,626
212/1 501
212-214 494
213/1 405,502
213/1-(c) 56
213/1-(d) 26,582,665
213/1-(e) 37,414,419,441,550,552
213/1-(f) 502,580,585
213/2 475,503
214 504
214/1 84,122,139,504
214/2 504
215 505
215/1 505,506,582
216 107,504,578
216/1 507
216/2 122,507
217 475,481,508,518,560,577,631,638,649
218 61,484
218/1 516,519,520
218/2 521
218-223 518
218-231 508
218 vd. 509
219 456,508
219/1 522
219-220 540,547,736
220 456,469,508
220/1 523
221/1 178,469,531,533,534
221/2 531,532,587
222 534
223 149,150,159,210,528
223/1 469,485,511,514,525,527,529,581,582,584
224 574
225 62,475,486,508,538,539,737
225/1 538
226 62,511
226/1 157,469,475,485,508,510

22{,/l 4◆Q.4R5.4R7.◆11.526.5l2.◆4f,.SR0.5Q2.624.fi2fl. fl32
226/◆ 4k5. SI J
227 4'i6.572
227/1 ɹ';H, 241,322,469,540,558,56)
227/2 540,561,562
227/◆ 84,563
227/4 572
228 442,557
228/1 551,557,572,573
228/2 475,508,557,572
229 469,551
229/1)46,220,247,395,485,51l.554,567
229/2 236,554,564
230 62,738
230/1 257,260,543,546
230/2 257,546
230-231 253,486,542
231 442,547
231/1 258,547
231/2 79,258,259,466,469,512,547,548
231/3 258,540,547
232 107,405,499,505,578
232/1 578
232-242 577
232 vd. 475
233 150
233/1 26,408,577,582,583,585,588
233/2 585,707
234 56
234/1 587,588,597
234/2 537,590
235 456,547,591,736
23S/1 540,591
23S/2 594
236 475,578.743
236/1 70,117.470.4-9.49.600,615
236/2 307,600.624.62-.635
236/3 566,577,601 62-
236-237 62
236-242 599
237 498,604,744
237/1 117,124,470.479.567.597,603,604.607.609.612,616,693
237/2 612,744
237-238 70
238/1 605
238/2 479,604,612,613,615,617
239 598,718
240 671
240/1 479,604,612,613,617
240/2 614
241 551,598,615,616
242 606,745
242/1-2 606
242/3 606
243 84,664
243/1 336,469,487,555,637,666,675,677,678
243/1-(b) 75,551,554,619,670,672
243/1-(c) 658,673
243/1-(d) 107,506,541,687
243/1-(e) 637,671
243-252 659
243 vd. 456,660
244 475
244/1 338,663

245 190,362,523,539,540,632
245/1 26,363,364,681
245/1-(b) 685
245/1-(d) 663,682
245/2 365,682
246 431,540,551,555,640,683,685
246/1 685
247 669,677,679
248 637,679
248-249 487
249 668
249/1 125,445,446,686
249/2 445,686
250/1 689
250/2 469,648,689
251 691
251/1 524,593,690
251/2 689
252 469,667,671,690
253 336,487,630,633,643,660
253/1 346,469,485,511,634,666
253/2 625,635,666
253-255 62
253 vd. 456,624
254 512,637,671,741
254/1 671
255 316,547,637
255/1 512,555,637,638,667,682,685
255/2 322,540,639
255/3 540,639,642,645
256 669
256/1 512,637
256/2 445,512,637,679,686
256/3 637
257 643,658,695
257/1 644
257-258 326
258 643,658
259/1 648
259/2 648
259/3 627,655
259/4 307,600,621,634,655
259-266 646
260 651
260-263 571
261 652
262 644
262/1 331,653
262/2 331,333,551,653
263/1 653
263/2 654
264 620,634,656
264/1 618,619,620,656,693
264/2 620,656
264/3 622
264-266 619
265/1 622
265/2 657
266 622,656
267 475,570,695,696
267 vd. 380,390
268/1 469,696
268/2 469,697
268/3 455,698
268-303 695
269 343,409,688,692
270 719
271 718
272 699
272 vd. 696

ı1:-1J	4f.t9. 700
27J.f2	C,4() 700
27:4'3	700
2,.,1	449.469.512.540.701
27ıt-277	'H5. 701
27◆	469.540.701
27<,	469
27(,/1	540
277	t;40
278/1	704
278/2	704
279/1	587.705
280/1	690.703
280/2	706
2H0/3	708
280/4	711
281/1	587,704
281/2	704
282	540,586
282/1	469,692,707
282/2	707,713
283	713
284	702
284/1	702
284/2	702
285/1	709
285/2	426,709
285/3	79,466,710
286	714.715
287/1	391,715
287/2	391,715
288	391,715
289	720
289/1	398,540,551,721
289/2	722
290	723
291	378.392.191.19◆ '9◆. 714.716. -,-
292	392.716
292/1	692
293	392.469.692.-ı6
293/1	26
294	343
294/1	394.469,1 —
295	394.469.540.11-
296	717.722
297	395,688.718
298	395,567,719
299	722
300	343,722
301/1	720
301/2	720
301-302	384,539
302/1	720
303	723
304	20,75
304/1	24,25,70,470,479, 483,727
304/2	70,479,728
304/3	3,21,62,733
304-328	8,402,474,725
304 vd.	728
305	419
305/1	45,107,441,474,731
305/2	735,736,755
306/1	730
306/2	730
307	419,735
307/1	735,755
307/2	36,62,75,417,441, 482,495,552,734
308	456,469,474,475,481, 731,736
309/1	469,475,485,736

309/2 62,728,736,751
309/3 145,146,210,525,526, 611,736,751
310 475
310/1 737
310/2 539,737
310/3 737,738
310/4 737
311 26,62,538,738
312 75,739,757
313 739
314 739
315 84,740
316 487,741
317 70,107,405,474,479, 731,736,743,744
318 62
318/1 408,728,736
318/2 484,580,750
319 70,469,479,743,747
320 479,484,749
320-323 70,747
321 479,747
321/1 484,750
321/2 752
321/3 755
321/4 743
321/5 484,735,751
322/1 70,744
322/2 746
322/3 479,756
323 479
324/1-2 746
325/1 746
327 745
328 62,445,456,469,474, 731,741
328/1 487,667
329/1 33,56,77,124
329/2 33,63,71
329-563 8
329 vd. 50
330 9,50
331 24,29
332 33,76,219,552
332/3 401
333 401,405,449
334/1 26
335/1 107
335/2 107
337 20,49
338/1 480
338/2 20
338/3 20
339 419
339/1 45
339/2-(a) 56,405,407
339/2-(b) 26,407
339/2-(c) 33
339/2-(e) 37,414,419
339/2-(j) 37,414
340 481,503
342 76,482,734
342/1 36,219,417,441,495, 552
343 36,76,419,482,552, 755
344 431
344/1 430
347 76
348 441
348/1 442
353 52,401,453,454,455, 458
353/3 458
354 401

360

J54/1 407.408,583
-'55/1 107,405
355/2 578
J56/5 26
365 63
369 252,255
371 56
371/1-2 26,407
371/2 407,408,453,583,692
371/3 585
373/2 204
374 159
374/1 26
376 33,34,76
376/1-2 76
377 149
378 76
380/1 26
388 76,493
390/2 166
390/4 155
391/1-(b) 76
394 441
396 63,253,486
396/1 26,257,258,260
396/3 79,466
397 63
397/2 76
397/4 461
398 449
403 449
407 449
407/3 401
407 vd. 50
408/2-(f) 146
410/1 40
416 155
417 449
418 63
418/2 485
419/2 401
421 63,485
421/2 485
421/3-(a) 26
421/6 26
425 40
429 449
429/3 401
431 449
432/1 344
434 63,449
434/1 485
434/4 401
436 58,156
436/1 512
437 40,486
437/2 298
437/5 455
438 40
445 322
445 vd. 158,456
446 40
447/1-(c) 76
453 401
456/2 401
459 76
460 76
460/2 401
473-475 76
477/1 344
480/1 63
480/3 76
481 71
481-483 48,431

484/2 453
489-490 63
490/1 487
491 vd. 487
493/1 331
493/2 26
493/4-6 331
493-498 63
507 63
509 449
509/1 442,573
509/1-2 76
509/3 238,401
510 442
512/2 79,466
516 449
516/3 401
519 76
523/2-(b) 22
529/1 340
529/1-(b) 26
529 vd. 456
530 401,453
531/1 331
533 407
533/2 343,409
537/3 401
539/2 407,692
541/2 401
542/1-(a) 343
542/1-(c) 719
543/3 343
546/1 455
547 456,724
548 724
548/2 670
549 vd. 456
553 40
554 40
560 79,466
562/4 449
564 63,71,479
564/1 21
564-572 8,402,729
565 729
565/1 63,408
565/2 552,583
566/1 45
568/2 20,480
569 405,419
570 63
571/1 63
572 63
572/1 26
573/1 20,33,49,480
573/2 63,71
573/3 20,24,29
573-644 8
574 493
574/1 20,493
574/2 20,49
575 45
575/1-(b) 26
576/1-(a) 56,405
576/1-(c) 33
577/1-(a) 63
577/1-(e) 63
577/1-(g) 63
578 36,419,482,552
579 481,503
580 33,219,552
581 219,482,495,552,734
581/1 36,417,441
585 107

5fl◆/1	7) 107.405
5 7/1	40R
!'ı-lHl/3	)07
588/4	107
!i9!i	487
595/2-3	63
!i95/4	63
596/2	33)
597	331
599/2	344
602	56, 124
603/5	71
606/1	26
608/2	63
609	442
609/1	573
611/3	79, 466
613	63, 252
613/1	252, 256, 260
613/2	63, 252, 253, 255, 486
614	486
617/4	155, 513
618/1	63, 155, 485
619	156
620	485
620-621	63
621/1	485
621/J-(a)	26
621/2	485
622	456
623	63
626	252, 255
626/1	252
626/2	63, 486
626/3	252
629/1	56, 408, 583
630/2	456
632	56
634	149
635	63
636	456
636/3	331
638	316, 456
638/2	632
638-640	63
640	316
641/1	331
642/1	331
644/1-(a)	456
644/1-(b)	52
647/2	428
700 vd.	73
704/1	439
708	439
796	439
1064-1087	1
1342	84
1343	84
1521	401, 455, 456, 698
1522	401, 449, 459, 460, 461, 462
1522-1523	401, 459
1523/1	459, 461, 462
1523/1-2	58
1523/2	462
1523/3	463
1523/4	463
1524	58, 449
1524/4	401
1525/5	464
1527	449
1527/1	58
1527/2-4	513
1527/5-6	401

1528 513
1530/5 459
1531 12
gm 1/1-(b) 461
gm 1/2 58
gm 7 449

[3]
Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun (YürK)

15 408
16 423
17 449
20 449
42/2 461

[4]
1956 tarihli -eski- Türk Ticaret Kanunu (eTK)

136 85, 402
137 404, 406, 408, 409, 583
138 410
139 415
140 419, 422, 428
140/3 422
142 436
144 442
145 443, 444, 447
145/1 445
145/3 447
163/1 534
165 527, 529
166 574
168 511
169 572
169/1 561
169/2 561
173 547
175 502
176/1 583
179/2 639
182/1 604
188 685
197 637
199-200 642
201/4 621
232 716
253 739
257/2 750
274 448
274/2 451, 452
285/2 423, 426, 428
409/3 453
476/2 423
485-502 85
509/2 423
522 446
523 446
1460 455

[5]
1926 tarihli -eski- Türk Ticaret Kanunu (eTK)

121 85
121/5 85
478-502 85
518-526 94

f6l
TOrk Borçlar Kanunu
(Bf()

1/1	45. 136
1/2	45.137
2/1	136
3 ,·d.	305
12	14J
12/2	319,501,626
13 vd.	138
17	138,141
19	141
J9/1	99
26-27	549
27	141,188,219,327
27/1	227
27/2	141
28	141
30-39	141
40/1	202,588
40/2	199,202,588
40/3	200
40 vd.	203,209,213,216
41	147
41/1	209
41/2	209,212
42/1	216
42/2	216
42/3	217,324
43	593,594
43/1	593
43/2	593
44	217,324
46	154
46/1	214
46-47	200,214,408,589
47	214
49	294.295
50/2	537
61	122
66	122
77 vd.	235,437
83	281
83 vd.	228
89	133
90	434
96	395
97	48,229,332,553
99	222
104	243
112	709
112 vd.	231
114/2	273
115/1	267,270
115/3	270
116	294,295,709
118	232,435
120	574
120/1	232,434
120/2	232
122	434,435,440,574
122/1	232
125/2	232
128	73
129	635
132	330
135	119
136	339,402
139	245
139/1	606
139 vd.	230
146	331,332,454
147/1	78,79
147/1-(3)	564

147/1-(4) 246,273,278,282,331, 332,399,401,465,466
155/1 622
162-168 119,602
163 119
164 606
164/2 602
167 567,602
167/2 119
167/3 119
170 304
173 304,370,431
174/4 259
179/1 258
179/2 232
179-180 547
182 547
183 221
183 vd. 127,304
184/1 138,228,304,428
184/2 138,228,304
185 428
191-193 233,436
195/1 281
196 vd. 281
201 73,281
202 307,326,372,379,400, 658
202/2 657
203/2 488
207 vd. 78
237/1 138,425
237/2 138,425
274 vd. 394
299 vd. 78
348-349 549
357/2 98
386 98,118
386 vd. 78
393 vd. 48
396 252,254,264
397 201
400 264
403 98,441
403/2 99
414 201
430 197
431-433 197
435 197
438 197
448 vd. 750
470 vd. 78
471/1 252
497/2 98
502/2 86,524
502/3 183,288
502-514 183
502 vd. 48
504/3 149,150,183
505 183
506/1 183,254
506/2 252,254,264
506/3 264,271
507 183
508 183,200,201,235
509 183
509/1 200,201
510 576
510/1 277,285
511/2 183
512 183,197,359,524,593, 594
513 183,593,594
513/1 524,593
526-529 184

624	143,178.19-.25.lO 317,320
624/1	157
624/2	157,187,213.352
625	144,148
625/1	146,161,185
625/1-2	154
625/2	164,173.240,265
625/3	147,150,151.167.169. 170,210
626	26,253,254.257,258. 260,274,542
627	274
627/1	200,235,275,275.277. 280,283,286,396.576
627/2	285,286,396,573
627/3	82,83,183,225,287, 288,575
627-631	82
628	262,264,265,266,267, 270,273,274,294,295
628/1	263,268,269
628/2	258,266,267,272
628/3	263,268,271
629	183,186,187,190,192, 197,216,299,664
629/1	187,188
629/2	81,188,194,197
629/3	190
630/1	149,150,182,183,184, 185,200,235,254
630/2	170,182,184,184,193, 200,235,265,275,288, 576
630/3	81,83,183,234,237, 239,241
631	81,99,183,256,291, 384
631/1	289,290,291,297,538

2rt ,•d.	2nn.2.l5.264.26c;.27 . :,75
29	57<,
0	1R4
1	JH4
? ,td.	t:iRL 736
8	)47.151
9/1	277
)	147
5 1/2	210
553	253
553/J	257,260
553/2	258
554/1	197
581 vd.	73
620/1	15,16,17,20,32,85, 89,92,96,218,227
620/2	85,86,87,94,96,100, 139,410
620-645	8,81,82,84,86,108, 124,135,137,183,310, 411,412,476
620 vd.	l,504
621	33,36,82,219
621/J	218,221
621/2	26,35,37,136,218, 219,225,227,394,552
621/3	224,231,416
621-645	87,96,107,136
622	89,200,234,235,256, 391,557
623	89,159,234,235,236, 247,398
623/]	248,557,563
623/2	250,568
623/3	44,99,120,225,251
623-625	82

631/2 290,538
632 144,300,625,740
632/1 146,303,305
632/2 93,146,304,308,312, 312,626,740
632-636 300
633 144,146,233,314,315, 316,317,318,319,320, 321,344,348,357,360
633-636 82,83,300
634 331
634/1 326,331,395
634/1-2 323
634/2 325,327,328,329,330, 331,332
634/3 323,327,331
634-636 314,323,326,346
635 323,327,329,330,332
636 323,330,333
636/1 331,333
636/2 292,333
637 198
637/1 96,199,201,280
637/2 90,96, 130,202,203, 209,213,214,216,229
637/3 82,83,144, 153, 160, 205,207,208,210,211, 212,213,217,229,324
637-638 81,159
637-641 82
638 198
638/1 96, llO
638/2 ll1,112, 114,124,351
638/3 70,96,106, l18, 123, 128,234,263,307,309
639 183,239,331,336,338, 487
639/1 26,144,338,339,340
639/1-(1) 227,258,469,555,665
639/1-(2) 317,343,344,345,469, 666
639/1-(3) 317,347,348,350,667, 668,671
639/1-(4) 146,352,675
639/1-(5) 353,669
639/1-(6) 317,336,354,678
639/1-(7) 190,195,196,227,233, 299,315,341,343,361, 366,387,389,399
639-640 335,336,660
639-645 335
640 336,637,677
640/1 355,357,359,677
640/2 358,677,678
640/3 353,355,677
641 335,376,690
641/1 376
641/2 376
642 224,329
642/1 397
642/2 397
642-643 380
642-644 335,347,380
642 vd. 380
643 125,234,239,332,378
643/1 277,396,397,398
643/2 332,398
644 82,376
644/1 94,96, 144,381
644/2 376,382
644/2-3 390
644/2-4 83
644/3 144,395
644/4 386,391,398
645 81,307,335,400,688

171
818 sayılı -eski- Borçlar Kanunu (cBK)

4�4 750
520/1 15,89
520/2 85,94
520-541 82
522-523 236
526 253
527 287
527/2 82,287
529 191
530 237
530/2 237
532/2 312
533 210
535/2 361

ISI
Tüı-k Medeni Kanunu (MK)

1 412
1/2 6,88,380,412,476
1/3 11
2 259,297,362,365,454, 539,561,683
2/1 99,l55
2/2 74
4 364
6 243,248
9 vd. 21,135
14 294
15-16 141
23 219,251,355,549
23/2 260,355,357,362,373
32 vd. 343
47 19
47/1 55.405
47/2 29
47-55 10.411.412,4-6
47 vd. 478
48 56,108.405,406.407. 583
49 108,405,578.579
49-50 130
50/1-2 56
50/2 579,588.590,711
51 56,133,405
54/3 29
55 89
56/1 19,30
101/1 19
105/1 426
105/2 426
256 vd. 41
373 vd. 41
443 319,349
463/1 349
463/3 21,135
516 344
517 344
527 344
531 344
545 344
599 344,345,634
605 vd. 634
606 635
632 vd. 380
634/1 391
634/2 395
634-635 380,390
635/1 392,394,395
635/3 394
640 51,344,346

646 vd. 41
647 344
676 346
688/1 109
688/3 109,114
688-703 109
701 109
702 109,127,344
703/1 109
705/1 425
705/2 425,426
706/1 138,425
763/1 428
780 425
795 425
840 425
856 425
950 vd. 329
954 vd. 224
1009 421
1010 421
1013 425

(9)
743 sayılı -eski- Türk Kanunu Medenisi (eMK)

52/2 89
55 89

[10]
Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunu (AATUHK)

32 712
33 712
34/1 686
35 71
35/1 117

(11]
Avukatlık Kanunu (AvK)

11 21
12 21
12/-(t) 493
35 210
44 58
44/1-(A) 104

[12)
Bankacılık Kanunu (BankK)

6-12 9
7/1-(a) 89,409
7/1-(b) 417
16-18 9
19-20 9
22-32 9
54/1 84
57/2 409

(13]
Dernekler Kanunu (DerK)

2/a 30

[14)
Devlet Memurları Kanunu (DMK)

28 21, 95
28/1 493

1151
Fikir \'e anat Eserleri Hakkında Kanun (FSEK)

10/2	84
20 vd.	422
48	138
52/4	138

116]
Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketleri Kanunu (FinK)

4-17	9
5/1-(a)	89,409

117]
Gelir Vergisi Kanunu (GVK)

42	237
46/5	84
52/7	84
53/4	84
65/3	84
66/2-(3)	84
81	58,467
gm4	58,467
mük. 20/1	84

[18]
Hakimler ve Savcılar Kanunu **(HSK)**

48/4	21

fJ9)
Hukuk Muhakemeleri Kanunu **(HMK)**

5 vd.	133
6/1	133
7	133,366
33	137
50	56,108,126,405
51	56,126,405
57/1-(a)	127
57-58	128
59	366
59-60	127,387
60	366
103/1-(h)	458
106	194
108/1	368
108/3	368
110	389
114/1-(d)	366
114/1-(e)	127
155	366
115/2	127
119/1-(b)	129
119/1-(h)	298
165/1	389
167	389
190/1	243,248
200 vd.	137
297	398
316 vd.	455
317/3	457
318	457
319	457
320/1	457
320/2-4	457

321 457
350/2 368
382/2-e-(3) 488, 700
382/2-e-(4) 737
389vd. 298,367

(20]
İcra ve İflas Kanunu
(İİK)

32 617
43/1 598, 613, 671
44 621, 719
58/2 129
88 446
89 446,744
94 351,446
105/1 607
106/1 446
106/2 446
106 vd. 446
112-122 446
121 351
123 vd. 717
143/1 607
152 607
154 vd. 598
158/2 617
165/1 350,670
179 58,467,719
184/1 350
184-207 699
184 vd. 670
191 613
191/1 319
195 613
205 488
208-256 699
208 vd. 613,670
221 51
222 51
224 51
226 350
237-240 51
241 vd. 350
257 445,612
257 vd. 612
261-262 612
264/1 612
264/3 612
285 607
309 670

[21)
İş Kanunu
(İşK)

2 126
8/1 48

(22)
Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun
(FaizK)

1 286
2/2 434,440

[23]
Kara Yolları Trafik Kanunu
(KTK)

19-20 131
20 138
20/1-(d) 427

f24J
Kamu lhalt Kanunu (KiK)

1 R4. 106
8/2 5R

(25)
Kamu 1hale Sözleşmeleri Kanunu (K1SK)

18 84
19 vd. 340

1261
Kooperatifler Kanunu (KoopK)

1 23,24,33,64
2/J 20,45
2/3 64
3/1-(4) 33
4/1 56,405
4/4-5 33,37,414
7 405
8 64
10 vd. 64
14 64
17 64
19 36,64
19/6 443
21 419
21-22 36
23 64
27-28 72
28 56
29 64,72
30 64,72
31 72
38 64
38/3 442
48/1 64
51-52 64
55/1 **64**
59 56
65 64
98 52,64.408.423

(27]
Kurumlar Vergisi Kanunu (KVK)

1/1-(d) 84, 134, 236
2/1 58, 467
2/7 84, 106, 126, 134, 236
16/4 134

(28]
Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun (MÖHUK)

9/4 405
9/5 108

(29]
Noterlik Kanunu (NotK)

50 21
50/2 493
60/1-(3) 425
60/3 138

[30] Sermaye Piyasası Kanunu (SerPK)

3/1-(l) 76
12/1 417
14-15 40
16 vd. 9
18 76
20 238
31/a 51
49/1-(a) 77
50-51 77
52/1 108
52/5 108
81 50
138 50

[31] Sigortacılık Kanunu (SigK)

3/1 89,409
3/2-(b) 417
3-10 9

[32] Sınai Mülkiyet Kanunu (SMK)

2/1-(i) 131
70/2 131
112/1 131
138 370
147 131
148/4 138

[33] Tapu Kanunu (TapuK)

26 425
26/1 138

[34] Türk Ceza Kanunu (TCK)

155 190
157-158 190

[35] Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu

1/2 50
16 50

[36] Vergi Usul Kanunu (VUK)

5/3 58,467
10/6 84
153A/l-3 84
174 236
177/1-(4) 84
243/3 84

[37] Tapu Sicili Tüzüğü (TST)

28/5 131

(381
Ticaret Sicili Yönetmeliği
(TSY)

22/2-(ç) 488,505,648,689,713,723
34/1-(e) 405
42/1 132
49-57 132
58-60 132
64 505
64/1-(b) 588
64/1-(c) 755
64/1-(ç) 552
64/1-(d) 421
64-67 488
65/1 505
66/1 689
66/2 723
67/1 689
67/2 723
69/1-(f) 421
90/1-(f) 421
136/1-(a) 350
137/1-(a) 350

[39]
Alman Medeni Kanunu
(AlmMK)

705 32
705 vd. 14
706/2 224
707 220,247
716 291
723 315
736 315,318
736-740 83,300,315
737 315,316
738/1 323
739 323,332
740 333
740/1 323
740/2 323

(40]
Alman Ticaret Kanunu
(AlmTK)

105 vd. 14
161 vd. 14
230 93
354/2 286

[41)
Fransız Medeni Kanunu
(FrMK)

1832 15,32,38

[42)
İsviçre Borçlar Kanunu
(İsvBK-OR)

402/1 277
530/1 15,16,17,32,92,218
530/2 85
530-551 83
537/3 287
539 191
541 291
542/2 312
543 210
566 594

1